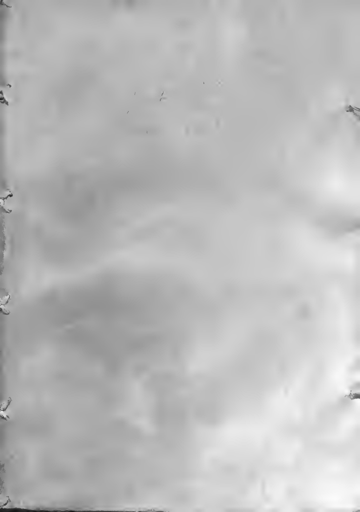

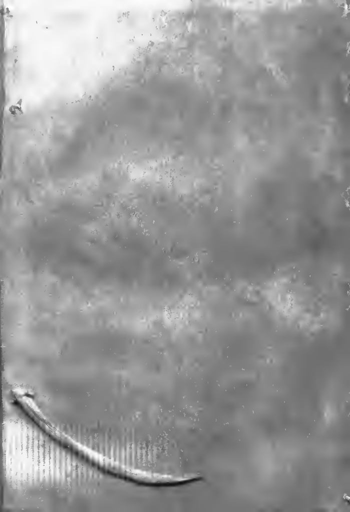

ANTONII CORDVBÆ DE LARA IN HISPALENSI CONVENTV IVDICIS IN L. SIQVIS A liberis. ff. de liberis agnoscendis commentarij.

Accessit index rerum omnium locupletissimus.

CVM PRIVILEGIO.

HISPALI

Excudebat Alfonsus Escriuano.

Anno. 1575.

Nec silentium a calumnia tutum.

EL REY.

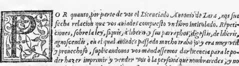

POR quanto, por parte de vos el Licenciado Antonio de Lara, nos fue fecha relacion que vos auiades compuesto vn libro intitulado. Repeticiones, sobre la ley, siquis, à liberis, y sus parraphos, digestis, de liberis, agnoscendis, en el qual auiades passado mucho trabajo, y era muy vtil y prouechoso, suplicandonos vos mandassemos dar licencia para le poder hazer imprimir y vender vos ò la persona que nombraredes, y no otra alguna, por tiempo de diez años, ò como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, y como en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematica aora nueuamente fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula, por la qual damos licencia y facultad, à vos el dicho Licenciado Antonio de Lara, ò aquien vuestro poder ouiere para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que se quenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante, y no otra persona alguna, pueda imprimir y vender el dicho libro en estos nuestros Reynos so pena, que la persona ò personas, que sin tener vuestro poder, lo imprimieren ò vendieren, ò hizieren imprimir ò vender, ò traxeren de fuera parte impresso, pierdan toda la impression y los moldes y aparejos con que lo hizieren, y mas incurrā en pena de cinquenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hizieren. La qual dicha pena sea la tercia parte, para la persona que lo acusare, y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara y fisco. Con tanto que todas las vezes que durante el dicho tiempo, lo hizieredes imprimir despues de impresso lo traygays à tassar al nuestro consejo, y corregirlo con el original que enel fue visto, que van rubricadas todas las hojas, y firmado al fin del de Gonçalo Pumarejo nuestro Secretario de camara, de los que residen enel nuestro consejo, para que se vea si la dicha impression esta conforme à el original, y se os de licencia para que le podeys vender, tassando enel nuestro consejo el precio à que se ouiere de vender cada volumen. So pena de caer è incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes de nuestros Reynos, y mandamos à los del nuestro consejo, è a otras qualesquier Iusticias destos nuestros Reynos y señorios, guarden y cumplan y executen, y hagan guardar cumplir y executar, esta nuestra cedula, y lo en ella contenido. Dada en Madrid, à .xxv. dias del mes de Septiembre, de mil y quinientos y setenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.
Antonio de Erasso.

TASSA DEL LIBRO.

Yo Ioan Fernandez de Herrera Scriuano del Consejo de su Magestad Doy fee, que auiendo se visto por los señores del, vn libro intitulado Repeticiones sobre la ley Siquis à liberis, y sus parraphos digestis de liberis agnoscendis: que con licencia de los dichos señores hizo imprimir el Licenciado Antonio de Lara Le tassaron en trezientos y cinquenta y cinco marauedis cada volumen de los del dicho libro de la dicha impreßion en papel. Y mandaron que antes è primero que le venda, haga imprimir en la primera hoja de cada vno de los dichos libros, este testimonio de tassa. Y porque dello conste, di la presente fee. Que es fecha en la villa de Madrid à onze dias del mes de Agosto, de Mill y quinientos y setenta y seys Años.

Ioan Fernandez
de Herrera.

ILLVSTRISSIMO REVERENDISSIMOQ; DOMINO DIDACO COVARRVVIAS A Leiua Segobiensi antistiti, & summo Hispaniarum præfecto prætorio Antonius Corduba de Lara. S. D.

CVM POST LONGAM VIGINti annorum in Salmantina academia assiduam commorationem, antistes illustrissime, laborum requiem vigiliarũq; præmium me habiturum sperarem: portumq; ipsum summis votis expetitũ in cõspectu esse, iam iamq; tenere mihi viderer: ea sum procella huc illuc agitatus, vt naufragus vix mihi tabulã raperẽ, qua vitã ab inspe rato periculo liberarem. Dum seruet mare ac tumescit, copiamq; nauigandi negat, in patria quasi in diuersorio moratus sum, & quod vix vlli hominum contigit, in ipsa patria, quæ dulcis esse solet, non sine animi anxietate exulaui. Hunc animi laborem vt leuarem, & otij incommoda fugerem, ad mea studia me contuli, atq; ex nostris lucubrationibus quasdam elimare, quæ reipublicæ vtiliores forent, atq; edere statui. Dubius autem & incertus diu substiti, qui viderem ex multis me eligere debere, quæ optima, quæq; vtiliora forent, quod quàm sit dificile nemo nõ diudicabit: ea sane quæ in iure nostro necessaria sunt, ab ipsisq; interpretibus controuersa, quàmuis longo studio, assiduaq; cura, non sine sudore ac frigore rimata, elaborataq; à nobis sint, quia in iudicijs per raro versantur, consulto reliqui: ea verò quæ in scholis passim circumferuntur, ac interpretantur, præter missi, ne quis existimaret alienis laboribus me frui velle, multi enim nostra tempestate hoc genus infamia notati sunt. Mihi hæc consideranti duo se se argumenta obtulere, quibus interpretationem nostrã accommodare vtile fore perspexi: alterum in Vlpiani responso de liberis agnoscendis, Alterum verò in tribus posterioribus libris Codicis Iustiniani, laboriosum opus, sed nostris hominibus necessarium, quia respublica, in qua sumus, à Gothis regibus instituta fuit, qui Romanorum principum exemplum sequuti imperium suum composuerunt: est autem perq; difficile docere quomodo Hispani magistratus cæteraq; officia ex Romanis græcisq; magistratibus defluant: in quibusq; inter se se vel comparentur, vel differant: quæ res quia non tã iuris ciuilis cognitionem desiderat, q̃ antiquæ historiæ, non digna mihi

mihi visa est, à qua scribendi exordium sumerem. Eam autem ob causam commentarios in Vlpiani responsum de liberis agnoscēdis edere, formisq; excudere decreui, q res alimentaria frequens in foro sit, multisq; scateat quæstionibus, minutissimis sane, ac ieiunis, quæ toto iure ciuili dispersæ sunt: quas in vnum conferre opus foret nō ingratum: quod nedum ipse effeci, verum etiam quæstiones ipsas nouis à iure ductis rationibus fulciui, nouisq; argumētis & exornaui, & vberiores reddidi. Hunc laborem meum cum statuissem in publicum adferre, te vnum ex omnibus elegi, antistes illustrissime, cui inscriberē, atq; dicarem: nulli enim iustius potui scripta mea cōmendare, q̄ iuris peritorum clarissimo, deq; vniuerso christiano orbe benemerito: accipe igitur pater amplissime munusculum hoc volūtate magis datis q̄ muneris pretio æstimandum, quod q̄uis nulla ex parte magestati tuæ respondeat, si tamen, quæ tua est humanitas, à te non repuleris, me ad maiora molienda inflammabis, quæ ipse lubēs aggrediar tuæ inclitæ authoritatis præsidio munitus.

Amplissimum tui ordinis gradum & augeat, & incolumem seruet Deus optimus maximus.

Errata.

Folio,1.linea.1.à libris desideret lege à libris ali desideret, colũna.1.li.29 sign.le.sing.col.2.li.2.proscen
tibus.le.poscẽtibus.li.7.erat,le.errat.fol.1 col.2.li.17. metrus,le.metus.fol 3.co.3.li.14.in merito,le.
immerito,li.24.dynus,le.dynus,col.4.li.13.quæri,le.queri.li,21.eduєant,le.educant.fo.5.co.2.li.8. adoti
uus le.adoptiuus.fol 6.co.2.li.10.honere,le.honore,fo.7.co.2.li.13.susped,le.suspect.co.4.li.fi.tenere, le.
teneri.fo.10.co.3.li.17.de adquirit,le.acquiren,fo.11.pagi.1.in versibus Lucretij,versu.5. vicit,le.viai.
versu fi imperim,le.imperium.fo.13.co.2.li.34.stature,le statuere.co.3.li.33.discepetur, le. disceptetur.
fo.14.co.3.li.10.matuam,le.mutuam,fo.15.co.3.li.14.subminestrare,le.subministrare,li.31.disiderari,le
desiderari.li.36.disten le.distinctione,fo.17.co.1.li.11.quinquagessimo,le quingentessimo,co.4.li 36.nota
turalis,le naturalis,fo.19.co.4.li.15.reum,le.rerum,fo.20.co.1.li.8.rubica,le.rubrica.co.2.li.20. rescen
den,le.rescinden,fo.21.co.1.li.34.contrauersiam,le.controuersiam,co.2.li.2.capare, le.capere, co.4. no-
nat.le.donat,fo.22.co.1.li.2.postliminum,le.postliminium,co.4.li.8.fine,le.sine,fo.26.co.1.li.38.lib.le.cib,
co.2.li.14.minoritarnus.le. minoritauum,co.3.li.16.Gouiez.le. Gomez,co.4.li.35.preuilegium.le.priuile-
gium,fo.29.co.1.li,22.prætare,le,præstare,co.2.li.33.præsceptionem, le.præscriptionem,fo.32.co.1.li.2.me
ronu,le.numero.co.2.li.17. lambet.lambert.li.26.hipp.osingu,le.hippol.sing.co.3.li.14.quisq;, le. quisq;.fo.
34.co.2.li.28.alinatio,le.alienatio,fo.38.co.3.li.6.fcio,le.scio.li.37.Batr.le.Bart.fo.40.co.3.li.36.legi,le.le-
ga.fo.42.co.1.li.15.scelere,le.scelera,co.3.li.17.mat.le.naturales.fo.45.col.1.li 9.paracid,le parricidis.li.
35.procato,le.procreato.co.2. li.6.quibns.le.quibus,fo.46,co.2.li.25.viron,le.virum.co.3.li.3erod.aton.le
cred.anto.li.28.singl. le.singulari, fo.47.co.3.li.25.dominns,le.dominus,fo.48,co.1.li.22.extenso. le.extẽsio
li.32.iuiu,le.iunior.fo.49.co.4.li.11.præstari,le.præstare.li.17. considerainus,le.consideramus fo 51.co.2.
li.11.aptimo,le.optimo,fo.54.co.1.li.6.roderium,le.rodericum li.24.idem.superfluit,co.4.li.fi.in.abundat
fo.58,co.1.in versibus Horatij versu.4.tandus.le.tardus.fo.64.co 2.li.36.alic.superfluit. co.3. li.18. limitr
le.limita li.36.derecto,le.directo,fo.65.co.1.li.40.bonorõ.le. bonorũ,fo.67.co.2.li.22. alicuit. le. alicui.fo.
71.co.2.li.40.poccedit, le procedit.fo.72.co.3.li.15.deum.le.eum.fo.77 co.3.li.16.ipi.le.ipsi.li.33. discipinã
le.disciplinã.co.4.li.35. delicatoribus.le.delicatioribus,fo.78.co.3.li.38.robustoribus,le. robustioribus , li.
40.armentis.le argumentis.co.4.li 25.sentantiam,le. sententiam.fo.80.co.3.li.9.permptione,le.perẽptio
ne.co.4 li.27.intem,le.item.fo.82.co.1.li.26 hamanæ,le.humanæ.li.28 crimino.le.crimine.fo.83.co.3.li.6.
abq;,le.absq;,fo.84.co.1.li.31.rraraigar,le.arraigar.fo.85.co.2.li.8.dapromissit,le.deprompsit,fo.89.co.4
li.9.sequis,le.si quis,li.21.perpeudam.le perpendendam,fo.90.co.3.li.28.cuprassis,le.cupressis,li.29.lobo
ri,le.labori,fo.92.co.2.li.35. tustium,le.tristium.fo.96.co.1. li.34. fastus,le.fastis,fo.98.co.1.li.6.nums
le.numero, fo.100.co.4.li.5. desflictis,le.deaflictis,fo.102.co.3.li 32.dosse,le.posse.fo.105.co.1.li.15.quẽ
piẽ,le.quempiam.fo.106.co.2.li.30nums,le.numero.co.3.li,12.pater,le.patet,li.13. orstes , le.oreste , fo.
109.co.2.li.38.duites,le.diuites,co.4.li.29.impedit,le.impendit.fo 110.co.4.li.24.huic,le.hinc.fo.112.co.
2.li.1.sentiam,le.sententiã,fo.118.co.2.li.fi.quam,le.quem,co.4.li.12.lega,le.legem,fo.129.co.3.li.13.ineo
le.meo,fo.123.co.1.li.32.repetorio,le,repertorio,fo.128.co.4.li.13. adæcrata, adærata.li.37. testè, rectè.
fo.160.co.3.li.16.fauet,le.fouet.fo.161.co.4 li.27,amissme,le.amissione,fo.162.co.3.li.16.odioa le.odia
fo.163 co.2.li.4.maleficios,le. maleficos,fo.165.co.1.li.7.porsit, le.prosit,fo.168.co.1.li.17.posteribus.le
posterioribus. folio.173. co.2. li.35. falobricosus. le. salobricosus. folio.177.coluna.2. linea.11. quærit.le,
quæritur.

queritur,li.35. tportet,le.opportet,fo.178.co.2.li.21.cholio.le.scholio.fo.184.co.1.in versibus Policiani ver su.3.dictassa.le.dictasse,co.3.li.5.mimicus.le.amicus.co.4.li.28.asurdo,le.absurdo.fo.185.co.1 li.31.suw fru ctus, le.vsusfructus,fo.188.co.1.li.7.numu,le.numero,li.34.decioni.le.decisioni,fo.191.co.1.li.22.dut v,le. dotes,fo.192.co.1.li.9.verbu,le.vrbis,fo.194.co 1.li.16.tullis, le.tutellis.co.2.li.fin.noputem, le nepotem, fol.197.co.2.li.32.filuis,le.filijs,fo.201.co.1.li.28.odocuit,le. edocuit,fo.206.co.2.li.10 filum,le.filius,co. 4.li.11.parentem,le.parentum,li.20.beneficiat,le.benefaciat,fo.208.co.1,li.30 paretum,le.parentum.co. 4.li.29.patrem,le.partem.fo.209.co.4.li.18.causu,le.casu,fo.210.co.1.li.14.onore,le.onere.fo.212.co.1.li. 33.virce,le. vince,fo.215.co.4.li.7.fructus,le.vsusfructus,li.9.donoluentur,le.denoluetur,fo.216. co.3. li.15.serapatur,le.separatur,fo.219.co.1.li.16.Heronimus,le. Hieronimus,co.4.li.39.ind,le.iudicum. fo. 221.co.1.li.35.proncur,le.procuratoribus,fo.222.co.1.li.35.ant,le.aut.fo.224.co.1.li.15.suapte,le.suapte,co. 2.li.20.cuie,le.cives.fo.225.co.4.li.23.copetentes,le.competentes,fo.229.co.3.li.19.rescriptũ,le.rescripsit. co.4.li.7.annotauimus, le.annotauimus,fo.230.co.3.li.13.eamqp,le.eamq;,co.4.li 14.adotio,le.adoptio, fo.231.co.1.li.9.discepabatur,le. disceptabatur,fo.233.co.4 li.13.Bartl9,le.Bartolus,fo.236.co.4.li.35.de mũstrauimus,le.demõstrauimus,co.3.li.6.adimititur,le.adimitur.fo.242.co.3.li.15.Bat.le.Bartolu.fo.243 co.1.li.26.libertur,le.libertus.fo.246.co.2.li.40.sacertoti, le.sacerdoti.fo.247. co.1.li.1.mudus, le. modus, li.36.trdit.le.tradit.co.4.li.31.itroductum.le.introductum.

FINIS.

SVMMA EORVM
QVAE CONTINENTVR
in principio legis.

Legis commendatio et diuisio. nume. 1. vsq; ad. 4.

Filius tenetur alere patrem, et pater filium num. 4.

Quæ sit potentior obligatio disputatur vtrũ ea qua pater astringitur alere filium, an ea qua filius Patrem, vnde examinatur quæstio, si filius sit pauper qui patrem et filium habeat diuites, à quo ali debet, à patre an à filio. nu. 4. vsq; ad. 8.

Exhibere quid significet. nu. 9.

Pater tenetur alere filium domi suæ. nu. 10. 11. 12.

Donationem in causam alimentorum non potest pater filio facere. nu. 12.

Adoptiuum filium quis alere teneatur pater naturalis an adoptiuus traditur à nu. 12. vsq; ad. 18.

Pater spiritualis an teneatur alere filium spiritualem. nu. 19.

Primogenitus filius lautius est alẽdus quam fratres eius, cui minores fratres reuerẽtiam debent ad patris dexteram debet sedere, et habet prehemineñtiã quandã fraternalẽ in reliquos fratres. nu. 20. 21. 22.

Nobiles et literati celsiori loco sedêre debent. nu. 23.

Nobiles matronæ possunt implorare officiũ iudicis vt tueantur in vsu sedendi in ecclesia. nu. 24.

Nobilis vtrum habeat iniuriarũ actionẽ, qui ab aliquo impeditur quominus sedeat in loco solito in ecclesia, et nouè declaratur l. iniuriarũ. §. si quis de honoribus. ff. de iniurijs. nu. 25. vsq; ad. 30.

Interdictum vti possidetis datur nobili qui impeditur quominus sedeat in loco solito in ecclesia. nu. 31.

Nobilis potest acquirere ius sedendi in excelsiori loco et ante alios sacerdoti offertum præstandi. nu. 32.

Nobilis qui impeditur quominus sedeat in ecclesia in loco solito potest impediẽtem armis repellere, quod si aduersarium occiderit prouocatus ad arma pœna extra ordinaria punietur. nu. 33.

Causa honoris et vitæ æquiparãtur. nu. 34.

Filius qui patrem alere tenetur, si filios habeat indigentes, alet filios non aũt patrẽ si omnes alere non possit. nu. 35.

Qui habet patrẽ et auũ diuites cum ipse sit pauper ali à patre debet nõ ab auo. nu. 36

Priuignus diues non tenetur alerẽ nouercam pauperem. nu. 37.

Filius cogitur officio iudicis alere patrem. nu. 38.

Egeni si sint qui petunt alimenta, poterit iudex ecclesiasticus cogere eum qui præstare tenetur vt præbeat. nu. 39.

Alimenta patri præstanda sunt de redditibus prædiorũ, quod si redditus non sufficiãt proprietas distrahetur. nu. 40. 41.

In extrema necessitate constituto furari licet ne pereat. nu. 42. 43.

Lis esse non potest inter patrem et filium in potestate, et redduntur huius rei rationes plures. nu. 44. 45.

Emancipatus filius an sit eadem persona cũ patre. nu. 46. 47. 48.

Noua interpretatio. l. fi. c. de impuber. et alijs substitu. et declaratur quid significet dictio natura. nu. 49. 50. 51.

Redditur ratio quare hic alimẽta petuntur officio iudicis. nu. 52. et. 58. 59. 60.

Principium.

Siquis a liberis desideret, vel si liberi vt à parentibus exhibeantur: iudex de ea re cognoscet.

1

EX HAEC de re agit alimētaria, qua propter eius materiā iure optimo dixit esse vtilē Albericus. in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. mat. nec enim est, vt legis huius vtilitas cōmendetur cum vita vitalis (vt ait Ennius) secundum spiritum nihil habeat, quo arctius teneatur cibo potuq;, vnde Vlpianus in. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. ait de alimētis vitam hominis pendere, atq; hinc dicit Forcatul⁹ in libello, qui inscribitur penus iuris ciuilis. c. si. in fin. q alimentorū fauor totos codices iuris ciuilis impleuit: nec vllus tractatus est cui suorū priuilegiorū titulis æquè liceat gloriari. Tractat Vlpian⁹ hic de alimētis, quæ filijs à parentibus, et parentibus à filijs præstanda sunt. & cum res hæc ex charitate descendat, merito dixit legem hāc scriptam esse in mentibus hominum Marcus mantua sign. 683. inde fit, vt recentiorum incuriā increpare liceat, qui commentaria in legē hāc nō ædiderint: de qua lege id dicere fas est, quod de Italia Lucan⁹ pharsaliæ. lib. 1.

Horrida q; indumis, multosq; in arata per annos.

Hesperia est: desuntq; manus proscentibus aruis.

Antecessores illi venerandi Dynus Bartolus et Albericus breuiuscula quædam scholia elimarunt ad posteros, sed eorum exēplo nemo accensus est. erat me hercule rarus interpres in lege hac: vt meo iure dixerim quod Vergilius libro æneidos. 6.

Apparent rari nantes ingurgite vasto.

Legis huius tractatum in partes scindere necessum est, quia aperit diuisio intellectum, vt iure consultus ait in. l. 1. ff. de doli excep. ex quo respōso hæc colligit Fulgos. in. l. frater à fratre. nu. 6. ff. de condi. indebi.

2 ¶ Induas autem partes legis decreta scinduntur: prima extenditur vsq; ad. §. solent: in qua Vlpianus agit de alimentis filijs à parentibus et parentibus à filijs præstandis, totāq; hanc rem ex prætoris pēdere cognitione docet. hoc autē articulo pluresquæstiones continentur quas plenè examinabimus.

In secunda parte, quæ exorditur à. §. solent. tractat vlpianus de alimentis patrono à liberto eiusq; liberis ac parentibus præstandis.

Quæ res pari ratione pendet ex pretoris cognitione, eāq; rem

perfunctoriè tractabo, quia patronorū libertorumcꝫ causæ frequentes non sunt, sed pe nè ab vsu recesserunt.

3 His peractis huius legis interpretatio absoluetur ad laudem Dei optimi maximi, virginiscꝫ matris, nec non ad recordationem fœlicem illustrißimi Principis Didaci de Annaia Archiepiscopi Hispalensis meritißimi Diui Bartholomei collegij fundatoris patroni nostri cuius insignibus iam olim vsus, de co ratuscꝫ sum.

¶ Quæcumcꝫ autem scripsero sacro sanctæ Romanæ ecclesiæ censuræ subijcio, à cuius vera fide, sanctiscꝫ decretis, propositum nobis est nec transuersum (vt aiunt) vnguem discedere.

¶ Priuscꝫ ex lege hac thema aliquod depromerē, breuiabsolue re statuerā ea, quæ Bart. tractat hic, applicās legē hāc legi proximæ; sed quia vulgaris est quæstio ne forsan in principio collocata lectorē offendat, in libri huius fine ponere mihi visum est.

4 ¶ Primo colligunt interpretes ex hac lege, ꝙ filius tenetur alere parentes, hoc axioma aperte depromitur ex Vlpiano, vt Bartolus & Albericus annotarunt.

¶ Hanc sententiam non solum habere locum in filijs legitimis & naturalibus, sed in naturalibus tantum scripsit Accursius hic, scholio. i. cui cæteri consentiunt Salicetus, & Curtius iunior in. l. 2. C. de alendis liberis.

¶ Vtrū hæc sententia obtineat in spurijs dicemus in. §. vtrum.

¶ Item ex hoc legis principio colligunt doctores, ꝙ pater tenetur filium exhibere, qua de

5 re inferius agemus.

¶ Oportet autem hic tractare, quæ harum obligationum sit potētior, vtrum ea quæ filiū astringit onere alendi parentis, an ea quæ astringit patrem onere alē di filij, & eam fortiorem esse, quæ filium astringit, existimauit Cynus in. l. 1. nu. 4. C. de alendis. liber. dum agit, à quo is alimēta petet, qui inopia laborat; cum patrem & filium diuites habeat, à patre, an à filio. Et ait Cynus cuicꝫ videri ꝙ filius eligere posit, à quo petat alimenta. argum. l. liberum. C. de fideiussoribus vbi creditor eligit ex fideiussoribus, à quo rem petat: ergo idem erit in specie proposita.

6 ¶ Sed me hercule non est par ratio in vtrocꝫ casu: nec bene procedet quispiam de fideiussore ad patrem vel filium. *Aduersus Cynum.*

Si creditor fideiussorio nomine plures astrictos habeat, potest aduersus omnes litem contestari, vnum vē eorum eligere aduersus quem contestetur, hoc propterea licet quia vno nomine plures astricti sunt. l. expluribus. ff. de adminis. tuto.

¶ In proposita specie pater & filius alere tenentur, non tamen pari obligationis vinculo; quia pater alit filium iure naturæ: filius autem ratione tantum natu

rali,

rali, cum ab eo alitus procreatusq; sit: vt scribimus in.§.pares ¶ Alij autem optionẽ in hoc casu filio cõcessam esse negant, existimantq; tam patrem q̃ filium conferre debere vt alimẽta præstentur: hanc opinionem sequitur Ioannes de Ligniano in tractatu de amicicia.§.hinc insurgit dubium nu.3. argumento. l. solet.ff.de alimẽ.& cibarijs legat. Vbi omnes hæredes conferre debẽt in alimenta, pecuniamq; dare, ex cuius vsuris alimenta legata præstẽtur. sed lex de hæredibus agit, qui alimenta legata præstare debent, qui pari obligationis vinculo astringuntur, in qua specie obtinet sententia. l. si ab instituto. ff. si quis omissa causa testa.

In proposita autem quæstione non tenetur filius æqua lance patrem alere, ac pater filiũ, sed fortiori vinculo filius astringitur, quam sententiam inde colligit Cynus, quia pater ad tollerã dam famem potest filium vẽdere.l.2.C.de patribus qui filios distraxe. patrem autem non vendet filius q̃uis fame pereat.

7

Sed hoc iure patriæ potestatis permissum est parentibus. argu. l. transactione.C. de transactio.tradit Bal.in.l. 2.C. de patribus qui filios distra.nu.1.&.3 inibiq; Albericus. nu.1. in fine. post Azonẽ in summa.C. de patria potes. qui ait propterea matri permissum non esse vendere filiũ ex causa inopiæ, quia filiũ in potestate nõ habet. Patri autem iure patriæ potestatis olim licebat occidere filium.l.in suis. ff. de lib. & posth. non quidem paterno iure id licebat, sed tantum si filius in patris esset potestate. Contraria sententia multis argumentis ostenditur, quibus apparet fortiori vinculo patrem astringi, quia pater conseruatur in filio, & quisq; ad ea tenetur, quæ ad propriam conseruationem pertinent argumẽto. l. præses. C. de seruitu.& aqua. Item pater ardentius filium amat quàm se ipsum.l.ist iquidẽ. ff. quod metus causa. Hæc argumenta in causa fuere, vt in nulla sententia sit Cynus. Vera tamẽ in hoc articulo resolutio est filiũ à patre alimenta petere posse, non à filio: cum pater arctius teneatur filium exhibere, quàm filius patrem: quod inde colligitur, q; pater recto tramite, & naturæ ordine & instituto alat filium, bonaq; illi relinquat, filius autem non ita, sed turbato ordine. l. nam & si parentibus in princ. ff. de inofficio. testam.l.2. titulo.19. par.4. qua ratione innitens Iacobus de arenis in. l. pe. ff. de lib. agnoscen dis huic sententiæ accedit, existimans q; in proposita quæstione pater filium alere teneatur, non autem filius patrem, sequitur Bart. ibi. nume. 2. Alexan. in.l.in suis. nume.7. ff. de lib. & posth. Ioannes faber in. §. ius naturale nume.3. institu de iure

Resolutio

naturali. Ancharranus in. c. cū haberet, nu. 13. de eo qui duxit in matrimoni. & Castillus in. l. 60. Tauri in parte alimentos, & in parte en caso versi, item nota. Hanc sentētiam fulcit ex Aristotele, & cōmentatore. 9. ethicorum Albericus in. l. penul. C. de alendis liberis nu. fin. & licet in nulla parte certus maneat Salicetus in. l. fi. C. de alendis liber. nu. 4. & Gregorius scholio fi. in l. 2. titu. 19. par. 4. Hæc opinio crebrius recepta est quam inmerito refellit Alfonsus castro libro. 2. de iusta hæreticorum punitione. c. fi. pag. 6. de exceptis decisione. l. 2. C. de patribus qui filios distra. Huic receptæ opinioni alij accedunt vt infra scribimus. nu. 36.

Aduersus Alfon. de castro.

8 ¶ Secundo ex hac lege colligūt Doctores, ꝙ pater tenetur exhibere filium: notant Dynus & Albericus hic: exhibere enim alere significat, vt explicat Accursius scholio exhibeantur, sequuntur Dynus & Albericus. Hac dictione vtuntur iure consulti, quæ in alijs authoribus eo sensu non reperitur vt tradit Alciatus libro. 4. de verbo. significa. pagi. antepenul. idem affirmat Corasius in. l. omnia. nu. 7. ff. de officio præfecti vrbis: qui ait exhibere peculiare verbū esse iure cōsultis præsertim Vlpiano. Sed errore lapsus est, quia in hoc sensu dictione hac vsus est Tertullianus in libro de idolatria.

Aduersus Alciati & lan. Corasium

Hanc sententiam, quæ habet, ꝙ pater tenetur alere filium, accipiunt interpretes tam strictè, vt in domo patris dixerint alimenta esse præstanda, nec sat esse, si in aliena domo filius exhibeatur, Angelus in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obligatio. illius legis argumento illis verbis (à domo cum propulerit) poteritꝗ filius de patre, qui eum de domo propulit, iustè quæri, ꝙ eum non habeat in filium. Huius sententiæ ratio est teste Iassone in. l. quidam cum filium, nume. 6. quia parentes domi educat filios, atꝗ eos domi retinent instigatione naturali & charitate, huius legis argumēto & l. amicissimos. ff. de excusatio. tutorū. Huic opinioni accedunt Ioannes Imola colu. fin. Cumanus nume. 20. Paulus Castrēn. nume. 6. Aret. nume. 1. in. l. quidam cum filium. Hanc sentētiam sequitur Iasson. in. l. cum ij. §. vult igitur. nu. 10. ff. de transactio. Ioannes Luppus. in Rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 64. nume. 6. Gregorius scholio domorem in. l. 2. titu. 19. par. 4. Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. nume. 54. ex quibus apertè constat hanc opinionem communiter receptam esse: qui eam contrahunt, ac locum non habere dicunt, si iusta de causa pater recusset domi alere filium, siue ex eo quod filius homo frugi non sit, siue ex eo quod luxuriosus, pater qui

ipse

ipse vxorem habeat iuuenem ac formosam Bart. in. l. quidam cum filium. num. 9. argumento. l. 2. & l. 3. C. de patria potestate, sequuntur doctores omnes supra positi, & Carolus Ruynus. consi. 45. nu. 8. lib. 2. Hoc sanè iure cautum est, φ si causa, qua inductus est pater ad propellendum de domo filium, iusta sit, culpaq; ac peccato filij pater impellatur eum de domo expellere, nullibi cogitur alimenta præstare. Bart. in. l. si patrem. C. de alendis. lib. argumen. illius legis, idem Bart. in. l. Diuus. ff. de parricidijs, sequitur Alex. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solu. mat. Marcus mantua consi. 264. nu. 10. Si autem filius sine iusta causa à patre diuertat alimentaq; petat extra patris domum, non tenetur ea subministrare, dabit autem, si ad patris domum redeat filius, tradunt doctores in. l. 1. C. de alendis liber. qua de re est textus in. §. non tantum infra hac lege. l. pe. ff. de liber. agnos. l. si filia. §. Neratius. ff. fami. hercis. tradit

12 Marcus mantua consi. 13. nu. 7. Hæc tamen conclusio, quæ habet, φ pater tenetur alere filiũ, locum habet in alimẽtis diarijs, in ijs scilicet, qui intra diem vnũ prodiguntur: donationem autem in causam alimentorum facere pater non potest, cum donatio hæc efficax non sit in alimentis futuris Accursius scholio. 1. in. l. 2. C. de inofficio. donatio. quod dicit esse notabile Bal. ibi. nume. 5. Hanc opinionem sequitur Ferdinandus Loazes in. §. diui. l. filius familias. ff. de legat. 1. num. 31. Franciscus Aretinus in. l. placet. ff. de acqui. hæredi. idem Aretinus. consi. 17. colu. 3. Iaſſ. in. l. frater à fratre nume. 44. versi. istam limitationem. ff. de conditio. indebi. huic sententiæ accedit Riparius in. l. 1. nume. 14. solu. matri. Hæc

13 sentẽcia φ pater tenetur filium exhibere obtinet, etiam si filius adoptiuus sit, quem pater qui adoptauit, alere tenetur, non autem pater naturalis. l. onera. ff. de adoptio. vbi annotat Accursius scholio. 1. Speculator in titu. qui filij sint legitimi. nume. 19. Lambertinus in tractatu iuris patronatus lib. 3. q. 3. principali artic. 6. nume. 15. & sequitur Bal. in. l. cum in adoptiuis. num. 5. C. de adoptionibus. Idẽ Bal. Auth. nisi rogati. nu. 19. C. ad trebellia. Quod ex eo fit quia adoptiuus filio succedit ab intestato patri adoptiuo: ergo debet ab eo ali: probabilis ta-

14 men non est ratio hæc, qua innititur Baldus, vt is ali debeat, qui abintestato venire potest ad successionem, quia sobrinus potest venire ad successionem patrui textus in principio & in §. 1. institu. de legiti. agnat. successione: Patruus autem non tenetur alere sobrinum vt scripsimus in. §. idem rescripsit: ergo probabile non est, φ is ali debeat,

beat, qui abinteſtato ad ſucceſſionem venire poteſt, licet ea ratio, qua innititur Baldus, ad rem non faciat, ipſa ſententia deffendi poteſt, vt adoptiuum filium pater, qui adoptauit, alere teneatur, per. l. onera. ff. de adoptio. vbi pater adoptiuus ſuſtinet onera filij adoptiui, ergo alere tenetur, quia is ad alimenta tenetur, qui onera alicu ius ſuſtinere debet Accurſius ſcholio, onera, in auth. de nō eligendo ſecundò nubem colla. 1. quæ communiter eſt recepta :
15 illicq; fauet. l. pecuniæ. verſi. nam ea res. ff. de alimēt. & cibarijs legat. Nec huic opinioni obſtat. §. ſed ea omnia: quia illa verba (niſi in hoc tantum modo caſu) non excludunt caſus ſimiles, Accurſius ſcholio. 1. in. l. ob æs. C. de prædijs minor: Hæc enim exceptio quis regulam ſtatuat in contrarium. l. tributi. §. fina. ff. de milita. teſta. non ita anguſtat regulam, vt excludat alios caſus l. vni. §. in nouiſsimo. C. de caducis tollendis, vbi hæreditas non adita non trāſmittitur exceptis quibuſdam caſibus, de quibus agit. §. in nouiſsimo: cū ſint alij caſus in quibus trāſmittitur hæreditas. Eodē modo accipiēda
16 ſunt verba. §. ſed ea omnia: vbi patri naturali, qui filiū adoptandum alij dedit, omnia iura tutelæ ſeruātur atq; ſi in patris naturalis poteſtate filius permāſiſſet: nec penitus adoptio fuiſſet ſequuta, niſi in hoc tātummodò caſu vt ab inteſtato ad ſuceſsionē adoptiui patris vocetur. Adoptio autē plures alios effectꝰ parit: adoptione enim efficitur ſuus hæres adoptiuꝰ filius patri
17 adoptiuo. l. 1. §. 1. ff. de ſuis & legiti. l. penul. §. ſed neq; articulū in fin. C. de adoptio. vbi notat Bald. Angel. de periglis in. l. in ſuis. ff. de liber. & poſth. nu. 28. & Ioan. Crotus in Rubri. ff. de acqui. poſſ. nu. 27. &. 29. Alij hāc ſententiā approbāt, quos aggregat Tiraq. in. l. ſi vnq; verb. ſuſceperit liberos. nu. 21. C. de reuoc. donatio. Oroſcius in. l. Si quis nepotem. nu. 1. ff. de adoptio. idem Oroſcius in. l. ſi arrogator nu. 16 eodem titul. Menchaca de ſucceſsionum creatione lib. 2. §. 19. nu. 5. Hinc dixit Accurſius ſcholio. grandi. in fine in. l. 3. §. aperturæ. ff. de hæredi. inſtitu. quod adoptiuus filius habet iura trāſmittendi non aditam hæreditatem ex vi ac poteſtate ſuitatis, ſequitur Franciſcus Aretinus in. l. vētre num. 10. ff. de acqui. hæredi. huic plures accedunt, quos in vnū contulerunt Angelus de periglis Ioānes crotus Tiraquell. Ioann. Oroſcius. Itē adoptiōne rūpitur teſtamentū ſicuti ſui hæredis agnatione. l. certū in principio. ff. de iniuſto rupto. Coſta in. l. Gallus. §. & quid ſi tātum. ff. de liberis & poſth. 3. parte. nu. 3. Ex his apparet ius alimētorum
18 habere filium adoptiuum. Contrariam ſententiam, vt pater adoptiuus alere non teneatur adopti-

adoptiuum filiũ, sed pater ipse naturalis, deffendit Accursius scholio tantummodò in. §. sed ea omnia. insti. de hæredi. quæ abintestato deffer. argumento illius textus: vbi omnia iura integra reseruantur patri naturali, qui filium adoptandum tradidit, ac si in patris naturalis potestate permansisset, excepto tãtummodo eo, ꝙ abintestato venire potest ad patris adoptiui successionem. l. 9. titu. 16. par. 4. Si hoc dumtaxat ius filius adoptiuus habet, non poterit cogere patrem adoptiuum, vt alimẽta suppeditet. Hãc sententiam multi approbant, quos aggregat Tiraquell. in. l. si vnꝙ verb. susceperit liberos. numero. 8. C. de reuocand donatio.

Secundo huic sententiæ fauet §. & magis infra eod. vbi Vlpianus ait patrem debere filio alimẽta ex charitate sanguinis: ergò pater naturalis fortiori vinculo præbendorum alimentorum astringitur, ꝙ pater adoptiuus qui commentitius pater est. l. fidei cõmissum. ff. de conditio. & demonstratio. Tertiò hãc sententiam fulcit. l. fi. C. de his. qui veniam ætatis impetra. vbi generaliter diffinitur, ꝙ quoties concurrunt duæ causæ naturalis & ciuilis, præualet, potiorꝗ est causa naturalis, ꝙ ciuilis: ita in proposito præcipua erit causa patris naturalis in decernendis filio alimẽtis. Quòd si pater naturalis filium alere non possit, cogetur pater adoptiuus alimenta præbere, vt cum iudicio scripsit Angelus Aretinus in. §. sed ea omnia institu. de hæreditati. quæ abintestato deffer. nume. 3. Et hoc sensu accipienda est prior opinio, quæ habet, ꝙ adotiuus pater filium alere tenetur, si pater naturalis consulere illi non possit. Ex hac sententia ꝙ adoptiuus pater actione subsidiaria cogatur alere filium, colligit Baldus in auth. nisi rogati. nu. 19. C. ad Trebellia. Patrem spiritualem debere alimenta filio spirituali egeno, sequitur Gregorius scholio. 1. in principio titu. 7. par. 4. sequuntur plures, quos in vnum contulit Tiraquell. in. l. si vnꝗ verb. susceperit liberos num. 21. C. de reuocãd. donatio. Sed hæc opinio durissima est, cum inter patrem & filiũ spiritualem sit quædam sancta, ac spiritualis necessitudo, quæ nihil habet commune cum bonis externis profanis & temporalibus, vt traddidere Nicolaus Perusius & Ludouicus Bologninus, quos reffert Tiraquellus in. l. si vnꝗ verb. susceperit liberos nume. 26. C. de reuocand. donat. atꝗ hæc de causa hæc sentẽtia mihi numꝗ placuit, quia hæ spirituales cognationes amore Dei, & amicitiæ causa contrahũtur, nec hoc agũt spirituales patres vt alẽdi filij spiritualis onere se astringant, igitur non astringentur, cum actus agentis extra intentionem

tionem non pariat effectum. l. non omnis. ff. si cert. peta. nec tantum filius à patre exhiberi debet, vti Vlpianus ait, verum si primogenitus sit, lautius ali debet, sunt enim illi lautiora præstanda alimenta, quia vt ait Ioan. scholio primatus in. c. ꝙ periculosum. 7. q. 1. primogenitus duplices cibos recipere debet, de quo est tex. Deuteronomij. c. 21. quos viuo patre filius habere debebat, eo autẽ diem fun ẽto, cætera omnia duplicia consequebatur: vt post multos in vnum congestos traddit Tiraquell. in tractatu de iure primogeniorum in præfatione nu. 12. Ioannes cerier. de primogenitura lib. 2. q. 2. qui in quæstione. 3. nume. 7. ait hoc priuilegium esse contra ius, quia filijs debet pater præstare æqualia alimenta, argumento. l. inter filios. C. familiæ hercis. l. si maior in fine. C. communi diuidundo. l. cum pater. §. euictis. ff. de legat. 2. ipse tamen lautius esse alendum primogenitum non negat. Item primogenito reliqui fratres tenẽtur honorem exhibere, vnde ad patris dexteram sedere debet, vt ait Ioannes scholio. primatus sequitur Abb. in. c. licet de voto, extollit Barba. cõs. 18. nume. 6. lib. 2. Bal. in. l. liberti libertæꝗ. nu. 18. C. de operibus libertorum, sequũtur plures doctores quos congerit Tiraquell. in præfatione. num. 10. traddit in proposito plura Boherius in tracta. de authoritate magni consilij nume. 38. quod propterea sit, quia honor consistit in sedendo ante alios vt scripsit Bal. vnde primogenitus ante alios sedere debet cum dignior reliquis fratribus honorabiliorꝗ sit: est enim Domi nus domus patris. l. pronuntiatio. §. familiæ. ff. de verb. sig. notat Bart. l. fina. nume. 13. ff. de colleg. illici. qui ait primogenitum habere inceteros fratres quamdam præhemineñtiam fraternalem, sequitur Gregor. scholio. (El fijo mayor.) l. 2. titu. 15. par. 2. & hanc sententiam ꝙ primogenitus quia dignior fratribus æditiori loco sedere debeat celsioriꝗ sede approbat Accursius scholio altiori in. §. aliã instit. de bonorum possesione per. l. 1. §. penult. versi. semper enim. ff. de aqua pluuia arcenda. l. potioris. C. de offi. rectoris prouin. sequũtur Angel. & Ioã. Imola in. l. qui soluẽdo. 2 ff. de hæred. insti. approbaturꝗ cõmuniter vt patet ex Tiraque. tractatu nobilitatis. c. 20. nume. 53. Cassaneo in cathalogo gloriæ mundi. 1. parte consideratio ne. 12. Otalora. 5. parte principa li. c. fin. nume. 15. qui dicunt sententiam Acursij locum habere in nobilibus & literatis viris, hi enim celsioribus sedibus sedere debent, qui cæteris sunt digniores, traddit Perez in. l. 1. colu. 2. titu. 6. lib. 1. ordina. hinc scripsit Faber in. §. aliam ꝙ nobiles

biles matronæ iudicis officium implorare possũt aduersus alias non tam inclitæ nobilitatis: vt deffendantur in vsu sedendi in ecclesia, & offerendi. Huic opinioni accedit Iasson. l. si non sortẽ. §. Libertus. nu. 23. ff. de cõdi. indebi. qui dicit in proposita 25 specie matronas iudicis officiũ implorare posse, sed iniuriarũ actionem non habere. l. iniuriarũ actio §. si quis de honoribus. ff. de iniurijs. Cõtrariam sententiam deffendit Bal. l. obseruare. §. anteq̃. nu. 3. ff. de offi. procõ. vt in proposito iniuriarũ actio detur aduersus eum qui non patitur honorem decerni, quia nemo tenetur pati parui pensionẽ sui honoris. l. 1. in princi. ff. de postul. Bal. sentẽtiæ accedit Iasson. §. libertus nu. 23. Gerardus sing. 33. vbi Sarayna in additione pluresdoctores congerit: qui hanc opinionem approbarũt, quam sequitur Cassaneus in ca- 26 thalogo gloriæ mundi. 1. parte consideratione. 2. Baldi fabricę aduersas opiniones in vnam cõsonantiam reducere ausus est Rebuffus in. l. vni. C. de senten. quæ pro eo quod interest proferuntur glo. 1. nu. 355. qui ait q̃ si ille qui non patitur honorem alicui decerni, aliquid faciat cõtumeliæ causa dabitur pulsato iniuriarũ actio. §. si quis de honoribus, in qua facti specie obtinet sentẽtia Bal. Sed si nihil cõtumeliæ causa fecerit, sed tantũ honorem decerni passus nõ sit, vel quòd celsiori loco sedeat, aut prior sacerdoti offertum præbeat, non dabitur pulsato iniuriarum actio aduersus eum: sed tãtum iudicis officium iuxta Fabri sententiam. Hæc sa 27 nè conciliatio admittenda non est cum intentioni Baldi aduersetur, qui ait iniuriarum actionem dari ei qui honere deiectus est, a rgu. l. 1. in prin. ff. de postulan. vbi nihil actum est in contumeliam prætoris, sedtantum debitus honor minuebatur, qua de causa vt iustus honor defferatur, edictum propositum fuit à prætore. in. l. 1. cuius argumẽ. aduersus eum, qui prohibet honorem alicui decerni, iniuriarum actionem dari scripsit Baldus, ergo agit quando absq; contumelia honor decerni prohibetur: nam si cõtumeliæ causa prohibeatur, dubium non est q̃ iniuriarum actio detur. §. si quis de honoribus. l. 1. ff. de iniur. Vnde apparet Baldum Fabrumq; de eadem facti specie verba facere. Diuersas ac inter se pugnãtes opiniones aliter cõciliat Purp. l. 1. ff. de iurisdi. omni. iudi. num 93. qui ait, q̃ iudicis officium datur aduersus eum qui prohibet alicui honorẽ decerni: quãdo honor hic delatus nunq̃ fuit, in quo casu loquitur Faber & iure cõsulto in. §. si quis de honoribus. Sed si quis prohibeat honorem alicui decerni in cuius est quasi possessione, iniuriarum actio pulsato dabitur aduersus

Aduersus Rebuffũ

Aduersus Purpura.

uersus prohibentem, & in hac specie obtinet sententia Baldi.

29 ¶ Hæc tamen conciliacio non defluit è benè fundatis iuris rationibus: nullibi namq; cautum est, vt iniuriarum actio detur adversus eum qui nō sinit quemq; frui honore in cuius quasi possessione est.

30 In quo casu, ex causa quasi possessionis datur interdictū possessoriū vti posidetis vel vnde vi. c. licet causā de probatio. inf. q; scribemus. Ipse autem in hac cōtrouersia vel potius certamine Baldi sententiæ accedo, existimoq; iniuriarum actionem dandam aduersus eum qui vi prohibet quemq; vti honore, argum. l. 1. in princi. ff. de postulād. quæ sentētia depromitur ex. §. si quis de honoribus. cuius textus vim, ac potestatem. dd. non tenent, ipse autem vt iure consulti intētionem aperiā, suppono: in proposito honoris duplicē esse speciem, est enim honor, qui ad aliquē deffertur virtutis præmiū, defertur enim iudicio & voluntate defferentis nullo iure cogēte, de quo agit Cicero de claris oratoribus (honor est premium virtutis iudicio studioq; ciuium, delatum ad aliquem) exemplū cōstituatur in viro probo ac benè docto qui in senatorium ordinem ad legitur, aut in viro de Republica benemerito in cuius memoriā statua in foro collocatur, in hoc casu iniuriarū actio nō datur aduersus eū, qui passus non est honorē decerni, vti iure cōsultus docet in. §. si quis de honoribus. quod ea ratiōe fit, quia honos hic non peti sed præstari solet. l. 2. §. penul. ff. de origine iur. notat Bart. l. Barbariꝰ. nu. 2 ff. de offi. præto. & ibi Oroscius nu. 3. si peti nō potest honos hic, ergo nec iniuriarū actione agi aduersus eū qui decerni nō patitur. Altera est honoris species à superiori distincta, quæ in eo honore consistit, qui ratione ordinis ac gradus alicui præstatur, de quo agit Cicero in oratione pro sexto Roscio (suū cuiq; honorem & gradum redditū gaudeo) honos hic reddi debet necessariò. l. potioris. C. de offi. Recto. prou. si quis nō patiatur hūc honorē qui debetur ratione ordinis aut gradus alicui decerni, cōtumeliā facit, pulsatoq; dabitur iniuriarū actio, vti Bal. ait: qui loquitur in hac honoris specie: huius sentētiæ eam esse rationē arbitror, quia ab honore hoc arceri quis non potest sine cōtumelia, nō enim decet hominē nobili loco natū sedere in abiecta humiliq; sede. c. præcipimus. 93 distinctione: sed aduersus eū qui contumeliæ causa honorē decerni nō patitur, datur iniuriarum actio. §. si quis de honoribꝰ ergo & in proposito dabitur, cū sine cōtumelia ab hoc honore arceri quis nō possit, vti Bal. ait, cuius sentētia obtinet in hoc casu, cui fauet. l. 23. titu. 21. p. 2. cuius legis decreto, qui ab huiusmodi honore

Noua interpretatio.

nore arcetur, agere poterit non
31 tantum iniuriarum actione, sed & condictione ex illa lege. Nec tantum in proposita specie aduersus eum, qui ab honore aliquem arcet, datur iniuriarum actio, verum etiam pulsatus habet interdictum vti possidetis vel vnde vi. c. licet causam de probatio. Ex quo textu annotarunt ibi Bal. nu. 6. Felinus. nu. 1. Decius. nu. 1. & Barbacius, Idem Baldus. l. obseruare. §. antequ. nu. 3. ff. de officio procon. cui plures accedere, quos in vnum congerit Rebuffus in. l. vni. C. de sentent. quæ pro eo quòd interest proff. glo. 1. nu. 355. Purpuratus in. l. 1. ff. de iurisdi. omni. iud. nu. 93. Berengar. in. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 6. ff. de acqui. possessione. argu. l. quoties. 2. ff. de seruitutib. & l. sicuti. §. Aristo. ff. si seruit. vẽdi.
32 ¶ Ea autem de causa hæc interdicta dantur, quia potest quis ius acquirere sedendi in excelsiori loco, & sacerdoti offertũ præstandi iuxta sententiã Christophori Porcæ in. §. apum. institu. de rerum diuisione. sequitur Parisius. consi. 149. nu. 1. & 2. lib.
33 4. Hanc sententiam fulcit. l. 23. titu. 21. par. 2. Dicunt etiam Baldus Gerardus, Purpu. & Cassane, quòd licet nobili, qui prohibetur in loco solito sedere, prohibentem armis repellere, q̃ si nobilis deffendẽdo ne a loco suo deijciatur, aduersarium occiderit, non plectetur pœna ordinaria, si ad arma prouocatus sit, Benedictus de Plumbino in l. iusta. ff. de manu missis vindicta. argum. illius textus sequitur Rebuffus. nu. 354. & Boerius in addi. Gerardi singu. 33. Huius sententiæ ratio est, quia causa ho
34 noris & vitæ æquiparantur, Acursius scholio infami in. l. iusta. ff. de manu missis vindicta. idem Accursius scholio ob culpam in. §. suspectus. 2. institu. de suspect. tuto. sequitur Gerardus sing. 33. vbi in addicione plures aggregãtur. Idẽ Gerardus sing. 1. nu. 10. Idem Gerardus sing. 82. nu. 7. Paul. castr. consi. 190. incipit in carceratus. addicionator Angeli de maleficijs verb. Andream auxiliatorem colun. penulti. Cagnolus. l. 2. ff. de origine iuris nu. 70. Thomas grãmaticus consil. 29. nume. 31. Carrerius in practica criminali requisito. 4. principali. nu. 149. pag. 408. Huic opinioni fauet. l. 1. titu. 22. p. 4. sed si sine periculo nõ posit quis vitam tueri, licet occidere eum, qui vim inferret, l. vt vim. ff. de iusti. et iure, ergo et occidere licebit eum, qui cum armis venit, vt ab honore aliquem arceat. Hoc modo tẽperãda est sententia Dominici Soti de iusticia et iure lib. 5. q. 1. arti. 8. vers. superest autem de honore. Huius textus, sententia contrahitur, nec locum habet, si filius quipatrẽ alere tenetur, egenos filios habeat, quia ante cogi debet filijs cõsulere alimenta q̃

sub-

subminestrare, quã patri: ordo enim naturæ non patitur, vt ali menta filio pater deneget, et pa tri subminestret. c. si iusto de ele ctio.lib. 6. item pater plus dili- git filiũ q̃ filius patrẽ. l. isti qui- dẽ .ff. quod metus causa. l. fi. C. de curat. furiosi. Itẽ bona patris quodam modo dicuntur esse fi- lij viuo patre. l. in suis. ff. de lib. & postu. bona autem filij nõ de bentur patri. l. nam et si parenti bus in principio. ff. de in offi. te- sta. vnde fit vt filio in patris suc cessione præferatur auo. l. 1. §. 1. ff. si tabulæ test. nullæ. extab. auth in sucessione. C. de suis & legit. His argumẽtis suffultus fi lium alendum esse tradidit An charra. in c. cum haberet nu. 12. de eo qui duxit in matrimo. quã polluit per adult. Ioan. de lignia no in tractatu de amicitia. §. de subuentione paterna & filiali nu. 16. Castillus. l. 40. Tauri. in parte por su orden vers. Item ex quo præstatio. Hæc opinio de- fluit ex regulis iuris ciuilis, cui ipse accedo, quamuis Alfonsus castro Theologus primæ clasis huic opinioni aduersetur, falcẽ, (vt aiunt) mittẽs in messem alie nam, sequutus tamen est senten tiam Diui Thomæ. 2. 2. q. 26. ar- tic. 9. cui sententiæ properè qui 36 dẽ accedit Fortunius in. l. velu ti. ff de iusticia & iure nu. 36. Ex his apparet veram esse senten- tiam Cyni in. l. 1. C. de alen. lib. nu. 3. qui ait eum, qui patrem & auum habet opulẽtos, cum ipse

egeat, quãuis in aui sit potestate, à patre alẽdum esse non ab auo, propter naturalem stimulũ quo pater impellitur ad educãdum filium, ex quo stimulo oritur iu- dicis officium; vti ex hoc textu depromitur: est enim causa pa- tris prior in alendo filiũ vt Bar- tholus ait in. l. non quemadmo- dum. ff. de lib. agnosce. senten- tiã Cyni sequtus est Alex. in. l. 1. ff. solut. matri. nu. 19. idem Alex. in. l. in suis nu 7. ff. de lib. et po- stup. Cacialuppus repititione. l. frater à fratre. nu. 107. ff. de con- di. indebi. de quo multa traddi- mus nu. 7.

37 ¶ Primo huius textus sententia extẽditur et locum habet in per sona nouercæ, quam priuignus alere tenetur, si inops ea sit di- uesq; priuignus, nec maritus præmoriẽs locupletem relique- rit hæreditatem, author est Iass. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. nu. 2. qui ea ratione inniti tur, q; maritus inopem vxorem alere teneatur. l. si cum dotem. §. sin autem in fæuissimo. ff. so- lut. matri. ergo & priuigni hære des mariti eam alere debẽt pie- tatis officio. l. si quis à liberis. §. item rescriptum est. ff. de lib. agnos. ipse tamen Iasson inge- nuè fatetur hanc difficultatem eius mẽte semper turbasse: vn- de ipse nihil definit, sed æstima tioni locum dedit. Ego tamẽ cõ sidero in propõsita specie sibi ipsi non cõuenire Iassonem: qui tamquã hæredem patris tenere pri-

Aduersus Iassonem.

priuignum existimat alere nouercam, cum hoc nullo iure cautum sit, quod alio remedio mulieri inopi consulit, vt inquartã bonorum viri præmortui succedat auth.præterea.C.vnde vir et vxor. item officio pietatis priuignum alere debere nouercam quasi matrem argumẽto.§. item rescriptum nemo sanus dixerit, cum inter matrem & filium pietatis ratio insit secundum naturam,l.1. ff. de obsequijs:at inter priuignum et nouercam odium intestinum. l.4. ff. de inofficio. testa,qua de re tam multa exempla extant apud politioris literaturæ authores, vt ea referre inanis operæ labor sit:vnde priuignum non teneri nouercæ alimenta sub ministrare ipse existimo, quisenim priuignum alẽdæ nouercæ necessitate astringet, lege id non præcipiente?quare iure Regio sanctè statutum est, ne priuignus cogatur alere no-
38 uercam,l.1.titu.delos gouiernos li.3.fori. Tertiò ex hoc legis principio colligunt,dd. filios iudicis officio cõpellẽdos esse exhibere parẽtes,viceq; versa parẽtes exhibere liberos. Hoc propositũ depromitur ex. l. imperator. ff. ad treb.quod axioma ex hac lege deduxere Accursius scholio cognoscit. Bartolus & Albericus hic:qui pro hac sententia adducunt tex. in.l. fin.in. §. ipsum autem. C. de bonis quæ liberis. vbi norant Bal. Paulus castren. Salicetus. & Corne. Mõtaluus

scholio.3.in.l.1.titu.8.lib.3.fori. hãc sententiã quæ habet, q̃ officio iudicis pater cogatur præstare filio alimẽta,filiusq; patri, repetit idẽ Vlpianus in.§.si quis ex his.Exqua lege hoc deduxit Bartolus in.l. libertis. §. manumissis.nu.3.ff.de alimen. & cib. leg. sequitur Socinus consi. 57. nu.37.lib.2. idem tradidit Loriotus axiomate. 85. & in tractatu de Regu.iuris axio.83. idem tractatu de consanguinitate axiomate.5.Castillus.l.10. Tau. vers. alimẽtos. Lãber. de iure patro. lib.3. q.3. arti.6. nu.12. & lib. 2. parte prima principali.q.8. arti.2. nu.7. Gozadinus cõsi. 98. nu.4. & Curtius senior cõsi.39. col.3.in fine. Alex.consi.7.lib.2. & cõsi.134.nu.36. lib.6. Hippolitus Riminal. in princ. institu. quibus alienare licet. nu .269. l.2. titu.2.p.3.

39 ¶ Hæc sententia q̃ iudex cogere debet patrem officio implorato alimenta defferre filio , & filium patri , obtinet siue iudex laicus sit, siue ecclesiasticus, qui etiam laicos compellere potest vt alimenta hæc præstent. Bart. in.l.solẽt nu.13.ff.de alim.et cib. leg.per.c. significantibus.de officio de leg. vbi decausa paupe rum laicorum iudex ecclesiasticus deffinit. cuius textus argu. Bart. ait quòd si egeni sint , qui alimenta petunt,cognoscere de ea re pronunciareq; poterit iudex ecclesiasticus,non ita si diuites sint , qui agunt. sententiam Bar-

Bartoli sequitur Ioan.Imol.in.c. relatum. 1. de testa. hæc opinio crebrius recepta est, vt apparet ex his quæ traddidit Ioan. lupus in .C. per vestras de donatio. Inter virũ & vxo.notabi.2. in principio.nu.19.

40 ¶ Item quãdo filius cogitur alere patrẽ ex redditibus prædiorum alimenta præstabit. Tex.l. imperator.ff.ad treb.ex qua deducit Bal. ꝙ si fructus redditus vt prædiorũ exhibendo patri non sufficerent, proprietas non est distrahẽda, vt expecunia pater alatur in.l.fin.§. ipsum autẽ. C.de bonis quæ lib. quam sententiã Grego. scholio si. in.l.2.titu. 19. par.4. declarat vt obtineat, quando fructus qui ex prædijs percipiuntur, alendo patri sufficiant pro ordine ac gradu suo, vel saltem vt vitæ subsidio cõsulere possint: sed si fructus pro necessitate naturæ alimenta patri non suppeditent, sententia Baldi non obtinet, sed hoc casu distrahentur prædia vt expecunia pater alatur. quod ex eo colligit Gregorius, ꝙ patri obsimilem indigentiam filium vendere permissum sit.l.2.C. de patribus qui filios distrax.l.9.titu. 17.par.4. ergo à maioritate rationis sumpto argu. poterit pater bona filij vendere, cum grauior sit alienatio personæ quam bonorũ. c. præcipimus. 12. q. 1. glo.c.cum olim. de maiori & obed. igitur cum filium possit vẽdere, poterit & eius bona. hæc sententia in proposita specie dubitationem non habet, nisi si

41 lius eadẽ vi famis opprimatur, vt dicemus infra, ea namq; tempestate, qua quis extrema egestate laborat, bona omnia communia sunt.c.2.12.q.1.Bernardus.c. si quis propter necessitatem.de furtis.qui ait licere egeno alimoniam furto subtrahere, ne fame pereat, idem depromitur ex.l.2. §.cum in eadem in fin.ff.ad.legẽ rhodiã de lac. vbi notãt Accursius & Bart.nu.4.qui scribit tẽpore necessitatis iure diuino & humano licere egeno panẽ ab habente furari, idem probatur in. c. discipulos. vbi notat glo. de cõsecratiõe distintione quinta sequitur felinus. c. querelam de iur.iuran. nu. 11. scripsit latẽ Abiles.c.17.correctorũ.glo.à razonables precios.nu.15.

42 ¶ Ex quibus colligitur verã esse sententiam Gregorij scholio. fi.in.d.l.2. dicentis bona filij distrahenda vt pater alatur ne fame pereat, illud tamen prætermitti non opportet. Bal.in.l. fi. §.ipsum autem.C.de bonis quæ lib.non scripsisse id, quod ex eo deduxit Gregorius, sed id potius, ꝙ filius, qui ex redditibus prædiorũ exhiberi non potest, non sit cogendus bonorum proprietatem distrahere, vt expecunia alatur: sed in hoc casu pater alimenta prestare cogetur, ne filius necessitate coactus bona vendat. Id tamen in proposito non prætermittã, ꝙ quãuis

Baldus

Baldus in hoc articulo ita non sentirit vt Gregorius existimauit, ipsius tamen Gregorij sentētia de promitur apertè ex tex.l. fin.§. ipsum autem. C. de bonis quælib. cuius legis præcepto pater tenetur filios alere, & vice versa filius parentes, si filius aut pater inopes sint, in quo casu licet parētibus filiorum bona distrahere, vt sibi ipsis consulant. Et q̄uis Gregorius dubius & hærens in proposita specie dicat bona filij esse distrahenda, vt pater alatur, qui in extrema necessitate constitutus est, id tamē locum habere existimo etiā si necessitas nō sit extrema, sed petat pater alimenta secundum ordinem graduumq; suum, quia si redditus non sufficiāt, res ipsa distrahetur, vt ex pecunia alatur. Ratio huius sententiæ est, quia cum filius iudicis officio cogatur alere, debitum exoluet distractis pignoribus, vti probatur hic, traddit Marcus Anto. Nata.cons. 48.nu.6.lib.1.Hanc rationem, q̄ filius patri obligatus sit, adducit Pinelus in.l.1. C. de bonis. mat.3.parte.nu.75. in fin. Quæ sententia obtinebit nisi filius distractis suis rebus cogeretur mendicare, quo casu nō distrahentur, sed ex fructibus filius alatur, vt traddit Bolognimus consi.8.

43 ¶Accursius hic scholio cognoscet opponit tex.in.l.lis nulla.ff. de iuditijs. vbi Cayus iure consults docet litem esse non posse inter patrem & filium in potestate constitutum, nisi ex castrēsi peculio, Vlpianus tamen hic permittit litem gerere aduersus patrem, à quo ali desiderat: vnde Vlpiani responsum aduersatur respōso Caij. Accursius nondum diluit dicens, q̄ hic sit speciale. Idem docet Accursius in.l. lis nulla: quasi velit hoc introductum fauore causæ ea ratione, ne filij fame pereant, cum ea de causa cogantur extranei alimoniam egenis erogare, vt traddi tum est. Nam si dotis causa præcipua est obsobolem procreadā l.1.ff.solut.matri. maximè debet esse fauorabilis alimētorum causa, quæ procreatos iam homines conseruat.l.nec filium.C.de patria potestate. Interpretationem Accursij approbat Alberi cus hic.nu.3 Indificili autem est inuestigare rationem, quare alimenta officio iudicis petantur, 44 non au tem iure actionis. Huius rei rationem reddit Alciatus responso.338. quia filio contra patrem non datur actio: quæ ratio depromitur ex superiori sententia, quæ habet, litem nullam esse posse inter patrem & filium. l. lis nulla. ff. de iudi. impediente iure ciuili ob patriam potestatē §.ius autem.institu.de patria potesta. Sed cum actiones & obligationes introductæ sint propter iudicium in principio, instit tutis de actio. meritò non nascitur actio inter patrem & filium: Accursius scholio necessitate in

principio institu. de obliga. quæ sententia communi doctorum calculo recepta est teste Caccia luppo in. l. frater à fratre. ff. de condi. indeb. nu. 28. vbi. Bart. in nu. 12. scripsit rationem hanc cõmuniter approbari, atque hac de causa filius iudicis officio ali 45 menta petit à patre. Huius rei est & alia ratio, quare inter patrem & filium non detur actio, quia pater & filius eadem perso na esse intelliguntur. l. fin. C. de impub: sed inter obligantem & obligatum debet esse distinctio personarum, nam sibi metipsi non potest quispiam obligari. l. Vranius in principio. ff. de fideiusso. ob patriam potestatem quæ est iuris ciuilis. l. item in po testate. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Potest autẽ inter eos naturalis obligatio consistere, quia eam obligationem patria potestas infringere non potest ex eo, quod patria potestas à iure ciuili introducta sit, quæ ortum naturalis obligationis non impedit, cum naturalis obligatio de iure gentium introducta sit. l. nõ amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iur. nec enim ciuilis ratio corrũpere potest iura naturalia. §. fin. institu. de legitima agna. tutella. l. 2. ff. de vsufructu earum rerum que vsu cõsumun tur. l. eas obligationes. ff. de capitis diminutione. Hanc rationem crebrius receptam esse affirmat Bart. in. l. frater à fratre num. 11. in fin. ff. de condi. indeb. cui doctores accedunt teste Pau lo castrensi ibi. nu. 7. Socino co luna. 1. falicet. nu. 5. Crotto. nu. 8. Vtraque tamen ratio eo tẽdit, quod propterea inter patrem & filium actio non cõsistit, qui à pater & filius eadem persona intel liguntur. Quæ quidem sententia obtinet in personis filiorum, qui sub patris sunt potestate, quo casu ob representationem non nascitur inter eos actio. Si verò filius esset emancipatus, fictione iuris non intelligitur eadem persona cum patre. Accur sius in. l. 2. C. qui ætate se excusant lib. 10. Lancelotus Decius in. l. emancipati in fin. C. de col latio. sequitur Angel. in. §. man cipatos. nu. 1. institu. de exhære. liberorum. Iass. in. l. in suis. ff. de lib. & posth. Quæ opinio cõmu ni doctorũ calculo approbatur teste Lanceloto. Decio in. l. fin. C. de in puber. & alijs. Huic sen tẽtiæ accessere Bal. & Romanus teste Corneo in. d. l. fin. nu. 5. qui ait sententiam Accursij veram esse in terminis inquibus consideratur patria potestas: secus in terminis inquibus consideratur ipsa natura. Opinionem Accur sij sequitur Ioan crottus in. l. fra ter à fratre. ff. de cond. indeb. nu. 8. idem scripsit ipse Accursius in. l. à matre. §. si quis hominem. ff. de except. rei iudicat. quem nemo reffert, vt ait Cora sius in. d. l. fin. nu. 9. vbi ipse Corasius, Salicetus & Sebastianus sapia nu. 10. improbãt sententiam

Acur

Accursij, existimantes patrem & mancipatum filium eandem cẽseri personam, quia ꝙ filius eadem sit persona cum patre à natura deffluit: vt ait dicta. l. fin. ꝗ́uis emancipatus quo ad actus ciuiles extraneus sit. l. vni. §. extraneum. C. de rei vxo. act. iura autem sanguinis emancipatio non dissoluit. §. emancipati: institu. de hæred. quæ ab intesta. deffe. l. ius agnationis. ff. de pact. vnde si in emancipatis hæc personarum identitas non consideraretur, secus multò esset dicendum in illa lege finali, aut Imperatoris inepta ratio esset vt ait Corasius. Hanc opinionem aduersus Acursi. communẽ esse traddidit Philippus Decius consi. 320. colu. fin. sequitur Mechaca de successionum creatione lib. 2. §. 19. nu. 17. Hæc tamẽ Corasij verba insulsa sunt, ex eo sanè, ꝙ ipse non percepe rat quo pacto ratio legis posset consistere, si tantum de filijs qui sunt in patris potestate intelligatur, prosilijt in id, vt effutiret fatuam esse rationem, quam Iustinianus Augustus illius legis decisioni reddidit: qui ius ciuile dispersum cõposuit tot doctissimorum hominum consilio, qui circa latus eius asistebant, quod ex ingenij leuitate defluxisse ipse Corasius demonstrat in. l. frater à fratre. ff. de condi. in deb. nume. 34. qui ait se docuisse in. l. fin. C. de impuber. emancipatũ filium esse eamdem personam cum patre propter illa verba (natura pater & filius eius) quæ hominis ingenium miserabiliter exercuerant. Sed tandem hanc difficultatem duplici consideratione superasse lætatur: ꝙ lex illa non dicat natura filium censeri eandem personam cum patre, sed quasi videri propter illam naturalem & coniunctissimam, quæ est inter patrem & filium. Secundò cõsiderat ꝙ illa verba (natura eius) nolint legẽ naturæ censeri eandem personam patrem & filium, sed lege ciuili esse identitatem, & intelligi patrem natura, hoc est naturalem eamdem personam cum filio, vt sic adoptiuus excludatur. Quàm hæc sint commentitia, ꝗ́cꝗ́ extra causam egerit Corasius, nemo est qui non videat, non enim tam inextricabiles labirinthi ambages sine Thæsei filo potuit superare.

48 (numbering in margin))(

Aduersus Ioan. Corasium.

49 Ego autem verissimam existimo sententiam Accursij cui plurimi accessere: existimãtes legem finalem. C. de impub. intelligendam tantum de filijs qui in patris sunt potestate, non de emãcipatis. Cui interpretationi nõ obstant illa verba (cum natura pater & filius eadem esse persona penè intelligantur) quia in iure dictio hæc natura, non semper accipitur pro iure naturali, sed sæpe pro ea natura quã lex ciuilis alicui rei tribuit. Tex. in l. 1. §. final. ff. de actio. & obliga. quæ ait mutum nihil pertinere

Noua interpretatio.

ad obligationem verborum natura manifestum est vbi natura obligationis quæ verbo contrahitur, mutum inhabilem reddit ad contrahendum, vt benè considerat Ioannes Oroscius in.l. si vnus.§.pactus ne peteret. num. 71.ff.de pact. vnde cum dicta. l. fin. agat de acquisitione, consequens est, vt iuxta thema propositum lex loquatur. Et hinc fiet, vt verbum (natura) intelligatur de ea natura quam lex ciuilis tribuit acquisitioni, quæ fit inter patrem & filium, nam si filius sit in potestate, quia patri acquirit.l.placet.ff. de acquirit. hæred. quo adhoc intelligitur eadem persona cum patre, secus si filius est emancipatus. Pro qua sententia adduco ipse elegantem textum in.§. ei verò institu. de inutilibus stipul. cuius verba placuit refferre, vt apertius nostra pateat sententia, (ei verò qui iuri tuo subiectus est, si stipulatus sis, tibi acquiris: quia vox tua tanquam filij sit: sicuti & filij vox tanquam tua intelligitur in ijs rebus, quæ tibi acquiri possunt) ex quo cõstat, quod pater & filio sunt vna persona in his quæ filius patri acquirit: ergo cum filius non acquirit patri, quia est emancipatus, non censetur eadem persona cum patre: hæc enim fictio repræsentationis circa bona patris iure ciuili concessa est ex vi patriæ potestatis, vnde emancipatis non communicatur.l. in suis. ff. de

Aduersus Alciatum

lib. & posth. Ex quo fugiendus est Tiraquellus qui tractat. de iure primogeniorum. q. 40. numero. 28. per illa verba natura pater & filius est) affirmat non fictè sed verò patrem & filium esse eandem personam. Ex his omnibus deducitur rationes superius adductas, quare actio non consistat inter patrem & filium in potestate iure proba-

50

51 ri. Sed ratio Alciati, quod alimenta petantur officio iudicis quia inter patrem & filium non datur actio, falsa est, quia lex ista loquitur tam in filio suo, quàm in emancipato. Emancipatus autem potest agere aduersus patrem, dum tamen ob reuerentiam per iudicem copia agendi tribuatur.l.final. C. de in ius vocando.l.litis.§. final.ff. de nego. gest. vnde quærenda ratio est.

52 Huic opinioni ea magis quadrat, quam reddit Bartolus.l. frater à fratre numero.12. ff. de condi. indebi. quam ipse dicit firmiorem rationem, pro qua

53 reddenda supponit Bartolus, quod manus Regia olim fuit Regia potestas qua iure gentiũ consequæbatur quisque debitum sibi.l. 2. in principio. ff. de orig. iu. quæ sententia rationem haber, quia origo Regum iuris gẽtiũ est.l.ex hoc iure.ff. de iust. & iure, illis verbis (regna condita) huius legis argumento iure gentium Reges creatos fuisse affirmat Franciscus Connanus lib. 1. comment. iuris ciui. c. 7. nume.

nume.3. qui ſententiam Bartoli ſequutus ait: manum Regiam fuiſſe liberam poteſtatem ſecundum naturæ rationem & iuris & iniuriæ Regulam, exqua Reges norant nemini vim & iniuriam infferẽdam: cõtractuum fidem ſeruandam: virtuti præmia vitijs & ſceleribus pœnas deberi. Idem traddit Berengarius in l pacta conuenta. ff. de contrahenda.emptio.nume.24. &.25. Eandem Bartholi ſententiam ſequutus eſt Iacobus de nigris in Rubri. ff. de verb. obligat. numer. 4. Eandem ſententiam approbat ipſe Bart. in extrauaganti ad reprimendum in ver. Videbitur ſequitur Salicet.in.l. frater à fratre col.2.ff. de cond. indeb.ibiq; Iaſſon in lectura.numero.34. Zaſsius in.l. 2. ff. de origin.iur. nume.7. & ibi Oroſcius nume. 3. Hieronimus gratus reſponſo. 10. nume.13. lib.2. & doctores paſsim.

54 ¶ Id tamen non prætermittam, q recentiores quidam in propoſito traddidere Reges iure gẽtium creatos non eſſè, ſed bellica virtute ipſos ſibi regna ſubiugaſe, author eſt Ioann. Oroſcius in. l. exhoc iure numer. 12. ff. de iuſt. & iur. Simile eſt id quod ſcripſit Coraſius in. l, in ſumma.ff. de rerum diuis. num. 12. Reges principio non fuiſſe ex ſubditorum conſenſu delectos, ſed violenter regna inuaſiſſe. Quæ ſententia probabilior eſt: traddiditq; egregius ille poeta Lucretius lib.5.de natura rerum.

AT claros homines voluerunt ſe, atq; potentes
vt fundamento ſtabili fortuna maneret,
& placidam poſſent opulenti ducere vitam,
nequicq; , quoniam ad ſummum ſuccedere honorem
certantes, iter in feſtum fecere vicit,
& tamen è ſummo quaſi fulmen dejicit ictos
inuidia, interdum contemptim in tartara tetra
vt ſatius multò iam ſit parere quietum:
quam regere Imperio res velle & regna tenere.
Et ſubdit. ergò Regibus occiſsis, ſubuerſa iacebat
priſtina Maieſtas ſoliorum, & ceptra ſuperba:
& capitis ſummi præclarum inſigne cruentum
ſub pedibus vulgi magnum lugebat honorem,
nam cupidè conculcatur nimis ante me tutum,
res itaq; ad ſummam fecem, turhasq; redibat:
Imperim ſibi cum, ac ſummatum quiſq; petebat.

¶ Sed verius eſt iure gẽtiũ creatos Reges fuiſſe vt docet Cicero,

 trad

traddimusq; in. §. si quis ex his numero.25. Tradit Seneca vt refert Conanus lib.1. commēt. iur.ciui.c.5.numero.7.in locum 55 autem manus Regiæ suffectæ sunt actiones,vt idem Bartolus scribit in.l.frater à fratre. num. 12.ff.de condi.indeb.idemBart. in.l. ex hoc iure. numero. 13. ff. de iust.& iur. per.l.2. §. deinde ex his. ff. de origi. iu. Hæc sententia commum scriptorum cal culo recipitur, vt scripsit Paulus castren.in.l. ex hoc iure. numero.32.inibiq; Orosceius·num. 68. Zasius in summa tituli super tex.in.l.ex hoc iure,qui con tra nititur: sed singulis eius argumentis respondent Orosceius supra positus,& Cōnanus lib.1. commentarorum iuris ciui.c. 5. numero. 5. de quibus disceptare propositum mihi nō est, cum ea quæ in præsentia dicta à nobis sunt,plura sint,q̄ sat est.His suppositis,propterea dicit Bartolus nō esse actionem inter patrem & filium, quia quidquid acquirit filius adquirit patri. l. placet. ff. de acqui. hæred. Sed quando quispiam alteri acquirit quamuis ab eo stipuletur,nō obligat eum sibi.l. sed & si quis. §.& regulariter.ff.de vsufructu. l.liber homo in principio.ff. de 56 verb.obliga. Hac de causa filio qui est in potestate patris non datur actio aduersus patrem, patri verò propterea non datur aduersus filium, quia pater in hoc casu habet manum Regiam, qua debitum sibi à filio auferre potest ab eo authoritate propria. l. serui & filij in principio. ff. de furt. quæ ratio obtinet tàm in persona patris qui filium in potestate habet, q̄ in persona filij alimenta petentis: quia cum filius non agat de obligando patre in hisrebus quas patri acquirit, quinimo patrem ipsum astrictū habeat naturali iure alimentorum one ri,consequens est, vt possit hac de causa aduersus patrem agere: quod emancipato filio iure permissum est. Hæc autem res propterea iudicis officio expediri debet, quia manus Regia quæ pro naturali obligatione olim dabatur inter patrem & filium, ad huc extat. In eo verò casu in quo iure permissum est cuippiam agere aduersus aliquem, filis inter patrem & filium sit,non actione,si fieri possit, agendum est ob naturale fædus,sed æquiori remedio.l. con gruentius. C. de patria potesta. vnde officio iudicis res expedie tur, quod in locum manus Regiæ suffectum est. Anton. post Innocen. in. c. quæ in ecclesiarum. de constitu. sequitur Socinus.l.quibus diebus. §. dominus. ff. de conditio. & demonstratio. numero.11. Hæc est recepta sententia vt ex Orosceio deducitur in.l.2. ff. de origine. Iu. numero.6. sed cum alendi onus ex sanguinis charitate descendat inter patrem & filiū, quod olim

olim manu Regia alter ab altero consequebatur, iam nunc officio iudicis consequetur: hanc rationem existimo à iure ductã, potuisseq́ inducereut in hac specie iudicis officio alimenta decernerentur, sed eam non considerasse Vlpianum. Huius rei depromitur alia ratio ex ijs, quæ tradit Bal. l. dominos. num. 6. C. quod cum eo. quem sequitur Corneus in. l. fratrer à fratre nume. 2. ea de causa Baldus ait ꝙ inter patrem & filium nascitur naturalis obligatio, non autem ciuilis, quia finis naturalis obligationis est satisfactio, finis aũt ciuilis obligatiõis est iudiciũ quod ius ciuile prohibuit inter patrem & filium. l. lis nulla. ff. de iudicijs. Quòd si inter eos ad uersus sanguinis charitatem iurgia de alimentis nascantur, iudiciaq́ instituantur, quià hoc perrarò fit, ius non constitutum est. l. in his. ff. de legibus. vnde nec actionem dedit, sed officio iudicis alter aget aduersus alterum, quod in locum deficientis actionis conceditur. c. final. de officio iudicis Hanc rationem nemo non intelliget de promptam esse ex benè fundatis iuris regulis. Sed quia huius rei rationem videtur subijcere Vlpianus hic versi. & cũ ex æquitate. de ea agemus. Ait etenim Vlpianus, ꝙ alimentorum præstatio cum ex æquitate descendat charitateq́ sanguinis, iudicis officio expediri debet. Hæc tamen ratio in proposito non concludit. Primò quia nõ sequitur, lis debet dirimi ex æquo, ergò non expedietur iure actionis, quinimo ex sola naturali obligatione, ex qua iure ciuili non nascitur actio. l. iuris gentium. §. igitur nuda. ff. de pact. si ex æquo procedatur oritur actio. l. si fideiussor. §. quædam. ff. mandati vbi Bartolus notat. IdemBart. l. quintus. ff. eod. titu. estq́ receptum pronunciatum vt apparet ex his, quæ traddit Alexa. consi. 41. lib. 3. Iasson. l. iuris gentium. §. sed cum nulla numero. 11. ff. de pact. Ibiq́ Oroscius nume. 14. Ex quo deducitur ꝙ ex ea causa actio in iure detur, ex qua iudicis oriri officium Vlpianus ait. Secũdò charitas sanguinis non efficit, vt in hac specie actio nõ oriatur, sed iudicis officium, quia inter emãcipatum filium & patrem datur actio, vt probatum est: & tamen charitatis iura manẽt inter eos, vti Vlpianus testatur hic. Item charitas non tantum cõsistit inter parentes & liberos, sed inter fratres & propinquos, Cicero officiorum lib. 1. chari parentes, chari liberi, propinqui, familiares: sed omnes omniũ charitates patria vna complexa est: frater autem si agit aduersus fratrem competenti actione experitur. l. 8. titu. 11. lib. 1. fori. l. frater à fratre ff. de condi. indeb. l. verum. vbi notant Accursius & Bart. ff. pro soci. ergò nec

60 æquitas nec charitas sanguinis sunt in causa vt iudicis officio alimēta decernātur, nec Vlpianus his verbis sentit in specie hac iudicis officiū oriri, sed id potius q cū hæc res ex æquitate descēdat charitateq; sanguinis, q iudex diligēter inquirat vtrū iustū sit desiderium alimēta petentis, quoniā quando æquitas aliquid suadet, debet iudex diligēter rē examinare, vt docet idē Vlpianus. l. vbicūq. ff. de interrogatio. & hoc tantū dicit iure cōsultus hic. Ex quibus ipse colligo Vlpianū sentire in proposito cōpetere officiū iudicis: quia quāuis in proposita specie alimenta debeatur naturali iure, nō tamen hoc absolutè & sine delectu est. plura enim desiderantur extra charitatē sanguinis vt iudex deferri iubeat alimēta: scilicet an verè sit filius, aut pater, an pauper an opifex, & id genus alia: vt tradit hic Vlpianus: igitur cum ex eo quod quis petat alimēta, q filius, vel pater sit, nō debeantur, sed ita demū si iudex cognoscat an & alia interueniāt, quæ à iure desiderātur: cōsequēs est q huius modi res debet expediri iudicis officio, cū eius cognitionē requirat, tex est pro hac sententia elegās in. l. q si minor. §. ex hoc edicto. ff. de mino. & hac de causa alimēta petūtur iudicis officio, vt Vlpiano placuit, quod ipse existimo ex eis intētiōe deprōptū.

Declarātur Vlpia ni intētio

61 ¶ Hoc autē Accursii propositū q speciale sit in huius legis specie, vt filius agat aduersus patrē in quo casu nō sit locus decisioni l. lis nulla ff. de iud. accipiēdum est iure ciuili: nā pōtificio iure si lis agit aduersus patrē ex quacū q causa, ex sententia Ioānis in. c. si ecclesia. 23. q. 4. argu. c. quæritur. 2. q. 7. vbi notat ipse Ioānes. Idē approbat Ioā. Andr. scholio penu. c. fi. de iud. lib. 6. in hac sententia fuit speculator titu. de actore. nu. 21. in fi. sequitur Ange. §. ius autē. institu. de patria potesta. Mōtaluus. l. 2. & 3. tit. 2. par. 3. hāc partē deffendit Angel. l. lis nulla. ff. de iudi. & ibi Paul. castrē. & sequitur Iasson. l. frater à fratre. nu. 40. ff. de cōdi. indeb. imbiq Caccialupus. nu. 45. & hāc affirmat cōmunē esse sententiam Soci. Reg. 244. fallē. 6. pro quo adducit. c. nō est vobis. de spōsalibus vbi filius experitur aduersus patrē propter vxorē vi detētā. Secūdò probatur recepta sententia Bonifacii octaui Pontificis maximi respōso in. c. fi. de iudiciis lib. 6. vbi cōstituitur latissima regula, q in spiritualibus filius familias potest agere aduersus patrē, vt inibi notāt Dominicus Frācus & Gomesius. nu. 18. l. si. l. 2. §. q si in patris. nu. 23. ff. solut matri. Decius. l. bonorū. nu 3. C. qui admitti. Alciat. c. cū cōtingat. nu. 28. de iur. iurā. Anto. de petrucia repetione. l. primæ ff. de iur. iuran. nu. 7. hāc opinionem cōmunem esse testatur præpositus in. c. nō est vobis de spōsa. Ex hoc themate colliceat filio

agent

agẽti de causa spirituali experiri aduersus patrẽ, colligit Ioan. Andre. glossema te. pe. permissũ esse iure pontificio filijs familias agere cõtra parẽtes. Contrariã sententiã doctores primi nominis deffendũt Abb. c. non est vobis nu. 2. despõsa. Roma. & fulgo. l. lis nulla. ff. de iudicijs. Idem Roma. sing. 615. idẽ videtur approbare Greg. in. l. 2. titu. 2. par. 3. eãq; magis probat Socin. nu. 3. Corrasius nu. 34. l. frater à fratre. ff. de cõdi. ind. Ex quibus nõ immerito dubitari potest an cõtraria sit cõmunis opinio: vt cũ iudicio cõtra Socinũ, perpẽdit Illustrissimus dominus Didacus Couarru. Hispanæ gẽtis gloria nostriq; sæculi decus ac ornamẽtũ, (qui ob singularẽ eruditionẽ moresq; integerrimos summo præfectus prætorio secundũ in Republica locum obtinet post principẽ) in epithome de matrimonio. 2. par. c. 7. in princi. nu. 4 quãuis nullũ huius sententiæ retulerit authorẽ: hæc opinio suo robore munitur, innititur sanè, in. l. lis nulla. ff. de iudi. oppositã autẽ cũ iuri ciuili aduersetur, corruet, nisi manifestè iure põtificio probetur: camq; nullo iure probari cõtẽdit Romanus, qui ait q. c. nõ est nõ, facit Regulã, quãsi velit textũ illũ in sua specie dũtaxat obtinere, vti Fulgosius voluit ea ratione, quia vertitur peccatũ, & hac de causa potest filius agere aduersus patrẽ Abb.

63 supra, & probat Corasius. Ex quo deducitur, q cũ in spiritualibus versetur animæ causa, ratione peccati filius aget aduersus patrẽ: quæ est ratio decisionis. c. fin. de iud. lib. 6. Vnde colligitur præmõstrata ratione textus male ex eo deduxisse Ioan. Andre. scholio pe. iure canonico permissum esse filio q pagat aduersus patrẽ, cũ in spiritualibus, propter peccatũ hoc indultũ sit, cũius vero hæc sentẽtia probãdaq; sit,

64 ex plossa cõtraria. Miror tñ, & accuso prædecessorum nostrorũ incuriã in percipiẽda intẽtione sũmi Põtificis in. c. nõ est vobis. Abb. inibi existimat peccati causã agitari, cũ nõ de substãtia vinculoq; matrimonij agatur, sed de vxore ipsa detẽta, quod quid aliud est, q̃ si ageretur de filio detẽto, pro vtroq; eadẽ datur actio: vxorẽ enim iure maritiue petit exhiberi. l. si inuita. C. de nuptijs, filiũ iure paterno. l. fi. C. de lib. homi. exhib. vnde fortè primæ sentẽtiæ Authores colle gerũt discrimẽ in proposita specie inter vtrũq; ius, cum causa sit ex his, in quibus filius iure ciui

65 li nõ agit aduersus patrem. Ego autẽ nõ sic huius textus decisionẽ inter pretor, sed existimo. c. nõ est vobis id statuere, quod iure ciuili sancitũ est, quo licet filio familias experiri aduersus patrẽ si de his rebus agat, quas patri non acquirit. tex. celebris in. l. Imperator. ff. ad treb. Bart. l. litis. §. fina. ff. de nego. gest. quod est iure Regio approbatum. l. 2. titu.

Aduersus abbat.

Didacus Couarru.

Interpretationova

titulo.2.part.3.sed in.c.non est. agitur de repetẽda vxore, idest, de re, quam filius non acquirit patri, nimirum igitur si lis inter vtrumq; sit iure canonico permissa, cum ciuili iure etiam per mittatur. Ex qua interpretatio ne deducitur non benè colle-

Aduersus Abbat.

66 gisse Abb.in.c.non est, notab.2. ex textu illo filium in spiritualibus agere aduersus patrem iure canonico, cum ibi non agatur de re substantiam matrimonij eneruante, sed de repetenda vxore, quod ad iurisdictionem sæcularem pertinet magis q̃ ad ecclesiasticam dicta. l.si in vita traddit. Bart. l. quoties. C. de iudicijs. sed iudex laicus de causa spirituali non cognoscit. c tuam.de ordine: cognit. c. per venerabilem, c.lator. qui filij sint leg. ergo causa, de qua discep-tatur, non est spiritualis sed pro fana: vnde Abb.notab.3 & iterum, numero. 6. notat vxorem detentam posse repeti implorato tam sæcularis q̃ ecclesiastici iudicis officio quod existimat expresse inibi probari, fieriq; ex vi matrimonij. Mihi autem

Notanda no.

67 cum de vinculo Matrimonij nõ disceptetur, laiciq; sint tam actor q̃ Reus, aliam ob causam id fieri videtur, nempè quia à rege Angliæ filiorum vxores detinebantur, cumq; Angliæ Rex Romani Imperatoris iurisdictione sit liber, siue iure belli, siue alio iure. c. causam quæ. 2. qui filij sint leg. notat Feli.c.cum nõ liceat. numero. 11. coluna. 5. de præscrip. Abb. in. c. per venerabilem. numer.37. qui filij sint leg. non potuerunt Regis filij in iudicio experiri, querelamq; aduersus patrem proponere nisi coram pontifice maximo, cuius imperio subest. extrauagan ti. vnam sanctam de maiorit. & obed. hac ex causa lis agitatur in ecclesiastico foro q̃uis in sæculari agitanda esset. Abb. in.c. si duobus. de appell. & ibi Felinus. numero. 4.

68 ¶ Secundò deducitur veram esse sententiam Bart. in. l. litis. §. final. ff. de nego. gest. dicentis patrem, qui fructuum sacerdotij filij familias curam gessit, rationem reddere cogẽdum actione negociorum gestorum propterea, quia sacerdotij vsum fructum filius patri non acquirit. l.sacro sanctæ. auth. presbiteros. C.de episcopi. & cleri. opinionem Bartoli probant alij cõ gesti à Ioanne Luppo in Rubri. de donatio. inter. §.42. nume.9. cum sequen. Xuarez in quæstio nemaioratus. numero. 31. Illustrissimus Dominus Couarru. c. quia nos de testamentis.

69 ¶ Tertiò deducitur Vlpiani sententiam in.l.2. §. voto. ff. de pollicitatio. dicentis filios familias aut seruos sine patris Domini vè authoritate voto non obligari, iure canonico non im probatam esse, vti Innocentio placuit. in. c. scripturæ de voto. inibiq; Abb. numero. 7. & Tho-

Thomæ, 22. q. 88. articulo. 9.. Soto lib. 7. de iusti.& iure. q. 3. articu. 1. l. 3. titu. 8. part. 1. explosa opinione Ioannis scholio. penul. in. c. mulier. 32. q. 2. qui ait. de rogatū esse dicto. §. voto. cui accedit Roma. sing. 493. Huius pronunciati ea ratio est, quia filius familias aut seruus nihil habent, sed patri dominoq; acquirunt, vt explicant Corasius l. qui liberos. nume. 6. ff. de ritu nupta. connanus lib. 5. commentariorum .c. 8. num. 6. ne autem damno afficiatur pater, si voto obligetur filius, non obligatur. ꝙ si votum filius familias possit soluere patre indemne, voto astringetur. Ioann. Imol. c. cum contingat. nume. 41. de iur. iuran. exemplum constituitur in persona filij castrensia aut quasi castrensia bona possidentis, qui si rem deuouerit rem debet

70 soluere, vt liberet votum. Angel. in summa. verb. votum. 2. q. 5. secundum hanc regulam, vt Gregorio ait scholio de edad in. l. 3. titulo. 8. part. 1. statuetur de vxoris & Monachi voto, quo non obligantur, si sine dāno mariti aut Monasterij solui non possit. c. monacho. 20. q. 4. de vxore est. c. manifestum. 33. q. 5. de vtroq; est. l. 3. titu. 8. part. 1. vbi Gregorius secundum superioris regulæ tradditionem interpretatur. Conclusio, quam ex hac lege doctores collegere, ꝙ filius tenetur patrem exhibere, versaq; vice filiū pater, cum generalis sit, aliquibus in casibus contrahitur, multisq; modis declaratur.

71 Primò hoc in præsenti annotari debet, ꝙ hæc alimenta, quæ implorato iudicis officio præstantur, repetere non potest is, qui se ipsum exhibuit. Bart. l. libertis quos. §. manumissis. numero. 3. ff. de alimen. & cib. legat. nisi mutuam pecuniam accepisset ad alimenta, illi enim, qui mutuam pecuniam dedit, datur actio aduersus eum qui alimenta præbere tenebatur. l. final. ff. de in rem verso. sequntur Bartoli doctrinam Paulus & reliqui interpretes in. l. diuortio. ff. salut matri Alexan. in l. de alimentis. C. de transactio. & ibi Iasson. colun. fina. Decius numero. 5. idem Alexan. consi. 26. numer. 6. & consi. 178. num. 6. & nume. 7. lib. 6. Purpuratus. l. 1. ff de iur. omni. iud. num. 127. Bart. Socinus. consi. 161. colu. 1. lib. 2. idem Socynus consil. 57. numer. 38. lib. 3. Carolus Ruynus consil. 80. numero. 5. lib. 2. Casaneus consueiud. Burgundiæ titulo des enfans Rub. 6. §.

72 vestir. num. 7. Alciat consi. 267. nume. 5. l. 2. titu. 19. par. 4. quam opinionem locum non habere in Monacho Alexander deffendit in. l. de alimētis in fine. C. de trāsactio. qui nō potest agere ad uersus Abbatē pro alimētis præteritis denegatis, quia obstat exceptio, dolo facis qui petis quod restituturus es. l. dolo. ff. de exceptio

ptio doli, pro alimentis futuris agere poterit. c. ex parte. de ac cusat. vbi doctores tradidere. Ex ijs tamen, quæ pro hac parte adducit Alexander, apparet q si mutuam pecuniam mona-
73 chus accepisset, vt aleretur, ille qui dedit, aduersus Abbatem aget exemplo eius, qui filio pecuniam mutuam dedit, vt se aleret. Sed notandum est q in eo casu quo alimenta præterita pe ti possunt, quæ iudicis officio præstanda erant, iure actionis petentur. Iasson. & Socinus, quos refert Purpura l. 1. ff. de iu
74 rid. omni. iudi. numer. 127. Sed si alimenta ex contractu aut iure legati debeantur, semper repetere poterit is, qui se aluit. Bal dus cui reliqui accedunt in. l. de alimentis. C. de transactio. sequitur Antonius Gomez in. l. 80. Tauri nume. 13. Alcia. consi.
75. 267. numer. 5. Decius auth. præ terea. numer. 20. C. vnde vir. & vxor. & quis multum intersit iudicis officio alimẽta peti possint, an iure actionis, si præstari debeant, omnia porrigenda sunt, quæ alimentorum verbo continentur, de quibus agit. l. legatis. ff. de alim. cibar. leg. hæc est sententia Bart. Socini consi. 161. coluna final. lib. 2. Purpura. l. qui iurisdictioni præ est. num. 28. ff. de iurisdiction. omni. iud.
76 ¶ Hæc opinio, q pater teneatur alere filium, locum habet in specie auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi si matrimonium sit absq dote, diuesq sit coniux præmoriens, superstes verò laboret inopia, succedet superstes in quartam cõiugis præ defuncti: idem probatur iure Regio. l. 7. titulo. 13. part. 6. sed q̃uis superstes sit pauper si pa- trem habeat diuitem, à quo ali possit, quartam non habebit, quia in hoc casu cessat ratio legis, cum ille non dicatur inops,
77 qui patrem habet diuitem. Accursius scholio primo in. l. cum filios. C. qui ætate vel profe. se excusant. lib. 10. hanc sententiam singularem esse attestatur Bald. in. l. 1. coluna. final. C. commun. de manumissio. vbi ait q æstimum patris est æstimum filij, idem Bald. l. final. C. de impub. sequuntur ibi Alexan. colu. fin. & Corassius. numer. 9. Platea. l. 1. C. de muneribus non consti. lib. 10. idem Platea in. §. tria onera. institu. de excusa. tutorum. Fulg. consi. 92. Iasson. l. in suis. nume. 15. ff. de liber. & posthu. idem Iason. l. Sciendum in principio. numer. 25. ff. qui satisda. cogant. Decius consi. 320. Segura. l. Imperator. folio. 66. col. 4. ff. ad trebel. Tiraquellus. l. si vnq in principio. nume. 23. C. de reuocand. donatio. argumento. l. in suis. ff. de lib. & posthu. vbi filius viuo patre dicitur quo dammodo dominus bonorum patris. His argumentis adductus Cumanus in. l. in suis. ff. de lib. & posthu. & in consi. 141. in principio, in ea fuit opinione,

vt

vt existimaret, quod in proposita specie pater alere tenetur, nec præmortui coniugis superstes quartam habere possit, sequitur Alexan. in auth. præterea. nume.11. C. vnde vir & vxor: tenetur enim pater velit nolit, filio inopi alimenta subministrare, vti Vlpianus hic traddidit. Idem approbat Corneus. auth. præterea. in ibique falicet. q. 7. Socinus. consil. 30. lib 4. hanc opinionem communiter approbari atestatur Decius in auth. præterea. nume. 20. in fine, idem affirmat Gregorius in l. 7. titu. 13. part. 6.

78 ¶ Contrariam sententiam, vt mulier quartam habeat de bonis viri præmortui, quamuis à diuite patre alipossit, deffendit Iasson in auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. nume. 8. cui accedit Decius. nume. 20. argumento auth. præterea. vbi mater succedit vna cum liberis, liberi autem cum sint diuites, matrem alere tenentur, cogique possunt, vt decretum est ergo nihil interest posse mulier alimẽta ab aliquo exigere, vt hac de causa repellatur à quarta bonorum mariti. Item vir inops succedit cũ liberis in quartã vxoris diuitis præmortuæ, licet vsum fructum ex bonis filij habere debeat: vt tradit Iass. auth. præterea. nume. 1. Item huic sententiæ fauet ratio legis, ea si quidem de causa in quartam succedit mulier inops, quia absurdum esset viuo marito in honore habitam mulierẽ eo mortuo paupertatis opprimi vilitate: vnde in honorem ac reuerentiam matrimonij inductum est, quod in quartam mulier succedat, vti Iasson existimauit in auth. præterea. nume. 9. cui accedit Gregorius supra: qui allegat authenticum de exhibẽdis reis. §. quoniam verò. ex quo textu hæc ratio non depromitur, colligitur tamen ex. l. 3. titu. 13. part. 6. illis verbis (Por ende guisada cosa è derecha es, pues que las aman, y las honran en su vida que no finquen desamparadas à su muerte) Sed cum præcipua causa propter quam succedit vxor in quartam, est paupertas vxoris auth. præterea. illis verbis (coniux autem præmoriens locuples sit superstes autem laboret inopia) ne matrimonium dehonestetur, si vxor superstes vitæ alimenta cogatur ostiatim postulare, hæc perpendi debet: cum ratio qua lex innititur, sit quasi anima ipsius legis. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu patro. Si vxor patrem habuerit diuitem à quo ali possit, nõ dicetur pauper. Bart. l. non quemadmodum. ff. de lib. agnos. ergò cessat causa inopiæ, propterquam concessum est vxori ius succedendi in quartam, nec licet argumentari de alimentis quæ filius diues matri inopi præstare debet, quia reuerentiæ maternæ ius ciuile hoc indulsit, vt mater vsum fructum

fructum quartæ capiat suo iure nō de manu filij: cū filio proprie tatē seruet, sed cum pater filiam exhibeat, & inopiæ consulit & honori, ergo locus non est de cisioni authen. præterea. Nec huic opinioni aduersatur id, quod traddit Iasson Auth. præterea. nume. 1. ꝙ patri inopidatur quarta, quamuis vsum fructum bonorum filij habeat: quia hæc sententia iure nō probatur, satisq; dicitur de suo sibi vale re alimēta subminestrare vxor, quæ patrem habet, à quo alatur: cum succedere debeat in pa ternas opes, in hoc casu non re manet omni auxilio destituta vxor, cui lex Regia cōsulit, cum patrem habeat. argumento. l. 1. C. quando Impera. inter pupi. & vidu. vbi misera persona dicitur ille, qui patrem non habet, sed qui habet non ita. Item hæc sententia locū habet in persona filij naturalis, quē pater ex hibere tenetur, qua de re trad- demus in. §. idem rescripsit infra ista lege. Hic autem tractare necessum est, quis sit filius naturalis, & plura disiderari Author est Azo. in summa. C. de natura libus lib. Primò id requiritur, ꝙ vna sit concubina nō plures. c. is qui non habet. c. Christiano 34. distin. Secundò ꝙ inter eos matrimonium constare posSit Auth. de incestis nuptijs. §. dubi tatum itaq; col. 3. Tertiò ꝙ in domo viri concubina moretur. Quarto ꝙ in schemate vxo- ris auth. quibus mod. nat. effici. sui. §. palam. colu. 7. traddit specula. titu. de successio. ab intesta to. nume. 17. sequitur Ripa. l. ex facto. §. si quis Rogatus. num. 4. ff. ad treb. Gregor. scholio pen. l. 2. titul. 14. part. 4. approbatur hoc iure Regio. l. 5. titul. 19. par. 4. traddit Dominus Couarru. in epitome de matrimonio. 2. 81 parte. c. 4. §. 4. nume. 2. qui ait iu re pontificio eum dici filium na turalem, qui his parentibus pro creatus sit, qui tempore quo ge nitus natus vē fuit, matrimoniū contrahere poterant: argumen to. c. innotuit. de electione & c. tanta. qui filij sint leg. & hoc ipsum consuetudine esse rece- ptum asserit Abb. c. per venera bilem. super glo. versiculo non naturalibus. & hoc apud Hispa nos seruatum diu fuisse attestatur Xuarez. l. 1. titul. 6. lib. 3. fori vers. hoc supposito. quæ consuetudo lege Regia Taurina ap probata est, vti Dominus Co- 82 uarrub. ait. Sed ipse noto hæc non procedere secundum iuris Regulas, nec enim iure canoni co is filius naturalis est, qui ab illis parentibus est procreatus, qui matrimonium contrahere poterant, nec contraria senten- tia de promitur ex. c. in notuit de electione. vbi electio eius qui à soluto & soluta natus erat irri ta declaratur, quāuis electus, vt Papa iuris vincula laxaret, qui- bꝰ illigitimè natꝰ in episcoporū ordinē eligi prohibetur, allegas ser,

Qui sint filij naturales.

Aduersus abbat.

fet ꝙ ex parentibus lege matrimonij solutis procreatus fuisset, vt parentum crimen aliqua ex parte deleret. Ex his autem quo pacto depromi posit, vt is naturalis filius dicatur, ipse non video. Nec ex c. tanta. hæc opinio deducitur, vbi generaliter traditur: ꝙ matrimonio legitimi efficiuntur ij, qui ante illegitimi erãt. Iure ciuili ij soli, qui naturales erant, legitimi efficiebantur cõtracto inter parentes matrimonio. §. aliquando institu. de nupt. §. 1. institu. de hære. quæ ab intesta. defere. Bart. l. in concu

83 binatu. §. 1. ff. de concub. ius autem canonicum fauore matrimonij introduxit vt legitimi efficiantur vulgò concepti nati ex parentibus lege coniugij solutis. c. tanta qui filij sint legit. Bal. l. cam quam col. 6. C. de fidei commissis, sequitur Gregor. scholio se casa in fine. in l. 1. tit. 13. par. 4

84 Abb. post Ioann. Andre. in. c. tanta. nu. 14. quamuis nec naturales sint, sed spurij, cum illi qui procreati sunt extra causam cõcubinatus spurij sint Bart. l. si gener. ff. de his quibus vt indignis. Bernar. scholio si. in. c. tanta. vbi Vincentius ait, ꝙ filius natus ex soluto & soluta iure põtificio non est naturalis sed spurius, ille autem qui natus est ex concubina dicitur naturalis simpliciter, quod verbum dicit esse notandum, quia non solet allegari per canonistas Abb. in. c. per venerabilem. nume. 31. propterea quia iure ciuili naturales tantum efficiebantur legitimi matrimonio inter parentes contracto, iure verò canonico vulgò concepti, qui non essent nati ex concubina, dummodò parentes eo tempore quo nati geniti vè fuere matrimonium iustè contrahere possent, communi cõsuetudine hominum ac errore dicebantur naturales, cum

85 id iure canonico cautum nõ esset. vnde scripsit Ioann. Andre. in additione specular. titu. qui filij sint leg. in princi. ꝙ quamuis ex cõmuni vsu loquendi nati ex soluto & soluta dicantur naturales, propriè ij naturales sunt, qui ex vnica concubina domi retenta in schemate vxoris, cum qua iustè matrimoniũ constare poterat, nati fuere. Sequitur Xuarez. supra. Anto. Gomez. l. 11. Tauri. & hoc dicit esse bene notandum Abb. in c. per venerabilem. numero. 31. qui filij sint legit. propter statuta loquentia de filijs naturalibus, quæ locum tantum habent in ijs, qui propriè naturales sunt, idest nati ex cõcubina vnica domi retenta in figura vxoris, cum qua matrimonium constare potest, non autem nati ex soluto & soluta, quæ concubina non sit, vel vnica non sit, aut domi non retenta. At quia simplex fornicatio lege diuina dãnatur. clem. ad nostrum de hæret. c. dicat aliquis. c. meretricis. 32. q. 4. concubinatus est iure cano-

canonico reprobatus. c. nemo. 32.q.4.traddit Abb.c.per venerabilem nu. 31. cui plures accedunt,quos aggregat Costa. in.l. cum tale.§.si arbitratu. ff. de cõdi.& demonstratio. ampliatiõe. 3.nu.4.&ex.in prin.titu.14. par. 4.Item iure ciuili recentiori cõcubinatus improbatur,quiàpeccatũ est.c.1. de filijs natis ex matrimonio ad morga. contracto. cuius argumẽto hæc scripsit Ripa.l si vnq̃. C.de reuoc. donatio.nu.74.Iure autem Regio nõ solum concubinatus improbatur, sed punitur.c.47. correcto rum vbi traddit Abiles scholio. ó casado.nu.6. ex quibus apparet raros esse filios naturales, vt cum iudicio scripsit Oldraldus 87 consi. 196.sequitur Paleotus de nothis spurijsq; filijs. c.12. nu.3. Ioannes Orosicus in.l. vulgò cõcepti.nu.2.ff.de statu homi. Tellius in.l.15. Tauri. num.1.hac de causa q̃ rari aut nulli erant filij naturales cõdita fuit lex.11.Tauri:quadiffinitum est,eum esse filium naturalem,qui natus est ex soluto & soluta,qui conceptionis natiuitatis vè tempore iustè sine dispensatione,Sũmiq; pontificis beneficio contrahere poterant matrimonium: q̃nuis vni ca concubina non sit,necDomi retenta,quæ omnia lex non rep pelleret, si consuetudine introductum esset, vt ĩj naturales di-88 cerentur. Hæc infertur ad mul ta,& primò ad eos qui ante con ditam legem Tauri ex soluto

& soluta procreati fuere,ĩjenim quamuis rari reperiantur ob lõgum temporis interualum, ex ĩjs tamen multi progeniti sunt, quorum causam hæc res tangit. Vtrum ĩj qui originem ducunt ex ĩjs, qui ex patre nobili matreq; ingenua coniugij lege solutis ante legem Taurinam nati sunt, maiorum nobilitate frui debeant, an verò ignobiles sint censendi:iure enim Regio filius naturalis patris honestatur nobilitate.l.1.titu.11.par.7. sed hos nobilitate maiorum frui nõ possse,inde colligitur,q̃ propriè natus ex soluto & soluta quæ vnica concubina non est, non sit filius naturalis,in quo locum non habet lex municipalis de naturalibus agens, vt scripsit Abb. c.per venerabilem nu.31.cætera namq; quæ necessaria erant iure ciuili vt naturalis filius esset, non poterant adesse iure canonico concubinatũ reprobante. Nec obstat q̃ lege Regia Taurina is sit naturalis filius, qui ex soluto & soluta natus sit, hæc enim lex in his, qui post conditam legem nati sunt, locum habebit,non ĩjs,qui ante legẽ sunt procreati argumento.l. leges & cõstitutiones.C.de legibus. Vnde illi,qui ex ĩjs originem ducũt ignobiles sunt.Sed opinio contraria verior ac probabilior est vt maiorum nobilitate honestẽtur ĩj, qui originem ducunt ex ĩjs, qui antequam condita lex Regia esset,ex patri nobili inge nuaq;

nuaq; matre coniugij lege solutis, qui iuste matrimonium contrahere poterant, geniti procreatiq; sunt, quia.l.11. Tauri tradit ad negocia præterita, sicut & leges reliquæ Taurinæ, vt Regia lege cautum est.l.6.tit. delas leyes lib.6. nouæ compilationis: quæ Hispali à Regina loã na condita est Anno à Christo nato millesimo quinquagesimo vndecimo, quarum legũ beneficio is, qui spurius vulgò vt conceptus propriè erat, natalibus restituitur, ac naturalis indicatur, vnde fit vt si agatur de quasi possessione nobilitatis, is teneatur probare nobilem esse patrem, seq; ab eo genitum, qui conceptionis tempore aut natiuitatis lege coniugij cõgredi poterat. Item filium paterna nobilitate potitum post leges Regias conditas: scilicet. l. 11. Tauri: & .l. 6. titu. de las leyes lib. 2. nouæ compil. quibus ille, qui vulgò conceptus spurius q; propriè natus fuit, natalibus restitutus est: & naturalis filius iudicatur. Quasi possessio autẽ in qua fuit conferendi in tributa, ante quam restitutus fuerit, non est in cõsideratione, nec eius est habenda ratio. Tex.l. final. ff. de natali.restitu. traddit Mẽchaca de sucessionum creatione lib. 3. §.30.nu.292. quia nobilitate paterna potiri nõ poterat, nisi ille qui propriè naturalis fuit, idest natus ex vnica cõcubina Domi retenta in schemate vxoris, quæ legitima vxor esse poterat. l. 1. titu.11.par.7. illis verbis (ò amiga que tega conocidamente por suya) vbi annotauit Gregorius 89 scholio penul. Item naturalis filius is est, (vt vim ac potestatem legis Regiæ Taurinæ teneamus) qui exclerico prima tonsura insignito sacerdotium siue beneficium habente, & ea quæ innupta sit, genitus est: quam pater iustè in matrimonium sibi copulare poterat. Hæc fuit sententia Gregorij scholio. secasase in. l. 1. titu.13.par.4. traddit doctè Tel 90 lius in.l.9. Tauri.nu.35. Nec res hæc hodierno die dubitationẽ habet. Item cum milites Diui Iacobi Ordinisq; Cisterciensis Romani Pontificis Indulgentia ac dispensatione iustè matrimonio copulantur, filij ex his procreati naturales erunt, si solutus lege cõiugij pater innuptaq; mater sit, nec vllo cognationis affinitatisq; vinculo astringantur: in his enim locum habẽt verba & sententia.l.11. Tauri: cum militibus crucigeris matrimonium contrahere liceat summi Pontificis beneficio, nec sit necessaria noua dispensatio. Item non licet eam habere concubinam, quæ intra quartum affinitatis gradum cõtinetur. l.2. titu.14. par. 4 quæ lex locum habet, quando affinitas ex matrimonio descendit, vnde si quis cum puella congrediatur nulla fide matrimonij qui puellæ cognatam vxorẽ habuit, si quarto cognationis gra-

du fœminæ interse astrictæ sint, natus ex hoc congressu non est naturalis, quia cum hac pater iustum nō poterat contrahere matrimonium sine dispensatione. c.1.de consangui. & affi. Sed si extra legem cōiugij corpus quis misceat cum duabus, quæ tertio cognationis gradu astringātur, ex hoc congressu filius procreatus naturalis erit, cum ex illicito coitu nata affinitas vltra tertium gradum hodiè vires nō extendat, vt statuit Concilium Tridentinum sessione.24.c.4. vnde cum vxorem ducere iustè possit quamlibet earum, natus filius naturalis erit ex decisione

92 l.11. Tauri. Item si quis matronā adulterauerit, cum qua mortuo marito coierit, ex eoq; congressu filius genitus sit: vtrū hic naturalis sit quæri solet. In quo articulo distinguendum esse existimo, an in mortem viri alterutter eorum sit machinatus, q̄ si machinatus sit, filius non est naturalis, quia matrimonium parentes contrahere sine Maximi Pontificis dispensatione nō poterant. c. si quis viuente. 31. q. 1. idemq; est, si fidem ei dederit se eam ducturum in vxorem, si vir eius moriatur, aut eo viuo eam duxerit. c. 1. c. cum haberet. c. si. de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulterium. q̄ si hæc acta non sint, sed nulla fide coniugij eam adulterauit, & marito mortuo congressi sunt, filius ex hoc congressu genitus naturalis est, quia parentes sine Romani Pontificis indulgentia iusti coniuges esse potuerūt. c. super hoc. c. significasti: de eo qui duxit in matrimonium quam polluit. Nec huic opinioni obstat. c. tanta. qui filij sint legit. quia agit quando filius natus est ex adulterio, qui non efficitur legitimus contracto inter parētes matrimonio: nos agimus quando exsoluto & soluta procreatus est filius, sed pater matrem adulterauerat, ex coitu autem adulterino filius nō est genitus, quia in hoc casu poterant parentes iusti coniuges esse, cum alteruter eorum machinatus non sit in mortem viri, nec scienter eo viuo fidem sibi præstiterint coniugij, nec matrimonium de facto contraxerint, vt satis appa- ret ex decisione. l.11. Tauri. Item

93 quæri solet an is naturalis filius sit, qui natus est ex parentibus lege cōiugij solutis, sed quorum alter simpliciter Deo vouerat castitatem, aut se monasterium ingressurum, & spurium filium esse inde colligitur, q̄ is qui votum vouerat sine Pontificis Maximi dispensatione matrimonium contrahere non poterat. c. consuluit. c. Rursus ne clerici, vel vouentes. c. vni. de voto lib. 6. at vt notaturalis filius sit, requiritur q̄ parentes eius tempore conceptionis vel natiuitatis iustè nubere possent. l.11. Tauri sed qui votum vouit, iustè nubere non potest, ergò filius non iudi-

iudicabitur naturalis. Contrariam sententiam verforem esse existimo, vt is filius naturalis sit secūdum decisionem legis Tauri: vbi requiritur vt filius sit naturalis, ꝙ parentes iustè potuerint matrimonium contrahere. Sed illud matrimonium iniustè contractum dicitur, quod lege prohibente contrahitur, ita vt dissolui debeat. c. porrò in fine de diuortijs matrimonium autem ab eo contractum, quise castè victurum Deo vouerat, aut se monasterium ingressurum, non dissoluitur. c. consuluit. c. rursus qui clerici vel voue. ergò iustè dicitur contractum: quod apertè probatur in.l. 5. titu. 19. par. 4. ex qua videtur deducta lex vndecima Tauri, quæ vno verbo(iusta mente)comprehendit plura, quibus dicta lex. 5. parti. vtitur ibi (esso mesmo es de los que nacen de las mugeres, que tienen los homes por amigas manifiesta mente: como en lugar de mugeres: non auien do entrellos embargo de parentesco, o de orden de religion, o de casamiento) qua lege docemur eum esse filium naturalem qui procreatus est ex ijs parentibus, qui lege coniugij soluti sunt, sacri ordinis & cognationis: ij enim iustè matrimonium contrahunt, quia lex de eo impedimento agit, quod dissoluit contractum matrimonium: ergò in proposita specie cum matrimonium dissolui non debeat, filius ex hoc congressu genitus naturalis est censendus, eiꝙ etiam iure ciuili alimenta præstanda sunt: vt dicemus in. §. Idem rescripsit.

SVMMA EORVM

QVAE CONTINENTVR,

in. §. sed vtrum.

¶*Filius, etiam si non sit in potestate, tenetur alere patrem.nu.1.*

Patrem bannitum filius tenetur alere, & vxor maritum bannitum.nu.2.3.

Deportato & in metallum damnato alimēta relinqui possunt, & huius rationes redduntur.nu.4.5.

Alimenta in publicationem bonorum non rediguntur, nu.6.

Deportatus restitutus nō recuperat ea, quæ tempore banni non acquisiuit.nu.7.

Damnatus in metallū & restitutus recuperat alimenta, quæ non perceperat tēpore quo erat seruus pænæ, nu.8.

Restitutio iustitiæ quid conferat, & quid restitutio gratiæ & noua interpretatio auth. idem est de Nestorianis. C. de hæret.nu.9. vsq; ad.13.

Patrem bannitum propter turbatā pacem filius alere non tenetur, nu.14.

Patris bona si publicentur reseruata parte filijs, filij non tenentur alere patrem ex parte, quæ ad eos peruenit.nu.15.

Patrem læsæ Maiestatis reum filius alere non tenetur, nu.16.

Patrem Hostem patriæ filius alere non cogitur, nu.17.

Criminis reo qui præstat alimenta puniendus est, nu.18.

Delinquens an consentiat pænæ legali, & quæ obligatio nascatur ex maleficio, & noua interpretatio l. Imperatores. ff. de iure fisci.nu.19. vsq; ad.22.

Nemo potest pro alio fide iubere vt corporali pæna teneatur, nu.23.

Damnatus in metallum vltimo vè suplicio an possit à carcere fugere pænamq; vitare, nu.24.25.

Damnatus in metallum, quia seruus est pænæ, non fruitur immunitate ecclesiæ, & quando quispiam efficiatur seruus pænæ.nu.26.27.

Sententia si pecuniariam pœnam aut operas corporales inferat, damnatus à carcere fugere poterit, secus si sanguinis pænam sententia inferat.nu.28.

Sed vtrum eos tantum liberos qui sunt

in potestate, cogatur quis exhibere: an verò etiam emancipatos, vel ex alia causa sui iuris constitutos videndum est: & magis puto etiam si non sint liberi in potestate, alendos à parentibus, & vice mutua alere parentes debere.

1
EX HOC.§. colligitur, filios etiam si non sint in potestate alêdos à parêtibus, & vice mutua alere parentes debere. hæc sententia fulcitur ex.l. legatum. ff. de cap. diminut. tradit Cagnolus in.l. vni. C. quando non pe-2 ten.partes. nu.25. Huic sententiæ opponit Bart.l. siue contra. §. quia Plautianum. supra eod vbi apparet senatus consultum Plautianum locum non habere nisi partus sit in potestate eius, quo cum agatur de partu agnoscendo, Soluit Bartolus de alio remedio hic agi: quæ sententia vera est, cum in hac lege nõ agatur de partu agnoscendo, sed de liberis alendis atq; parentibus.
3 Bartolus hic quærit, vtrum patrem bannitum filius alere cogatur, & cogendum esse ait per.l. mutus.§.manente.ff. de iure dotium.& Auth.de incestis nuptijs §. si verò cõtigerit. col. 2. Harũ legum argumento in hac sententia fuit speculator. titu. de dote post diuortiũ restituenda.§. for matis.num.20.sequitur Bart.l. si constante.nu.22.ff.solu.mat. Ripa ibi num.47.Ferrara in.§.sed naturalia institutis.de iure natu. Ioan.Hanib. repetitione.l. post cõtractum.ff. de donat. nu.266. qui hãc sententiã existimãt obtinere in persona vxoris, quã virũ bannitum etiã alere tenetur, vti Bartolus ait in.l. si cõstãte.nu.22 suprascriptiq; doctores annotarũt. Huic opinioni accedit Ripa in.l. si cõstante. nu.47. Cœpola cõsi.48. nu.12. Palat. Rubus in Rubri.de donat.inter virum & vxorẽ.§.20.hãc sentẽtiam multi approbãt, quos in vnum cõtulit Petrus Dueñas in regul.68.limi-4 tatiõe.10. Nec mirũ hoc est, quia deportato & in metallum dãnato alimenta legari possunt, est enim alimẽtorum capax qui legati in capax est. l. seruos ad custodiã tẽpli. ff. de alimen. & cib. leg. vbi notat Bart. nu.1.per tex. in.l.is cui.ff.de alimen. & cib. lega. sequitur Angel. de gãbelionibus in tractatu de testa.glo. 45. nu.10. Robertus Marãta in. l. is potest nu.114. ff. de acqui. hæred. per tex. in.l. si in metallum.ff. de his quæ pro nõ scriptis habẽtur qui propterea hoc fieri ait; quia alimẽta sunt iuris naturalis, cuius est capax deportatus. Est &

alia causa propterquam relinqui possunt alimenta deportato, quia alimentorum legatum iudicis officio petitur, vt probatur à cõiugatis in l. penul. §. illo. coniuncta. l. seruus. C. de necess. seru. hære. insti. l. seruo alieno. §. si post. ff. de leg. 1. l. ex parte. §. seruæ. ff. fami. hærciscundæ vbi legatum non valuit, & tamen iudicis officio (quod obligationem non supponit. l. qui per collusionem. §. præter forte. ff. de actio empt.) hæres cogitur præstare legatum. l. hæreditas. ff. de peti. hæred. l. quintus. ff. de annuis legat. Item alia ratione hoc fit, quia legatum alimentorum dicitur naturalem habere præstationem, quam ob causam iure ciuili non infringitur. l. eas obligationes. ff. de cap. diminu. Quartò alia ratione hoc introductum est, quia legatum alimentorum exorbitat ab aliis legatis, quia dicitur consistere in facto. l. legatum. ff. de cap. dimi: sed ea quæ sunt facti, nulla iuris constitutione mutari possunt. l. denique. ff. exquibus causis maio. l. 1. §. si vir. ff. acqui. poss. l. imbello. §. facta. ff. de capti. l. librorum §. quod tamen cassius. ff. de leg. 3. l. si victum. ff. de reb. dub. hæc traddit Cumanus. consi. 35. Aliam rationẽ huic sententiæ reddit Felinus in c. qualiter & quando. 2. de accusa. nu. 28. qui ait propterea damnato in metallum vel in perpetuos carceres relinqui posse alimenta, quia alimenta capit natura non persona, quia inmetellum damnatus non censetur esse persona, sed quidam esuriens argumento. c. non satis. c. pasce fame morientem. 86. distinctione: hinc fit, quod alimenta in publicationem bonorum non redigãtur. l. legatum. ff. de cap. diminutione, ratio huius sententiæ est, quia alimenta cohærent personæ, traddit Philippus Corneus consi. 204. lib. 4. sequitur Dominus Iacobus septimancensis cõciuis noster vir multarum reum cognitione clarus episcopus Pacensis meritissimus in lib. institu. catholicarum. c. 9. nume. 114. Nec sanè fraudandus est quisquam quotidianis alimentis. l. fi. C. qui bonis cedere possunt. l. penul. ff. de capitis diminutione, traddit Lucanus in tracta. de preuileg. fisci. §. de publicatione bonorum. nu. 5. Dominus Iacobus septimancensis dicto. nu. 114. atque hinc fit, vt in metallum damnato alimenta relinquãtur. Alciat. in. l. nihil aliud in fin. ff. de verb. signifi. vnde quamuis banniti bona publicentur. l. bona fides. ff. depositi. l. si in metallum. ff. de his quæ pro non scriptis habentur atque hac de causa priuctur iure acquirendi vsum fructum bonorum filii, si principis indulgentia restitutus sit, & tempore intermedio filius acquirat res aliquas, non recuperat pater vsum fructum. l. final. §. 1. C. de senten. pass. vbi resti

Dominus Iacobus septimancẽsis.

5

6

7

restitutio nō dat ea, quæ deportatus tempore banni non acquisiuit. notat Bart. in auth excipitur in principio. numero. 1. C. de bonis quæ lib. hanc sententiam scriptores approbant, vt colligitur ex Ioanne Luppo in rubica de donatio inter virum
8 & vxor. §. 42. numero. 14. In legato autem alimentorum diuersa regula constituitur, quia in metallum damnatus & restitutus recuperat alimenta, quæ non perceperat tempore quo erat seruus pœnæ. l. is cui. ff. de alimentis & cib. leg. vbi notat. Bartolus post Accursium, qui ait hoc fauore alimentorum per missum esse, quia sine alimentis viuere homo non potest, parum q̃ prodesset indulgentia Principis, si alimenta non de-
9 berentur. Cum hæc sit captio si ue limitatio quædam iuris com munis, quo cautum est, eum, cui princeps indulsit, non recuperare fructus, qui suis ex rebus ante restitutionem percepti fuere, explicabimus hac de causa quid restitutio conferat, quæ principis indulgentia fit, quam nostri restitutionem gratiæ vocant, quid item conferat ea, quæ à iure conceditur, quam nostri iustitiæ restitutionem di-
10 xere. Exemplum constituitur in persona minoris, cui si aduersus alienationem succurratur, res minori reddenda erit cum fructibus. l. q̃ si minor. §. restitutio. ff. de minorib. l. videamus 2. §. in Fauiana. ff. de vsuris. l. 1. C si maior factus aliena. ratam. habue. quam legem in proposito dixit singularem esse & vulgò ignoratam Costa in. l. Gallus in. §. & quid si tantum. 2. parte numero. 71. ff. de lib. & posthu. quarum legum argumēto hanc sententiam crebrius receptam esse attestatur illustrissimus Dominus Couarru. lib. 1. variarum resolut. c. 3. in principio. quam Bernardus approbauerat scholio, sufficere in. c. ad nostram. de rebus eccle. cui accedit Costa in numero. 71. Carolus Ryunus consil. 26. numer. 34. lib. 3. idem Ruynus consi. 53. numero. 13. lib. 5. Pinelus in. l. 2. C. de rescenden. venditione. 2. parte. c. 4. numero. 4. qui in numero. 5. in vnum plures doctores colligit qui in proposito meminere. l. 1. C. si maior factus Si autem restitutio fiat indulgē
11 tia Principis, hæc enim restitutio gratiæ dicitur, in quo casu quamuis restitutus bona recipiat, non tamen fructus perceptos ante restitutionem. Authē. idem est de Nestorianis. C. de hæret. quam legem pro hac sen tentia dixit solennem Iasson in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. nume. 64. Bal. Angel. Ioann. Imol. & Cuma. Alex. Aret. inibi: dicit legem singularem in proposito Romanus. l. ius iurandum quod ex conuentione. §. procurator. ff. de iur. iuran. argumento prædi

ctæ auth. Idem. Hanc opinionem communiter esse receptam attestatur bis terq; Iasson in dicto. §. & quid si tantum num. 66 & Dominus Couarru. lib. 1. varia. resolut. c. 3. nume. 15. qui ait pro hac parte esse textum illum elegantem, hanc sententiam crebrius approbatam esse traddit Costa in prædicto. §. & quid si tantum. 2. parte nume. 74. Pinelus in præcitato. c. 4. nume. 20. Anto. Gomez de delictis. c. 13. nume. 39. Bossius de remedijs iustitiæ contra sententiam. nu. 8. Menochius de Arbitrijs iudicu q. 70. lib. 1. & Auth. idem est pro hac parte dixit esse textum singularem Cassaneus consilio. 12. nume. 6. qui ait, quod illius textus authoritate effectu est, vt nullus huic sententiæ contradicat excepto Iassone præcitato. nu. 66. qui rationes adducit, quibus innititur vt prædictam sententiam reffellat. Sed argumentis Cassanei & rationibus respondent Neothetici, vt Costa traddit prædicto. numero. 74. sed ante Iassonem cōmunem opinionem improbauit Nellus in tractatu bannitorum. 1. part. 3. temporis nu. 7. qui ait ita iudicatum fuisse, vt ille qui principis indulgentia restitutus est fructus reciperet.

12 Ego autem noto textum in Auth. idem est de Nestorianis, quamuis in huius sententiæ partes adducatur, nihil tamen minus probare quam eam opinionem, in cuius fauorem adducitur: non enim agitur in auth. idē est de Nestorianis. de restitutione gratiæ vt malè scriptores existimarunt: quinimò agitur de restitutione iustitiæ, quæ sententia inde apertè colligitur, quod restitutio in specie auth. idem est, fiat legis beneficio, sed vt restitutio dicatur gratiæ ex principis indulgentia & beneficio de fluere debet exmeraque ipsius liberalitate. l. 2. ff. de sent. passis.

Noua interpretatio.

Nec huic opinioni obstabit si quis dixerit, posse hanc dequa agit. Auth. idem est, restitutionem gratiæ dici inspecto tempore, quo princeps tulit constitutionem prædictæ Autheticæ: quia huic argumento ipse respōderem quod eadem ratione restitutio, quæ minoribus indulta est, possit appellari gratiosa, cū à principe concessa sit ex mera gratia legem condentis, quam opinionem non frangit recepta doctorum sententia existimantium legis prouidentia ex iusta causa restitutum recuperare fructus ante indultam restitutionem perceptos, quia hæc recepta sententia locum habet, quā do restitutio fit ex causa quæ inerat à principio, exempli loco fit restitutio, quæ minoribus circumuentis conceditur, propterea enim minori succurritur, quia læsus fuit tempore contractus ex eo, quod quid fecerit, prætermisserit vè, ex quo damnum patiatur. l. 1. §. restitutio. ff. de minorib. non tamen obtinet cō munis

munis sententia si ex noua causa restitutio à lege ipsa concessa sit, vt in specie prædictæ auth. Idem est de Nestorianis:vbi restitutio concessa fuit hæreticis, quia ad ortodoxam fidem conuersi fuere : ibi etenim ob eam causam,quia conuersi sunt,restituti fuere:in simili specie facti restitutione concessa fructus is nõ capiet, qui restitutus fuerit nisi à die causæ superuenientis, hæc est mens ac intentio decisionis prædictæ Authenticæ, cuius interpretationis ea ratio est, quia restitutio nõ trahitur retrò, quãdo hodie incipit competere,sed tantum valet ex nunc traddit Tiraquell. de iure primo genio rum.q.34.nu.9. proqua sententia adduco tex.in.l. lutius.ff. de euictio vbi causa euictionis nõ trahitur retrò. Hinc apparet omni legũ auxilio destitutã cõmunẽ doctorum sententiam stantuentium eum qui Principis indulgentia restitutus est, non recuperare fructus ante restitutionem perceptos. Cumq; solis doctorum authoritatibus credendum non sit.c.ego solis.9.distinctione, ipse cõmuni doctorum opinioni non acquiesco.

13 Sed vniuersam hanc contrauersiam distinctione componẽdam esse reor, an bona quæ criminis causa in publicationẽ redacta fuere, alienata sint, ac intertium possessorem translata, an verò in potestate & iure sint fisci, ad quem fuere deuoluta, Si in alienum possessorem translata fuere,fructus nõcapare eum, qui Principis indulgentia restitutus est ratio suadet, cum bonæ fidei emptor fructus iuste sibi quæsierit.l. bonæ fidei. ff. de acqui rerũ domi. Imo nec rem ipsam recuperabit, quia cum emptor rei domin9 sit, dominiũ rei iure gentium quæsitum Princeps sine causa auferre non potest.l.item si verberatũ.ff. de rei vendi. traddit Pinelus in Rub. C. de rescind.vendit. 1. parte.c. 2.numer. 14. & iure Regio hæc opinio comprobatur.l.2. titu.1. par.2.l.31.titu.18.par.3.nec Princeps præsumitur cum alterius detrimento alicui indulgere, ac in pristina iura sua restituere.l. 2. §. meritò. §. si quid à principe. ff. ne quid in loco publico. huic sententiæ has rationes adducit Costa in. §. & quid si tantum.2. parte num.45. prætium tamen rei, quam princeps distraxerit, acquiret ille, qui Principis indulgentia restitutus est: cum prætium in locum rei venditæ substituatur. l. si & rem. ff. de peti. hæred l. item si verberatum.ff. de rei vendi.l.fin.ff. de nego. gestis. l. si eum seruum ff.si certum peta. hoc ea de causa fiet, quia beneficium Principis ꝗplatissimẽsit interpretandũ vt hic ponemus, si vero bona quæ in publicationem redacta sunt in Principis potestate ac iure sint, ille capiet cumfructibus, qui principis beneficio restitu-

Aduersus cõmunem sententiam

tus

tus est; quæ sententia ea ratione fulcitur, quia ille, cui lex succurrit ex iusta causa vt minori ecclesiæ vt circum scriptis, propterea res capit cum fructibus, quia restitutio hæc debet esse plena. l. videamus. 2. §. in sauiana. ff. de vsuris, ergò restitutus Principis indulgentia percipiet fructus maiori ratione, cũ restitutio gratiosa debeat esse plenissima. l. beneficium. ff. de constitutio. Princip. illis verbis (beneficium principis quod à diuina scilicet eius prouidentia proficiscitur q̃plenissimè interpretari debemus) sed non esset plenissima restitutio, nisi fructus in ea cõtineretur, cũ fructus sint pars rei. l. fructus. ff. de rei vendi. meritò igitur iudicum suffragio deffinitum est, vt ille, qui à principe restitutus est, rem publicatam, quam prin ceps posidet, capiat cum fructibus, in quo casu obtinet iure optimo sententia Nelli prædicto. numero. 7. Hoc axioma, quod ex hoc. §. doctores deprõpsere, q̃ filius patrem alere teneatur, captiones habet. Prima est, si pater exul, bannitus vt si propter turbatam pacem: quo casu filius alimenta præstare non tenetur. c. 1. §. si quis hominem. de pace tenenda & eius violato. Vbi notat Bald. numero. 7. Matheus de afflictis. nume. 22. Gregorius scholio finali in. l. 2. titulo. 19. part. 4. Hinc dicit Baldus in. l. bona damnatorum numero. 4. C. de bonis proscript. q̃ si bona homicidæ in publicationem reddacta sunt reseruata parte filijs, q̃ filij ex parte, quæ ad eos peruenit, non tenentur alere patrem, sequitur Angelus in tractatu maleficiorum in parte & eius bona publicantur colun. fin. per. §. si quis hominem, sequitur Gregorius prædicto scholio si. Ioannes Luppus in. c. per vestras dedonat. inter virum & vxorem ante notab. §. 19. numero. 3. Roma. in. l. si verò. §. de viro. numero. 39. ff. solut. matri.

14

15

16 Secundò superiori sententiæ locus non est, si pater læsæ Maiestatis reus sit, quia filius alere non cogetur. l. quisquis. C. ad legem iul. mag. vbi filio læsæ Maiestatis Reo alimenta denegantur, ergo fortiori ratione ipsi patri sunt deneganda, vt considerat Ioann. Hannibal in repetitione. l. post contractum ff. de donat. numero. 266.

17 Tertiò huic sententiæ locus non est, si pater sit hostis patriæ, quo casu non tenetur filius alimenta præbere. l. minimè. ff. de religio. & sumpt. funerum. vbi filio permissum est occidere patrem, qui ad patriam delendam venit, ergò & alimenta denegare: cum patia hæc sint fame morientem non pascere, & quemquam interficere. c. pasce fame morientem. 86. distinctione. l. neeare. ff. de lib. agnos. debet quippè filius in pro

in propofito patriæ parere, nõ patri. l. poft liminum.§. filius. ff. de captiuis. Hæc eft recepta fententia tefte Iaffon. l. veluti. ff. de iuftic. & iur. & Claudio ibi coluna fina. Ioanne Orofcio numero. 4.

18 Ex his colligitur veram non effe fententiam Iacobi Boulenc in repetitione. l. capitalium. §. famofos. ff. de pœnis. nume. 108. qui ait pœna non effe afficiendum, qui criminis reo præftat alimenta: quæ fententia rationem non habet: cum malefici vt alij fe à criminibus abftineant, debeant egeftate laborare. l. bona fides. ff. depofiti cui pœnæ ipfo facto reus fe fubiecit. l. Imperatores. ff. de iure fifci: ex qua lege colligunt plures, delinquẽtem cõfentire pœnæ legali: Bart. Auth. de non alienan. aut per mutam rebus ecclefiafticis. §. quia vero. nume. 1. colla. 2. & alij plures quos aggregat Pinelus in Auth. nifi tricenale. nume. 32. C. de bonis maternis. Accurfius fcholio honorari in. l. 1. §. denicp ff. de poftulando Bart. l. ex hoc iure. nume. 15. ff. de iuftitia & iure: cuius opinio crebrius recepta eft tefte Paul. caftre. ibi. nu. 8. Clau. col. fina. Orofcio. nu. 64 idem teftatur ipfe Orofcius. l. fi tibi. §. quædam. ff. de pact. numero. 5. Fortunius in. l. legitima numer. 62. ff. de pact. Hæc fententia deffenditur argumento. l. 1. ff. de furtis. Tex. in principio inftitutis de obliga. quæ ex delicto nafcuntur, vbi apparet ex furto oriri obligationem naturalẽ, quæ etiam ex iniuria nafcitur. l non folum. §. 1. ff. de iniurijs. atq; hinc fit, vt confenfu delinquentem obligari dicat ipfe tex. l. Imperatores illis verbis (tu te huic pœnæ fubdidifti.) Item dicitur delinquens fua mẽte puniri. l. fina. C. ad leg. Iuliam Maieftat. l. fina. C. de collatio.

Aduerfus Iacobum Boulenc.

20 fundo. patrimo. lib. 11. Hinc apparet erraffe Accurfium fcholio penul. in. §. ius autem gentium. inftitutis de iure naturali qui ait ex maleficio non nafci naturalem obligationem, quamuis fententiam Accurfij dixerit fingularem Mathefela. fingu. 47. fed improbat Bart. l. 1. ff. de condi. ex lege. numero. 10. idem Barto. l. non folum. §. 1. ff. de iniurijs. & Accurfij fententiam communiter reprobari affirmat idem Mathefelanus notab. 77. Decius in. c. 2. numero. 6. de conftitu. Gomefsius in. §. 1. inftitu. de actio. colu. 1. Iaffon. l. ex hoc iure. numero. 76. ff. de iufti. & iure. Sed quamuis lege conftitutum fit ex delicto nafci naturalem obligationem, non tamen inde fequitur delinquentem pœnæ legali confentire vt tradidit Fortunius. l. legitima. numero. 61. Hinc dicit Pinelus confenfum allegari ad iuftificationem pœnæ legalis in. l. Imperatores: non autem q; delinquẽs verè confentiat pœnæ legali, vult enim delinquere, fed

non

non pœnam pati vt docet Paul. Caſtren.l.ꝗ tuberonis.§. fin.ff. de peculio. Hæc Pinelus: quæ in ter ſeſe non conueniunt: quia ſi delinquens pœnæ legali non conſentit, quid eſt quod dicit Pinelus conſenſum allegari ad iuſtificationem pœnæ legalis, ſi non conſentit delinquens, non eſt quare allegetur eius cõſenſus

22\. Ego autem vim legis ac poteſtatem non tenere doctores cre do! Propterea verò ꝙ quidã dixerint delinquentem pœnæ legali conſentire, quidam negaue rint: diſtinctione res eſt compo nenda: an delicti pœna corpus torqueat, an ciuilis pecuniaria ꝗ ſit. Si ciuilis aut pecuniaria ſit, conſentit delinquens pœnæ legali: quia cum ſit pars Reipubli cæ legi à Republica conditæ cõ ſentit, cum ſiat lex communi vo to Reipublicæ. l. 1. ff. de legib. cũ leges ea de cauſa nos teneãt, ꝙ populi iudicio cõditæ appro batæ ꝗ ſint.l.de quibus.ff.de legib. Vnde ſi quiſpiã delinquat punietur pœna legali ſuo quidẽ conſenſu, ſi pœna ſit ciuilis, Si autem corporalis pœna ſit, non conſentit, quia conſentire non poteſt, vt torqueatur: cum non ſit corporis ſui Dominus. c. non contingit de ſententia excomu. l. li ber homo. ff. ad leg. aquiliam. l.

23\. 10. titu. 29. par. 7. Hinc ſit, vt pro alio ſide iubere nõ poſſit, vt cor poralis pœna teneatur glo. c. cum homo. 23. q. 5. ſcholio ſupplicijs: approbatur communiter teſte illuſtriſsimo Domino Couarru. lib.2. variarum. c.8. numero.8.

24 ¶ Ex hac interpretatione colligitur enodatio quæſtionis, an dãnatus in metallum vltimo vẽ ſupplicio poſsit à carcere fugere pœnam ꝗ vitare. Et fugere poſſe ſine conſcientiæ reatu atteſtatur ſanctus Thomas & Caietanus. 2. 2. q. 69. arti. 4. quibus ac ceſſere alij, quos in vnum contu lit Dñus Couarru. lib. 1. variarũ reſolutionum. c. 2. nu. 10. verſi. in 2. qui ab hac ſententia non diſsi det, quam ſequitur Silueſter in ſumma verb. fugere. q. 1. Nabar rus in manuali confeſſorũ. c. 117. nu. 112. Soto de iuſt. & iure lib. 5 q. 6. arti. 4. pagi. 462. quia nulla lege tenetur in carcere manere, neꝗ agere quidquam ex quo ſibi ſequatur mors, ſed tantum à iudice ſibi illatam mortem pati: ac inferenti non reſiſtere argu. l. 1. ff. de bonis eorum qui ante ſent. ſibi mor. conſci. Contrariã ſententiã, vt dãnatus vltimo ſup plicio à vinculis fugere nõ poſſit ſine peccato, deffendit Bart. in. l. relegati. num. 1. ff. de pœnis. hãc opinionẽ approbare Theo logos ait ipſe Bartolus quã fulcit. l. relegati: vbi pœnam cumu lat contumatia eius, qui pœnæ non obtemperat: ſi acrius punitur ergò peccat. ſequitur Iaſſ. in. l. admonendi. num. 175. ff. de iur. iur. Abb. c. 1. num. 3. de teſtibus cogen. tradit dominus Couarru. in prædicto. c. 2. num. 10.

25 Huic opinioni fauet ſententia Ioan-

Ioannis scholio seruitutes. c. ius gentium. l. distinctione dicens peccare seruū, qui à dño fugit, sed hanc Ioannis sententiā non fulcire opinionem Bartoli cum iudicio considerauit Dominus Couarru. ea de causa quia deser uo procedere nō liceat ad eum, qui à iudice damnatus est: quia Respublica regulariter non fa-
26 cit quemquam seruum. Sed hæc sentētia aduersatur iuris ciuilis Regulis, quo iure qui vltimo sup plitio dānatus est, pœnæ seruus fit. l. qui vltimo. ff. de pœnis. Hac ratione effectum est, vt in me tallum aut in trirremes dānatus quia seruus est pœnæ, fugere nō posit, nec ecclesiæ inmunitate potiatur, à qua inuitus & renitēs
27 extrahitur. l. 9. §. penul. titu. 24. lib. 8. nouæ. recop. vnde ipse propositam quæstionem distin ctione esse componendam cen seo, aut enim sententia lata est, qua in aliquem animaduerti iu betur, hoc casu ille, qui damna tus est, cōfestim pœnæ fit seruus l. qui vltimo. ff. de pœnis, aut sen tentia lata nō est, sed cōmissum crimen capitale & crimē ipsum nō facit quemquam seruum pæ næ. l. quod ad statū. ff. de pœnis. Secūdum hāc distinctionem in telligenda sunt verba legis. 15. tit. 13. par. 2. (ca sin dubda elque faze el yerro, e el mesmo se mete en seruidumbre, de la pena que merece auer por el.) vnde ante sententiam fugere licebit. Hinc apparet ex supradictis, quæstio nem hanc posse explicari, vt di stinguēdum sit in proposito an sententia pœnam sanguinis cor poralem vē reo inferat, an verò pecuniariam corporales ve ope ras, vltimo casu à carcere aufu gere permissum non est: quia pæ næ seruus effectus est ille, qui exemplo serui operas præstare tenetur, in qua specie obtinet præ dicta lex. 9. quæ de prōpta est ex. c. de raptoribus. 36. q. 1. Si verò sententia sanguinis fit, illi, inquem animaduerti iubetur, effracto carcere aufugere sine peccato licet, qui ecclesiæ inmu nitate fruetur. c. inter alia infine de inmunitate ecclesiarū. c. reū c. disiniri. 17. q. 4. Hæc distinctio iure Regio comprobata est. l. 2. titu. 11. p. 1. vbi quia legis fictio ne seruus fit pœnæ, nō censetur seruus respectu pœnæ, qua cor pus plectitur, sed tātum quo ad pecuniariam pœnam, operas vè corporales, non verò vt plecta tur, tradit Xuarez. l. 2. titul. de los emplazamientos lib. 3. fori, q. 5. nu. 1. Nec huic distinctioni obstat. l. relegati. ff. de pœnis: quia lex agit de pœna relegatio nis non de pœna sanguinis, quā vitare quisq; potest, & propriū sanguinem redimere ex ratio ne. l. 1. in fin. ff. de bonis eorum qui sibi mor. conciue. l. in omni bus causis. ff. de reg. iur.

SVMMA EORVM

QVAE CONTINENTVR,

in. §. vtrum.

¶ *Alimentorum causa est fauorabilis & pia si alimenta pauperi relictæ sint, si diuiti alimenta relinquantur fauorabilia sunt, nu. 1. 2. 3. 4.*

Alimenta vsq; ad pubertatem relicta, debentur pueris vsq; ad decimum octauũ annum, puellis vsq; ad decimum quartũ, & huius rei ratio redditur. nu. 5. 6.

Plena pubertas quæ sit num. 7.

Ratio redditur quare vir longiori tempore alatur q̃; fæmina, nu. 8.

Dictio impuberi si iungatur verbo dispositiuo à quo regatur an adiecta censeatur causa demonstrationis, nu. 9.

In specie. l. mella. ff. de alimen. & cibar. lega per quæcumq; verba fuerint alimenta relicta, intelliguntur perpetuò relicta, nume. 10.

Prætor nemine petente potest cognoscere de alimentis, nu. 11.

Seruus capax est legati alimentorum, quod petet iudicis officio, non iure actionis. nume. 12. 13.

Monachus Franciscanus alimentorum legatum petere potest, nec potest ei petenti alimenta obijci quòd sit incapax culpa sua, nu. 14. 15.

Pupillus petere potest alimenta sibi legata. numero. 16.

Falcidia cessat in legato alimentorum, quæ pauperi relicta sunt, nu. 17.

Iure Regio sunt qui existiment cessare falcidiam in omni legato, sed verius est nõ cessare, nu. 18.

Rem prætiosam si alter donet alteri, vt donatori dum vixerit præstet alimenta donatarius, donatio hæc sine insinuatione valet, quod si alimenta Donatarius non præstiterit, dabitur donatori vtilis rei vendicatio. nu. 19. 20.

Fidei commissum minuitur ex causa alimẽtorum, nu. 21.

Primogenitũ minui & euerti potest vt alatur maioratus possesor, nu. 22.

Alimentorum fauore portio dessiciens accrescit cum onere, nu, 23.

Alimẽtorum fauore iudex in causa alimẽtorũ sententiã dicere debet ex animi sui motu, non ex cõuentione partiũ. nu. 24.

Alimẽtorum legatũ præstari debet, quãuis hæreditas non adeatur nu. 25.

Testator si præcipiat, vt legata ex aliqua parte minuantur, non minuetur alimentorum legatum, nu. 26.

Stipulatio quantitatis incertæ valet alimẽtorum fauore. nu. 27.

Alimẽta siquis absenti stipuletur, et promissor iuret se daturũ, cogetur dare. nu. 28.

Vsurarius si pauperibus alimẽta relinquat, alimentorum legatum ante omnia detrahetur, nu. 39.

Vsusfructus si relinquatur alicui, in multis casibus censentur relicta plena alimẽta numero. 30.

Annuũ aliquid si relinquatur, cẽsentur relicta alimẽta, nisi diuiti relictũ sit, nu. 31.

Annuum aliquid si nubenti relinquatur, cẽsetur relictum vt onera matrimonij sustineat, nu. 32.

Testator qui alimẽta reliquit, si declaret ex quibus bonis sunt præstanda, bona sunt pro alimẽtis obligata, & cum eo onere trãseunt ad sucessorẽ quemlibet. nu. 33.

Prædijs legatis vt ex eis alatur is, cui alimenta relinquntur, censetur legata plena proprietas, nu. 34.

Vtrum autem tantum patrem, auum

vè paternum, proauum vè paterni aui patrem, cæterosq; viriles sexus parentes: an verò etiam matrem, cæterosq; parentes per illum sexum contingentes cogamur alere, videndum est, & magis est vt vtrobiq; se iudex interponat, quorũdam necessitatibus facilius succursurus, quorũdam ægritudini. Et cũ ex æquitate hæc res descendat, charitateq; sanguinis: singulorum desideria perpendere iudicẽ oportet. Idem in liberis quoq; exhibendis à parẽtibus dicẽdum est: ergò & matrem cogemus præsertim vulgò quæsitos liberos alere, nec non ipsos eam. Itẽ diuus Pius significat quasi Auus quoq; maternus alere compellatur.

1 RIMO colligitur ex hoc textu. vers. cum ex æquitate. q; alimentorum causa est fauorabilis & pia. Idem depromitur ex l. Mella. ff. de aliment. & cib. leg. illis verbis (tamen pietatis intuitu) quam legem dixit esse singularem Marcus mantua sing. 22. nume. 4. Sarayna in additione Bart. sing. 187. Alex. in. l. 1. nu. 5. ff. de ferijs. Iass. in eadem. l. 1. §. sed excipiuntur. nu. 7. Iacobus à canibus tractatu de executione vltimæ voluntatis. §. consultis. nu 7. Gigas in tractatu de pensione. q. 51. nu. 10. Castillus in. l. 40. Tauri parte por su orden vers. Item ex quo præstatio. Gratus consi. 22. nume. 4. lib. 1. idem Gratus consi. 140. num. 3. lib. 2. Corasius in repetitione. l. precibus. num. 24. C. de Impub. & alijs, illustrissimus dominus Couarru. in epitome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 6. Tiraquell. de priuilegijs piæ causæ in præfatione. pag. 10. Aretinus consi. 94. idem Areti. consi. 97. Euerardus loco. 24. Matheus de aflictis decisione. 252. nu. 8. Hæc sententia obtinet, quando alimenta relinquuntur pauperi, secus si diuiti relinquantur, quo casu non censentur causa pia. Barr. in. l. alio nu. 4. & . 5. ff. de alimen. & cib. leg. idem Bart. in tractatu alimentorum. num. 14. per. l. cum ij. §. si in singulos. ff. de transactio. auth. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud quoq; capitulũ illis verbis (egenis alimenta impendant) sequitur Aretin. consi. 97. hæc est recepta sententia vt apparet ex Iass. in. l. cum ij. §. si mulier. ff. de cond. indeb. Ioann. Imola in. l. cum mater. §. 1. in fin. ff. de legat. 2. Alex. consi. 125. lib. 4. Decius consi. 72. col. 3. in princi. Xuarez in. l.

in.l.quoniam in prioribus in de claratione legis Regiæ.q.9.nu.3 Gomesius in. §. præiudiciales. nu.5.institutis. de actio. Paulus de Monte Pico in.l.titia cum te stamento. §. titia cum nuberet. nu.161. ff. de leg.2. Alciat. in.l.si certis annis pag.4. C. de pacti. Alex.in.l.hæreditatem,nu.2. ff. ad leg. falcidiam. Vbi pro hac opinione adducit.l.alimenta,ex qua nihil minus depromitur q̄ id,adquod adduxit Alexander, cum de sola ætate minore, nihil autem depaupertate agat, qui nimo ex generalitate legis colligitur, non esse distinguendum inter pauperem puerum & diuitem.

3 Contrariam tamen sententiam multi approbãt, vt alimentorum causa sit pia, quis locupleti homini alimenta relinquatur. Alex.in.l. si certis annis. C. depactis.& ibi Decius.nume.9. Alciatus.nu.19.Iason in.l.1.in limitatione.3 C.de fidei cōmisis. vbi Dominus Antonius Padilla iuris asylum, (qui propter singularem virtute generisq́ splendorẽ ad maximæ dignitatis culmẽ euectus inclitæ crucigerorū nobilitati præest,) nu. 26. hanc opinionem attestatur crebrius receptam esse, hanc sententiam sequitur Guillermus in. c.rainutius verb. si absq́ liberis. 2 in tractatu fidei commissariæ.nu.179 Bal.nouel. in repetitione.l. 1. ff. soluto.mat.nu.43. Laberti.lib.3 de iure patronatus, q.3. principali arti.6.nu.19.Aymō cōs.199 nu.10. qui tamen fatetur alimentorum causam, quæ diuiti relicta sunt, nō dici piam, quamuis fauorabilis sit. Huius opinionis partes, q̄ pia sit hæc causa, fulcit.l.cum ij. §. eam transactionẽ in fine. ff. de trãsactio. illis verbis (nihil autem interest vtrum libertini sint, an ingenui satis locupletes, an minus)

4 Ex quo apparet in consulto prætore nō licere transigere super futuris alimentis, siue hæc pauperi relicta sint, siue diuiti. Hinc defluit alimentorum causam esse fauorabilẽ in omni casu, quia multæ sunt humanæ fortes: quod tradit Bart. in.l. alio. ff. de alimen. & cib.leg. sequitur Marcus mantua.consi.13.nu.4. Tiraquell.de priuileg. piæ causæ in præfatione.pag.11.Cacialupus. in tracta. de pensionibus. q.10.nu.12: quæ opinio vera est, potest enim locuples depauperari, vt considerat aduersus Angelum Decius in.l. Si certis annis.nu.10.C.de pact.atq́ hac de causa alimẽtis multa sunt indulta priuilegia quia semper fauorem illus concernunt, cui relicta

5 sunt: cum pro vita sustinenda relinquãtur. Baldus de Bartolinis in repetitione.l.1.ff.solut.matri. nu.42. est semper alimentorum causa præcipua, quæ multis decorata est priuilegijs. sexdecim priuilegia aggregat Castillus in l.10. Taur. parte alimentos; ipse quædam tractabo, locus

Dominus Antonius Padilla.

enim iste non permittit vt consultò illibata alimentorum priuilegia relinquam.

Primum igitur priuilegium quod alimentorum causæ indultum est, illudq; summū, q̄ si pueris alimēta vsq; ad pubertatem relinquantur, pueri vsq; ad decimum & octauum, Puellæ vsq; ad decimum quartū annum alide bēt. l. Mella. ff. de alim. & cib. legat. hunc dicit esse casum singularem, & q̄ quilibet diceret contrarium Cremēsis sing. 78. vbi ait, q̄ fit fauore specialissimo alimētorum: notat Xuarez in. l. quoniam in prioribus. ampliatione. 3. in fine. C. de inofficio. testa. Nemausensis in tractatu clausularum pag. 948. Angel. de gambelionibus tractatu de testamētis glo. 45. nu. 9. Politus in tractatu substitutionum Rubrica de compendiosa. nu. 34. Corasius in. l. precibus. nu. 18. C. de impub. & alijs subs. Huius de

6 cisionis rationem subiecit ipse Modestinus illis verbis, (sed & si generaliter pubertas non sic definiatur: tamē pietatis intuitu in sola specie alimentorum hoc tempus ætatis esse obseruādum, non est inciuile) quibus apparet puerorum fauore hoc introductum esse in hac specie alimentorū pietatis intuitu. notat Ferrara in. §. minorem in principio institutis. de adoptio. Hoc summa cum ratione fit, quia ante eā ætatem, vt plurimum videmus non sufficere pueris suam ipsorum Artem, vel industriam, vt se alāt: meritò in id tempus pro ferenda alimenta fuere. Corasius in. l. precibus. C. de impub. & alijs. nu. 25. Oldendorpius. in

7 tractatu de vsu capio. §. ætates hominum & eorum tempora. nu. 6. versi. cum relinquitur: quia ex eo tempore plenæ pubertatis esse incipiunt. l. arrogator. §. non tantum. ff. de adoptio. quæ plena pubertas in specie alimētorum quæ pueris relinquntur, desideratur: vti Accursius notat in. §. non tantum scholio, Plena, sequitur Orosius ibi. nu. 2. propterea autem hæc dicitur plena pubertas, quia illi qui tardiꝰ pubescūt tanto tempore adpubertatis habitudinem deueniant, Costa lib. 2. selectarū interpre. c. 12. propterea autem longiori

8 tempore vir alitur, q̄ fœmina: quia: vt Plutarcus in problematibus traddit natura causam sustinet, augetur q; fœmina, & crescit, & adulta perficitur antecq̄ masculus, ideo fœminis octauo Die veteres Romani nominaim ponere consueuerunt: quamq̄ in maribus in nonū differēt: vt traddit Corasius in repetitione. l. precibus. C. de impub. & alijs subs. nu. 25. Idem Corasius in. l. in multis. ff. de statu homi. Alciat. in. l. pueri appellatio. ff.

9 de verb. signifi. Huius. l. Mella. argumento existimauit Bart. in l. ex facto. ff. de vulga. nu. 1. q̄ si verbū (impuberi) iungatur verbo dispositiuo, à quo regatur: tūc

tũc dispositionẽ nõ alterat sed censetur adiectum causa demõstrationis. Sed hæc opinio non apertè deducitur ex. l. Mella, vbi testator vsus non est verbo dispositiuo, sed lex loquitur sim
10 pliciter ac indistinctè: Vnde nõ esset improbabile si quispiam, quantum ad illius legis speciem attinet, dixerit ꝙ per quæcunqꝫ verba, siue dispositionem siue executionem significantia fuerint alimenta puero vel puellæ relicta, intelligantur relicta per petuò: quod fiet fauore causæ alimentorum, cui multa præcipua indulsit lex illa: hæc est sententia l. anceloti Politi intracta tu subsritorionum. titu. de com pendiosa. nu. 34. Tertium priui
11 legiũ quod causæ alimẽtorũ est indultum in eo consistit ꝙ alimentorum causa ad curam prætoris spectat, qui nemine petente poterit de ea statuere. l. diui. ff. ad leg. falcid. illis verbis (& vt idoneis hominibus colloce tur pecunia, ad curam suam re uocaturum præsidem prouinciæ) vbi notat Alex. numero. 7.
12 Hinc fit, ꝙ seruus capax sit legati alimentorum, quod iudicis officio implorato potest petere, Decius in. l. 1. C. qui admitti. nu. 26. quamuis, iure actionis non possit, cum seruus sit actionis incapax. l. seruus. ff. de alimen. & lib. leg. & ibi notat Accursius l. seruo alieno post principium ff. de legat. 1. tradit Iass. in. l. si victum. numero. 6. ff. de re iudi.

13 Ratio huius sententiæ est, quia actio manet in persona eius qui experitur. in. §. 1. institu. de actio. officium verò iudicis sedem habet in persona iudicis: vnde per seruum implorari potest argumento. l. ꝙ si minor. §. ex hoc
14 edicto. ff. de minoribus. Quæ sententia æqua lance locum habebit in persona monachi Franciscani, qui quamuis bonorum sit incapax, si ei legata sint alimenta, poterit ea in iudicio iudicis officio petere ab eo, qui præstare tenetur. Bart. l. seruo alieno. ff de legat. 1. idem Bart. in tractatu minoritarum. sequi-
15 tur Socinus in. l. 1. ff. de leg. 1. numero. 310. Nec agenti monacho obijcere reus poterit, ꝙ sit incapax culpa sua. Signorolus in
16 consili. 40. Idem de persona pupilli statuendum est, qui iudicis officio alimenta petet: Speculator titul. de actore nume. 3. argumento. l. 1. C. de aliment. pupi. præst. fauet. l. Imperator. ff. ad trebell.
17 Quartum priuilegium ꝙ in alimentorum causa cessat Falcidia: Specul. titul. qui filij sint legit. numero fina. Idem Speculator titulo de testamentis. §. 1. numero. 30. argumento auth. simi liter. C. ad. l. falcid. quamuis iure vetustiori ex legato alimentorum deduceretur Falcidia. l. Diui. ff. ad leg. falcid. Quæ sententia obtinet, si pauperi alimẽta relicta sint, secus si diuiti: cum eo casu non dicantur relinqui

in causam piam. Bart. l. alio. ff. de ali.& cib.leg.idem Bart.l.diui.ff.ad legem falcidiam,cui accedit.Alex. ibi. numero.2. Angel. de gambelionibus in tractatu de testamentis glo.45. numero.5. tradidit latissimo sermone Bal. à Bartolinis in repetitione.l.1.ff.solut.matri. nume. 41. Iure Regio cum legata valeant,quamuis nemo adeat hæreditatem.l.1.titulo.4.lib.5.nouæ compilatio. cessat Falcidia in legatis, quia cessat ratio propterquam falcidia introducta

18 est Anto. Gomez lib.1. resolutio.titulo de legatis. c.12. nume. 11.quæ sententia iudicum calculo non est approbata Dominus Antonius Padilla. l. eamq;. C. de fidei commissis. numer. 109. Dominus Ludouicus Molina de primogenijs Hispaniæ lib. 1. c.17.numero.10.

19 Quintum priuilegium q̃ si alter donet alteri rem magnæ æstimationis hoc onere imposito q̃ alimenta præstare teneatur donatori dum vixerit, hæc donatio insinuationem nonrequirit, quæsine insinuatione efficax est Alex.consilio. 12. lib.1. sequitur

20 Riminaldus in. §.1.institutis de donatio.nume.490. In hac specie si donatarius non paruit cõditioni,alimẽtaq; donatori non præstiterit, vtilis vendicatio donatori dabitur,idest vtilis actio qua dominium pristinum ei restituatur, quod speciali alimentorum fauore concessum est, vt ibi notat Accursius scholio fina li quem reliqui doctores sequutur, & hæc opinio crebrius recepta est teste Domino Couarru.lib.1. variarum resolutio. c.1.numero.4.

21 Sextum priuilegium, q̃ sicut fidei cõmissum minuitur ex causa dotis Auth. res quæ. C. communia delegat. æqua lance minuetur fidei comissum ex causa alimentorũ Bart. Auth. res quæ C.communia de leg. numero.9. argumento auth. contra rogatus.C. ad trebellia. l. obæs alienum tantum. C. de prædijs minorum. Hæc sententia communi scriptorum calculo approbata est,vt probat Dominus Ant. Padilla.Auth.res quæ. num.78.

22 Dominus Ludo. Molina lib.4. c.6.nume. 8. contra Accursium ibi.Eadem ratione primogeniũ minui,& euerti potest,vt aliatur maioratus possessor Author est Gregorius scholio fin. in. l. 24. titu.9.par.6. cui accedit Dominus Anto.Padilla.numero. 79. quam sententiam memoriæ cõmendãdam scripsit Euerardus loco à dote ad alimenta.num.2. sed eam refellit iure optimoDominus Ludouicus Molina lib. 4.c.6.numero.22.

23 Septimum preuilegium est, q̃ fauore alimentorum introductum est, vt portio deffieiens

24 accrescat cũ onere Bart. l. Mella in principio. ff. de aliment. & cib.legat.sequitur Iaß.in.l.si duobus.§.hæres.nu.14.ff. de legat.1.

argu

argumen.l.libertislibertabus q̄ meis. ff. de alimen. & cib. leg.

Octauum, q̄ licet iudex secū dum partium conuentionē sen tentiam dicere debeat. l. si con-
25 uenerit. ff. de re iud.in causa ta- men alimentorum iudex senten tiam non dicet ex conuentione partium sed ex animi sui motu, l.cum η in principio.ff. de trāsa ctio. Ratio est, quia huic conuē tioni lex resistit alimentorum fauore. l. cum η in principio & l.de alimentis.C. de transactio. tradit Ias. in.l. si conuenerit, numero.3.ff.de re iudi.

Nonum priuilegium q̄ licet vt legata valeant, necessum sit q̄ adeatur hæreditas.l.si nemo. ff. de testa. tutel. l. 3. ff. de leg.1. legatum tamen alimentorū præ stari debet, quamuis hæreditas non sit adita. Corneus in.l.eam q̄.nume.24.C.de fidei commis-
26 sis.Iure autem Regio hoc priui legium datum est omni legato, quod valet quamuis hæreditas non adeatur.l.1.titu.4.lib.5.no uæ compila.

Decimum priuilegium q̄ si testator siue in testamento siue in codicillis præceperit: vt lega ta extertia parte minuantur, ali mentorum legatum non minue tur, sed integrum præstabitur Bart.l. Mella. ff. de aliment. & cib.legat.argumento.l. libertis. §. posthumis. ff. de aliment. & cib.leg.&. l. Caius.ff. de annuis legatis.sequitur Iasson in.l. talis scriptura numer.25.ff. de leg. 1. Angelus de gambelionibus in tractatu de testa.glo.45. nume. 9. Matheus de afflictis Decisio- ne.111.numero.10.

27 Vndecimum q̄ quamuis sti- pulatio quantitatis incertæ non valeat.l.ita stipulatus.l.triticum ff.de verb. obliga. valet tamen alimentorum fauore argumēto l.si cui.ff. de annuis legat.l. cum alimenta.ff.de alimentis & cib. leg.tradit Bart.in. l.1. ff. solut. matri. idem Bart.in.l.quidam testamento reipublicæ.ff.de le- gat. 2. sequitur Riparius. l. ita stipulatus.nume.20. ff. de verb.
28 obliga.tradit diffuse Bal.à Bar tolinis in repetitione. l.1. ff. so- lut.matri. nume.43. Hinc sit, vt vera sit sententia Ioannis in. c. quoties cordis oculos.1. q.7. di- centis posse quempiam absen- ti alimenta stipulari, & si pro- missor iure iurando se astringat ea præstare, reddere compelle- tur. sequitur Alex. l. stipulatio ista habere licere.§.alteri. ff. de verb.obliga. Bertrandus consi- lio.361.numero.6.lib.2.

29 Duodecimum q̄ si vsurarius pauperibus alimēta relinquat, vt hoc pio officio vsuras resti- tuat, alimentorum legatum an- te alia detrahetur: hæc fuit sen tentia Dyni in.l. doli clausula. ff.de verborum.oblig. sequitur Angel.ibi.& Bertachinus in tra ctatu de episcopis. 4. parte in numero.85.

30 Decimum tertiū sit, q̄ si vsus fructus cuipiā relinquatur in

multis casibus censentur ei relicta plena alimenta Ruynus. cõ silio.35. & consilio.50. lib.2. Ex
31 eo q̃ alimentorum legatum sit pium & præcipuũ, sit vt siquid quam annuum alicui relictum sit, censeantur legata alimenta. l.cum ij §.si in annos.ff. de trãsactio.Paul. Castren. consil. 424. lib.2.sequitur Ioann. de Amicis consilio.56.nume.1. Hæc sententia vera est, nisi diuiti aliquid annuum relinquatur, quia non censetur relictum ad alimenta. Iass. in. §. si in annos.nume.2. Palat. Rub.in c. per vestras. notab.3.
32 §.24.nume.6. Sed ipse existimo hoc locum non habere si nubenti aliquid annuum relinquatur, quia censetur relictum, vt onera matrimonij aptè sustineantur,& familia alatur argumẽto. l. pro oneribus. C. de iur. dot.
33 Hinc fit q̃ si testator declaret ex quibus bonis alimenta, quæ relinquit, præstanda sint, bona illa pro alimentis præstandis obligata censeantur. Vnde onere præstandorum alimentorum astricta adquemlibet transibũt successorem Bart.l.lucius. ff. de aliment.& cib.legat.idem Bart. in.l.fundus.ff. de annuis legatis argumento.l.2.ff.de alim.& cib. legat. &. l.codicillis.§.instituto. ff. de legat.2. sequitur Ripa. l. 1. §.hæres num.14.ff.ad treb. post Roma. consilio. 388. Corneus consil. 296. lib. 1. Guido Papæ q.32.in fin.Rebuffus in constitutiones Regias.tomo.2.de constitutio. redditũum articulo.1.glo. 14.num.38. Oroscius.l.cum ij §. si vni.ff. de transactio.
34 Decimum quartum priuilegium q̃ legatis prædijs vt ex eis alatur is,cuialimenta relinquuntur, censetur relictum nõ solum ius vsus fructus, verũ etiam plenum dominium prædiorum.l.libertis libertabusq; meis. ff. de alimen.& cib.leg.illis verbis(videtur mihi ipsa prædia esse libertis relictavt pleno dominio hæc habeant, & nõ solum per vsum fructũ)notat Fulgosius in.l. cum ij.§.integra.nu.2.ff.de trãsactio. Hipp.sing.414.incipit testator.
35 Decimum quintum priuilegium q̃ si testator reliquerit alimẽta cuippiam & futuræ ipsius vxori, intelligitur non tantum de vna & prima vxore,sed & de omnibus quas postea ducet,alimentorum fauore argumento.l. 1.C.de fidei cõmissis.l. cum ij.ff. de transactio.hæc scripsit Alex. in consi.181. col.2.lib.2. sequitur Felinus. c. si.de tregua & pace. nu.6. Socinus consi.4.lib.3. Tiraque.l.bobes.§. hocsermõe. ff. de verb.significa.limita.3.nu.13.
36 Decimum sextum, q̃ executor testamenti potest agere aduersus hæredem, vt per iudicẽ adire cogatur hæreditatem & alimentorum legatum præstare Bart.l.alio.nu.3.ff.de alimen. & cib. legat. sequuntur Iacobus à canibus in tractatu executionũ vltimarum voluntatum.2.particula tractatus.§.cõsultis autem, nu.7.

numero. 7. quæ sententia iure Regio approbatur, l. 4. titul. 10. part. 6. quod ea ratione fit, quia alimentorum legatum semper ad piam causam pertinet, vt argumento. l. alio hærede. ff. de alimen. & cib. leg. annotauit Accursius scholio vt ministrum in l. si quis titio. ff. de legat. 2. sequitur Alciatus in. l. si certis annis pag. 4. C. de pact. Ioann. Lupus in. l. 10. Tauri. numero. 43. & 44. Loriotus de gradibus Axiomate. 60. Abb. consilio. 63. numero. 5. lib. 2. & aliud agens multa de hac sententia Accursij traddit Dueñas in Regula. 31. limitatione. 9. quod si executor testamentarius bis monitus ab episcopo non præstet legatum alimentorū ipse episcopus præstare poterit. And. Barba. in. c. 3 de testa. sed eius sententiam reffellit Illustrissimus Dominus Couarrub. ibi. numero. 5.

37

38 Decimum septimum, quod ex triēnali præstatione alimentorum, quæ minus solenni testamento legata fuere, debentur alimenta perpetuò in futurum. l. 1. C. de fidei commissis. cuius legis argumento in hac sententia fuit Bart. l. Mella. ff. de alim. & cib. legat. dixitque legem singularem, & quod non est alibi ipse Bart. si is est sing. 187. sequuntur plures quos aggregat Saray na ibi. sequuntur Iasson in dicta l. 1. numero. 1. & 3. Corneus num. 3. Alex. in. l. si certis annis. numero. 5. C. de pactis & ibi Alciat. pag. 3. Euerardus loco. 24. Sententiam hanc extendit Decius in dicta. l. si certis annis. num. 8. Hanc opinionem crebrius receptam esse attestatur Siluanusc o silio. 59. nume. 16. lib. 2. & Menchaca in quæstio. illustribus. lib. 2. c. 84. numer. 42. traddit Oroscius. l. solent. §. fin. numer. 14. ff. de officio. proconsu. Ang. de gambelionibus in tractatu de testa. glo. 5. nume. 11. Menchaca lib. 2. contrauersiarum. c. 93. numero. 27.

39 Eadem ratione triennalis præstatio annui legati pro dote relicti in minus solenni testamēto efficit, vt obligatio præstandi oriatur in futurum. Bart. in. l. si certis annis. C de pact. numero. 2. per. l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. l. si tibi annuū ff. de annuis legat. l. cū quidam. ff. de leg. 2. sequuntur Bal. Alex. Angel. & Iass. ibi. idem scripsit Bart. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsuris. idem Bart. in dispu tatione incipienti mulier habēs amplum patrimonium in fine. sequitur Curtius iunior in repe titione. l. si certis annis. num. 7. & nume. 12. & ibi Decius. nu. 7. Corneus nume. fin. C. de pactis. & ibi Alex. & Iass. vbi dominus Anto. de Padilla. nume. 25. attestatur hanc sententiam communiter receptam esse. cui accessit Alex. in. l. 1. ff. solut. matri. nume. 41. Euerardus in loco ab alimētis ad dotem. numero. 8. Sed in

40 præsenti incidit quæstio, an sicut præstatio triennalis legati

alimentorum, quod in testamento non iure facto relictum est, efficit, vt præstari debeat infuturum: & alimentorum fauore hæc præscriptio introducta est: simili modo ipse hæres, si alimentorum legatum pluribus annis non præstiterit, acquirat sibi ius non præstandi, & petentem post longum tempus alimentorum legatum repellat. In hac quæstione distinguendum est, an legatum alimentorum relictum sit simpliciter non distributis temporibus, an verò legatum sit distributis temporibus, veluti si annuum legatum sit, in hac vltima specie liberationem præstationis legati tempore non acquiri ex sententia Ioãnis auhtor est Accursius scholio: cuiusq; anni in l. cum notissimi, §. in ijs, C. de præscript. triginta vel quadraginta annorum: quia legata annua tot sunt quot anni. l. si stichum. §. stipulatio. ff. de verb. obliga. l. senatus. §. fin. ff. de donatio causa mortis. l. cum in annos. ff. de annuis legat. l. 1. ff. quando dies vsus fructus leg. cedat. Accursij sententiam crebrius receptam esse tradit Ruynus consi. 34. numero. 6. lib. 2. quam sententiam dicit esse notatu dignã

41 Alciatus in. l. 1. C. de senten. quæ sine certa quanti. profer. num. 16. In prima autem specie quando simpliciter sunt alimenta legata vnicum & purum est legatum Iacobus Butricarius in. l. 1. C. de sentent. quæ sine cert. quãtita. profer. quæ sententia probatur in. l. scire debemus. §. stipulationem. ff. de verborum obliga. Ex quo sequitur ꝙ præscriptio incipit à principio, nec dinumeratur per singulas præstationes ita Bal. in. l. 1. C. de sententijs quæ sine certa quantit. profer. numero. 16. vbi ait hoc esse notabile, & subtile. Ex quo apparet in ea sententia fuisse Baldum, vt existimaret legatam rem lõgo tempore sibi quærere posse hære dem: in hac sententia fuit idem Bal. in. c. 1. §. ex eadem lege. numero. 5. de lege conradi. hanc sententiam plures colligunt ex Bart. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsu capio. idem scripsit Bal. in. l. si stichum. §. stipulatio. ff. de verb. obliga. sequitur Alex. ibi numero. 2. qui ait decisionem hanc esse memoriæ tenendam, quia non reperitur textus à quo melius & clarius depromatur ꝙ ex. l. 1. ff. quando dies vsusfructus legati cedat: quæ lex de præscriptione legati non agit, sed tantum ait, legata annua tot esse, quot

42 sunt anni. Tempus autem, quo hæres non præstitit legatum, vt repellere posit legatariũ illud petentem, non erit breuius triginta annorum spacio: ratio est, quia actio quæ legatario competit ad petendum legatum tan to tempore extinguitur. l. sicut. l. omnes. C. de præscrip. triginta vel quadraginta annorum.

trad-

tradidit Ruynus consi.34.nu.5. lib.2. Huic sententiæ fauet rece pta quædam conclusio, quæ habet, q; ex longi temporis cursu bona fides præsumitur. Innoce. in c.2. de restitu. in integ. sequitur Ioann. Andre. in addi. specu lat. titu. de testa. §. nunc videndum in prima additione mag. vers. item opponunt. Bart. & Salicet. in l. fin. C. vnde vi. Bal. in l.1. C. vnde vi. Angel. l. penul. C. quibus non obstat longi temporis præscriptio. Abb. in c. si diligenti de præscriptio. Alexan. consi.110. lib.1. Ruynus consi.34

44 numer.10. lib.2. Hæc sententia quæ habet triginta annorũ spatium requiri vt hæres liberetur onere præstandi legatum, obtinet in persona hæredis, qui legatum prætare debet, secus in persona eius, qui hæredis est hæres, quia si à morte hæredis qui legatum dare dãnatus est, anni decẽ lapsi sint obligatione præstandi legati tanto tẽporis cursu liber erit: cum bonæ fidei possessor sit. l. qui in alterius. ff. de regul. iuris. tradit Paul. castre. in l. si quis sub cõditione in fin. ff. de condi. institu. Idem Paul. consilio. 289. incipit hæreditas dictæ puellæ. sequitur Ruynus cõsi.34. nu.11. lib.2. Contariã sententiam, vt hæredis hæres non possit actionem tollere, quæ legatario competit ad legatũ petendum, deffendunt Ioan. Imol. & Felin. numero. 3. in. c. fin. de præscrip. quam sententiam cre briorem esse & canonizatã per doctores in vtroq; foro tam seculari quam ecclesiastico attestatur Alciat. consi.267. num.7.

45 Superior autẽ opinio, q; hæres sibi acquirere tempore possit rem legatam, fulcitur iure cõsulti responso in. l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de leg.1. illis verbis (cum seruus legatur: & ipsius serui status, & omnium quæ per sonam eius attingunt, in suspenso est: nam si legatarius repulerit à se legatum: nunq; eius fuisse videbitur, si nõ repulerit: ex die aditæ hæreditatis ei9 intelligitur,) quib9 apparet legatũ nõ deberi donec legatari9 agnouerit: ac præstari sibi petierit. Igitur medio tẽpore, quo legatari9 non petit rem legatã, hæres bona fide possidet, & tẽpore eam sibi quærit: iusq; petendi legatũ quod legatario cõpetit, præscriptione diluit, ac perimit. Huius legis argumento huic opinioni, q; lõgo tẽpore hæres legatũ sibi quærere possit, accedit Anchara. in. c. sine possessione de Regul. iuris lib.6. oppositione fina. hãc sentẽtiam sequitur Socinus cõsi.63. nu.7. lib.1. Balbus in tractatu præscriptionem. 2. parte. 3 partis. q.13. sequũtur plures Doctores, quos aggregat illustrissimus Domius Couarru. in Regula possessor. 2. parte. §.11. numero. 5. versiculo nono. Hanc opinionem crebrius receptam esse attestatur Cagnolus in. l. 2. C. de pactis inter empto. & vendi. nu.28.

nume.28.vti refert Hippoli. Riminaldus in princi. institu. per quas pers. nobis acquiri, nume. 26. qui incautè retulit Cagnolū, cum Ancharrani opinionē cōmuniter receptam esse non dixerit, sed id potius, ꝙ facultas retrò emendi concessa vendito ri in perpetuum quando voluerit, præscribitur trigiota annis: Opinionem hanc ꝙ præscribi legatum posit, sequitur, Emilianus consi.156. numc.12. Ripa
46 in.l.fina. C. de reuocandis donat.q.69. Tiraquell.in.l.si vnꝙ verb. reuertatur numero.311. C. de reuocand.donatio. Contrariam sententiam, vt hæres non posit tempore quærere ius legati, nec legatarium petentem repellere, neruosè deffendit Cu manus consilio. 147. hanc opinionem sequitur Decius in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. numer. 26. de constitutio. & Menchaca lib. 2. contrauersiarum Illustrium.c.55. nume. 27. & Alex. consilio.267.numrro.6.qui omnes multis rationibus inoituntur: ea maximè, quòd possessor malæfidei vllo tempore nō præscribat.c.possessor malæfidei.de
47 regul.iuris lib. 6. Sed alimenta legata cum iure actionis debeātur, atꝙ repeti posint per eum qui de suo se aluerit. Bal. & Iass. in.l. de alimentis. C. de transactio. sequitur ꝙ hæres non est bonæ fidei possessor, cum sciat legatum à se exigi per legatarium posse: atꝙ ita legatum tem pore sibi quærere non poterit.
48 Secundò hæc opinio ea ratione commendatur ꝙ legati ius nanciscatur legatarius statim te statore defuncto. §. nostra autem institut. delegat. l. cum pater. §. surdo. ff. de legat. 2. vbi emolumentum legati quæritur legatario ignoranti: ergò dum legatarius non repullerit à se le gatum, ius habere intelligitur: qua de causa hæres non poterit sibi tempore acquirere rem legatam ob malæ fidei obicem, quia scit rem ad legatarium per
49 tinere iure legati, hæc sententia ea ratione commendatur, ꝙ legatum sic quæritur legatario, vt actionem realem vel personalem habeat ante aceptationem in quibusdam casibus à morte testatoris, in quibusdam verò à die aditæ hæreditatis. l. 1. C. communia de legat. l. à titio. ff. de furtis, his à iure ductis rationibus innittens sentētiam Ancharrani reffellit Illustrissimus Dominus Couarrub. prædicto c.9. numero.5. qui sentit dominium rei legatæ acquiri legatario ante aceptationem fictè à morte testatoris, verè ab adita hæreditate sed reuocabiliter, verè autem & irreuocabiliter quando petierit legatum. Idem placuit Accursio scholio aditæ in.l.si tibi homo. §.cū seruus. ff. de leg.1. vbi Alex. nu.4. scribit hanc sententiam crebrius receptam esse: cui accedit Lancelotus Decius in. l. seruum filij. §. siquis

siquis rem.col.1.& 2.ff.de legat. 1.hanc sententiam tenere docto res scripsit Iacobus de nigris in l.1.ff.de lega.1. nume. 107. & ibi Sadoletus.numero.21. dominus Couarru.cin.c. rainuntius de testamentis.§.1.nume.2.Ioann.Baptista in.l.legatum.nume. 16. ff. de legat. 1. Fortunius. l. Gallus. §.& quid si tantum.numer.265. ff. de lib. & posthu. Menchaca lib. 2. de successionum creatione.§.17.nume.131. hæc sententia iure Regio approbata est.l.34. titulo.9. part.6. vbi Grego.hac de re multa verba fecit.

Tertiò Ancharrani sententiam defendit Aretinus.l.quihæres.§.neq; filius.ff. de acqui. hæredi.qui ait legatum morte ipsa testatoris effici legatarij, sed re uocabiliter: hoc prædixit Bart. in.§.cum seruus. Si igitur res legata ipsius est legatarij mortuo testatore antequã petat eam, consequens est, ne possit tempore hæres capere:cum sciat alienam esse.

50 Quartò Ancharrani sententiam fulcit Papiniani Responsum in.l. legatũ.2. ff. de legat.2. legatum, inquit, ita dominium rei legatarij facit, vt hæreditas hæredis res singulas: quod eo pertinet,vt si purè res relicta sit, & legatarius non repudiauerit defuncti voluntatem: rectà uia dominiũ,quod hæreditatis fuit, ad legatarium transeat nunq̃ factum hæredis. Ex quo apparet legati dominium ex die aditæ hæreditatis ad legatariũ transire, quod cum iure cautum sit, deducitur non posse hæredem tempore acquirere rem legatã, quam scit esse legatarij, cum nõ repudiauerit. Ex quo deducitur non aptè Ancharranum deprõ psisse suam sententiam ex dicto §. cum seruus: quia ex eo q lex dicat medio illo tempore, quo legatarius nec petit, nec repudiat legatum, in suspenso esse legatæ rei statum, non colligitur legati dominium non esse legatarij, vt capere illud hæres longo tempore possit: quoniam illa verba (in suspenso est) significant incertum esse, quis nam rem legatam habiturus sit, hæres an legatarius qui potest eam repudiare: non autem intelligẽda sunt vt velint, quod dominium sit in suspenso, idest in incerto: cum legatarij sit à die aditæ hæreditatis, vt statuit. l. legatum. Ex qua lege apparet errasse Connanum lib. 4. cõmentariorum iuris. c.9. numero.11. qui interpretans verba. l. à titio. ff. de furtis ibi(quia ea quæ leganturrectà via ab eo qui legauit, ad eum cui legata sunt, transeũt) intelligit rectà via idest à testatore ad legatariũ, quod verum est, subdit tamen, q cum legata non valeant nisi adita hæreditate, aditio autem fieri nõ possit nisi ab hærede, perquam ipse omniũ bonorum, quæ fuerũt defuncti, fit dñus: fieri non potest quin aliquo momẽto eorũ legatorũ

Interpretatio noua

51 Aduersus Francisci Cõnanum

torũ fiat hæres Dominus: nullo enim momẽto legatorũ eſt hæres Dominus, ſed ipſa aditione nã ciſcitur hæres dominiũ bonorum, quæ ſunt in hæreditate, legatariuſq; dominiũ rei legatæ. Ita aditione ipſa ſeparantur dominia bonorum, quæ ſunt in hæreditate: eorum quæ hæres habiturus eſt nanciſcitur. Dominium hæres, legatorum autem dominium cedit legatorio, nec momento hæredis fit. Hoc docet Papiniani Reſponſum in. l. legatum, dum ait, (rectà uia dominium, quod hæreditatis fuit ad eum pertineat, numquam factum hæredis) itaq; verba illa 52 (rectà via) ſignificant legati Dominium tranſire à teſtatore ad legatarium abſq; eo q; vllo momento penes hæredem ſit. Hũc in modum ex Paniani Reſponſo in. l. legatũ interpretor Martiani Reſponſum in. l. à titio.

53 Secundò deducitur minus diligenter Ancharrani ſentẽtiam perpendiſſe Ferdinandum Mẽchacam, qui ait numq; incidere facti ſpeciem, quæ dirimenda ſit iuxta Ancharrani pronuntiatum, quod ſic colligit, aut legatarius defuncti repudiat voluntatem, numq; q; fuiſſe eius intelligitur legatum, pertinet q; ad hæredem hæredis nomine. Si verò legatarius petierit, ſemper intelligitur Dominus fuiſſe rei legatæ, ergò numquam Ancharrani ſententia obtinebit: Quid ſi accidat legatarium nec petere, nec repudiare legatum annis triginta: repudiaſſe tacitè ex eo intelligetur, quia lapſus temporis à lege præſtituti ad petendum legatum vices obtinet repudiationis. l. ſi quis filium. C. de inofficio. teſta.

54 Primò noto. l. ſi quis filium non ſolum obtinere in querela inofficioſi teſtamenti, ſed in aliis, nec obſtat q; inofficioſi querela ſit odioſa, quia vltimis voluntatibus aduerſatur, quia hoc efficit tantum, vt quinquenio intercludatur: vt notat Angel. l. certi condictio. in principio 55 probatq; Iaſ. numero. 25. ff. ſi cert. petat. Vnde etiam illa ſententia, quæ habet, q; lapſus temporis æquiparatur repudiationi, obtinebit in petitione hæreditatis, quæ cum fauorabilis ſit, durat annos triginta, nec ante diſſoluitur adeundi ius. Accurſius ſcholio. 1. & in ſcholio beneficio. l. cum in antiquioribus. C. de iure de lib. idem Accurſius ſcholio. 1. l. vni. C. quando nõ peten. part. idem Accurſius ſcholio. 1. l. quandiu. ff. de acqui. hæredi. ſequitur. Bart. l. vni numero. 4. C. de condi. ex lege in hãc ſententiam ſcriptores frequentes ierunt teſte Socino conſilio. 36. colun. 2. & conſilio. 81. lib. 1. in fin. Balb. tractat præſcrip. 4. parte. 4. partis. q. 19 Galdenſis de Arte teſtandi titulo. 11. caut. 6. Boerius deciſione. 58. numero. 7. Molineus in addit. ad Alexan. conſilio. 89. lib. 2.

lib. 2. Xuarez in. l. 8. titulo de las herencias lib. 3. fori. numer. 47. nemine relato hanc dicit communem omnium interpretationem Illustrissimus Dominus Couarru. lib. 1. variarum resolu. c. 9. nume. 2. & Curt. Iunior l. vni. C. quando non peten. par. numer. 25. Bernardus Diaz Regul. 21. incip. adeundi, Menchaca de successionu creatione lib. 3. §. 22. numer. 26. dicit communem Xuarez in. l. quoniam in prioribus. C. de inofficio. testa. in declaratione legis Regni limitatio. 3. nume. 2. Hæc sententia probatur in. l. hæreditatis. C. de petitio. hæred. huius sententiæ ratio est, quia actiones personales personaliaque iura triginta annis dissoluuntur. l. sicut l. siquis emptionis. C. de præscrip. 30. annorum. l. 2. C. de constitu. pecunia. potestas autem adeundi est ius quodam. l. si mater. C. de instit. & substit. sub condi. quam legem ad hoc commendat Bart. l. is potest colu. 3. & ibi recentiores. ff. de acqui hæred. idem Bart. l. vni. colu. 2. C. de cond. ex lege Bal. l. licet. C. de iure de lib. Paul. in Rubri. ff. de acqui. hæred. hanc sententiam crebrius receptã esse tradit Bal. nouel rep. l. cum filio numero. 52. ff. de legat. 1. quæ opinio vera est, eaque de promitur ex. l. si mater. vnde fugiendus est Salicetus in. l. 2. C. de iure delib. qui ait adeundi potestatem esse facultatem, quæ nullo tempore amittatur. l. viam publicam. ff. de via publi. quod magis probat Molineus in additia ad Alex. consilio. 89. lib. 2. attestatur que Saliceti sententiam veram esse seruarique vsu forensi Idem Molineus in consuetud. Parisi. §. 130. sequitur Corasius. l. seruitutes. 4. §. seruitus. nume. 7. ff. de seruitutib. Sed hanc opinionem veram nõ esse ipsam que adeundi potestatem non esse facultatem sed ius, conuincitur ex. l. si mater. Vnde Saliceti sententiam iure optimo reffellit. Menchaca de successio. creatione lib. 3. §. 22. numero. 26. Quæ opinio iure communi obtinet, Regio autem ius adeundi anni spacio circumcluditur. l. 2. titulo. 6. part. 6. quæ loquitur quando terminum, intraquem hæres adeat, iudex præstituit: finitur enim ius adeundi statuti temporis spacio, sed si terminus non statuatur, perpetuò durabit ius adeudi iure Regio: cum hoc iure ciuili permissum sit vt supra scripsimus.

57 Item lapsu temporis propterea inducitur repudiatio iuris petendi supplementum legitimæ, quod quinquennij transcursu euanescit teste Bart. l. si quis filius. C. de inofficio. testa. Romano. l. certi condictio. in principio. ff. si certum petatur. Fabiano de Brochis repetitione auth. nouissima. C. de inofficio. testa. numero. 121. quia supplementum legitimæ sufficitur in lo-

in locum querelæ. l. ommi modo. C. de inofficio. testa. quod recentiores approbant, vt scripsit Tiraquell. de iure primogeni. q. 56. nu. 3. Hanc opinionem omnium consensu receptam esse attestatur Menchaca lib. 3. de succesion. creatio. §. 30. nu. 75. sed quamquam in locum querelæ substituatur ius petẽdi vt suppleatur quod legitimæ deest: tamen hoc ius nõ euanescit lapsu quinquennij, sed durat annos triginta, vnde Bartoli sententia refellitur, eamq; neruosis argumẽtis fregit Bal. dicta. l. si quis filiũ, & alibi passim quẽ refert Xuarez. l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ. limitatione. 3. qui hanc attestatur receptam esse sententiam, quam magis probarunt Angel. & Iass. nu. 25. l. certi condictio in principio. ff. si cert. peta. Idem Iass. dicta. l. si quis filium. num. 10. Paul. consi. 122. & Alex. consi. 128. lib. 10. Balb. de præscrip. 4. parte quartæ partis. q. 23. refert plures Tiraquell. l. si vnq; verb. reuertatur. nu. 312. C. de reuocand. donat. Hanc sententiam, quæ Bartoli opinioni aduersatur esse receptam traddit Hieronimus verus. Repet. l. ex facto. ff. de vulgari. nu. 287. & 311. & 308. Menchaca de succesionum creatione lib. 3. §. 30. nu. 95. quibus argumentis quibusq; rationibus Bartoli sententia refellatur diffusè præcitati interpretes demõstrãt

58 Ex his constat lapsum temporis à iure dati repudiationis vim habere, ergo qui intra annorũ triginta interuallũ legatum nõ petierit, à petione repelletur. sed hoc verum non est, vt ostendemus; non enim præstitutum est à lege tempus, intra cuius terminos legatum petatur, vt falsò opinatus est Menchaca, cum legati petẽdi potestas non sit ius, sed facultas, ergò semper poterit petere, quod autem sit facultas probatur, quià quando quis debet aliquid facere præcepto legis, vt quæsitum ius tueatur, potestas hæc faciendi non est ius, sed facultas, vt docet Bartolus ab omnibus receptus in. l. vnica nume. 4. ff. de condictio. ex lege sed legatarius anteq; legatum agnoscat ius habet in re legata. l. cum pater. §. surdo. ff. de lega. 2. ergo vt ius hoc tueatur irreuocabileq; efficiat, debet non repellere legatum. §. cum seruus: hac de causa dicitur legatarius agnoscere legatũ, Accursius scholio fina. l. ei qui ita hæreditatem. ff. de conditio. institut. agnitionem autem propriè is habet, qui & ius habet: vt notat Cõnanus lib. 10. cõmentari. iuris ciuilis. c. 5. nume. 7.

59 Ex quibus colligitur petendi legati potestatem non ius esse, sed facultatem, facultatis autem quæ sunt, potest quis facere, dum voluerit, nec excluditur tempore. l. 2. ff. de via publica. Bart. in. l. 1. numero. 4. ff. de condictio. ex lege. Corasius

fius in l. feruitutes. 4. §. feruitus. mero nu. 7. ff. de feruit. Bal. no. uel. l. cum filio. ff. de leg. 1. nu. 52. omnesq; passim. Ex quo appa-ret primò certum temporis spa cium, intra quod petatur lega-tum à lege non esse diffinitum.

60 Secundò legatum longo tempo re non posse hæredem sibi ac-quirere ex eo quod longissimo tempore non agnouerit legata-rius, nec iure probari Anchar-rani sententiam, sed cõtrariam esse iuris ciuilis Regulis. Huic sententiæ contradicit Vlpiani responsum in. l. magis puto. §. fundum. ff. de rebus eorum. qua lege statutum est legatum ante agnitionem esse legatarij, pro-ptereaq; sine prætoris authori-tate non potest illud repudiare pupillus, quià repudiando alie-nat, alienareq; prohitus est. Sed quia huic sententiæ aduersatur ipse Vlpianus, qui secum dissi-dere videtur. l. qui autẽ. in prin cipio. ff. quæ in fraudem credi. negat enim repudiationẽ legati esse alienationẽ, propterea age mus de interpretatione vtriusq; responsi, vt sibi ipsi Vlpianus conueniat, quod vt concinè fiat quæstionem proponam, quædo ctorum ingenia contorsit: scin-duntur enim in studia cõtraria, defluit tamen ex repugnantia. §. fundum cum. l. qui autem.

61 Quæri solet, vtrum prælatus solus legatum ecclesiæ relictum repudiare possit: & posse præla tum repudiare scripsit glo. c. si episcopũ. 16. q. 6. ait enim in ac-quirẽdis posse prælatum nocere ecclesiæ, idẽ probauit glo. fi. c. fi. ead. quæstione. Bernardus scho lio. 3. c. 2. de donatio. hanc sentẽ tiam Ioãnis. d. c. si episcopum, di xit sing. Abb. c. 1. dein. integ. re-stitutio. nu. 9. Idem Abb. c. verũ nu. 3. de cõditio. appo sitis. idem Abb. c. 1. nu. 12. de dolo. & contu matia. Imola. c. vt super de rebus ecclesiæ Probus. c. 1. de integ. re stitutio. lib. 6. nu. 18. Felin. c. cum inter nu. 4. de re iudi. Iass. l. is qui hæres. §. nec filium ad fi. ff. de ac qui. hæred. Pala. Rub. Rub. de donatio. §. 47. col. 2. Lãbet. de iu re patro. lib. 3. arti. 9. q. 3. princi. nu. 1. Rochus. c. fi. de cõsuet. nu. 268. Hipp. o singu. 194. Decius. l. seruus. num. 9. c. de pact. Euer-rar. loco. 58.

Ex his colligit Fredericus cõ silio. 9. prælatum solum posse repudiare quod ecclesiæ relictũ sit, quam opinionem approbat Abb. c. 1. de in integ. resti. idem Abb. c. tua. nu. 9. de his quæ fiũt à prælato. vbi Cardi. idẽ Abb. in. c. contingit. 1. de senten. ex-com. idem Abb. in. c. quoniam de decimis. idem Abb. c. 1. nume ro. 22. de dolo & contu. Imol. c. nulli. nume. 11. de rebus ecclesiæ. hanc opinionem cõmunem es-se canonistarum traddit Are-tin. l. is qui hæres. §. nec filius ad finem. ff. de acqui. hæred. ait q; hanc opinionem forensi praxi probari: quam dicit esse receptam canonistarum senten tiam

tiam Albarot.c.vni.§.& iterum si clericus nu.19.de capit.corradi,idem probat Mathe.de afflictis ibi. nu.6. Præpositus. c. verum. nu.13. de foro cõpet. idem Præpositus.c.fine exceptione in fine.12.q.2. hoc probant plures quos in vnum cong esfit Rebuffus in compẽdio alienationum fol.92.Cagnolus.l.non fraudantur.ff.de regu.iur. dicit communem sententiam Iasi.l. legatum. 1.nu.19.ff. de legat.1. idem Iasi.l. si quis.§.filio nu.3. ff.quod quisq iuris,Beroius. c.1. nu. 102. de in integ.restitu.Nauarus.c.si quãdo pagi. 16. de rescript. Anto. Rubeus.consi.11.nu.6. Ambrosius de opizonibus. l. filius fam. §.diui.nu.75. ff. de legat.1. Bernardus Diaz Reg.219. Sigismũdus.consi.40.nu.25.inter consilia feudalia. Natta. consi. 441. nu.16. Martius decisione.311. dicit communem Mẽchaca de successionum creatione lib.3. §. 21. nu.254. Hoc colligunt ij patres ex sententia glossarũ & ex.l.qui autẽ in principio.ff.quæ in fraudem creditorum,qua lege prohibetur debitor alienare bona sua infraudem creditorum,& tamẽ repudiãdi legatum potestatem habet ea de causa,quia repudiare non est alienare, sed verius non acquirere,ergo relictum ecclesiæ poterit repudiare prælatus,cum in quærendis posśit ecclesiæ dãnum dare vt supra scriptum est.Omnis enim alienatio quæ fieret infraudem creditorum,est prohibita.l.1.§. final.ff. quæ infraudem credit.& tamen non prohibetur repudiatio legati.l.qui autem: ergo repudiatio legati non est alienatio.

62 Contrariam sententiam,vt si ne cõsensu capituli prælatus repudiare non posśit, quod ecclesiæ legatum sit,desendit Bal l.cõtra iuris.§.1.ff.de pact.idem probat Paul.l.legatum.1.nu.4.ff.de legat.1. qui ait contrarium consuluisse Fredericũ,sed malè,quia consuluit contra. §. fundum. & hanc opinionem contrariã sententiæ Frederici dicit crebrius receptã esse Alex. l.legatũ.1. nu.2. supra alleg. congesśitq; plures doctores approbantes hanc sententiam. Ex quo colligitur in cautè scripsisse Iasi.l. legatum.1. nu. 16.errore ductum Alexandrum existimasse hanc esse cõmunem opinionem,quam aduersus Fredericum approbat Barba. c. vt super de rebus ecclesiæ.Socinus Reg.100.fallen.9. qui huius sententiæ plures asseclas refert. & in hanc partẽ inclinat Beroius. c.1.de restitu.in integ.nu.115. & Felinus.c.contingit.1.num.5.de sententia excõmu.quamuis per peram in contrarium allegetur à quibusdam.Hanc opinionem cõtra Fredericum approbat siluanus.consi.25.nu.32 lib.1.hanc attestatur esse communem additionator Socini.l.legatum.1.nu. 25.Lãber.de iure patrona.lib.2. quæst.24. princi. articulo .9. in num. 1. Menchaca de successio.

creatio.lib.3.§.21.nu.254. Anto. Gomez lib. 1. de contractibus. c.14.nu.13.huic accedit Pinelus. l.1.C. de bonis Mater. 3. parte. nu.103. aitq; sententiam Frederici male à doctoribus receptã esse. huius sententiæ partes defendit.§.fundum. qua lege docemur legati alienationem esse repudiationem. Sed in alienatione rei immobilis capituli cõsensus requiritur: q si alienationi capitulum non consentiat, efficax non erit alienatio c.1.c.2.de rebus ecclesiæ lib. 6. ergo & in legato repellẽdo capituli requiritur consensus, ipseq; prælatus sine capitulo quod ecclesiæ legatum sit, non repellet.& huic. §. fundum Fredericus non respõdet, per pendit Abb.c.tua in fine de his quæ fiunt à prælato. Hæc in vtrãq; partem collecta sunt vt diiudicari posit quam desidant.textus.§.fundum. &.l. qui autem.

63 Ipse Frederici sententiam magis probo, qui existimo alienationem legati non esse repudiationem, quod depromitur ex.l. qui autẽ in principio.Opus autem & labor est intẽtionem Vlpiani aperire in dicto.§. fundũ. vnde multi multifariam interpretantur.

Primò Abb.c.tua de his quæ fiunt à prælato. num.9. ait q.§. fundum.agit de pupillo, qui bonorum administrationem non habet, at Fredericus de prælato agit, qui ecclesiæ in iis,quæ quæsita non sunt, potest nocere. c. quoniam.decimis. & supra posuimus. hanc interpretationem refellit Ioann.Imol. c.tua de his quæ fiunt à prælato, duplici argumento: Primò quia si propterea pupillus repudiare legatum non potest, quia bonorum administrationẽ non habet, consequens est, vt tutore autore repudiare posit, quod negat Vlpianus in.§.fundum.

64 Secundò quia Vlpianus dicto.§.fundum. docet quarè non posit pupillus repudiare legatum sine prætoris Autoritate, ex eo scilicet, quià repudiatio legati est alienatio, quæ ratio obtinet in prælato:ergo non est cõstituendum discrimẽ inter prælatum & pupillum cum tutore. Hunc in modum Abbatis sententiam refellit Imola cuius opinioni adhæret Iasson.l.legatum. 1. nu. 18. & Socinus numero. 2. ff.de legat.1.

Secundò modo explicat Socinus in.l.legatum.1.num.2. qui ait q non licet inferre de potestate tutoris ad prælati potestatem, cum sit prælati potestas maior potestate tutoris. Vnde non sequitur quod propter ea prælatus non posit repudiare quod ecclesiæ legatũ est, quià pupillus tutore autore repudiare non potest quod ipsi pupillo est legatũ: quia prælati potestas maior est potestate tutoris.Ioãnes scholio.1.c. fin.5. q.3. quod dicit notatu dignum Abb. c.qualiter.2. nu.26.

numer.25.de accusat. Fel.inibi. nume.8. idem Felin. c. cum deputati.numero.10. de iud. Probus.c.licet.1.numer.16. depræb. lib. 6. Lambert. de iure patro. lib. 3. q. 2. articulo.9. Barb. de præstantia Cardi. q. 5. basilica. Bernardus Diaz Reg.219. incipit ecclesia fungitur. 14. similitudine. Rebuffus in inquiridio iudicum ecclesiasticorum fol.12.

Aduersus Cagnolū.

Hoc quod supposuit Socinus non obtinet in proposita quæstione, quæ in alienatione consistit: cum in alienando par sit prælati tutorisq; potestas.l. iubemus nulli in principio. C. de sacrosan. eccle. Auth. de ecclesiasticis.titulis. §. fina.notat Bernar.in.c.auditis. de restitutione in integrum. Bart. l. si procurator.§.final. ff. de iure fisci. Nec par est vtriusq; potestas propterea, quia prælatus donare potest, cum hoc liceat si, modicum sit quod datur:cum ius donandi rem exiguam cōsuetudine introductum sit glo.c.2.de donat. c.cæterum inibiq; doctores notant de donat.

Aduersus Socinum.

Aduersus Boerium.

65 Tertiò interpretatur Corneus consilio. 32. nume.11. lib.1. qui ait quod sicut qui repudiat hæreditatem non dicitur alienare.l. alienationis verbo. ff. de verb. sig. ita qui repudiat legatum.l. qui autē. ff. quæ infraud. cred. Ex quibus colligitur repudiationem legati verè ac propriè non esse alienationem, sed in propriè & fictè: quod negat Vlpianus in.§.fundum.illis verbis (esse enim & hanc alienationem) cum verbum esse veritatem significet nō fictionē. Bart. l.si maritus.§. legis.ff.de adulterijs Ex quo sequitur errorelapsum cagnolū in.l. nō fraudatur. ff.de regu.iuris. dixisse repudiationem legati esse alienationem impropriam.

66 Quartò declarat Beroius.c.1. de restitu.in integ.numero.107. qui desidentia interse Vlpiani responsa hunc in modum componit, q. §. fundum.agat delegato,quod legatario debeturex quo die adita est hæreditas. Hæc autem interpretatio non diluit difficultatem & nodum, quia quamuis necessum sit, vt legatumvaleat,q hæreditas adeatur.l.si nemo. ff. de testa. tut.l.3. ff.de leg.1. aditione tamen hæreditatis non quæritur legatario dominium rei quæ legata est. l. si tibi homo.§.cum seruus. ff. de leg.1.igitur vt legatum legatarij esse dicatur in specie.§.fundum. nihil facit, quod debeatur à die aditæ hæreditatis.

67 Quintò interpretatur Præpositus. c. fine exceptione. 12. q. 2. num.17. in fine. qui magis componit inuicem sibi aduersantes sententias doctorum,q in vnam consonantiam Vlpiani opposita responsa iungat. probat Rebuffus, & ante tradiderat Capra in.c.tua.cui & alij doctores adhærent dicentes, q prælatus sine capitulo vel capitulum sine

præla-

prælato, quod ecclesiæ legatum est repudiare non poßit, & de hac specie agit. §. fundum. Baldus Ancharranus & reliqui, qui sunt in eorum partibus, aut prælatus cum capitulo repudiat, & repudiare potest sine consensu superioris, & in hac facti specie obtinet sententia Frederici.

)(Hæc explicatio non vndiq; concludit: finge ecclesiam non habere capitulū sed solum Abbatem, quæstionis est num solus Abbas sine episcopo repudiare poßit: deinde vis quæstionis in eo cardine versatur an sicut in pupillo prætoris autoritas necessaria est: exigatur simili modo episcopi autoritas in ecclesia, ex quo colligitur extra causam oraße Præpositum.

68 Sextò conciliat Paul. cast. cō silio. 172. lib. 1. qui ait q̄ in specie. §. fundum, fuit legatum quæsitum reuocabiliter; innitebatur enim in nudā voluntate legantis; quam ob causam repudiatio legati dicitur esse alienatio. Mihi videtur Paulum id mē te concepiſſe quamuis dilucidius ad nos non peruenerit, q̄ in specie. §. fundum. repudiatio legati dicitur alienatio minus propria, non enim propria est nisi is qui alienat rem, dominiū irrebocabiliter nactus sit. l. 2. C. de reb. alien. no alien. qua lege docemur maritos dotales res alienare non poſſe, quod si alienent, in efficax est alienatio, at dotalis rei dominium, dum matrimonium constat, in maritum transit. l. doce ancillam. C. de rei vendica: vnde colligitur alienationem in specie. §. fundum. impropriam esse: quod approbat Siluanus consilio. 25. lib. 1. Sed q̄ propria alienatio sit in specie. § . fundum. docent illa verba (esse enim & hanc alienationem) verbum esse propriē & verè non fictè significat, vt supra posui: ergo alienatio vera est; ac efficax in specie. §. fundum.

Aduersus prepositū

69 Septimò explicat Lambertinus in tracta. iuris Patronat. lib. 3. q. 2. principali articulo. 9. numero. 17. & numero. 18. dicēs q̄ propterea quia prælatus ecclesiæ dānum inferre potest in his, quæ quærenda sunt, potest repudiare quod ecclesiæ legatum est: cum rei legatæ dominium iure quodam speciali ac reuocabiliter sit quæsitum ante agnitionem, quā de causā repudiatio non est vera ac propria alinatio, at pupillus repudiare legatum non potest in consulto prætore, quia non tantum parta alienare non potest, verum etiam quæ quæsita nō sunt, sed quæri poſſunt. Sed hoc est discrimen constituere inter prælatum & tutorem cum in alienando inter vtrumq; discrimen non sit, vt ante tradidi: nec cō ponit Lambertinus. §. fundum. cum. l. qui autem.

70 . Octauò explicat Alciat. l. alienationis. ff. de verb. signifi.

versi, non intelligitur, ait enim ꝙ legata ipso iure in legatarij dominium transeunt: vnde si repudiat dominium sibi iam quæsitum abse abdicat, meritò alienare intelligitur: quæ est sententia. §. fundum. Edicto tamen quo prætor in fraudem creditorum gesta reuocat, non comprehenditur qui legatum repudiat, quoniam alienationis verbo prætor vsus non est, sed simpliciter non permittit fraudationem, quæ minimè interuenisse videtur in eo, qui repudiat, quod ex relinquentis intentione ei permissum est, cuius potestati concessit vt acciperet vel repelleret: nec enim hoc egit testator vt creditoribus prodesset.

Interpretatio nona

Ex his primum noto Alciatum ex. §. fundum, generale thema collegisse: vt alienare existimetur is, qui legatum repudiat, sed hoc nemo doctus probabit, quià alienatio rei reuocabiliter quæsitæ infirma est, vt paulò ante posui, nec tale fuit Vlpiani propositum in. §. fundum. Sed l. qui autem vim ac potestatem verè tenuit Alciatus dicens, in edicto illo prætorem non prohibuisse alienationem, sed fraudationem, quod dilucidè demõstrant edicti verba, quæ posuit Vlpianus. l. 1. in principio. ff. quæ in fraudẽ creditorum. vnde difficultas in eo stat, ꝙ in. §. fundum. dicatur repudiatio legati alienatio, quod vt declarem suppono: Seuerum Imperatorem aduersus tutorum curatorumqꝫ calliditatem & captiones pupillis consuluisse, ne damno afficerentur. l. magis. §. in primis. ff. de rebus eorum, at dubium non est, quim damno afficiatur minor si parta non tueatur: nec non si lucra non capiat. l. final. C. de codicillis. l. 2. non omnia. ff. de minorib. hac de causa Seuerus Imperator minorum infirmo consilio consulens decreuit, ne incõsulto prætore minorum bona alienẽtur, prohibuitqꝫ alienationem non tantum rerum, quarum dominium eis irreuocabiliter esset quæsitum. l. 1. ff. de reb. eorum, sed earum rerum, quarum dominium esset reuocabile. l. magis puto in principio. Hac de causa in dicto. §. fundum. dicit Vlpianus repudiationem legati esse alienationem, quoniam res erat pupilli, quià agitur in titulo illo de prohibenda alienatione rei quæsitæ etiam reuocabiliter: cumqꝫ legatum, ex quo die adita est hæreditas, quæ situm sit legatario. l. cum pater §. surdo. reuocabiliter quidem. l. si tibi homo. §. cum seruus. dicit Vlpianus legati repudiationem esse alienationẽ iuxta orationem Seueri Imperatoris ac iuxta thema propositum in titulo de rebus eorum. Qua interpretatione aptisimè componuntur Vlpiani interse disidentia responsa, constatqꝫ. §. fundum. Frederici opinioni non aduer

aduersari, quæ crebrius à docto ribus approbatur, prælatumq; posse repudiare quod ecclesiæ
72 legatum est. Sed hoc ita accipi opportet, vt ecclesiæ ad id quod interest teneatur prælatus, qui legatum repudiauerit. glo. aut neglectum. c. final. 12. q. 4. Abb. c. 1. de restitutione in integ. numero. 8. Peralta. l. titia. §. si ea. numero. 5. ff. de lega. 2. l. quicquid. C. arbit. tutellæ. qua lege pupillo tenetur tutor ad id quod interest, ex eo q̃ non acquisierit pupillo, cum acquirere potuisset: pari igitur ratione prælatus tenebitur, cum de tutore ad prælatum in hac specie li-
73 ceat procedere. Est etiam subnotandum, ecclesiam aduersus factū prælati repudiantis legatū restituēdā esse glo. restituimus in. c. auditis de restitutione in integ. argu. l. ait prætor. §. fin. l. nō omnia. ff. de minorib. quæ leges subueniūt minori, qui quod acquirere potuit emolumētū amisit: ergò ecclesiæ succurrunt, quia ecclesiæ & minoris par est conditio in auxilio restitutionis. c. 1. de restit. in integ. Abb. in. c. auditis. docet in proposita facti specie restituendam ecclesiam. idem Abb. c. constitutus notab. 6. de in integ. rest. idem probat Pala. Rubios in Rub. de donatio. §. 47. numero. 12. qui ait hoc esse tenendum mē ti, quià non reperit tactum ab aliquo. Huic sententiæ adhæret Bernard. Diaz ibi in additione. Colligitur hæc conclusio ex. l. final. titulo final. part. 6. vnde constat ecclesiam duplici iure se posse tueri, potest enim ecclesia aduersus prælatum agere ad id quod interest: potest etiam restitutionem petere aduersus emolumentum omissum à prælato. Nec q̃ proposita in prælatum actione experiatur, amittit recursum ad iudicis officium. l. etiam. 2. C. si tutor vel curator interuenerit. notat Gregorius. l. 2. titul. fina. part. 6. scholio de su guardador. Ex quibus constat, (vt diffusè disputata in compendium redeamus,) legatum non posse hæredem longo tempore capere. Item prælatum repudiare posse quod ecclesiæ legatum sit.

74 Decimum octauum priuilegium quod ius ciuile alimentorum causæ indulget illud est, quod si ex regionis consuetudine functiones fisco præstentur ex rebus, quas quis posidet, vt moris est in omni principatu Castellano, si alicui alimenta legata sint, non contribuet in tributa ob eas res, ex quibus habere debet alimenta: sed is, qui daturus est alimenta, functionem præstabit: cum rerum dominus sit, ex quibus præstat alimenta, vti tradidit Bart. in. l. 1. numero. 5. ff. de aliment. & cib. leg. argumento. l. cum imp plures. §. vehiculum. ff. locati. Hanc sententiam fulcit. l. 1. C. de eroga. milita. anno. lib. 10.

quæ tamen nihil ad rem facit. hanc Bartoli sententiam approbarunt Ioann. Imol. & Anchar. ra. numero. 7. in. c. indicante de testamentis. Sed hanc opinionem frangit Vlpianus in. l. si pendentes. §. si quid cloacarij. ff. de vsu fructu: qua lege fructuariis tenetur functiones fisco præstare. Vnde modum alimentorum perpẽdere debemus. Vt si quidem demonstrati fundi fructus legatur in alimenta, ex quibus potest ea fructuarius percipere, & functiones fisco præstare, ipse præstabit argumento. dicti. §. si quid cloclarij. Sed si alimenta tantum legata sint, cum ali debeat legatarius, functiones non præstabit, cum eæ ex alimentis detrahendæ sint, quæ integra legata sunt: eaq; habere alimentarius debet. l. qui concubinam. §. qui hortos. ff. de legat. 3.

Aduersus Bal.

75 Vtrum autem hæc priuilegia censeantur concessa alimentorum causæ, quæ diuiti relicta sunt, traddit Alexan. l. diui. numero. 4. ff. ad. leg. falcid. quade re supra scripsimus in quarto priuilegio. Est tamen notandum q̃ licet infinita priuilegia alimẽtorum causæ indulta sint, non tamen ex eo quòd causa alimentorum sit, præsumitur præcipua & summa, vt semper priuilegijs frui debeat, nisi in casibus à iure concessis. hæc est sententia Hieronimi Grati consil. 69. numero fina, lib. 2. Sed licet hæc vera sint, indubijs quæstionibus pro alimentis præstandis iudicandum est. l. sed & si is. ff. de carboni. edicto illis verbis (nec mirum debet videri hæreditatem propter alimenta minui eius, quem fortasse iudicabitur filium non esse: cum omnium edictis venter in possessionem mittatur, & alimenta mulieri præstentur propter eum, qui potest nasci, & cura maior adhiberi debeat, ne fame pereat filius, q̃ neminor hæreditas ad petitorem perueniat si apparuerit filium non esse) legem hanc pro hac sententia notat Forcatulus in libro qui inscribitur penus iuris ciuilis. c. fina. pag. 2.

76 Ex his, quæ de alimentorum priuilegijs scripta sunt, colligitur defendi non posse sententiam Bal. in. l. voluntatis. numero. 4. & numero. 5. C. de fidei commissis, qui ait, q̃ si legata sint alimenta, quia legatum hoc taxari debet iudicis arbitrio, præstarieq; de redditibus patrimonij, q̃ hoc arbitrium videtur in esse ipsi legato, ac si esset declaratum. Vnde nihil refert, conficiat hæres inuentariũ nec ne, quia qualitas legati non mutatur ex eo, q̃ factum sit inuentarium, vel non sit confectum, nec hac de causa debetur plus vel minus. Huic opinioni accessere Cumanus consilio. 30. coluna. 2. Ioann. de Amicis consilio. 56. numero. 4. Martius decisione

cisione. 323. numero. 1. Sed hæc opinio non est vndiq; secura & certa: finge vniuersum patrimonium testatoris insupellectili consistere, pluribusq; alimenta relinquere, adæratur supellex, vt ex pecuniæ redditibus alimenta præstentur, quamuis certa sit quantitas, quæ hoc legato continetur, si tamen hæres non cõfecerit inuentarium, nec pecuniæ accessiones alimẽtis sufficiant, cogetur quod de est præstare hæres, propterea quia non confecerit inuentarium, in solidumq; conuenietur argumento l. final. §. sin autem. C. de iure delib. quæ maximè obtinere debent alimentorum fauore, cum legatum hoc pium sit.

77 Secundò colligitur ex hoc. §. q; auus maternus compellitur exhibere nepotes spurios ex filia procreatos, qua de re latius alibi dicitur in. §. idem rescripsit infra eod. Auus autem Paternus alere non tenetur nepotes spurios: vt ibi scripsimus. l. 5. titulo. 19. part. 4.

Vtrum autem pater cogatur filios spurios alere tradidimus.

78 Sed an spurius patrem alere teneatur quæstionis est, & non teneri lege duo decim tabularum sancitum est, è meretrice natus, inquit lex, patrem non alito: quæ relata est in libro. 2. historiæ iuris ciuilis. Idem cautum

79 erat lege Solonis, vt Plutarchus author est in Solonis vita. Huic constitutioni doctores rationes plures adducunt: prima est, quia spurius patris odio plectitur, cũ nasci ex adulterio patris crimen sit non filij. c. nasci ex adulterio. 56. distinctione. tradidit Alexan. consilio. 202. numero. 3. lib. 6. Bertrandus consilio. 169. numero. 3. lib. 2. Hinc dicit Aymon consilio. 137. numero. 2. q; non valeret statutum vt spurij succederent in bona parentum quamuis optimo iure valeret vt in eorum bona alij succedant. Hæc ratio q; spurius patris crimine arceatur à successione paterna depromitur ex. l. fin. C. de natura. lib. & ex. l. legem. C. eod. titul. tradidit Ruynus consilio. 69. numero. 11. lib. 3.

Est enim hæc viua & subtilis ratio, quia si spurius filius patri succedere prohibitus est ob patris crimen, cum filius sit innoxius & innocens, fortiori ratione debet pater prohibitus iudicari, omnis enim causa impediens fortior est in impediendo primam & immediatam personam, q̃ vlteriores. argumento Auth. multò magis. C. de sacro sanctis ecclesijs. l. videamus. ff. quod metus. caus. hæc traddidit Bal. in. l. 1. C. de sacro sanct. ec-

80 cle. numero. 27.

Secundam rationem adducit Paleotus de nothis spurijsq; filijs. c. 46. numero. 1. qui ait propterea patrem alendũ non esse à filio spurio, quia cum voluptati pater operã det non procrea

tioni, iustum est careat fructu hoc, & iure patris. Hanc opinionem, quæ habet, quod spurius filius patrem alere non cogitur, defendit Azo in summa. C. de legit. hæred. numero fina. Bart. l. final. ff. de his quibus vt indignis. numero. 5. Bald. in auth. licet. C. de natura. lib. numero. 3. idem Bald. in. l. 1. C. de sacro sanct. ecclesi. numero. 27. sequitur Ludouicus de Sardis in tracta. de legitimatione. §. de obligatione inter patrem & filium. numero. 4. Bertrandus cõsilio. 290. numero. 20. lib. 3. tradit Alexan. in. l. quia semper. ff. de inius. vocand. legem quod illam interpretatur vnà cum. l. 2. ff. illo titu. numero. 13. Anto. Gomez in. l. 10. Tauri. numero. 45. & ibi Tellionu. 25. Andreas de besetis in. l. 1. C. de sacro sanctis ecclesijs. num. 111. huius opinionis partes defendit. l. bona fides. ff. depositi: quæ statuit vt malefici egestate laborent.

Itẽ huic opinioni fauet dictionis etymus, nam spurius dicitur quasi sine patre, ergò patrem non alet, cum patrem non habeat, non enim filius est, qui extra matrimonij iura procreatus est, argumento. l. 1. §. ius natura

81 le. ff. de iust. & iure. vbi iure consultus eam coniunctionem dicit esse iuris naturæ, quam nos matrimoniũ appellamus, inter bestias simplex est coniunctio, inter homines verò matrimoniũ, ex hac matrimoniali cõiunctione suscepos liberos patres educant. Hæc Vlpiani sententia quamuis ethnici & impij in seruatoris iesu fidẽ, cõsonat veritati christianæ, qua docemur in paradiso delitiarum institutum fuisse matrimonium, primosque parentes matrimonij iure congressos esse. Genesis. c. 2. Esdræ. c. 3. quod scribitur in. c. debitum de bigamis. vnde apparet non esse filium secundum naturam, nisi qui ligitimus sit, cuius parẽtes fide matrimonij se inuicem

82 miscuerunt. Quamuis in hoc articulo diuersa sit iure consultorum sententia. l. vxorem. §. pater. ff. de legat. 3. Prisci etenim viri, qui Philosophiæ studebant varia in hoc tradidere: alij quippè existimarunt principio creati orbis homines sine iure legeque matrimonij ferarum more corpora interse miscuisse. Cicero. lib. 1. de inuentione post principium (nam fuit quodam tempus cũ in agris homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabant: nec ratione animi quicquam sed pleraque viribus corporis administrabant: non dum diuinæ religionis, non humani officij ratio colebatur: nemo legitimas viderat nuptias, non certos quisquam inspexerat liberos.) alij authores primos parentes iustas legitimasque nuptias vidisse memoriæ prodiderunt, vt scripsimus in. §. non tantum. numero. 58. huius

rei meminit Pinelus in Rub. C. de rescindẽ. vẽd. 1. parte. nu. 20.
83 Contrariam sententiam, vt spurius filius patrem alere cogatur authores magni nominis defendunt per penia iuris pontificij decisione: qua statutum est patrem cogendum esse spurio filio alimenta subministrare. c. cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium: in permissis autem & prohibitis paresi patris & filij cõditio Bal. Auth. licet. numero. 3. C. de naturalibus lib. hinc fiet, ꝙ si iure canonico pater cogatur filium spurium alere, ꝙ eadem ratione & filius patrem alere cogetur, in hac sententia fuit Fortunius in l. 1. §. ius naturale. numero. 105. ff. de iust. & iure. Bald. de Barsolmis in. l. 1. ff. solut. matrim. numero. 144. Castillus in. l. 10. Taur. parte. en caso. Capitius decisione. 163. numero. 4. Dominus Couarrub. de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. numero. 5. Gregorius scholio penul. in. l. 5. titulo. 19 part. 4. post. Bald. nouel. de dote. folio. 13. Alexan. ad Bald. auth. ex complexu. ℓ. ctu. 1. C. de incestis nupti. Hanc sententiam fulcit. l. par entes. ff. de inius vocan. illis verbis (vna est omnibus parentibus seruan da reuerentia) ex quibus apparet filio patris personam sanctam ac religiosam videri debere, vt patri honorem & reuerentiam exhibeat. l. 1. libero & filio. ff. de obsequijs; æqua ꝙ lance alimenta præstabit si ad egestatem pater deductus sit; licet maleficus sit & impius pater tamen est. Auth. de incestis nuptijs. §. si verò contigerit. Item cum iure canonico statutum sit, vt spurium filium pater alat, receperitq; à patre alimenta filius, consequens est & æquum, vt reponat filius, ac patrem alat: cui adantidora obligatione astrictus est. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de petit. hæredi. Nec obstat ꝙ filius non possit in patris opes succedere, quia non inde sequitur, ꝙ alere non tenetur, quamuis non succedat in bona patris, alitur tamen à patre: vnde & ipse patrem alet, ꝙ spurius hæres esse nequeat, ipsius patris odio introductum est. l. final. C. de natu. lib. quod fit vt in hoc pater torqueatur, vti ait Bald. in. l. duodecim tabularum. C.
84 de leg. hæred. sequitur Guillermus in. c. rainuntius. Verb. & vxorem nomine adalasiam. numero. 122. de testamentis, tradit Dominus Couarrubias dicto. §. 6. numero. 5. qui Solonis legem refelit, ac frangit. Hæc autem alimenta vtrum pro dignitate patris constituẽda sint, an verò debeant esse naturalia tantum, quæstionis est, & naturalia cõstitui debere, idest ea, quæ ad vitã tuendã sunt necessaria, sine quibus corpus sustineri non posset, author est Petrus benintendus decisione. 22. nu. 8.

Contra

Contrariam tamen sententiam vt pro dignitate constituenda sint alimenta, defendit Tellius in. l. 10. Tauri. numero.25.

Ego autem scio æqualem in hoc articulo esse debere patris & filij conditionem, sunt enim veri ꝙ parti formiter præstãda, quæ enim pater filio spurio præstare tenetur, eadem spurius filius præbere patri debet.l.8.titu.13. part. 6. filio extra quintam pater dare non potest, vt alatur, ergo nec filius patri vltra eam dare poterit.

86 Tertiò colligitur ex hoc.§.ꝙ filij, etiam si vulgò quæsiti sint, tenentur alere matrem, notat Accursius hic scholio vulgò quæsitos per auth.quibus modis na tur. effi. sui. §. oportet &. §. si quis habens. collatio.6.&.l.fin. C.de alend.lib.l.1.&.2. C. eod. 87 titulo.l.8.titu.13.part.6. Vtrum autem filius matrem dotare cogendus sit, quæri solet:& non teneri filium pro matre nubente dotem dare docet Vlpianus in. l. 1. §. de seruis versiculo præterea.ff.de tutellis & ratio.dis.illis verbis (sed si munus nuptiale matri pupilli miserit non eum pupillo imputaturũ,labeo scribit:nec enim percꝙ necessaria est ista numeratio) hanc legem pro hac sentẽtia notant Bar.& Bald. ibi. numero. 1. Idem Bal. l.vnica. in fine. C. de inoffici. dotibus.

Secundò huic opinioni fauet. l. tutor secundum dignitatem. §. final. ff. de adminis.tutorum illis verbis (sed nec nuptiale munus matri pupilli, vel sorori mittere debet.)

Tertiò fauet Auth. de nuptijs. §. soluto collatio. 4. illis verbis (& non procreatam sobolem sequentibus matrimonijs forsitam contristare.) Quartò hanc opinionem fulcit auth. de non eligendo secundò nubentes. §. prospeximus itaq; colla. 1. illis verbis(& nullam esse licentiam matri alios quidem filiorum eligere, alios autem ex honorare: quoniam omnibus simul secundis nuptijs fecit iniuriam) & di cto. §. prospeximus, nemo autem cogitur ad iniuriam suam conferre Angel. l. 1. ff. de tute. & ratio distra. per. l. qui accusare. C. de edendo.l.nimis graue. C. de testibus.c.1. de proba. pro hac parte notat Dominus Couarrub. de matrimonio. 2. parte. c. 3. §. 9. numero. 11. qui refert Plutharcum in problem. Roma. problemate. 105. dicentem fœdum esse viduis multis præsentibus nubere, est enim honestum à secundis nuptijs abstinere. c.final.31.q.1.l. hæc conditio.ff.de cond. & demonstratio. Hinc dicunt Angel. & Alexan.l.mulier.§. cum proponeretur.ff ad trebell. ꝙ si filius legatum matri reliquerit, si casti vi 88 xerit:perdet illud,si secundò nupserit.quæ sententia cõtra Bartolum ibi crebrius recepta est, vt trad-

vt tradit Claudius in.§. cũ pro poneretur, quod multi attestantur vti Dominus Couarrub. ait dicto.§.9. numer.12.his rationibus innituntur doctores vt asfirment filium non teneri dotem pro matre secundò nubente dare. vt Bart. & Bal. tradidere. l.1.§. præterea. ff. de tutellis & ratio. distra. sequitur Romanus in consilio.413. Alexan. in.l. à filia. numero. 8. ff. ad trebellia. idem Alexan. in. l.1. ff. solut. matri. numero. 21. & ibi Aretin. numero. 7. vbi Franciscus Ripa. numero. 82. attestatur hanc opinionem cõmuniter approbari, cui accedit Ioann. Crotus ibi numero. 89. sequitur Decius in.l. si certis annis numero.9. C.de pactis. Paul. de montepico Repetitio ne.l. in quartam. ff. ad. leg. falc.d. numero. 198. sequitur Ioan à Garronibus Repetitione Rubricæ. C. de secundis nuptijs. numero.83. Iass.in auth.res quæ numero.9. C. commu. de leg. & ibi Dominus Anton. Padilla. numero. 67. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter virum & vxorem not.3.§.20. numero. 6. & .§.22. numero. 1. Corrasius in. l. qui liberos. numero.113.ff. de ritu. nupti. Tiraquell. tractatu de iure primogeniorum. q.69. numero. 5. tradit Baetius tractatu de non me liorandis filiabus.c.12. numero. 46. Siluanus consilio.2. numer. 26. lib.1. Tellius in.l.10. Tauri numero. 25. Baetius autem contra nititur existimans filium dotare teneri matrem, ne luxuriose viuat cum filij maxima iniuria: quia probro non datur filio q̃ mater secundò nupserit secundum hominũ mores. Equidem ipse diuersa existimo, cum iure ciuili statutum sit, matrem secundò nubentem iniuria filium afficere, quod si filio probro non datur, hoc fit reuerentia matrimonij. Sed quis negabit vmq̃ homines mutire, ac secretò parui facere eum, cuius mater libidini alterius q̃ patris seruit, quamuis coniux sit? quis negabit dolore summo affici filium, qui videat matrem cum vitrico corpus miscentem, maximè si nobilis filius sit?

89\. Ego me hercule lubens in hoc articulo communia sequor. Sed opinionem hãc, quam crebrius interpretes receperunt, contrahit Riparius dicto. numero. 82. cui accedit Tiraquell. in.l.2. connubiali numero. 9. si mater iuuenis sit, & formosa: hanc quippè filius secundò nubẽtem dotare compellitur: ne luxuriose viuat, maiori'q; iniuria filium afficiat: ex duobus etenim malis eligetur quod minus nocet. c. duo mala. c. nerui testiculorum. 13. destinctione. hanc sententiam sequitur Bal. à Bartolinis in repetitione.l.1.ff. solu. matri. numero. 139. & Tellius in.l. 10. Tauri numero. 25. Sed eam refellit Corasius repetitione.l.

qui

qui liberos.ff. de ritu. nupti. numero.115. ea ratione quià etiam in proposita specie filius iniuria afficitur, ad quam esset iniquum si cogeretur confferre. Item ea ratione quià filius grauiter patrem offenderet, si matri dotem constitueret, vt secundas iniret nuptias, quibus anima defuncti cōtristaretur. Auth. de nuptijs. §. Nos igitur coll. 4. & probatur hæc opinio in. l. si vineæ meæ. C. de præscript. longi temporis. quæ sententia ex iuris rationibus defluit, cui

90 ipse lubens accedo. Sed si filius naturalis tantum sit, cogetur dotem matri nuben ti constituere vti Ioan. Boschius ait in tractatu de legit. nup. lib. 5. num. 24. ces

91 sat etenim in hoc casu iniuria, atque ita cogetur filius naturalis matrem dotare, quæ sententia æquiore ratione in spurio filio locum habebit: qui matri nubenti dotem constituere compelletur Bal. nouellus tractatu de dote fol. 13. sequitur Bal. à Bartolinis repetitione. l. 1. ff. solut. matri. numero. 139. Tellius supra. numero. 25. Tiraquellus de iure primogeniorum. q. 62. numero. 13. Gregorius scholio penol. in. l. 5. titulo. 19. part. 4.

92 Vlterius hæc prior sententia locum non habet si mater secundò nubserit consensu & approbatione filij, quià in hoc casu matrem cogetur dotare: Ioan Crotus repetitione. l. 1. ff. solut matri. numero. 90. ratio eadem in hac specie locum habet cum cesset iniuria quæ consentienti non fit.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. Idem rescripsit.

Pater alere tenetur filiam naturalem tantum, numero.1.

Naturalẽ filiam an pater dotare teneatur, numero.2.3.

Spuriam filiam pater dotare non tenetur secũdum regulas iuris ciuilis, nu.4.& 5.

Filij incrimine læsæ Magestatis quam ob causam puniantur, nu.6.

Spuriam filiam mater alere non tenetur secundum regulas iuris ciuilis, nu.7.

Auth. ex complexu. locum habet in quolibet spurio quamuis natus non sit ex dãnato coitu, nu.8.

Spurium filium pater alere tenetur iure canonico quamuis natus sit ex incestis nepharijsq; nuptijs, nu.9.10.11.

Sunt quidã qui non probari quod spurij sint à patre alendi, sed reprobatur hæc sententia, & declaratur nouè.c.cum haberet de eo qui duxit in matrimonium & redditur ratio decisionis.l.cum duæ.ff. de capti.à nu.12.vsq; ad.16.

Ius canonicum præcipiens vt pater alat spurium filium seruari debet in vtroq; foro. numero.17.18.

Pater non potest testamento suo cauere ne hæres alat filios suos spurios, idem in persona aui constituendum est, numero. 19.20.& 82.

Refellitur sententia Ferdinandi Menchacæ dicentis quod Auth. ex complexu seruari debet in vtroq; foro.nu.21.

Auus nihil potest relinquere nepoti legitimo ex incestuoso filio procreato. nu.22.

Filiam spuriam an pater teneatur dotare, & quid si pater sit clericus an dotare possit de redditib9 beneficij, & quid si dites aut opifex sit filia tradatur à num. 23.vsq; ad.30.

Dos data filiæ spuriæ an transmittatur ad eius hæredes, nu.31.& nu.74.

Dotis nomine filiæ spuriæ vltra quintum dari non potest, quod si detur ab hæredibus patris reuocari poterit soluto matrimonio, nisi maritus sciens spuriam duxerit, quia constante matrimonio reuocabitur, nume.32.33.34.

Mater alere tenetur spurium filium sicut pater, nisi mater nobilis sit, quæ lactare filium non tenetur, nume.35.36.

Mater inops, si artifex non sit, non tenetur lactare filium spurium, nu.37.

Pater tenetur alere vxorem filij spurij, numero.38.

Iure communi nepotes ex filio spurio tenetur auus alere, sed iure Regio auus paternus alere non tenetur nepotes legitimos ex filio spurio, sed an lex Regia sit correcta iure canonico traditur, nume ro.39.vsq; ad.nu.47.

Spurio vtrum danda sint alimenta vitæ ducendæ necessaria, an verò pro dignitate, nume.48.vsq; ad 52.

Boni viri arbitrio relinquitur iure communi quæ alimenta spurio filio sint præstãda, sed iure Regio pars quinta substantiæ paternæ illi datur.nu.55. & nu.58.

Vir bonus quis dicatur in iure.nu.56.57.

Quinta si alendo spurio filio non sufficiat, an suppleri possit quod alimentis deest, & si superet alimenta quæ filio spurio præstanda sunt pro dignitate, an minus debeatur

debeatur traditur à numero. 59. vsq; ad numero 66.

Spurio filio diuiti quintam donare potest. numero, 67.

Spurio filio quod pater reliquit censetur relictum in causam alimentorum & quod filiæ spuriæ reliquit, censetur relictum in causam dotis, nu. 68. & . 69.

Spurio filio egenti poterit pater donare fundum ex quo alatur, dum fructus non excedant quantitatem quæ alimentis conueniat, & an fundus iste alienari possit & an cauere debeat spurius se fundum restituturum illis ad quos peruenire debet, & an fundus iste transmittatur ad hæredes spurij, nu. 70. vsq; ad. 76.

Spurio quod pater legauit ad alimenta, censetur pium, nume. 77.

Spurius si velit poterit alimenta petere apud ecclesiasticum iudicẽ, sed inuitus non cogetur, nu. 78.

Spurium filium an patris hæredes alere teneantur, nume. 79. 80.

Emptores non tenentur alere filios spurios venditoris, nisi fraude emerunt. numero. 81.

Frater tenetur alere fratrem legitimum eisdem parentibus procreatum. Idem si ex patre tantum genitus sit, idem si naturalis tantum, idem si vterinus & legitimus, vel etiam si naturalis aut spurius sit, si vterinus est, numero. 83. vsq; ad. 89.

Fratri spurio ex matre vtrum alimenta præstanda sint pro dignitate, nume 90.

Fratrem spurium ex patre frater alere nõ cogitur, nume. 91.

Frater sororem legitimam eodem patre procreatam dotare tenetur, vterinam non tenetur, nume, 92. vsq; ad. 35.

Frater clericus de redditibus beneficij an possit sororem dotare, nume. 95. 96.

Sororem spuriam an frater dotare teneatur, nume. 97.

Fratrem diuitem frater alere non tenetur, nisi in nouum maioratum successerit, numero. 98.

Fratrem, qui officium habet, ex quo honestè possit ali extra patriam, si illo vti noluit sed patriam redire non cogitur frater alere, numero. 99.

Fratrem qui dolosè bona dilapidauit non tenetur frater alere secus si animi leuitate dilapidet, nu. 100.

Fratrem virum effectum qui bona dilapidauit, non tenetur frater alere. nu. 101.

Frater qui bona communia habet cum sorore, si pro ea dotem dederit, de bonis communibus dare an intelligatur, & suam partem donare, numero. 102. vsq; ad. 106.

Patruus an egentem sobrinum alere teneatur, & sobrinam dotare, numero. 107. vsq; ad. 111.

L. titio centum in principio. ff. de conditio. & demons. reiectis quam plurimis interpretationibus nouè declaratur. numero. 112. vsq; ad. 118.

Pecunia in quibus casibus relinquitur vt aliquis alatur, debet fundus emi vt ex redditibus alatur, nume. 119.

Interpretatur. l. siquis cum sciret. ff. pro emptore. l. si verò non remunerandi. §. adolescens. ff mandati, nu. 120. & . 121.

Meretrici bonis interdici potest, & declaratur. l. & mulieri. ff. de curat furio. & aliqua de muliere libidinosa. nume. 122. vsq; ad. 125.

Sobrinus qui in nouum maioratum successit nõ cogitur alere patruos aut amitas, quos pater ipsius alebat. nu. 127.

Maioratus bona astricta sunt onere alendi filios eius qui maioratum erexit, quibus pater ligitimam debet, non autem posteros quibus legitima non debetur, numero. 128.

Maio-

Maioratus antiqui bona pater non potest vllo onere grauare, nec onere alendi filios suos ipsius possessoris, numero.129. vsq; ad,137.

Sobrinus non cogitur alere patruum, nume. 138.139.140.

Successor in maioratum antiquum non tenetur soluere debita prædecessoris, numero.141.

Ingratus filius non potest priuari primo genio, nume.142.

Bona si ad primogenitum deuoluantur longa consuetudine hoc onere affecta, vt alat fratres diuites, sucessores omnes hoc onere astringentur, nume.143.

Maioratum si beneficio principis ac licentia constituat quispiam, & in rescripto cautum sit, vt reliquis filijs præstet alimenta, an sat sit quod in vsufructu constituantur, vel requiratur quod etiam in proprietate, tradditur à numero, 144 vsq; ad finem.

Legitima an poßit lege ciuili intotum tolli tradditur, num.146.147.148.149.151.

Princeps an poßit rem possessori adimere. tradditur, nume.152.

Legitima quasi debita est filio mortuo patre anteq; filius acceptet, nume.152.

Argumentum de alimentis ad legitimam non valet. nume.154.

Familiæ conseruandæ fauore filios priuare princeps poterit tota legitima, nu.156.

Idem rescripsit, vt filiam suam pater exhibeat si constiterit apud iudicem iuste eam procreatam.

1 OLLIGE primo ex hoc. §. patrem teneri filiam exhibere, quæ ex iustis nuptijs procreata sit, qua de re plura verba fecimus in principio huius legis. Quæ conclusio extenditur & locum habet in dote quã pater pro filia dare tenetur, de qua re agimus in. §. nõ tãtum infra eodẽ.

Secundò superiori sententiæ locus est in persona filiæ, quæ naturalis & legitima non sit, sed naturalis tãtum, quam pater alere tenetur iure ciuili Auth. licet. C. de natural. liber. illis verbis (huiusmodi enim naturales filios pasci boni viri arbitrio est necesse) traddit last. auth. res quæ nu. 8. C. communia. de lega 2 tis, Ioann. Luppus in repetitione. c. per vestras de donatio. inter virum & vxorem notab. 3 §. 20. nu. 6. l. 8. titu. 13. part. 6. & l. 5. titu. 19. part. 4. Vtrum autem filiam naturalem dotare pater teneatur iure ciuili quæri solet, & non teneri apparet ex. l. vxorẽ. §. pater naturalis. ff. de legi. 3. vbi feruidius Scæuola ait, patrem naturalẽ qui filiæ debitor erat, cum dotem genero pro filia dedisset, conueniri à filia non posse pro debito, sed mulieri ipsius debiti persecutionem denegandam: ergò pater naturalis non tenebatur filiã dotare: quia si dotandi onere esset astrictus, filiæ liceret debitum persequi. l. fin. C. de dotis promiss. quo argumento doctores impelluntur, atque in eas angustias trahuntur, vt dicant patrem naturalem iure ciuili non teneri naturalem filiam dotare: vt colligitur ex Accursio scholio naturalis in. §. pater naturalis. sequitur Bart. l. si quis à liberis. §. vtrum. nu. 3. ff. de lib. agnoscend. Bald. l. fin. C. de dotis promissione. nu. 2. Alex. l. 1. ff. solut. matri. nu. 11. & nu. 17. Decius. l. si certis annis. nu. 9. C. de pactis. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter virum & vxo. not. 3. §. 20. nu. 6. Vulgarinus in repetitione. l. 1. ff. solut. matri. num. 27. ibi Camillus. nu. 106. Boerius decisione. 127. num. 11. in. 1. parte. Tiraquell. l. si vnque verb. susceperit liberos. nu. 61. & 119. C. de reuo. donat. idem Tiraquell. tractatu de iure primogeniorum. q. 62. num. 12. Rolandus consi. 54. nu. 53. lib. 2 Siluanus consi. 2. nu. 26. Dominus Anto. Padilla in Auth. res quæ. C. communia de legat. nu. 3 63. & nu. 64. Contrariam sententiam, quæ habet quod filiam naturalẽ dotare pater teneatur iure ciuili,

ciuili, multi defendunt. Bal. l. neque mater. C. de iur. doti. quod sic accipiendum est, vt filiam naturalem diuitem non teneatur pater dotare, & in hac specie obtinet decisio. l. vxorem. §. pater naturalis. secus autem si filia naturalis pauper sit, quia pater dotare cogetur. argumento. l. fina. C. de dotis promissione. cuius legis decretum locum habere in persona filiæ naturalis, vti Baldus ait, attestantur plures quos aggregat Vulgarin. l. 1. ff. solut. matri. nu. 28. cui consentiunt interpretes in. l. 1. ff. solut. matri. sequitur Rolādus consi. 54 nu. 53. hanc sententiam communiter receptam esse affirmat Corasius in l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarū nu. 114. Ipse huic sanè sententiæ accedo propterea, quia. l. vxorem. §. pater naturalis. agit aperte de filia naturali diuite, cui pater debebat fidei cōmissum, hāc pater dotare intelligitur ex ipso debito, vti Scæuola ait, quæ sententia ex veteri iuris prudentia defluit: quia in eadem facti specie legum antiqui latores in studia diuersa scindebātur in persona filiæ legitimæ, cum ex eis quidam existimarent patrem, qui dotem pro filia legitima & naturali dedit, ex ipso debito dotem dedisse, alij negarent. Si in persona filiæ legitimæ & naturalis ex debito dotasse patrē ipsi legum latores statuere. l. fin. C. de dotis promissione, non mirum si in persona filiæ naturalis tantū hoc statui debere omnes conuenliant, sed cum iam quæri nō possit de hoc, quia statutum est. l. fi. C. de dotis promissione, de suo patrem dotare teneri, nō de ijs rebus, quas filiæ debet, cōtrouersia in persona filiæ legitimæ legis decisione finem accepit. de filia naturali non agitur in. l. fin. atque ita in correcta manet. l. vxorem. §. pater naturalis. Vnde hoc discrimen constituemus inter filiam legitimam & eam, quæ naturalis est, quod filiam legitimam de suo pater dotare intelligitur non de debito, naturalem tantum de debito dotat. l. vxorem. §. pater. vbi de hoc quærebatur, non autem vtrum pater dotare teneretur, & teneri patrem dotare filiam legitimam & naturalem docet. l. fin. C. de dotis promissione. versic. neque enim leges. Vtrum autem locum habeat lex illa in persona filiæ naturalis tantum, quæri solet, & locum habere existimat Vulgarinus Repetit. l. 1. ff. solut. matri. nu. 29. quia dos non debetur ratione patriæ potestatis, sed ex charitate sanguinis, quod apparet ex dicta. l. fin. vbi emancipatam filiam pater tenetur dotare, ergò etiam naturalem quæ filia est. Item quod naturalem inopem pater dotare cogatur iure ciuili apparet ex. l. si quis à liberis. §. non tantum. vbi pater qui alit iure sanguinis, non solū tenetur filiā alere, sed cætera onera præstare. onus dicitur dos,

quià dotandi onere astrictus est pater. l. qui liberos. ff. de ritu nu ptiarum, ergò qui alere tenetur ex charitate sanguinis, tenetur dotare, vnde cū pater naturalis alere teneatur, auth. licet. C. de naturalibus. liber consequens est, vt & dotare, nec obstat si quis dicat, ꝙ de filia legitima agat. §. non tantum: quià alimenta debentur legitimæ ex charitate sanguinis, & ex eadem charitate debētur filiæ naturali tantum, ergò & dos: quià cui alimēta debentur ex charitate sanguinis, debetur dos, vti Vlpianus ait in. §. nō tātū. Vlteriꝰ hæc sententia, ꝙ filia naturalis dotari à patre debeat, deducitur ex authē. ex cōplexu. C. de incestis nupt. vbi filij ex improbato coitu procreati nec naturales nominantur, omnisꝗ paternæ substantiæ beneficio iudicātur indigni, vt nec alantur à patre. Hinc apparet ꝙ si naturales essent, & alerentur, & paternæ substantiæ beneficio fruerentur, ergò & dote, quæ in locum alimentorum sub rogatur, vt placet Cyno Bal. & Alexādro & alijs quos aggregat Gaspar Baetius de nō meliorandis filiabus in. c. 2. nu. 33. cum ex dote alatur mulier. l. vbi ad huc. C. de iure dot. Vnde colligitur secundum iuris ciuilis regulas patrem naturalem dotare filiam teneri, quamuis iure canonico hoc introductum esse illi traddant, qui spuriam filiam ali dotariꝗ à patre debere dicunt. qua de re inferius agemus.

4 Huius. §. sententiæ locus non est in persona filiæ spuriæ, quā alere pater non tenetur secundum regulas iuris ciuilis. Auth. ex complexu. C. de incestis nuptijs. cuius argumento in hac opinione fuit Speculator titul. qui filij sunt legit. numer. 17. sequitur Bald. in. l. id quod pauperibus colu. final. C. de episcopis & clericis Abb. c. tanta nu. 13. qui filij sint legit. Guillermus bened. in. c. Rainuntius de testa. verbo & vxorem nomine Adalasiam nume. 123. Roland. consil. 74. nume. 29. lib. 1. Anto. Gomez. l. 9. Tauri numero. 37. Mēchaca de successionum creatione lib. 2. §. 20. numero. 313. Emilianus consil. 139. numer. 1. Dominus Couarrub. in epithome de sponsalibus. 2. parte. c. 8. §. 6. numer. 6. Tellius. l. 10. Tau. numer. 7. & numero. 14. versic. respectu nostræ legis, idem Gaspar Baetius in tractatu de non meliorandis filiabus. c. 2. numer. 28. Ratio huius sententiæ est, vt homines abstineant ab impro-

5 bo in honestoꝗ coitu, propter quod innocens filius sine culpa punitur, quià nasci ex adulterio vitium est patris non filij. c. nasci ex adulterio. 56. distinctione. Sed quià pater punitur in persona filij. l. isti quidem. ff. quod metus. caus. ius ciuile hac pœna patrem afficit, ꝙ filium spurium alere non possit: nec ex sua substantia aliquid ei dare, hæc

re, hæc est pœna acerrima, & quæ vix vmq̄ legibus statutaest nisi vt atrociora crimina coerceantur. Quod apparet exemplo criminis læsæ Maiestatis, huius criminis reus non solum punitur, sed eius filij. l. quisquis. C. ad legem. Iuliam mag. hāc ob causam in hoc casu filij puniuntur, vt parentes charitas libero rum amiciores Reipublicæ red dat, docet Cicero epistola. 12. ad Brutum. nec verò me fugit, inquit, q̄ sit acerbum parentum scelere filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatum est, vt charitas liberorum amitiores parentes Reipublicæ redderet, cuius meminit Dominus Iacobus septimā censis in lib. institu. catholi. c. 9. numero. 7. vnde illorum sententia improbanda est, qui dicunt propterea puniri filios eius, qui lesæ Maiestatis reus est, quia creditur sectam patris sequi. Tiraquellus in. l. 7. connubiali. Thomas grammaticus consi. 31. nu. 4. quæ opinio prudentum virorum fuit, quorum consilio leges septi partitæ conditæ fuere. l. 2. titulo. 2. part. 7. huius rei rationem à Cicerone traditam sequi tutius est: qui vixit illo ferè tempore quo leges punientes reos læsæMaiestatis cōditæ fuere.

7 Hæc autem sententia quæ habet, q̄ spurij alinon debeant à patre secundum Regulas iuris ciuilis, locum habet in matre, quæ spurios non alet: in qua eadem subest ratio & sanè maior, cum fœdior sit ac turpior impudicitia infœminaq̄ in viro. ecclesiasticus. c. 42. super filiam luxuriosam cōsirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis: maior enim castitas secundum mores hominum exigitur à fœminis q̄ à viris Accursius. l. palam. §. quæ in adulterio. ff. de ritu nuptia. Bernardus. c. debitus de bigamis, dequa re multa memoriæ prodidit Tiraquellus in. l. r. con nubiali numero. 45. iureq; Regio text. in principio titulo. 13. part. 4. illis verbis (porque no caen en verguença, como los otros por razon de las madres) vnde decretum Auth. ex complexu. locum habere in matre cum iudicio scripsit Rolandus consilio. 79. numero. 44. lib. 2. cui sententiæ fauet auth. quibus mod. natura. effi. sui. §. fina. colla. 2. in illis verbis (nec alendus est à parentibus) Receptam ab omnibus sententiam, quæ habet, q̄ pater spurios alere non teneatur iure ciuili, ait Dominus Couarru. dicto numer. 6. non depromi ex auth. ex complexu: quia ius ciuile spurijs non denegat alimenta, sed ijs tantum, qui nati sunt excoitu dam nato, hæc ille. Quæ opinio defendi non potest: cum recepta sententia concinè deducatur ex auth. ex complexu. quæ lex de promptaest ex auth. quib. mod. natur.

Aduersus Tiraquel. & Thomam grā ma.

8

natur. effici. sui. §. fina. coll. 2. vbi legislator pollicitus est se enumeraturum filios, qui naturalium nomine digni non sunt, ne quali à parentibus debent, & ait, quod ij qui ex nepharijs aut incestis aut damnatis nuptijs processerint, non sunt nominandi filij naturales: & hac de causa ali à parentibus non debent, nec quod legislator pollicitus est opere ad impleuit, quia sunt personæ, quas non numerauit, quæ tamen dici non possunt naturales. Vnde Accursius scholio. participium. dicta Auth. quib. mod. nat. effic. sui. §. fina. aduertit legislatorem malè numerasse personas, quæ naturalium nomine dignæ non sunt. Ipseque Accursius ait decretum dicti. §. fin. locum habere in progenitis ex ijs personis, interquas non potest matrimonium cõstare: quæ hæc sint, docet. §. sunt & aliæ. insti. de nuptijs, quia quicunque nati sunt ex ijs, qui iusti coniuges esse non possunt, non sunt naturales. auth. vt liceat matri & auiæ. §. ad hoc colla. 8. glo. l. 2. ff. de concubinis. Sed qui naturales non sunt ali non debent dict. Auth. ex complexu: ergò apertè lex docet, quod spurius ali non debet ex quibusuis nuptijs natus sit, cum spurij ex non per missu coitu nascantur, & æqua lance de omnibus iura statuunt l. spurij. ff. de Decurioni. spurij, inquit lex, Decuriones fiunt: & ideo fieri poterit ex incestu quoque natus, quasi dicat, quia spurius est. Eodem modo qui libet spurius ali non debet, quia naturalis dici non potest, vt ex ratione Auth. ex complexu satis apparet, & ex Abbat. in. c. cum haberet. nume. 11. Hæc sententia non obtinet iure canonico: quo iure pater tenetur alere filium spurium. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adult. cuius text. argumento hanc sententiam defendit Bart. l. final. numer. 7. ff. de his quibus vt indig. idem Bart. in auth. ex complexu. C. de inces. nup. quem textum pro hac parte dicit non esse alibi Abbat. ibi. notat. fin. Vbi Doctores notant, hanc attestatur communem esse opinionem Iass. consilio. 26. numer. 4. lib. 1. sequitur Dueñas Reg. 366. limita. 4. & regul. 367. in principio. & huic sententiæ in numeri accessere teste Gaspar. Bactio tractatu de non meliorandis filiabus. c. 8. numero. 28. traddit Alexan. consilio. 74. nume. 4. lib. 2. Matesalanus de succesio. ab intestato articul. 1. membro. 2. nume. 1. & articu. 1. membro. 3. nume. 18. Ioann. cirier de primo genitura. q. 16. nume. 5. Guillermus de Monserrat tractatu de succesione Regum dubio. 2. numero. 3. Paulus grillandus de pœnis omnifariam coitus. q. 2. nume. 9. Calcaneus consilio. 62. Alexan. consilio. 113. numero. 3. lib. 7. Rolandus consilio. 74. num. 36.

nume.36.lib.1.Baberius in.§.hæres.nume.8.insti. de hæred.institu. Angel. de gambellio tractá.de testamentis glo.69.num.2.Ludouicus de sardis. de legitimatione.§. de obligatione inter patrem & filium. numer. 4. Bertrandus. consilio.205. num.4.lib.2. Beroius in. c. Raynuntius de testa.numer. 91. Boerius decisione. 127. nume. 2. in parte prima. Arias in.l.7.Tauri.numero. 15. & numero. 41. idem Arias in.l. 8. Tauri. numero.8. Anto.Gomez in.l.9. Tauri. nume.37.Hippo.Riminal.in principio insti.quibus aliena. non licet.num.270. Gabriel Paleotus de nothis.c.46.nume.1. Grego. Luppus scholio.1.in.l.1. titul.19. part. 4. Huius sententiæ ratio ea est, quià filio alimenta debentur naturali iure, vt latè traddimus, ergò lex ciuilis sine culpa alimentorum amissione nō potuit spurium filium punire, atque ita ne fame periret innocens filius ius canonicum decreuit, vt aleretur, vt omnes traddidere. Tellius.l.10. Tauri. numer.7. & Baetius tractatu de non meliorand.filiabus.c.2.nume.28.

10

11 Hoc tamen beneficium spurijs ius canonicum cōtulisse, sed nō ijs qui ex incestis nepharisque nuptijs nati sunt, attestatur Bal. auth.excomplexu.C.de incestis nuptijs sequitur Ludouicus de sardis tractatu de legitimatione colu.9. versiculo quartò quæritur. Capitius decisione. 164. nume.3.&.4. Sed hæc sententiá aperta lege improbatur, qua cauetur beneficium, quod lex confert spurijs, intelligi concessum etiam ijs, qui ex incestis nepharijsque nuptijs nati sint. l. spurij. ff. de decurio.l.5.titulo.19.part. 4. Vbi notat Gregor.glo. fina. vnde constitutissimum est iure canonico omnes spurios filios esse alendos, quamuis ex nepharijs incestisque nuptijs procreati sint: vt ait Dominus Couarru. in epithome de sponsalibus. 2. parte. c.8.§.6. numer.1. Dueñas Regu.366.ampliatione.4.Menchaca.de sucessio.creatio. lib.2. §.20.numr.314.& Baldi sententiam in Auth. ex complexu dicentis. c. cum haberet. locum non habere in filijs qui ex nepharijs nuptijs nati sint, dicit reprobari communiter Luppus in.c.per vestras not.3.§.10.num.14.Anto.Gomez in.l.9. Tauri. nume.38.

Aduersus Bal. & Ludoui de Sardis

12 Sed tanta est iuris nostri moles, vt pondere suo ruat, nullum decretum non subuertitur, propterea non dessunt, qui dicant iure canonico non probari, vt spurij sine à patre alendi. huius sententiæ Author est Ioannes Igneus repetitione. l. necessarios.§. non alias.2.parte nume.147. ff. ad Syllani. qui ait huic sententiæ aduersari verba. c. cum haberet. Ipse tamen quamuis huius opinionis argumentis respondeat, nihil certum traddidit. Acutè tamen vir acri ingenio & aprimè doctus

Noua interpretatio.

Gabriel paleotus in lib. de nothis spurijsq; filijs. c. 46. nu. 4. contendit non probari receptã sententiam in. c. eum haberet, quia ibi filij nati non sunt viuente prima vxore, sed post eius obitũ sicq; adulterinos non esse vt vulgò creditur. Deinde secũdum matrimonium iure ciuili subsistere potuisset, ex quo nouo consensu post primæ vxoris obitum fuerat firmatum argumento. l. cum duæ in fine. ff. de captiuis. Et quamuis ius canoni cum hoc connubium nõ admittat, ꝙ suspicetur ne viuente prima vxore quid contra illius vitam fuerit machinatum, videmus tamen & hoc quandoq; secus esse & matrimonium probari. c. 2. c. 3. 31. q. 1. Abb. in. c. 1. de eo qui duxit in matri. propterea cum filij ex damnato coitu dici nequeãt pro creati, & fortè etiã non illegitimi censeantur, exemplo eorũ qui ex clandestinis nuptijs suscipiuntur. Abb. c. lator. num. 6. qui filij sint legit. poueterintq; bona inter se matrimonij fide eorum parentes fortasse cõgredi, nil mirum est si eos à parentibus iussit Cælestinus Pontifex educari, non tamen inde ad quoscunq; spurios sumendum argumentum fuit, vt Doctores nostri solent, cum hi differant ab illis, & ne verè fuerint illegitimi Pontifex non decla-

Aduersus Paleotũ. 13 rat. Hæc ait se vix audere effari Paleotus, qui melius sibi consuluisset si cõmuniã sequutus esset, Ipse noto communem sententiam benè deduci ex. c. eum haberet: primò quia ex textu illo non cõstat quo tempore filij sint natiuiua defuncta vt prima vxore, quia viuente prima vxore cõcubinam habuit illam, quam postea vxorem duxit: quamuis post obitum primæ vxoris decem integros annos cum secunda sit commoratus, decemq; ex ea susceperit filios, quod textus non aperit, nec videtur satis cõstare secundum naturam, ꝙ ex cõgressibus habitis prima vxore viuente nullus sit genitus filius, quod si genitus sit, inter hũc reliquosq; fratres non est vlla differentia iure canonico.

14 Secundò noto Paleotum opinari iure ciuili matrimoniũ hoc posse consistere argumento. l. cum duæ. ff. de captiuis. vbi si captus ab hostibus sit vir, soluitur matrimonium, nec recipit vxorẽ reuersus nisi ad sit nouus consensus, quod propterea fit: quia fortunæ inæqualitas matrimonium consistere non patitur Auth. de nuptijs. §. sed & capti uitatis. colla. 4. sed nec in totum solutum est matrimonium, cum alij nubere mulier non possit. l. vxores. ff. de diuortijs. vnde nõ mirũ si prima fortuna redeat, ꝙ instaureiur matrimonium nouo consensu, qui requiritur sicut substantia matrimonij, vt solutum redintegretur. Contrarium statuetur, si matrimoniũ reprobetur quasi iniquè contractum,

tractum, vt in proposito, nam si iure ciuili sola suspitio ꝙ vxor machinata sit in mortem mariti ex incerta cõiectura deprõpta, ꝙ nupserit mulier intra lugubre tēpus, tam acriter vindicatur. auth. de restitu. & ea quæ parit in vndecimo mēse. §. si. vbi notat Accursius scholio malignè, quãtò acrius punietur euidēs factũ, quo noxius animus apertè de- 15 mõstratur. l. eum qui duas. C. de adulterijs. vnde etiã iure ciuili statutũ est matrimoniũ contractum cum ea, quam quis adulterio polluerat, nõ posse cõsistere: quãuis post obitum primæ vxoris sit contractum. l. Claudius. ff. de his quibus vt indignis, vbi notant Bart. & Alber. qui ait ex lege illa detractum esse titulum de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.

Tertiò noto ꝙ in specie. c. cũ haberet, nusquam potuit cõsistere matrimonium iure canonico quãdo viua prima vxore secundam duxit. c. i. de eo qui duxit in matrimo. c. cum haberet. c. fina. eod. titu. vnde filij procreãtur ex illicito coitu à iure reprobato propterea ꝙ spurij sunt. Abb. c. tãta. nu. 13. qui filij sint legit. cũꝗ ius canonicum hos filios à parētibus ali iusserit. c. cum haberet. colligitur inde finitũ thema, ac generalis illa recepta cõclusio, 16 ꝙ spurij sint alendi iure canonico, vt iex. c. cum haberet aptè doctores deduxerē. quamuis minus dexterè improbet Paleotus,

17 Hæc recepta sententia obtinet etiam iure ciuili, quod canonico in hac parte cedit, atq; in vtroq; foro tam põtificio ꝙ Regio spurij filij sunt alendi secundum præcepta. c. cum haberet. vbi notat Bernard. scholio fi. sequitur ibi Abb. nu. 5. & nu. 10. Cardin. & reliqui. Alberi. Rub. ff. de cõcubinis nu. 2. Soci. consi. 161. nu. 1. lib. 2. Decius in. c. clerici col. 1. de iudi. idem decius in. c. ecclesiã sanctæ Mariæ nu. 30. de constitutio. vbi Felin. nu. 43. Idē Decius in. c. in presentia nu. 29. de probat. vbi Beroio in nu. 213 Ripa Repet. Rub. ff. de verb. oblig. num. 58. Idem Ripa in. l. si vnꝗ. C. de reuocand. donat. q. 37. nu. 69. Immola. l. lucius. § 1. ff. delegat. 1. Idem Immol. in. l. ex facto. §. si quis rogat. 1. ff. ad treb. Alex. l. 1. ff. solut. matri. Idem Alexan. consilio. 74. lib. 3. Aret. consilio. 47. Felin. in. c. quæ in ecclesiarum. col. 12. de constitutio. Angel. de gãbellio. tracta. de testam. glo. 69. nu. 5. Ang. in. §. ius naturale. nu. 5. institu. de iure natur Ioã. de neuizanis in silua nupt. verbo est nubendum lib. 3. fol. 97. col. 1. Petrus benintendus de cisiõe. 22. Bal. à Bartolinis in. l. 1. ff. solu. matri. nu. 143. Guillermꝰ in. c. Raimuntius de testament verb. & vxorem nomine Adalasiam. nu. 123. Euerardus loco ab alimentis ad dotem, num. 4. Capitius decisiõne, 164. num. 2. Rolandus consilio, 54. num. 54. cum seq. lib. 2. Emilianus con-

ſilio. 139. nu. 1. Ferrara in. §. ſed naturalia iuſtit. de iure nat. Iacobus Mendelius conſi. 44. hanc dicit receptam ſententiã Natta. conſi. 108. nu. 4. Lupus in. c. per veſtras not. 3. §. 23. num. 22. Gomezarias. l. 7. Tauri nu. 15. dominus Antonius Padilla auth. res quæ. C. cõmuni. de legat. nu. 65. poſt laſſ. ibi col. penul. Dueñas Reg. 366. limita. 4. & Reg. 367. in principio. hãc opinionem cõmunem eſſe affirmat Oroſcius. l. 1. §. ius naturale. nu. 19. ff. de iuſti. & iur. Menchaca de ſucceſſio. creatio. lib. 2. §. 20. nu. 313. Paleotus de nothis. c. 47. quæ ſententia approbata eſt. l. 5. titulo 19. part. 4. de qua lege paulò inferius agemus.

18 Ratio huius ſẽtẽtiæ eſt, quià qui partui alimoniam denegat, necare videtur. l. necare. ff. de lib. agnos. homicidium autẽ eſt peccatum, in his autem in quibus peccatum ineſt ius canonicum ſeruatur non ciuile. c. nouit. de iudicijs. c. fina. de præſcriptio. hanc rationem approbat Rolandus. conſilio. 54. num. 62. Beroius. c. in preſentia. nu. 313. deprobat. quæ ratio à iure deducitur, eamq; inculcat Abb. in c. cum haberet nu. 5.

Aduerſus Ferdinan dũ Menchacã.

19 Primò ex hac ratione colligitur veram eſſe, ac iure optimo ſtare ſententiam Dyni conſilio 9. dicentis non poſſe patrem vel auum denegare ſpurio filio alimenta, nec teſtamento cauere, ne hæres alat filium ſpurium teſtatoris: deferuntur enim à canone alimenta filio ſpurio, quibus priuare eum pater non poterit argumẽto. l. ſi arrogator. ff. de adoptio. de qua re ſcribimꝰ infra. nu. 82. huic opinioni accedit Bal. l. id quod pauperibus. nu. 37. C. de epiſcopo & cleri. ſequitur Dominus Couar. in epithome deſponſal. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 5. plures hanc ſententiam ſequuntur, quos aggregat Tellius. l. 10. Tauri nu. 9. vbi idem probat Caſtillus. parte en caſo. Mẽchaca de ſucceſsio. progreſſu lib. 1. §. 4. nu. 49. Crauetta conſilio. 219. num. 7. lib. 2. Gabriel

20 Paleotus de nothis ſpurijsq; filijs. c. 47. nu. 6. qui ait idem obſeruari debere in perſona aui, vt ſpurium nepotem arcere nõ poſsit ab alimentis, nec teſtamento cauere, ne hæredes præſtent argumento. l. final. C. de natu. liber. & l. 1. §. lex falcidia. ff. ad leg. falcid. ex quo apparet nõ

21 poſſe defendi ſententiam Menchacæ dict. §. 20. nu. 313. dicentis auth. ex complexu eſſe incorrectam, ac ſeruari debere eiuſpræceptum, quià licet lex durauſit, tamen lex eſt, ſintq; in numero legum homicidijs impunitatẽ permittẽtes. l. Gracchus. C. de adulte. l. in ſuis. ff. de lib. & poſtu. quæ leges non præcipiunt, ſed permittunt, ac delictum in foro ciuili impunitum volunt, cum ſatis Deum vltorẽ habeat. Hæc ille.

Sed harum legũ ratio, vt ipſe

noto

noto non subest in proposito, quia.l. grachus ob iustum dolorem delicti veniam indulget.l. in suis. paternæ pietati in filios dedit potestatem, vt filij debitã exhiberent patri reuerentiam: pater autem carnem suam odio non habet.l.Diuus Adrianus.ff. ad leg. pomp. de Paraicid. ibi (nam potestas in pietate debet, non in atrocitate cõsistere) quæ potestas ipso iure ciuili contracta fuit.l.in suis in fin. Sed Auth. ex complexu cõstituit, quod pater spurijs filijs alimenta præstare non posit, vnde fit vt peccatum non solum permittat, verum etiam lex ipsa sine peccato obseruari non posit: propterea iure canonico ab rogatur.c. fin.de præscriptio. ab hac sententia, quæ habet, quod lege ciuili spurijs alimenta denegari non posint, nemo discrepat. vt tradit Dominus Couarru.in tracta tu de matrimonio. 2.parte. c.8. §.6.nu.4.Idem Dominus Couarru.in dict.§.6.nu. 5. versiculo secundo infertur.

22. Secundò ex hac ratione apparet veram esse sententiã Baldi in.l.siquis incesti.c.de incestis nuptijs.nu.2.dicentis autem nepoti legitimo ex incestuoso filio procreato nihil posse relinquere argumẽto.l.siquis incesti, quia cessat æquitas iuris canonici in institutione, quæ subest in alimentis. Baldi sententiam multi recipiũt, quosin vnum cõtulit Petrus Dueñas in Regul. 366. limit.2.de quo agitur infra. nu.

23 74. Hæc sententia extenditur & locum habet in dote, pater enim cogetur dotare filiam spuriam in vtroq; foro, Bart. l.fin. ff. de his quibus vt indig. nu. 7. Idem Bart. Auth. ex complexu. nu.4.C. de incestis nupt. idem Bart.l.Meuius §.duobus.nu.18. ff.de legat.2. qui suam sententiã contrahit, & obtinere ait tum demum, si dos alimentis respondeat, ita quidem vt promodo alimentorum dos constituatur. Bartoli sentẽtiam plures sequũtur, quos aggregat Domino Couarru.dict.§.6.nu.11.qui testatur hanc opinionem cõmuniter approbari. idem scribit Mencha. de succeßionum creatione lib. 2.§.20.nu.314.Dueñas regu.366 limitatione.5. Dominus Anto. Padilla auth.res quæ.nu.64. C. commu.de legat. Tellius in.l.10. Tauri.nu.11.Dueñas Regul.367 ampliatione. 3. & Gaspar Baetius tractatu de non meliorandis filiabus.c.13. nu.15. hanc sententiã sequitur Gregorius scholio magno.l.18.titulo.16. part.6. qui omnes infinitam interpretum multitudinem in vnum cõtulere, obliti multorum quihuic sententiæ accessere. Cur. Seni. consilio.77.colun.32.Idem consilio.39. in prin. Ioann. de neuizanis in Silua.nup.verbo stuprator fol.97.coluna.2.Gomez Arias. l. 7. Tauri, numero. 39. Ludouicus de Sardis tracta. de legitimatione.§. de obligatione inter-

inter patrem & filium.nu.5. Angel.de gābelio tracta.de testam. glo.69.nu.2.Baberius.§. hæres. nu. 8. inst. de hæred.insti. Ambro.de opizonibus repetitione l.filius fam.§. diui.nu.142. ff. de legat. 2. Sarayna in additione 24 Corseti.sing. 146. nu. 4. Ratio huiussententiæ est,quia æquitas c. cum haberet. obtinet tam in dote q̄ in alimētis, subest enim eadem ratio in vtroq; casu:cum dos in locum alimentorum substituatur.l.vbi ad huc.C.de iure dot. Item propter periculū honoris pater cogitur dotare filiā spuriā,vt supra scripsimus,trad 25 dit Tell.l.10.Tauri nu.11.Quæ sententia locum habet in persona clerici,qui de fructibus sacer dotij filiam spuriam dotare potest.Abb. in.c.1. nu.4. de cohabit.cleri & muli.Maior in.4. di stinctione. 24. q. 19.Cosmas in pragma. titulo de cōcubinarijs. §.ipsas autem.versi.cohabitare. Hinc apparet veram esse sentē tiam Ioann.scholio vt mercede. c.omnino.31. distinctione dicentis clericum debonis quæsitis ex beneficio posse filios alere,idem approbat Thomas. 2. 2. q.185. articulo.5. in responsione ad.2. 26 argumentum,sequitur Feli.in.c. postulasti.nu.6.de rescrip.Ioannes de legitimis filijs agit,dequibus tractat. c. omnino. qui textus iuncta Ioānis interpretatio ne aduocatur ad hoc,q̄clericus potest alere filios spurios de bo nis ecclesiasticis , si patrimoniū non habeat : vti refert Dueñas Regul.367. Amplia. 3. referens Ioannem Luppum in.c. per vestras.not.3. §.23. nu.13. qui hanc sententiam veram esse ait non quidem argumento. c. omnino sed ea ratione,q̄ licet pater ma lè fecerit cum gigneret, cum tamen genitisint,non sunt abijcie di argumēto.c.cum haberet.idē placet Abb.c. coniugatis. nu.6. de cōuer.coniug.sequitur Anto. in.l.10. Tauri.nu.44.Perez.l.22 titulo.3.lib.1. ordi. licet contrariam sententiam defendat Ioānes de neuizanis in silua nuptiali verb. stuprator fol.92. col. 2.post Bal.quem ipse refert.sed Baldi opinionem refellit Lambertinus de iure patronatus lib. 3.q.3.principali articulo.6.num. 14. Castillus in.l.10. Tauri par 27 te en caso in fine. In proposito tamen annotare opportet, q̄ clericus sacerdotij fruct⁹ quoad ipse vixerit, non potest dotis nomine genero dare, quod si dederit mortali crimine astringetur, teneturq; donationem reuocare iuxta formam.c.siquis presbiterorum. de rebus ecclesiæ.hæc traddit Decius consilio 204. lib. 1. quæ sententia ex intentione depromitur Alexan. consi.120.lib.3. Hæc tamen sententia captiones habet.

Primò illi locus non est,si spuria filia sit diues, cui dotem dare pater nō tenetur c̄uratio.c.cum haberet. locum non habeat in hac specie. Bald. nouellus. l. 1. ff.so-

ff. solut. matri. numer. 100. huic opinioni fauet. l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3. vbi pater naturalis filiam diuitem dotare non tenetur, hæc est huius responsi crebrior interpretatio vt supra scripsimus & tradit Bald. l. neque mater. C. de iure doti. sequitur Bulgarinus repetitione l. 1. ff. solut. matri. hæc est recepta interpretatio teste Rolando consilio. 54. nume. 52. lib. 2. Baetio. supra. c. 13. nume. 16. Domino Couarru. §. 16. nume. 11.

29 Secundò huic sententiæ locus non est si filia sit opifex, quæ ex artificio ali, ac dotem viro dare posit: pro hac enim non tenetur pater dotem dare Bal. l. neque mater. C. de iur. dot. glo. l. si maritus. ff. solut. matri. argumento l. si quis à liberis. §. sed si filius. ff. de lib. ag. sequitur Loppius in. c. per vestras not. 3. §. 23. nume. 7 Guiller. bened. in. c. Raynutius de testa. versiculo dotem quam ei dederat. nume. 44. & numer. 45. & verb. vxorē nomine Ada lasiam nume. 126. Boerius decisione. 127. num. 17. in prima parte. Aymon craueta consili. 199. nume. 1. cui sententiæ omnes cō

30 sentiūt Roland. supra. Id autem quod dotis nomine pater pro filia spuria dederit filia diem functa ad patrē reddet, non ad mulieris filios Craueta consilio. 186 nu. 16. Matheus de afflict. sing. 146. nume. 4. in additione. quæ sententia non obtinet iure Regio vt explicabimus; infra. nu. 75. vbi agemus, an legatum alimentorum spurio filio relictum

31 transmittatur ad hæredes. Quæri autē solet, quis sit modus dotis quam pater filiæ spuriæ dare potest, vtrum secūdum modum alimentorum dos constituenda sit, & pro modo alimentorum constitui debere tradit Tellius l. 10. Tauri. nu. 13. post dominum Couarru. dicto. §. 6. nu. 11. quod ea ratione fit, quià dos ad alimēta constituitur. l. vbi ad huc. C. de iur. dot. atque dos eū in locum alimentorum substituatur, eorum naturam sequitur. l. filiæ. §. titia. ff. de cōditio & demōstra. vnde ea quantitas doti ascribe-

32 tur, quæ alimentis. Vtrum autē præscriptum modum dos superet, æstimabitur ex constitutione. l. hæreditatū. ff. ad leg. falcid. Bal. cōsil. 380. lib. 3. sequitur Ioā. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter virō & vxorem. not. 3. §. 24. nu. 2. Angel. de gambel. in tracta. de testa. in glo. 69. nu. 2. Ambrosius de opizonibus in l. filius familias. §. diui. numero. 142. ff. de leg. 1. Gomez Arias in. l. 7. Tauri. numer. 39. Hæc tamen opinio iure Regio correcta est. l. 9. Tauri. quæ est. l. septima titulo. 8. lib. 5. nouæ compilat. quæ lex alimentis modū statuit; & substātiæ paternæ quintam partem ascribit, quimodus doti præfinitur teste Tellio. l. 10 Tauri. nu. 18. quod si modum à lege præfinitū dos superet, id quod excedit modum vendicabitur

ab hæredibus patris. Bald. l. fin. §. si à socero. num. 2. ff. quæ in fraudem cred. Aton. Gomez in l. 10. Taur. nume. 44. Dominus Ludouicus Molina de primo genijs. lib. 1. c. 15. nu. 50. Vtrum constante matrimonio vendica re hæredes posśint, an verò demum matrimonio soluto in ambiguo est, & non posse dum matrimonium stat respondit Bart. dicto. §. si à socero. nume. 2. propterea quià maritus titulo oneroso dotem accepit. l. fina. §. fin. ff. quæ in fraud. cred. l. ex promissione. ff. de actio. & obliga. l. 17. Tauri. mulier autem titulo lucratiuo dotem capit, sed spuriæ filiæ donare pater non potest. l. 1. C. de natur. liber. ergò à filia vendicabitur non à marito. Hæc sententia communiter est recepta teste Ioanne Luppo in. c. per vestras not. 3. §. 24. nu. 3. cui accessit Guillermus. c. raimitius verb. & vxorem nomine Adolasiam. nume. 126. Sarayna in additione Corseti singl. 146. Antonius Gomez l. 29. Tauri. num. 34. Ludo. de sardis de legitimatione. §. fina. nume. 10. Ioan. Baptista de sanct. Blasio de priuilegijs dotis priuilegio. 242. Rolandinus tractatu flos testamentorum Rubri. 18. nume. 4.

34 Quæ sententia obtinet quando maritus ignorauit vxorem esse spuriam, secus si scienter cum ea matrimonium contraxerit, vt multis placet teste Domino Couarru. dicto. §. 6. num. 12. præ dixit Ioann. Luppus. c. per vestras not. 3. §. 22. nume. 8.

Contrariam sententiam plures approbant Paul. cast. l. vni. C. de inofficio. dotibus. nume. 1. sequitur Ioann. Luppus. c. per vestras not. 3. §. 22. nume. 9. Dominus Couarru. dicto. §. 6. num. 12. ea ratione hoc sit, quià imputare suæ facilitati maritus debet qui vxorem duxit spuriam argu mento. l. qui bona. §. de illo. ff. de damno infecto. c. damnum de regul. iur. lib. 6. tenebatur non ignorare leges, quæ iubent ne pater supra quintam bonorum partem dotis nomine pro filia spuria dare posśit, quod si quid supra quintam datum sit, condi cetur à marito, quià iura nō succurrunt stultis. l. regula. §. siquis in fin. ff. de iuris & facti igno. propterea iure nostro hæc sententia approbata est. l. 29. Tauri.

35 Vlterius huius. §. sententia nō tātum locum habet in patre verum etiam in matre, quæ spuriū filium alere tenetur. c. cum habe ret. in fine de eo qui duxit in ma trimo. illis verbis (solicitudinis tamen tuæ intererit, vt vterq; liberis suis secundum quod eis suppetunt facultates necessaria subministret) quo in textu si be nè pōderetur, hoc probatur, vti Abb. inibi notat. nu. 9. versi. & aduerte. tra ddit Speculat. titulo. qui filij sint legit. nu. 17. Angel. in. §. ius naturale. numer. 6. inst. de iure nat. sequitur. Emilianus consilio. 146. num. 11. Gregorius

l.3.titul.9.part.4.Dominus Couarru.in epit.de sponsali.2.parte.c.8.§.6.numero.13.qui ait dubiam esse apud se sententiam Abbatis dicentis, vtrumque parentem cogendum esse alere filios spurios, quam ob causam hoc dixerit Dominus Couarru.non intelligo:propterea supraposui verba vltima.c.cum haberet.vt quisque videat sententiam Abbatis ex illo capite depromi, quem sequitur Mechaca de suc cessionum progressu lib.1.§.4.num.49.sequitur Gregor.scholio.1.in.l.3.titul.19.part.4.Item ea sententia, quae habet quod mater teneatur alere filiu spurium,

36 vera est iure Regio.l.5.titul.19.part.4.quae opinio non obtinet si mater nobilis sit, quae fane spurium lactare non cogetur.Azo in summa.C.de patria potesta.quae sententia quamuis in spurijs obtineat, non ita in legitimis, vt scribimus in.§.si mater.

37 Secundò haec opinio locum non habet si mater inops sit, & lactando filio non sufficiat.Azo in summa.C.de patria potesta.Bart.tracta.alimentorum.Dominus Couarru.numer.13.qui plures aggregat.l.3.titul.10.par.4.quod sic accipiendum est, si mater inops sit, nec artificio aliquo lactando filio posit satisfacere, secus si cauponam tabernam, fulloniam, aut stabulum exerceat Emilianus consil.146.numero.12.

38 Item huius.§.sententiae locus est in persona nurus, quia pater non tantum alere tenetur filium spurium sed vxorem eius.l.si filia.§.si filius.C.fam.haercis.tradit Angel.§.1.instit.de iure natu.nume.5.qui ex Vlpiani responso colligit vxorem filij spurij patrē alere debere. Sed haec lex de vxore filij legitimi & naturalis agit, non de vxore spurij, legis tamen ratio aequa lance subest in persona vxoris filij spurij: cum alendi sint spurij à parentibus in vtroque foro huic sententiae accedit Tellius in.l.10.Tauri numero.10.qua de re agimus in.§.non tantum infra ista lege.

39 Vlterius haec sententia locum habet in nepotibus ex filio spurio, quos auus alere tenetur Nicolaus de vbaldis tracta.de successio.abintesta.1.parte nume.47.vers.sequitur quarta speciei liberorum argumēto.c.cum haberet.qui textus agit de filijs spurijs alendis à patre, idem esse in personis nepotum,quasi eadem in vtroque subsit ratio, scripsit Nicolaus de vbaldis. Sed quis etiam lippus nō videt,non subesse eandem rationem in personis nepotum ac filiorum,vt considerauit Gregori.scholio quae suben.in.l.5.titulo.19.part.4.Sed in specie proposita cum de spurijs agamus, potior ratio est in nepotum personis, quam in personis filiorum, quia licet pater naturali iure filios alere teneatur,

neatur, nõn ita nepotes: atq̃ hæc ſententia obtinet, ſiue legitimi ſunt filij ſiue ſpurij, cum vtriſq; natura communis ſit. l. hos accuſare. §. omnibus.ff. de accuſatio. ius tamen ciuile communi Reipublicæ vtilitati conſulens liberos ex nuptijs procreari voluit, vetuitq; concubitus, qui vxorij non ſint, nec ſine pæna, vt hominum libidinem refrenaret charitas liberorum, quos odio parentum noluit àpa tribus educari, vt iniuſti parentes in filiorum perſonis plecterentur. l. final. C. de naturali. lib. vnde cum in perſonis nepotum hæc ratio non ſubſit, apparet ab auis alendos eſſe iure optimo, cui ſententiæ acceſſere Ioann. Luppus infra. Socinus conſi.161.nume.1.lib.2. Ruynus conſilio.124. nume.11. lib. 1. Rolandus conſilio.54. num.62. lib.2. Dominus Couarru. in epi tome de ſponſalibus.2. parte. c. 8. §. 6. nume. 16. qui aduocat in hanc ſententiam Bart. & Abb. cũ nil minus ſenſerint. Sed hãc opinionem communiter receptam eſſe traddit Dominus Anto. Padilla Auth.res quæ.C. cõmunia de legat.numero. 66. cui accedit Marcus Anton. natta.

Interpretatio legis Regiæ.

40 conſilio.108.nume. 4. Hæc recepta crebriusq; approbata opinio iure Regio improbatur. l.5.titu.19.part.4.vbi decretum eſt nepotib9 ſpurijs ſiue ex ſpurio filio procreatis non teneri parentes virilis ſexus alimenta præſtare, ſed eos dũtaxat auos hoc onere aſtrictos eſſe qui materni ſint, quam legem iuris cæſarei rigorem ſequi atteſtatur Dominus Couarr. dicto num. 16. qui affirmat legem iure cano nico correctam eſſe, cui accedit Dominus Padilla dicto numer. 66. Sed nõ abrogari legem per ius canonicum, quinimò ius canonicum contrahi, ac limitari legẽ illa ſcribit Gregorius ſcholio que ſaben. l. 5. titulo. 19. part. 4. Gregorij ſententiam ſequitur Menchaca de ſucceſsionũ creatione lib.2.§.20.nu.313.

Hinc apparet iure noſtro in ambiguo eſſe, an aui paterni alere teneantur nepotes ex filio ſpurio procreatos, cum lege Regia ius canonicum limitari ſint qui dicant, alij verò legem per ius canonicum ab rogari.

41 Ego tamen, vt quæſtio hæc enodetur, in propoſito ſuppono prudentum reſponſis ſancitum eſſe, ac ipſo iure ciuili, vt parentes virilis ſexus non cogantur alere nepotes ſpurios aut ex filio ſpurio procreatos. l. ſiquis à liberis. §. vtrum. materni aui coguntur dicto. §. vtrum. ex quo detracta fuit lex Regia, quæ trahẽda eſt ad priorem legem à qua defluxit: ſcilicet à dicto. §. vtrum: qui textus ſi per ius canonicum ſit ab rogatus, erit ab rogata lex Regia, ſed in hoc articulo ius ciuile non ab rogari per ius canoni cum ex eo apparet q̃. c. cum haberet,

beret, de filijs tantum agat, non de nepotibus. §. vtrum, etiam de nepotibus agit, ergo cum per. c. cum haberet, abrogetur ius ciuile in casu qui capite illo non est comprehensus, leges obseruari debēt, argumento. l. præcipimus in fine. C. de appell. glo. eligetur clem. 2. de electio. Vnde quamuis iure canonico corrigantur leges in personis filiorū, non corrigentur in personis nepotum de quibus. c. cum haberet nō egit: quamuis in vtrisq;

42 eadem subsit ratio. Sed hæc sic accipienda sunt, vt quamuis in correctorijs non sit permissa extensio ex maioritate rationis, vt ingenuè doctores fatentur teste Iass. §. si quis agens nume. 10. in fine insti. de actio. non tamen prohibita est extensio de stricta dictionis significatione ad latam. Accursius scholio ad curationem in Auth. vt ij qui obligat. se perhi. habere res mino. in principio colla. 6. sequitur Iass. in. l. 5. numero. 4. ff. de verb. obligat. Idem Iass. in. l. fratris. numero. 4. C. de inoffi. testa. Accursij sententiam crebrius esse receptam traddidit Curtius iu. in. l. admonendi numero. 61. ff. de iur. iuran. Textus autem in. c. cum haberet, constituit spurios liberos alendos esse, ergo & nepotes ab ab eisdem debere simili modo constituitur per pensa lata significatione dictionis (liberis) quæ, licet ad patrē & matrem in illo capite referatur, tamen dictio hæc tam filios q̄ posteros comprehendit. l. liberorum. ff. de verb. signifi. atq; ita tam parentes quam reliquos maiores, igitur ius canonicum agit de auis, qui ex lata dictionis (liberis) significatione illo capite comprehensi sunt, ergò leges quæ constituere, q; virilis sexus aui non teneantur alere nepotes spurios seruari non debent, vnde apparet bene consideraste Dominū Couarruu. legem septi Partitam ab rogari per. c. cum haberet.

Interpretatio legis Regie.

43 Ego noto legem Regiam quæ ex. §. vtrum detracta est, rationem subiecisse, quare aui pater ni spurios nepotes alere non cogantur, sed tantum materni: quia spurij filij maximè incertus sit pater, mater autem certa sit, illis verbis (esto es por esta razon, porque la madre siempre es cierta del hijo que nace della, que es suyo, lo que non es del padre de los que nacen de las tales mugeres) Decisio legis cōtrahitur per rationem expressam in lege, quam ratio ipsa limitat & declarat, si lex indefinitè ac generaliter loquatur. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. glo. eligatur clem. 1. in princip. de electione. sequitur Iass. in. §. omnium. numero. 38. institu. de actio. Idem Iass. l. quamuis numero. 7. C. de fidei commiss. Ioann. Luppus Rub. de donatio. inter virum & vxorem. §. 68. num. 14. hanc opinionem crebrius

crebrius receptam eſſe traddit
Alex.nu.5. Iaſſ.nu.6. Curt.iuni.
nu.15.Corne.nu.15.in.l.humani
tatis.C.de impub.&alijs ſubſti.
Iaſſ. auth. quas actiones. nu.22.
C.de ſacro ſanctis eccle. Pnrpu
ra.l.fi.nu.23. C. de pactis.in hoc
articulo plura aggregat Mēcha
ca de ſuceſsionū creatione lib.1.
§.10.nu.27.&.nu.45.Idem Mē-
chaca lib.1.§.8.nu.8. Idem lib.3.
§.22.nu.52. Ergò ſi certò appa-
reat ſpurium eſſe nepotem,quià
pater eius filium ſuum eſſe dicat
aliavè legitima probatione,hoc
45 enim legis ratio benè admittit,
&licet præſūptio,qua innititur
lex Regia , eſſet iuris & de iure
admitteret aduerſus ſe ipſiuspa
tris confeſsionē. Accurſius ſcho
lio nullo modo in.l.in contracti
bus.C. de non num.pecu. Idem
Accurſius ſcholio ſcribat auth.
de æquali dotis.§. illud coll.7.ſe
quitur Bart. Auth. ſed iam ne-
ceſſe. C. de donatio. ante nupt.
Bal.l.filium quem habentem.C.
fami.hercis.Paul.caſt.in.l.in ra-
tione.§. quod vulgò. ff. ad lege.
falcid.Iaſſ.l.fin.§.& ſi preſatam.
C. de iure de lib. Alciat. tracta.
præſumptionum ſecunda par-
te in prin. nu. 6. Decius in rub.
de probatio.nu.9.vbi Aret.nu.
17.dicit hanc ſententiam eſſe cō
munem.Idem teſtatur Dominus
Couarrub.de ſponſalibus.1.par
46 te.c.4.nu.3. Sed veriuseſt legem
Regiam,propterea, quià pater
ſpurij ſit incertus, minimè con-
ſtituiſſe vt nepotes ſpurij à pater

Noua legis reſtrictio.

nis auis alendi nō ſint:ſed id po
tius ſtatuit conſultorum reſpon
ſo accedens in.§.vtrum. deciſio
nis rationem ſubjicit lex dicens
propterea auum paternum co-
gi non debere ſpurios alere ne
potes,quià ſpurij pater incertus
eſt, quæ ratio , cum ſit quædam
præſumptio,efficiet, vt ſpurius
quo ad hoc vt ali ab auo pater-
no debeat non cēſeatur nepos,
niſi approbauerit. argumento.
l. Aurelius.§. Titius teſtamento.
47 ff. de lib.legat. Ex qua interpre
tatione colligitur captio quædā
ac limitatio. l. ſiquis à liberis. §.
ſi vel parens , vt locum non ha-
beat illius legis ſententia in ne-
potibus ſpurijs , quiquidem ſe
nepotes eſſe pleuè probaretenē
tur ſi ali ab auo paterno deſide
rent,nec ſat erit ſi ſummatim de
ea re iudex cognoſcat, vt in filij
legitimi perſona conſtitutū eſt,
quod in ſpecie. c. cum haberet.
obtinebit, vt ita demum alatur
filius ſpurius,ſi plenè probaue-
rit ꝙ filius ſit,cum lex filium nō
eſſe præſumat , vnde ſpurio in-
cumbit neceſsitas probādi ple-
nè ꝙ filius ſit , quià cum lex ali-
quid probari præcipit , de ea
probatione loqui intelligitur,
quæ plena ſit;vnde ille qui pro-
bat implere tenebitur proba-
tiones.l.in exceptionibus in fin.
ff. de probatio. l. non hoc. C.
vnde cog.

48 Quæ autem alimenta ſpurijs
præſtanda ſint , quæri ſolet , &
ea præſtari debere ſine quibus
ali cor-

ali corpus non posſit, ſed ſi adē pta fuiſſent, homo periret, cum vitæ ducēdæ ſint neceſſaria plu res exiſtimarunt Bald.l.ſi mari-tus.ff.ſolut.mat. qui ait alimēta, quæ pietatis intuitu præſtātur, non eſſe præſtanda pro dignita te eius, cuidātur. Vnde cum ſpu rios ali piè conſtitutum ſit iure canonico, alimenta erunt, quæ vitæ ſubſidio ſint neceſſaria, nō pro dignitate eius cui præſtan-tur; idem placuit Caſaneo con-ſilio.39.nu.55. Croto.l.1.§. ſed ſi mihi nu.6.ff.de verb.oblig. ſunt enim ſpurij longè deterioris cō ditionis ꝙ legitimi auth.licet.C. de natur.liber.c.ſi gens Anglo-rum.56.diſtinctione, ergò longè tenuiora alimenta ſunt illis præ ſtanda ꝙ legitimis. hæc traddit Emilianus conſilio.146. nu. 10. Crauetta conſilio.219.nu.8.lib.2 Petrus benintendus deciſione. 22.nu.8.qui ait huic opinioni fa uere.c.cum haberet, qui textus educari iuſsit ſpurios, ne fame perirent: cum iure naturæ ali de beant: vnde colligitur ea alimē-ta ſpurio eſſe præſtanda, quæne ceſſariò deſiderātur ne fame pe reat: non autem ali debet pro di gnitate quam ſpurius nō habet, 49 cum infamis ſit. Quæ opinio ex eo apparet, ꝙ in famis à digni-tatibus arcea tur.l.1.C.de digni. lib. 12. vbi notat Bart. ſpurius autem dignitatem obtinere nō poteſt.c.in decorum de ætate & quali.c.1. de filijs presbit. lib. 6. ergò eſt infamis Grego. ſcholio

ca en'en verguença in principio titulo.13.part.4.poſt Bal.l. gene raliter.§.1.C.de inſtitu.& ſubſti tu.qui ait ſpurios iure canonico infames eſſe. Idem approbat Ro landus conſilio.74.nu.30. lib.1. 50 idem Rolandus conſilio.79.nu. 45.lib.2. Atq; hinc dicit Cacia-lupus, ꝙ ſpurij principum ma-giſſunt odioſi in.l.ſiqua illuſtris C.ad orfici nu.68. Barb. in repe titione.l. cum accutiſsimi.C. de fidei cōmiſsis.nu.221.& nu.227. qui agunt de ſpurijs. illuſtri ma-tre procreatis, non idem eſſet ſi nobili patre aut illuſtri ſpurius genitus ſit, qui vilior nō eſt ſpu-rio ex plebeio nato, quia licet ſpurius patrem non ſequatur. l. cum legitimæ.ff. de ſtatu homi-51 num & in hoc parſit conditio ſpurij illuſtri patre procreati & eius qui ex plebeio. l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna. at maiorum ſplē dor & ipſa natura multum ho-noris tribuunt ipſi ſpurio argu mento.l.3. ff. de interdictis, de-trahuntq; illi, qui ex plebeio na tus eſt, quia mali corui malum ouum: dequo Eraſmus chiliadis 1.centuria.9.paræmia.25. & ait Plutarchꝰ in principio libri pri mi de liberis educādis: Pulcher theſaurus eſt bonis procreatū eſſe parentibus, de qua re plura ſcripſit Dominus Iacobus ſepti mancenſ. in lib. inſtitutionum. c.49.nu.5. hinc apparet ſpurijs ex illuſtri patre procreatis iniu ſtum in placabilemq; fuiſſe Rai mundū conſil.77.nu.7.&.nu.12.

lib. 3. qui dixit spurium nobili patre procreatum viliorem esse spurio ex plebeio nato. Sūt tamen qui cōtrariam sententiam tueantur, existimētq; spurios filios pro dignitate alendos esse Corse.in singu. incipit spurios. 2. cuius additionator plures in vnum contulit, huic opinioni accedit illustrissimus Dominus Couarru.in epithome dematrimo.2.parte.c.8.§.6.nu.8. Dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs lib. 2. c. 15.nu.55.versicu. sed verius est.

53 Ipse tamen Dñus Couarru.refellit sententiam Baldi,& ait iure canonico spurijs alimenta deberi pro dignitate eorumiuxta decisionem. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium:quæ hoc modo intelligenda est, sed iure ciuili spurijs filijs, de quibus agit auth. ex complexu parentibus debent alimēta vitæ necessaria, ne fame pereant, sic intelligēda est decisio Auth. ex complexu hoc pacto in vnam consonantiam iungit ius canonicum & ciuile DominusCouarru.

54 Hæc tamen vix deffendere poterit, qui verba & potestatē vtriusq; textus pensitauerit:quū auth.ex cōplexu generaliter & indefinitè spurijs denegat alimenta, quorum verbo ea continentur sine quibus ali corpus non potest. l. legatis.ff.de aliment. & cib.leg. l.verbo victus.ff. de verb.signifi catio ergo alimēta quæ vitæ ducendæ necessaria sunt, ius ciuile de negat, ipsumq; ius canonicū non imperat præstari splendida ac larga prodignitate eius, cui dantur:nec elicitur hæc sententia ex.c.cum haberet in finalibus verbis, (solicitudinis tuæ intererit vt vterq; liberis suis, secundum quod ei suppetunt facultates, necessaria sub ministret) hic apparet vtrumq; parentem alimenta præstari teneri,secundum facultates cuiusq;, vt pater si ditior matre sit, plus conferat,eodem modo mater,si ditior sit patre pluscōferet:atq; hac de causa quātæ sint cuiusq; facultates cōsideramus: non autem vt lautè voluptuosèq; alatur spurius,cui alimēta vitæ necessaria præstāda sunt, ne fame pereat, quod apertè demonstrant verba illa (necessaria sub ministret)illud enim in re quali bet dicitur necessariū, sine quo res consistere nequit. Cicero lib. 2. de natura deorum, nos è terræ cauernis ferrū elicimus rem ad colendos agros necessariam. idem Cicero lib. epistola.14. ad Terentiam.epistola.20.Item cæteraque sunt ad victum & valetudinem necessaria,vnde apparet ea quæ ad vitam sunt necessaria, ne fame filius spurius pereat, esse à parentibus præstanda, quod arbitrio boni viri relinquendum est.

55 Accursius scholio.legitima auth.de triente & semisse.§.consideremus.per zath. quibus modis natura effici. sui. §. fina. huic Accursij sententiæ

accedit Ioannes Igneus in Rep. l.necessarios.§.nō alias.nu.146. ff.ad fillaniū.Emelianus cōsilio 56146.num.6. Virum bonum pro iudice leges accipiunt. l. continuus.§.cum ita.ff.de verb.obliga. annotat Accursius scholio quasi.l.sed si vnius.§.prætor ait. ff. de iniurijs. per eum textum. idem Accursius scholio pe.in.l. omnis. ff. de procurat.Bernardus scholio, celeri in. c. potuit delocato. traddit Tiraquellus tract.de retractu titu.1.§.30.glo. 2.nu.1.quæ consultorum respon sa non apertè demonstrant viri boni appellatione iudicem con tineri, vnde ipse existimo virū bonū dici eum qui integræ existimationis probatæq; fidei sit: hinc fit vt cum lex aliquid viri 57boni arbitrio reliquit,de eo intelligat qui probus ac diligens sit pater familias, cuia nihil in ea re interest. l. quod nisi. ff. de operis liber.l. cum vnus.§. fina. 58 ff. de vsufructu. Quæ sententia iure Regio approbata est.l.8. titulo.13.part.6. quo iure alimenta decernenda sunt filio spurio nō arbitrio boni viri,sed quinta pars spurio ascribetur,vt ala tur.l.10. Tauri.quæ est.l.8.titu.8 lib. 5. nouæ compilat. cuius rei cognitio prolixiorē tractatum 59habet, si quidem multa in proposito quæri solent,sed maximè an si quinta paternæ substantiæ pars alendo filio spurio non sufficiat, vltra præscriptum modū progredi liceat,& licere attesta tur Dominus Couarru. in dict. §.6.nu.8. sed viri doctissimi sen tentiam refellit Tellius.l.10. Tauri nu.3. qui negat licere vltra cōstitutum alimentorum modum progredi: arguitq; incuriæ illustrissimum Couarruuiam quod huius sententiæ authorem dixe rit Ioannem Luppum in. c. per vestras de dona.inter vir.& vxo. not.3. §.24. in fine qui tamen id non dicit, sed Tellius alios increpans miserè allucinatur:cum Dominus Couarruuias duo pro ponat: Hoc primò, q; si quinta pars paternæ substantiæ nō sufficiat alendo spurio vltra progredi liceat, ipseq; in hanc sententiam neminem aduocat. Secundò proponit nō minui præscriptum modū ac quintam substantiæ partem à lege definitam pro alimentis spurij ex eo,quod pars illa superet alimenta necessaria,in hisq; partibus esse Luppum ait, qui in hac sentētia fuit in.§.24. de qua re agemus inferius, dum sciamus quis iustius induit arma, Dominus Couarruuias qui affirmat vltra constitutum modum progredi licere, si quinta paternæ substantiæ pars alendo spurio non sufficiat, an Tellius qui negat, innititurq;.l. 10. Tauri. Illis verbis (por virtud de la tal obligaciō no le pueda mandar mas de hasta el quinto)quæ lex agit de patre, qui alere tenetur, item de filio, qui indiget alimentis, & præcipit, ne spurio filio ob alimenta pater

Aduersus Tellium.

præstet vltra quintã bonorum partem,quod ea ratione fit,quià de ea parte pater pro arbitrio testari potest, cum non cedat in filij legitimã: alioquim legitimũ filium damno afficeret spurius, quod iura abhorrent: hæc Tellius, qui negat educationem liberorũ esse iuris naturalis, qua dere abundè infra actũ est. Sed hæc non considerauit maturè Tellius, cũ spurij filij ali debeat secundum regulas iuris Pontificij,cui ius ciuile cedit in hoc articulo; vt crebrius receptum est. Si spurius ali debet, nec quinta pars substantiæ paternæ sat est, vltra præscriptum modum erogabitur,ne pereat spurius filius: vnde ex vniuersis patris facultatibus alentur legitimus & spurius si vtrique alendo sufficiant: quòd si vnitatum, præferetur legitimus,qui certus filius est.l. filium. ff. de his qui sunt sui. quòd si spurius ex eo sit procreatus,qui liberos legitimos non sustulit, cum fratrem legitimè quæsitum competitorem non habeat, de bonis patris aletur, quãuis vniuersa substantia patris prodigatur, si tam sit modica, vt alendo filio spurio sit necessaria:quià iura canonica & naturalia nõ potuit corrumpere ciuilis ratio. l. eas obligationes.ff. de capit.di-

60 mit. Hinc apparet contra iuris naturalis præcepta peccare patrem, qui cum liberos habeat, quibus alendis sat esset vniuersum patrimonium, vni tertiam & quintam bonorũ partem relinquit: vnde fit vt iste lautè alatur, reliqui fame egestate que premantur, cum frater non cogatur alere fratres nisi ex largis facultatibus, vnde filiorum alter abũdabit, alter esuriet. Nec huic opinioni obstat si dicatur, quòd iure Regio hoc permissum sit, quià hæc decisio generalis contrahi debet,si alimenta filijs hac de causa auferantur: quod impiũ est.l.necare.ff. de lib.agnos: non enim potest ius ciuile permittere, vt necessaria vitæ tuendæ alimenta filio denegentur: quæ iure naturæ præstãda sunt legitimè quæsitis liberis,atque spurijs: cui ius canonicum accessit. Id autem, quod secundo loco

61 traddidit Dominus Couarru. dubitationẽ habet: vtrũ minui debet ac contrahi quinta pars substantiæ paternæ, sitàm amplasit vt alendo filio spurio pro dignitate eius sufficiat, superque sit,& nõ debere cõtrahi author est Ioã. Luppus in.c.per vestras not.3.§.24.nu.fi.cui accedit Dominus Couarru.dicto nu.8. qui in hac sententia fuere argumento.l.9.&.10. Tauri. Vbi permissa est parentibus potestas relinquendi spurio filio quintam bonorum partem, nec decisionem contrahit lex,vt locum non habeat, si quinta pars vltra modũ alimenti præscriptũ progrediatur, vnde meritò dicit Ioan. Luppus cõstitutionem hãc perpetuò esse memoriæ tenendam,

eamque

eamq; affirmat eo rogante con ditam esse. Hanc opinionem sequitur Anton. Gomez in. l. 10. Tauri numero. 41.

62 Contrariam sententiam multi approbant existimãtes minui quintam spurio filio à patre relictam, si alimẽtorum modum superet. Castillus in. l. 10. Tauri. in parte mas de la quinta, hæc opinio placuit Tellio. dict. l. 10. nu. 9 domino Ludouico Molinæ. lib. 3. de primogenijs. c. 15. nu. 54. ea ratione, quia spurius alimenta dum taxat capere potest de bonis paternis: lexq; certis finibus circumscripsit, quod alimentorũ nomine filius capere potest, quos eggredi permissum nõ est. l. age cum geniano. C. de transactio. l. in agris. ff. de acquir. rerũ. domi. vnde cum alimenta tantum spurius filius capere possit, quod vltra alimenta pater dederit donasse videbitur, quapropter id quod alimẽtis pro dignitate ex hibitis superfit, filius nõ capiet. Nec contrarium constituit lex Regia, sed id potius, q; pater spurio filio relinquere nõ possit vltra quintam alimentorum nomine, ipsaq; lex negatiuè loquitur, nõ permissiuè, quia spurius alimentis debet esse contẽtus, ac propterea nihil capiet,

63 vt Tellius ait, hanc opinionem fulcit sententia Bal. l. eam quam nu. 14. C. de fidei cõmiss. quia itaq; si pater spurio filio legauerit, si alimentorum modum legatum superet, reuocabitur legatum vsq; ad iustũ modum, sequitur Socin. cõsi. 161. lib. 1. pluresq; do ctores, quos aggregat Tellius in l. 10. Tauri. nu. 9. vbi Ioã. Lupp⁹ nu. 2. & 50. hanc sententiã sequitur. Idem Ioã. Lupp⁹ in. l. 9. Tauri. nu. 17. Ambrosius de opizonibus in repetitione. l. filius familias. §. diui. nu. 142. ff. de legat. 1.

64 Rolan. consil. 74. nu. 4. Exquo apparetiure optimo dixisse Matheum de afflictis decisione. 99. q; si quis emphitheoticũ ius stipuletur pro se & filijs suis naturalibus & spurijs, q; illis acquiretur emphiteosis pro ea parte, quæ alimẽtis parsit, quæq; decernenda esset alimenta petẽtibus. sequitur Paleotus de nothis spu rijsq; filijs. c. 31. nu. 5. & c. 45. n. 8.

65 Ipse tamẽ priorem sentẽtiam magis probo, quæ fulcitur. l. 9. Tauri. & l. 10. vti benè cõsiderauit Ioã. Lupp⁹ in. §. 24. nu. fi. quæ lex cõstituit, ne pater aut mater, in quibus casibus astringuntur onere alẽdi liberos spurios, possint vltra quintã bonorum partem filio dare: ergò argumẽto à cõtrario sumpto vsq; ad quintã dare poterunt, cum prohibitus donare vltra quantitatẽ præscriptam à lege, vsq; ad eam donare possit argumẽto. l. sancimus. C. de donatio. clem. exiui de paradiso versi. cum autẽ natura termini. de verb. sig. quem tex. dicit esse singularẽ Socyn. repet. l. 1. ff. de vulgar. nu. 28. Iass. in. l. fi. cogni tio in princi ff. de offici. eius. cui mãd. est iurisdictio. dicit esse tex tum

tum aureum Annanias. consil. 36. dum declarat naturam termini restrictiui. vnde cũ pater vel mater spurio filio non possit donare vltra quintam, vsq; ad quintam donare poterit, quæ sententia ex eo apparet, ꝙ lex Regia in hoc articulo patris & matris æqualem faciat cõditionem, vetat enim quod pater aut mater possit vltra quintã partem donare spurio filio, illa dictio (no pueda) ad vtrumq; refertur, sed vna determinatio respiciẽs plura determinabilia debet ea pari formiter determinare. l. iamhoc iure. ff. de vulga. mater autem adulterino in cestuoso vẽ filio potest donare vsq; ad quintam. l. 9 Tauri. licet iure cõmuni prohibita sit. auth. quib. modis. natur. effici. legit. §. pen. & Accursius. l. si qua illustris. C. ad orfici. Bart. l. fin. ff. de his quibus vt indig. nu. 4. ergò & pater, cum in hoc sit æqualis cõditio vtriusq; quod tàm ratio q̃ verba legis demonstrant (de la que podria disponer por su anima) a camparatem quam extraneo dare pater vel mater potest existente prole legitimè quæsita, potest spurio dare legis indulgẽtia, quæ spurij & extranei permittit esse æqualem conditionem, cumq; matri quintam bonorum partem spurio dare permissum sit lege noua, ne alimẽtorum nomine plus donare sibi licere existimaret, constitutum est lege decima, ve nomine alimentorum dare non possit vltra quintam (y por causa de los dichos alimẽtos no sea mas capaz el hijo illegitimo) ergò quintam capere permissum est, vltra quintam prohibitum.

Interpretatio legis Regiæ.

66 Sed quid noui afferat lex decima, cum mater absolutè ac pro arbitrio possit quintam spurio donare, quæri potest, & id sanè introducit, quod vltra quintam quam donare potest legis permissu, aliquid amplius etiam alimentorum nomine dare nõ possit, quãuis dixerit quintam partem non sufficere alendo filio spurio prodignitate: sed si vitæ subsidio necessarium esset vltra quintam dare, hoc non posset lege ciuili prohiberi, quia iure canonico aliter cõstitutum est, vt supra posuimus. Id etiam statuit lex decima, ꝙ si alendo filio sexta vel octaua pars substantiæ paternæ sufficiat, non cogatur inuitus pater vltra illam erogare, quia sponte sua quintam dare poterit, inuitus autem non cogetur nisi eam partem, quæ alẽdo filio spurio sit necessaria argumento. l. non quicquid. ff. de 67 iudicijs. Hæc inferuntur ad multa. Primò ꝙ si pater spurio filio diuiti quintam reliquerit, non minuetur legatum: Vt Ioã. Luppus maturè cõsiderauit in dict. §. 24. nu. fi. cui accedit Dominus Couarru. dicto nu. 8. & nu. 10. quia lege decima Tauri permissum est patri quintam bonorũ partem spurio filio relinquere: quãuis vltra illam progredi prohibea

hibcatur, vt supra scripsimus. Exhoc apparet explodi debere sententiā Tellij in l.10. Tauri.nu. 6.&.7.refellētis Ioānis Luppi opinionem, propterea quia iure cōmuni pater spurio filiolegare nō posit. Bart.l.fi.nu.3.ff.de his quib.vt indig.argumento.l.1.C. de natur.liber. l.10.titul.13.p.6. Sed tantū alimēta præbere iure canonico. c. cum haberet de eo qui duxit in mat. traddit Craue ta consi.219.nu.7.lib.2.Paul.Grilādus de pœnis omnifa.coitus.q. 2.nu.9. Loriotus de gradibus axiomate.60. Alex.l.2.nu.3.ff.de in ius voca.Parisius cōsi.9.nu.3.

68 lib.2.Hinc dicit Paul.castrē.cōsilio.5.lib.1.id quod pater relinquit spurio egēti censeri relictū in alimēta. huic opinioni fauet. l.si cum dote §.si pater. ff. solut. mat.vbi indubijscēsetur quidsa ctum ex ea causa,exqua fieri potest,notat Corneus cōsi.217.lib. 3.Crauetacōsi.219.nu.8.lib.2.vnde apparet veram esse setētiam

69 Abb.cōsil.113.lib.2.quē sequitur Iacobus mādeliusconsi.44.dicētis, q legatū spuriæ filiæ relictū cedit in causam dotis,& peti debet quasi dos. quæ alimēta quintam bonorum partem superare nō debent. Vnde lex Regia modum alimētis statuit, ne hac occasione pater posit spurio filio maximā patrimonij partem cōferre, sed longè diuersum cōstituisse legem Regiam, supra posuimus. quæ tam in ratione, q in æquiparatione patris & matris patri potestatem permittit relinquēdi filio spurio quintam, vltra quam progredi eum non oportet, propterea quia alimentorum onere astrictus est.

70 Secundò quod pater spurio filio egenti poterit donare fundum exquo alatur, traddit Bal. l.eam quam nu.45.C.de fidei cō missis argumēto.l.Lutius. ff. de donatio.inter vir.&vxo.vbi fructus fundi non debēt excedere quantitatem, quæ alimentis cōueniat, q si superent reuocabūtur vsq ad eam summā, quæ alimētis præstandis sufficiat, sequitur Ioan.Lupp.in Rubri.de donat.inter vir.& vxorem.§.50. li

71 mit.2.nu.27. cui accedit Grego. scholio.1.in.l.2.titulo.19.part.4. In proposito prætermittēdum nō est, q fundus exquo spurius ali debet alienari non poterit; quia fundum pignori accepisse videtur ad alimenta, Bart.l.Lutius.nu.2.ff.de alimē. & cib.leg. argumento.l.1.C.communia de legat. sequitur Rebuffus tracta de cōstitutione redditū artic.1.

72 glo.14.num.38.Hinc fit vt dicat Bal.consi.175.lib.3.q in hac specie spurius cauere debet se restituturū legatum fundum illis ad quos peruenturus est post eius mortē argumento.l.in omnibus ff.de iudicijs, quia morte alimētarij alimentorū extinguitur legatū.l.cum ij.§.modus.ff.de trāsactio.Angel.consilio.9. Ex quo apertè colligitur legatūfundum non trāsmitti ad hæredes spurij

73 Bar.in.l.fi.nu.7.ff.de his quibus vt indignis. sequitur Abb. cõsi. 115.nu.4.lib.2.Iacobus de sanct. Seuerino in.l.si qua illustris col. fin. C.ad orficianum. & ibi Cacialupus nu.93. Calcaneus cõsil. 62.nu.17.quiacum vita extingui tur alimentorum legatum dict. §.modus & argumento.§. sed si filius infra ista lege.idem appro bat Ioã.Luppus in.c.per vestras de donatio. inter vir. & vxor. not.3.§.23.nu.7. vbi Bernardus Diaz alios refert, sequitur Gui llermus in.c.Rainũtius de testamentis. verbo & vxorem nomi ne Adalasiam.nu.144.Aymon Crauetta.consil.199.nu.1. Petrus benintẽdus decisione.22.Antonius in.l.20.Tauri nu.42.Rolãdus consilio.54.nu.77.

74 Remedium autem vt spurius transmittat in liberos fundum legatum in alimenta præsentaneum est, vt docet Bart.in.l.fin. nu.7.ff.de his quib9vt indignis, ꝙ pater spurio filio fundũ leget ob alimẽta, ac iubeat vt filio de mortuo infundum eius filij succedat,quo casu transmittetur in nepotes,quib9 auus donare potest,cui sententiæ pluresaccessere Alex.cõsi.18.nu.17.lib.5.Crauetta cõsi.186.nu.16.Ioã Lupp. in.l. 10. Tauri.nu.43.&. 44.Gomez Arias in.l.7. Tauri nu.15. & nu. 41.idẽ Arias.l.8.Tauri nu.8.Capitius decisione.164. nu.1. hanc opinionẽ approbat ipseBart.in Auth.ex cõplexu.C.de incestis. nupt.sequitur Angel.degãbelio tracta.de testa.glo.69.nu.2.Rolandinus tracta.flos testamẽtorum Rubri.18.nu.4.Ioã.Bapt. de sancto Blasio tracta.de priuilegijs dotalibus priuileg.242. Ludoui.desardis de legitimatio

75 ne.§.fin. nu.10. iure tamẽ Regio cõstitutum est vt spurius ad hæredem transmittat, quod ei pater dederit ob alimẽta,co ꝙ pro arbitrio ipse filius vtatur dum vixerit.l.9.&.l.10.Taur.tradit DominusCouarrur.in epith.de sponsalibus.2.par.c.8.§.6.nu.15 Tellius.l.10.Tauri nu.57.&.58.

76 Sed quæri solet,iure Regio con stitutum est ad hæredes spuriũ filium trãsmittere quintã, quam alimẽtorum nomine ei pater do nauit,si filius spuri9 testatus moriatur:si tamen de quinta nõ disponat,an trãsmittat eam ad hæredes? & ex generali ac indefinita decisione.l.10.Tauri.colligi potest,ꝙ trãsmittat in hæredes, inqua opinione fuit Tellius in l.10.Tauri. nu.26.quiа nõ dispo nẽdo hæredibus videtur eam re linquere argumento. l.conficiũtur.ff.de iure codici.cui sẽtẽtiæ accedo: quæ ex intentione legis Regiæ concinè elicitur, nisi pater inuitus alere cogatur, nam si captis pignoribus iudici parere compellatur,fundum ꝙ spurius pignori accipiat ad alimenta, nõ transmittet eum ad hæredes, cum alimenta morte extinguan tur.argumento.l.cum ñ.§.causæ ff. de transactio. exemplo filiæ, quæ à patris successione repelli

tur per statutum reseruatis alimentis, hæc non transmittit ad liberos, quia cum vita finiuntur §. causæ. tradit Bal. l. 1. in fin. ff. de iust. & iur. sequitur Albert. Brunus tracta. statutorū arti. 11. q. 9. in principio nu. 6. Ioan. Lupus in c. per vestras not. 3. §. 24. nu. 7. Item ipsæ leges Regiæ, quæ potestatem transmittēdi quintā spurio permisere loquuntur in casu quo pater spurio legat lubēs ac sponte.

77 Id quidem prætermittēdum nō est, id quod alimentorum nomine pater legauit spurio nō cēseri pium, propterea quia quamuis inter patrē & filiū pietas consistat, tamē quia pietas hæc qua pater impellitur spurio relinquere, est naturalis quædam cōpassio, nō religio erga deum, nō est legatū piū Bal. l. 1. C. de sacro sanct. eccle. nu. 28. sequitur Ale. in. l. diui Seuerus. nu. 4. ff. ad leg. fal. vbi ait hoc esse bene notādu.

)(Ipse autem hanc opinionem probare non possum, qui existimē cōtrariā aptius à iure desluere, cum persona illius qui donat non efficiat alimētorum legatū pium, sed persona eius qui alimentis donatur. l. mella. ff. de alimen. & cibar. leg. vnde quamuis pater filio spurio donet ob naturalem erga filium charitatē, non ob religionem erga deum, quia egenti alimēta subministrat, intelligetur legatū pium argumēto. l. nam & si parētibus. in prin

78 cipio. ff. de inoffi. testa. Ex quo apparet veram esse opinionem Purpurati. l. si pascenda. nu. 42. C. de pactis. qui ait ꝙ alimenta spurio debita à patre iudicis officio peti debent apud iudicem ecclesiasticū. quod dixerat Arct. consilio. 44. Bart. l. solent. ff. de alimen. & cibar. legat. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. not. 2. nu. 19. Dominus Couarr. dict. c. 8. §. 6. nu. 6. quod sic accipiendum est, vt spurius si velit apud ecclesiasticum iudicem postulare possit, inuitus verò non cogetur, sed poterit si libuerit apud secularem iudicem alimēta petere: vt tradidit Lācelotus galiaula reper. Rub. ff. de verb. obliga. nu. 22. & nu. 23. Capitius decisione. 164. qui iudex, si lis sit delegato alimētorum spurio relicto, ali spuriū iubebit dum lis pendet. Rebuffus ad cōstitutiones Regias tractatu de sententijs articulo. 1. glo. 2. nu. 30.

79 In superioribus abundè tradidimus spurium filium à patre esse alendum: quæri tamen solet, si pater mortuus sit, nec quidquam spurio reliquerit, an hæredes alere spurium teneantur, & teneri, author est, Abb. consilio. 115. in principio lib. 2. qui ea ratione innititur, ꝙ pater alere tenebatur, ergò eius hæres, qui in locum testatoris sufficitur, auth. licet. C. de natur. liber. & ibi Baldus notat. hoc ex eo fit, quia onus alendi spurios filios, quo pater astringitur reale est, transit ꝙ cum

Aduersus Bald. & Alex.

rebus

rebus ipsis paternis. l. 1. C. sine censu vel reliq. hanc sententiam sequitur Alex. consilio. 149. lib. 2. Ludouicus de sardis tracta. de legitimatione colu. 9. versiculo quæritur. Hippo. sing. 358. Dominus Couarru. dict. c. 8. §. 6. nu. 14. plures sequũtur, quos invnũ contulit Dueñas Regul. 367. am pliatio. 4. Petrus benintendus decisione. 22. Anto. Gomez. l. 9. Tauri. nu. 39. Rolandus con. 54 nu. 64. lib. 1. huic sententiæ fauet l. 8. titulo. 13. part. 6. quæ iubet filios naturales ali ab hæredibus patris, quæ ratio locum habet in spurijs, qui alendi sunt à parentibus.

Contrariam sententiam sunt qui defendant, vt necessitas alẽdi spurios non transeat in hæredes patris. Sali. auth. ex complexu. C. de incestis nupt. nu. 2. Calcaneus. consi 62. nu. 7. argumẽto. l. fi. ff. de exercitoria. huic sectæ accedit Menchaca de suc cessionum creatione lib. 2. §. 20. nu. 315. quæ sententia tutum nõ habet propugnaculũ quo se tue ri possit, superior autem opinio & cõmunior est & verior, quia bona patris alendi liberos onere astricta transeunt ad hæredes. l. si quis à liberis. § itẽ rescriptum. quæ lex quamuis de parre legitimo agat, locũ habet in per sona patris illegitimi, qui spurium filium alere tenetur naturali instigatione, & affectu, & ca nonis præcepto. vnde in propo sito pater filio alimenta præstabit pro modo facultatũ, quia ea præstare legis præcepto cõpelli tur. l. si quis a liberis. §. sed si filius supra. l. Imperator. ff. ad trebel. l. 2. titu. 19. p. 4. cũq; patris bona hac obligatione sint astricta, cũ sua cõditione ad quem cũq; hære dem trãseunt. l. 2. in princ. ff. de alim. & cibar. leg. quæ lex huic opinioni aprimè fauet, cũ nil in tersit à testatore relicta sint alimẽta, vel legis præcepto debita: cũ in hoc articulo parsit legis & hominis potestas. auth. de nuptijs. §. disponat. Quæ sentẽtia in

81 persona emptoris locum nõ habet, quia nõ subest eadẽ ratio in ea, quæ in persona hæredis, quia pater qui filiũ exhibere cogitur legis præcepto ex charitate sanguinis, liberã habet bonorũ administratione argum. l. si arroga tor. ff. de adoptio. potestq; bona vendere atq; in quoscumq; vsus prodigere, dũmodo in fraudẽle gis nõ prodigat. l. Imperator. ff.

82 ad trebell. Quæ sentẽtia sic est vera, vt pater nequeat testamento suo cauere ne hæredes alimenta suppeditẽt filijs suis spurijs. Bal. l. id quod pauperib9 nu. 37. C. de episco. & cleri. post Dinũ cõsi. 9. qui fuit author huius sententiæ: quia pater legis naturalis præcepto alere filios tenetur, vt dictum est. cui accessit lex ciuilis. l. si quis à liberis. & lex canonica. c. cum haberet: ergo non potuit pater filium alimentis priua re, quæ à lege defferũtur argumẽ to. l. si arrogator. ff. de adoptio.

opinio

opinionem Dyni sequitur Iass. consili.29. lib.1. Hipp.sing.354. Dominus Couarr. in epithome desponsali.2.parte.c.8.§.6. nu.5 versicu.quintò infero. qui aduocat Roderiũ Xuarez in.l.1.titu. 6.lib.3.fori versi.notandum.qui dicit hanc Dini sententiam esse aureã, sequitur Ioã.Lup. in.l.10. Tauri nu.2. & ibi Tellius nu.9. Castillus in parte en caso. Craueta.consi.219.nu.6.lib.2. Emilianus. consi.139. Menchaca de successio. progressu lib.1.§.4. nu.49. Paleotus de nothis.c.47. nu.6.qui ait hanc opinionem locum habere in auo argumento. l.fin.C.de natur. lib.&.l.1.§.lex falcidia.ff. ad leg.falcid. de quo scripsimus.nu.19.

83 Secũdò colligit Accursius ex hac lege ꝙ frater tenetur alere fratrẽ legitimũ eisdẽ parẽtibus, idẽ procreatũ traddit ipse Accursius scholio præstiterit. l.1.§. sed nõ nullos.ff.de tutellis & ratio distra.scholio præstiterit. An notauit idẽ Accursius in.l.qui filiũ.ff.vbi pupi.edu.debeat scholio si.Idem Accursius in.l.1.C.de alendis. liber. Idem Accursius scholio iustè in.l. si quis.§. idem rescripsit. specular.titul. qui filij sint legiti.nu.23. hanc sentẽtiam sequitur Cynus in.l.2.C.de alẽd. liber. nu.2. atq; inibi Alber. in principio. nu.1. qui ait opinionem Accursij communiter seruari, idem probat Bar.ibi, idem Bart.l. si quis à liberis. §. vtrum nu.5.sequitur Bald.consilio.103. nu.3. lib.3. Ioann. de Ligniano tracta.de amicitia. §.hinc insurgit.nu.3.Fulgosius consilio.228. colu.2. sequitur Iass.l.1. ff. solut. matri. nu.31. dicit communem Abb.in.c.peruenit.nu.5. de arbritris, Ioann.Galdensis de arte testandi titulo.3. cautela.17. nu. 8.Ferrara in.§.sed naturalia quidem iura insti de iure natu.Ruynus consilio.139.nu.4. Hieronimus schurf.consilio.130.nu.2. inter consilia feudalia.Ioann.Hãnibal in repetitione. Rub.ff. solut.matri.nu.158.Corasius.l.qui liberos. nu.117. ff. de ritu nupt. Alciat.consilio.333.Anton.Gomez in.l.40.Tauri nu.75. Gregor.cholio.fin.in.l.4. titulo.19. part.4.Dominus Padilla Auth. res quæ.C. commu.de legat.nu. 87. hanc sententiam communiter receptam esse scripsit Oroscius in.l.1.ff.de iust.& iur.nu.22 sequitur Laurent.Siluanus. consilio.33.nu.5. affirmat opinionẽ hanc communem esse Nemausensis. tracta clausularum pag. 949. in fine. Tiraquellus de iure primogeniorum. q.4.nu.33. hæc sententia fulcitur Vlpiani responso.in.l.1.§.sed nonnullos. ff.de tute.& ratio. dis. cõfirmat Julian9 in.l.qui filiũ.ff. vbi pup. educa.debe.Caius in.l. tutor secundum dignitatem.§.fin.ff. de administra. tuto.vbi est hoc expressum, vt inquit Bal.consi.103. nu.3.lib.5. quæ opinio inde probatur, quod tutor rationibus pupilli expensum præscribere possit,

possit, quod ipse pupillus maior factus expendisset. l. cum plures §. cum tutor. ff. de aministratio. tuto. tutor autem pupilli rationibus præscribit, quod in alendis fratribus expendit. l. tutor secundum dignitatem. §. fina. ff. de adminis. tuto. ergò frater lege obligatus est alere fratres, quæ post Oldradum, Dinum, & Cinum doctè traddidit Alberi. l. 1. C. de alend. lib.

84 Hæc tamē opinio, quæ à iuriscō mētarorib9 recepta est, lege nō probatur ex omni parte: quià quamuis frater sororem alere legis decreto compellatur, nullibi tamen cautum reperitur, vt fratrem alere cogatur, nec est eadē ratio in fratre alendo, quæ in sorore, cum soror sit sequioris vitæ, quià sexus muliebris sequior dicitur ab Apuleio, teste Alciat. lib. 4. de verb. signifi. fol. penul. hoc discrimē inter masculos & fæminas cōstituit Accursi9 scholio fin. in. l. pen. ff. vt in posse. legat. quod in proposito locū habet: cum frater egētem fratrem alere teneatur, diuitem autem minimè, sed ille, qui alimenta sibi suppeditare nequit, satis dicitur esse vitæ sequioris. l. cum ij. §. sed & personarum. ff. de trāsactio. inibiq; Oroscius annotat. nu. 9. probatur iure consulti responso in. l. mutus. §. manenre. ff. de iur. dot. vnde hac de causa priori sententiæ omnes iuris interpretes consensere, quæ opinio iudicū suffragio approbata est, vt attestatur Xuarez. l. quoniā in prioribus, super lege Regia. limitatione secunda. nu. 10. sequitur Dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primo genijs lib. 2. c. 15. nu. 57. *ss. sf.*

85 Hæc conclusio obtinet in persona fratris eodem patre creati, quamuis mater non sit eadem. Bal. consilio. 103. nu. 3. lib. 5. argumento. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de adminis. tuto. quæ sententia rationem habet: cum frater is verè sit, qui eodem patre natus est, quià pater ingignēdo filio est causa agens, mater verò patiens, causa verò agens est nobilior patiente, vnde patris con86ditionem filius sequitur, à quo dignitas in filium descēdit. Bal. l. fi. in. fin. C. de seruis fugi. l. exēplo. C. de decurio lib. 10. Baldi sententiam sequitur Ancarr. cōsilio. 380. in prin. quæ sententia pluribus placet, quos in vnum conrulit Ioann. Luppus in repetitio. Rubri. de donatio. Inter virum & vxorem. §. 32. num. 4. traddit Barba. in prohemio clemen. versi. hæc sanè. col. 2. Ioan. de platea in. l. eos. C. de decurio lib. 10. Decius in. l. fæminæ num. 84. ff. de Regul. iuris. glo. 2. in c. dicat aliquis. 32. q. 4. Felin. c. super eo. de testibus. Idem Feli. & Decius num. 4. in. c. nouit de iudicijs, probatur iure Regio. l. 3. titul. 21. part. 2. l. 2. titul. 2. part. 7. l. fina. titulo. 22. lib. 4. fori. Secūdò locū habet recepta sententia in in persona fratris, qui

legitimus non est, sed naturalis tantum, quem frater alere tenetur. auth. licet. C. de naturali. liber. auth. quibus. mod. natu effi. sui. §. discretis. coll. 6. quarum legum argumento hanc opinionem veram esse existimauit Cynus in l. 1. C. de alendis liberis. pro hac sententia adducit Accursius tex. in Auth. licet, & textum in auth. quibus. mod. natu. effici. sui. §. si quis igitur habens filios collatio. 6. hanc opinionem sequitur Bart. in. §. vtrum. nu. 5. ista lege. Idem Bart. in. l. fin. nu. 2 C. de alendis lib. hanc quaestionē inter sabbatinas cōtulit Rofredus. q. 28. quae incipit. vitalis habebat duos filios qui Accursij sententiae accedit. sequitur Albericus in. l. 1. C. de alend. liberis Bald. in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. idem Bal. in Auth. licet. C. de naturalibus liberis. Angelus in principio institu. de iure naturali. Gregorius scholio fina. in. l. 4. titulo. 19. part. 4. Idē Grego. scholio. caesar in. l. 18. titulo 16. part. 6. Dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs lib. 2. c. 15. nu. 64 Rolandus. consilio. 54. nu. 48. 51. 73 74. qui hanc sententiam ait non obtinere, si frater naturalis opifex sit, quia cum ex artificio alimenta sibi suppeditare valeat, à fratre alendus non est.

88 Tertiò haec sententia locū habet in persona fratris vterini, quē frater exhibere tenetur ex sententia Cyni in. l. 1. nu. 2. C. de alēd. lib. per textum. in. l. necare. ff. de lib. agnos. Item huic opinioni fauet ratio, quae habet ꝗ leges cōstituētes vt frater fratrē alere teneatur, nō distingūt eodem patre procreati sint, an verò vterini tātum, vt Cynus ait. sed huic opinioni aduersatur. l. cum plures. §. pe. ff. de administra. tuto. l. nō omni. C. eod. titu. quae negat fratrē teneri dotem constituere sorori alio patre natae, has leges de dote agere palam est, quae in alimētis locū non habebūt, cum non eadem sit ratio dotis & alimoniae, vt alibi scripsimus, & tradidit Dñus Ludouicus Molina de primogenijs Hispanorū lib. 2. c. 15. nu. 62. hac de causa sententiam Cyni dicentis vterinum fratrem teneri alere fratrem, sequitur Bal. in. l. qui filiū nor. si. ff. vbi pupillus educa debet. Angel. in. l. à filia. ff. ad trebellia. atꝗ ibi Alex. nu. 6. idem Alex. nu. 13. Ioan. Imola. Ripa. nu. 85. in. l. 1. ff. solut. matri. las. in auth. res quae. nu. 10. C. commu. de legat. Ioā. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxo. §. 20 nu. 6. versicul. item frater. Laurentius Siluanus consilio. 2. nu. 27. lib. 1. in hac sententia omnes conueniunt vt apparet ex Domino Ludouico Molina de pri

89 mogenijs Hispā. lib. 2. c. 15. numer. 59. haec sententia obtinebit in persona fratris spurij eadem matre procreati. Maria. Socy. senior in. l. 1. ff. solut. matri. sequitur Ioann. Luppus in c. per

c.per vestras de donat.inter vi- ri & vxo.not.3.§.fina.nu.3. nec memini alibi me legisse: sed hãc sententiam firmissimis argumen tis deffendi posse certo scio: quia iure ciuili spurius frater vteri- nus cognationis iura retinet, quis agnationis iura non habeat. Inde fit, vt fratri vterino spurio intestato iustus hæres sit.l.2.l.si spurij.ff.vnde cognat.ab hac sen tentia nemo discrepat vt osten- dit Dominus Couar. in epitho. de sponsa.2 parte.c.8.§.5.nu.19 Dueñas in Regul.366.limit.10. ratio enim quæ ad hæreditatem vocat eos, obtinet in alimentis: ergo idem de alimentis definie- mus: ad hæreditatem autem na- turalis æquitas & sanguinis ra- tio vocat.l.hac parte.ff.vnde co gnati.illis verbis(hac parte pro consul naturali æquitate motus omnibus cognatis permittit bo norum possessionem, quos san- guinis ratio vocat ad hæredita- tem, licet iure ciuili deficiant) Ergo vocabit ad alimenta, cum res hæc ex charitate sanguinis descendat, vt inopes parentes filij aut fratres alantur à filijs pa rentibus & fratribus.§.vtrum supra ista lege.illis verbis(& cũ ex æquitate hæc res descendat charitateq; sanguinis)Hæc sen tentia fulcitur Vlpiani respon- so in.l.1.§.sed nonnullos.ff.de tu tellis & ratio. distra. ibi (nemo feret aut pupillum aut substitu- tum eius querentes q tam con- iunctæ personæ alitæ sint) quibus apparet eandem rationem, quæ ad hæreditatẽ vocat fratres vte rinos spurios, ad alimenta voca re, ergo idem ius constituemus. argumẽto.l.illud.ff.ad leg. aquil. Modusq; ipse alimentorum cõ stituendus est pro dignitate eius

90 qui alitur. Hostiensis. Ioan. An- dre. Abb. nu.10.in.c.licet de vo- to per.l.1. ff. de tutellis & ratio distra. sequitur Tiraquell.in tra cta. de iure primoge.q.4. nu.33. Tellius in.l.10. Tauri. nu.2. qui omnes de legitimis agunt: an idem constituendum sit de spu- rijs, tradidimus in nu.52. & nu. 53.isto.§. vbi agimus de alimen tis, quæ pater spurio filio præsta

91 re debet. Hæc de fratribus spu- rijs eadem matre procreatis scri pta sunt, sed si eodem patre pro geniti sint, frater spurium fra- trẽ alere non tenetur, quia æqui tas.c.cum haberet locũ tantum habet in personis parentum, vt doctè cõsiderauit Dominus Lu douicus Molina de Hisp. pri- mog.lib.2.c.15.nu.66.

92 Quartò hæc sententia locũ ha bet in dote, sicut in alimẽtis, fra ter enim sororẽ codẽ patre pro- creatam dotare tenetur. Accur sius scholio si.in.l.nõ omni.C.de adminis.tuto. per.l.1. in princi. ff. de tutellis, & ratio distra.l.cũ plures.§.cum tutor.ff. de admi- nis.tuto. ibiq; annotat Accursij scholio aliò patre. hæc senten- tia communis est vti affirmat Ioann. Luppus in.c. per vestras de donat. inter vir. & vxo. nou

3.§.

3. §. fina. nume. 3. hanc opinionem multi recipiunt, quos aggregat, Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. num. 101. traddit Dominus Anto. Padilla in auth. res quæ. nu. 82. c. cõmu. de legat. Idem approbat Corasius. l. qui liberos. ff. de ritu nuptia. nu. 63. & nu. 116. Paulus Monte pico reper. l. in quartam. ff. ad. leg. fal. nume. 66. sequitur Marcus Antonius natta. consilio. 401. num. 89. Tiraquellus. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signifi. limita. 9. nume. 14. quæ sententia iure Regio probatur. l. 18. titulo. 93 16. part. 6. vbi Gregor. hanc sequitur, ipse tamen Ioan. Lupp. scripsit hæc verba (Sed caue, quia illa lex non videtur imponere necessitatem fratri ad dotandam sororem, sed pro iusta causa reputat q̄ si tutor velit dotare sororem, tamq̄ res sit licita, honesta, & pia, q̄ possit res minoris ad hoc alienare, & ob hoc fortè lex Regni. 8. &. l. 9. titulo. 1. part. 4. quæ loquuntur de personis, quæ tenentur ad dotandum, de fratre nihil dixerunt. cogitabis.) Hæc ille. quæ immaturè sanè scripsit Ioann. Luppus: cum tutor ita demum alienare possit rem pupilli, si alienet, vt æs alienum soluatur. l. 1. in principio. l. magis puto. §. si æs alienum. ff. de rebus eorum qui sub tute: tutor autẽ rem pupilli alienare potest vt ipsius pupilli sororem dotet. dicta. l. 18. ergò pupillus dotem dare tenebatur, quià si dotis cõstituendæ oneribus astrictus non esset, alienare tutor non posset, quamuis causa iusta, ac pia sit. l. cum plures. §. cũ tutor. ff. de administra. tuto. ergò incautè Ioan. Luppus scripsit lege Regia non probari fratrem teneri dotare sororem, quod benè depromitur ex lege Regia si consideremus verborum seriem. ibi (non deuen los guardadores dar, ni vender. ni enagenar ninguna de las cosas del huerfano que sea rayz, fueras ende si lo fiziera alguno por pagar las deudas que ouiesse dexado el padre del huerfano, ò por casar algunas de las hermanas del moço, ò por casamiento del mesmo, ò por otra razon derecha que lo ouiesse de fazer nõ lo pudiẽdo escusar en ninguna manera) illa verba (ò por otra razõ) sonant idẽ quod latinè (alia ratione) quæ dictio alia est repititiua similium. l. si fugitiui. C. de seruis fugit. vnde illa verba (ò por otra razon derecha que lo ouiesse de fazer non lo pudiẽdo escusar en ninguna manera) docent eas causas, quæ in legis principio positæ sunt, vt alienari res pupilli possit, esse nessarias atq; ita fratrem teneri dotem pro sorore dare: cum hac de causa fratris pupilli res 94 alienari possint. Hæc sententia obtinet in sorore vtrinq; cõiũcta, atq; in ea quæ eodem patre est procreata, vterinam verò frater dotare non tenetur.

l. cum

l.cum plures.§.cum tutor.ff. de adminis. tuto. vbi notat Bart. nu.1.post Accursiũ scholio, alio patre. Hæc est recepta sentẽtia, vti affirmat Ripa.l.1.ff.solu.mat. nu.38.tradduut Pinelus,& Dominus Anto. Padilla supra post ti.huic sententiæ accedit Guillermus bened.c.Raynuntius de te sta. verb. dotem quam ei dederat,nu.60. Bal.nouellus tracta. de dote.6. parte priuilegio.16. Nec contrariã sentẽtiam, quod frater teneatur dotare sororem vterinã defendit. Bart. in auth. res quæ. C. communia delegat. vt falsò existimauit Angel. in.l. à filia. ff. ad treb. vnde meritò Angelum reprehendit Alex.ini bi nu.8.qui declarat intentionẽ Bartoli.sequitur Iass.in auth.res quæ.C.commu.delegat.num.11. atq; hanc opinionem q; frater non teneatur dotare sororẽ vterinam, defendit Bald.à Bartoli in repet.l.1.ff.solut.mat. nu.145. Crotus inibi nu.41.& Camillus visitarinus nu.124. Ioan. Hanibal Reper.Rub. ff. solut.matri. nu.159. Ludouicus de sardis tra cta.de legit.§. de obligatione in ter patrem & filium.nu.5. Parisius consil.102.nu.20.lib.3. Boerius decisione.129.nu.1.2.&.7.in prima parte Hieronimo.schurf. consilio.130. nu.2. inter consilia feudalia. hanc opinionem affir mat magis communem esse Gregorius scholio, de las hermanas, l.18.titulo.6.part.6.ipse Gregorius dubius & hærens ait fortè

Aduersus Gregoriũ Lupum.

defendi posse argumento dictæ l.18.fratrem teneri dotem pro sorore vterina cõstituere, quod apparet ex eo, q; lege Regia in definitè ac generaliter constitutum sit fratrem teneri dotare sororem, nec lex distinguit cõsanguinea soror sit, an vterina. Hæc)(sanè sententia rationem nonhabet, cum leges Regiæ trahi debeant ad ius commune, à quo effluxerunt, vt nostri atesafirmãt. Sed iure ciuili posterioresleges per priores contrahuntur, atq; dilatantur. l. non est nouum. ff. delegibus.ergò ex iure ciuilisup plebitur, quod legi Regiæ deest: quæ cum dicat, fratrem teneri dotare sororem, restringi debet secundum Regulas iuris cõmunis, vt de consanguinea loqui in telligatur, non de vterina: quod maximè est ex intẽtione legum latorum, nec enim credendum est iuris peritos legum septi par titarum conditores à Regulis iuris communis diuertisse, atq; totam iuris ciuilis machinam vno verbo euertere voluisse, aduersus legum latorum intentionem & voluntatem.l.si quando.C. de inoffi.testa.

95 Quintò hæc sententia locum habet in fratre clerico, qui iustè & sine peccato de fructibus sacerdotij potest fratres alere, at q; dotare sorores, vti existimauit Anto. de Butrio in.c. peruenit de arbit. per tex. illum. vbi clericus cogitur dotem pro sorore dare de redditibus beneficij,

quæ

quæ sententia ex eo apparet, quod arbitrium in specie illa reuocetur quia poterat esse damnosum ecclesiæ, cum missus esset sororis vir in possessionem, sed si laicus ipse nō possideret decimas, sed clericus qui promisit, cogeretur ipse sacerdos dare quinque annua, quæ in dotem pro sorore promisit: Antonij sententiã sequitur Abb. in. c. peruenit nu. 5 qui ait veram esse Antonij opinionem, sed non probari ex. c. peruenit, vbi propterea clericus cogitur dotare sororē quia ipse promiserat, quod si clericus non promisisset, non aperit lex an cogeretur inuitus dotare sororem. Sed hæc opinio à iure defluere inde cōuincitur, quod laicus sororem dotare iure ciuili tenetur: vt latè supra posuimus: Ergò in persona clerici idem statuemus, cum clericus magis astrictus sit pietatis oneribus quàm laicus, vti doctores traddunt in. c. 1. de emptione & vendi. vnde si patrimonium clericus non habeat, de redditibus sacerdotij pro sorore inopi dotē cogetur constituere argumēto. c. 1. de co habit. cleri. & mulie. c. omnino. 31. distinctione iuncta sententia Ioannis scholio vt mercede & argumento. c. non satis. 86. distinct. c. si quis verò. 32. distinctione. c. studeant in fin. 50. distinctione. c. legāt. 37. distinctio. quæ iura cum de alimentis agant, ad dotem extendentur ex vi rationis. Eandem sententiam defendit idem Abb. consilio. 12. lib. 1.

96 Sed in proposita specie sunt, qui dicant fratrem clericum nō cogi dotare sororē ex ea causa quod soror sit, sed quod pauper: quod hinc apparet, quod prælatus tenetur bona ecclesiæ pauperibus elargiri, nō tamē potest ea cognatis donare, quod si cognati egeant, poterit eis cōsulere de bonis ecclesiæ. c. quisquis. 12. q. 2. sed hæc non est ampliatio superioris cōclusionis, quæ habet, quod frater teneatur sororem dotare: cum frater clericus non dotet sororem ex eo quod soror sit, sed quia pauper, vt traddit Ripa in. l. 1. ff. solut. matri. nu. 83. quæ opinio nō potest defendi: cum frater sororē dotare teneatur, quia frater est, vt supra scripsimus: ergò iure sanguinis tenetur dotare, quod tam in clericorum personis quàm in laicorum locum habet. c. à nobis. de cohabit. cleri. vnde cum onere dotādi sororem astrictus sit clericus, si bona non habeat, cogetur de redditibus beneficij obligationi satisfacere glo. fin. c. Odoardus de solutio. argumēto. c. peruenit de fideiusso. his ductus rationibus sententiam Antonij sequitur Alex. l. 1. ff. solut. mat. nu. 24. ipse Ripa ibi nu. 83. Ioan. Lupp. c. per vestras de donat. iter vir. & vxor. not. 3. §. 24. nu. 4. las. auth. res quæ. C. commu. delegat. nu. 11. vbi additionator plura aggregat. Corasius Repet. l. qui liberos. nu. 118. ff. de ritu nupt. Dn̄us Anto. Padilla. nu. 60.

Aduersus Ripam.

nu.60. Euerardus loco ab alimẽtis ad dotem nu.7. Tiraquell. de iure primogenij. q.62. nu.2. Grego. scholio magno. in fin. in. l.18. tit.16. par. 6. vtrum autem sororem spuriã frater dotare 97 teneatur, tradit Maria. soci senior. l.1. ff. solu. mat. sequitur Ioã. Luppus. c. per vestras not.3. §. fi. nu.3 qui nu.4. affirmat communiter doctores concludere fratrẽ qui in primogenium à patre possessum successit, quod deriuatur à maioribus, teneri dotare sororem vt Abbas post antiquos cõcludit. c. licet de voto Tiraquellus de iure primog. q. 62. nu. 1. an autem res primogenij in dotem dare possit frater pro sorore, tradit ipse Ioan. Luppus ibi qui dicit dari posse in dotem: quod prædixerat Bart. Auth. res quæ. C. commu. de legat. nu. 4. dicunt communiter approbari Curt. iu. nu.17. dominus Anto. Padilla nu.62. ibi. tradit Tiraquellus dicta. q. 62. hæc sententia placet Ioan. Lupp. in Reper. Rubri. de donat. inter vir. & vxo. §. 16. nu.9. & in maioratu recẽs cõdito tradit Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatio. 2. nu.10. C. de inoffi. testa. ꝙ si semel datam dotẽ perdiderit soror, non dabit frater secundò dotẽ Ioan. Luppus not.3. §. fina. nu. 4. qui plura aggregat.

98 Primò superior sentẽtia, quæ habet, ꝙ frater fratrem alere teneatur, locũ non habet si frater, qui ali desiderat, diues sit, sibiꝗ alimẽta suppeditare possit. l. tutor secũdum dignitatẽ. ff. de administ. tuto. Sed hæc sententia locum nõ habet in persona fratris qui successit in maioratum à patre cõpositum, quia diuiti fratri alimenta dare cogetur, vt resoluit Gullerm⁹ à Perno syrac cõsilio.11. nu.10. inter cõsilia feudalia, de quo nos latiꝰ agimus paulò inferius nu.139. Hæc obtinẽt, siue frater qui ali desiderat, opes habeat in patria, siue peregrè 99 extra patriã. Idem erit, si extra patriam oficiũ habeat, ex quo ali honestè possit, veluti si Hispan⁹ in Italia Castelli præfect⁹ sit, dux, munus vè aliquod militare gerat: vel si ex sacris largitionibus vitæ subsidium habeat, dum in Italia cõmoratus sit, an patriam redire poterit, ibiꝗ habitare atꝗ à fratre alimẽta petere, quæri solet. In quo articulo videtur cogi quẽquam nõ debere extra patriã degere, quæ cuilibet dulcissima est, Vergili⁹, nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Homerus. lib.1. Odiesse. vt nihil est patria proprijs vè parẽtibus vlli dulcius. Vt vertit Erasmus chiliadis.3. cẽturia.10. paræmia 18. quod sæpè Naso canit, ac scribit Cicero, naturaꝗ ipsa omnes homines patriæ amore impellũtur, quiꝗ minus detegit plus ardeat. Hæc tamen non debent tãti esse, vt liceat homini eam pro uintiam excedere, in qua domicilium habet acvitæ subsidium, atꝗ in patriam redire, vt à fratre

tre alatur, ea enim cuiq; patria est, vbi bene, illa exilium, vbi paru commodè viuitur, quod vi ri omnes sapientes testantur, do cet Erasmus chiliadis. 2. centuria. 2. paræmia. 93. Vnde Ciuitas in qua quis domicilium habet lo co potriæ est. l. relegatorum. ff. de interdictis & relegat. vnde si ibi quis sibi honestè alimēta sup peditare valeat, nec cogetur fra ter eius alere, si nolit ibi degere vbi vitæ habet subsidium; sed (in patria vbi indiget.

100 Secundò superiori sententiæ lo cus non est, si frater bona sua cōsumpserit, ac dilapidauerit, quia in hoc casu frater non cogetur alere fratrē, vti sentit Salicet in. l. 2. in fine. C. de alend. liber. per. l. quod quis. ff. de regul. iur. quæ admittenda sunt, si do lo malo consumpserit patrimonium, vt alatur à fratre, q; si animi leuitate dilapidauerit bona, scortis q; dederit, ætati indul gendum erit, cuius fragile est cō silium, vt docet Vlpianus in. l. 1. ff. de minori: sunt enim iuuenes imberbes æris prodigi, qui pro prijs commodis malè consulūt, vt cecinit Flacus in arte poetica.

Imberbis iuuenis tandem custode remoto
Gaudet equis, canibusq;, & aprici gramine campi:
Cæreus in vicium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tandus prouisor, prodigus æris.

Vnde aliquid ætati condonā dum est, & prodigo iuueni succurrendum, qui vitio ætatis de pauperatus est, aleturq; à fratre diuite, cum alendi onore ius ciuile fratres astrinxerit æquitate pensata ob sanguinis charitatem. §. vtrum supra istā lege, si

101 autem frater, cum vir esset, hæc cōmisserit: indignus hoc auxilio iudicandus est: neq; alendus à fratre, inquo locum habet ratio l. quod quis, & sententia Salice ti. Igitur sibi imputabit, quod egeat, cum vitio animi id faciat; non ætatis. Vnde cessātte labo rabit. l. bona fides. ff. depositi. quia vir non prodigit opes, sed quærit, non dat operam voluptati, sed honori inseruit, Horatius in arte poetica,

Declaratio sententia Salycet.

Conuersis studijs ætas, animusq; virilis
Quærit opes, & amicitias, inseruit honori;
Cōmisisse cauet, quòd mox mutare laboret

Hæc in fratre locum habent, qui iurisciuilis præcepto alit fratrem, non in filio, qui alitur iure naturæ: quod ciuilis ratio corrumpere non potest. l. eas obligationes. ff. de capit. diminut. Vnde fit vt egentem filium pater alat, quamuis suā culpa depauperatus sit, vt scripsimus. §. idem iudex. nu. 10. Item fratrem teneri dotare sororē supra scri-

102 psimus. Huic quæstioni consequens est tractare si frater & soror sint in cōmunione bonorū & his de bonis frater dotē pro sorore dederit, post hæc autem

diuiserint bona, an de re sororis frater dotem dedisse intelligatur, an de cõmuni, itaquidem vt frater partẽ suam donasse videatur. Hæc est anceps quæstio, diuersaq; doctores consulti responderunt, Martinus de fano partem suã donasse fratrẽ respõdit, argumento.l. procula. ff. de probat. & .l. Aurelius. §. titius testamento. ff. de lib. leg. hanc sententiam probat Cynus.l. fin. C. de dotis promi nu. 2. qui ait tutum esse cũ frater dat sorori dotem de re communi, vt pro teste tur se nolle partem suam donare. Sequitur salicet. ibi nu. 6. eã dem sententiam sequitur idem Cynus.l. vni. §. accedit, nu. 5. C. de rei vxo. actio. & ibi Salicet. nu. 8. cui accedit Soci. consilio. 291. lib. 2.

Distinctio.

103 Contrariam sententiam sunt qui defendant putantes, vt frater donasse partem suam non intelligatur: secundum hanc opinionem determinatum fuit. argumẽto.l. Nẽsenius. ff. de nego. gest. & eorum quæ inibi doctores dicunt: huius sententiæ partes sequitur Iacobus de Rauenis qui ait benè fuisse determinatũ fratrem non censeri donasse, nõ quidem argumento.l. nẽsenius, sed argumento.l. vxorem. §. pater naturalis. ff. de leg. 3.l. si seruus communis. ff. de donatio. inter vir. Opinionẽ Iacobi, q; frater non intelligitur donare approbat. Bald.l. fina. C. de dotis promi, nu. 4. Idẽ Bald. cõsi. 173. lib. 1. idem Bald. consilio. 453. lib. 5. refert Iass. in. §. fuerat insti. de actio. Euerardus loco ab alimentis ad dotem, nu. 8. sed huic opinioni minimè fauet.l. nensenius vti Cynus & Salicetus interpretantur: qui & declarant quatenus accipi debeant verba

104 §. pater naturalis, q; si Iacobi partes tueamur, asserentis fratrem non intelligi partem suam donare, nõ obstabit.l. procula. ff. de probat. vbi naturalis affectus non fecit donationem præsumi, sed multa desiderantur, scilicet q; pecunias in rationẽ fratris ratio proculæ soluisset, q; à viuo fratre non petijsset longo tempore, singula enim quæ non prosunt, collecta iuuant. c. literis de præsumptio. atq; hoc modo interpretantur eam legẽ Roma. consilio. 143. nu. 2. Alexan. l. quæ dotis nu. 14. ff. solut. mat.

105 Alciat. Reg. 1. præsumptione. 32 mihi autem vtraq; opinio non videtur vera & secura exomni parte, sed distinctione proposita, an res de qua tractatur vtrũ donata sit, parui æstimetur, an verò preciosa sit: si exigua res sit ob naturalem affectum donata cẽsetur.l. si seruus communis. l. vtrum. ff. de donat. inter vir. & vxorem. his verbis. (sed coniectura eius rei ex modo & genere impensæ nõ difficilis est.) quibus legibus innitens hanc opinionem approbat Bald.l. generaliter. C. de nõ num pecu. nu. 5. Ioan. Imola. in.l. si fundus. ff. de verb.

verb.obliga.Alexan.l.à titio.ff. de verb.obliga.num.7.sequitur Ruynus consi.81.nu.18.lib.2.

Contrariam sententiam, quod frater modicum quid impendat in re fratris non intelligatur donare, sed ea mente dare ut repetat argumento.l.siue pro fratre. C.de nego.gest.l.si negocium.C. eod. titulo afirmat ibi Paul. cast. in principio sequitur Bertrandus consi.74.lib.3. Alex.tamen in.l. si negocium.nu.3. improbat sententiam Pauli, ac nec nose defendit.l.vtrum.ff.de donatio.inter virum & vxo.locum habere in persona fratris. & decisionem generalem. l. siue pro fratre & .l. si nogocium, accipi debere, ac contrahi secundum decisionem.l.vtrum.ff.de donatio. inter. vt locum non habeant, si res modica sit, quam frater pro fratre dederit, quia donasse præsumitur: atque hoc maxime obtinere in quæstione proposita dubium non est: quãdo frater pro sorore dotem dat, nam si modica sit res intelligetur donata dotis fauore, cuius causa præcipua

106 est.l.1.ff.solut.mat.Idem statuetur in causa alimentorum, quia si modica alimenta consanguineus dederit, præsumitur ea donasse ex sententia Frãcisci Aretini consi. 54. sequitur Purpur. in.l. fin. C.de pact. nu.250. quæ sententia rationem habet, cum ad præsumendam donationem fauorabilior sit causa alimentorum quãaliarum expẽsarum: hæc est approbata interpretum doctrina, vti traddit Aretinus in.l. alimanta.nu.1. C. de nego. gest. vnde ille, qui notionem habet, æstimare debet, an id quod frater pro sorore nubente dederit, donauerit, vel repetendi intentione dederit, vti in alimentorũ causa traddidit Accursius scholio fina.l.si paterno. C. de nego. gest.Ibi notant.Bart.Bal.& cæteri interpretes, quos sequitur Corneus consi.257.nu.9.lib.2. quæ sententia Scæuolæ respõsõ commendatur in.l. Aurelius.§. titius testamẽto.ff. de liber. leg. illis verbis (respõdit eum cuius notio est æstimaturum) quo apparet, an quid propter naturalẽ affectum censeatur donatum iudicem æstimaturum, cuius arbi-

107 trio res hæc substituitur. Superiorem sententiam, quæ habet, quod frater fratrem exhibere teneatur, suntque extẽdant, locũque sibi vendicare putent in personis filiorum fratris, patruumque teneri affirment alimenta præstare sobrino egẽti. Hæc est sententia Ioannis Croti in repetitione.§.diui.l.filius fami.ff.de legat.1.num.30. cui accedit Ripa. nu. 43. argumento eorum quæ de fratre tradiderunt Accursius & Bart.in.l.qui filium.ff.vbi pupi.educari debe.adducũt pro hac parte.l.titio centum in principio.ff.de conditio.& demonstratio.vbi corã Papiniano proposit um est testatorem Titio legasse centũ ita vt fundũ emeret,

cumTitius centum caperet, non cogitur hæredi cauere legatari9 quia hæredis nō interest, vt cau tio præstetur, quia emolumentum legati redit ad ipsum Titiū, q̄ si testator filio fratris alūno/ minus industrio consulere vo/ lens legasset centum, ita vt fun/ dum emeret, interesse hæredis (Papinianus ait) cautionē inter ponendam esse, vt fundus com/ paretur, ac postea nō alienetur: propterea dicitur interesse hæ/ redis, quia si fundus non emere tur, ac pecuniæ consumerentur, hæres alimēta, quæ testator præ stabat sobrino, sub ministrare cogeretur: quia huius sobrini egestas verecundiam pulsat hæ redis argumento. l. pecuniæ. ff. de alimē. & cibar. legat. vti Cro tus ait præcitato nu. 20. cui acce dit Ferdi. Loazes in. §. diui. nu. 96. hanc opinionem fulcit. l. li/ bertus qui operarum. ff. de ope ris libert. Vbi libertus, qui ope rarum præstatione dimissus est, cogitur alimenta præstare pa/ trono, quia inopia patroni per inuidiam libertum conuenit: ea dem ratione in proposito coge/ tur hæres testatoris sobrinū ex hibere, quia inopia sobrini per inuidiam hæredem conueniet, quæ sententia fulcitur ex. c. i. de cohabit. cleri. & mulie. vbi so/ brinus cogitur egenti amitæ ali menta præstare, sed textus ille loquitur de clerico, qui egētem amitam alere compellitur, pro/ pterea q̄ clerici bona sint bona pauperum. l. 2. C. de episcopis & cleri. c. aurum habet ecclesia. 12. q. 2. c. fina. 16. q. 1. ini biq; difuse traddit Nauarrus.

108 Contrariā sententiam, vt egen ti sobrino patruus non cogatur alimēta præstare, defendit Odo fredus in. l. 2. C. de alendis liber. huic sentētiæ fauet. l. si institu. §. de inofficio. ff. de inoffi. testa. vbi nepos aduersus patruū egit de inofficioso auitestamēto, sētētia pro nepote lata est, ab ea patru9 prouocauit, dum lis pendet, so/ brino cogitur patruus alimēta præstare, propterea quia pro so brino lata sententia est. Igitur ex his apparet patruum non tene/ ri alimēta sobrino subministra/ re, cum alere cogatur dum lis vertitur, & ea de causa, q̄ pro sobrino lata sententia fuisset.

Secundò hæc opinio ea ratio ne cōmendatur, q̄ lege cautum non sit, vt patruus cogatur exhi bere sobrinū, ergò cōpelli nō de bet argumē. l. illā. C. de collatio.

109 Tertiò hāc sententiam fulcit ea ratio, qua docemur licere de causa dotis ad alimentorū cau/ sam procedere, nisi iure cautum sit ne in aliquo casu procedatur vt scripsimus in. §. idem iudex. nu. 24. patruus autem non cogi tur dotare sobrinā, vt scripsere Ange. & Ioā. Imol. in. l. i. ff. solut. matri. quibus accessere Alexan. nu. 20. Ripa nu. 86. Camillus vi/ sitarinus. nu. 121. Bal. de bartoli nis nu. 147. qui huic sententiæ lo cū nō esse ait in persona patrui,

qui

qui statuti decreto vocaretur ad successionem intestati exclusa filia vel nepte, quia eo casu patruus tenetur sobrinam alere & dotare, Angeli sententiam sequitur Campetius, in tractatu dotis 1. parte. q. 19. Gregorius scholio domorem in l. 2. titulo. 19. par. 4 hanc opinionem crebrius receptam esse attestatur Siluanus cõsil. 33. nu. 14. lib. 1. quem pro hac sententia nuncupatim adducit dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs. c. 15. nu. 67. qui hanc opinionem secutus est. Huic receptæ senten-

101 tiæ iuris Regula fauet, quæ habet φ sorori proximior sit frater vterinus φ̃ patruus, Auth. post fratres. C. de legit. hæred. frater autem non tenetur sororem vterinam dotare. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de adminis. tuto. Ergò nec patruus qui remotiori gradu sobrino coniunctus est, vnde videtur φ dotare non teneretur. Ex quo apparet optimo iure secundum hãc sententiam fuisse iudicatum Bononiæ in causa maximi ponderis, vti Siluanus refert. & hãc receptam sententiã approbat Costa lib. 2. selectarũ interpreta. c. 20. nu. 2. Hinc apparet malè scripsisse Bal. l. 1. ff. soluto. matri. patruũ

111 teneri dotare sobrinã argumento. l. & nihil. ff. de in rem verso. deceptus forsan dictionis (neptis) ambigua significatiõe, quæ pro nepte, ac sobrina accipitur, propriè quidẽ respectu aui nepris dicitur, latiori autẽ significatione pro sobrina accipitur. in l. & nihil. propriè accipitur pro nepte respectu aui vt Salicetus in. l. & si filius. ff. ad macedo, cui accedunt Ripa Campetius, & interpretes suprapositi.

112 Nec huic sententiæ receptæ obstat. l. titio centũ in principio. ff. de condi. & demõst. quia in specie huius legis, ex eo interest hæredis, vt fundus ematur, & non alienetur, quia res legata nõ trãsit ibi recta via in legatariũ, sed capit eam legatarius ab hærede: in qua specie, quia hæres rẽ tradit hac cõditione, ne alienetur, nõ potest alienari, ac si pactũ de non alienãdo ipsi cõtractui inesset. Bart. l. filius fam. §. diui. nu. 5. ff. de legat. 1. sequitur Ambrosius de opizonibus nu. 19. hanc opinionẽ approbat ipse Bart. in. l. titio centũ in principio nu. 2. ff. de condi. & demonst. argumento. l. ea lege. C. de condictio. ob causam. & ibi Accursius notat. Hãc interpretationem refellũt Ioã. Imol. & Cumanus nu. 1. Castrẽsis nu. 1. l. titio centũ in principio qui ait hãc Bartoli interpretationẽ esse truffam, quia in prima specie facti in lege proposita, nõ trãsit legatum recta via, sed accipit ab hærede legatarius, & cautio non interponitur, nec interest hæredis, φ fundus non alienetur. hoc argumẽto Bartoli interpretationẽ frãgit Paul. castren. in. l. filius fam. §. diui nn. 4. eadẽ de causa refellitur interpre

tatio Bartoli, quia quamuis rei legatæ dominium transeat in legatarium recta via.l.legatum.2. ff. de legat.1.l.à titio.ff. de furtis possessio autem non transit, nisi apprehēdatur argumēto.l. cum hæredes.ff.de acqui.poss. Accursius.l.cū duobus.§. idem respondet socius.ff. pro socio.Idem Accursius in.l. fi.C. de sacro sanct. ecclæ. hinc fit vt Bartolū reprehendant Alex.nu.4. Iass.nu.33. Ripa nu.41. Ferdinandus Loazes.nu.54.& iterum nu.94.Ioā. Crotus. nu.29. in.l.filius fam.§. diui.ff. de legar.1. quià possessio apprehendi non potest sine licēria, ac permissione hæredis.l.1. §.1.&.§.2.ff. quorumlegat.& licet Bartoli interpretationem rantisper Alexan. & Iass.defendant, ea tamen crebrius reprehenditur.

113 Secundò modo interpretatur Accursius scholio hæredis in.l. titio centum in principio.ff. de condi & demons.qui ait q̃ propterea dicitur in lege interesse hæredis,nefūdus alienetur quia testator ardenti amore alūnum prosequebatur,cui voluit consulere, ne mendicaret: atq; ita affectio testatoris pie alumnomi-nus industrio consulebat, & ad piam causam spectabat.

Hanc interpretationē approbarūt Dinus Aberi.Bart. Ioan. Imol.Paul.castrē.nu.2.in.l.titio centū,quæ interpretatio crebris recepta est,vt scripsit Loazes in §.diui.nu.94.atq; iterum.nu.95 sed hanc interpretationem refellit Bart.l.titio centum in principio.nu.1.Ioann.Crotus.§.diui. nu. 29. vnde aliter interpretati

114 sunt Oldradus Albericus & Cumanus.nu.6.in.§.diui.Idem Cumanus in.l.titio centum in principio.ff.de conditio.& demonf. Dicētes propterea ibi interesse hæredis cautionem petere,quià pecunia relicta est legatario sub modo, vt fundum emeret, nec alienaret, sed haberet,vt exsun di fructib9 aleretur: aliter enim pecuniam non legasset patruus, ne consumeret,cum esset minus industrius,proindè hæredis interest pecuniā sine cautione nō dare. Hāc interpretationem ap

115 probat Costa lib. 2. selectarum interpre.c.20.nu.2. qui ait propterea patruum in specie.l.titio cētum appellasse sobrinum aliūnum minus industriū, quià hoc cōpertum habebat, ex eo quod apud eum fuisset educatus, sobrini etenim educabātur apud patruos iuxta illud Persij & sapimus patruos.q̃extra rem scripserit Costa nemo est qui non videat, pueri enim non educabantur apud patruos, sed prætor estimabat, vbi ali educariq; deberent.l.1.in principio.ff.vbi pupi educa.debe. poterat enim persona patrui esse suspecta.l.si instituta.§. cum de inofficioso. ff.de inofficio.testa.vbi iure cōsultus patruum appellat aduersarium, & id meritò, quià cum sobrino litem gerebat argumē-

to.c.1.

to. c. 1. de iudicijs, nec cogitur quis morari, apud eum, cũ quo 116 sibi lis sit lasso. consilio. 44. lib. 1. Rolandus consilio. 22. num. 12 lib. 1. Item Persijcarmen pro hac parte malè adducitur, quia illud Persij (& sapimus patruos) sonat ac si diceret sapimus naturam & conditionem patruorũ, quasi dixerit, tum cum ad caniciẽ, & nostrum istud viuere triste peruenimus, & sapimus asperitatem patruorum, vt nihil iam nisi seuerum spectetur: erant enim patrui seueri in sobrinos. Cicero ad Hæremnium, fuit in hac causa quidam patruus, censor magister, obiurgauit Marcum Cælium sic, vt neminem vmq; parens. Hæc scripsit Connanus. lib. 8. commenta. iuris ciuilis. c. 5. numero. 4. cui fauet illud Terentianum in Phormio ne scena. 2. actu. 1. at qui nihil feci patrue φ succenseas: castigant pueros, & obiurgant propinqui. l. 1. C. de emenda. pro-117 pin. Propterea autem in specie l. titio centum. patruus appellat sobrinum alumnum minus industrium, quia apud eum educatus erat, cum educari potuisset apud alium quempiam, apud quem prætor constituisset. Oldradi Albericiq; interpretatio nem refellunt Ioann. Crotus, Loazes ac reliqui interpretes in. l. filius fam. §. diui. & quisq; nouè interpretatur. l. titio centum: vt meritò dixerit Ferdinandus Loazes in. §. diui, numero. 93. quod in explicanda lege illa quot sunt capita, tot sunt sententiæ, alter quippè alterius interpretationem refellit, ac frangit.

118 In re autem tam obscura & controuersa vix ipse effari audeo, sed quia vt vetus parœmia ait, sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus, Ego sanè quæ in hac controuersia mea sit sententia aperiam, suppono q; vt interpretes dicunt dificultatis nodum in eo consistere quod in specie. l. titio centum. scripserit Papinianus interesse hæredis vt fundus comparetur, ac postea non alienetur: filio fratris alumno minus industrio patruus centum legauit, vt fundum emeret: Papinianus ait interesse hæredis vt fundus comparetur, ac ne postea alienetur hacq; de causa cautionem interponendam, vis & potestas quæstionis consistit in causa, propter quam dixit Papinianus interesse hæredis in proposito vt fundus non alienetur: quæ iudicio nostro ea est, φ patruus sobrino suo alumno minus industrio consulere voluerit, eiusq; curã hæredi dedit, quod illa verba demonstrant (prospectum esse voluit) testator enim vt sobrino cõsuleret, alimẽta reliquit, fundũq; cõparari iussit, vt dũ vita maneret ex fructib9 aleretur. hæc opere ad implere debet hæres, vt defuncti pareat volũtati, φ si non paruerit, hæreditatem amit-

Interpretationem

amittet.l.Nesenius.§.similis est matri.ff.de excusatio.tuto.illis verbis (similis est matri quiuis extraneus, qui pupillum hæredem instituit, eiq; & in tutore dando prospicere voluit: quales sunt alumni nostri, rectè ergò placuit eū, qui recusat onus, quod testator reliquit: & ab eo quod petit, quodq; idem dedit, repelli debere.) Hæc est causa propter quā dicit Papianus interesse hæredis, q fundus emeretur, ac non alienaretur: vt aliū nus minus industrius ex redditibus aleretur, vti testator voluit: cui hæres parere debet.

119 Nec solū in proposito casu fundus comparari debet, vt ex fructibus alatur sobrinus, sed in omnibus casibus inquibus pecunia relinquitur, vt quispiam alatur, debet fundus alia vè res comparari, vt ex redditibus alatur.l.si quis ad declinandam.C.de episco.& cleri versiculo vbi autem illis verbis (vel per reddituum annualium erogationem, vel per vēditionem rerum mobilium, vel sese mouentium, vt ex his res immobiles comparētur, & annuus victus ægrotanti

Aduersus receptam interpretationem.

120 obus accedat) Ex hoc autē quod dicitur in.l.titio centum, cauere oporter e legatarium se non alienaturum fundum, quem comparasset ex legata pecunia, deducitur posse legatarium minus industrium fundum alienare, pecuniamq; consumere, indeq; est vt ille qui emerit, bonæ fidei sit emptor. ex quo depromitur interpretatio.l.si quis cum sciret.ff.pro emptore. Vbi Bartolus notat eum qui ab eo emit, quem scit malè pecuniam consumpturum bonæ fidei emptorem esse. Quam sententiam ipse Bartolus contrahit, ac locū non habere ait, si consumpturus sit in re turpi: si hoc emptor non ignorat, malæ fidei emptor erit argumento.l.si quis cum sciret. versicu.fina.ita scripsit Iacobus de Arenis ibi:cui accessere Bar. nu.1.Alberi.nu.1.hancq; interpretationem crebrius receptā esse attestatur Cumanus num.1. & iterum nume.fina.approbat Abb.in.c.si diligenti nume.23. de præscript.hanc scripsit communiter approbari Parisius in c.si diligenti.nume.30.cui accedit Ripa lib.3.responsorum.c.15.num.9.communem esse affirmat Hippolit.Riminal.in principio.insti.quibus aliena non licet.nume.280. Hæc tamen recepta interpretatio non deducitur ex Iuliani responso, qui contrarium constituit. In principio legis Iulianus ait, eum bonæ fidei emptorem esse, qui sciens venditorem malè pecuniam cōsumpturū ab eo rem emit, quæ sententia confirmatur ex versiculo (nisi forè) per ironiam, quod deducitur ex coniunctione (&) quæ si inter personas ponatur, repetit eã sum præcedentem.l.titiæ textores.§.nihil refert.ff.de legat.2.vnde cum in prio

in priori casu hunc bonæ fidei emptorem esse Iulianus dixerit, in posteriori idem esse certum est. ex quo apparet ironicè Iulianum loquutum in versiculo (nisi fortè) vti scripsit Cumanus ibi nu. fina. quia in legis principio agitur de eo qui malè erat consumpturus, quod depromitur ex dictione (consumpturū) quæ significat perdendo consumere probatur in.l. ꝙ si minor. §. restitutio. ff. de mino. vnde Iulianus ait, tam eum qui scit venditorem in re incerta turpi pecuniam cōsumpturum, ꝗ eum qui fuit in re turpi certa consumpturum, quia scorto daturus sit, bonæ fidei emptorē esse. ridet enim Iulianus eos, qui discrimen constituūt inter hos casus, sciat emptor consumpturum esse venditorem in re turpi certa, an in re turpi incerta. vnde ironicè loquutus est in versiculo (nisi fortè) vtuntur etenim figuris sæpè iure consulti, vt docet Alciat. lib. 4. de verb. signifi. item ꝙ dictiones hæc (nisi fortè) vsurpantur ironicè, docet Cicero. Philippica. 4. & 5. & iure consultus ipse in. l. labeo. §. fina. in fine. ff. de supellecti. legat. Item ꝙ in. l. siquis cum sciret versiculo. (nisi fortè) ironicè necessariò accipi debeat, apparet quia si hoc modo non acciperetur, abundarēt verba illa (non vsu capiet) pēsata ratione recti sermonis, quod depromitur ex. l. si seruus communis in principio versiculo ex his. ff. de furtis. Bartoli tamen receptæ interpretationi obstat. l. bonæ fidei. ff. de verb. signifi. vbi generaliter constitutum est, vt bonæ fidei possessor is intelligatur, qui ab eo emit, quem aliēnandi ius habere existimauit. idem constitutum est in specie. l. qui à quolibet. ff. de contra-
121 hend. empt. Huic tamen interpretationi aduersatur. l. si verò non remunerandi. §. si adolescens. ff. mandati vbi siquis cum sciret adolescentem pecuniam consumpturum, ei crediderit, non repetit. Sed nodus hic ex eo diluitur, ꝙ. §. si adolescens loquatur in persona minoris viginti quinꝗ annorū, denegetꝗ lex actionem crediti ea decausa ꝙ creditum sit actus voluntarius, venditio autem non ita argumento. l. in causæ. 1. in principio & §. 1. & in. l. ꝙ si minor. §. restitutio. ff. de minorib. Item in. §. si adolescens duo in causa fuere, quare repetere creditor non potuisset, quod minori credidit, alterum quia minor erat, cui credidit, alterum quia manifestè prodigus, propter hæc denegatur actio creditori argumēto. l. patri prosilio. §. 1. ff. de minoribꝰ. Ita interpretati sunt Odofredus, Albericus, & Frācifcus Ripa num. 10. in. l. is cui bonis. ff. de verb. obliga. quæ interpretatio iure Regio approbata est. l. 25. titulo. 12. part. 5. quæ lex actionem denegat ei, qui minori credidit meretrici da-

turo

Aduersus Accursiũ.

turo pecuniam, quæ interpretatio efficit, vt superuacaneum sit quod scripsit Accursius in. l. si quis cum sciret, qui dictionem (luxurioso) intelligi debere ait de eo, cui hac de causa bonis interdictum sit. Absurdũ esse Accursius existimauit malæ fidei emptorem esse, qui à domino emisset, quamuis luxurioso, & protinus scorto daturo, Non enim animaduertit Accursius verba illa (nisi fortè) ironicè à iure consulto prolata esse, qua de causa incidit in id, vt existimaret ei bonis interdici posse, qui luxuriosus est, vnde idẽ Accursius in. l. & mulieri. ff. de cura. furi. in prima expositione ait legẽ illam de meretrice agere cui bonis interdici potest, huic sententiæ rationem reddit, quià meretrix propriæ personæ prodiga est, vnde & rerum esse intelligitur. Accursij pronunciatum, quod meretrici bonis interdici possit sequũtur interpretes. in. l. is cui bonis, vt attestatur ibi Ripa. nu. 16. & Cuiatius in principio: multiq; quos cõgerit Pinelus in l. fina. C. de bonis mater. nu. 20. Anto. Gomez de contractibus c. 14. nu. 33. Gregor. scholio. 1. in l. 13. titu. 16. part. 6. Pinelus tamẽ secundã interpretationem Accursij magis probat, quæ habet, quod l. & mulieri, non agat de meretrice, sed de muliere prodiga, quæ luxuriosa intelligitur, quià dictio (luxuriosa) rerum profusos sumptus significat, Antonius Augustinus lib. 4. emendatio. c. 11. docet Cicero lib. 2. de finibus. Item quod l. & mulieri, de prodiga muliere agat, apparet ex titulo, in quo locata est, secundũ quem lex ipsa interpretationẽ capit. l. Imperator. ff. de indiem adiect. Inde etiam apparet. l. & mulieri, de meretrice non agere: quià meretrix propter quæstum contempta fama pudicitiam prostituit, nec præsumitur æris prodiga, quod viris præponit, & charius habet, vt carmine antiquo admonemur, scorto nemo placet, nisi dextrã munere placet. Cuius meminet Albert. in. l. si quis, cum sciret in fine, poetaq; ille tenerorum (vt ipse ait) lusor amorum.

Ipse licet venias musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Quod mulierum turpe genus in Republica esse malè virorum mores effecere. l. 4. §. sed et quod meritrici. ff. de condictio. ob turpem causam. Ipse autem Cumano accedo, qui in. l. & mulieri, ait legem illam agere de muliere prædiuite libidinosa, quæ cũ proprij corporis copiam faciat prodigaq; sit, præsumitur & rerum, propterea si quidem curator prodigo datur, quià ex prodigẽtia vitia nascũtur Reipublicæ dãnosa, quod Vlpiano docet in. l. 1. ff. de Curat. furi. Illis verbis (& tandiu erunt ambo in curatione, quamdiu vel furiosus sanita-

sanitatem, vel ille sanos mores receperit) Idem scripserat Cicero, in oratione. 2. pro Sexto Roscio Amerino pagi. 39. in vrbe, inquit, luxuries creatur, ex luxuria existat auaritia necesse est: ex auaritia erumpat audacia, in de omnia scelera, ac maleficia gignuntur. hæc retulit Tiraquell. in. l. 9. cōnubiali nu. 156. nec me hercule diues mulier ardentius amans pecuniæ parcit, sed profundit ac prodigit, vt libidini inseruiat. Iuuenalis satira. 6.

Illa docet missis à corruptore tabellis,
Nil rude: nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes: aut ære domat: tūc corpore sano,
Aduocat Archigenem: onerosaq; pallia iactat
Abditus interea latet & secretus adulter.

Idem Iuuenalis satira. 1.

Cum te summoueant qui testamenta merentur Noctibus.

Ex libidine impudicitiaq; fæminarum, quanta nascantur flagitia, docet ipse Iuuenalis, multa hac de reverba faciens satira sexta: cuius rei causam scribit.

Nūc patimur longæ pacis mala: sæuior armis
Luxuria incubuit: victumq; vlciscitur orbem,
Nullum crimen abest: facinusq; libidinis,
Ex quo paupertas Romana perit.

123 Vnde argumento. l. & mulieri. iure optimo scripsit Felinus in. c. pastoralis. nu. 5. de iudicijs, luxuriæ comitem esse prodigentiam, libidinosamq; fæminam vsq; adeo prodigam esse, vt nō admittatur probatio in contrarium, sequitur Tiraquellus in. l. 9. connubiali nu. 141. Hinc apparet luxuriosæ mulieri bonis interdici debere, tamēq; prodigæ, cum sine æris profusione nequeat libidinem explere, quam

124 propellit egestas. Sanctè enim prætor constituerer, si mulieribus tutorem daret, ex legum latorum intētione: græci etenim, à quibus leges Romani acceperc, mulieribus tutores dabant. Ipsiq; Romani mulieres in tutorum potestate esse voluerunt, vt sæpè Cicero testatus est. qua de re, multa scripsit Tiraquell. in. l. 1. connubi, glo. 1. parte. 1. nu. 71. mulierum etenim imbecille infirmumq; cōsilium est. l. quidam decedens. §. Papinianus. ff. de administ. tuto. tradit Syluanus consil. 1. nu. 15. hac de re Aristoteles lib. 2. politicorum ait, maiores nostri nullam nec priuatam rem fœminas facere absq; auctoritate voluerunt. refert Burgos de Paz in proœmio legum Tauri nu. 41. multa in proposito mutuò accepit à Tiraquello Baeti tract. de decima tutōris in. c. 14.

125 Id tamen in hoc articulo prætermitti non debet, quod scripsit Pinelus cautelam esse, vt meretrix testamentum facere non possit, q; ei bonis interdi-

terdicatur, quo facto testamentum cōdere prohibita intelligatur. l. is cui lege. ff. de testa. si bonis meretrici interdictum nō est propterea, quia meretrix est, testamentum facere non prohibetur vllo iure, vt Bal. ait in. l. 1. C. de condi. ob turp. caus. nec tantum meretrix nullo iure prohibetur testamentū facere, vt Bal. Pinelus ꝙ traddidere, verum certa iuris decisione decretum est, vt meretrix testamentum facere posit. l. sed qui. ff. ad trebell. cuius ipsi quidem immemores fuere.

Quæstio frequens

Ex superiori illo axiomate, quo constitutum est, ꝙ patruus non cogatur sobrinum exhibere, apertè deducitur: ꝙ vice versa sobrinus nō tenetur alere patruum, hæc opinio ea ratione cōmmendatur, ꝙ lege cautum non sit vt sobrinus alat patruū, ergò alere non cogetur argumēto. l. illam. C. de collatio.

126 Secundò, quia patruus & sobrinus sunt corre lateral, cōstitutumꝙ in persona vnius in alterius persona intelligitur constitutum. l. 1. C. de cupresis libro. 12. l. 1. §. si pater. ff. ad sillani. l. fin. C. de indicta. vidui tollend. patruus autem exhibere sobrinū nullo iure compellitur: ergò sobrinus nō cogetur alere patruū.

Tertiò in hoc tractatu agitur de alimentis, quæ iure sanguinis præstantur. l. si quis à liberis in principio, charitas autem sanguinis non efficit, vt patruus cogatur pascere sobrinum, ergò non efficiet, vt sobrinus compellatur alere patruum.

127 Ex hac sententia deducitur, ꝙ licet frater in auitum primogenium succedens cogatur egēti fratri alimenta præstare iure sanguinis, non cogetur huius filius, qui patre diem functo in primogenium successerit, patruos amitas vè exhibere, quæ sententia ex eo vera est, quià sobrinus iure sanguinis patruum alere non compellitur, vt paulò ante scripsimus: nec cogi po-

128 test tamē patris hæres in cuius opes nō succedit sed, in auitas, cū à maioribus primogeniū accipiat, cuius bona astricta non sunt alendi posteros onere, sed tantum filios eius, qui primogenium reliquit, quibus ipse legitimam relinquere tenebatur: vt traddit Cæsar lambertin⁹ de iure patro. lib. 3. q. 3. principip. articulo. 6. & in specie maioratus scripsit Hispanorū iure consultissimus dñus Ludouicus Molina in supremo prætorio Regi⁹ consiliarius meritissim⁹, in tractatu de Hispanorū primogenijs lib. 2. c. 15. nu. 56. hæc sententia multis rationibus cōmēdatur.

129 Primò huic opinioni fauet. l. si. §. fin autē. C. commu. de lega. qua docemur, hærēdē hipothecæ titulo obligare nō posse bona, quæ fideicōmissario restituere debet, ꝙ si obligauerit, irrita obligatio erit. bona autē primogenij, cū possessor vita decesserit suc-

successori restituēda sunt, ergo alēdi onere non potest ea bona astringere possessor, quæ omni onere libera restituenda sunt.
Secundò hanc sententiam ful cit Regula illa, quæ habet, ꝙ pa ternullo onere astringere potest bona primogenij, quod ad filiū deuoluitur iure sanguinis. Bald. cōsilio. 360. nu. 2. lib. 2. Cardina-lis in. c. pervenerabilem. §. quod autem. nu. 45. qui filij sint legit. per. l. si arrogator. ff. de adoptio auth. de nuptijs. §. sed hæc quidē colli. 4. in fine. illis verbis (quod enim ex lege datum est lucrum: priuatus auferre modis omnibus non valebit) huic opinioni accedit Molineus consuetu. Pa-risi. titu. 1. §. 8. glo. 3. nu. 23. primo genium sanè ad filium legis pro uidentia peruenit, non patris, vt scripsit Corneus consilio. 37. nu. 19. lib. 3. hac de causa ex bo-nis primogenij filij non habent legitimam, vti scripsit Tiraque-llus de iure primogenio. q. 5. Ce phalius consilio. 3. nu. 62.
130 Hæc sententia obtinet in iure ipso primogenituræ, quod à le-ge defertur. Bona autem, ex qui bus ius hoc primogenituræ con stat viuus pater distrahere, alie nareꝗ potest, Molineus nu. 23. nisi auitum sit primogenium, cu ius possessor bona non aliena-bit, vti annotauit Bald. consili. 360. lib. 2. Hinc fit, ꝙ cum in Hi spania maioratus possessor bo-na ab eo habeat, qui primus ma ioratū cōposuit, grauari aliquo modo nō potest ab vltimo pos-sessore, cuius iuditio bona hæc adeum non perueniunt, argu-mento. l. eum qui. ff. de interdi-ctis. & releg. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. 2. l. Paulus 2. versi. si. ff. de bonis libert. Vbi pater à bonis libertorū auitorū filium repellere nō potest: Ergò apparet patrem bonis auiti pri mogenij alimentorū onus impo nere nō posse, vt astricta sint bo na primogenij onere alendi fra tres, quamuis & hos iure sangui nis frater, qui in primogenium
131 successit, alere cōpellatur: si pri-mogenium ab ipso patre com-positum sit, eius bona alendi fi-lios onere astricta sunt, cum pa-ter filium iure naturæ alat, vn-de cum ex his bonis alimēta de beantur, ad quemcumꝗ bona transferint, præstanda alimen-ta sunt, vti docet. Abb. in. c. licet de voto. cui accedit Xuarez in l. quoniā in prioribus limitatio-ne. 11. legis Regiæ dubio 2. nu. 21.
Tertiò huic opinioni fauet sententia Accursij scholio alie nationis in. c. 1. de capitulis Cor radi, vbi ait vassallum in re feu-dali vsum fructum, seruitutem vè constituere non posse. Idem Accursius scholio seu alienare in. c. imperialē. in principio de prohibita feudi. per alie Federi. sequitur Bald. numero. 7. Due-ñas Regula. 40. ampliatione. 12. Accursius, scholio. seu aliena-re. & Bald. numero. 7. de emphi teosi perpetua agunt, non de

vsu fructu: sententiam tamen ipsius Accursij scholio aliena/tionesmulti sequuntur, quos aggregat Tiraquellus in tractatu de vtroq; retractu titulo. 1. §. 1. glo. 7. nu. 41. Hæc sententia communiter recepta est, vt attestatur Alex. consilio. 18. lib. 5. idem scripsit Iass. in. l. 3. §. ex cōtrario. nu. 66. ff. de acqui poss. & Pari/
133 sius cōsilio. 98. lib. 2. Quæ sententia vera est, si domini præiudicium consideremus, quia in detrimentum ipsius feudatarij potest ipse in re feudali vsum fructum constituere. Iass. in. §. ex cōtrario. nu. 66. sequitur Dueñas Regu. 40. limitr. 10. Tiraquellus de retractu titulo. 1. §. 1. glo. 14. nu. 48. Corasius in. l. 3. ff. de seruit. nu. 24. argumēto. c. 1. §. quid ergò. de inuestitura de re. alie. facta, caput hoc pro hac parte notauit Cæpola tracta. de seruit. c. 14. nu. 2. &. 3. hoc sensu accipi debet sententia. Bart. in. l. 3. §. ex cōtrario. nu. 12. ff. de acqui. poss. qui scripsit emphiteotam vsum fructum constituere posse in re emphiteotica. Hæc prædixit Accursius in. l. 3. ff. de seruit. sequitur Iass. in. l. fin. C. de iure emphiteo. nu. 112. potest enim vsum fructum constituere, seruitutemq; imponere vt sibi noceat, nō autem domino directo. hoc sensu accipi debet. l. 11. titulo. 31. par. 3. vti interpretatur Grego. cui accedit Dominus Anto. Padilla in l. 3. C. de seruit. & aqua. num. 11.
134 Igitur cū rei emphiteoticæ aut feudali seruitutē imponere non liceat, vsum fructum vt in ea cōstituere, eadē ratione rebus primogenij non licebit, procedunt enim doctores in proposito de rebus emphiteoticis & feudalibus ad res primogenij: quod an liceat difuse disputat Burgos de paz in proœmio legum Tauri nu. 37. illustrissimus domin9 Couarru. lib. 3. variarum. c. 5. nu. 5. versi. 5. Gregor. scholio, que la non pudiesse. in. l. 6. titu. 11. par. 6 Domin9 Ludouicus Molina tracta. de Hispanorū primogenijs lib. 1. c. 7. per totum.
135 Sed qui alimentorum oneri fundum supponit, infundo intelligitur vsum fructum constituere. l. dominus. §. fin. ff. de vsu fructu: ergò & qui primogenij bona alēdicuiuspiā onere astringit, vsum fructum constituit in eis quod nequaq; licet, cum primogenij bona alienari non possint, in his autem bonis, quæ nō possunt alienari, vsum fructum constituere non licet. l. fin. C. de rebus alie. cuius legis argumento doctores communiter hanc sententiam approbarūt, vt attestatur Parisi9 cōsi. 98. nu. 15. lib. 2
136 Quartò hanc sententiam fulcit, q; in Hispania primogenia iure sanguinis deuoluūtur ad posteros, non autem iure hæreditario, vt nostrates asirmant, Petrus Peralta in. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. nu. 6. ff. de legat. 2. Anton. in. l. 40. Tauri nu. 72. Gregor. scholio sus deudas in. l. 4.

in.l.4.titul.15. part.2. qui ea ratione innititur, ꝙ principatus ipſe Regnumq́ꝫ Hiſpanum iure ſanguinis deuoluatur ad principes.l.2.titulo.15. part.2. traddit Gregor.ſcholio.1.in. l.9. titul.1. par.2.Idem Grego.in.l.6.titu.13 par.6.eodem iure Gallorũ Regnũ deuoluitur, vt ſcripſit Bal. in.c.vni.nu.6.defeudo Marchiæ cui accedit Molineus in conſuetudinibus pariſienſi. titul.1.§.8. glo.3.nu.8.Hinc apparet explodi debere opinionem Coſtæ in tracta. de ſucceſsiõe Regni Portugaliæ pag.149.dicentis omne Regnum deferri iure hæreditario. Cum Hiſpanum Regnũ iure ſanguinis deuoluatur, conſequens eſt vt eodem iure primogenia ipſa tranſeant, ad cuius exemplum compoſita ſunt, & quaſi membra capitis naturam ſequuntur. c.cum non liceat. de præſcrip.l.1.§.cum vrbem.ff.de officio. præfecti vrbis. traddit Accurſius in.l.exea.ff.de poſtulãdo, & in propoſita ſpecie Paulus Caſtren.conſilio.165.lib.1.ſequitur dominus Couarru. lib.3. variarum reſolutionum.c.5.nu. 5. verſi. quartò ad huius partis. Menchaca de ſucceſsionũ creatione lib.3.§.26.nu.86.& nu.90.

137 Ergò in bonis primogenij nõ poterit poſſeſſor alimenta conſtituere, vt hoc onere aſtricta bona ad poſteros deuoluantur argumento.l.ſi poſt mortem. §. fi. ff.de bonorũ poſſe. contra tab. c.1.de ſuceſsione feudi.Bald. in auth.ſi quas Ruinas.C.de ſacroſanct.eccle.ſequitur Alex.conſi. 104.lib.4.Tiraquell.de iure primogenio. q. 8. nu.5.& in. q. 21. nu.7.& in.q.23.nu.10.Cephalius cõſilio.12.nu.4.& in nu.34.

138 Et hæc ſententia, ꝙ patruũ nõ cogatur alere ſobrinus, qui in primogenium ſucceſsit, colligitur ex Gregorio ſcholio.ſino el hijo mayor.verſi.quæro etiam in.l.2 titul.15.part.2. qui in quodam caſu ſcribit ſucceſſores in primogenium alere teneri: vnde colligitur regulariter non teneri. Quod locum habet in auito primogenio, ſed ſi nouè compoſitũ ſit, pro eo habetur, quod hæreditario iure deuoluitur. Vt ſupra ſcripſimus: hoc caſu bona primogenij aſtricta ſunt onere alendi filios illius, qui primogenium compoſuit, hæc ſententia colligitur ex Ioan.Luppo. in. c. per veſtras not.3. §.24. num.4. Moline.glo.3.nu.14.ſupra poſiti. Tiraquell.de iur.conſti. q.4. nu.33.Anto.Gomez.l.40. Tauri.nu.57.Menchaca deſuceſsio. creatione lib.1.§.10. nu.396. eodem Mẽchaca.lib.3.§.21.nu.136. in hac ſpecie locum habẽt, quæ ſcripſere glo.Abb. & reliqui interpretes in.c.licet.de voto, dicentes ꝙ ibi Regni hæres debet fratres exhibere, quod fit ex eo, quià iure hæreditario Regnum Vngriæ ad poſteros defertur. vt inibi ſcribunt doctores.

Aduerſus Coſta.

139 Hæc ſententia obtinet in perſona fratris diuitis, qui ali debet

à fratre, qui in nouum primoge
139 nium successerit, tradidit Guillermus à pernosirac. consilio. 11. nume. 10. inter consilia feudalia. Sed hæc sententia obtinet in feudi successore, non in persona eius, qui in primogeniũ succedit, vt tradidit Matheus de afflict. in c. Imperialem. §. præterea ducatus in principio. numero. 63. de prohibi feud. alie. na. per Federi. quæ opinio colligitur ex his, quæ scripsit Xuarez in. l. quoniam in prioribus. in declaratione legis Regiæ limit. 2. numero. 9. qui ait fratres à fratre, qui in nouè composi tum primogeniũ successit, posse petere, vt fundus illis assignetur, vnde alantur, atq; ita hoc tantum onere astringi eum ipse Xuarez existimat, qui in nume ro. 12. alendum esse ait. sequitur Dominus Ludouicus Molina de primogenijs lib. 2. c. 15. nume
140 ro. 6. Ex ijs quæ in proposito tradita sunt, colligitur sobrinum, qui in primogenium auitum successerit, non esse cogendum exhibere patruos. Hæc sententia depromitur ex ijs, quæ notat Cynus in. l. alimenta in fine. C. de nego. gest. huiusq; sententiæ in specie proposita est
141 author Bart. Socinus consilio. 114. numero. 3. lib. 3. ex hac sententia apparet defendi posse opinionem Baldi consilio. 271. lib. 1. dicentis eum, qui in auitum primogenium successerit, non teneri soluere debita prædecessoris: quæ opinio communiter recepta est, vt apparet ex ijs, quæ aggregat Dominus Antonius Padilla. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. numero. 7. ff. de lega. 2. Dominus Ludouicus Molina de primogenijs lib. 1. c. 10. numero. 29.
142 Secundò apparet, Innocentium, & Ioannem Andream benè existimasse in. c. licet de voto filium, qui in patrem ingratus sit, priuari posse primogenio, sequuntur plures, quos in vnum contulit Dominus Anton. Padilla in. §. si de falcidia nume. 16. in specie illa defertur Regnum iure hæreditario, sed in Hispania, cum sanguinis iure primogenia deuoluantur, non potest ingratus filius primogenio priuari, vt cum iudicio docet Dominus Anton. Padilla numero. 16. Emanuel Costa in quæstione patrui & nepotis pagina. 159.
143 Id in proposito scire opportet, quòd si quis bona habeat, quæ ad primogenitum deuoluntur iure primogenituræ longa consuetudine, hicq; alat fratres diuites, omnes successores hoc onere astringentur, & fratres diuites alent. Gregor. scholio. sino el fijo mayor. colun. 4. versiculo quæro etiam. & versiculo sed an teneatur in. l. 2. titulo. 15. part. 2.
144 Huic quæstioni illa cohæret, si pater primogenium compo nat, principis beneficio ac prouidentia, in ipso tamen rescri-
pto

pro cautum sit, vt filijs alimenta relinquat: quæri solet, vtrũ hæc alimẽta cõstituenda sint in ipsis prædijs, ita vt proprietas ad alimentarium pertineat, an verò in vsu fructu, vt alimenta cum vita finiantur. Et in ipsis prædijs constituenda esse alimenta, vt ea pleno dominio alimentarius habeat, & non solum per vsum fructum, scripsit Xuarez in.l. quoniam in prioribus limitatione.2. legis Regiæ nume.12. C.de inofi. testam. in hac opinione ne ac partibus videtur esse Ioã. Luppus in.c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. not. 3. §.24. nume.7. qui tamen hac in re æstimationi locum relinquit, huic opinioni accessit Gregor. scholio.1.in.l.11.titulo.4.part.6. illustrissimus Dominus Couarru. de matri.2. parte.c.8.§.6. numer.15. & dominus Ludouicus Molina in tractatu de Hispanorum primogenijs lib.2. c.15. numero.10.

145 Hanc opinionem iure probari hoc argumento conuincit Ioãnes Luppus, quia in proposita quæstione in locum legitimæ alimenta substituta sunt: legitima autem proprium est filij patrimonium, quod ad hæredes trãsmittit.l. Papinianus.§.quarta.ff.de inoficio.testa. ex qua lege hoc colligit Gratus.consilio. 21.num.12.lib.1. ergò prædium,

146 ex quo alimenta debentur, ad hæredes suos alimentarius trãsmittet, non absimili argumento hanc sententiam fulcit Xuarez: ait etenim legitimam iure naturæ debitam esse filijs, licet quantitas iure ciuili constituta sit. Hinc fit, q legitima non potest in totum tolli abrumpi vè iure ciuili argumento.l. cum ratio. ff.de bonis damnat.l.scripto.ff. vnde liber. auth. de hæred. & fal.§.1.l.final. C. quorum bono. harum legum argumẽto in hac sententia est Abb.in.c. Raynuntius de testamen. nume. 12. quæ crebrius recepta est, vt scripsit Xuarez in.l. quoniam in prioribus limitatione.2.legis Regiæ nume.3.hanc opinionem sequitur Fabianus de Biochis. auth. nouissima. nume.18.C.de inofficio. testamen. Corasius in.l. filium quem habentem. C. famicires. nume.143.qui ait propterea legitimam iuris naturæ esse, quia parẽtes quodam instinctu naturæ mouentur ad relinquendum filijs partem aliquam bonorum suorum, quo sensu debent accipi leges, quæ pro hac parte adductæ sunt. huic opinioni accedit Berengarius in.l. in quartam. ff. ad leg. falcid. præfatione.2. nume. 14. & scripserat. nume. 26. hanc opinionem communem esse attestatur Paulus de monte pico ibi num.172. quinimò legitimam filijs iure diuino deberi tradit Socinus consilio.30. colun.1. lib.1. sequitur Anton. Rubeus in.l. pater filium.nume.41.ff.de inoffic.testa. Sigismundus Neapolitanus

consili.26. nume.11. Inter consilia feudalia. Ex hoc colligitur legitimam filiorum iure ciuili in totum non posse tolli. §. sed naturalia insti. de iure natur. l. eas obligationes. ff. de capitis dimi. tradidit Abb. in. c. Raynuntius numero.12. dicunt hanc sententiam communiter receptam esse Corset. in repertorio Abbatis verb. legitima. Curt. senior consilio.66. colun.6. Ferdinandꝰ Loazes in additione Galiaulæ in. l. centurio. nume.86. ff. de vulgar. Lãzelo. Politus. l. filium quem habentem. C. fam. ercis nume 157. Corasius auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. nu.35. Hieronimus gratus. consilio.119 num.42. lib.2. Bernardus Diaz Regu.143. incipienti consuetudo vel statutũ, multiq; iuris nostri interpretes, quos in vnum contulit illustrissimus dominus Couarru. de matrimonio.2. parte. c.7. §.6. nume.4. Menchaca de successio. creatione lib.2. §. 20. nume.296. Ioann. Orosceius. l. de quibus. ff. de legibus nume. 107. Cum legitima in totum lege ciuili tolli non possit, consequens est, vt si Principis beneficio primogenij componendi licentia alicui tribuatur, dum filijs alimenta relinquat, hæc alimenta cum in locũ legitimæ substituantur, ipsius legitimæ naturam sequentur: sed legitima ad hæredes transmittitur. l. siquis filium. §.1. ff. de acqui. hæred. l. apud hostes. C. de suis & legit. l.1. C. de his qui ante aper. tab. tradidit Fabianus de biochis. auth. nouissima. C. de inofficio. testa. nume.268. Ergò & alimenta, quæ in vices legitimæ substituta sunt, vt legitimæ naturæ accedant. l. publius. §. titia. ff. de condi. & demons.

148 Contrariam sententiam sunt qui defendunt existimantes, ꝙ in proposita specie alimenta in vsu fructu cõstitui possint, quæ cum vita alimentarij finientur, nec transire ad hæredes poterũt: in hac fuit opinione Ferdinã dus Mechaca de successio. creato. lib.1. §.10. nume.396. qui ait se non inuenire doctorem, qui in hac fuerit opinione, quã ipse verã esse putat, propterea quia alimenta suapte natura nõ trãsmittantur ad hæredes, vt in titu lo. ff. de aliment. & cibar. legat. adduceret aptius pro hac parte l. cum ij. §. modus. ff. de transactio: ergò quod relictum est ad alimenta transmitti ad hæredes alimentarij non debet.

149 Secũdò hæc opinio ea ratiõe cõmendatur, ꝙ necessitas, qua pater impellitur relinquere filio legitimam seu alimenta, à iure ciuili defluit, ergò relinquendi necessitatem patri princeps adimere potest, qui lex viua est auth. de consulibus in fin. coll.6. ꝙ autem necessitas relinquendi legitimam à iure ciuili defluat, colligitur ex. l. lege duodecim tabularũ. C. de legit. hæred. auth. de triente, & semisse. §.1. colla.5. ex quo

exquo sequitur vt à principe tolli intotum possit, vt existimauit Dynus in Regul. indultum de reg. iuris lib. 6. sequitur Bart. l. titio centum. §. titio genero. numero. 6. ff. de conditio. & demonstratio. huic sententiæ multi accedunt, quos aggregat Mēchaca de successio. creati. lib. 2. §. 20. numer. 296. Aufredius in capella Tolosana. 437. Boerius decisione. 182. nume. 6. & in decisione. 204. in. 2. parte Bertrandus. l. hac edictali numer. 13. C. de secund. nupt. Ioann. Hannibal in. l. post contractum. nume. 56. ff. de donatio. Marcus Anton. natta consilio. 160. numer. 40. lib. 2. hanc opinionem communiter receptam esse scripsit Albertus Brunus in tractatu de statutis excludentibus fœminas. numer. 6. Aymon consilio. 236. qui dicunt leges, quæ in aduersam sententiam adducūtur, hoc sensu accipiendas esse, vt legitima iure ciuili filijs debeatur, im pellente naturali æquitate.

150 Idem in proposito animaduertendū est, in cautè scripsisse Ferdinandum Menchacam se primum considerasse in specie, de qua agimus, alimenta in vsu fructu constitui posse vt cum alimentarijs vita finiantur, hæc iam diu scripserat Bald. l. 1. §. ius naturale. nume. 8. ff. de iusti. & iure, qui ait statutū, quo filiorum legitima in totum tollitur, fore optimo valere, si alimenta relinquat, quæ iure naturali debentur, cumq; ius petendi alimenta personale sit, ad hæredes non transit.

Ex hoc colligitur Baldum loqui in specie de qua tractamus, vt cum iuditio considerat Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatione. 2. legis Regiæ. nume. 12. sed in proposita quæstione Bald. non loqui existimat Gregor. scholio. 1. in. l. 11. titul. 4. par. 6. sed Baldus loquitur in casu quo legitima in totum tollitur statuto, non autem in casu quo minuitur saluis alimentis, vt in proposito, estq; inter hæc maximum discrimen, quià legitima, quamuis diminuta sit, transmittetur ad hæredes, alimenta verò non ita, sed in rescriptis quibus princeps maioratus componendi copiam alicuit facit, non aliud exprimitur q̄ quod primogenij conditor quem elegerit, in maioratum vocet, cæteris verò filijs alimenta relinquat, ex quibus dubio procul legitima liberorum tollitur, nec commentari quis potest ex his verbis minui tantum liberorum legitimam, non autem intotum tolli, cum verba expressa hoc sonent. periculosum q; sit à verborum proprietate recedere argumento. l. vni. §. fin autem. C. de cadu. tollen. Baldi sententiæ multi accedunt, quos in vnum contulit Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio inter vir. & vxorem not. 3 §. 24. nu. 7. Fabiano de bio chis in auth. nouissima nu. 184.

Aduersus Ferdinan dū Menchaca.

C. de inofficio. testa. Dominus Couarru. de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. num. 4 alijq́ iuris nostri interpretes, qui eam sententiam sequuti sunt, quæ habet, q́ statuto posit in totum tolli legi-

151 tima. Ipse quidẽ in ancipiti hac & dubia quæstione iure Romano sententiæ Baldi accederem, quam fortissima fulciunt argumenta à iure ducta, nullaq́ refellunt aut frangunt, non enim illa ratio huic opinioni aduersatur, quæ habet, q́ legitima iure naturæ debita abscindi, tolliq́ in totum non posit. Hæc enim sententia non est saniori doctorum suffragio recepta, vt tradit Berengarius in repetitione. l. in quartam. ff. ad legem fal. in 3. præfatione in num. 247. Esto tamen q́ legitima liberorũ tolli in totum lege non posit, hoc sic accipiendum est, nisi iusta causa subsit propter quam princeps filium priuet legitima, hæc est approbata sententia, vt attestãtur Ioann Oroscius in. l. de quibus. ff. de legib. nu. 107. additionator Alciati in Regula. 1. præsumptione. 8. & additionator Signoroli consilio. 32. Sigismundus Neapolitanus consilio. 14. nu. 21. inter cõsilia feudalia. Bertrandus in. l. hac edictali. C. de

152 nuptijs nu. 14. Bellonus consilio 13. nu. 21. Bernardus Diaz in regul. 143. potest etenim princeps iusta de causa rem propriã possessori adimere argumento. l. lu eius. ff. de euictio. l. Item si verberatum. ff. de rei vendica. l. venditor. §. si constat. ff. commu. prædi. Bart. in proœmio digestorũ nu. 5. Hæc est crebrius approbata sententia attestante Bellono, consilio. 2. num. 6. plures sequuntur congesti à Petro Dueñas Regu. l. 45. limit. 1. Pinel. in. Rubri. C. de rescinden. vendi. 1. parte. c. 2. num. 6. si re propria priuari quis à principe potest iusta de causa, igitur & legitima, quæ quasi debita est. l. & quia. ff. pro socio. l. final. §. pen. C. de curato. fur. l. vni. C. de his qui ante. apert. tab. illis verbis (tamq́ debitam vendicare) Accursius in. l. 3 C. de iuris & facti. igno. vbi Dominus Anton. Padilla num. 32. attestatur hanc opinionem crebrius receptam esse, quod ante dixerat Aretinus in. l. si filius hæres colu. 2. ff. de liber. & posth. Alciat. in tracta. præsump. reg. 1. præsumpt. 8. Segura in. l. cum patronus nu. 44. ff. de legat. 2. Tiraquellus in. l. si vmquam verbo susceperit liberos. nu. 113. C. de reuocãdis donatio. Idem Tiraquellus in tracta. de iure primogen. q. 54. nu. 4. illustrissimꝰ Dominus Couarru. in. c. si hæredes. nu. 9. de testa. in hac sententia fuit idem Accursius scholio debita in. l. fina. C. de codicillis. Idem Accursius scholio. nõ posse. in. l. si quis legatum. ff. de falsis, quæ sententia obtinet post mortem patris filio deliberãte, quo casu cum in suspẽso hæreditas sit intelligitur legitima quasi

debita

debita esse filio, vt docet Bald. nume.3.in.l.3. C. de iuris & facti ignoran. cui accedit Fabianus de biochis in auth. nouissima. nu.268.C. de inoffici.testa. quæ sententia aptè depromitur ex legibus suppositis. Ex quo apparet Dominum Antonium Padillam virum consultissimum, omnibusq; numeris absolutum primæq; classis interpretem in cautè dixisse legitimam filio qua si debitam esse viuo patre.

153 Secundò apparet errasse Accursium scholio auferri in auth. de hæred.& fal §. si quis autem collatio.1 eumdē Accursiū scholio debitum in auth. detriente & semisse in principio collatione.5.qui ait legitimam filioviuo patre debitam esse, sed Accursij hoc pronūciatum communiter refellunt doctores, vti ipse Dominus Anton.dePadilla attestatur in.l.3. C. de iuris & facti ignor.nu.32. Aretin.in.l.cornelia nume.4 ff.de vulgari Segura.l. Imperator. ff. ad trebelli. Dueñas Regu.356. Orosicius.l.si arrogator.nu. 120. ff. de adoptio. Fabianus auth.nouissima num. 56. Paulus de monte Pico.l. in quartam.ff.ad leg falcid.nu.66.

154 Item superiori sententiæ, quod alimenta in proposita specie cōstitui non possint in vsu fructu, non aduersatur regula quæ habet, quod legitima in locum alimētorum substituitur, quæ cum iure naturali debita sint, nec tolli à principe possint, eadem ratio ne legitima tolli nō potest, cum in eorum locum substituantur, non sanè tutum est de alimentis ad legitimam procedere, cum in multis non cōueniant, sintq; nō pauca discrimina inter hæc, vt docet Corneus consilio.316. lib.1.traddit Tiraquellus tractatu de iure primogeniorum.q.55 nu.17.Berengarius in.l.in quartam.ff.ad leg.falcid.in præfatione.nu.39.Maranta deordine iudiciorū.4.parte distinctione. 9. nu.52.Ex quibus apparet Ioan. Luppi ac Roderici sententiam nullum firmum habere propugnaculum quo se tueri possit,sententia autem Baldi cui nos accedimus,multis argumētis defenditur.

Aduersus Accursi.

155 Primò huic opinioni fauet recepta sententia, quæ habet, quod primogenia propterea iustè cōponi intelliguntur, quià familiarum ordini ac dignitati consulunt:vt nobiliū familiarū dignitas salua sit; earumq; memoria in posteros derivetur diuitijsq; honestata corruscet vt scripsit Socy.consilio.47.nu.7.lib.3. sequitur Parisius cōsilio.82. nu.8. lib.4. Tiraquellus in tracta. de iure primogeniorum.q.17 nu.2. quæ sententia depromitur ex.l. 1.§.quamuis. ff. de ventre inspici: ex qua lege hoc deduxit Anton.Rubeus consilio.6. nume.1. Marcus Antō.natta.consil 201. nu. 8. publicè enim interest, vt familiarūdignitas salua sit, quod fit,quādo paternæ diuitiæ ad posteros

steros masculos deriuātur: hoc
nāq; modo patris & auorū per
nepotes efficitur æterna memo
ria.Ioann. Andre. in additione
156 Specul. in Rub. de success. ab intestato. publicæ autem vti
litatis ca isa efficit, vt naturalis
æquitas abrumpatur. l. 1. ff. de
vsu capio. ergò in hac specie le-
gitima tolli poterit, quæ natura
li æquitate debetur. Et in hac
ipsa facti specie, ꝙ fauore fami
liæ conseruādæ filij priuari pos-
sint tota legitima scripsit Paul.
cast. in. l. titio cētū. §. titio genero
nu. 8. ff. de condi. & demons. cui
accedit Ioann. Imol. inibi. sequi
tur Oroscius. l. de quibus. nu. 108
ff. de legibus, quæ opinio com-
muniter recepta est, vt traddit
Alexan. l. quod de bonis. §. fina.
ff. ad leg. fal. pro hac parte aduo
cat eum Ioann. Oroscius, qui in
cautè Alexandrum pro hac par
te adduxit, quià Alexander nō
dixit, ꝙ fauore familiæ conser-
uandæ possit filius legitima pri
uari, sed id potius, ꝙ princeps
iusta de causa potest filium pri-
uare legitima: eodem errore im
plicatus est Sigismundus Nea-
politanus consilio. 14. nu. 21. in-
ter consilia feudalia. sequitur ta
mē sententiā Pauli, existimatq;
familiæ conseruandæ causa pos
se principem filium tota legiti-
157 ma priuare. Ex quo deducitur
ꝙ si aliqua pars destinetur ad a
limenta, hæc pars non transibit
ad hæredes, quià naturam alimē
torum sequitur, hæc opinio ea
ratione comēdatur, ꝙ princeps
quo casu alicui rem propriā adi
mit sine causa, precium dare te-
neatur, vt traddit Decius in. c.
quæ in ecclesiarum. nu. 19. de cō-
stitu. argumento. l. venditor. §. si
constat. ff. communi. prædi. trad
dit Bart. in proœmio digesto-
rum. §. omnem. nu. 5. & ibi Cag-
nolus nu. 39. hoc receptum est te
158 ste Bellono. consilio. 2. nu. 9. si ta
men iusta de causa adimat rem
princeps nil pretij nomine da-
bit, argumento. l. Item si verbe-
ratū. §. 1. ff. de rei vend. illis ver-
bis (modico honoris gratia pos
sessori dato) quam legē hoc mo-
do interpretati sunt Alberi. nu.
2. Bald. nor. 2. quam interpreta-
tionem refellit Pinelus Rub. C.
de rescind. venditio. 1. parte. c. 2.
nu. 10. qui existimauit principē
qui iusta de causa adimit rē do-
mino, pretiū dare debere, quod
Iacob9 & Dynus prædixerant:
vt ipse Pinelus ait: sed errore
lapsus est Pinel9, quià Alberici,
Baldiq; interpretationem iure
consultus approbat in. l. Lucius
ff. de euictio. vbi propter mili-
tiam res domino adimitur nihi
lo dato pretij nomine, quod de-
mōstrant illa verba (res partim
distractas principali præcepto,
partim militibus assignatas) res
igitur militibus assignatæ non
fuere distractæ, sed nihilo dato
ademptæ, quod ex ipsius facti
specie depromitur, ꝙ si possesso
ri aliquid detur, id non datur
necessitate cogente, sed honoris
gratia

gratia quasi insolatium rei amis
sæ ob causam indiriæ argumēto
§.fœminæ insti. de adoptio. ante
Albericū & Baldum hoc sensu
accipiendam esse.l.Item sive rbe
rarum scripsit Accursius scho-
lio.2.in.l. Lucius. ff. de euictio.
sed Iacobi Dyni, ac Pineli sentē
tiam approbat.l.2.titulo.1. par.
2.illis verbis (otro si dezimos:
que quando el Emperador qui-
siere tomar heredamiento, ò al-
guna otra cosa, à algunos para
si ò para darlo àotro, como quie
ra que el sea señor de todos los
del Imperio, para ampararlos
de fuerça: è para mātenerlos en
justicia, con todo esso, no puede
el tomar à ninguno lo suyo, sin
su plazer, si non fiziesse talco sa,
porque lo deviesse perder segū
ley, ò si por ventura gelo vuielle
à tomar por razon quel Empe-
rador ouiesse menester de fazer
alguna cosa enello quese tornas
se à pro comunal dela tierra, te-
nudo es por derecho de le dar
ante buen cambio que vala tan
to ò mas, deguisa quel finque pa
gado, abien vista de homes bue
nos) idem colligitur ex lege. 31.
titul.18.par.3. ex quibus opinio
159 Ioan. Loppi & Xuarez verior
videtur iure Regio, quæ habet,
ꝙ princeps non possit ligitima
priuare filios vt pater primoge
nium componat, nisi ipsis bona
pars substantiæ paternæ relin-
quatur, quæ ad hæredes deuolue
tur, nec in vsu fructu alimēta cō
stituētur vt Menchaca ait. huic
opinioni fauet lex Regia, quæ
vult alimenta, quæ spurio relin
quuntur, in proprietate esse cō-
stituenda, ad ipsiusq; spurij hæ-
redes transmitti.l.8. titul.8. lib.
5.nouæ cōpilatio. qua lege opi-
nio Baldi & Menchacæ infrin
gitur, quibus omnes nostrates
aduersantur.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. sed si filius.

Filium, qui sibi alimenta subministrare potest, non cogitur pater alere. nu.1.

Iudex æstimare debet, an filius habeat vnde possit alimẽta sibi subministrare. nu.2

Filiam nuptam an teneatur pater dotare. numero.3.& .40.

Filius ali debet pro modo facultatum patris modumq; iudex statuet. nu.5.

Alimenta præstanda sunt de redditibus patrimonij, vnde redditus non autem proprietas æstimabitur, nu.6.

Iudex non statuet vniuersos redditus ad alimenta, vnde si pater in testamẽto alimenta filio constituat vltra redditus patrimonij; tutor patris voluntatem non sequetur, idemq; erit, si modica nimis alimenta constituat, nu.7.8.9.

Alimenta decernenda sunt pro incrementis ætatis, augeriq; progressu temporis debent numero.10.

Pecunia si legatur ad alimenta alicuius personæ, ex redditibus pecuniæ alimenta præstanda sunt. sed apud quem pecunia legata manere debeat apud hæredẽ an apud legatarium tractatur, nu.11.12.13

Alimenta relicta semper de reddituu præstanda sunt. nu.14.

Alimenta relicta præstari non debent eo anno quo patrimonium fructus non reddit. nu.15.

Proprietas fundi, ex quo alimenta præstantur, non est distrahenda, vt alimenta reddantur integra. nu.16.

Quantitas certa si ex certo fundo legatur ad alimenta, & fundi redditus annuam præstationem non reddant, an distrahi fundus debeat, vt alimenta præstentur tradditur. nu.17. vsq; ad.22.

Prædium qui habet magni valoris exiguũ verò redditus, vtrum cogatur fundum vendere & annuos redditus emere vt alatur, ne alimenta ille cogatur præstare qui iure sanguinis præbere tenetur. nu.23. vsq; ad.32.

L. fin. §. filius autem. C. de bonis quæ liber. declaratur. nu.33.

Alere iure sanguinis qui tenetur, proprietatẽ vendere nõ cogitur vt alat. nu.34.

Fundum quo casu qui vendere cogitur & annuos redditus comparare, vnde alatur, si se commodè alere non possit, supplebit qui alere iure sanguinis tenetur, numero.35.

Expensæ an extenuent fructus, tradditur numero.36.37.

Fructuarius tenetur præstare alimenta legata, non autem dominus proprietatis, numero.38.

Mercaturæ lucrum consideratur in taxandis alimentis. nu.39.& .40.

Pater pro modo facultatum tenetur filios exhibere. nu.41.

Collecta præstatur pro modo facultatum, & præstatur ex pecunia fœneratitia. numero.42.

Alimentorũ modus statui debet pro dignitate eius, qui alitur, nu.43.

Consuetudo eius qui alitur cõsiderari debet in præstatione alimẽtorum: nobilis enim inops est licet cibum habeat, si cætera pro dignitate non habeat: rusticus autem si cibum habeat, diues est. nu.44.45.

Nobili alimentario in alimenta præstari debent gallinæ perdices, arietina caro, & id genus alimenta, Rustico verò allia, cepæ, Caseus, legumina, nu.46.

Paupe-

SED SI FILIVS POSSIT SE EXHIBERE ÆSTIMARE

iudices debent ne non debeant ei alimenta decernere. denique idem Diuus Pius ita rescripsit ad Titianum: competentes iudices ali te à patre tuo iubebunt pro modo facultatũ eius: si modò (cum opificem te esse dicas) in ea valetudine es, vt operi sufficere non possis.

1 EX HOC. §. colligunt scriptores, quod filium qui sibi sufficere potest, & alimẽta subministrare, non cogitur pater alere notant Barto. & Albert. hic. idem Bart.l. cunctis. C. de mendican.validis.lib.11.sequitur las. auth. res quæ. numero. 11. C. communi.delegat. Siluanus cõsilio. 2. numero. 25. lib. 1. notat idem. Barto.l. libertis quos. §. manumissis. ff. de aliment. & cibar.legat. idem Bart.auth. res quæ. numero.65. C. commu. de legat. ibi Dominus Antonius Padilla.numero.74.Baetius de non melio.filiabus.c.5.numero. 3.& Orosceius.l.1. §.ius naturale. numero. 15. ff. de iusti. & iure. Anton. & Barbat.in numer.10. in.c.cum haberet. de eo qui duxit in matri. Tellius.l. 10. Tauri. numero.6. & Alciatus consilio.243.& consilio. 338. Accursius scholio idonei. in auth. de triẽte & semi.in principio. Marcus mantua consilio.276.numero.9. Tiraquellus de iure primo geniturae.q.4. numero. 35. illustrissimus Dominus Couarruuias in epithome de matrimo. 2.parte.c 8 §.6.numero.9.Dueñas Reg.367.limitatione.1. Gregor.scholio.1al menester. in.l.6. titulo.19.part.4.idem Tiraquellus de iure primogeniturae.q. 75.Bald.nouel.de dote. 6. parte priuilegio.4.numero.1. Vulgarinus de vulgarinis in.l.1.ff. solut.matrimo.numero. 27. & ibi Camillus visitarinus. numero. 105.Nata consilio. 201. numero 12.lib.1. Aretinus in.l.alimenta numero.3.C.de nego. gest.

2 Hæc sententia iure Regio comprobata est.l. 6. titulo. 19. part. 4. verum autem filius habeat vnde sibi alimenta suppeditare possit, æstimare iudices debent, vti Vlpianus hic demonstrat. tradit Baldus.l.1. §.see

§. sed scimus. C. de latina libertate tollenda. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. not. 3. §. 25. nume. 9. Hæc inferuntur
3 ad quæstionem, de qua agit Bartolus auth. res quæ. numer. 6. C. commu. de legat. qui ait, φ sicut pater non cogitur filium alere, qui sibi sufficere potest, vt docet Vlpianus hic: ita filiam nuptam non tenetur dotare, cum iam filia nupta sit, hanc sententiam approbat idem Bart. l. obligamur. nume. 1. ff. de actio. & obligatio. idem Bart. l. mulier. §. cum proponetur. ff. ad Trebel. hæc est opinio communis vt Salicetus ait in. l. fina. num. 5. C. de dotis promi. Corasius. l. qui liberos. nume. 52. ff. de ritu nuptia. Guiller. in. c. rainuntius verbo dotem quam ei dederat. num. 24. de testa. sequuntur alij iuris interpretes, quos in vnum contulit Baetius tractatu de nō meliorandis filiabus. c. 5. nume. 3. Mathesilanus singu. 106.

4 Contrariam sententiam defendit Accursius scholio lege in l. obligamur. ff. de actio. & obliga. illis verbis, lege obligamur obtemperantes legibus, cum collocantes filias nuptui dotem postea constituere obligamur: ex ijs colligit patrem teneri dotare filiam, cum dictio (postea) hoc significet, vt considerauit Bart. ibi nume. 1. sententiam Accursij, multi approbarūt Abb. in. c. 1. de adulterijs, alijφ plures, quos aggregāt illustrissimus dominus Couarru. in epithome de sponsal. 2. parte. c. 3. §. 8. nu. 7. dominus Antonius Padilla in auth. res quæ C. com. de legat. nu. 72. Baetius præcitato. c. 5. nume. 4. Nata dicto consilio. 21. nu. 12. Siluanus dicto nu. 25. Boerius decisione. 130. nu. 8. Iass. l. si donaturus. §. 1. nu. 5. ff. de conditio. causa data. Hæc opinio ea ratione commendatur, φ dos detur mulieri non tantum ad hoc, vt nubere possit, sed vt onera sustineat matrimonij. l. pro oneribus. C. de iure. dot. c. salubriter. de vsuris. dotem quippè pater dat filiæ, vt à viro non spernatur, sed eam honestè tractet. auth. de nuptijs. §. siquis ita. versiculo siquis enim. colla. 4. auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. quem autē. tradidit Ioā. Luppus in. c. per vestras. not. 3. §. 20. nume. 4. interest etiam reipublicæ vt pater dotet filiā nuptam, vt filia sobolem procreare possit. l. 1. ff. solut. matrim. quæ sententia vsu forensi est recepta. Cui non obstat, φ ab alimentis ad dotem liceat procedere, sed pater non tenetur alere filium, qui sibi sufficere possit, ergò nec filiam nuptam; quia non dicitur filia sibi sufficere posse propterea, φ nupta sit, cum eam maritus non teneatur alere, sed pater, vt diximus. Item argumentum de alimentis ad dotem non pocedit, cum non vnum sit discrimen

men intervtrumq; , atq; in ipsa specie, de qua hic agit Vlpianus, hoc apparet: quia Vlpianus ait patrem non teneri alere filium, qui se exhibere potest, at pater diuitem filiam dotare cōpellitur. l. fin. C. de dotis promi. vbi Accursius notat. traddunt Domin9 Couarru. & reliqui doctores supra positi: atq; hæc sententia iure Regio approbata est l. 8. titu. 11. par. 4. quando autem permissum sit de causa alimētorum ad causam dotis procedere nos diximus.

5 Secundò colligitur ex hoc. §. filium alendum pro modo facultatum patris, modum autem alimentis statuet competens iudex, vt hic docet iuris consultus. quæ sententia depromitur ex. l. 2. ff. vbi pupi. educari debet: qua ex lege hanc opinionem deduci docet Angel. consilio 357. num. 10. Lamber de iure patrona. q. 3. princ. lib. 3. articulo. 12. numer. 1. Dominus Couarru. epithome de matrimo. 2. parte. c. 8. §. 6. nume. 8. hanc sententiam fulcit auth. licet. C. de natura. liber. illis verbis (eiusmodi enim naturales filios pa- sci boni viri arbitrio est necesse) textus in. c. cum haberet in fine de eo qui duxit in matrimonium illis verbis (solicitudinis tamen tuæ intererit, vt vterq; liberis suis secundum q; eis suppetūt facultates necessaria subministret) iudex autem qui ali- 6 mentis modum statuit ante oculos multa habere debet. Primò de reddit u patrimonij alimenta esse præstanda constituet argumento. l. ius alimentorū in prin. ff. vbi pupi. educari debeat. vbi Bart. Bald. & cæteri doctores notant. idē doctores vbi Bart. nu. 4. in. l. Imperator. ff. ad trebell. hanc sententiam sequitur Gozadinus consilio. 95. nu. 4. Ioannes de Amicis consilio. 56. num. 2. Petrus Vnzola tractatu artis notariat9 diuisione. 4. personarum. nu. 13. Cassaneus consuet. Burgun. titul. de infans. Rubri. 6. §. & alimenter. nu. 8. &. §. vestir & habiller. non enim æstimari proprietas debet patrimo- 7 nij vt alimenta decernantur: sed redditus eius. vt Bar. & suprapositi doctores traddidere: quæ opinio crebrius recepta est Corne. l. 1. num. 6. C. de fidei comiss. quam sequitur Angel. de gambelio. tractatu de testamen. glo. 45. nu. 3. Campe. tractatu de dote quæstione. 239. nu. 2. Paulus de monte Pico in. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. nu. 156. ff. de legat. 2. Bertrādus consilio. 168. nu. 1. lib. 2. alijq; plures doctores quos aggregat Tiraquellus tractatu nobilitatis. c. 2. nu. 154. Baetius tractatu de non meliorandis filiabus. c. 2. nume. 33. Gregor. scholio. la riqueza. l. 2. titulo. 19. part. 4. hanc sententiam fulcit. l. 5. in fine titulo. 33. part. 7. Iudex ipse, qui alimenta decernit, licet ex redditu patrimonij præstari alimenta

menta cõstituat hoc tam moderatè statuere debet, vt non vniuersum redditum patrimonij in alimenta decernat: sed semper ita decernet, vt aliquid ex reddi tu supersit. l. ius alimentorum in principio. ff. vbi pupi. educa. debeat vbi Angel. notat. Parisius consilio. 89. nume. 28. lib. 2. Hinc fit, quod si pater filio constituat alimentorum modum in testamento vltra redditum patrimonij, tutor patris voluntatem sequi non tenetur. l. at si quis. §. hæc actio. ff. de religio. & sumpt. fune. illis verbis (sciendum est neque voluntatem testatoris sequendam, si res egrediatur iustam sumptus rationem: pro mo do enim facultatum debet sumptus fieri. ex illa lege hanc opinionem colligit ibi Ioannes Baptista Asinius. nume. 4. Baetius de decima tutoris. c. 2. nume. 85.

9 eudem modo si pater in testamento tam modica alimenta filijs præstari iusserit, vt non fuerit respectu facultatum, sed modica nimis alimenta decreuerit, vltra quantitatem præstitam alimenta tutor præstabit l. ius alimentorum in fine. ff. vbi pupi. educa. debeat. tradidit Albertus Brunus tractatu de augmento & diminutione. conclusione. 10. principali. nume. 11. idem Albertus Brunus tractatu de diminutione & deteriora tione conclusione quinta. num.

10 30. Item debent alimenta decerni pro incremẽtis ætatis vt pro gressu temporis augeantur alimenta. l. cum vnus. §. final. ff. de alimen. & cibar. legat. l. ius alimentorum in fine. ff. vbi pupi. educa. debeat. l. sed & si quid in ædificauerit. §. mancipiorum. ff. de vsu fructu. Vbi Florianus annotauit. tradunt doctores in. l. si cum dotem. ff. solut. matri. Gozadinus consilio. 95. nu

11 mero. 4. Ex hac sententia colligitur, quod si testator pecuniam legasset ad alimenta puerorum alterius vel personæ, ex pecuniæ redditu & vsuris alimenta præstanda esse. Martianus in. l. diui. ff. ad leg. falcid. Vbi iubet, vt idoneis hominibus collocetur pecunia, vbi notat Alexan.

12 nume. 6. Penes quem autem legata pecunia manere debeat, quæri solet. Angel. in. l. cum ij. §. si integra. ff. de transactio. apud hæredem pecuniam manere debere ait, vt legatario præstet redditum pecuniæ, siuè vsuras, adducit textum quem singularem & expressum esse dicit pro hac sententia in. l. fundi Trebatiani. ff. de vsu fructu legat. hanc opinionem sequitur Iass. dicto. §. si integra. nume. 1. & ibi Ioãnes Oroscius: qui propterea apud legatarium iubet manere pecuniam, quia erat restiturus cum moreretur, vt illis verbis demonstratur (& mortis tempore pecunias restituat.)

Contrariam sententiam defendit Fulgo. in dicto. §. si integra.

tegra, ait enim, ꝙ si pecunia simpliciter fuisset legata, vt ex vsuris pasceret se legatarius, neq; adiectum esset vt mortis tē pore pecunias restitueret, ꝙ pecunia cēsetur relicta, vt eam habeat legatarius pleno iure, &ad suos hæredes transmittat argumēto.l.libertis libertabusq; meis ff. de alimen. & cibar. lega. hanc sentētiam sequitur Hippo. sing. 414. incipit testator: igitur sensit Fulgosius pecuniam generaliter legatam, vt ex eius vsuris alatur legatarius apud deū manere pleno iure: nisi dicatur, vt mortis tempore restituat: cum Angelus dicat in hac specie, pecuniam apud hæredem manere debere. Fulgosij sentētiam refellit 13 lasi. dicto. §. si integra. Ipse equidem distinctione componendā esse hanc controuersiam puto: aut res hæredi relinquitur, &rei ipsius fructus legantur ad cuiuspiam alimenta, & in hac specie res manebit apud hæredem, à quo fructus ad alimenta capiet legatarius: in hoc casu obtinet sentētia Sceuolæ in.l. fundi Trebatiani.ff. de vsufructu legat. & sententia Angeli, aut pecuniale gatur, vt ex vsuris alatur legatarius, & mortis tēpore restituat eam, in hac specie pecunia manebit apud legatarium.l.cum ij. §. si integra.ff. de transactio. aut pecuniā simpliciter alicui relinquit testator, vt inde se pascat, & ad legatarium pertinet, pleno iure.l.libertis libertabusq; meis

Distinctionous.

ff. de alimen. & cibar. legat. in hac specie obtinet Fulgosij sententia propterea, ꝙ in proposito res ipsi legatario est relicta, & illa adiectio, vt ex vsuris eius alatur, ad causam præ legandi, non ad vsum fructum constituēdum pertinet.l.pe.in fine. ff. de alimen. & cibar. legat. si verò pecunia sit relicta ad alimenta alicuius, neq; ipsi sit legata, neq; hæredi data, sed ijs verbis relinquatur: ex vsuris mille aureorū volo vt alatur Antonius: hæc pecunia neq; apud hæredem neq; apud legatarium manebit: sed idoneis hominib9 collocabitur iudicis præcepto, vt ex vsuris alatur Antonius.l. diui. ff. ad leg. falcid. vbi Alex. nu.9. tradidit ad iustum quæstum hodiè pecuniā collocandam, cum vsuræ prohibitæ sint vt in.c. plerumq; de donatio. inter virum & vxo. semper enim alimenta cuipiam relicta de reddito patrimonij præstanda sunt.l. ius alimentorum. 14 ff. vbi pupi educa. debea.l. Imperator. ff. ad trebell.l. qui bonis. ff. de cessione bonorum. tradidit Aret. in.l. alimenta, nu.3. C. de nego. gest. hanc sententiam dicit esse tenendam cordi Sali. in l. si quis ad declinādam nu.4. C. de episcopis & clericis. tradidit Bart. dicta.l. Imperator. post lacobum de Aret. sequitur Alex. ibi nu.5. Ex hac sentētia colligit generale thema Bal. consili. 30. lib.2. ꝙ vbi de alimentis loquimur, ad redditus habem9 respectum.

ctum, sequitur Tellius in. l. 10. Tauri. nu. 14. Aymon consi. 199. nu. 6. Menochius de casibus qui iudicis arbitrio relinquntur lib. 2. centuria. 2. casu. nu. 26. Ex hac
15 recepta opinione colligit Paulus cast. in. l. Imperator. nu. 8. ff. ad trebell. quod si aliquo anno fructus patrimonium non redderet, alimenta alicui relicta nõ præstarentur argumento. l. maritũ. §. 1. ff. ad leg. falcid. vbi minuto legato prædij, exquo alimẽta præstanda sunt, non minuuntur alimenta: quia redditus annuam præstationem largiuntur: quasi velit Sceuola alimẽtorum legatum minui, si annuam præstationem redditus non largirẽtur. eandem sententiam fulcit. l. liberto. §. à liberto. ff. de annuis legatis, sequitur Anton. Gomez in. l. 9. Tauri nu. 40. Emilianus consili. 146. nu. 14. non est enim distrahẽda proprietas fundi ex quo præstanda sunt alimenta vt
16 integra reddãtur Bart. in. l. cum alimenta. ff. de alimẽtis & cibar. legat. argumento. l. Imperator. ff. ad trebell. sequitur Angel. de gambe. tractatu de testamentis glo. 45. nu. 4. Salicet. l. 1. C. de fideicommissis, tradit Albertus Brunus tractatu de rebus seu dispositionibus dubijs. §. venio ad dubiam quantitatem. nume. 5.
17 Hæc sententia vera est, si ex fructibus fundi alimenta simpliciter legentur, secus autem si aliqua quantitas pecuniæ vini aut frumenti relinquatur ad alimenta ex aliquo fundo: quia si fundi redditus largiri annuam præstationem non possint, distrahentur prædia vt annua præstatio detur. Bertrandus consilio. 28. nu. 4. lib. 2. sequitur Tellius. l. 10. Tauri nu. 14. & Baetius tractatu de decima tutoris. c. 2 nu. 83. quæ opinio vt prædia distrahãtur, vt legata alimenta præstentur, nulla certa lege probatur, quamuis in annuis præstationibus constitutũ sit, ꝙ si redditus fundi, ex quibus sunt præstãdæ, non largiantur aliquo anno, ex redditibus sequentis anni præstari debent. vt tradit Bart. l. inter stipulantem. §. sacram. nu. 6. ff. de verb. oblig. idem Bart. l. Lutius. nu. 3. ff. de alimentis &
18 cibarijs legatis. Gigans de pensionibus. q. 62. nu. 11. In proposita materia ea distinctio admittenda est, an ille qui alitur sit dominus rei, de cuius redditu alitur: an verò sit legatarius. Si rei dominus sit qui alitur, & fructus redditus vẽ rei non possint alimenta largiri, distrahetur res ipsa, vt dominus alatur Accursius. l. ob æs alienum. C. de prædijs mino. argumento. l. 1. & 2. C. de patribus qui filios distra: notat Albericus in. l. ob æs. se-
19 quitur Franciscus martius decisione. 223. nu. 1. eodem modo res distrahetur, si ille qui alitur sit futurus dominus rei. l. 1 § mulier. ff. de ventre in posse. mittendo: cuius legis argumẽto in hac opinione fuit Ioannes Imol. in. l. Impe-

Imperator.ff.ad trebel quæ pla cuit Alex.ibi nu.5. & Ioanni tri gonæ sing. 11. qui plures aggregat, qui huic sententiæ accedere, quam sequitur Andreas pomates in additione Bartoli in.l.Imperator, atque hæc doctrina com 20 muniter recipitur. Quæ locum habet quamuis res, quæ distrahi debet, alienari non possit, quia onere fideicōmissi astricta, vti sunt ea bona, quæ primogenij iure possidentur.auth. nisi cum rogatꝰ in fine.C.ad trebell.Bar. auth. res quæ nu. 9. C. commu. de legatis.qui ait hanc esse receptam sententiam aduersus Accursium ibi, hāc opinionem ad uersus Accursium plures recipiunt, quos in vnum cōtulit do 21 minus Antonius Padilla ibi nu. 78. & nu. 79. si verò ille qui alitur futurus non sit dominus rei, quia alimenta tantū legata sunt: si fructus redditus vè prædij nō possint alimēta largiri, non cogetur hæres distrahere prædia, vt alatur legatarius.Bart.l. cum alimenta.ff.de alimen. & cibar. legat. argumento. l. Imperator. ff.ad trebell.vbi notat Angelus sequuntur Paul. & Alex. nu. 5. Nemausensis tractatu clausula rum pag.949. Montaluus scholio.2 .in.l.1.titu.8.lib.3.fori.Campetius tractatu dotis.q.239. nu. 2. Paulus de monte pico. l. titiæ cum testamento.§.titia cum nuberet.nu.156.ff.de legat.2.Boerius decisione. 19. nu.8. parte.1. Aymō consi.199.nu.1. Bertrādo cōsi.268.nu.1.lib.2. Bologninus consi.10.Gozadinus consi.95. nu.4.Ioann.de amicis consi.56. Marcus Antonius nata consil. 383.nu.7.Cassaneꝰ cōsuet.Burg. titu.desensans Rubri.6.§.vestir & habiller.Antonius Gomez.l. 9.Tauri nu.4.Tellius.l.10.Tau. nu.14.Grego.scholio.La riqueza in.l.2.titu.19.par.4.huic sententiæ rationē adducit Angel. in.l.Nensenius §.fin.ff.de re iudi. sequitur Crauetta consil. 219. nu.9.lib.2.Martiꝰ decisione.323 22 nu.2.Eodē modo ille, qui ab aliquo est alendus iure sanguinis, non cogitur vendere prædium, vt alatur ex redditibus & accessionibus pecuniæ: exemplū constituitur, quando quis habet palacium, quod modicum largitur redditum, prætium tamen eius si distraheretur, esset nō mediocre, vtrū vendere palacium cogatur, ac pecuniam honestis hominibus collocare, vt ex accessionibus alatur, quæstionis est. 23 Et cogi non debere ex superiori sententia apparet, cum de redditu patrimonij præstanda sint alimenta, nō autem de proprietate, & hanc sententiam defendit Bal.in.l.si maritus in fine. ff. solut. matri. Zasius.nu.19. ait, ꝙ licet doctores disceptent in hoc casu, tamen verior est sententia Baldi ibi argumento. l. quibonis.ff. decessione bonorū sequitur Ange.in.l.1.C.de legat. idem Angel.& Imol.in.l. Nesenio.§.fi.ff. de re iudi. idē Angel. in.l.

in.l.qui bonis.ff.decessione bonorum.Alex.consili. 100.col. fi. lib.1.idem Alex.consilio.72.lib. 5.Gregori9 in scholio.La rique za in.l.2.titulo.19.par.4.&scho lio.fina.ibi.Idem Gregor. scholio fina.in.l.24. titulo.9. part.6. Anto.Gomez.l.10. Tauri nu.4. vbi Tellius nu. 14. alios doctores in vnum cōfert, qui huic sen tentiæ cōsensere, & ita fuisse decisum consensu omnium senatorum Granatensis Prætorij atte statur ipse Tellius, qui ait hanc quæstionem videri esse sine dubio, cū sit lex, quæ expressè hoc cōstituat.l.fin.§. filius autem. C. de bonis quæ liber.sed agit Tellius, quādo quis habet proprietatem amplissimi fundi, quam non cogitur vendere vt alatur ex pecunia, qua consumpta debet mendicare: non autem quādo pecunia multa esset, quam si ad partē lusti quæstus locasset, vel annuos redditus cōparasset, ex reddditu aut interusurio sibi alimenta suppeditare valeret.

24 Contrariam sententiam primi nominis doctores defendūt Bal.in.l.quod nomine in fine.ff. de condictione indeb.Bal.l.fin. C.qui bonis cedere possu.idem Bal.in.l.2.C.quod cum eo.sequitur Ang.Imol.& Alex.nu.4.in. l.si maritus.ff.solut.matri. hanc sentētiam alij approbant, quos in vnum congerit Tellius dicta l.10.Tauri num.14.qui ait hanc quæstionem non esse sine cōtro uersia.hanc opinionem esse veriorē attestatur Campecius de dotis restitutione.q.239.cui ipse

25 accedo. Hæc enim sententia ex ratione naturali ac ciuili deducta est, quam fulcit.l.qui potest. ff.de regu.iur.vbi Vlpianus ait (qui potest facere vt possit conditioni parere, iam posse videtur) vnde cum ille qui palacium habet, si vendiderit, pecuniam qꝫ honestis hominibus collocauerit, posset sibi sufficere ex accessionibus pecuniæ: ergò habetur ac si fecisset. Sed is qui ex accessionibus pecuniæ alimēta sibi suppeditare valet, iure sanguinis ali non debet, vt cōstituitur in hoc.§.sed si filius.ergò eodem modo non erit alendus, qui rem habuerit ex cuius venditione tāta redigeretur pecunia, ex cuius reddditu sustētari posset.quæ sententia iure Regio comprobata est.l.2.titulo.19.part.4.illis ver-

26bis (e esto deue fazer cada vno segun la riqueza e el poder que ouiere) quibus apparet, qꝫ is qui potest facere, cogi debet alimēta præstare. Secundò hanc opinionem fulcit.c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. vbi dos honesto mercatori collocatur ad partem lucri, vt inde vir & mulier alatur: ergò satis videtur quispiam sibi alimenta suppeditare posse ex reddditu patrimonij, si vēdito patrimonio ex accessionib9 pecuniæ, quæ mercatoribus collocata est, se valeat sustentare.

27 Tertiò hanc sententiam fulcit

l.1.§.mulier.ff.de ventre in posse. mittēdo, vbi vt alatur venter di strahuntur possessiones hæredi rariæ, nec cogitur mulier se & eum, qui est in vtero, de suo su stentare: vnde apparet proprie tates distrahendas esse, vt alatur rei dominus, neq; cogēdum aliquem esse, qui iure sanguinis tenetur alimenta præbere: si ille qui alendus est, possessiones habeat, quibus distractis ex pecuniæ accessionibus ali possit.

28 Quartò hanc sententiam fulcit ratio naturalis, aduersatur enim iuri naturali vt ex suo quis cogatur quēpiam exhibere, qui sibi sufficere potest: fieri quippè locupletior cum alterius detrimento contra iuris præcepta, l. nam hoc natura. ff. de cōdictio. indebi. quià ille qui alitur cōsultò facit, ne sibi sufficere possit: quod ius ipsum ciuile improbat l. si libertus. ff. de iure patro. itē ciuilis ratio aduersatur, quæ ani29 ma est ipsius iuris. l. addigere. §. quamuis. ff. de iure patrona. ea autem de causa cogitur quis iure sanguinis quempiā alere, ne medicet infælix in honestè tex. l. libertus qui operarum. ff. de operis liber. quod cum iudicio considerat Bal. in. l. quod nomine in fine. qui ait non esse in hoc casu habendam rationem affectionis, quam in simili specie iura refellūt. l. prætia rerum. ff. ad leg. falcid. vnde cogetur possessiones vēdere, vt ex pecuniæ ac cessionibus alatur.

30 Quintò huic opinioni fauet. l. 1. §. sed nōnullos. ff. de tutelis. vbi filius cogitur matrem sororem vē percy egētes alere, percy egentes autē sunt vt lex ait, quæ se aliter tueri nō possunt. sed in proposito qui possessiones habet modicū redditum largientes, potest se tueri, si eas vendat, pecuniáq; mercatori collocet, annuū vē redditum cōparet, vnde ali posit, ergò exhiberi ab aliquo iure sanguinis non debet.

31 Nec huic opinioni aduersatur, quod regij senatores decreuere: qui ex illa regula generali, qua definitur redditus in considera tione esse debere, vt quis dicatur sibi posse sufficere, non rerū æsti mationem, collegerunt non esse quēpiam cogendū vendere pro prietatem, vt ex illa pecunia ala tur: quià illa regula obtinet, vt benè Regij senatores & aptè cō stituere, quando quispiā ex ipso precio rei venditæ ali deber, secus si pecunia tā multa sit, vt ex pecuniæ accessionibus ali possit, quià in hoc casu ad redditus respectum habemus, vt quisq; alatur, in qua specie nihil difini tū extat: vnde in proposito coge tur quisq; re sua benè vti, quod reipublicæ interest. §. sed maior in fine insti. de his qui sunt sui. re autē sua benè vtetur, si res suas ita collocauerit, vt ex redditib; se possit alere, quod fiet, si res, quæ magis impendio onerāt pa trimonium, q; fructibus augeāt, distrahat, & reddacta q; ex vendi-

tione

tione pecunia cōparet ea, quæ fructibus & accessionibus eum augeāt, vt redditus annuos secū dum regionis mores. argumēto, l.fin.§.ipsū autem versiculo exceptis videlicet. C. de bonis quæ
32 liber. nec huic sententiæ obstat l. qui bonis. ff. de cessione bonorum: quia agit de bonis quæsitis post cessionē, in quibus lex magis debitori fauet, quam creditori, vti explicat Ioā. Imol. in. l. si maritus. ff. solut. matri. sequitur Alex. ibi nu. 4. huic interpretationi adducitur ratio ex. §. fin. instit. de actio. illis verbis (inhumanū enim erat spoliatū fortu
33 nis suis in solidū dānari) Minus huic sententiæ obstat. l. fi. §. filijs autē. C. de bonis quæ liber. quā falso existimauit Tellius decidere hāc quæstionē, quia lex illa hāc opinionem nō fulcit, nihil enim minus ex ea depromitur quā id, ad quod adducitur, vt ingeniose cōsiderauit Aret. in. l. alimēta. nu. 3. C. de nego. gest. quia agit lex de filio, qui in patris est potestate, cui quæsiuit vsumfructū, non cogitur filius proprietatem vendere, ac prodigere in alimēta, nemo enim qui ab aliquo alē dus est, cogitur rei suæ proprietatem vendere, ac pecuniā consumere, cū consumpto patrimonio tristē exitū sentire debeat, in quā speciē loquitur. §. filijs autem. vbi filius nō potest vendere proprietatem, vt ex pecunia cō paret annuos redditus, ex quibꝰ alatur: quia ille redditꝰ, qui vsus fructus est, ad patrem pertinet: cūq; filius hac de causa inops sit, licet rerū proprietatem habeat, alitur à patre, nec cogitur vende proprietatē, vt alatur. quod ius in alijs personis obseruandū est. si vsum fructum patri nō quærerer filius, cogeretur vendere rē, quæ fructibus eum nō auget, & annuos redditus cōparare vnde aleretur cæterorum exemplo.
34 Huius facti species frequēter incidere potest: vt frater domū habeat amplam, quam habitat, & pratum centū aureorum reddi tū largiens, & decurionatum, si hæc venderet, pecuniāq; honestis mercatoribꝰ collocaret, aut annuos redditus emeret, posset sibi frugaliter sufficere: hoc quidem facere cogetur, vt se sustentet, neq; eū alere cōpelletur frater diues. diuersū cōstituetur in persona eius, qui alimenta præstare debet iure sanguinis, quia non cogetur rerum proprietatē vēdere, vt quempiā aleret: quia magis huic legesfauent, q̃ ei, qui alimēta petit, cum hic agat de lucro captādo, ille verò de dāno vitādo, argumento. l. fi. C. de codicillis. Vnde superior sententia quæ habet, q̃ is qui alendus est fundū vēdat, & redditꝰ annuos cōparet vt alatur, æquitatem habet. cui accedit Tell. l. 10. Tauri nu. 14. versi. respectu nostræ le-
35 gis. Ipse tamen Tellius alimentarijs implacabilis pro viribus defendit alimentariū qui propriētatē habet, teneri proprietatem

K 3 distra

distrahere, vt alatur, qui postq̃
pecuniã cõsumpserit, aletur. ar-
gnmento huius. §. sed si fili9. vbi
filius opifex nõ alitur, cũlex pro
prio filij labori nõ indulgear, cõ
sequens est vt necq̃ rerũ proprie
rati parcat. nec huic opinioni re
fragatur. l. fi. §. filijs autẽ. C. debo
nis quæ lib. quià loquitur in filio
legitimo & naturali, cui quasi
debita prouenire debet patris
hæreditas. secus si esset filius ille
gitimus, cui solum pater debet
alimẽta, quià venderet proprie
ratẽ, vr aleretur, cõsumpta pro-
prierate parer aleret: quià aliter
se tueri nõ porest. Hæc tamẽ sen
tentia rigida est & dura, cui nõ
fauer huins. §. sentẽtia, quià hic
propterea fili9 opifex nõ alitur,
quià illius gradus erat filius, vt
èx artificio victũ sibi quærere de
beret. vnde cũ artificiũ esset sub
stãtia eius, si operi sufficere pos-
sir, ali nõ deber, quià seruato sui
ordinis gradu se tueri potest, se
cus cõstituendũ est, si secundum
ordinis gradũ ei ex arrificio vi-
uere permissum nõ sit: inquo ea
su proprietatẽ rerũ vendere nõ
cogetur, vr se sustẽtet: sed cõpel-
letur alimenta præstare is, qui te
netur alere iure sanguinis. necq̃
huic opinioni obstat. §. filijs autẽ
vbi filius nõ cogitur proprieta-
tẽ vendere, quià futurus erat pa
rris hæres, vt Tell. ait: lex enim
ipsa rationẽ cõstitutionis subij-
cit, quare filius proprietatem vẽ
dere cogi non debet, ne post di-
spersum patrimoniũ tristẽ exitũ
habeat, nec lex curat q̃ hæres
patri futurus sit, vnde fit, q̃ cum
ratio legis locum habeat in filio
spurio, & fratre qui ex charitate
sanguinis alẽdi sunt, habebir &
decisio. argumento. l. nõ possunt
ff. de legib. l. illud. ff. ad leg. aquil.
ij tamen, si proprietarẽ habeãt,
cogentur, vt ex superiori senten
tia colligitur proprietatẽ vende
re, redditusq̃ annuos cõparare,
vt ex redditib9 alãtur. pater au-
tem aut frater supplere cogetur
quod iustis defuerit alimentis.
quià in hac specie non dispergi
tur patrimoniũ: necq̃ hãc ob cau
sam tristem exitũ habebit vẽdi-
tor. Est tamen in proposito apri
mè notandũ, fruct9 eos esse, qui
deducta impensa supersint: ex-
tenuat enim fructus impensa. l.
fruct9. ff. solut. matri. & ibi iuris
interpretes rraddidere. docto-
res in. c. grauis. de restir. spoliat.
si cx prædio aliquo dimidia pars
fructuũ legatur, illa pars dimidia
censebitur legara, quæ deductis
impensis supererit, traddũt alij
quos cõgerit loã. de Neuizanis
cõsi. 90. nu. 10 Hæc tamẽ opinio,
locum nõ habet si impensa fiat
nõ in fructibus colligendis, sed
ratione subiectionis & obedien
tiæ, veluti si amplissima prædia
ignobili relinquantur hac cõdi-
tiõe, vt tertiã fructuũ partẽ præ
stet frarribus in alimẽta, ignobi
lis autẽ ea de causa, q̃ prædiorũ
habear proprietatẽ, tenetur in-
dicta tribura reddere, & sordi-
da obire numera, hæc impensa
deduci

Aduersus Tellium.

36

deduci ex fructibus non debet, quos nõ extenuat.ita decissum est in cõsi.Neapolitano,vt testa turMathæus de afflictis decisio
37 ne.252.nu.8.quæ sententia Hostiēsis opinione fulcitur in.c.tua nobis de decimis.sequitur Abba.ibi nu.14.qui dicunt, ꝙ quādo agitur de restituenda quota fructuũ,restituuntur fructus nõ deducta impensa.Sed hæc sentē tia indefinita & generalis vera nõ est,cũ fructus illi sint,qui deductis impensis supererint.l.fructus.ff.solut.matr.quæ regulali cum nõ habet inspecie.c.tua no bis de decimis. vti annotat Bernard.ꝯscholio fruct.ꝯin.c.grauis. de restitu. spoliat. tradit dñus Couar.lib.1.varia resolu.c.3.nu. 3.nõ enim permissũ est procede re ex specie.c.tua nobis.ad species alias: cũ sit speciale in decimis,ne impēsa deducatur,vnde Regula est,ꝙ impēsa extenuat, fruct.ꝯ: cui regulæ locus erit etiā in hoc casu,de quo agit Mathæꝯ
38 de afflict. Ex superiori sentētia, quæ habet alimēta præstāda esse pro quātitate reddit.ꝯ,colligitur verā esse sententiāBarb.cõsi.63. incipit præclarè scribitur versi. capio tertiũ.lib.2.qui ait,ꝙlega tis cuippiā alimētis testator hæredi verũ proprietatē,alteri vsũ fructũ relinquit,in hoc casu vsũ fructuariusalimenta præstabit, nõproprietatis dñus.argumēto ācõiugatis.l.Imperator.ff.ad tre bell.aucta.l.fi.§.sin autē æs.C.de bonis quæ liber.& ibi notat Sa

licet.nu.20.inquit enim.l.Imperator in fine.ex accessionibꝯ hæ reditarijs filij patrē emolumētũ cõsequi, Accursiꝯibi scholio fi. in fin.interpretaturverbũ illud, emolumentũ,id estvsum fructũ.
39 Pater autē ex vsu fructu debet alimēta præstare ijs,quibꝯ legata sunt salua semper proprietate.§.sin autē æs:ergo patet ex ijs fructuariũ alimēta præstare debere ijs,quibus legata sunt,sētētiā Barbatiæ sequitur Paulus de mõtepico in.l.titia cũ testamētõ §.titia cũ nuberet.nu. 158.ff. de legat.2.nec solũ intaxādis alimē tis respicimus vsum fructũ, sed etiā lucrũ ac interusuriũ, quod ex mercatura quæritur:in mercatura enim cõsiderabitur capitale,& hãc ob causam fructus& accessiones,quæ inde quæruntur: Crauetacõsi.149.nu.11.Nata.cõ sil.48.nu.1.lib.1.sequitur Zazius in.l.maritũ in id.nu.17.ff. soluti matr.post alex.cõsi.100.in fi.lib. 1.sequitur Alcia.cõsi.243. nu.4. qui ait nõ reperiri in iure cautũ, vt cogatur quisfacere mercātiā,
40 vt alat filios.argu.l. nec emere. C.de iure deliber.quæ lex de illis hominibus agit,qui mercatores nõ sunt:negotiatores enim vēde re cogũtur. Accursiꝯ.l.nõ enim. ff.rerũ amot.Hippol.l.1.§.cũ qui dā deponere.ff.de quæstio.nu.1. habet enim regula hæc plures exceptiones,quas colligit Socy Reg. 435.incipit vendere,mercatura enim vt quispiā honestiꝯ aliꝗ pos sit omni iure permissa est argũm.

c.ſalubriter de vſuris. l. diui. ff. adleg. falc. Tiraque.denobilita. 41 c.35.Hæc opinio inde colligitur & vera videtur, ꝙ parẽtes iure ciuili promodo facultatũ teneãtur filios exhibere,vt probatur ex hoc.§.ſed ſi filius.appellatiõe verò facultatũ omnia cõtinẽtur l.cogi.in princip.ff.adtrebell.ergò quod eſt in mercatura inſpici 42 debet ad alimẽta decernẽda.Itẽ collecta præſtatur promodo facultatũ.l.indictiones.C. de Anno.&tribut.lib.10.collecta verò præſtatur ex pecunia & ære fæneratitio, vt traddit Bart.l.vni nu.18.C.de muneri. & inquo loco lib.11.ergò ad decernẽda filijs alimẽta cõſiderari debet, quod ex mercatura quæritur:vti Nata cõſiderauit. pro qua ſentẽtia adduco Vlpiani reſpõſum in.l. filij verſi.ſi.ff.ad municip.inhæc verba(qui fænus exercẽt: oneribꝰ fungi debẽt,& ſi poſſeſsionẽ nõ habeãt.)nimirũ ſi ij qui fænꝰ exercẽt,alimenta præſtare cogãtur,licet poſſeſsionẽ nõ habeãt. 43 Itẽ alimentorũ modus ſtatui debet pro dignitate eiꝰ, qui alitur l.tutor ſecũdũ dignitatẽ in principi.ff. de adminiſtra. tuto.l.1.§. mulier.l.habitatio.ff.de vent.in poſſe.mittend.l. ſed & ſiquid in ædificauerit.§.ſufficienter. ff.de vſu fructu.traddit. Bal.in Rub. C.quibonis cedere poſſ.ſequitur Areti.cõſi.17.col.pe.dubio.5.alijꝗ plures interpretes,quos aggregat Tiraquell.tractatu nobilitatis.c.20.nu.136.Dñus Couar. in epithome de ſpõſal.2.parte.c. 8.§.6.nu.8. hãc opinionẽ ſequitur Ange.cõſi.362. Alex.cõſi.70 lib.4.Deciꝰ in.l.cũ quid lectura 2.nu.3.ff.ſi cert.pet.idẽ Deciꝰ in c.epiſcopus.nu.10.de præbẽ.Ripa.lib.1.reſpõſorum.c.14.nu.7. Roma.ſingu.538.Ioã. Trigona. ſingu.11.lai.in.l.cũ ij.§.vult igitur nu.1.ff. de trãſactio.Rochus tractatu de iure patro.verbo vtile. q.3.Bertrãdꝰ cõſi.242. nu.7.lib. 3.Pariſiꝰ cõſi.99.nu.30.lib.2. Aymõ cõſi.189.nu.10.Coraſius lib. 3.miſcellanearũ.c.12.nu.2.Greg. 44 ſcholio la riqueza.l.2. titu.19. p. 4.quæ lex hãc ſentẽtiã fulcit, & l.24. titu.9. p. 6. ea ratione hoc cõſtitutũ eſt,quià alimẽta eo modo præſtãda ſunt,quo ſolitꝰ erat quis ea habere: quià in hoc caſu ſeruãda cõſuetudo eſt eius, qui alitur,ne pereat.c.nõ cogantur. 41.diſtinctione: vbi nobilis delicatè alitur Ruſticꝰ autẽ minimè, vndefit, vt homo nobilis licet ex redditu cibũ capiat,cætera autẽ pro dignitate nõ habeat, egenꝰ iudicãdus eſt & inops. Zenzelinus in extrauag. execrabilis. de præb.ſequitur Tiraquell.tracta. nobilitatis.c.20.nu.137.idẽ Tiraquell.tracta. de preuileg. cauſæ piæ in præfatio.pag.9.infine.& 45 pag.10.Ruſticus ſanè diues eſt,ſi ex patrimonij redditu victũ dũtaxat capere poſsit. Accur.ſcholio,modica.l.ſed & ſi ſuſceperit. ff. de iudicijs. ſequitur Bart. l. ſi cõſtante.nu.14.ff.ſolut.mat.vbi Crotus nu.15.plures cõgerit,qui

bus

46 bus hæc sententia placuit. Hinc fit vt nobili alimentario præstari debeat in alimenta gallinæ, perdices, arietina caro, & id genus alia, Rustico verò allia, cæpæ, caseus, & legumina. Accursi9.l. seruis vrbanis. ff. de legat. 3. idē Accursi9 in.l. idēq;. §. idē labeo. ff. mādati. Bernar. scholio victu. c. episcopus. 10. q. 2. idē Barnardus scholio modestè in. c. nobis de iure patro. argumēto. c. nō cogātur. huic sententiæ accessere plures, quos aggregat Tiraque. de nobi. q. 10. nu. 137. Crotus. l. si cōstāte. nu. 15. Abb. in. c. cum omnes. nu. 9. de cōstitutioni. Ioānes cerier de iure primogeniorūlib. 2. q. 3. nu. 9. Hippo. Rub. C. de probatio. nu. 21. Lābertinus de iure patrōa. lib. 3. q. 3. principali arti. 12. nu. 2. & Guido Papæ decisione. 439. incipiē. an vir teneatur. Ange. de gambelli. tractatu de testamētis glo. 45. nu. 3. Didacus Perez in. l. fi. in fin. tit. 3. lib. 3 ordi. iure Regio approbatur. l. 16. & l. 20. tit. 16. p. 6. sūt enim homini pauperi dieb9 singulis præ

47 stād'æ in alimēta duæ tres vè libellæ panis. l. iudices. C. de episco. & clericis. quā legē dicit esse mē ti tenendā Sebast. sapia in additio. Abb. in. c. cum omnes nu. 9.

48 de cōstitu. Sic hæc vera sunt, vt nulli liceat pauperib9 delicatos cibos porrigere, q̄ si quispiā eis cibos delicatos præstiterit, peccabit venialiter. c. vnū orariū. §. criminis. 25. distinctione. quem textū singularē esse & pentisi-mis memoriæ arcanis recōdendū traddit Tiraquell. de nobilita. q. 10. Hippo. Rub. C. de prob. nu. 21. Ioān. cerier. d. nu. 9. Barbo. c. cum omnes. nu. 25. & ibi Fe

49 linus. nu. 32. de cōstitutio. Homini nobili nō solū præstāda sunt alimēta pro dignitate, sed ei9 famulis, ne ipse sibi famuletur. l. habitatio. ff. de ventre in posse. mittēd. l. tutor secundū dignitatē in principio. ff. de administr. tuto. l. si cum dotē. §. sin autē infæ uissimo. ff. solut. matri. cuius argumēto in hac sententia fuit Accursius scholio onera in Auth. de nō eligēdo secundo nubēt. §. fin. coll. 1. quam sentētiam dicit esse perpetuò memoriæ tenendā Bart. ibi. sequuntur plores quos refert Luppus in Rubri. de donatio. inter vir. & vxo. §. 68. nu. 6. idem Ioānes Luppus in. c. per vestras not. 3. in principio. nu. 2. Cæpola. l. verbo victus 10 nu. 7. ff. de verbo. signifi. illustri. Dñus Couarru. in epithome de matri. 2. parte. c. 7. in principio, Boceri9

50 decisiōe. 22. in principio. Vnde scripsit Rebufus tractatu de priuilegiis scholar. priuileg. 146. q̄ qui tenetur alere dominū tenetur alere & famulū: hæc sententia fuit Ioānis scholio fin. c. studeat. 50. distinctione. & scholio necessitatē. c. 1. 21. q. 1. qui ait prouintiæ cōsuetudinē in iis seruari debere: sequitur Tiraquell. dict. q. 20. Abb. in. c. cum adeo. nu. 5. de rescript. & ibi Sebastianus Sapia. approbat Roma. consili. 189. in princi

principio.& hãc opinionẽ plerisq; placuisse attestatur Alciatus.l.nepos proculo in fine.ff.de verb.signifi.Zazius.l.maritum fallen.9.ff.solut.mat.Laber.de iurepatro.lib.3.q.3.princi.art.6 in fine.tradditGrat9 cõsi.87.nu. 14.lib.2.Bart.in.l.ius alimẽtorũ ff.vbi pupi.educa.debeat.illius legis argumento,sequitur Tell. l.10.Tau.nu.10.Grat9.d.nu.14.

Aduersus Gratum.

51 Qui in nu.20.cõtrahit hãc sententiam,& ait illi locum nõ esse,si alimenta sint relicta, quia legatis alimẽtis ea debẽtur, quæ legatario ipi sunt necessaria, neq; præstanda sunt famulis eius,quæ sententia inde colligitur, q̃ legata re ipsa res est præstãda,si nec expressa sit sed indistinctè relicta, id legato cõtinetur,quod minimũ est.l.nummis.ff.de legat.3.l. si ita scriptũ.ff.de legat.1.l.si ita relictũ fuerit in principio.ff.de legat.2.vnde cum alicui alimẽta sũt relicta,ipsitãtũlegatario præstabuntur, nõ legatarij famulis.

Secundò hæc limitatio colligitur ex.l.legatis.ff.de aliment.& cib.legatis. vbi iuris cõsult9 tractat,quæ cõtinentur alimentorũ appellatiõe,& ait ea,quæ ad disciplinã pertinent,legato nõ contineri, si hæc nõ cõprehẽdũtur, multò minus famulorum alimonia cõprehendetur: cum beneficia legũ facilius pro disciplina concedantur,q̃ pro alendis famulis, vt notat Barb.l.1.colu. fin.ff.solut.matri.dum probat rei publicæ interesse vt homines honestis disciplinis imbuantur.

52 Hæc tamen captio iure nõ probatur:primò quia generale illud pronuntiatum,quo cõstituitur, vt in legatis indistinctis id comprehensum sit, quod minimum est,vt minus grauetur hæres,locum nõ habet in legato alimentorũ,argumẽto.l.mella.ff.de alimẽ.& cibar.legat.vbi legatis alimẽtis vsq; ad pubertatẽ cẽsẽtur legata masculis vsq; ad decimũ octauũ annum, fœminis ad quatuor decimum: hũc dicit casum singularẽ & q̃ quilibet diceret cõtrarium Cremensis.sing.78. qui ait hoc fieri fauore specialissimo alimẽtorũ, qua de re plura alibi traddem9. hinc apparet legatũ alimẽtorum cæterorũ legatorum regulis non cõprehendi, ad quod non aduertit Gratus.

53 Secundò opinioniGrati nõ fauet l.legatis.ff.de alimen.& cibar.legat.quia non cõsequitur,lẽgatis alimẽtis nõ continetur impẽsa studij,ergò nec alimonia famuli cõprehenditur: quia licet studij causa sit præcipua,nõ tamẽ tangit corporis sustẽtationẽ:nec hominis dignitatẽ.d.l.legatis.at famuli propterea sunt alẽdi, quia dignitas hominis non cõseruatur si sine famulis viuat, cũ pro dignitate alẽdus quis sit,delicatoribq; cibis nobilis,q̃ plebeius.c.nõ cogatur.41.distinctiõe.

54 Opinio,quæ habet,q alimẽta relicta præstari debeat pro ordine & gradu eius, cui relicta sunt, colligitur ex.l.si cui.ff.de annuis legat.

legat. quæ lex delegato alimẽtorum agit vt inibi interpretatur Accursi9, cui fauet.l.pe.ff. de alimen. & cibar.legat.l.mella. eodem titu. ibi(nõ est inciuile) ex quibus colligitur hominẽ cui alimenta relicta sunt, alendũ esse largè vt ciuile est, vt in hac specie cõstituimus. hinc apparet superiorem sententiã locum habere, quãdo alimenta sunt legata, nec benè fuisse à Grato cõtractã.

55 Thema hoc ꝙ ex textu colligũt doctores, vt alimẽta sint præstãda promodo falcultarũ eius, qui alere tenetur, plures captiones habet. Primò huic sententiæ locꝰ nõ est, quando quispiã tenetur præstare pluribus alimẽta, quia æqualia omnibꝰ subministrare debet sine ordinis discrimine aut gradus: sed vni tantũ præstabit, quantũ alteri. Innocẽtius. in c. cum omnes. nu.4. de cõstitutionibus: illius textus argumento Vbi Põtifex Maximꝰ cõstituit, vt canonici secundũ statuta sua pares recipiãt distributiões, quã decisionẽ docet Innocẽtius locũ habere in ꝗs, quæ advictũ canonicorũ proferuntur ex cõmuni prõptuario vt prodigantur. vnde ipse cõstituit, ꝙ in perceptione edulũ canonici sint æquales: huic sentẽtiæ accessere Hostiensis in. c. cum omnes super textu versi. coæquetis. Ioã. Andr. in nouela. in fin. post Bernardũ scholiope. Antõ. in nu. fi. Ancharr. nu.4. Bal. nu.8. Ioãnes Imol. nu. 12. & hanc opinionem sequũtur doctores cõmuniter, vt attestatur Abb. nu.9. Barb. nu.49. Felin.32. in. c. cum omnes. sequitur Bal. Angel. Roma. & Florianus in. l. si partẽ. ff. de seruit. rust. prædio. argumento illiꝰ tex. vbi Põponius scribit Dominũ certam fundi partẽ vẽdidisse, fundo ius aquæ ductus inerat, etiam si alterius partis causa plærũꝗ aqua ducatur, ipsam quoꝗ partẽ, quæ vendita est, ius aquæ ducẽdæ sequetur, quamuis altera pars preciosissima sit: aut maximè eius aquævsum desideret. sed diuisio fieri debet promodo agri detenti, aut alienati: ex qua lege apparet æqua lance alimẽta esse præstãda pluribus, quibus simul debentur, hãc legem pro sententia Innocẽtiꝗ dixit notabilẽ esse Cæpola in tractatu de seruitut. Rusti. prædi. c.4. de seruitute aquæ ductus nu.13. qui ait hoc esse notandũ pro scholaribus, qui manent in collegꝗs litterarꝗs impẽsaꝗ collegꝗ alũtur, ꝗs enim diarꝗ præstari debent viriliter, quã uis eorũ quispiã reliquis sit edatior, aitꝗ se hoc in facti specie vidisse in collegio Hispanorũ, quod in Bononia cõditũ est, vbi in collegã adlectus fuit quidam nomine Polonꝰ, qui solus comedebat plusꝗ quatuor ex socꝗs, huic enim eadẽ pars cibi præstãdaest, quæreliquis præstatur: nec propterea ꝙ plus comedat, maior edulũ portio porrigetur ei, vt Cæpola scribit. Innocentiꝗ theoricã sequitur Bertachinꝰ in tracta-

tractatu de episcop.6.parte.nu. 77.&Laber.lib.3.q.3.principali arti.12.nu.3. ex quo apparet hãc sententiã Innocẽtij crebriori doctorũ calculo approbatam esse.

56 Contrariã sententiam sunt qui deffendãt existimãtes q alimenta, quæ pluribus præstãda sunt, porrigi debẽt pro dignitate cuiusq;, cui præstantur. Abb. in c. cũ omnes. nu.9. de cõstitu. cui accedit Decius nu.10. sequitur Floriaous qui secũ in hoc articulo dessidet in l. sed & si quid in ædificauerit. §. mãcipiorũ. ff. de vsufructu. qui omnes hoc quasi iurissimũ habẽt propugnaculũ, quo suã sententiam deffendãt, quia generaliter iure cautũ est, vt alimẽta præstẽtur pro dignitate alimẽtarij. Itẽm pro hac parte adducitur l. sed & si quid in ædificauerit. §. sufficiẽter. ff. de vsu fructu. ex qua lege hanc opinionẽ satis benè colligi scripsit Abb. in c. cum omnes. nu.9. vbi fructuario plures seruos, in quibus ius vsus fructus habebat, alere tenetur, ijs iure cõsultus ait præstãda esse cibaria pro ordine ac gradu cuiusq; serui: apparet ex hoc, q qui tenetur pluribus alimẽta subministrare, ea dare tenetur pro dignitate cuiusq;. hãc opinionẽ fulcit. c. cum ad monasteriũ. ver sicul. porrò de statu regular. vbi prælato licet canonicũ delicatũ cæteris robustioribus lautius exhibere, ac pascere: ijs ductus argumẽtis sententiã Abbatis ac Floriani dicit esse merãveritatẽ Ioãnes Cerier tractatu de iure primogeniorũ lib.2.q.3.nu.9.& nu.10.

Aduersus Bertachi.

57 Hãc doctorũ cõtrouersiã vel potius certamẽ cõponere & in vnã quasi cõsonantiã iũgere conatus est Bertachinus in Repertorio, verbo, alimẽta. versi. 67. qui ait priorẽ sententiã regulariter verã esse, & obtinere: quãdo pluribus alimenta præstãda sunt, in quo casu porrigi quidẽ viriliter debẽt, si eiusdẽ gradus alimẽtarij sint, posterior verò sententia obtinet, si disparis cõditionis ac ordinis sint, quo casu lautius aletur is, qui dignitate cæteros excellit. Bertachini sentẽtiã approbat Ioãnes Cerier suprapositus. Hæc sanè cõciliatio tam mẽti q verbis Innocẽtij nõ quadrat, qui loquitur, quãdo alimẽta præstãda sunt pluribus disparis conditionis ac gradus, & hoc casu viriliter esse præstanda docuit.

58 Ipse enim Innocẽtij sentẽtiam cõmunem & verã esse puto & toto (quod aiũt) errare cælo Abbatem Abbatisq; asseclas, qui nõ perceperũt vim & potestatẽ legũ, quæ in propositoadducũtur.

Distinctio

Vnde distinctione hoc certamẽ cõponam. Aut alimẽta præstanda sunt pluribus vt singulis singula corpora repræsentantibus, aut porrigi debẽt pluribus vt vniuersis vnicum corpus repræsentantibus. Verbi gratia, si monachis alimẽta debeatur, qui monasterium repræsentãt, canonicis qui ecclesiã, socijs, qui societatẽ, collegis, qui collegium, ij q; & socij

focij vocātur, q eiusdē sint potestatis.l. collegarū. ff. de verb. signif. inibiq; Accursius notat si alimenta suppeditare quispiā teneatur pluribus vnicum corpus repręsentantibus, viriliter ea pręstāda sunt sine gradus ordinisq; distinctione, inquo casu Innocētius loquutus est, & colligitur ex.c.cum omnes.de constitu.c. cum. ad monasteriū versicu.porrò de statu monachorum vbi generaliter absolutèq; constituitur, q sine vllo discrimine Monachi eisdem vtātur cibis, subditq; textus, quod si monachorum quispiam tam sit delicatus, vt cōmunibus cibis vti non possit, ab abbate de ijs, quæ ad ipsum defferuntur, poterit exhiberi, eiusq; teneræ cōsuetudini ac infirmitati cōsuli, ergò ex ijs apertè domōstratur eum, qui delicatus est, eisdem cibis vti debere, quibus robustus & fortis vtitur. quod inde colligitur, quod dixerit Textus Abbatem delicato monacho posse consulere, eidēq; lautiora præbere cibaria: hoc enim Abbatis potestati cōmissum est, nec cogi potest argumento.l.nō quidquid.ff. de iudicijs. ergò nec cōsiderari hoc debet. Huiq tamē sentētiæ Innocetius quiq; eum sequitur rationē non subijciūt, est tamē validissima, quià monachi canonici collegæ ac socij consūctisunt coniūctione ciuili.l.verū in principio ff pro socio. quæ de socijs loquitur, de cæteris verò agit. c.corā. de officio. delegat. quē textū pro hac parte adducit Abb. in.c. cū dilectus. nu.9. de cōsuetu. idem Abb. in.c.fi.nu. 4. de postulādo post Bernardū scholio.2. Abbatis sententiā sequitur Greg. scholio hasta el quarto grado in.l.10 titu.5.par.3. coniūctis tamē coniūctione ciuili de bonis cōmunibus æqualis portio præstāda est l.verū.§.si cum tres.ff. pro socio. ergò meritò cōstitutū est æqualia cibaria ijs esse porrigenda.

60 Hæc inferūtur ad interpretationē.l.si partē.ff. de seruit.rust. prædo.vbi vēdita certa parte fundi ius aquæ ductus, quod prædio inerat, diuiditur pro modo agri vēditi, quāuis pars agri detenti preciosissima sit. huius decisionis ratio ex supra scriptis depromitur: quià fundus per eius partes repręsētatur: vnde fit, vt aquæ ductus cōmoditas pro modo cuiusq; partis diuidatur. aliā rationē huic decisioni reddit Florianq ibi: qui ait, q propter eà aquæ seruitq, quæ fundo debetur, quā libet fundi partē sequitur pro modo ipsius partis, quià seruitq est tota in toto fundo, & tota in qualibet fundi parte, exēplo animæ. hāc rationē dicit se putare veram non esse Cæpola intractatu de seruitu. rusti.c.4.nu.13. in fi ne. sed eā nec argumētis, nec fortè aliqua ratiōe refellit, proptereà tamē ratio hæc stare nō potest, quià est eadē cū dicto: quià. l.si partē, præcipit pro modo partis diuidendā esse seruitutē, quæ fundo

Interpretationem.

Ratio.

Aduersus Florianū.

fundo debetur, ex quo cõstat to tã esse in toto, & totã in qualibet fundi parte. quæ huius decisionis sit ratio, quæri debet.

61 Vnde ipse Cæpola. c. 4. nu. 14. huius decisionis rationem subjicit subobscurè quidem, hæc tamen fuit eius intẽtio, vt ipse existimo, quod propterea promodo partis fit diuisio aquæ, quæ fundo debetur, quia diuisio aquæ fieri debet eo modo, quo seruitus ipsa debetur, seruitutis aquæ commoditas, quæ fundo debetur, proportioñabiliter fundi parti debetur, meritò cuilibet fundi parti præstatur aquæ commoditas promodo partis. Thema autem hoc ꝙ seruitutis commoditas, quæ debetur fundo, debeatur cuilibet fundi parti, ea ratione fulcitur, quod certum sit talia esse prædicata, qualia demonstrant subjecta, seruitutes autẽ sunt qualitates. tex. l. quid aliud. ff. de verb. signific. ergò seruitutes æstimari debẽt secũdum naturam subiecti, id est fundi, cui debentur. vnde si fundus in partes diuidatur, ipsiꝰ seruitutis cõmoditas promodo cuiusq; partis diuidetur: cũ seruitꝰ reguletur secũdũ ipsum fundũ.

62 Hæc tamen ratio refelli debet, quia falsum supponit, etenim hæc sententia talia esse prædicata, qualia demõstrant subiecta aduersatur generali logicorum pronũtiato. exemplo res demõstrabitur, dictio hæc homo (significat hominẽ, siue viuus sit, siue pict9, si absolutè posita sit dictio (homo) ad viuũ referri debet, quia in potiori significato accipiẽda est, argumẽto. tex. in. l. cũ quæritur. ff. de statu hominũ, si tamẽ posita sit hæc oratio (homo pictus est) dictio homo est subiectũ, pictus est prædicatũ. si prædicatũ debet esse, quale est subiectũ, dictio (homo) viuũ hominẽ ostẽdit, ergò dictio pictus idem deberet ostẽdere, scilicet hominẽ viuũ, sed nõ ostendit, ergò falsum supponit Cæpola dicens, quod talia sunt prædicata, qualia subiecta demõstrãt. Id in proposito nõ prætermittã Cæpolã

Aduersus Cæpolam

63 scripsisse seruitutes esse qualitates, quod antea scripserat Bart. l. 1. ff. de seruit. nu. 2. idẽ Bart. in. l. 1. nu. 7. ff. de vsu fructu legat. qui ita scripsit, seruitus est quædam qualitas in hæres fundo. vtrobiꝗ ꝙ sequũtur interpretes argumẽto. Tex9 in. l. seruitutes. 4. ff. de seruit. hæc sententia depromitur ex. l. penul. ff. de euictio. adducit Bartolus pro hac parte. l. quid aliud. ff. de verb. signifi. vbi Accursius notat, quãuis Alciatus dixit ratione recti sermonis non permittere, vt dictio (qualiter) pro qualitate accipiatur, ipseq; existimauit mẽdũ dictioni inesse, æqualiterq; legendũ esse. ipse tamẽ cõmunia sequor, est enim lectio hæc contra vulgarem omnium codicum fidem in quibus qualiter scriptum est, non æqualiter, est etiam contra. l. qui fundũ. ff. quemadmod. seruit. amitt.

illis verbis, (fundus enim quali terse habens)quod ex lege aper tius deducet,qui pandectas con fuluerit Florẽtinas,vbi hæc po sita sunt:fundꝰ enim qualiter se habens:cum inquibusdam codi cibus qualiter cumq; legatur.

64 Sed si alimẽta pluribus vt sin gulis debeantur, pro dignitate eius cui debẽtur præstãda sunt: in hoc casu loquitur Vlpianus in.l.sed & siquid in ædificauerit §.sufficienter.ff.de vsufructu.vbi ille,cui seruorum vsus fructus le gatus est, debet seruos pascere pro dignitate cuiꝰq;.Huic deci sioni aduersatur.l.generali.C. de tabularijs lib.10.l.pe.l.fin.C. qui milita. possunt. vbi apparet seruum dignitate potiri nõpos se.vbi Accursius accipit dictio nem dignita e, pro meliori sta tu & opinione.huic interpreta tioni accessere doctores ibi. sed Accursij interpretationem re fellit ea ratio, ꝙ seruus quãtum attinet ad ius ciuile pro nihilo habetur.l.quod attinet.ff.de re gu.iur.l. nec seruus. ff. de pecu lio. Sed iure ciuili introductum est, vt alimenta decernãtur pro dignitate & ordine eius,cui præ stantur, vti docuit Bal. in.l. do minus.ff. de vsu fructu. tradit Dominus Couarru. de matri.2. parte.c.8.§.6.nu.7. & num.8.in principio, igitur in persona ser ui hoc locum non habet,qui iu re ciuili quasi non homo est.

65 Vnde ipse existimo ea ratio ne in specie.§.sufficienter, con stitutũ esse, vt serui alantur pro cuiusq; ordine , quià qui alendi onere astrictus erat, nõ erat ser uorũ dominus, sed vsu fructua rius,qui re in qua vsum fructum habet , vti debet salua rei ipsius substãtia.l.1.ff. de vsu fructu.ser uorum autem substantia salua esse non potest, nisi alimenta ca piant pro sua cuiusq; conditio ne.c.non cogãtur .41. distinctio ne.meritò igitur in præstatione alimẽtorum qualitas seruorum perpenditur.

66 Ex hac interpretatione colli gitur veram esse sententiam Ioa nis,scholio primatus in.c.quam periculosum.7.q.1. dicentis pri mogenitum filium duplicatos ci bos percipere,ratio est,quià pri mogenitus cæteris fratribus ho noratior est, vnde fit,quòd cum alimẽta præstanda sint pro dig nitate alimentarij,licet pater fi lios omnes ex hibere teneatur, quia alit plures vt singulos,alimẽ ta præstare debet pro dignitate cuiꝰq; propterea; lautius alitur primogenitꝰ.Ioãnis sentẽtiã se quitur Abb. in.c. licet de voto cui reliqui doctores accedunt. traddimus in principio huiusle

67 gis.nu.20. Id in proposito præ termitti non debet,ꝙ in quo ca su tenetur quis pluribus alimen ta subministrare,si quispiam ex alimẽtarijs decesserit cæterisius alimentorum non accrescit,sed minuitur alẽdionus.l.Dominus §.fin.ff.de vsufructu.l.3.§.debet ff. de alimen. & cibar. legat. l. pecu-

pecuniæ.eodem titulo finiuntur etenim alimenta cum vita alimẽtarij.l. cum ij.§. conſtat.ff. de trãſactio.l.in ſingulos.ff. de annuis legat.traddit Alber.Brunus tractatu de diminutione & deteri oratione concluſione.8.nu.28. Idem Albertus Brunus tractatu de interitu & permptione concluſione.11.nu.85.ex quibus deducitur ratio deciſionis.l.Dominus.§.1.ff.de vſu fructu.vbi conſtitum eſt, ne ius accreſcendi locum habeat in alimẽtorum cauſa. annotant Bal. & Angel. ibi.idem Bal.in.l.antiquitas.C. 68 de vſu fructu. Ioannes Luppus in.c.per veſtras de donatio. inter vir.& vxo. not.3.§.24.nu.7. Iaſ.l.qui quartam.§.ſi quis vnã. nu.3.ff.de legat.1. Idem Iaſ.in.l. re coniuncti.nu.174.ff.de legat. 3.ſcribimus infra.nu.98.

69 Secundò huius.§.ſententialo cum non habet, ſi alimenta præſtentur miſerationis gratia, vti præſtantur marito ſoluto matrimonio,quæ non ſunt porrigenda pro dignitate eius, cui dantur.l.maritum. ff. ſolut.matrim. idem in perſona militis conſtitutum eſt. l. miles. ff. de re iudi. item in perſona clerici.c.Odoardus de ſoluto. item in perſonis parẽtum l.ſunt qui.ff. de re iud. traddit Saraina in additio.Ma theſalani ſingu.108. nu.6. idem in perſona Patroni, & alijs multis quas aggregat Maynerius.l. in condẽnatione.nu.11.ff. de regul.iur.Doctores.in.§.item ſi de dote inſtitu. de actio. quatuor decim perſonas, quæ in id tantum quod facere poſſunt, condemnari debent,cõgerit Oldendor. tractatu. de actio.14. diuiſione.num.1.ijs etenim perſonis alimenta pro vitæ ſubſidio neceſſaria relinquenda ſunt,ne fame pereant,non autem pro dignitate perſonarum, vt ſcripſit Bal.in.l.ſi maritus in fine. ff. ſolut matri. cui accedit Angel. l. Neſenius.§.fina.ff.de neg.geſtis Cumanus in.l.ſi maritus,licet in aduertenter Alexan.nu.5.dixerit Cumanum contrariam ſententiam magis probaſſe, idem traddidit Zaſius in.l.ſi maritus in id pagi.3.ff.ſolut.matri. multiq; Baldi ſententiam ſequũtur, quosin vnum contulit Tiraquellus tractatu. de nobilitate. c.20. nu.138.qui ait Cumanum Baldo aduerſari, ſed Cumanus Baldi ſententiam ſequutus eſt,vt cum iuditio perpendit Angel. Arer. §.item ſi de dote.nu.4. inſtitu. de action, Gomez Arias.l.8. Tauri nu.41. & ſententiam Baldi ſequitur Paul.caſt.in.l. maritum in id.nu.8.ff.ſolut.matri.& hanc opinionem tenere doctore inibi atteſtatur Vincentius de herculanis in.l.miles.nu.6.ff. de re iudi.Ioannes Luppus in.c. per veſtras de donatio.inter vir. & vxo.§. 65. nu.52. Caſtillus in l.10.Tauri.parte deſushijos.verſiculo & nota & ibi Tellius.nu. 2. pro hac parte nullũ validum argumentum adducit Bald. ſed

Angel. Areti. hac ratione innititur, ꝙ beneficium alicui indultum non censetur cõcessum cum præiuditio cuiuspiam. l. 2. §. merito. §. si quis à principe. ff. nequid in loco publico.

70 Secundò Baldi sentẽtiam ful cit. c. si quis propter necessitatẽ de furtis, quo ostẽditur, ꝙ is qui summa egestate premitur, potest alienã rem aut retinere, aut arripere, vt vitæ suæ cõsulat, quam sententiam ex illo textu colligit Bernardus, cui accedit dominus Couarru. in Regu. peccatum. 2. parte. §. 1. nu. 3. versicu. hinc vera. idem in proposito statuetur, cum ij, qui in id tantum quod facere possunt, condẽnantur, aliena retineant, ea tantum retinebunt, quæ vitæ subsidio sint necessaria, non autem quæ dignitati & gradui conueniant.

71 Tertiò huic opinioni fauet. l. bona fides. ff. depositi: qua docemur maleficos egestate premendos, quam legem pro hac parte multi extollũt. Guillermus in. c. Raynuntius. de testam. verbo in eodẽ testamento. 1. nu. 223. Montaluus scholio. 1. in. l. 1. titu. 8. lib. 3. fori, sed qui ea, quæ in dotem accipit, quæcꝗ credita sibi fuere, prodigit, ac cõsumit, id dolo facere intelligitur. auth. de æquali dotis. §. illud. colla. 7. vbi notat Accursius scholio inchoante: ergò in proposito ea alimenta relinquẽtur, quæ vitæ subsidio sint necessaria, non quæ ordini eius cui præstantur, quià legis beneficio ac indulgentia præstãtur.

72 Quæ sententia ex eo depromitur, ꝙ pater criminosus alẽdus sit à filio, propterea ꝙ filius patri reuerentiam ac pietatem debeat, & reuerentiæ causa alimẽta. auth. de incæstis nuptijs. §. si verò colla. 2. hæc alimenta, quæ filius patri criminoso præstare debet, erunt vitæ necessaria nõ dignitati, sed sine quibus vitam ducere pater non possit, sed fame periret. l. 6. in fin. titu. 19. par. 4. at hæc locum non habent in personis eorum, quibus reuerẽtia exhibenda non est ab eo, qui alit, vt in persona socij, qui in id tantum quod facere potest condemnatur propter conuentionem honestam, quæ præcessit ob commodiorem vsum, & vberiorem quæstum: propterea socij quasi fratres intelliguntur. Accursius scholio fraternitatis in. l. verum. ff. pro socio. idem statuendum est in personis clericorum, ac militum, quorum dignitati honor hic exhibetur, ne cõ ueniãtur insolidum. l. nepos pro cuio. ff. de verb. signifi. c. Odoardus de solut. quod propterea fit, quià sæpè contingit vt sine dolo ac culpa soluẽdo quispiam non sit, ac depauperetur: multæ enim sunt humanæ sortes, id circo ijs cõsulitur, ne in solidum conueniantur. l. & in totum. ff. de impensis in rebus dotalibus factis: vnde fit vt dignitatum ordo cõ seruetur cum leui alteriuspræiudicio, & alimenta ijs præstẽtur

vitæ subsidio necessaria, ne cogantur miseri mendicare in op
73 probriũ dignitatis. Iacobus de Arenis.l.si maritus.ff.solut.matri.cui accedit Bald9. Vtrum autem hoc legis beneficium ijs indultum sit, qui culpa sua depauperati sunt, infrascribem9: propterea dubitatur, quia priuilegium hoc locum nõ habet in eo casu, quo tenetur quispiam pecuniam soluere ex causa criminis.l.79. Tauri, in ibiq; Antoni9 disputat.nu.3.

74 Contrariam opinionem eorum qui affirmant, q alimenta, quæ miserationis gratia alicui præstãtur, debeãt esse lauta pro dignitate eius, cui dãtur, deffendit Bal.in.l.2.nu.1.C. quod cum eo.idem Bal.in Rubri.C.qui bonis cedere possunt. Cynus in.l.vnica.§.cum autem.in fine.C.de rei.vxo.actio. argumẽto.l.sed & si quid in ædificauerit.§.sufficiẽter.ff.de vsu fructu.l.cum vnns.§.alimẽta.ff.de alimẽ.& cibar.legat.l.nepos proculo.ff.de verb. signifi.vbi annotat Accursius, cui accessit Tellius in.l.10.Tau. nu.2.quiplures ex nostris invnũ cõtulit, qui hãc sententiã sequũti sunt.sequitur Alex.nu.5. Vincẽtius de herculanis nu.3.in.l.si maritus.ff.solut.matr.Alex.nu.2.in l.maritũ.ff.solut. matri. Zasius in.§. item si dedote institutis de actio. idem Zasius in.§. fuerat. nu.fin. eodem titul. Bertrandus cõsi.242.in fin.lib.3.Tiraque.tractatu.denobilitate.c.20.nu.136.

Aduersus Campet.

Nemausensis in tractatu clausularum pag.945.Cãpetius in tractatu dotis.3.parte.q.239. dominus Couarru.de matri.2.parte c.8.§.6.nu.7.Hippo.Riminal.in principio insti.quibus alienare non licet.nu.362.hæc opinio cõmuni doctorum calculo approbata est, vt scripsit Alcia.in.l.ne pos proeulo in finalibus verbis ff.de verb.signifi.

75 Has Baldi diuersas opiniones in vnam cõsonantiam nititur sũgere Ioãnes Imol.in.l.si maritus nu.3.ff.solut.matri. qui ait marito ea tantum alimenta relinquẽda esse, quæ vitæ subsidio sunt necessaria, nõ quæ dignitatis suæ gradui conueniant: si vxor quæ dotẽ petit, paupertate laboret: quæ hoc modo decernentur, vt ipsi marito nobili lauta alimẽta præstẽtur.argumento.c.nõcogatur.41.distinctiõe.sed viri familia non aletur, in quo casu obtinet sententiã Baldi in.l.si maritus ff.solu.matr.si verò mulier, quæ dotem petit, diues sit, marito alimenta relinquẽtur pro dignitate personæ ac gradu, argumẽto.l.nepos proculo.ff.de verb. signifi.& in hoc casu locum habet sentẽtia Baldi.l.2.C.quod cũ eo.hoc pacto cõposuit Ioãnes Imola opiniones Baldi, cui accessere Angel.in.§.item si dedote nu.4.institu.de actio.Tiraquell.in tractã.nobilitatis.c.20.nu.136.nec Ioãnes Imo.Baldi sententiã in.l. si maritus refellit, vt falsò existimauit Cãpetius in tracta.Doris.

3.par.

3.par.q.239.nu.2.Zasiusin.l.ma 76 ritũ in id.ff.solut.matr.Hanc ta men conciliationem ex iuris cõ munis regulis non deduci, inde colligitur, q maritus insolidum condẽnetur, quãdo vxor inopia premitur.l.siquis à liberis.§. fin, ff. de lib. agnos. vbi annotauit Bart idẽ Bart.l.maritũ.nu.4.ff. solut.matr.Bal.in.l.siquis crediderit.ff. de pact.cui plures accedũt,quos aggregat dñus Couar. in regul.possessor. 2. parte. §. 2. nu.4.infine.Capetius dedote,3. parte.q.239.nu.2.additionator. Bart. l. maritum. nu. 4. imbiq; Zasius versic. decimò fallit. & Alex.nu.1.qui attestatur hãc opinionem communiter receptam esse.idem scripsit Aulesscholio qual conuenga.in.c.18.pretorũ. 77 nu.7. colu.4.Propterea autem maritus in id tantum, quod facere potest,condẽnatur,nec insolidum conuenitur,quia vir & vxor sunt socij diuinæ & humanæ domus.l.aduersus. C.de crimino expila. hæred.quã legem pro hac parte notat Gratuscon sili.113.nu.9.lib.2.Parisi.cõsi.54. nu.8.lib.4 Corasius in.l. fœminæ.nu.7.ff.de senato.l.i.titu.14 par.2.l.3.titu.29. part.2. Socius autem in id quod facere potest, condẽnatur.l.verum, ff.pro socio:ergò in id tantum, quod facere potest,condẽnabitur maritus.huic sententiæ hanc rationẽ reddidit Cumanus in.l. maritũ in principio.ff.solut.matr.argumẽto.l.ex diuerso.§.pe. ff.solut.

matri.sequitur Castillus in.l.66. Tauri versiculo.de se arraygar. 78 colu.12.In hac ancipiti cõtrouersia ipse accedo sententiæ Baldi in.l.si maritus.ff.solut.matri.dicentis q marito soluto matrimonio ea tantum alimenta relinquenda sint, sine quibus ali non posset, sed periret,non autem ea,quæ dignitati hominisq; gradui conueniant.hancsenten tiam veriorem esse attestatus est Zasius in. l. maritum. ff. solut. matri. cui apprimè fauet.l. fina. titulo.12.part.4.

Aduersus Ioãn.Imo lensem.

Contrariam sententiã non fulciũt argumenta,quæ pro ea doctores adduxere,quia.l. sed & si quid in ædificauerit.§. sufficienter. ff. de vsu fructu.loquitur in persona eius, qui iuris præcepto alimẽta præbet necessitate astrictus,nec in specie illa miseratio nis gratia præstantur alimenta: vnde fit, vt pro dignitate alimẽtum porrigãtur,inqua facti specie loquitur.l.cum vnus.§.alimẽ 79 ta.ff.de alimen.&.cib.legat.Frãgere autem argumentum,quod doctores deprompsẽt ex.l. nepos proculo. ff. de.verb. signifi. quæ in suis partibus habent quasi tutum firmumq; propugnaculum, quo suam sententiam deffendant,grande opus & labor est, in specie enim illa miles condẽnatus catenus,quatenus facere potest,cogitur soluere salua dignitate : sed in specie legis alimẽta relinquũtur miserationis gratia,& lex ait pro dignitate mili

tis

tis relinqui oportere: ergò lauta, & quæ dignitati conueniant, non tantum ea, quæ vitæ subsidio sint necessaria.

Vnde operæ precium erit, vt vim ac potestatem legis teneamus, decisionis rationem inquirere, & propterea in specie, l. nepos proculo, alimenta relinqui pro dignitate alimentarij existimo, quià hoc inter partes conuenit. conuẽtio autem partium custodienda quasi lex est. l. 1. §. si conuenerit. ff. depositi. l. legem quã dixisti. C. de pactis l. contractus ff. de regul. iur. l. si quis creddidit. ff. de pactis. sed in specie. l. nepos proculo. promisit quis dotem pro filia (cum commodum erit) quæ verba efficiunt, ne pro missor in solidum conueniatur, sed demum salua dignitate, id est sine incõmodo suo cõueniatur, vnde fit, vt alimenta pro dignitate eius relinquantur, quià ex prouisione contrahentis relinquuntur, quæ perperdi debet. argumento. l. fin. C. de pact. dotalibus. vbi hominis prouisio facit cessare legis prouisionem: & ideo quamuis iuris præcepto quando alimenta præstantur miserationis gratia, ea tãtum præstantur, quæ vitæ subsidio sunt necessaria: si tamen pacto præstanda sint, secundum legem cõuentionis debent præstari, vnde fit vt decisio. l. nepos proculo. non tantum in militis persona locum habeat, verum & in persona cuiusq; hominis, qui simil

Interpretatio noua

pactione sibi consuluerit.

80 Id tamen annotandum est, quod Accursius scholio dignitate. l. nepos proculo. ait in specie legis militi arma esse relinquenda tantum, quæ sententia certa nõ est, quià licet lege cautum sit, vt miles condemnatus eatenus cogatur soluere, quatenus facere potest. l. miles. ff. de re iud. & in hoc casu arma tantum relinquãtur: hoc tamẽ obtinet si ex causa ciuili conueniatur, in qua specie locũ habet sententia Accursij, quem sequitur Otalora intra ctatu nobilitatis quinta parte. c. fin. nu. 3. qui attestatur hoc iudicum praxi receptum esse, quod de promitur ex. l. 3. 4. & 5. titu. 2 lib. 6. nouæ compilatio. vnde in specie. l. nepos proculo sis qui decem dare promisit (cum cõmodũ erit) miles sit, non tãtum alimenta habebit pro dignitate, sed & arma, quod si doctor sit, libri relinquentur. traddunt doctores quos in vnum colligit Dueñas regul. 55. in limitatiõe. 5. idem Petrus Dueñas Regul. 365. limit. 5. non enim miles sine armis, aut doctor sine libris honestè viuit. hæc autem relinquẽtur, vt illæsus in columisq; sit eorum ordo, quod reipublicæ interest. l. 5. titulo. 15. part. 6. hoc modo intentio Accursij interpretanda est, vti placuit Cæpolæ in l. nepos proculo. nu. 8.

81 Ea autem alimenta, quæ præstãda sunt in specie. l. nepos proculo. lauta debent esse prodigni

tate

tate personæ, cui subministrantur. quod ipse Proculus constituit ex vi dictionis (cõmodum) quæ hoc significat, vt docet Ioannes Andreas scholio absq; penuria in.c.1.§.fanè.de statu regul.lib.6 hanc sententiam notabilem esse ait Abb.in.c.1.de institutio. idẽ Abb.in.c.postulasti de rescript. eam esse singularem attestatur Decius in.c.peruenit.2.nu.5.de

82 appellatio. ipse tamẽ Decius refellit opinionẽ Ioannis Andreæ dum constituit discrimen inter dictionem (absq; penuria) & dictionem (cõmodè) nullumq; discrimen esse ait, sed vtramq; dictionem eandem significationẽ habere, hæc ipse docuit à coniugatis ex.c.1.de institutionibus iũcto. c.cum.m.Ferrariensis.de cõstitu.constituit enim.c.1.de institutio.ne plures monachi in monasterio suscipiantur, ꝙ quot se regere de bonis monasterij absq; penuria possint.c.cum.m. in eãdẽ ferè terminis loquitur, & ait non esse in canonicos plures eligendos ꝙ quot ex redditibus ecclesiæ sustentari possint competenter: ergò idem significant dictiones hæ (absq; penuria, & competenter) idem de dictione (congruè) & dictione (cõmodè) constituemus, vt Decio placet, ijsq; ductus argumentis, quæ pro hac parte ait esse bona, sententiã Decij sequutus est Cagnolus.in proæmio digestorum)(§.non verò.nu.1.

83 Ipse certò scio sententiam Ioã nis Andreæ non frangi hoc argumẽto, vt Decius existimauit, quia.c.1. de institu.&. c.cum. m. de constitu.non loquuntur in eadem facti specie, sed in dissimili, quia. c.1. agit de monachis. c. cum.m.de canonicis, maximũq; inter vtrosq; discrimẽ est, quia monachus honestè vitam ducit si sine penuria viuat, cum paupertatis voto sit astrictus.c.non dicatis.12.q.1.c.2. de statu monacho.canonici autem, cum paupertatis votum non emittant, non sunt egeni, sed diuites & dignitate quadam prædit.c.statutum de rescrip.lib.6. perpendit inibi Gomecius.nu.21.vnde lautius canonici alendi sunt, ꝙ monachi. propterea constituit. c. cum.m. vt commodè sustententur.c.1.de institutio. decernit vt sine penuria monachi exhibeãtur: ex quo apparet textus hos Ioannis Andreæ sententiam fulcire, non frangere.

Interpretationoua

84 Secundò ꝙ textus ij in dissimili specie loquantur, ex eo apparet, ꝙ. c.1. de institutio.agat de ecclesia nõnumerata. c. cum.m. de ecclesia numerata, vnde lautiora alimenta præstantur, vt quispiam in canonicum ad lege turvltra numerum præstitutum ꝙ in specie.c.1.de institutio.vbi monachorũ numerus est incertus, difficiliusq; præstitutus numerus rumpitur, ꝙ augeatur simpliciter.c.constitutus. de rescripti.hac de causa largiores ecclesiæ facultates requirũtur in specie.c.

Aduersus Decium.

85 cie.c.cum. nu. q; in specie.c.1. de institutio. Ex quibus colligitur secundum iuris regulas Ioannem Andream constituisse discrimen interdictionem (commodè) & dictionem (absq; penuria) cuius sententiam defendit Rebuffus in tractatu cōgruæ portionis. q.8. numero.78. vbi diluit, ac refutat opinionem Decij. vnde fit vt.l. nepos proculo sanctè decreuerit ex vi ac potestate dictionis (commodè,) alimenta in illa specie pro dignitate præstanda esse.

86 Ex quo apparet Socynum in l.quod te mihi. nu.33. ff. si cert. pet. malè collegisse ex.l. nepos proculo, illud dici quem posse, quod commodè posit: atq; hoc modo interpretandam esse.l. maritum. ff. solut. matrimo. vt in specie illa maritus non cogatur dotem restituere, nisi commodè posit, quæ sententia nul-

87 lo iure fulcitur, cum in.l. nepos proculo, propterea qui dotem promisit, non condemnatur insolidum, sed in id quod commodè præstare potest, quia pro missor pactione sibi consuluit, Item ipse noto.l. nepos proculo. non tantum non fauere opinioni & sententiæ Baldi, sed contrariam constituere, vt alimenta, quæ miserationis gratia relinquuntur, præstanda non sint pro dignitate alimentarij, quod apparet ex eo q;.l. nepos proculo. loquatur in persona soceri, qui genero dotem pro filia

Interpretationes

sedaturum promisit, cum commodum foret, alimenta esse relinquenda socero condemnato pro dignitate soceri lex constituit, quia sedaturum promisit, cum commodum esset: idest sal ua dignitate sua: vnde apparet quod si promisisset absolutè ni hilo adiecto, non relinquerentur alimenta pro dignitate, vt colligitur ex.l. nepos proculo. socer autem non condemnatur nisi in id, quod facere potest. l. ex diuerso. ff. solut. matrim.l. penul. ff. de iure doti. igitur si alimenta relinquantur miserationis gratia, non sunt relinquenda pro dignitate alimentarij, vt apertè depromitur ex.l. nepos proculo. quæ opinio iure Regio approbata est.l. 3.4.5. titulo.2. lib.6. nouæ compilatio. tradidit Dueñas regul.275. limitatione. 3. vbi nobili condemnato arma vestes equus q; & lectum relinqui debēt: domus autem in qua moretur relinquenda non est, vt tradidit Otalora in tractatu nobilitatis.5.parte.c.fina.num. 3. hinc apparet iure Regio ijs, qui in id tantum, quod facere possunt, conueniuntur, non esse relinquenda alimenta etiam vitæ subsidio necessaria, cum q; leges Regiæ loquantur in personis nobilium hominum, in reliquis locum habebunt: cum eadem sit ratio & fortior quidem argumento eorum, quæ scripsit Ioannes Andreas scholio Italiæ in.c.1. de tempo, ordi, lib.6.

88 Hæc autem, quæ de marito scripsimus, vt in id conueniri debeat, quod facere posſit, obtinent: nisi maritus dolo & lata culpa depauperatus sit, quia in tali specie insolidum conueniètur, quamuis nudus maneat. l. verū. ff. pro socio. quæ lex cum de socio agat, ad maritum trahi potest, quia vir & vxor socij sunt. l. penul. ff. de iure dot. ex qua lege deduxit Bald. in. c. quæ in ecclesiarum. numero. 18. de constitu. φ ij qui culpa crimine φ proprio depauperati sunt, paupertati indulto beneficio nõ fruuntur, in hac ipsa specie Baldus in. c. ex parte. numero. 1. de consuetu. ait, legis beneficium nequis insolidum cõdemnetur, locum non habere in persona eius, qui propter maleficiũ pauper factus est. huic opinioni accedit Iaſo in auth. res quæ. numero. 22. C. communia de legat. Ioann. Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxor. not. 3. §. fina. numero. 7. vbi Bernardus Diaz plures congerit, qui hãc sententiam sequuti sunt, quam sequitur Castillus in. l. 66. Tauri versicul. rraraigar. col. 12 Nemausensis in tractatu clausularum. pa. 950. in principio. Zasiꝰ in. l. maritũ. versic. tertio. fallit. ff. solut. matrim. in hac eadem sententia fuit ipse Bald. in l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. qui pro hac parte adducit sententiam Accursij scholio nõ debere in. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. vbi Vlpianus ait socium in id quod facere potest; quodq; dolo desijt quominꝰ posset, conueniendum esse: sed si non dolo sed culpa sua desijsset, vt facere posset, non esse condemnandum. hanc sententiam in persona mariti locum nõ habere Accursius ait odio mariti, qui in causa dotis insolidum conueniri debet, si culpa sua desijt posse restituere. Accursij sententiam sequitur Albericus in §. tempus. qui ait eiusdem Accursij sententiam in. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. quæ huic aduersatur, crebrius reprehendi, quod iterum approbat ipse Albericus in. l. vni. §. cum autem in principio. C. de rei vxo. actione. Ioannes Baptista de sancto Blasio; tractatu de priuilegijs dotis centuria. 4. numero. 14. Vincentius de herculanis in. l. non tantum. numer. 4. ff. de re iudi. & hanc opinionem communiter approbatam esse attestatur Paul. cast. in. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. in versiculo sed si quæritur.

89 Eam autem ob causam maritus qui culpa desijt posse dotem restituere, insolidum conueniri tur, quia dotis conseruatio ad publicam vtilitatem pertinet. l. 1. ff. solut. matrim. igitur cum maritus consumẽs res dotales rem publicam offendat, quasi malefi cus egestate premetur. l. bona fides. ff. depositi. quæ causa in persona socij non inest, vnde fit, vt

non conueniatur in id, quod cul pa sua desijt posse, nisi dolo desijsset. pro hac recepta opinione doctores adducunt. l. etiam. §. licet. ff. solut. matri. vbi maritus in rebus dotalibus culpã præstat.

Secundò adducunt. l. vni. §. cum autem. C. de rei vxor. actio. vti Ioãnes Imola ait in .l. etiam. §. licet.

Tertiò pro ha parte adducitur. l. pen. ff. de iure doti. vbi socer qui dotem genero se daturũ promisserat, in solidum conuenitur, vnde fit, vt in solidum condemnetur propter culpam, cui obnoxius fuit promittẽdo, quod præstare non poterat. ex qua lege colligit Bald. in. c. ex parte de consuetudine. ꝙ maritus qui vicio suo depauperatus est priuatur priuilegio à lege in dolto ne in solidum cõueniatur: quod Baldus ex lege depromit procedens ex persona soceri admariti personam, propterea quod eadem sit ratio in vtrisqꝫ.

90 Contrariam sententiam, ꝙ culpa mariti non efficiat, vt ipse priuetur beneficio ne in solidũ conueniatur, sed dolus tantum: defendit Accursius scholio versatus. l. vni. §. cum autem. C. de rei. vxor. actio. hanc sententiam dicit esse veram Bart. in. l. etiam §. licet. nu. 2. ff. solut. matrim. cui accessit Angel. sequitur Romanus, qui ait hanc opinionem esse veriorem, vbi Ioannes Imola numero. 3. in fine scripsit communiter receptam: quam sequutus est Iacobus de Arenis in. l. maritum. ff. solut. matrim. vbi Roman. nume 6. Itemqꝫ Alexã. nu. 6. sequuti sunt, eamdem approbat Salicet. l. vni. §. cum autem. nu. 25. C. de rei vxori. actio. Iasso. in. l. qnod nomine. nume. 1. ff. decõ dictio. indebi. Fulgosius in. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. Ioannes Baptista de priuilegijs dotis. centuria. 2. num. 37. atqꝫ iterum num. 82. idem Ioannes Baptista centuria. 3. nu. 41. Maynerius in. l. in cõdemnatione. nu. 17. ff. de regul. iuris Socy. regul. 257. limitatione. 2.

91 Pro hac parte adducunt doctores. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. vbi socius condemnatur in id tãtum, quod facere potest, quodqꝫ dolo desijt posse facere, non in id, quod culpa sua desijt posse, idem ergò in persona mariti obseruandũ erit, cum vir & vxor sint socij, nec potest reddi ratio, quare decisio. §. tempus. locum nonha beat in persona mariti, cui indultum est beneficium ne in solidum conueniatur, quo priuari non potest nisi in casibus à iure definitis: cum priuationis pœna hæc sit, consequitur, ꝙ nulli imponi potest, nisi àlege caueatur. Ioannes scholio fin. in fine in summa. 15. q. 8. idem Ioannes in. c. cum apostolos. 81. distinctione, Bernardus scholio pe. in. c. fina. de iure patro. hanc sententiam sequuntur plures, quos aggregat Tiraquellus. l. si vnquam. verbo reuerta

uertatur. nume. 250C. de reuo. donat. Iasso. in. l. quod te mihi. nume.32. ff. si cert. pet. Ioannes Imol. in.c. querellam colu. fina. de iure. iur. Corsetus in singula ri incipienti fornicatio. Alexã. in.l.etiam. §.1. ff. solut. matrim. nu.7.Felinus in. c.2. de rescrip. Iasso.l. diuortio.§. si fundum. ff. solut. matrim. colu.2. Idem Iass. in.l. ex facto in principio. ff. de vulg.& pupi. Ripa in Rubri.de iudicijs nume.15. Gomezius in §. pœnales. nume.25. institu. de actio.Hippo.Riminal.§.1. institu.de donat.num.525. Siluanus consilio.25.nume.12.hæc senten tia depromitur ex tex. in auth. de non eligendo secundò nubẽtes. §. cum igitur. colla. 1. quem text. pro hac opinione notat Bald. in auth.ex testamento.C. de secundis nuptijs.eadem opinio deducitur ex tex. in.l.& si quidẽ.§.denicq.versiculo Diuus ff. de religio.& sump. fune.

92 Huic opinioni non obstat. l. etiam. §. licet. ff. solut. matrim. vbi in rebus dotalibus maritum culpam præstare constitutũ est, quià loquitur lex, vt ibi traddit Ioannes Imola, in eo quod ad vinculum obligationis attinet, non autem in amittendo beneficio ne insolidum conueniatur. hoc modo intentionẽ iuris con sulti interpreratus est Bart. in §.licet.nume.2.in proposito sen tire videntur Ioannes Imola & Bartolus, quod in rebus dotalibus maritus culpã præstat ad hunc effectum, vt teneatur de culpa,non tamen ad hoc vt perdat beneficium ne insolidũ con ueniatur,ita ante eos sensit laco bus de Arenis in.§.licet.Iacob de vellouiso in.l. vni.§. cum autem.C.de rei vxo.actione,vnde ea quæ ex.§. de promisit Ioan. Imol. dicit esse multum à remotis Alexand.in.§.licet.nu.6. hac interpretatione explicãdus est §.cum autẽ, vti Imola ait, quem textum ipse Ioannes adduxerat pro contraria parte, vbi Iustinianus approbans id quod vetustiori iure decretum erat, ne maritus insolidum conueniretur,hoc contrahit,si maritus do lo desijsset posse facere: ergò do lus efficit, vt maritus insolidum conueniatur,non autem culpa, cum lex non exprimat.

93 Item huic opinioni non obstat.l. penultima. ff. de iur. dot. quam legem pro contraria parte adduxit.Baldus, nihil etenim Baldi sententiæ fauet lex, vt ait Iasso in. l. quod nomine. nume. ro.t. ff. de condi. indebi. quimimo lex illa sententiæ Baldi aduersatur, quia socer in id tantum cõuenitur, quod facere po test, nisi sciens se soluendo non esse dotem dare promisserit, vt generum circumscriberet: igitur lex loquitur in persona soceri,qui dolo promisit.hoc cõuincitur ex dictione (sciens). l. hæc verba.C.de adulterijs.Item conuincitur ex dictione(insidiaretur) quæ dolo facere significat,

cat, vt docet Cicero lib. 3. officiorum in hæc verba, ratio ergò hoc postulat, nequid insidiosè, nequid simulatè, nequid fallaciter, vnde cum.l. penultima de persona soceri agat, in persona mariti obtinebit, cum parsit ratio, vxor enim marito magis tenetur reuerentiam exhibere, quàm gener socero, ob quã causam indultum est marito beneficium ne insolidum conueniatur, ne contra receptam reuerentiam, quam vxor debet præstare viro, cogatur maritus mendicare.l. alia.§. elegãter. ff. solut. matrim. ex qua lege hanc rationem de promptsere Bart. in.§. eleganter nume. 5. Alber. nu.2.Bald.in principio.Cumanus.nu.1. Alexand.nu.2. quibus reliqui interpretes accessere.idẽ placuit Bald.l. quod nomine.ff. de condictio. indebi. sequitur Alexan. consilio.133.nu.3.lib.5. huic senẽtiæ fauct.l. vni.§. cum autem. C.de rei vxor.actio. illis verbis, (& reuerentiæ debitum maritali,) ex qua lege suprapositam rationem deduxit Cynus, hãc rationem huic decisioni adduxit primus Iacobus de Arenis in.l.si maritus.nume.2. ff. solut. matrim. sequitur Pontanus in.l.diuortio. nume.12. ff. solut. matrim.lasso.l. si constante. nu. 28.atq; iterum.num.111. ff.solut. matrim. Ioannes Crotus in.l. 2. ff.solut.matrim.nume.56. Hippo.Riminald.in principio insti. quibus alienare non licet. num. 358.Iacobinus de sancto Georgio in.l.si quis crediderit in principio.ff.de pactis.in ibiq; Ioann. Orosc ius nu.2. Maynerius in.l. in condemnatione. nu. 12. ff. de regu.iur.Antoni 9.in.l.51. Tau. nume.49. Auiles in.c.18.prætorum scholio qual conuenga.nu. 7. in principio. propterea tantam debet mulier marito reuerentiam exhibere, quia subiecta viro est, & in eius potestate, exemplo filij familias. c. hæc imago.c.cum caput.c.mulierem c.mulier. 33. q.5. tradidit Cassaneus in consuet. Burg. Rub. 4. §.5.numero.43. Xuares in.l. 9. titulo.11. lib.1. fori in principio. §. vlterius pro euidentia, & in §. & cum hac lege concordat, Boerius in consuetud. Bituricensibus.§.4.glo.1.folio.3. hæc sententia iure Regio approbata est. l. 34. titulo.9. part. 1. hac ratione indultum est marito beneficium ne insolidum conueniatur: hæc sanè præcipua causa fuit, vt beneficium marito indultum sit, quamuis & illa non sit leuis, q; vir & vxor diuinæ humanæq; rei socij sint. Filius autem patri impio ac scelerato alimenta subministrat.l.mutus. §.manente. ff. de iur. dot. auth. de incæst.nuptijs. §. si verò.collo. 2. quod propterea introductum est, quia filio persona patris semper sancta ac religiosa videri debet. l. liberto & filio. ff. de obsequijs. idem constituemus in persona mariti, vnde

vnde cum viro hoc indultum ſit beneficium, quod in id damnetur, quod facere poteſt, quodque dolo deſijt poſſe, non autem in id quod culpa ſua poſſe deſijt, cõſequens eſt, ne beneficio priuetur propter ſolam culpam.

96 Hoc tamen non relinquã conſultò, quod maritus eorumque perſonæ, qui in ſolidum non conueniuntur, hoc beneficio priuari debent, ſi ingrati ſint, quod exẽplo filij conſtituendum eſt. l. alimenta. l. fina. C. de alend. liber. tradit Oldendorpius in tractatu de actionibus. 14. diuiſione, numero. 20.

97 Tertiò huius. §. ſententiæ locus non eſt in perſona eius, cui alimenta legata ſunt: huic ſi ſecundo quiſpiam alimenta reliquerit, non præſtari poterũt ea, quæ ſecundò loco legata ſunt. Salicetus in. l. planè. §. ſi eadem ff. de legat. 1. ea ratione innititur Salicetus, quod alimenta ſemel tantum debeãt præſtari, vt Accurſius notat in. §. ſi eadem ſcholio duorum. hoc ſanè ſcripſere Accurſius & Salicetus in eo caſu, quo teſtator Antonio alimẽta reliquit, cui hæres eodem modo alimenta legauit, in hac facti ſpecie ſemel alimenta præſtanda eſſe traddidere eam ob cauſam, quià teſtamentũ teſtatoris, & teſtamentum hæredis vnum idemque intelligitur argumento. l. huiuſmodi. §. 1. ff. de legat. 1. hanc quæſtionem parum dubitationis in ſe habere atteſtatur Iaſſo. in. §. eadem. nume. 10. qui huic ſententiæ rationem reddit. ſed teſtamentum teſtatoris & teſtamentum hæredis vnum non intelligi affirmat. Ex his tamen, quæ in propoſito traddidit Iaſſ. colligitur alimenta cuipiam legata ſi à quouis alio ſecundo loco relicta ſint, præſtanda tantum ſemel eſſe ex primo legato, ſecundum autem alimentorum legatum inutile fore, ſiue ille, qui ſecundo loco legauit, hæres ſit eius qui primus reliquit, ſiue non ſit hæres, pro hac parte adducit Iaſſ. l. libertis quos in principio. ff. de aliment. & cib ar. legat. vbi teſtator libertis, quos teſtamento manumiſſerat alimentorũ nomine menſtruos decem legauit, deinde codicillis generaliter omnib9 libertis mẽſtruos ſeptem & annuos veſtiarij nomine denos legauerat: ex codicillis non ex teſtamento alimentorum legatum præſtandũ eſſe Scæuola ait, huic deciſioni ipſe Scæuola rationem reddit, quià ab his, quæ teſtamento cibariorum nomine legata ſunt, receſſum eſt propter illa, quæ codicillis relicta ſunt. Igitur cũ ex codicillis alimentorum legatum præſtandum ſit, non ex teſtamento, apparet propterea ſemel præſtari, quià legatum ſit alimentorum nomine, nam ſi alia ex cauſa diuerſæ quantitates legatæ fuiſſent in teſtamẽto & codicillis, omnes legatæ quãtitates præſtarẽtur, argumento.

l. cum

l. cum centum in principio. ff. de adimend.legat.

98 Secundò pro hac parte addu cit laſſ.l. dominus. §.1. ff. de vſu fructu. vbi fructu prædiorũ ob alimenta libertis relicto, ſiquis ex his deceſſerit,emolumentum partis vita decedentis ad domi num proprietatis deuoluitur, non autem accreſcit colibertis. inde colligitur, ꝙ ſi res ob ali- menta relicta ſit, pars vita dece dentis non accreſcit coniunctis. hanc ſententiam ex.l.dominus. §.1. deprompſit Bart. in.l.re cõ- iuncti nu. 42 .ff. de legat.3. hæc fuit opinio Accurſij ſcholio fin. in.l.dominus. §.1. huic opinioni fauet.l.pe.§.1.ff.ad legem falcid. inibiꝗ; notat Accurſius ſcholio promodo. quæ ſententia crebriꝰ recepta eſt teſte Ripario in.l.re coniuncti. nu.141. inibiꝗ; trad- dunt laſſ.nu.174.Ioann. crotus. nu.73. Alciat.nu.41. huic ſenten

99 tiæ rationẽ reddit Bart. nu.42. quia quod alimentorum nomi- ne legatum eſt, iterationem nõ admittit.l. alimenta.§. Baſilicæ. ff. de alimentis cibar. legat. ex qua.l. hanc rationẽ colligit Ioã. Oroſcius in.l. ſi conſul. nu.6. ff. de adoptio.

100 Non diſsimilem rationem ſu prapoſitæ ſententiæ reddidit Ac curſius in.l. dominus. §. 1. ff. de vſu fructu:qui ait,propterea ali mẽtorum legatum iterationem nõ admittere, quia relictum ob alimenta taxatum eſt, quoniam verba illa ob alimenta taxatio- nis loco poſita ſunt. Accurſij intentio ea eſt,ꝙ ſicut in diſpo- ſitionibus limitatis locus non eſt iuri accreſcendi. l. Iulius. §. quæ habebat. ff.ad trebellianũ. quia limitata cauſa limitatum effectum parit.l. age cum gemi- niano.C. de tranſacto.l.in agris ff.de acquirend.rerum domi.pa ri ratione in cauſa alimẽtorum locus non eſt iuri accreſcendi. Accurſij ſenteõtiã ſequutus eſt Bal.ibi.Cumanus num.4. idem Bald.in.l.1.num.48. C. de ſacro ſanct. eccle. qui ait legatum ali- mentorum naturaliter eſſe taxa tum, ſequitur Riparius in. l. re coniuncti.nume.141. ff. de legat. 3.laſſo in l.qui quartam.§.ſiquis vnam.nume.3.ff.de legat.1. Go- mez Arias in.l.8. Tauri. nu.41.

101 Id enim eſt de intentione Bal- di,ꝙ legatum alimentorum per penſo iure naturali taxatum ſit, quia iure naturæ alimenta præ- ſtãtur, quæ vitæ ſubſidio neceſ- ſaria ſunt. c.paſce fame moriẽ- tem . 87 . diſtinctione. Iure au- tem ciuili iuri naturæ additum eſt, vt pro dignitate alimenta- rij alimenta præſtentur, ideo in ijs, quæ ob alimenta relicta ſunt, locus non eſt iuri accreſcẽ- di. His ductus argumentis Ac- curſij Saliceti ꝗ; ſententiæ exi- ſtimantium ꝙ bis legata alimẽ- ta à duobus ſemel præſtari de- beant, acceſsit Ioannes galden- ſis in tractatu de Arte teſtan- di titulo.6.caute. 23. numero. 1. &.2.

Con-

102 Contraria sententia in proposito articulo securior verior quam mihi videtur, vt si ad alimenta cuipiam à duobus relictũ sit legatum, vtrumque capiat legatarius, à primo alimenta, à secũdo alimentorũ æstimationem. huic opinioni non obstat. l. libertis quos. in principio. ff. de alimẽtis & cibar. legat. quæ partis aduersæ causam fulcit, negociumque facessit, quia in specie illa propterea relictum ob alimẽta præstatur tantum ex codicillis, non autem ex testamẽto, quia relictum fuit ob causam, quæ cum impleta sit ex codicillis, cessat repetitio ex testamento, vt docet Accursius scholio. 2. in. l. quinquaginta. ff. de donatio. sed si testator causam non ostenderet, propterquam relinquit, præstari debet legatum tam ex testamento quam ex codicillis, quia quãdo legatum in diuersis dispositionibus relictum est, duplicari intelligitur. l. quinquaginta. ff. de probatio. quæ in hunc sensum communiter accipitur, vt attestatur Alex. consili. 4. lib. 1. Iass. in. l. huiusmodi. §. cum pater. nu. 17. ff. de legat. 1. hæc interpretatio iure Regio approbata est. l. 45. titul. 9. par. 6. vnde cum in specie l. libertis quos. relictum sit ob causam, quæ ex codicillis adimpleta est, cessat legati repetitio argumẽto. l. tutor petitus. §. 1. ff. de excusat. tutor. quæ sententia multis iure cõsultorũ respõsis approbata est, vt docet Tiraquell. in tracta. de cessante causa. 1. par te. num. 121. non autem in specie tex. in. l. libertis quos. propterea cessat repetitio, quia relictũ est ob causam alimentorum, cum nihil intersit obquam causam relictum sit.

103

104 Item huic sententiæ non obstat. l. dominus. §. 1. ff. de vsu fructu. vbi si fundus ad alimenta duobus relictus sit, pars vita decedentis nõ accrescit superstiti, ex qua decisione non colligitur, quod si alimẽta cuippiam in diuersis dispositionibus duo reliquissent, alterius hæres præstare cõpellẽdus sit, alterius verò hæres minimè cogendus, legatarioque alimẽtorum legatum semel præstandum esse, non bis, quamuis sit bis relictũ. propterea autem in legato alimentorum non est locus iuri accrescendi, quia legatum hoc naturaliter est taxatũ, vt supradiximus, quã ob causã alimenta præstanda sunt ab hærede eius, qui primo reliquit, æstimatio verò ab hærede eius, qui secũdò legauit: nec quicquã precipuum constitutum est in legato alimentorum.

105 Hinc apparet contrariam sententiam, quam Salicetus Iasson & Galdensis approbarunt, nullum habere forte propugnaculũ quo se tueri possit: vnde ipse existimo cõtrariam opinionem validioribus argumentis desfendi posse. Primò eã fulcit. l. si pluribus. §. 1. ff. de legat. 2. vbi legatũ à pluribus hæredibus relictum

præstari debet, quoties relictũ est: ergò in proposito alimentorum legatum pluries relictum, quoties relictũ est, præstabitur, semel ipsa alimẽta porrigentur, deinde alimentorum precium.

105 Secũdò huic opinioni fauet. l. in fraudem in principio. ff. de his quibus vt indig. vbi legatũ cuilibet capere licet, qui lege prohibitus nõ est. Iure autẽ eau tum non est, vt legata plurics alimenta semel tantũ capere legatarius possit: ergò pluries capiet.

107 Tertiò pro hac parte adduco. l. alimẽta. §. basilicæ. ff. de alimẽ. & cibar. legat. vbi Basilicæ ob alimenta decem quispiam legauit, postea in eodem testamẽto libertis suis alimenta legauit, quærebatur, vtrum ex hoc capite etiam Basilicæ libertæ debeã tur: quæstioq; vertebatur, vtrũ in specie illa bis alimẽtorum legatum debeatur ex eodem testamẽto. Scæuola respondit semel deberi, nisi bis dari testator voluisset: propterea in. §. Basilicæ. semel legatum debetur, quia in eodem testamento ab eodem testatore relictum est, in qua specie quamuis quãtitatis legatum foret, semel deberetur. l. planè. 1. §. 1. ff. de legat. 1. sic legem hanc interpretatur Accursius scholio fin. in. l. cum centum. ff. de adimend. legat. quæ interpretatio crebrius recepta est, vt i scripsit Iasõ in. l. planè. §. 1. nu. 11. tradit Riparius in. l. re coniuncti. nu. 27. ff. de legat. 3. quæ sententia iure nostro comprobata est l. 45. titulo. 9. part. 6. nisi manifestissimè appareret testatorẽ bis

108 dare voluisse. l. cum centum. ff. de adimend. legat. ex his liquidò apparet, vt legatum iteratio nẽ admittat, nihil interesse ob alimentorum causam relictum sit, an verò ob aliam, vtroq; casu legatarius quoties à diuersis relictum sit, capiet: alimenta ab vno, ab alio verò æstimationẽ, id est adærata alimenta. argumento. l. si vsus fructus mihi in biennium. ff. de vsu fructu legat. vbi cuipiam legatus est vsus fructus in biennium, per hæredem autem stetit quominus dar et, præterito biennio æstimationem dabit hæres. idem ergò in specie proposita constituendum est. vt tradit Bart. in tractatu alimentorum nu. 18. distinctionem à Bartolo in hoc articulo propositã approbauit Florianus in. l. harum. numer. 5. ff. si seruit. vendi. quæ æstimatio facienda est secundum formam l. hæreditatum. ff. ad leg. falcid. quæ lex loquitur in causa alimentorum ratione detrahendæ falcidiæ. Idem tamen constituendum est, si legata non sint ali-

109 menta sed debita ex contractu, aut donatione, quia. l. hæreditatum locum habet in quibuscũq; controuersiis, in quibus agitur de coniectura vitæ taxandæ, vt i docet Bald. l. cum iij. §. nihil autem in fine. ff. de transactio. vbi tradidit Accursius scholio.

cum iuuene. Idem Accursius in l. omnium. 2. ff. de vsu fructu. hanc opinionem neruosè defendit Xuarez in.l.quoniã in prioribus limitatione.3.nu.8.&.nu. 3. C.de inofficio. testa. Hãc opinionem sequutus est Ioan.Luppus. in Rubri. de donat. inter vir.& vxor.§.25.nu.4.Domin9 Couarru. lib.2. variarum. c.10. nu.7. idem Dominus Couarru. lib.3.variarum.c.9.nu.8. Molineus in tractatu de vsuris. q.72. nu. 475. Alciat.in regul.1.præsumptione.44.Nauarr9 in manuali.c.15. colu.108.Anton.Gomez intractatu delictorum. c.3. nu.38. Paulachus in.l.vni.C. de sententijs. nume. 300. vbi ipse Paulachus.nume.292.attestatus est hanc esse receptam sententiam, vt computatio,de qua agitur in.l.hæreditatum, locum habeat in omni actu,inquo agitur de taxanda vita, hæc traddidit Speculat.titulo de iniurijs.§.fin. nu.6 multi sequuntur, quos aggregat Pinell.in.l.2.C.de rescindend.vend.3.parte.c.fina.nu.31. Ioann. orotus consilio.67.num. 29. huic tamen decisioni ratio reddi non potest. vt Bart.ait in l.hæreditatum.nu.1.infine.idem dixere Angel. & Alexan. nu.8. inibi. Idem scripsit idem Xuarez dicto nu.8.qui ait,sat esse ꝙ sic scriptum sit, atq; hoc omnibus visum esse mirabile, computationemq;.l.hæreditatum.trahi debere adquosq; casus, propterea ꝙ cõtrarium in iure cautum nõ sit. Sed decisioni.l.hæreditatum rationem reddit Molineus in tractatu de vsuris. q.72. nume. 475.quam rationem Molineo nõ perlecto iam olim reddideram, ille tamen in hoc sua gloria fruatur,si qua fortè est,in iure ciuili multa noue inuenire.

111 Huic tamen receptæ sententiæ cõmuniq; interpretationi, qua doctores constituere, decisionem.l. hæreditatum. locum habere in omni hominum negocio,omniq; contractu, obstat.l. siquis argentum.§.fin autem donator. C. de donatio. vbi quispiam redditus donauit,cum redditus non haberet, quindecim annorum æstimationem hæredem præstaturum lex constituit ex qua lege apparet decisionem l.hæreditatum.locum non habere in contractu donationis, sed intra suos limites intercludi debere,nodum diluit Accursius scholio computatio in.l. hæreditatum, qui ait ꝙ in specie.§. sin autem,qui reddit9 donauit,prædium non habebat, quasi dicat Accursius, ꝙ cum in specie.§. sin autem,qui redditus donauit, prædia nõ haberet, vnde redditus colligerentur,redditur æstimatio annorũ quindecim sauore donãtis, ne ampli9 teneatur, vt Salicet9 ait in.§.sin autẽ.nu.6 posset etenim donator maiori dãno affici, si æstimatio facięda foret secundum Regulas. l. hæreditatũ.hãc Accursij interpre

112 tationem Bartolus & doctores non

non admittunt, vti atteſtatur ſeſt Angel.in.l.hæreditatũ.vbi Bar. nu.1. longè aliter interpretatus eſt.qui ait annorum interpretationem in legatis faciendam ſecundum deciſionem.l.hæreditatum.in donationibus autem ſecũdum deciſionem.§.ſin autem donator. Quæſit autem inter legatum donationemq́; diſcriminis ratio, neſcit Bartol9,vti ipſe ingenuè fatetur, nullãq́; eſſe diſcriminis rationem in propoſito exiſtimauit Angel.in.l.hæreditatum.Idem Angel.in.§.ſin autẽ donator,quod doctores omnes atteſtantur, vt ait Ioã. Imol. l.hæreditatum.nu.2.in fine. Alexand. nu. 8. vnde diſcrimen in propoſito inter donationem & legatum admitti nõ debet, quià ad ſpecialia currere refugiũ eſt miſerorum vt inquit Accurſius in.l.filium quem habetem. C. fami .ercis. ſed quamuis Bartolus rationem diſcriminis neſcierit, Ioann. Imola & Alexander rationem reddidere, qui exiſtimarunt propter cà legem magis donanti fauere, q̃ legãti, quià donans maiorem exercet libera litatem q̃ is, qui legatum relinquit,cum præſentia futuris ſine precioſiora, Accurſius ſcholio. 1.in.l.cum ij.ff.de tranſactio, fauore autem donatoris reditũ quindecim aunorum præſtatur æſtimatio,vt traddidere Petrus Cynus. nu. 2. Alber. & Salicet. num.6.in.§. ſin autem donator, hæc ſententia crebrius recepta

Adde Ioã.Imol. & Alex.

113

eſt atteſtante Domino Couarr. lib.3.variarum.c.9. nu.5. ſequitur Pinellus in.l.2.C.de reſcind. vend.3.parte.c.fina.nu.32. Hæc ratio facili negocio refellitur,vt patebit ex ijs,quæ in interpretatione.§. ſin autem donator.ſcribemus. Multa me hercule commẽtitia in hoc articulo doctores traddidere. Primò Accurſius interpres ante ſignanus, quem lucernam iuris meritò noſtrates appellant, ſcholio præſtet.in.§. ſin autem donator. mirabiliter ſomniauit , vt Cynus inibi ſcripſit.nu.2.q.1.in fin.exiſtimat Accurſius in ſpecie.§.ſin autem.donaſſe quempiam redditus dum viueret donatarius, quam interpretationẽ doctores approbãt: vti dixit Pinellus.nu.32. Hæc tamen interpretatio nullo modo depromi poteſt ex ſerie literæ: vnde quaſi diuinatoria explodẽda eſt ex doctrina Bernardi ſcholio.1.in.c. peruenit. qui filij ſint legiti.cui accedit Ioan.Lupus in.c.per veſtras de donatio inter vir.& vxo.in principio ante notabilia.§.12.nu.1.ſeries quidem literæ.l. ſiquis argentum, agit de donationibus in perpetuum initis,ſed quià donationes genericæ ambiguæq́; erãt,quæri ſolebat ,quid eiſdem donationibus contineretur, quod Iuſtinianus declarauit ædita.l.ſiquis argentum. nec Iuſtinianus agit in lege illa de æſtimanda hominum vita, nec conſtituit quindecim annis eam intercludi , ve

114

115

Petro

Petro visum est.cui Cynus.nu.2 balicet. nu.6. adhaerere in.§. sin autem donator, reliquiq; docto res Accursij sententiam refelle-tes. Vnde vt legis intetionem in terpretemur, vimq; ac potesta-tē legis teneamus: quae decreue-rit Iustinianus in lege illa à prin cipio ipsius legis repetemus. in ipso legis principio huiusmodi facti speciesproposita est, homo quidam argentum donauit, cer-tumq; pondus nominauit, nec aliter expresit, donatorem prae fatum pondus argenti praesta-re cogendum Iustinianus decer nit, siue in vasis, siue in aestima-tione massae, siue in ipsa rudi massa, quae in illis locis frequen tata est.

Incidit & alia species facti, de qua agit. §. si vero. certum quis redditum ex possessionibus do nauit, possessionumq; nomina non dixit, de suā substantia co-getur fundos traddere tantum redditum inferre valentes, quā-tum in donatione posuit, in tali bus agris, qui nec meliores, nec deteriores sint reliquis quos ha bet, inibi Accursius scholio trad dere. donatario fundos traddē-dos esse ait, vt ijs vtatur dum vi xerit, quasi fructuarius. quam in terpretationem ipsa legis verba explodunt, quae de donatione perpetua loquitur, non de ea, quae facta est, dum vixerit dona tarius, quod apertius deducitur ex.§. similiq; modo. vbi quis cer tum seruorum numerum dona-uit, quorum nomina non dixit, mediocris figurae seruos tradde re compellitur. illaeq; dictiones (similiq; modo) tam ad formā traddendi, q̄ ad mediocritatem referuntur, sed in. §. similiq; modo tradduntur serui, vt do-natarij fiant, ergò & in.§. si verò tradditi fundi fuere, vt donata-rij fierēt. superioribus paragra-phis annectit Iustinianus. §. sin autem donator, in quo haec inci dit species facti, quidam qui nec argentum, nec seruos habebat, argentum aut seruos donauit, quindecim solidorum quantitas pro singulis seruis praestanda est: argēti verò aestimatio, vt incapi te legis scriptū est, praestabitur.

Item in hac facti specie inci-dit, vt is qui fundos non habe-bat, redditus donaret, quinde-cim annorum aestimationē prae standam esse Iustinianus dixit, hoc à Iustiniano constitutū est, quia perpetui redditus donati fuere, quam ob causam aestima-tio quindecim annorum praesta tur, nō autem hoc sit propterea, q; quindecim tantum annis vi-cturum donatarium lex auspi-cetur, sed q; in hoc articulo me-diocritas tenenda sit, quae insu-perioribus speciebus obseruata est, vnde constituit Iustinianus in. §. sin autem donator. q; si is qui fundos non habet, reddi-tum annuum donauerit perpe-tuò, quindecim annorum aesti-mationem praestare cogatur. Hinc fit q; si aureum vnum sin-

ſingulis annis præſtandum quiſpiã donauerit, quindecim aureos ſi mul præſtare cogetur, & hac ſo lutiõe præſtãdi onere liber erit. quòd ſi in ſpecie. §. ſin autem do nator, non perpetua donatio fuiſſet, ſed dum vixiſſet donata-rius, quid foret ineptius taliæſti matione, vti in propoſito per- pẽdit Molineus. in tractatu de vſuris. q. 72. nu. 475. quis enim ſanus vnum nũmum ſingulis an nis vitæ nummis quindecim cõ paraſſet, cum perpetuam hanc præſtationẽ tanto precio emere potuiſſet, quod docet Iuſtinia- nus in. §. ſin autem donator, ex quo textu hoc deduci cum iudi- cio ſcripſit Tiraquellus tractatu de vtroq; retractu. titulo. 1. §. 1.

117 glo. 7. nu. 18. Hoc Iuſtinianus ſta tuit ſumma cum ratione, vt in propoſita ſpecie quindecim an norũ æſtimatio præſtetur: quia fundi cuiuſq; iuſta æſtimatio re putatur ex pretio, quod ex red- ditibus viginti annorum colle- ctum eſt, auth. de non alienãdis, aut permutandus rebus eccle- ſiæ. §. quia verò Lconis. colla. 2. inibiq; Accurſius notat ſcholio cõputari. hoc crebrius receptũ eſt, vt traddidit Pinel. in. l. 2. C. de reſcend. vend. 3. parte. c. fin. numero. 29.

118 Item olim redditus, non tan- tum ex poſſeſsionibus colligebã tur, verum etiam ex vſuris, ma- xima autem vſurarum erat cen- teſsima teſte Molineo tractatu de vſuris in principio. nu. 36. de hac vſura agit. l. lecta. ff. ſi cert. peta. dicitur autem vſura cẽteſ- ſima, quià mẽſibus centũ æquat ſortẽ, vt docuit Hermolaus Bar barus, a quo accepit Bart. Socy. in. l. 3. nu. 2. ff. ad leg. fal. cui acceſ ſit Budæus lib. 1. de aſſe, Alcia. in l. lecta col. 1. idem Alciat. in. l. 1. §. ſequis ſimpliciter. ff. de verb. oblig. idem Alciat. lib. 3. diſpun ctio. c. 1. Molineus nu. 36. Tira- quellus tractatu de vtroq; retra cta titulo. 1. §. 1. glo. 6. nu. 18. An- tonius Auguſtinus lib. 2. emen- dationum iuris ciuilis. c. 10. hanc vſuram centeſsimam probauit Iuſtinianus in. l. cos. C. de vſuris.

119 Vnde cum in reputanda æſti matione rerum donatarum ſan xerit Iuſtinianus mediocritatẽ quandam perpẽdam eſſe: in æſti mãdis redditib9 perpetuis eam dem obſeruari debere cõſtituit idem Iuſtinianus in. §. ſin autem donator. redditus autem perpe tui aut ex fundis percipiuntur, aut ex vſura centeſsima, quæ eſt grauiſsima vſurarum: cum quis donat reddit9 perpetuos, ſi ſun dos non habet, non cogitur do nator fundum comparare tãtos redditus inferre valẽtem, & do natario traddere, nec eam pecu niam dabit, ex cuius vſura cen- teſsima ij redditus percipiãtur, ſed inter hæc media eſt via tenẽ da, mediocritaſq; ſeruanda, vt nec nũmus vnus ſingulis annis præſtandus decem nũmis com- paretur. nec item viginti nũmis, ſed medium precium eligetur, ideſt

idest quindecim nūmis emetur, quod iustè cōstituit Iustinianus. quæ decisio ex ijs, quæ in priori parte legis decreuerat apprimè desuit.

120 Ex qua decisione depromitur, quòd si cuipiam donauerit quis annuūredditum perpetuò, tradendi onere liberaresse poterit, si pecuniam persoluat, qua cōparetur annuus census (a razon de quinze mil el millar) quod est sanè notatu dignum in specie. §. sinautem, idem in legato statuetur, cum legatum sit dona tio.l.legatū prima.ff. de legat.2. in omniq; relicto annuo, in quo sit eadem ratio, locum habebit decisio.§. sinautem donator. ex hac interpretatione multa deducere licebit.

121 Primò colligitur cōsiliū Neapolitanum malè decreuisse, quòd legata habitatione pro vita legatarij vniuscuiusq; anni habitatione adærata quindecim annorum precium redderetur. argumēto.§.sinautem donator.tradidit Matheus de afflictis decisione. 34. hoc sanè ex illo paragrapho malè collegit consiliū Neapolitanum, cum agat lex de annuis redditibus perpetuò relictis, nō de ijs qui pro vita donatarij constituantur, quæ sententia in Hispania summam rationem habet, cum iure Regio nū misquatuordecim annuus nummus comparetur. l.6. titulo. 15. lib.5. nouæ compilatio.

In Germania autem Italia & Anglia nummis decem annuus comparetur.extrauag.1.de emptio.& venditio.

122 Secundò colligitur decisionē l.hæreditatum.locum habere in quolibet contractu, inquo agatur de taxanda hominum vita, veluti in trāsactione, & in actione legis Aquiliæ, alijsq; innumeris cōtractibus, vt supraſcripsimus.quod crebrius receptū est, quamuis Molinæus intractatu deusuris.q.72.existimauerit plures iuris ciuilis interpretes in ea fuisse sententia, vt putarent decisionem.l.hæreditatum in eo tātum casu inquo loquitur, locum habere.

123 Tertiò colligitur ex hoc.§. quòd filium opificem pater non cogitur exhibere, si in ea valitudine sit filius, vt operisatisfacere possit. Hæc conclusio elicitur ex hoc textu, argumēto sumpto àcōtrario sēsu, vt Accursi9 notat scholio vt operi. qui pro hac sententia adducit.l.alimenta & l.fi. ff. de liber.agnoscē.sequitur Bart. hic, Aret.in.l.alimenta.nu.3.C. de nego.gest. Abb.in.c.2.de cōuersione infideli.nu.5.hanc sententiam ex hoc textu plures colligere, Cæpola in.l. nepos proculo.nu.5.ff.de verb.signifi.Barba.in tractatu de præstā. Cardi. 6.q.Basilica.1.partis nu.4.Bart. Socy.consilio.121.nu.47.lib 4. Lamberti. de iure patro.lib.3. q.3.principali articulo.2.nu.3. & articulo.6.nu.12.Zasius in.l. maritum.fallen.7.ff.solut.mat.

Aduersus Consiliū Neapolit.

Caccialupus in. l. frater à fratre. nu.106. ff. de cōdictione indebiti:& nu.109. Bulgarinus,l.1. ff. solut.matri.nu.27. Mōtaluus scholio.1.in.l.1.titu.8. lib.3.fori.Gomez Arias in. l. 8. Tauri. nu. 2. Castillus in. l. 6. Tauri. in parte en caso. Telli⁹ in.l.10. Tauri.nu. 14. Lorio⁹ de regul.iuris Axiomate.38. Alciat.cōsilio.209. nu. 4. Marcus Anto.nata.consi.48 nu.8. Gregorius scholio tal menester in.l 6.titul,19.par.4. quæ lex hanc opinionem fulcit, Dominus Ludoui. Molina lib.2. de primogenijs.c.15.nu.46.

124 Hæc sententia multis extēditur modis. Primò sententia hæc locū habet in patre, nam si opifex sit, & operi sufficere posit, nō cogetur filius eum exhibere, hæc est sententia Montalui in scholio.1. l.1.titulo.8. lib.3. fori. argumento huius. §. sed si filius. qui text⁹ de filio agit, in patreq; locum habet, cum correlatiuorū eadem sit dispositio. l.1. C.de cuprassis.lib.11.& æqua lāce pater opifex, qui labori operam dare potest, cogetur filium exhibere. quæ sententia hinc desluit, ꝙ liberorum educatio iuris sit naturalis. l.1.§. huius. ff. de iust. & iure. ex quo apparet ius ipsum respexisse in alendis filijs laborem patris & artificium, non autem patrimonium: cum iure naturæ pater exhibere filium teneatur, dominia autem rerum lōgo postea interualo distincta fuerint ex iure gentium. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. vnde cum pater exhibere filium iure ipso naturæ compellatur, consequens est, vt ex labore & artificio alat, si redditū patrimonij nō habeat, quod ius naturale non respexit, quo pater cogitur alere filium.

Noui interpretȩ.

125 Secundò huic sentētiæ locus est, si labore & opere rustico victum filius sibi posit quærere, quia non cogetur pater cum alere, Bart. & Angel. in. l. 1. C. demē di. valid. lib. 11. qui in ea opinione fuere, vt existimaret filio robusto, qui operi rustico dare operā nolit, posse patrem alimoniam denegare, si eius conditionis sit filius, vt honestè posit rusticum opus exercere. in hac opinione fuit idem Bart. in tractatu alimentorum, sequitur Abb. in. c. 2. de conuersio. infide. nu. 5. idem Abb. in. c. accedens in fine de procurat. Iacobus Emilianus consilio. 146. nu. 6. nec huic opinioni obstat textus iste illis verbis (si modo cum opificem te esse dicas) quibus significari videtur, ꝙ filius opifex esse debet, vt pater alendi onere liber sit, nec tat esse si ex opere rustico posit sibi quærere victum.

126 Hæc enim verba Vlpiani facti speciem narrant, nec constituunt, aut disponunt. Secundò illa verba propositæ sententiæ non obstant, quia dictio opifex idem significat quod dictio artifex, ille autē est artifex, qui proprijs manibus artem exercet. l. inter artifices. ff. de solutio. vbi is dici-

is dicitur artifex, qui fossam fodit, sordidiores sunt opifices artificibus. Cicero lib. 1. officiorũ. pag. ante penul. opificesq; omnes qui in sordida arte versantur, nec enim quidquam ingenuũ habere potest officina. vnde colligitur textum hunc, qui de opifice loquitur, in artifice, & in eo qui opere rustico sibi victum quærere potest, locum habere, vnde apparet refellendam esse Aimonis sententiam consilio. 199. nume. 1. qui conatur deffendere eam sententiam vt ei qui operi rustico operam dare potest, non possit pater alimoniam denegare propterea q; in opere hoc se nolit exercere.

128 Tertiò huic sententiæ locus non est, si alimentarius secundum ordinis sui gradum possit domino seruire, quia isto casu liberabitur alendi onere qui alere tenetur, si hero collocet eum cui famuletur Menchaca lib. 2. de successio. creatione. §. 20. nu. 311. qui ait q; de hoc viuendi modo non fit mentio in. §. sed & si filius, quia tempore Romanorum in vsu non erat vt liberi homines seruirent, in hac opinione est Iacobus Emilianus consilio. 146. nu. 1. quæ si vera essent, nullus vnquam cogeretur quẽpiam alere, quia semper inueni

129 re dominum poterit, cui famuletur. Sed hæc sententia recepta non est falsoq; existimauit Menchaca tempore Romanorum in vsu non esse vt liberi homines seruirent, quia illo tempore seruiebant eodem quo nũc modo, sed propterea deceptus est Menchaca, quia verbum seruio ad seruos tantum pertinebat, seruireq; nobis dicebantur soli serui proprij vel alieni, aut liberi homines bona fide possessi. l. 2. §. familiæ. ff. vi bonorum rapto. l. cum hæres. §. stichus. ff. de statu. liber. apud nos autem latius patet verbũ (serui) quod tam ad seruos pertinet quam ad liberos homines, ad quos sæpe refertur, vnde fit, vt vxor dicatur seruire viro, & vir vxori. l. 7. titulo. 2. part. 4. famulus, qui liber homo est, dicitur hæro ser uire. l. 7 titulo. 4. lib. 4. fori Romani enim liberos homines, qui alijs famulabantur, mercenarios appellabant. l. respiciendum. ff. de pænis, illis verbis, (nam domestica furta vocãtur, quæ serui dominis vel liberti patronis, vel mercenarij ijs apud quos degant, surripiunt) l. 3. in principio. ff. quod vi aut clam vnde cum Vlpianus hic nõ egerit de mercenarijs, consequens est, ne mercenarij hominis operæ liberent quempiam alendi onere.

Aduersus Aymonẽ.

130 Hæc sententia rationem habet quia quæstus mercenarij sordidus est, vt docet Cicero lib. 1. officiorum pag. ante penul. illiberales autẽ (inquit) & sordidi quæstus mercenariorum, omniumq; quorum operæ nonquorum artes emuntur: est enim in illis

Aduersus Emilianũ & Mech.

illis ipsa merces auctoramētum seruitutis, vnde patet non liberari quempiam alendi onere, propterea ꝙ alimentarius hæro posset famulari, ac mercedē quærere, hanc sententiam cum iudicio approbauit Rolandus cōsilio.54.nu.78.lib.2.

131 Hæc sententia, quæ habet, ꝙ filium opificem pater alere non tenetur captiones habet, primò huic sententiæ locus non est, si opificio honestè non possit vti alimentarius secundum ordinē suum, quia licet operi sufficere possit, alendus est, vt colligitur ex Vlpiano hic. §. vtrum versiculo quorundam necessitatibus notat. Bart. tractatu alimentorum. nume.8. idem Bart. l. 1. C. de mendi. validis lib.11. nume.5. Aretinus. l. alimenta. numer.3. C. de nego. gest. Abb. in c.2. de conuersione. infideli. numer.5. Barb. tracta. de præstantia. ardi. q.69. Basilica. 1. partis. nu.4. Cacialupus in. l. si qua illustris. C. ad orficia. nume.93. Bald. no ne. tractatu dotis. 6. parte priuilegio.4. nume.1. Ioann. de Neuiza in silua nuptiali lib.3. verb. stuprator folio.97. colun.2. dominus Couarruuias in epitome de matrimo. 2. parte. c.8. §.6. numero. 9. Aymon consilio. 199. Dueñas regul. 367. limitatione 1. Rauena singu.27. Crotus. l. si cōstante nume.15. ff. solut. matrimo. Rolandus consilio. 54. nume.78. lib.1. Tellius. l.10. Tauri. nume.14. Dominus Ludoui. Molina lib. 2. de primogenijs. c.15. numero. 47. quæ opinio ex ipso Cicerone assumi potest. lib. 1. officiorum. pag. penul. quibus autem artibus, (inquit,) aut prudentia maior non est, aut non mediocris vtilitas quæritur, vt medicina, vt architectura, vt doctrina rerum honestarum, hæ sunt ijs, quorum ordini conueniunt, honestæ. Hæc sententia iure Regio comprobata est. l.6. titulo.19. part.4. illis verbis (sin mal estança de si) vbi annotauit Gregorius.

132 Secundò huius. §. sententiæ locus non est, si opifex operi sufficere non possit, quòd æger sit, vti ex hoc. §. colligitur à contrario sensu. Quæ autem infirmitas hæc esse debeat, vt operi sufficere non possit, & pater alere cogatur, quæri solet, & leuem infirmitatem non sufficere certum est argumento. l. fina. ff. de liber. agnos. illis verbis, (nisi si tam infirmos se esse, tamen pauperes præsidibus probauerint, vt meritò menstruis alimentis à libertis suis adiuuari debeant) quibus apparet leuem quamlibet infirmitatem non efficere, ut operi quis sufficere non possit, vnde herniosus, cum morbosus sit, quia vitium hoc hominis vsum deteriorem facit. l. 1. ff. de ædilitio ædicto. infirmus erit, sed hoc nō reddit hominē inutilem omni operi, sed tantum laborioso operi, quod iudicis cognitioni relinquemus argumēto.

§. vtrum

§. verum, & l. fina. ff. de liber. ag. cumq; hæc non sint à iure decisa, iudicis arbitrio gerenda sunt argumento. l. 1. ff. de iure delib. diruti enim herniosi q; milites æra merebant. Budæus in l. 2. in fine. ff. de his qui notantur infamia. qua de re aliqua tradidit Alexan. ab Alexan. lib. geni. dierum. c. 5.

133 Quo autem modo cōcipi sententia debeat, quādo declaratur quis operi posse sufficere propterea, q; in bona sit valetudine, vt alēdi onere liberetur, qui tenetur eum exhibere, docet Aymon consilio. 199. numer. 1. qui ait sententiam nō obligare perpetuò, sed per id tempus, quo quispiam sanus ac validus est, opericq; sufficere potest.

134 Hæc autem, quæ dicta sunt, q; ex reddituu patrimonij alimēta sunt præstanda, locum habent, quando redditus sunt ita pingues, vt sat sint alendo domino & alimentario, si autem vtriq; alendo redditus non sufficiant, primò aletur is, qui astrictus est alendi onere, & quod reliquum fuerit alimentarius percipiet. l. 2. C. de alendis liber. l. si quis à liberis. §. si mater. Hanc sententiam fulcit. l. 1. §. de seruis in fin. ff. de tutellis & ratio. distra. illis verbis (de largis facultatibus) vbi annotauit Bald. nu. 2. in fine Abba. in. c. licet de voto. nume. 10. sequitur Barb. consilio. 63. in principio lib. 2. Paulus de monte Pico. l. titia cum testamēto. §. titia cum nuberet. nume. 156. ff. de legat. 2. Ioann. de Neuizanis in silua nup. verb. stuprator fol. 97. colu. 2. Bologninus consilio. 10. Marcus Anton. natta. consilio. 387. nume. 8. lib. 2. Gomez Arias in. l. 7. Tauri. nume. 92. dominus Couarru. in epithome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nume. 13. hæc opinio iure Regio comprobata est l. 1. titulo. 8. lib. 3. fori &. l. 2. titu. 19. part. 4. vbi notat Gregorius scholio el poder.

135 Tertiò huius. §. sententiæ locus non est, si pater non curauerit, vt filius excoleretur, & artem edisceret, qua sibi posset victum quærere, quià filius desidem ac negligentem patrem alere non cogetur: qui filio ad studia artem vē aliquam discēdam impensas necessarias præstare debet argumento. l. de bonis. §. non solum. ff. de carboniano. tradidit Paulus cast. in. l. macedoniani numē. 3. C. ad macedonian: est enim paternum officium erudire filios. Cicero. lib. Paradoxorū. q. 4. In patris, (inquit,) vita violanda multa peccantur violatur is qui procreauit, is qui aluit, is qui erudiuit, is qui in se de ac domo atq; in Republica collocauit. Naso in. lib. 4. tristiū elegia. 10.

Protinus excolimur teneri, curaq; parentis
Imus ad insignes vrbis ab arte viros:

Lege Solonis cautū erat, ne in hoc casu filius patrem aleret, quam Romani receperunt. Inquit lex Solonis, (vt Erasmus, post Plutarchū refert in vita Solonis,) filius ne parentem alere cogitor, à quo nullam artem edoctus est. cuius legis præcepto adductus fuit Iasō. in. l. quidam cum filium nume. 33. ff. de verb. obligatio. vt existimaret filium patrem in hoc casu alere non teneri. Sed hæc lex meritò in christiana republica vigorem non habet: cum filius iure naturæ patrem alere cogatur, vel ratione naturali: vt scripsimus in. §. parens. pietati enim lex aduersatur, & charitati sanguinis, reuerentiæq́; quam filius patri exhibere debet. l. liberto. ff. de obsequijs. vnde in proposito huic similem legem, qua Solon cauerat genitos è meretricibus parētes alere non teneri, improbat illustrissimus dominus Couarr. in epithome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 5.

136 Vltimò colligitur ex hoc. §. ꝙ filius familias non debet artificiales operas patri, quamuis venerari eū oporteat. Hæc sententia depromitur ex. l. cum oportet in principio. C. de bonis quæ liber. l. penultima. ff. de obsequijs. illis verbis, (nam pietatem liberi parentibus non operas debent) quæ verba tam ad emancipatum filium pertinent, q̄ ad filium qui est in patris potestate vti Corasius sentit in repetitione. l. admonendi. ff. de iur. iur. nume. 22. si artificialis opera sit, eam filius patri non debet, nisi moretur cū parre ab eoq́; alatur. l. cum oportet in principio. C. de bonis quæ liber. illis verbis (vel laboribus suis ad eū peruenianr) sibi enim filius proprietatem quærit, patri vsum fructum. l. cum oportet. tradit Bart. in. l. si tibi decem. §. si pactus. nume. 4. ff. de pactis. sequitur Orosicius ibi numero. 1. Bald. in dicta. l. cum oportet, in principio. nume. 14. idem Bald. in auth. ex testamento, nume. 8. C. de collatio. Corasius in. l. frater à fratre. ff. de condi. indebi. nume. 79. Caciaiuppus in dicta. l. frater à fratre. §. quæsitum. nume. 60. Bertrandus consilio. 290. nume. 19. lib. 3. Pinellus in. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. nume. 55. Hæc sententia iure Regio comprobata est. l. 5. titulo. 17. part. 4. vbi apparet eius rei, quam filius quærit labore artificio vel aut salario, filio proprietatem, patri verò vsum fructum quæri.

Aduersus Alciat.

137 Hinc primò colligitur errasse Alciatum consilio. 243. nu. 6. qui existimauit, id quod ex opera labore salario vèaut artificio filius quærit, patri acquiri: ductus exemplo vxoris, quæ viro tenetur operas præstare, Aceursius. l. sicut. ff. de operis libert. qua de re latius alibi. Ex vxore autē ad filiū procedere in hoc articulo nō licet, vt docet Pinellus dicto

dicto numero. 55. Cacialuppus numero.60.

138 Secundò ex superiori recepta sententia colligitur veram esse opinionem Fulgosij in.l. illud nu. 3. C. de collatio. qui ait, filio qui patris bona administrat, ex patris substantia salarium esse præstandum argumēto eorum, quæ tradidit Bartol9 ibi, qui ait, ꝙ si filius mercaturam fœnus vè exerceat cum ea pecunia, quam pater dederat, quod ex mercatura quæsierit, æquis partibus diuidēdum esse inter patrem & filium: vt dimidiam quæstus partem patri quærat, dimidiam sibi. idem ait ipse Bart. in.l. si tibi decem. §. si pactus. nume. 5. ff. de pact. vbi Ioann. Oroscius. num. 2. plures aggregat, qui attestantur hanc sententiam crebrius receptam esse. tradidit Hipo. Rimi nal. in. §. 1 insti. per quas perso. nobis acquir. nume. 70. sed omne lucrū patri quæri Accursius affirmat. scholio ex eius in.l. cū oporteṫ in principio. C. de bonis quæ liber. Quæ sententia aduersus Bartolum iure Regio approbata est.l. 3. titul. 15. parṫ. 6. vbi tradidit Gregorius. vnde filius in specie à Fulgosio proposita salarium non consequitur iure Regio, quo refellitur sententia Bartoli, & ipso iure communi veram non esse sententiam, quæ habet, vt salarium filio detur, defendit Iass. in.l. illud. nu. 8. C. de colla. quod iudicum suffragio approbatum est, ipseq; Fulgosius ait petenti filio salarium iudices denegasse.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. si vel parens.

Alimentorum causa an sit summaria, & quæ sit causa summaria, nu. 1. 2.

Feriatis diebus agitari potest alimentorum causa, nu. 3. 4. 6.

Simpliciter & de plano si causa tractari debet, an agitari possit fastis diebus Deo sacratis, nu. 5.

Lex ciuilis potest ex causa ius diuinū limitare, quāuis corrigere non possit, nu. 7.

Fastis diebus ius dici potest fauore cuiusq; causæ piæ, nu. 8.

Dotis causa est pia, & tractari potest fastis diebus, nu. 9. 10. 11.

Alimentorum causa tractatur fastis diebus, quādo petuntur alimenta præsentia aut futura, secus si præterita, quæ petuntur alio modo, item si à paupere petātur, secus si à diuite, item si iudicis petantur officio, nu. 12. 13. 14. 15.

Libellus necessarius non est in causa alimētorum, nisi grauis sit causa, si verò leuis causa sit, sufficit qualis qualis petitio. numero. 16. 17.

Litis contestatio an sit necessaria in causa alimentorum, nu. 18. vsq; ad. 21.

Causa alimentorum non est summaria, si à diuite alimenta petantur: item si ex contractu alimenta debeantur, tradi litur. numero. 22. 23. 24.

Actor an cogi debeat in causa alimentorū instrumentum reo edere, nu. 25.

Appellari non potest à sententia, quæ alimēta decernit in futurum, quando petūtur alimenta officio iudicis: quod multis modis declaratur, nu. 26. vsq; ad. 33.

Sententia, qua iubetur quispiā ali vt filius, nō facit præiudicium in causa filiationis ordinariè exercenda, & dum lis est super filiatiōe, ali debet qui se filiū esse dicit, & alimēta petit, si iudex prius summariè cognoscat, an filius sit, nu. 34. 35.

Altoris filius non præsumitur quis ex eo, quòd ab aliquo domi suæ sit altus, nisi probari possit indiciis, quòd sit filius altoris, nu. 36. 37.

Altoris filius quis præsumitur ex eo, quòd sit natus in domo ipsius altoris, nu. 38.

Alimenta si quis præstiterit alicui credens filium suum esse, cum erret, an repetere possit, nu. 39. 40.

Legatum relictum alicui, quem testator falso existimabat filium suum esse, non pertinet ad legatariū, sed ad hæredes eius, qui reliquit, nu. 41.

In specie. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficio. testamen. vt actor ali debeat plura desiderantur, nu. 42. 43. 44.

In specie. l. fin. C. de ordine cogni. ali debet actor, quando bona eius sequestrantur, si ipse sumptus litis sibi suppeditare nō valeat nec alimenta, quod ipse probare debet. nu. 45. 46.

Pauperi agenti præstanda sunt alimenta, dum litigat, de bonis ad quæ ius habere præsumitur, vt colligunt doctores ex. l. fina. C. de ordine cogni. sed lex hoc non probat. 47. 48.

Paupertas sola non est causa vt alimēta decernātur, actoriq; dentur, nu. 49.

Sententia pro aliquo dicta, à qua est prouo-

catum

catum, non efficit, vt alimenta præstentur ei, pro quo dicta est, nu. 50.

Mercatoris bona si sequestrentur in loco, in quo domicilium non habet, ex bonis sequestratis alimẽta & litis sumptus percipiet, dum lis vertitur, nu. 51.

Accusatus de crimine, quod publicatione bonorum solet coerceri, alimẽta & litis sumptus capiet, dũ lis vertitur, nu. 52.

Alimenta & litis sumptus capiet, qui dicitur pacta nõ seruasse, & ob id incidisse in pœnam priuationis bonorum, nu. 53.

Cauere an debeat, qui capit alimenta, se ea restituturum si dicta sit sentẽtia aduersus eum, nu. 54.

Monachus, qui agit aduersus Abbatẽ, ali debet, dum lis vertitur, nu 55.

Clericus, qui prælatum accusat, aut cœptã inquisitionem prosequitur, litis expẽsas habere debet ab ecclesia, siue mãdatum habeat, siue non, nu. 56.

Correctorem qui accusat, si punitus corrector sit, repetet expensas à villa seu Ciuitate, nu. 57.

Abbas qui obiectum crimen innocentia expurgat, ali debet à monasterio, nu. 58.

Monachus, qui spoliatur, & repellitur à monasterio, ali debet, dũ lis vertitur. nu. 59

Collegialis, qui litigat cum collegio, debet ali à collegio, nu. 60.

Canonicus electus ali debet, si lis sit ex eo, quòd dicatur non fuisse canonicè institutus, numero. 61.

Clericus suspensus vel depositus verbaliter ali debet de redditibus beneficij, nu. 62.

Spurius, si legatum alimentorum sibi relictum petat, ali debet, dum lis pendet, si super hac re lis vertatur, nu. 63.

Vxori de adulterio accusatæ maritus de dote alimenta præstabit, nu. 64.

Maritus cogitur alimenta præstare, dum lis vertitur de vinculo matrimonij, siue mulier pulsetur, siue agat, nu 65. 66.

Matrimonij causa si vertatur apud iudicẽ ecclesiasticum, sententiaq; dicta sit, à qua prouocatum est, si iudex laicus decernat vxori alimenta, non dicetur attentare, nu. 67.

Vxori, quæ agit remedio. l. si constante. ff. solut. matri. tenetur maritus alimenta præstare, nu 68.

Aduersario, cuius bona quis possidet, tenetur alimenta præstare, nu. 69.

SI VEL PARENS NEGET FILIVM, IDCIRCOQ; ALERE

se non debere contendat: vel filius neget parentem: summatim iudices oportet super ea recognoscere. & si constiterit filium vel parentem esse, tunc ali iubebunt, cæterum si non cōstiterit: nec decernent alimenta. Meminisse autem oportet, & si pronunciauerint ali oportere, attamen eam rem præiudicium non facere veritati, nec enim hoc pronunciatur, filium esse, sed ali debere, & ita Diuus Marcus rescripsit. si quis ex his alere detrectet, pro modo facultatum alimenta constituentur, quòd si non præstet pignoribus captis & distractis cogetur sententiæ satisfacere.

1 EX hoc. §. colligũt doctores, ꝙ alimētorũ causa est summaria. Bartolus hic. idē Bart. in. l. de alimentis. nu. 2. C. de transactio. Accursius scholio. summatim in. l. 3. §. sciendum ff. ad exhiben. idem Accursius scholio. 1. in. §. præiudiciales instit. de actio. argumento. l. 1. §. Iulianus. ff. de liber. agnos. & huius. §. si vel parens. l. si iudex. ff. de his qui sunt sui. hanc opinionem sequitur Alberi. in. l. fin. ff. de appella. recipi. idem Alber. in. l. cum ij in principio. ff. de transactio. & ibi Iass. nu. 9. Bal. in. l. 1. C. de fidei commi. nu. 6. idem Bal. in. l. siquis in suo nu. 3. C. de inofficio. testa. & ibi Iass. nu. 3. Alex. in. l. 1. ff. solut. matri. hæc est recepta sententia teste domino Ludo. Molina lib. 2. de primogen. c. 15. nu. 75. quam sequitur Alex. in additione Bar. in §. siquis ex ijs. infra ista lege. Aretinus consilio. 97. nu. 3. Thomas Fastolus in decisionibus rotæ causa. 5. dubio. 15. Iass. in. §. præiudiciales. nume. 24. & ibi Gomecius nume. 5. Robert. Marãta in tractatu. de ordine. iudi. 4. parte distinctione. 9. nume. 52. Cæsar Lambertinus in tractatu iuris patron. lib. 3. q. 3. principali articulo. 7. nume. 5. Mathæus de afflict. decisione. 152. nume. 3. Corasius in. l. si iudex. nume. 5. ff. de his qui sunt sui. & ibi Oroscius. nume. 10. Hiero. gratus cōsilio. 69. nume. 28. lib. 2. Lauren. Syluanus consilio. 33. nu. 1. Didacus Perez in Rubri. titulo. 1. lib. 3. ordin. in fine. l. 7. titulo. 19. part. 4.

2 Hæc sentētia licet doctorum communi suffragio approbata sit, non elicitur ex ijs legum locis quæ aduocantur, & pro hac sententia adducit Accursius, quia. l. 1. §. Iulianus & iste. §. siuel parens.

parens.constituunt quod si pro tribunali quispiam petat alimenta, propterea quod filius sit, summarim iudex super ea re cognoscere debet, an filius sit, vt alimenta decernat, vnde filiationis causam summatim esse cognoscendam vt alimenta decernantur iura constituunt,non autem causam ipsam alimentorum, vt cum iudicio ex hoc. §. collegit Albericus hic. quæ sententia apertè depromitur ex. l. 7. titulo. 19. part. 4. illis verbis (E por ende quando tal duda acaesciere el Iuez de aquel lugar de su officio deue saber llanamente, è sin alongamiento non guardãdo la forma del iuyzio, que deue ser guardado en los otros pleytos, si es su fijo de aquel por cuyo se razona ò nõ) qua lege ostenditur, quæ dicatur causa summaria, vt annotat Gregorius ibi scholio llanamente. quod iure communi obseruandum est, vt docet Bart. in extrauag. ad reprimendum verbo summariè. & verbo videbitur. Bald. in. l. nequicquam. §. de plano. ff. de officio proconsulis. & ibi Ioannes Orosceius. numero. 1. idem Ioannes Orosceius in.l.1. ff. de constitut. principum. numero.28. Lanfran.in clement.sæpè de ver signi.verb. de plano.Maranta in tracta. de ordine. iud. 4.parte distinctione.9.numero.10.

3 Ex hac recepta sententia plura depromi possunt, primò quod vt alimenta cõstituantur etiam feriatis diebus rectè agi poterit.l.2. ff. de ferijs, quam legem pro hac sententia adducunt Albericus Baldus & Alexander numero.1.lasõ. numero.7. in. l.1. §. sed excipiuntur. ff. de ferijs. Euerardus loco. 24. numero.2. & 3. illustrissimus Dominus Couarruuias in tracta. de matrim. 2.parte.c.8.§.6.numero.6. Tiraquellus tracta.de priuilegijs piæ causæ, priuilegio.156. Forcatulus in libro qui inscribitur penus iuris ciuilis. c.fina. hanc sententiam dicit tenere doctores communiter Bald. à Bartolin. in repetitione. l.1. ff. solut. matrimo. numero. 460. & ibi Ioãnes Crotus.numero.66.

4 Vtrum autem hæc sententia locum habeat, si feriæ messium vindemiæ vè causa indictæ sint, an etiam si diuinæ rei causa in honorem Dei, quæri potest, & huic sententiæ locum esse, quando feriæ indictæ sunt vt rusticæ rei agricolæ prouideant, satis ostenditur in.l.2. ff.de ferijs, quæ constituta cum sit sub titulo de ferijs, agere intelligitur de ferijs, quæ negociorum causa indictæ sunt.Hæc interpretatio rationem habet, quia in diebus fastis, qui dijs consecrati erant, ius dicebatur: vnde fastus dies erat, in quo prætor ius dicebat, verbaque tria proponebantur, Do, Dico, addico: ille autẽ dies nefastus erat,in quo ius non reddebatur, Ouidius lib.1. fastorũ.

Ille nefas fuerit perquē tria verba silētur:
Fastus erit perquem lege licebit agi.

Qua de re plura tradit Connanus lib.1. Cōmentariorum iuris ciuilis.c.12. nu.3. qui dies fasti fuerint, & qui nefasti, docet Corasius in.l.1.§.si quis simpliciter.nu.7.ff.de verb.obliga.idem Corasius lib.3.Miscella.c.18.nu.11.in christiana autem republica hæc omnia mutata sunt:in ea sanè diebus festis ius dicere fas non est, vt docet Mantuanus lib.1. fastorum in præfatione in hæc verba.

Id nec omittendum: quòd dijs regnantibus olim
Moris erat fastis ius exercere diebus:
Quòdq; dies iuris vacuos dixere nefastos:
Nos verò ad ritus alios traduximus annum:
Priscaq; nominibus cessere vocabula nostris.
Nam dicenda dies veniunt ad iura profesti,
Sacra damus festis,fora iudicialia ponunt
Murmura: & occlusis foribus trahit ocia prætor.
Tunc nos templa vocant,tunc indulgere toranti
Tempus,& ingenium sacris impendere rebus.

Hanc ob causam in diebus fastis alimentorum causam tractari non posse plures existimarūt. Bald.consilio.217. lib.4. incipit ista captura. sequitur additio. Bartoli in.l.filius familias.num. 5. ff. de donatio. post Ioannem Imola & Lodu, Roma, ibi Baldus à Bartoli.in.l.1. ff.solut.matrim.nume.460.

5 Hæc opinio ea ratione commendatur, q̄ si constitutum sit, vtaliqua in causa iusdicatur simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij, dici ius non potest fastis diebus,clemen. sæpè de verb. signifi.inibiq; tradunt doctores, quod ea de causa sit, quia Dei præcepto tenemur dies festos sanctificare,præcipiente Domino Sabbata venerari,vt annotat. Bart. extrauag. ad reprimendum verbo vi debitur, & verbo figura. vnde hanc opinionem veriorem esse in puncto iuris affirmat Alexand.in.l.milites.nume.5. C.de testamento militis.sequuntur plures doctores, quos aggregat Tiraquellus in tractatu de priuilegijs piæ causæ priuilegio.156.

6 Contrariam sententiam multi deffendunt affirmantes, q̄ in causa alimentorum fastis diebus iusdicere permissum sit.Bernardus scholio pen. in. c. fi.de ferijs vbi scribit festis diebus in dictis in honorem dei ius dici posse in causis de quibus agit. l. 2. ff. de ferijs, sequitur Bart. in.l.filius famil.numero.5. ff. de donatio. idem Bart.in. l. mella. numero. 6. ff. de aliment. & cibar.legat.idem Bart.in.l.deniq; nume.1.& in.l.1.nume.1.ff.de testament. militis. ibiq; annotat Bald.nu.1. versiculo dicit etiam ipse Bartolus. Idem Bart. in. l. prouintiarum.C. de ferijs.idem

Bart.

Bart.in.l.milites nu.3.C.de testa men.militis.sequitur Bal.ibi.nu. 5.Ancharranus in clemen.sæpè de verb.signifi. Ramanus consi lio.20.nu.3. Alciat.in.l.de alimē tis.C.de transactio.pag.3.in fi. argumento.l.prouintiarum.C. de ferijs. Quæ lex nō aduersatur 7 iuri diuino, sed limitat illud ex causa, quod prohibitum nonest authore Accursio scholio, gene rali in.l.fin.C.si contra ius vel vtili publi.traddit idem Accursius scholio fin.in.l.1.ff.de consti tutionibus princip. cui accedit Bar.ibi nu.3. Ioannes Oroscius nu.47. Hanc opinionem communiter receptam esse attestatur Felinus in.c.quæ in ecclesiarum.nu.2.de constitu.hoc modo iuris diuini præceptum, quo prohibemur fastis diebus ius di cere, contrahitur, nec locum habet in causa alimentorum pieta tis intuitu, quæ causa dieb. Deo sacratis tractari potest, vt Bartolus & alij suprapositi traddidere. quorum sententia iure no stro confirmata est.l.35.titulo.2 part.3.insbiq; Gregorius notat. 8 Id autem in proposito annotan dum est, non esse introductum fauore præcipuo alimentorum vt fastus diebus alimentorum causa agitari possit, vt scripsit Bart.l.mella.nume.6.hoc enim fauore piæ causæ constitutum est, vt traddit Speculat.titulo de ferijs.§.sequi ur.nume.1.sequitur Paulus Castren.l.1.§.sed excipiuntur.nume.1.ff.de ferijs. huic sententiæ accedit Claudius cantiuncula in topicis legalibus c.28.Alexand.nume.5.Iaso.nu. 7.in.l.1.§.sed excipiuntur.ff.de ferijs. Oroscius.l.2 ff.de ferijs nume.2.quæ opinio probatur iure aperto in.c.fina.de ferijs. ibi(nisi necessitas vrgeat vel pie tas suadeat) vbi annotat Bernardus scholio pe.sequitur Abba.ibi nume.14 post Federi.cō silio.11.quæ sententia iure Regio approbata est.l.35.titu.2.par.3. illis verbis (ca en qualquier destas cosas sobredichas bien pue de el demandador mouer pleyto en juyzio en cada vno destos dias feriados, è lo que fuere fecho enellos valdra porque tales pleytos como estos perteneceen à obra de piedad) constituerat lex, q; fastis diebus alimentorū causa agitari posset, decisionis rationem subijcit, quià alimentorū causa est pia, quod probatur in.l.mella ff.de alimen. & ei bar.legat. qua de re latius alibi traddidimus.

9 Hinc fit, vt dotis causa, quià ex pietate descendit, diebus fastis tractari possit. Sententia quæ habet, q; dotis causa sit pia, depromitur ex.l.cum his.§.si in ea opinione.ff.de condict.indebi.traddit Ripa.l.1.ff.solut. matri.nu.46.& ibi Bald.à Bartoli.nume.40.&.332.notat glo. verb.quod per errorem.§.si.institu.de obligat.quæ ex quasi cō tractu.quā dicit melior e de iur e Ioā.Luppus.c.per vestras not.3. §.12.

§.12 & in rubri.§.48.Crotus.l.1. ff.solu.matrim.nu.5.Idem Crotus.l.si cōstante.nu.68.& nu 93. ff.eod.l.35.titulo.14.par.5.tradit Tiraquellus tracta.de priuilegijs piæ causæ in præfatione pag.13.item q diebus festis tractari possit, scripsit Angel.l.1. ff.solut.matrim. dubius tamen & incertus æstimationi locum relinquit.sequūtur Imola et Pau. Cast.nu.5.&.7.Alexā.nu.12.qui eam deffendit. Roma.l.1.§.sed 10 excipiuntur. ff.de ferijs. & ibi Iass.nu.8.Bald.noue.tracta.dotis.9.parte in priuilegio.13.ratio est,quia dos sufficitur in locū alimentorum.l.si cum dotem.§. sio autem.ff.solut.matrim.l.vbi adhuc.C.de iure dot.vnde fit vt meritò dotis causa dicatur pia, indeq fit vt feriatis diebus tractari possit.

11 Est enim eadē ratio in vtraq causa,ergò idem ius.l.illud.ff.ad leg.aquili.Ex quo apparet verā non esse sententiam Ripæ in.l.1. ff.solut.matrim.nu.46.qui propterea q ratio dotis & victus differat in multis articulis, existimat dotis causam feriatis diebus tractari non posse,quæ opinio iuris Regulis aduersatur, quia dotis causa est pia, & piæ causæ fauore introductum est, vt festo die tractetur.

12 Primò superior sententia,quæ habet,q alimentorum causa tractari potest die festo,obtinet, si petantur alimēta præsentia aut futura, non autem si præterita. Accursius scholio alimentorum in.l.cum ij in principio.ff.de trāsactio.argumento.l.de alimētis. C.de transactio. vbi notant Iacobus de Arenis & Bart. nu.2. sequitur ibi Iasso.nu.5. Decius. nu.10. Curt.iuni.nu.13. Alciat. pag.3.Aretinus consilio.97.nu. fin.Petrus Ancharr.clem.1.de iure patro.sequitur Alberi.l.cū ij in principio.ff.de transactio. & ibi Iass.nu.9.Oroscius.l.2.ff. de ferijs nu.2.ratio est quia super ijs pendet hominis vita, vt Alber.Iass.& Oroscius.nu.14. traddidere in.l.cum ij.§.eam trāsactionem.ff.de transactio.quæ ratio in præteritis alimentis locum non habet, cum alios esse iam eos apparet, qui alimenta perūt,& ideo causa celeritatem non desiderat,sed solito tempo

13 ris spatio expediri debet. quomodo autem præterita alimenta petenda sint, docet Bart.l.libertis quos.§.manumisis.ff.de alimen.& cibar.legat.in.2.membro distinctionis, quem reliqui interpretes sequuntur.

14 Secundò superior sententia obtinet, si à paupere alimenta petantur,secus si à diuite,primo casu diebus feriatis causa tractabitur,nō in secundo. Accursius scholio constituantur in.l.2.ff. de ferijs,traddit Areti.consi.97 nu.4.Ripa.l.1.nu.46.ff.solut. matrim.quæ sententia iure Regio confirmata est.l.35.titulo.2. part.3.illis verbis (Auiendolo menester.)

15 Tertiò hæc sentẽtia obtinet, si iudicis officio alimenta debeã tur, veluti sunt ea quæ pater præ stare tenetur filio egenti. l. si quis à liberis. §. alimenta. ff. de lib. ag. quia hæc ex pietate descendũt. Accursius scholio petiturum. l. alio. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi notat Bart. Idem Bart. l. diuus. ff. ad. l. falcid. Hanc sen- tentiam sequuntur Alexan. nu. 5. ias. nume. 7. l. 1. §. sed excipiun tur. ff. de ferijs, Orosceius. l. 2. ff. de ferijs nu. 2. Alciat. l. de alimẽ- tis. C. de transactio. pag. 4. hoc fit quia cessat ratio, quando ali- menta iure actionis petuntur.

16 Secundò ꝙ in causa alimen- torum non est necessarius libel- lus, quia causa hæc est summa- ria, quæ de plano expediri de- bet, in summarijs autem causis libellus non est necessarius cle- men. sæpè de verb. signifi. Bart. l. nequicq̃. §. de plano. nu. 1. ff. de officio. proconsul. quid distinguit post Guiller. de Cugno an gra- uis causa sit an leuis: in graui li- bell. requirit secus in leui cau sa; quæ distinctio communiter recepta est, vt attestatur Ioãnes Orosceius in. §. de plano num. 2. Idem Ioann. Orosceius. l. 1. ff. de constitu. principũ nu. 28. Cora- sius in dicto. §. de plano. nu. 1. Fe linus in. c. fi. de officio. iudi colu. penul. versiculo limita hoc. & se quitur Curr. iunior. l. 2. ff. de iu- ri. omni. iud. nu. 95. Idem Curt. iunior repetitione. l. de alimẽtis C. de transactio. nu. 13. est tamen qualis qualis petitio necessariã

17 vt ait Alberi. l. nequicquã. §. vbi decretum. ff. de officio procon- sul. sequitur Hippo. in practicã crimi. §. oportunè. nu. 70. argu- mento. l. de submersis. C. de nau frag. lib. 11. hæc fuit sententia Bar toli extrauagant. ad reprimen- dum verb. & figura. eiusdẽ Bar. l. 2. C. de senten. ex breui. recit. quæ est recepta sententia vt pa- tet ex ijs, quæ tradidit Marari ta de ordine iudi. 4. parte distin ctione. 9. nu. 12.

18 Tertiò ex priori sententia dẽ promitur in causa alimẽtorum non esse necessariam litis conte stationem. clem. sæpè de verb. signifi. Bart. extrauagan. ad re- primendum verb. & figura. ver siculo. item an sit contestanda. idem scripsit Abb. in. c. fin. de officio. iudi. nu. 10. sequitur Feli- nus colu. penul. versiculo limitã hæc. Maranta de ordine iudi. 4 parte distinctione. 9. nu. 20. ex quibus apparet hoc receptũ es- se communi doctorũ suffragio.

19 Vnde apparet ocitàter dixis- se Ioan. Orosceium in summarijs causis litis contestationem requi ri & hoc receptum esse. Ita Ioan. Oro sceius in. l. nequicquam. §. de plano. nu. 7. ff. de officio procõ. argumento à coniugatis ex. l. 3. §. sciendum. ff. ad exhibend. l. ti gni. §. fi. ff. eod. titulo, quibus le gibus; quasi extutõ propugna- culo suam sentẽtiam ipse defen dit, quia in. §. sciendum Vlpia- nus constituit iudicẽ in actionẽ in. l.

N

ad exhibendū summatim debere cognoscere, idemq; Vlpian. in.l.ligni.§.fi.ait litis cōtestationē in hac actione esse necessariā: vnde colligit Oroscius in summarijs litis contestationem esse necessariam.

Aduersus Oroscium.

20 Hæc tamen sententia tam aliena est ab Vlpiani intentione vt nihil magis: falsò enim dicitur in actione ad exhibendum summatim debere iudicē cognoscere, vt sine delectu ex dicto. §. sciendum colligit Accursius ibi scholio sūmatim, sed id potius, actionem ad exhibēdum competere

Aduersus Accursium

nō solū ijs de causis, quas Vlpianus posuerat in principio legis, verum etiam ea de causa, q̄ sua ipsius actoris interfit rem exhiberi. Vtrum autē actoris intersit rem exhiberi, summatim iudex cognoscet, q̄ si summatim constiterit actoris interesse rem exhiberi, iubebit exhiberi: si nō constiterit, nec iubebit: vnde an legitimus sit actor, iudex cognoscit summatim, quia exceptio hæc tua non interest, repellit à iudicio actorē: vnde in litis exordio summatim cognoscere iudex debet, an actoris intersit, ac interloqui, q̄ si interesse pronūtiauerit, secundum ordinem iudiciorum aget.c.veniens, de testibus, quæ interpretatio, an sit

Noua interpreta.

ex intētione Vlpiani verba ipsa demonstrant. (sciendum est autem nō solum ijs, quos diximus competere ad exhibēdum actionem, verū ei quoq;, cuius interfit exhiberi. iudex igitur summatim debebit cognoscere, an eius intersit, non autem an eius sit, & sic iubere vel exhiberi, vel non: quia nihil illius interest.

21 Vlterius non licet ex illa legum coniunctione conclusionē depromere. cum. §. sciendum, agat de exhibitione simplici, vt in publico res demonstretur: vt ille qui agit expiriri possit, de qua specie tractat.l.2.ff.ad exhibend. sed.l.ligni.§.fin. agit de exhibitione, quæ secū rem ipsam trahit, & causas eidem cohærētes, vt in specie.l.Iulianus.§.quātum.ff.ad exhibend. de quo scribit Speculator in titulo de appellatione.§.in quibus.nu.12. nimirum si in prima specie summatim agatur, in secunda verò non ita, cum maioris sit præiudicij.l.3.§.ibidē.ff.ad exhibend. Superior sententia, quæ habet, q̄ alimentorum causa est summaria, captiones habet.

22 Primò huic sententiæ locus non est, si is qui alimenta petit, diues sit, tunc iudex de ea re cognoscet, non summatim, sed plenè Bal.in.l.1.C. de fidei cōmissis nu.6. Aretinus consilio. 117. sequitur additionator Alexandri in.l.diuus.nu.3. ff. ad legem falcid.per.l.2.ff. de re iudicata.l.2. ff.de ferijs.

23 Secundò alimentorum causa non est summaria, quando alimenta petuntur præterita, sed solum quando præsentia sunt aut futura. Bart.l. de alimentis. nu.2.

nu.2.C.de trāsactio. quia in præteritis non est eadem ratio, sequitur ibi Iasl. nu.5. Decius.nu. 10.Bald.in.l.1.num.6.C. de fidei commissis.Gigans de pensionibus.q.51.nums.28. Maranta de ordi.iudi.4. parte distinctione 9.num.52. Hieronimus Gratus consilio. 68. nume. 52.l.53.titulo.2.part.3.

24 Tertiò huic sententiæ locus non est, si alimenta debeantur ex contractu.Bart. l. de alimentis nu.2.C.de transactio.quo casu alimentorum causa non erit summaria. Idem approbat Bal. l.nonumq; lectu.2.ff. de iudicijs Decius.l.de alimentis. nu.12. C. de transactio. & ibi Curtius iunior. nu. 8. Decius in.l. si certis annis.nu.7.C.de pactis.Maranta de ordine iudi.4.parte.distinctiõe.9.nu.52.Perez Rubri.titu li.1.lib.3.ordi.ratio huius sententiæ est, quià in proposita specie cessat causa cuius fauore introducta suntpriuilegia alimētorū, quiàille qui sibi quærit alimēta, tuebitur paria, cum præsumatur vir prudēs maturi grauisq;

25 consilij.vtrum autem in causa alimentorum actor cogatur ædere instrumenta reo,traddit Berois in.c.1.de probatio.nu. 67.

26 Quartò ex themate, quod ex §.doctores collegere, defluit q; à sententia, quæ alimenta in futurum decernit, appellari non potest, quià celeritatem executionis desiderat. l. fin. ff. de appellat. recip. quam legem pro hac parte adducit: Bernardus scholio.decedat.in. c. qua fronte. de appellat. Speculat. titulo de appellatione.§.inquibus.numero.11. Bar.in tracta. aliment. idem Bart.l.mella.ff.de alimen. & cibar.legat. idem Bart. l. fin. ff.de appell.recipi.& ibi Cuma. nume. 4. Forcatulus in libello qui inscribitur penus iuris ciuilis.c.fin. l. instituta.§. cum de in officioso. ff. de in officio. testa. idem Bald.l. 2. C. quando prouo. non est nece. Roma. singu. 286.incipit à sententia Iasl. l. de alimentis.nume.5.C. de transactio.& ibi Alciat.pag.4.Antonius Nicellus intracta. de concordia glossarum nume.35.Nata.consilio.108. numero.1.lib.1. idem Nata consilio. 409. nu.5. lib. 2. Tiraquellus intractat. de priuilegijs piæ causæ priuilegio 157. ratio huius sententiæ est, quià præstatio alimentorum di

27 lationem non recipit, vt traddit Aretinus.l.ita stipulatus.nu. 9.ff. de verb. obligat. quæ sententia comprobatur. l. 2. ff. de re iudi.tradditForcatulus dicto c.final.

Huic tamen receptæ opinioni obstat.l.10. minoribus. C. de appellatio. vbi docetur & in maioribus & in minoribus negocijs appellandi facultatē esse,

28 ergò & in alimentorum causa appellare permissum est. Sed hæc lex receptæ opinioni non obstat, quià agit quando iure actionis alimenta petuntur: superior

perior autem sententia quando iudicis officio, vti interpretatur Speculat. titulo de apella. §. in quibus nume. 11. quam sententiam alij approbant: vti docet Ioann Andre. ibi in additione. sequitur Bart. l. fin. ff. de apella. recipi. nume. 2. qui ait hoc efficere inopiam eius, qui petit alimenta, in ea specie de qua agit sententia superior communis, sequitur Cumanus. l. fin. ff. de apella. recip. nu. 4.

Contrariam opinionem, quæ habet, vt à sententia in causa alimentorum lata appellare liceat defendit Roma. auth. similiter. C. ad leg. falcid. quod ea ratione sit, quia appellatio nisi specialiter prohibita sit, censetur permissa argumento. l. & in maioribus. C. de appellatio. sed non reperitur iure cautum, quod in causa alimẽtorum prohibita sit appellatio, ergò censetur permissa, quæ regula non obtinet in causis, quæ celeritatem executionis requirunt. l. fin. ff. de appell. sed causa alimentorum celeritatem requirit dicta. l. fin. ff. de appella. recip. ergò in ea locum nõ habet regula. l. & in maioribus. quam supra declarauimus, argumentis quæ Romanus aduersus receptam sententiam aducit, respõdet Corsetus in repertorio Abb. verb. alimenta.

29 (margin)

30 Quæ sententia locum habet etiam si non ipsa alimenta petantur, sed pars alimentorum vt vestitus & habitatio, vt idem sit in parte, quod in toto, argumento. l. an pars. ff. pro derelicto. l. quæ de tota. ff. de rei vendica. docet Vlpianus. l. cum ij in principio. ff. de transactio. in hæc verba (eiusdem prætoris notio ob trãsactionem erit: siue habitatio, siue vestiarium siue de prædijs alimentum legabitur.) notat Paul. Cast. in. l. cum ij in principio. nume. 5.

31 Hæc recepta sententia plures captiones habet. Prima si alimẽta petantur à diuite, quia cessat causa propter quam alimenta celeritatẽ executionis requirũt. Hæc est sententia Speculat. titulo de appella. §. in quibus. nume. 12. sequitur Bart. l. fin. ff. de appella. recipi. nu. 1. & ibi Cumanus. nu. 4. Areti. consilio. 96.

32 Ex hac eadem ratione colligitur appellare permissum esse à sententia lata in causa alimentorum, si præterita alimenta petantur, quia causa hæc celeritatem non requerit. Ita Speculat. titulo de appella. §. in quibus. nume. 11. sequitur Alber. l. final. ff. de apella. recipi. Bald. l. 1. C. de fideicommissis. numero. 6. Areti. consilio. 97. nume. 3. Decius in. l. de alimentis. nume. 10. C. de transactionibus. & ibi Curtius. iuni. in repet. nume. 13. Alciat. pagina. 4. Felinus in. c. cum dilecti nume. 16. de rescrip. Mathæus de afflict. decisione. 152. nume. 3. Didacus Perez in Rubri. titulo. 1. lib. 3. ordi. columna antepen. & Dueñas Regu. 365. limi-

limitatio.7.

33 Fallit tertiò superior sententia, quando alimentorum causa tractatur incidēter, secus si principaliter de alimentis agatur, quo casu à sententia lata in causa alimentorum appellare licet ei, aduersus quem est dicta sententia, Alber.l.fin.ff. de appellatio. recipi. sequitur Nemau- sensis tractatu clausularum pag. 946. & Didacus Perez in Rubri.titulo.1.lib.3. ordi. colu.antepe.Ioann.Luppus in.c.per vestras. ante notab.§. 39. nume.2. quæ optimo iure Regio approbata est.l.7.titulo.19.part.4.

34 Secundò colligitur ex hoc.§. ꝙ sententia, qua iubetur quis ali vt filius, non facit præiudicium in causa filiationis ordinariè exercenda, ita Bartolus & Albericus hic: dum lis est an filius sit, qui alimenta petit ali debet.l.nec filium. C.de patria potes.l.3.titulo.8.lib.3.fori.

35 Quod sic accipiendum est, si prius summarim iudex cognouerit filium esse, vt constat ex hoc.§.illis verbis (& si constiterit filium vel parentem esse, tūc ali iubebunt, cæterum si nō constiterit, nec decernent alimēta.) idem probat.l.fin.titulo.19.par. 4.nec enim probata summarim filiatione pronuntiabit iudex filium esse, sed ali debere, quæ res præiudiciū non facit veritati, vt filius ex hoc dicatur, cū non sit: quæ docet textus iste his verbis (meminisse autem oportet, & si pronuntiauerint ali oportere, attamen eam rem præiudicium nō facere veritati, nec enim hoc pronunciatur filium esse, sed ali debere.) Hoc axioma ex hoc.§. collegere Loriotus de Regul. iuris axiomate.85.dominus Couarru. in practi. quæstioni. c. 6. nu.8.Natta.consilio.473.nu. 6. lib.2. Oroscius.l. si iudex. ff. de hisqui sunt sui.nu.1.qui in nuio ratione reddit, Bertrandus consilio. 257. nu. 5. lib.1. ex quibus

36 constat præstationem alimentorum non facere vt is filius præsumatur, cui præstantur. vnde si cuipiam aliquis alimenta præstiterit domi, non ex hoc præsumitur filius altoris argumento. c. transmissæ. qui filij sint legit. & ibi notat Abb. not.1. præstantur sæpe intuitu pietatis, vt ibi dicitur. & in.l.necare. ff. de lib. agnos. vnde præstatio alimentorum quia pietatis causa sæpe fit, non probat eum filium esse, qui alitur, si negēt altor filium esse: ita doctores definiunt, vt tradit Alex. consilio.74.nu.2. lib.2.Barb.consilio.27.lib.1.Parisius consilio.40.nu.17.lib.2.idē Parisius.consil.12.nu.247.lib.2.

37 Quæ sententia locum non habet, si indicijs coniecturis vè demonstrari possit, ꝙ sit filius, vt apparet ex.c. transmissæ. vbi

38 Abb. post Anto. tradit. ex co autem coniectari licebit filium esse, ꝙ natus sit in domo altoris argumento. c. per tuas deprobat.illis verbis (filium quem re-

uersa in domum ipsius peperit, ex eo se asseruit suscepisse.) ex quo textu suprascriptam cõclusionem collegit Hippo. l. 1. §. ad quæstionẽ. nu. 21. ff. de quæstio. Gozadinus. consilio. 13. nu. 62. Alciat. regul. 3. præsumptione. 37. nu. 2.

39 Vtrum autẽ qui alimẽta præstat credens filiũ suũ esse, cum erret, possit repetere ab eo cui præstita sunt, vel à patre eius quæri solet, & non posse, author est Bart. in. l. 1. §. competit. ff. si mulier ven. nomine. argumento textus illius quo ostenditur alimenta præstita mulieri, quæ ventris nomine sine calumnia in possessionem missa est, non repeti. ita & præstita ei, quem falsò existimauit filium suum esse, sed ait Bartolus ꝙ cum quæstio hæc incidisset, in foro conscientiæ fratres iudicauerunt cõtrarium, vt repeti hæc alimenta possint. sententiam Bartoli sequitur Paulus Cast. l. alimenta. nume. 4. C. de nego. gest. & ibi Alexand. nume. 3. qui existimat Bartolum sentire ꝙ à vero patre repeti alimẽta possint, quod de promit ex Bartolo, dum sententiam suam firmat argumento. §. competit. ibi alimenta repetuntur à patre, qui calumniæ particeps fuit, vt filia in possessionem bonorum ventris nomine missa sit. l. fin. in fine. ff. si mulier ventris nomine, faciunt in proposito ea quæ scripsit Curt. iuni. l. cum fundus. §. seruũ tuum imprudens. nume. 12. ff. si cert. pet. sed Bartolum in. §. competit nihil constituisse in hac quæstione attestatur Marcus Anto. natta consilio. 108. nume. 8. lib. 1. sed iudicio nostro Bartolus in ea fuit opinione, vt existimaret iure ciuili altorẽ alimẽta nõ posse repetere ab eo, qui educatus est, nec à patre eius, in conscientia autem contrarium respondisse monachos ait. Vtraqꝫ tamen opinio incerta est, atqꝫ difficultatem habet.

40 Primò an iure ciuili altor, quæ dedit alimenta, repetere possit ab illo, qui perceperit, vel à patre eius, dubium est. & repetere posse argumentis à iure ductis demonstratur, cum in proposita specie, qui alimenta dedit, falsò existimauerit filio suo dare, ergò repetere poterit, quià secundum iuris Regulas qui per errorem dat, repetere potest. l. error. C. ad leg. falc. l. regula. §. final. ff. de iuris. & facti igno. l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. nec huic sententiæ obstat. §. cõpetit. in quo Bartolus innititur: quià in specie. §. competit. vt alimenta non repetantur, sat est, ꝙ mulier sine calumnia in possessionem missa sit ventris nomine, propterea quià æquius est vel frustra impendia fieri, ꝙ̃ denegari aliquando alimenta ei, qui dominus bonorum aliquo casu futurus est. l. 1. §. sed & si incertum. ff. de ventre. in poss. mit. quæ ratio cessat in proposita quæstione, in qua is qui alimen

alimenta percipit ab eo, qui filium suum esse putabat, nõ erat futurus dominus: sed quamuis hæc iure optimo procedãt, non tamen opinionem Bartoli improbant, aut refellunt, cum locum non habeant in ijs, quæ pietatis intuitu fiunt, quæsiquis per errorem dederit, repetere non potest. §. fin. insti. de obliga. quæ ex quasi contractu nascunt. l. cum ijs. §. mulier. ff. de cond. indeb. vnde alimenta quæ quispiã alicui dederit existimans falsò filium suum esse, non repetet ab eo, neq; à patre eius: quià pium opus est, quam ob causam in animæ iudicio qui percepit eius vè pater non tenebitur restituere, quicquid inconsultò monachi dixerint: aduersus quos sentẽtia Bartoli iure Regio approbata est. l. 36. titulo. 14. part. 5.

41 Ex his defluit enodatio quæstionis: vtrum legatum illi relictum, quem filium suum esse falsò crediderat testator, ad legatarium, an ad hæredes pertineat: & ad hæredes pertinere ex supra positis apparet, quià per errorem relictũ est, nec pia sit causa, ergò ad legatarium non pertinet. argumento. l. fin. ff. de hæred. insti. vbi institutus hæres ex causa, quam testator veram esse falsò existimauerat, cum esset falsa, non capit hæreditatem: ergò idem erit in proposita specie, quæ sententia probatur in. l. si pater &. l. nec apud. C. de hæred. insti. l. cum hic status. §. si quis. ff. de donat. inter virum & vxorem. notat Corneus. l. si paterno. nu. 2. &. 3. & ibi Iasl. nu. 10 C. de negot. gestis. sequitur Menchaca. lib. 1. controuersiarũ illustri. c. 48. nu. 30. approbatur hæc opinio iure Regio. l. si. titu. 7. p. 6 quã probac sentẽtia adducit Gabriel quemada in. 13. q. fiscali.

42 Dum lis vertitur super filiatione, alendum esse filium deduximus ex hoc. §. idem erit si bona paterna filius petat, aut de patris velaui inofficioso testamẽto agat, quià dum lis vertitur ali filius debet. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inofficio. testa. in specie ibi proposita vt actor alatur, tria interuenire debẽt, ꝙ actor sit filius aut nepos ꝙ pauper, ꝙ pro eo dicta sententia sit, à qua prouocatum est. ita sentit Accursius in. §. de inofficioso. scholio decerni, sequuntur Bart. Alber. Angel. Paul. Cast. & Fulgu. ibi Speculator & Bal. quos congerit Ripa. l. 2. ff. de re iud. nu. 4. Felinus. Rubri. de appellatio. nu. 1. Decius in. c. quoniã contra falsam. nu. 33. de probatio. Ioã. Lup. in. c. per vestras de donatio. inter vir & vxor. ante notab. §. 39. nu. 3. Beroius Rubri. de appell. nu. 40. Alciat. regul. 3. præsumptio. 9. nu. 9. Petrus Dueñas reg. 365. Connanus lib. 9. commenta. iuris. c. 8. nu. 6. & hæc tria requiri, vt locũ habeat sententia. §. de inofficioso. dicit cõmuniter recipi illustrissimus D. Couar. in pract. quæstio. c. 6.

nu.6. Dñus Ludouicus Molina de primogenijs lib.2.c.16.nu.30. & multis alijs vbi multa de hac
43 re cũ iudicio tradit. Requiritur & aliud, q̃ actor sit in quasi possessione filiationis, vt illi alimenta decernantur in specie. §. de in officioso, vti ait Socinus nepos consi.8.nu.6.lib.3. quam opinionẽ nõ relato Socino improbat D.Couar. quià nepos in specie. §. de inofficioso. ex hæredat9 est, cui pro alimentis non compete bat Carboniana bonorũ possessio. l. qui de inofficioso. ff. de in officio. testa. vnde necessarium fuit, vt pro filio dicta sententia esset, quæ iniustã facit præsumi ex hæredationem: vnde cum exhæredatus esset nepos in. §. de inofficioso nihil interest, sit inquasi possessione filiationis vel non.
44 Sed hodie sentẽtia Socini obtineret, cum ex hæredatio præsumatur iniusta, nisi hæres iustã esse probauerit. Accursius. l. fin. in principio. ff. quod. met. causa. vnde vt actor alatur, iam nõ requiritur, q̃ sentẽtia dicta sit pro eo, & hac de causa quasi possessio filiationis necessaria erit, da bitur q̃ alimẽta filio, aut nepoti anteq̃ dicta sit sentẽtia pro eo, vt tradit. D. Couar. d. nu.6. sequitur Cæphal9 consi.127.nu. 12. & secundum hanc opinionẽ, quæ habet, quod in prima instãtia locus sit sentẽtiæ. §. de inofficioso vt agẽs de inofficioso patris testamento aut petitione hæreditatis ali debeat, sententiam tulere iudices supremi vt apparet ex decisione Rotæ nouæ titulo de iudicijs, & ita fuit iudicatũ in cõsilio Neapolitano vt testatur Mathe9 de ssictis decisio.11. & post Bart. in. l. si. C. de alendis lib. declarat multifariã. §. de in officioso. Rebufus in cõstitutiones Regias arti.3. glo.2. in princ.
45 Primò extẽditur cõclusio huius §. vt Accursius ait scholio de cerni. vt locũ habeat in specie. l. fi. C. de ordi. cogni. quæ ait, q̃ si bona de quibus agitur sequestrẽtur, ille à quo bona auferuntur, ali debet de fructibus bonorũ, atq̃ litis sumpt9 percipere, si alia bona nõ habuerit, quã legẽdi cit esse vnicã ad hoc, q̃ ille, qui patitur sequestrũ, ali debet de bonis sequestratis. Salicet. l. si fidei iussor. §. fi. ff. qui satis dare cog. & ibi Iasõ. nu.30. dicit legẽ singu larẽ Curti9. tracta. de sequestris. nu.20. Cynus. l. vbi ad huc. C. de iure dotiũ & Socy. ibi, Bal. in. d. l. fin. C. de ordi. cog. nu.4. notat Bernar. scho. fi. in. c. ex parte de accusa. & ibi Felin. nu.4. tradit
46 D. Couarr. d. c.6. nu.4. Sed hoc obtinet si ille, cuius bona sequestrantur, sibi sumptus & alimenta suppeditare nõ valeat, quod ipse probare tenetur: qui enim se pauperẽ dixerit, probare debet, quæ sentẽtia recepta est, vt attestatur Soci. l. si verò. §. qui pro rei qualitate. nu.13. ff. qui satis dare. cog. & Ioã. Orosciusibi nu.4. tradit Ioan. Luppus in. c. per vestras de donat. inter vir. & vxor.

& vxor. not. 3. in principio. nu. 7. hæc quotidiana sunt, quæ oportet memoriæ mandare.

47 Secũdò ex dict. l. si. C. de ordine cog. colligunt doctores, q̃ pauperi agẽti in iudicio præstanda sunt alimenta de bonis, ad quæ ius habere præsumitur, Specul. titulo de inquisitione. §. vltimo. nu. 2. Rota antiqua decisione. 1. titulo de accusatio. præsumitur autẽ ius habere, si dicta sit sentẽtia pro eo, à qua prouocatũ est, Feli. c. si qui testiũ. nu. 9. de testibus. Hæc sanctè dixisse Specula. scripsit Ripa. l. 2. ff. de re iud. nu. 4. huic sententiæ alij interpretes accessere, quos aggregat Boerius decisio. 561. in princip. & Rebufus ad cõstitutiões Gallicas lib. 1 titu. de sẽtẽtia prouisionali. nu. 13.

48 Ipse tamen cum multis nego hanc cõclusionẽ depromi ex. l. si. quia agit de eo, qui erat in qua si possesione libertatis, & bona posidebat, quibus priuatus fuit ab eo, qui cum seruum esse dicebat, qui casus est specialis, in quo subuenitur spoliato, vt dũ lis pẽdet, alatur ab spoliatore, & sumptus litis percipiat de bonis sequestratis, quæ interpretatio colligitur ex ijs, quæ scripsit Ioã. Andre. In additio. Speculatoris supra. & ex Bal. l. si. nu. 4. & Albe-

49 ri. ibi. quã approbat. D. Couar. d. c. 6. nu. 5. hæc interpretatio defluit ex verbis ipsius. l. si. & ratio nẽ habet, cũ sola paupertas hũc effectũ nõ pariat. l. Imperatoris ff. de tutellis. & ratio. dis. & ibi

50 notat. Bal. Item nec sentẽtia pro aliquo dicta hũc effectũ pariet, quia sentẽtia prouocatiõe suspẽditur. l. si instituta. §. de inofficio so. ff. de inofficio. testa. c. pastoralis. §. præpterea de officio de legat. vel vt multis placet iure ciuili extinguitur. l. furti. §. 1. ff. de his qui not. in fa. l. sciẽdũ. §. si fundũ ff. qui satisdare cog. l. 1. ff. ad Turpillia. de qua re multa scripsit Feli. in Rubri. de appellat. nu. 1. De ci9. c. quoniã cõtra falsam. nu. 33. de probat. Barr. l. de quib9. nu. 7 versic. secũdo casu. ff. de legibus illustrissimus dñus Couar. in præcticis quæstio. c. 6. nu. 6. & c. 23. nu. 1. distinguit Ioã. Orosci9. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. nu. 26 ff. de pact. siue prouocatio sententiã extinguat, siue suspẽdat, sententia neruis caret, vnde effectũ maximum non pariet, vt alatur is pro quo dicta est.

51 Quæ ratio locũ habet, si mercatoris bona sequestrẽtur in eo loco, in quo domiciliũ nõ habet, qui dum lis pẽdet sumptus percipiet de his bonis & alimenta Alber. d. l. si. C. de ordi. cog. cui9 sentẽtiã bene defendit ratio. d. l. si. fortius quidem quam leges, quas ipse pro hac parte adducit.

52 Habet etiam locum hæc ratio vt ipse ait. nu. 1. l. fin. C. de ordi. cog. argumento, dictæ. l. fin. & l. ait prætor. §. final & l. filius. ff. de iure de lib. quando accusatus quis est de crimine, quod tolet bonorũ publicatione coerceri, quam sententiã probãt ea, quæ scri-

scribit domin9 episcopus libro
53 instit.c.9. nu.114. Locum etiam habet sententia.l.fin.C.de ordi. cog. quādo quis se aliquid factu rum promisit pacto conuento, q̄ si fidē falleret, bonis suis priuaretur, quæ lucro cederēt eius, cum quo egit, siīn pænam priua tionis incidisse dicatur, & idem fregisse, dum lis pendet, ali debet. argumento.l.pupillus &. l. fin.ff.de priui.cred. tradidit Alber.in dict.l.fin.C.de ord.cog.

54 Vtrum autem ille, cui alimenta præstantur, cauere debeat se restituturum, si dicta sit sententia aduersus eum, maximè esse cōtrouersum. & quidem si officio iudicis quispiam agat, vt alimēta decernantur, prout fit, quan do filij9 exhiberi desiderat, quiā filium se esse dicit, non satis dabit Roma.sig.139.qui contrariū constituit si actionis iure quispiam experiatur, quiā satis dare tenetur, quòd restituet alimenta, si victus sit.quàm re con trariam sententiam magis approbat Baldus, vt nullo casu satis dare cogatur is, cui alimenta præstantur, quem sequitur Gozadinus consilio. 47. nu.10. quæ sententia colligitur ex intentione interpretum in.l. si institūta.§.de inofficioso. qui satis dationem interponēdam de restituendis alimētis in specie illa non dixerunt. vsu tamen foren si receptum est, vt sine cautione alimenta non decernantur, nec litis sumptus: vti attestatur illustrisimus. D. Couarru. dict. c.6. nu.7. dominus Ludou. Molina. de primogenijs lib.2.c.16.nu.41 & alijs: quod ratione fit, ne pauperes audeant temerè litigare.

55 Secundò huius §.sententiæ locus est, si monach9agat aduers9 Abbatē, quia dum lis pēdet, ali debet. Accursius scholio decernit in.l.si instituta.§.de inofficio so.ff.de inofficio.test.idem Accursius scholio fi.in.l.fi.C.de ordine cognitio. Specul.titu.de inquisitiōe.§.vltimo.nu.1. argumēto.c.exparte.c.olim in fine de ac cusati.exquib9depromitur hæc opinio, quā omnes approbāt, & Alber.d.l.fi.C.de.ordi.cog.nu.1 qui ait ita vidisse seruari in Romana curia.idē Alberi.l.si instituta.§. de inofficioso.nu. 2. Bal. in.l.etiā nu.1.C.mādati.Rota antiqua titul.de accusatio.decisio. 4.nu.1.& in titu.de regularibus decisione.6.nu. 1.notat Abb. in c.exparte de accusatio.& ibi Felinus ante nu.1.post glo.fi. Inno. Hostiēsem ibi Ioā. Luppus in.c. per vestras de donat.inter vir.& vxo.ante notab. §.39. nu.2.quia monachus qui abbatē accusat, monasterij causam agit, vnde à monasterio ali debet.

56 Quæ ratio locū habet in clerico seculari, qui si denūtiat vel aduersus prælatum cœptam inquisitionem prosequitur, habet ab ecclesia expensas Speculator.titulo de inquisitione.§. fin. nu.1 argumento. c cum pro cau sa. de procurat. qui textus agit,

quando

quando ecclesiæ mandato hoc actum est. Idem q; statuitur. l. sicut municipium. ff. quod cuiusq; vniuersita. nomine. Idem tamen est, si sine mandato agat aduer-
57 sus prælatum. l. qui aliena. §. fin. ff. de nego. gest. quæ sententia locum habet in eo, qui præsidem correctorē vē accusauerit, quia si administrationis munere priuatus sit, aut aliter punitus, qui accusauit repeter expensas, argumēto dict. §. fin. & in prælato tradidit Speculat. supra nu. 4.
58 Eadem ratione aletur Abbas qui obiectum crimen innocentia expurgat, quia causam agit monasterij, ne administrationis munere priuetur, cū monasterij intersit, ne ēmunere remoueatur, si idoneus ac probus sit. c. ex parte. c. olim in fine de accusat. vnde vterq; & monachus qui abbatem criminis accusat, & Abbas qui crimen refellit, ali debent de bonis monasterij, Bernard. schol. 1. in. c. ex parte. de accusat. quod probat Vincētiꝰ ibi. sequitur Felin. dict. c. ex parte ante. nu. 1. versiculo nota ibi, argumento. l. si instituta. §. de in officio. ff. de inofficio. testa. quæ lex q; diuersum constituat apparet ex ijs, quæ supra scripsimus, sed hæc opinio aptius depromitur ex. l. fin. C. de ordi. cog. quæ lex agit de specie singulari, sed ratio legis locum habet in pro-
59 posito, cū Abbas qui pulsatur in iudicio à monacho, nisi aleretur, alimentis, quæ illi subministrat monasterium, spoliaretur. quæ ratio locū habet in monacho, qui spoliatur, ac à monasterio repellitur, quia ali debet, dū litigat cū monasterio, & ita supponit Rota ant. titu. de accusatio. decisio. 1.
60 Hoc idē obseruandū esse in collegiali, qui repellitur à collegio, traddit Bologninꝰ in rep. auth. habita. C. ne filius pro patre. nu. 346. qui pro hac opinione dicit singularē esse sententiā Accursij scholio, decerni. in. §. de inofficioso, est enim in vtroq; par ratio, quimmo in collegiali longè maior, quia ius alimentorū cōsequitur à collegij institutore, eo ipso quòd sit electus, quo iure cū spolietur, ali debet, dum causa in iudicio discepatur. quæ ratio
61 in canonico obtinet, qui electus est, nam si lis sit eam ob causam, q; dicatur nō fuisse canonicè institutus, ali debet, dum lis pēdet ratione prædicta. ita decidit Alberi. l. fi. C. de ordi. cog. nu. 1. argumēto. l. si neget. ff. de liber. agnos. vbi notat. Iacobus de Are-
26 nis. sequitur Bar. ibi. nu. 4. Eadē ratione clericus suspēsus vel depositus verbaliter alēdus est de redditibus sacerdotij. Ioā. scho. fi. in c. studeat. 50. distin. glo. fi. c. pastoralis. §. verū. de appell. multis cōfirmat Felinus in. c. ex parte de accus. nu. 1. idem Felinus. c. apostolicæ. nu. 9. de exceptio. Bart. & doctores. l. si victum. ff. de re iudi. sequitur. D. episcopꝰ lib. institu. c. 9. nu. 114.

Tertiò

63 Tertiò huius.§. ſententiæ locus eſt, ſi ſpurius filius cui alimẽtorum legatum relictum eſt, legatum petat, quià ſi hac de cauſa lis ſit, ali debet dum lis pẽdet, vt traddit Rebufus ad conſtitutiones Regias tracta. de ſententijs articulo.1.glo.2.nu.30.

Aduerſus Hoſtienſis

64 Quartò huic ſententiæ locus eſt, ſi maritus vxorem adulterij reã fecerit & accuſauerit, dum pendet lis, cogetur maritus de dote alimenta præbere.l. pe. ff. vt in poſſe.legat. cuius legis argumento hanc ſententiam deffendit Alber.l.fin.nu.2. C.de ordi.cog. quo non relato huic ſententiæ accedit Ioan. Luppus in c. per veſtras de donatio. inter vir.& vxo. ante notab.§.39. nu. 5. qui ait ita practicari.

65 Quartò huic ſententiæ locus eſt, ſilis agatur de vinculo matrimonij, quià maritus dum lis pẽdet cogetur vxori alimenta subminiſtrare.l.fi.C.de ordine cog. l.ſi neget.ff.de liber.agnos.l.1.§. ſed & ſi incertũ. ff. de ventre in poſſe.mitten. quarum legum argumẽto in hac fuit ſentẽtia Speculat.titulo qui filij ſint legit.nu. 32. idem Speculat. titulo de inquiſitione.§.fin.nu.3. Hoſtienſis in ſumma titulo de accuſatione §.quis poſsit.verſiculo quid ſi cõtingat. Hæc opinio crebrius recepta eſt, vt atteſtatur Abb. in c.ex parte.de accuſat.nu.10.Felinus ibi nu.4.Ioan.Luppus dict.

66 §.39.nu.5.qui ait hanc opinionẽ obtinere, ſi mulier pulſetur, ſecus ſi agat, vt Hoſtienſis affirmare auſus eſt, ſed verius eſt, idem eſſe, ſi agat mulier aduerſus maritũ, dicatq́; matrimonium nõ ſubſiſtere impediente conſanguinitate.

67 Hæc ſententia placuit Ioanni Luppo ſupra, cui acceſſerat Abb.c.ex parte de accuſa.nu.10 Matheus de afflict. deciſione 10. dominus Couarru. dict.c. 6. Hæc inferuntur ad ea, quæ ſcripſit Caſtillus in.l.10. Tauri.parte alimentos, verſiculo & nota vnum ſingulare, ſi apud eccleſiaſtica tribunalia matrimonij cauſa vertatur, ſentẽtiaq́; dicta ſit, à qua prouocatum eſt, ſi iudex laicus decernat vxori alimenta, non dicetur attentare.

68 Item maritus tenetur vxori alimẽta præſtare, quæ agit remedio.l.ſi conſtante.ff.ſolut.matri. ex ſentẽtia Cyni in.l.vbi ad huc C. de iure dot. cui accedit Soci. ibi. Felinus in.c. ex parte.nu.4. de accuſatio.argumento.l. fi.C. de ordine cog.ex qua.l.notat ibi

69 Bal.quod aduerſario, cuius bona quis poſsidet, tenetur alimẽta præbere, dum cum poſſeſſore litem gerit, quæ ſententia deducitur ex.c.ex parte &.c.olim.de accuſatio.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. siquis ex his.

SIQVIS ex his, qui tenetur alicui alimenta præstare, non præstiterit, cogetur ea præbere captis distractisq; pignorib9 quæ forma cogendi est peruetusta, nu. 1.

Patronus, qui liberto egenti non præstat alimenta, perdit iura patronatus, nu. 2.

Locationem rei dotalis à marito factam cogitur vxor approbare causatiuè, licet precisè non cogatur, nu. 3.

Libertus, si patrono indigenti denegat alimẽta impiè, in seruitutem redigitur, nu. 4.

Emãcipatus filius, si patri egẽti denegat alimẽta, redigitur in patris potestatem, vt olim redigebatur. sed nõ valet argumentũ de liberto ad filiũ emãcipatũ, q̃uis valeat ad filiũ legitimatũ, hinc fit quòd sicut libertus, qui patrono denegat alimẽta, redigitur in seruitutẽ, ita filius legitimatus redigitur in pristinũ statum, & legitimatiõis iura perdit, à nu. 5. vsq; 11

Filius, qui matrimonium contraxit, liberatur patria potestate, nec in patris potestatẽ redigitur, licet ingratus sit. nu. 12.

Sententia, quæ profertur super alimentis, est difinitiua: si alimentorum causa principaliter tractetur, nu. 13.

Maritũ egentẽ vxor alere tenetur, & si bãnitus sit, alimẽta subministrabit, nu. 14. 15

Vxor, si monacha fiat, aletur eius maritus pauper à monasterio bona vxoris possidente, & pater aletur à monasterio filij monachi bona possidente, nu. 16.

Maritus pauper in id tantum, quod facere potest, ab vxore conuenitur, nisi opifex sit, & operi sufficere possit, nu. 17.

Adulterũ maritũ, si hãc ob causã diuortiũ factũ sit nõ cogitur mulier exhibere, nu. 18

Maritus tenetur alere vxorẽ etiã vltra vires dotis, & si sine dote duxerit, tenetur alere si in obsequio sit mariti. nu. 19. & . 24.

Ancillas, quæ sunt in ministerio vxoris, tenetur vir alere, nu. 25.

Vxorem infirmam maritus tenetur medicina iuuare, & multa in hoc tradduntur, à nu. 26. vsq; ad nu. 31.

Maritus tenetur vxorem alere, quam sine dote duxit, quamuis mulier patrem habeat aut fratres, nu. 32. & . 33.

Maritus tenetur vxorẽ alere nõ solũ domi sed foris, nisi culpa sua mulier habitet extra domũ viri. & quid si maritus absit, an extra viri domũ possit mulier alimenta petere à procuratore mariti, tradditur à nu. 34. vsq; ad. 37.

Bona mariti sicut obligata sunt pro dote vxoris, an sit eodem modo obligata pro alimentis, tradditur à nu. 38. vsq; ad. 44.

Pensio ecclesiastica substituitur in locũ alimentorum, vnde successores in beneficio tenẽtur eam præstare, nu. 45.

Bona mariti si ad fiscũ fuerint deuoluta ob crimẽ læsæ Maiestatis, an fiscus teneatur alere vxorem & filios, & filias dotare, disputatur à nu. 45. vsq; ad. 48.

Bona mariti si ad fiscũ sint deuoluta, & vxor laboret inopia, an fiscus teneatur restituere vxori quartã bonorũ partẽ mariti, ac si ipse mortuus esset, tradditur. numero. 49.

Dos promissa aut dotis pars si nõ reddatur, an maritus possit vxorem de domo repellere, & alimenta denegare tractatur, à nu. 50. vsq; ad nu. 55.

Maritus, cui traddita dos non est, si vxorem alat, dotis vsuras petere poterit, de quo aliqua traddũtur à nu. 56. vsq; . 62.

Dote euicta an maritus teneatur alere vxorem, si se de paraphernis dotare nolit,

trad-

traditur, nu. 63. & . 64.

Vxor si nubat nulla cōstituta dote, an cogatur de parapherniis se dotare, quòd sine dota uerit, an vir alere teneatur, & an possit de domo propellere, & multa de parapherni tractātur à nu. 65. vsq; ad. 82.

Vxor & pater si egeāt, nec vtriq; alēdo bona viri sufficiāt, pater aletur, nō vxor. n. 74

Adulteram vxorem maritus alere non tenetur, nu. 75.

Adulterij rea vxor si à viro diuertat, & sumptus in se alenda faciat, non repetet à marito, nu. 76.

Vxor, quæ in lasciuis actibus est deprehēsa & quæ promiscua virorū balnea intrat, & quæ marito prohibēte spectādorum ludorum causa it in anphiteatra, ali à viro nō debet: & has ob causas dotem perdit, traditur, nu. 77. 78. 79.

Adulterum maritum indigentem, si iudicis præcepto separatio constituta sit, non tenetur vxor alere de dote, nu. 80.

Vxor hæretica, quæ in perpetuos carceres detrusa est bonis confiscatis, ali non debet à marito, nu. 81.

Vxor ali non debet ex bonis, quæ maritus iniusto titulo quæsiuit, nu. 82.

Maritus mutuā pecuniā accepit, qui in alēda vxore & filios pecuniā cōsumpsit, depauperatus est maritus, & soluēdo non est, quæritur an creditor pecuniā possit ab vxore & filijs poscere, qui ex pecunia aliti sunt, hæc quæstio latè disputatur hic à nu. 83. vsq; ad nu. 115.

Hæredes mariti tenētur alere viduā, quæ alimēta petit ventris nomine, nec dotis fructus ob hoc sibi acquirunt, sed eos debent restituere, nu. 116.

Hæredes mariti an teneantur intra annū, qui doti restituēdæ datur, viduā alere, & an ob hoc sibi acquirāt dotis fructus illo anno: & an sufficiat quòd dotis pars vxori detur, ex qua alatur illo anno, traditur à nu. 117. vsq; ad. 124.

Hæredes mariti vtrū dare teneātur vestes lugubres viduæ, & de vestibus his multa tractantur, à nu. 125. vsq; ad. 132.

Hæres potest dotē restituere deducto cōmodo medij tēporis aut viduā alere, nu. 133.

Vidua si se aluerit anno doti restituēdæ præstituto, an possit à mariti hæredibus exigere, quod in alimoniā erogauit, traditur, à nu. 134. vsq; ad. 138.

Renuntiare alimentis, quæ ex dote ei debentur, mulier non potest, quià sunt appendices matrimonij, nu. 139.

Vidua, quæ ab hæredibus mariti nō petijt alimenta propter dotē retentam, ius petēdi transmittet ad hæredes, nu. 140.

Hæres institutus si delatam hæreditatem non adierit, certa pecuniæ quantitas obsignabitur ad alimenta viduæ, nu. 141.

Hæredes an viduā alere teneātur, dum in viduitate manet, & an vidua potiatur priuilegijs mariti, si castè non viuat, & quæ dicatur castè viuere, vt legatum à viro relictum non perdat, & si se alat vidua, an possit ab hæredibus viri repetere, traditur à nu. 142. vsq; ad. 156.

Vidua, quæ alitur ab hæredibus mariti intra annū doti restituēdæ præstitutū, an debeat operas præstare ipsis hæredibus, tradatur latè à nu. 167. vsq; ad nu. 163

Vicarius ecclesiæ non debet artificiales operas patrono, nu. 164.

Testator præcipiēs hæredibus vt solitū honorem vxori suæ præstent, magnificèq; tractent, quid his verbis præcipere velit, tractatur, nu. 165. & . 166.

Vxori his verbis testator legauit, ex supellectili mea capiat vxor sibi, quæ velit, quid his verbis cōtineatur declaratur nu, 167

Vxorē si testator relinquat dominā massariam & vsu fructuariā, quid velit ei relinquere si filios non habeat, & quid si filios habeat, declaratur, nu. 168. 169.

Habitatione cum filijs relicta non debētur alimenta, nu. 170.

Vxori

Vxori si testator alimenta legasset, si cum filijs habitauerit, vt alimēta præstētur, an debeat cū filijs habitare. nu. 171. 172.

Filij cum quibus mater debet habitare, vt alimēta percipiat, si bona diuidant, & discretas incolāt ædes, si mater cum vno moretur, percipiet alimenta, nu. 173.

Vxor alimentorū legatum si cum filijs habitauerit relictū an percipiat si monialis fit: tradditur à nu. 174. vsq; ad. nu. 178

Vxori si legata sunt alimēta in domo hæredis, non tenebitur ibi morari, vt alimēta capiat, si formosa sit, & ibi moretur, qui eius pudicitiæ insidietur, eamq; adamare possit, nu. 179.

Vxor cui legata sunt alimēta, si cum priuignis habitauerit, capiet alimēta, quanuis non habitet cum priuignis, idem est, si legetur socero vt cum genero habitet, vel è conuerso, nu. 180

Vxori si alimēta legētur in domo hæredis, capiet alimēta mulier licet ibi non habitet, si in eius domo moretur, qui vitæ mulieris paret insidias. idem est si hæres sit rixosus, aut sit malè morigeratus, aut collusorum susceptor, aut hæredis sit rixosa vxor. à nu. 181. vsq; ad. 186.

Legatarius qui in domo hæredis capere alimēta debet, si ibi non habitet, & petat alimenta, probare debet se ab hærede diuertisse culpa hæredis, nu. 187.

Alimēta si legata sunt puellæ desponsatæ in domo soceri, ea capiet, licet alibi habitet, nu. 188.

Legatarius cui alimēta relicta sunt si cum hærede moretur, licet cū eo nō moretur, capiet alimēta, si secundū ordinus gradū honestè cum eo morari nō possit. nu. 189.

Legatarius, cui alimēta relicta sunt si cum hærede moretur, non tenetur cum hærede morari omni momento, nu. 190.

Carceratus qui sub pena non potest erumpere è carceribus, si erūpat, & breui redeat, non punitur, nu. 191.

Vxori si alimenta legata sint, vt in certo loco comoretur cū filijs, debeat ne ibi morari, vt alimenta capiat: tradditur in nu. 192. 193. 194.

Vxori si alimēta relicta sint si cum filijs moretur, an capere debeat alimenta, si nubat: tradditur, nu. 195. 196. 197.

Alimētarius si impediatur, quominus cū pupillo habitet, vt alimēta capiat, capiet si tutorē moneat, ne faciat quominus cū pupillo habitare possit. nu. 198.

Legatum relictum sub cōditione, si legatarius secum habeat filios testatoris, non cōsequetur legatarius, si filij nupserint, aut mortui sint, secus si alimenta legata essent, nu. 199. 200.

Alimenta legata, domo in qua præstanda sunt non demonstrata, an porrigi debeāt in domo hæredis, an verò in domo legatarij, tradditur, nu. 201. & . 202.

Testator si alimenta leget in domo hæredis, ibi legatarius morari debet, vt alimenta percipiat, sed hæres nō cogetur inuitus in domo sua alere. nu. 203. & . 204.

Testator si iubeat aliquem domi suæ ali, de domo hæredis loqui intelligitur, non de domo testatoris. nu. 205.

Alimenta si testator relinquat alicui in domo propria testatoris, ibi est alēdus, & si hæredes diuersi habitāt, aletur ab eo, qui ibi moratur alijs in alimenta conferentibus, nu. 206.

Alimentorū præstatio est diuidua. nu. 207

Mater tutrix filiorum si cum eis habitet in domo ipsorum pensionem habitationis præstabit, nu. 208.

Vxorem si maritus verberibus afficiat, & hanc ob causam mulier ab eo diuertat, præstabit alimenta vxori, nu. 209.

Vxor si maritus eā verberauerit, & à viro diuertat, si adulterium committat, an possit vir eam de adulterio accusare: tradditur, nu. 210.

Alimēta, si legata sint vxori dūmodo dotē

non pe

SI QVIS EX HIS ALERE DETRECTET, PROMODO FAcultatum alimenta conſtituentur. q͂ ſi non præſtet, pignoribus captis & diſtractis cogetur ſententiæ ſatisfacere.

1 PRIMO EX hoc. §. colligere Doctores q͂ ſi quis ex his, qui tenetur alicui alimenta præſtare, non præſtiterit, cogetur ea præbere captis diſtractiſq; pignoribus. vt ex hoc textu annotat Accurſius ſcholio pignoribus. quæ ſententia probatur iure Regio.l.1.titulo.8.lib.3.fori.l.2.titulo.19.part.4. vnde Albericus hic notat modum cogendi quempiã alimenta ſubminiſtrare. idem fit in ſpecie propoſita in.l.1.§.ex hoc reſcripto.ff.de vẽtre in poſſeſsionem mitten. quæ forma cogẽdi in multis iuris articulis adhibetur, eſt etenim per vetuſta, hac quippẽ forma Romani ſenatores cogebãtur adeſſe, Cicero Philippica.1.at ille vobis audientibus, cum fabris ſe domum meam venturum eſſe dixit nimis iracundè hoc quidem, & valdè intemperanter: cuius enim maleficij iſta pœna eſt? vt dicere in hoc ordine auderet: ſe publicis operis diſturbaturum publicè ex ſenatus ſentẽtia ædificatam Domũ? quis autẽ vnq͂ tãto damno ſenatorem coegit? aut quid eſt vltra pignus, aut mulctam?

2 Primò, vt Accurſius ait ſcholio pignoribus, hæc ſententia locum non habet, ſi patronus alimenta liberto non præſtiterit, quià præciſè captis pignoribus nõ cogetur alere. l. alimenta. ff. de liberi. agnos. ſed cauſatiuè, ne hac de cauſa amiſsione iuris patronatus mulctetur. l. diuus Claudius. ff. de iure patro. l. fin. titulo. 22. part. 4.

3 Quæ ſentẽtia procedit exemplo mariti locãtis rem dotalem in quinquenium, quià ſi poſt primum annum diuortium interueniat, locationem in reliquos annos à marito factam non cogitur mulier præciſè approbare, ſed tenetur cauſatiuè, quià marito, mariti vè hæredibus cauere debet, ſe præſtaturã ſiquid præter vnius anni locationem maritus damnatus ſit. l. ſi filio fam: lias. §. ſi vir in quinquenium. ff. ſolut. matrim. inibiq; Bartolus notat: atq; hæc ſententia communiter recipitur vt ſcripſit dñus Couarru. lib. 2. variarum reſolu. c. 15. nu. 5. qui in vnum contulit multos huic ſententiæ accedentes: quæ tranſcripſit Petrus Dueñas

in Regu.240.limita.5.

4 Secundò huic sententiæ locus non est, si libertus patrono de neget alimenta, quia non cogetur captis pignoribus ea suppeditare, sed in seruitutem pristinam redigetur.l.alimenta.ff. de alimen.& ciba.legat.notat Accursius hic scholio pignoribus: sequuntur Bart. & Alberi.in.l. alimenta.

5 Tertiò huic sententiæ locus non est, si filius emancipatus patri deneget alimenta, quia redigetur in patris potestatem, Iacobus de Arenis in.l.alimenta. §.Imperatoris.ff.de aliment.& ciba.leg.sequitur ibi.Bart.nu. 3.idem Bart.in tractatu alimentorum.numero.7. Albericus in dicta.l.alimenta in principio. Berengarius Fernandus in.l.in quartam.ff.ad leg.falcidiam.in præfatione.2.numero.79. Angelus de gambelionibus in tractatu de testamentis glo. 45. numero.12. Moncaluus scholio 2.in.l.1.titulo.8.lib.3.fori. qui adducit pro sua sententia.l.110 lib.3.fori de Sepulueda.qua cõstitutum est vt filius qui patri de negauerit alimenta, in patris redigatur potestatem cum vniuersis bonis, quæ possidet.hæc sententia probatur argumento dicti.§.Imperatoris.qui de liberto agit: procedunt tamen in proposito scriptores de liberto ad filium.

Locus ęgũ male à do ctoribus aduocatus.

De liberto ad filium non licet procedere.

6 Item libertus qui patrono de negat alimenta, dicitur ingratus.l.ingratus.ff.de iure patro. ergò eadem ratione filius, qui patri denegat alimenta, ingratus dicetur, & reuocabitur in patris potestatem, cum propter ingratitudinem reuocetur.l.1. C.de ingratis liber.l.fin.titulo.

7 18.part.4.Sed ego noto hæc legum capita, quæ afferuntur, non probare prædictam sententiam: quia licet ingratus filius in patris redigatur potestatem, vt legibus constitutum est: nullo tamen iure probatur filium esse ingratum ea de causa, quòd egenti patri deneget alimenta: nec licet procedere de liberto ad filium, cum dificilius in patris potestatem redigatur filius, quàm libertus in potestatem patroni, vt notat Accursius scholio 1.in.l.1.C.de ingratis liberis.argumento.l.si manumissus.C.de libertis & eorum liberis.vbi libertus leui de culpa iudicatur ingratus, filius autem non nisi ex atroci & graui.l.1.C.de ingratis liber.vnde apparet non esse procedendum in proposito de liberto ad filium, cùm causa quæ libertum in domini potestatem redigit, non redigat filium in patris potestatem.

8 Id tamẽ certum est, licere procedere de liberto ad filium legitimatum auth.vt liberti de cætero.§.1.collatio.6.auth.qui bus modis naturales effici.legiti.§.si quis fanè.collatio.6.vnde, sicut libertus ob ingratitu[illegible]n redigitur in potestatem patro-

patroni. l. 3. C. deliber. & eorum liber. ita filius legitimatus redigetur in statum pristinum, ac legitimationis iura perdet. Bald. c. filij nati. numero. 3. si de feudo fuerit controuer. inter dominum & agnat. sequitur Iass. in. l. ex facto. in principio. numero. 17. ff. de vulg. & pupilla. ex quibus apparet sententiam Iacobi, & eorum qui ei accessere, ea lege non probari, quam pro sua sententia adducunt.

9 Neque lex illa fori de Sepulueda, quam refert Montaluus huic opinioni fauet, quia antiquata est lege prima nouae compilationis

10 Ipse quidem, quamuis suprapositis argumentis haec sententia non probetur, veram esse censeo: vt filius emancipatus, qui patri denegat alimenta, in patris redigatur potestatem. quae sententia ea ratione commendatur, quod iure constitutum sit patrem, qui filium exponit, perdere patriae potestatis iura. l. 2. §. sed scimus. C. de lati. liber. tollenda. c. vnico. de infanti. & languidis expositis. notat Accursius scholio abiecit in. l. necare. ff. de lib. agnos. & haec sententia iure Regio approbata est. l. 4. titulo. 20. part. 4. quod si expositus filius fame pereat, vltimo supplicio pater afficiendus est. l. 3. titulo. 23. lib. 4. fori. nec requiritur necessario, vt pater amissione patriae potestatis mulctetur, quod filium exponat: sed sat est, si indigenti filio alimonia deneget. Accursius scholio poena in fine. l. nec filium. C. de patria. potest. Accursij sententiae accedit Abb. in. c. final. numero. 5. de conuer. infide. quae opinio communiter recepta est vt apparet ex Pinelo. l. 1. C. de bonis mater. 1. parte. numero. 57. si pater propterea iure patriae potestatis abdicatur, quod egenti filio deneget alimenta, consequens est, vt filius eadem de causa in patris redigatur potestatem: est enim correlatiuorum eadem disciplina. l. 1. C. de cupresis lib. 12. l. 1. §. si pater. ff. ad silanianum. l. final. C. de indicta viduit. tollenda. tradit Hippolitus. l. circumducere. §. 1. ff. ad legem corneliam de sicarijs. de quo infra latius scribimus.

11 Quae conclusio locum habet in poenis, quia poena statuta aduersus vnum excorrelatiuis extenditur ad alium dicta. l. 1. C. de cupresis lib. 12. quam legem pro hac sententia extollit Hippolitus in. l. final. C. de indicta. vidui. tollend. numer. 17. exquo apparet, hanc opinionem communiter approbari. ergo summa cum ratione filius denegans patri alimenta redigetur in patris potestatem, cum eadem de causa pater priuetur iure patriae potestatis. Haec quaestio in Regno posset frequenter contingere, cum filius, qui matrimonium contraxit, legis praecepto libe-

retur patria potestate. l. 8. titulo. 1. lib. 5. nouæ compilationis.

12 Vtrum si patri ingratus sit, in eius potestatem redigatur, quæri potest: & certum est non redigi, quia à lege non à patre emancipatus est. l. si quis hac lege. ff. qui & à quibus. tradit Ioannes Orosci us in. l. qui liberatus. nu. 5. ff. de adoptio. qui ait se ita respondisse.

13 Tertiò ex hoc. §. collegit Accursius scholio sententiæ, quòd sententia, quæ profertur super alimentis, est diffinitiua, quæ finem ponit controuersiæ. ipse tamen Accursius in. §. si vel parẽs scholio iubebunt. ait esse interlocutoriam, Bartolus hac de re plura verba fecit, sed magis ex re Albericus distinguit cum Iacobo Butricario qui ait, ꝙ aut alimentorũ causa tractatur principaliter, & sententia est diffinitiua, aut tractatur incidenter, & est interlocutoria, atq; hoc modo sibi ipsi conuenit Accursius. de qua re latius scripsimus in. §. si vel parens supra eod.

14 Quartò colligitur ex Accursio hic scholio ex his dum allegat. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimo. quòd vir tenetur alere vxorem, de qua re quia tractatum desiderat, statim agemus, dum primò tractetur de alimentis quæ vxor debet præstare viro egenti, & mulierem teneri maritum exhibere si vir egeat, tradit Bernardus in. c. per vestras de dona. inter vir. & vxorem scholio ad inopiam argumento. l. mutus. §. manente. ff. de iure dotium. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimo. auth. præterea. C. vnde vir & vxor. tradit Speculator in titulo qui filij sint leg. numer. 40. doctores hanc sententiam approbant vt ait Bart. in. l. si cum dotem. §. sin autem. numero. 6. ff. solut. matrimo. cui accedit Alexand. ibi. numero. 9. idem Bart. in tracta. de alimentis, Bald. in. l. quod in vxorem. numero. 2. C. de nego. gest. Ioannes Crotus in. l. si constante. ff. solut. matrimo. numer. 162. Ioannes Luppus in Rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 64. numero. 12. quæ est receptissima sententia explosa opinione Accursij scholio finali in. l. si stipulata. ff. de donatio. inter vir. & vxor. qui ait maritum teneri alere vxorem, non autem vxorem alere virum, quam sententiam dicit notabilem Bald. dicta. l. si stipulata. nu. 1. & Salicetus ibi, dum ea probat, quæ scribit Accursius scholio fi. sed leges, quas in suam sententiam Accursius allegat, nihil ad rem faciunt.

15 Hanc sententiã doctores dupliciter extendunt, primò ꝙ ei locũ esse dicunt, si maritus exul proscriptus vè sit, quia viro bãnito vxor alimenta suppeditare tenetur. Specula. titulo de donatio. inter virum & vxorem. §. fin. numero. 20. argumento. l. aduer-

aduersus. C. de crimi. expila. hær. vbi vir & vxor dicuntur socij humanæ rei & diuinæ do mus. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solut. matrimo. vbi dicitur, quod vxor debet esse particeps in fortuna viri, & versa vice vir in fortuna vxoris. c. pasce fame. 86. distinctione. vbi iure diuino præcipimur egenos pascere, hanc opinionem sequitur Bart. in. l. si constante. nume. 21. ff. solut. matrimonio, qui in huius sententiæ partes allegat. l. ... utus. §. manente. ff. de iure doti. & auth. de incæstis nuptijs §. si verò contigerit. colla. 2. qua lege præcipitur, vt patrem maleficum filius alat ea de causa, quod licet pater legum contemptor & impius sit, pater tamen est, si lio enim semper religiosa ac san cta persona patris videri debet l. liberto & filio. ff. de obsequijs. atque ita Bartolus de filio ad vxo rem procedit, quia sicut filius debet exhibere patri reuerentiam & obsequium: ita vxor viro. l. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimo. non autem locum haberet hæc sententia in personis eorum, quibus reuerentiam exhibere non teneremur: quia ma leficus debet egestate laborare. l. bona fides. ff. depositi, Speculatoris opinionem sequitur Ca stillus in. l. 10. Tauri parte de sus hijos versiculo. & nota. Petrus Dueñas Regul. 68. limita. fin.

16 Secundò huic sententiæ locus erit, si mulier viri permis-sione ingrediatur monasterium, se sua que dedicet Deo, maritus que egere incipiat, quia in hac specie vir aletur à monasterio. Ioann. Andre. in additione ad Speculatorē. titulo qui filij sine legitimi. numero. 14. in additione. deuenerit. qui hanc sententiam deprompsit ex his, quæ di cit ipse Speculat. ibi. qui ait, quod si filius ingrediatur monasterium, cui bona sua conferat, aletur pater egenus à monasterio, argumento. c. non satis. 86. distinctione. c. quoniam quicquid. 16. q. 1. & l. si quis à liberis. §. idem rescripserunt: vbi ponimus in-

17 fra codē. Ex hac recepta sententia defluit dotem à viro non petendam, si ipse indigeat, sed in id, quod facere potest, esse conuenienndum. l. maritum. ff. solut. matrimonio, nisi maritus opifex sit, & in ea valetudine vt sibi alimēta suppeditare valeat, quia in solidum condemnabitur. Accursius scholio neque mandare. l. si maritus in id. ff. solut. matrimonio, sequitur Barr. socy. con silio. 121. nums. 47. lib. 4. argumento. l. si quis à liberis. §. sed si filius isto titulo. vbi posui.

18 Hæc tamen recepta sententia locum non habet, si vir adul terium committat, & hac de cau sa diuortium fiat, in qua specie mulier egentem virum non alet, quia peccauit vir in legem matrimonij, vnde ex matrimonio præmium non consequetur, quod violauit adulterio, ...

19 tradidimus infra. nume. 80.

Secundò colligitur ex Accursio scholio ex his, dum allegat. l. si cum dotem. §. sin autem in fæuissimo. ff. solut. matrimoni. quod maritus tenetur vxorem alere, atque ita quo pacto maritus alere vxorem debeat, qua quæ forma sit alenda vxor, agendum est. quæ res tractatum desiderat, est enim vxoria, quæ latè pater, de qua dicitur, quod de Oreste, scriptus & intergo nec dum finitus Orestes. Maritum autem teneri alere vxorem docet Vlpianus. l. si cum dotem §. sin autem in fæuissimo. ff. solut. matrimonio, notat quod Accursius inibi scholio. 2. notat Bart. numero. 5. idemque approbat Albericus & Paul. numer. 3. Cumanus numero. 3. Alexan. numero. 7. Angelus. §. fuerat. numero. 8. institu. de actionibus hæc sententia depromitur ex tex. in. l. penulti. ff. vt in possess. legat. l. si filia. §. 1. ff. familiæ herc. l. si quis per vxorem. in primo responso. ff. de donat. inter vir. & vxorem. tradidit Specu lato. in titulo qui filij sint legit. numero. 28. idem approbat Ab ba. in. c. salubriter de vsuris. Capitius decisione. 24. numero. 1. Matthæus de afflictis decisione. 152. numero. 5. Ruynus consilio 130. numero. 3. lib. 1. idem Ruynus consilio. 139. numero. 1. lib. 4. idem Ruynus consilio. 144. numero. 5. lib. 5. Emilianus consilio. 10. numero. 5. neque est qui contradicat.

Adverſus Specul. Bar. A'b. ... [illegible]

20 Hæc alimenta decernenda sunt secundum vires dotis non vltra. l. ex annuo. ff. de dona. inter vir & vxor. docet Vlpianus in. §. sin autem in fæuissimo illis verbis (secundum dotis quantitatem) idem deducitur ex. l. cum vnus. §. final. ff. de alimen. & cibar. leg. ibi (pro modo legatæ dotis) per hæc in hac opinione fuit Speculator titulo de dote post diuortium restituenda. §. formatis. numero. 15. sequitur Abb. in. c. ex literis nume. 3. de diuortijs. Campetius in tractatu de dote. 2. parte. q. 53. & ita sentit Bart. in §. sin autem in fæuissimo. numero. 5. sequitur Salicetus in. l. quod in vxorem. numero. 1. qui ait honorabilius esse alendam vxorem quæ amplam dedit marito dotem, quam ea, que exiguam. sequitur additionator Abbatis in. c. accedens in fine de procura. Ioannes Luppus in Rubric. de donationibus inter vir. & vxor. §. 11. numero. 15. argumēto eorum quæ notantur in. l. 1. C. de imponen. lucra. descrip. lib. 10. & in. l. id vestimentum. ff. de peculio. tradit Alexand. in. §. sin autem in fæuissimo. numer. 7. qui ait hoc verius esse, quamuis Accursius & Angelus contradicant.

Sed eorū sententia dubio procul verior est, iureque probatur, vt maritus vxorem alere teneatur vltra quantitatem dotis, si alimenta suppeditare valeat, vti

Accursius probat scholio secundum dotis.

21 Hæc sententia quæ habet, q̄ maritus vxorem alere tenetur, extenditur primò, & locum habet in persona vxoris, quam maritus duxit nulla constituta dote per. l. quod si nulla. ff. de relig. & sumptibus. fune huius legis argumento has partes defendit Speculator in titulo qui filij sint legitimi numero. 28. huic sententiæ accedit Cynus in l. quod in vxorem. C. de negocijs gestis. numero. 1. Bart. in. l. si constante. numero. 102. ff. so-

22 lut. matrimonio: qui hanc sententiam tum demum obtinere dicunt, si mulier sit in obsequio mariti, quià cum vir ministerijs vtatur vxoris, quod in alimenta impendit, non sibi conferuat, sed cum ministerijs compensatur, non enim potest quis q̄ quod impendit in persona eius qui ei seruit repetere. l. in rebus. §. possunt. ff. commoda. l. item serui. ff. de ædilit. edicto. l. diuortio. §. final. ff. solut. matrimonio, vxor autem viro seruit. l. sed cum patronus. ff. de operis libertorum. l. assiduis. C. qui potiores in pig. habea. c. est ordo. c. hæc imago. c. satis. 33. q. 5. hanc sententiam quæ habet, q̄ maritus cogatur alere vxorem, quæ in eius est obsequio, quamuis sine dote duxerit, defendit Paulus Castren. l. quod in vxorem. numero. 5. C. de nego. gestis imbiq; Albericus probat, & Fulgosius numero. 4. &

23 Aretinus ibi Salicetus, numer. 1. qui ait maritum alimenta vxori subministrare teneri promo do dotis, quod si dotis fructus alendæ vxori non sufficiant, quod alimentis deerit, impendet maritus de suo, & hoc est quod dixit Accursius scholio secundum dotis quātitatem, dum supplet verbum maximè. sententiam Saliceti sequitur Angelus in. §. fuerat. numero. 8. institu. de actionibus. quibus fauet c. salubriter insi. de vsuris, hanc opinionem, quæ habet, q̄ vltra modum dotis vir teneatur vxorem alere, defendit Corneus in numero. 2. in. l. quod in vxorem vbi Alexand. numero. 8. idem placuit Innocent. in. c.

24 per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. qui huic sententiæ rationem adducit, quià in proposito personam suam dotis loco videtur dare mulier, quæ sine dote nubit argumento tex. auth. quibus modis natura effici. legi. § penulti. versiculo quid enim agat. sequitur Alexand. supra. numero. 8. idem voluit Abba. dicto. c. per vestras. numero. 4. idem Abb. in. c. accedens. numer. 6. de procuratoribus. idem Abb. in. c. literis de diuortijs. Alexand. l. diuortio in principio. numero. 20. ff. solut. matrimonio. Marcus Antonius natta consilio. 201. numero. 11. Iass. in. l. si donatarius. §. 1. numer. 4. ff. de condictio. causa data. &

ibi Alexand.numero.2. Campe tius in tractatu de dote. 2. parte q. 54. Angelus in.§. fuerat. numero.8.institutis de actionibus Romanus conſilio. 517. numer. 1.idem ſcripſit Bart.l. ſi conſtan te.q.6.numer.103.ff. ſolut.matri monio, ſequitur inibi Ioannes Crotus numero.154. hanc partem approbat Ioannes Luppus in Repetione.c. per veſtras. no tat.3.§.1.numer.5. ſequitur Emi lianus,conſilio.3.numero.6.Ber trandus conſilio. 143. numero. 3.lib.1.hanc dicit certam & com muniter approbatam concluſionem Alciatus conſilio. 241. numero.3.

25 Secundò extenditur, vt obtineat hæc ſententia non tantum in alimentis, quæ ad vxoris perſonam pertinent, ſed in his quæ ad perſonas ancillarum, quarum miniſterijs vti debet vxor. Accurſius ſcholio onera auth. de non eligen. ſecundò nuben. §. illud quoq;. collatio. 1. & ibi not. Bart. argumento. l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſæuiſsimo. ff. ſolut.matrimonio, ſententiam Accurſij approbat Ioannes Luppus in repetitione Rubricæ de donatio. inter. vir. & vxor.§.68.numero.6.idem Ioannes Luppus in repetitione. c. per veſtras eodem titulo not. 3. §.1.Lambertinus de iure patronatus lib. 3. q. 3. articulo.6. numero. 7. Boerius deciſione. 22. in principio. Emelianus conſilio.3. numero.6. diximus q; pro ordine dignitate q; ſua filium alendum cum famulis, ergò & mulier, cuius conditio in hoc filiorum conditioni par erit argumento. auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. l. penultima. ff. vt in poſſeſſ.legat.

26 Tertiò ampliatur, vt non tantum maritus alimenta vxori dare cogatur, ancillisq; eius: ſed ægram medicina iuuare, licet ſine dote mulierem duxerit, dū mulier in viri ſit obſequio argumento. l. quòd ſi nulla. ff. de religioſis & ſumptibus funerum. l. quod in vxorem. C. de nego. geſt. hanc ſententiam affirmarunt Cinus, Bart. & doctores in. l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſæuiſsimo. ff. ſolut. matrimonio, vbi Alexand. numer. 7. Romanus conſilio.517.numero.2. Angelus.§. fuerat. numer. 9. inſtitutis de actionibus. Cumanus conſilio. 175. Corneus conſilio. 147. numero. 9. lib. 2. Ruynus conſilio.139.numero.3. lib.4.Campetius de dote. 2.parte.q.61.

27 Sed ſi mulier in viri obſequio eſſe non poſsit ea de cauſa, q; graui infirmitate laboret, pater q; iuuet eam medicina, id quod in curanda ægra pater impendit, repetet a genero, ſi dotem illi pro filia dedit, quia ſecundum dotis quantitatem vir tenebatur medicinam præbere. l. ſi cum dotem. §. ſin autem inſæuiſsimo.ff. ſolut. matrimonio, inibi q; doctores, notant docto-

doctores in. l. quod in vxorem. maxime Corneus. & in. l. ali-
28 menta. C. de nego. gest. Sed si vir velit infirmæ vxori mederi, manifeste denunciet socero, ne filiæ medeatur, quia domi suæ maritus vxorem curare vult, qua protestatione efficiet, ne socer à genero repetat, quod in curanda filia impenderit, argumento. l. final. ff. de nego. gest. in ibi quod doctores notant, idem deducunt ex l. si ptoer. ff. mandati. ex his constat maritum vxoris curationem non detrectasse, ergò cum viri culpæ nihil posset imputari, expensum à socero in hoc munus non præstabit. l. 1. C. de instit. & substi. Labeo scribit. ff. de contrahenda emptione, docet eleganter Bartholomeus Socynus cōsilio 286. lib. 2.

29 Sed si maritus medicandæ vxoris curam non suscipiat, lucrum dotis perdet, quod ab vxore perventurum esset ad eum l. si ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrimonio, Baldus in. l. 2. C. de latina. liber. tollend. idem Bald. consilio. 53. numero. 1. lib. 5. Aretinus in. l. quod in vxorem. C. de nego. gest. Angelus in. §. fuerat. numero. 9. insti. de actionibus. Montaluus scholio fin. in. l. fin. titulo. 2. lib. 3. fori. Franciscus Ripa in tractatu de peste. §. 1. de priuilegijs contractuum. numero. 283. plures, qui huic sententiæ accessere, aggregat Ioannes Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxorem. notabili. 3. §. 1. numero. 4.

30 Maritum autem non curasse vxorem ægram, ob idque priuari debere lucro dotis, probare debet is, qui agit, Corneus consilio. 11. lib. 2. Alexand. consilio. 123. lib. 7. sequitur Ripa in l. in illa. numero. 25. ff. de verbo. obliga. ita sentit Bart. in l. si ab hostibus. §. 1. ff. solut. matrimonio, sequuntur plures, quos in vnum contulit Laurentius Siluanus. consilio. 93. nu. 6.

31 Sed hoc limitatur si mulier infirma laboret morbo incurabili, quo casu imputari marito non debet, quod medicum non adhibuerit Paulus Castren sis in. l. si ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrimonio per. l. & in totum. ff. de impensis in rebus dotalibus factis, sed Baldi sententiam refellit Tiraquellus in tractatu de vtroque retractu titulo. 1. §. 15. glo. 2. numero. 12. per. l. in ratione. 1. §. si seruus testamento. ff. ad leg. falcid. vbi probatur, non omnem, cuius talis morbus sit, ex morbo perire. l. 1. §. fin. ff. ad Sillanianum l. qua actione. §. sed & si quis. ff. ad leg. aquiliam.

32 Superior sententia, quæ habet maritum teneri alere vxorem, obtinet, etiam si mulier patrē habeat, aut fratres diuites, qui filiā sororē que alere tenebātur: quia si hæc marita sit non constituta dote, maritus ipse alere tenetur, libe

liberatq; alendi onere patrem, & fratres.l.cum vnus.§. fina. ff. de aliment. & cibar. leg. Iacobus Butricarius & Angel.l.vnica.§.cum autem.C.de rei. vxori.acti.inibiq; Salicetus numer. 34. Capitius decisione. 24. numero.7.Bart. Socynus. consilio 64. lib. 4. sit hoc naturali iure, vt alere vxorem teneatur vir, quæ in eius est obsequio. l. in rebus.§. possunt. ff. commodati qui commodum percipit ex re aliqua, debet sentire & incommodum. c. qui sentit de regul. iur. lib. 6. hac de causa vir alet vxorem,non pater, cum in eius obsequio filia non sit.

33 Vnde fugiendus est Angelus §. fuerat. numero.9. institut. de actionibus,qui in proposita specie existimauit patrem alere debere filiam, quæ in viri obsequio est: cum conclusio rationibus à natura ductis aduersetur.

34 Quartò extenditur hæc sententia, quæ habet, q; vir tenetur vxorem alere, vt obtineat non solum domi, sed & foris, ita vt si mulier culpa viri habitet in domo discreta & separata ab ipsa domo mariti, cogatur vir vxori alimenta præbere. vti Cynus Bald. Salicet. Corneus & reliqui scriptores anno tarunt.in.l. quod in vxorem. C. de nego. gest. per tex.in. l. 1. C. de instit. & substi.l.Cayo. §. fin. ff. de aliment. & cibar.leg.l. labeo.ff. de contrahend. emptione.l. pater seuerinam. §. penultimo.ff.decondi. & demonstra. l. Mæuia. in fine. ff. de annuis leg.notat Speculat. in titulo qui filij sint legitimi. numero.29. sequitur Campetius intractatu de dote. 2. parte. q.62. Angelus in §. fuerat. numero. 19. institutis de actionibus.Romanus consilio.517. numero.2. post Bald. & Ioannem Imolam. l. si cum dotem.§. sin autem. ff. solut.matrimon.Cumanus.consilio.175.Refert & sequitur Ioãnes Luppus in repetitione Rubricæ de donationibus inter vir. & vxor.§. 64.numero.10. Mathæus de afflict.in.c.imperialem.§. insuper si filius.numero.18.de prohibit. feudi alie.

35 Si mulier non quidem mariti culpa sed sua ipsius mulieris habitet extra domum viri, non tenetur vir eam alere argumento.l.si ca. C.de cond.in ser. l. Iulianus.§.affinis.ff. de actio. empti. qua docemur frustra quem debitum petere, quod alij non impedit. traddit Cynus.l. quod in vxorē. per illum textum omnesq; supra scripti: hanc dicit esse firmam doctrinam scriptorum Hiero.Gratus consilio.57. numero.7.lib.1.

36 Si mulier cum viro non moretur abs q; mariti mulieris q; culpa,ea forsan decausa quià in firma sit vxor, ex fructib9 dotis aletur mulier & curabitur. Accursius in. l. si eum dotem. §. sin autē inibiq; Alex.nu.7. post reliquos

liquos interpretes.hanc distinctionem approbarunt doctores supra scripti, passimq; omnes recipiunt, vt constat ex Curtio Seniore consilio. 39. colum. 1. ex eodem Curtio consilio. 69. Lambertin. de iure patronatus lib. 3. q. 3. principali. articulo. 5. numer. 2. Vtrum viro absente mulier possit petere à procuratore mariti, vt sibi præbeat alimenta domi suæ, non viri, cum alienam domum in habitet, disputat Speculat. titulo qui filij sint legitimi numero. 31. qui concludit mulierem petere non posse alimenta, cum in domo viri exhiberi debeat argumentum. l. si cum dotem. §. si pater filia. ff. solut. matrim.

[37]

Quintò extenditur proposita sententia, quæ habet, quod maritus tenetur vxorem exhibere, vt alimentorum præstandorũ onere mariti bona astringantur, sicuti reddendæ dotis onere affecta sunt, in hac sententia fuit Speculator in titulo de dote post diuortium restituẽda. §. formatis. numero. 15. huic opinioni fauet sententia Accursij scholin. 2. in. l. Lucius. ff. de aliment. & cibar. leg. qui ait, quod si testator dicat, vt ex certo fundo præstentur alimenta, quamuis nõ exprimat, quod iure hippothecæ sit fundus obligatus ob alimenta, nihilominus tamẽ obligatur. sententiam Accursij approbant omnes, vt attestatur Romanus consilio. 388. numer. 3. quæ opinio ea ratione commendatur, quod alimenta vxori debeantur de dote. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimonio. l. assiduis. C. qui potiores in pignore habeantur. sed res mariti hippothecæ iure astricta sunt ob res dotales. l. vbi ad huc. C. de iure doti. res verò quæ obligatæ sunt ob sortem, ob ipsius sortis vsuras sunt obligatæ. l. Lucius. ff. qui potiores in pignore habeãtur: ergò res ob dotem obligatæ sunt obligatæ ob alimenta, argumento. l. Lucius. ff. de aliment. & cibar. leg. & l. Caius. ff. de annuis leg. notatq; Accursius scholio neq; in rem. hãc opinionem sequitur Bart. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo numero. 7. ff. solut. matrimonio, inbiq; Paulus numer. 3. qui existimat, quod bona viri sunt obligata mulieri ob alimenta non præstita, sicut erant obligata ob dotem: atq; se in hanc quæstionem incidisse de facto, & obtinuisse per tres sententias conformes. idem scribit ipse Paulus consilio. 8. sequitur Præpositus in. c. 1. de donatio. inter virum & vxorem. Angel. in. §. fuerat. numero. 11. insti. de actionibus. Campetius intra ctatu de dote. 2. parte. q. 63. per. l. Lucius. ff. qui potioris in pig. habeantur. vbi bona obligata ob sortem censentur obligata ob vsuras, quæ sunt odiosæ ergò fortiori ratione bona obligata

[38]

[39]

[40]

gata ob dotẽ debent cẽseri obligata ob alimenta: quæ fauorabiliora sunt, hac ratione inni- tens huic sententiæ accessit, quã dicit exprimere. l. Lucius. ff. de aliment. & cibar. leg. hanc partem sequitur Bald. l. vni. §. & vt plenius. numero. 1. C. de rei vxo. actione & Cumanus dicto. §. sin autem in sæuissimo. numero. 3. vbi Alexand. numero. 11. dicit hanc opinionem esse veriorem. cui accedit Ripa in. l. priuilegia. numero. 12. in fin. ff. de preuileg. credit.

Contrariam sententiam, quæ habet, q̃ bona mariti non sint obligata ob alimenta, quamuis sint obligata ob dotem, defendit Franciscus Tigrinus argumento. l. 1. ff. solut. matrimo. sequitur Bart. tractatu alimentorum. nume. 26. idem Bart. l. Lucius. nume. 4. ff. de alimen. & cibar. leg. qui ait hoc verius esse, quia nullo iure cauetur, vt bona mariti obligata sint ob alimenta, quæ vxori tenetur præstare, ergò non sunt obligata argumẽ to. l. illam. C. de collati. item bona non obligantur tacitè nisi in illis casibus in quibus leges obligationes introducunt, vt probatur in titulo in quibus causis pignus tacitè cõtrahatur: quam uis ob dotem bona mariti pignoris iure astringantur. l. assiduis. C. qui pot. in pigno. habeantur. non tamen ob alimenta. hãc partem sibi placere testatur Abb. consilio. 43. in fin. lib. 2. sequitur Ioann. Imola. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrimo. qui dicit de rigore iuris bona viri non esse obligata ob alimenta. eandem sententiam approbat Romanus dicto. §. sin autem in sæuissimo. & affirmat crebrius receptam esse Romanus consilio. 454. nume. 28.

Quàm in hoc miserè labatur Romanus susceptæ aduocationis munere cæcus ex numero authorum quos supra in vnum cõ tulimus euidenter apparet, verior q́ est superior sententia argumento tex. in. l. Lucius. ff. qui potiores in pig. habeantur, qua lege res quæ est in sortem obligata, itelligitur obligata in vsuras. idem probatur in. l. cum debitor. ff. in quib. caus. pig. tacitè contrahatur, qua lege res pignorata ob sortem intelligitur propter vsuras obligata. hinc q́ apparet manifestè esse casum in titulo in quibus casibus pignus tacitè

42 cõtrahatur quo sentẽtia nostra cõmendetur. hodiè tamen cessat hæc controuersia cum notarij in strumenta conficientes dotalia obligẽt bona viri ob damnũ & interesse Bal. noue. tracta. dotis. 6. part. priuilegio. 7. in fine. qua de causa emptores fundi obligati tenentur ad alimenta ratione fructuum Alciatus consilio. 332. numero. 2.

43 Non est interim prætermittendum, Alexandrum in loco supra posito in priorem sententiã aduocasse. l. 2. ff. de aliment. & cibar.

ciba.leg. quæ lex non agit de ea specie, de qua tractamus: cum quæstio versetur in eo, vtrum bona mariti, quæ ob dotẽ sunt obligata, hippothecæq́ vinculo astricta, censeantur obligata ob alimenta, quæ præstanda sunt de dote. sed dict.l.2. agit de bonis, de quibus præstanda sunt alimenta, & quæ testator ipse huic obligationi supposuit, cumq́ ex ipsis bonis debeãtur alimenta, bona ipsa affecta sunt alendi onere, sed bona viri obligata sunt ob dotem, ob alimẽta autem quæ mulieri præstanda sunt, cum dotis sint appendices, non expressè sunt obligata, sed tacitè & in consequentiam, cum obligentur ob dotem. vnde. l.2. trahi non potest ad propositam quæstionem vti sentit Bart. l. lucius. numer. 4. de aliment. & cibar. leg. ex qua interpretatione colligitur, ꝙ bona exquibus debentur alimenta, sunt tacitè obligata iure pignoris ob ipsa alimenta. l. 2. ff. de aliment. & cibar. leg. l. lucius. ff. eodem titulo inibiq́ Accursius notat. l. hactenus. ff. de vsu fructu.l.cum ij.versiculo. idem est si ageret. ff. de transactio.

44 Et hinc fit, ꝙ cum pensio ecclesiastica inuices locumq́ alimentorum substituatur, quam ex cuiuspiam sacerdotij redditibus percipi Summus Pontifex statuit,vt traddit Romanus consilio.388.numero.3. Felinus in. c. ad audientiam. 2. de rescriptis. numero.6. ꝙ ille cui pensio debetur agere potest iure hippothecæ aduersus successorem, ad quem beneficium deuolutũ est, vt pensionem præstet. argumento.l.codicillis.§. instituto. ff. de legat.2. &.l.2. ff. de aliment. & cibar. leg. Romanus & Felinus supra,quos sequitur Gigans tractatu de pensione. q.51. quo loci latè disputat & supra dicta diffinit.

45 Hæc sententia,quæ habet, ꝙ mariti bona sunt obligata ob dotẽ vxoris, argumẽtis supra positis cõmendatur, quæ obtinet etiã si bona mariti adfiscum fuerint deuoluta propter crimẽ læsæ maiestatis, quià ex his bonis præstãda sunt vxori alimẽta, dũ vixerit maritus, eoq́ diẽ functo dum mulier in eodem matrimonio permanserit.l.2.in.fin.ff. de aliment. & cibar.leg. fauet huic sententiæ. l. moschis. ff. de iure fisci.item fauet hæc ratio, quòd fiscus succedit in bona quæ ob possessoris crimen ad fiscũ transferũtur, sicut hæres anormalus Bald. consilio. 349. lib. 3. bona autem deuõluuntur ad fiscum eo onere affecta, quo astricta erant.l.2.C.ad leg. Iuliam de vi. publi. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebelli. vbi Ripa. numer. 5. ergò cum onere alendi liberos & vxorem bona hæc ad fiscum transferuntur. l. 2. ff. de ali. & cibar.leg.hæc est sententia Ioannis Baptistæ de plotis consi.120. nu.86.

nume 86. inter consilia criminalia congesta per Ziletum tomo. 1. allegat Alexand. consilio. 48. lib. 4. & Bart. Socin. cōsilio. 58. lib. 2. Ripam. l. ex facto 46§. ex facto. nume. 9. ff. ad Trebellianum. qui non agunt de vxore, sed de filijs quos à fisco alendos esse concludunt, dotandas que filias, quod plures affirmarunt. primusque huius sententiæ author fuit Bald. l. final. C. de doti. promissi. nume. 9. sententiam Baldi sequitur Bart. Socy. consilio. 30. nume 3. lib. 1. Ioannes Baptista de plotis dicto numero. 83. Emilianus consilio. 139. numero. 2. idem Emilianus consilio. 146. nume. 4. hanc controuersiam distinctione dirimit Ioannes Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & vxo. notabili. 1 §. 23. nume. 16. vtrum filij nati sint post contractum crimen an verò ante crimen cōtractum, quæ distinctio probatur in. l. 6. titulo. 27. part. 2. placet domino Iacobo septimanensi in institu. catholi. c. 29. numero. 8. qui in numero. 1. retulit. c. 22. primæ instruct. Hispalensis: quæ hæreticorum filios apud catholicos viros præcepit enutriri, ac filias dotari Regia pietate, huius instructionis 47 Hispalensis meminit Gabriel quemada in quæstionibus fiscalibus. q. 24. quam dicit esse instructionem. 23. in prima congregatione. cuius authoritate pressus recedit ab opinione Ioānis Luppi, quæ à iuris ratione deducta est, & in ea sententia stat Gabriel quemada, vt existimet fiscum non teneri alere filios hæretici, quam opinionē moribus obseruatam esse ipse testatur. hanc opinionem argumento. l. quisquis. C. ad leg. Iuliam maiestatis approbat Ioannes Hannibal in repetitione. l. post contractum. ff. de donatio. numero. 266. Ex qua consue 48 tudine, quæ instructione Hispalensi introducta est, colligitur fiscum non debere alere vxorem hominis, à quo ablata bona in fiscum deuoluta sunt: cum res mariti, quæ ob dotem & alimenta obligatæ sunt, dote restituta hoc pignoris nexu liberentur, cum obligationis causa cesset, quamuis sit qui neget. bona autem mulieris in dotem data non deuoluuntur ad fiscum ob mariti crimen. l. si marito. ff. solut. matrimon. c. decreuit de hæreticis lib. 6. notat. Bald. consilio. 196. numero. 1. lib. 2. idem Bald. consilio. 359. numero. 3. lib. 3. quod omnes recipiunt, vti affirmat dominus Iacobus septimancensis in lib. institutio. c. 9. nume. 10. igitur cum apud mulierem dos maneat, quo pacto à fisco pascetur mulier, quæ dotē posSidet, de qua alitur? id tamen nemo inficiabitur, si mariti bona ad fiscū fuerint trāslata propter mariti crimen, vxorque sit pauper, quia sine dote nupsit in qua facti specie quarta bono-

bonorum mariti superstiti defertur uxori auth. præterea. C. unde vir & uxor. hsecum restituturum mulieri hanc partem, ac si maritus vita decessisset tex. in auth. bona damnatorum. C. de bonis proscrip. inibi Accursius notat scholio penul. quem sequitur Bald. ibi nume. 3. & reliqui interpretes. hanc sententiam omnes recipere testis est Bart. Socyn. consilio. 131. nume. 1 lib. 4. Ioannes Baptista de ploetis consilio. 130, numer. 83. inter consilia criminalia cōgesta per Ziletum tomo. 1.

Superior sententia multis in casibus non obtinet, inquibus maritus non cogitur alere uxorem. Primò si ante nuptias dos promissa sit ab uxore aut patre, fratre vè mulieris, quam marito non tradant: poterit enim maritus hac de causa mulieri alimoniam denegare, inuitamq́ ac reluctantem dedomo propellere Accursius scholio onera. auth. de non eligen. secundō nu ben. collatio. 1. sententiam Accursij dixit notatu dignam esse Marcus Antonius natta. consilio. 15. numero. 9. Ioannes Luppus in. c. per vestras de donatio. inter vir. & uxor. notabili. 3. in principio. nume. 2. argumento. c. nullum. 30. q 5. &. c. per vestras, vbi annotarunt Hostiensis Ioannes Andreas, Collectarius, Antonius, & Abb. num. 4. &. 9. ipse tamen Ioannes Luppus adducit pro hac parte sententiam Accursij suprapositi cuius glossema dicit singulare, confere q́ in vnum plures doctores, qui Accursij prædictam sententiam annotarunt: quam benè defendit idem Ioannes Luppus per. l. fin. C. ad velleyanum ibi (neq́ enim ferendum est, quasi casu fortuito interueniente, mulierem fieri indotatam, & sic à marito forsitan repelli; & distrahi matrimonii) quibus ex verbis id colligitur, vt vir ob non traditam promissam dotem possit uxorem propellere, alimoniā q́ denegare, pro hac parte legem hanc notat inibi Bald. rationemq́ decisioni reddit, quam probat Luppus. Sed mihi videtur hoc marito licere ea de causa, q non ducturus esset uxorem, nisi dotem accepisset. l. pu rè. §. si eum. ff. de doli excep. cum dos nōn detur, cessat causa, ob quam vir duxit, nimirum si uxorē expellere possit denegareq́ alimoniam, hanc sententiam secutus est lasso. §. fuerat. nume. 98. institutis de actionibus, Ripa. l. soluto. nume. 43. ff. solut. matrimo. idem probat Paulus Castrensis. l. si cum dotem. §. sin autem. numero. 4. ff. solut. matrimo. & Alexand. nume. 8. idem Alexan. l. si donatarius. §. si quis. numero. 2. ff. de condict. causa data, hanc partem defendunt plures, quos congessit dominus Couarruuias in epithome de matrimo. 2. p. c. 6. in prin. numero. 2. qui pro viribus aduersas

Nota ratio.

51

52 uersas tuetur partes contendēs non posse maritū de domo vxorem expellere eam ob causam, quod dos promissa non traddatur, cum hoc nihil attineat ad ipsum ius cohabitandi, quia lege diuina vir tenetur cum vxore cohabitare, quam non licet excepta causa fornicationis dimittere, & ante dominum Couarruuiā huius sententiæ partes defendit Cardi.c. per vestras de do.inter virum & vxo. oppositione. 4. hæc sequutus est Bald. nouc. de dote in. 6. parte priuilegio. 43. quæ sententia displicuit Ioanni Luppo his de causis, quas supra

Aduersus Card. & Bal. noue

53 posuimus, qui melius quam Cardinalis vim huius sententiæ tenuit, dicunt enim doctores, ob non tradditam dotem virum posse vxori alimoniam denegare, ac de domo repellere, ex eo verò, quod possit alimoniam denegare non tradita dote cum ex dotis fructibus ali debeat, sequitur quod possit de domo propellere.l.ex annuo.ff.de do.inter virū & vxo.l.pro oneribus. C.de iure doti.l.1.titulo.11.part.4.l.25 l.28.titulo.11.part.4. quia alimētorum verbo habitatio continetur.l.legatis. ff.de alimen.& cibar.leg. ergò qui denegare alimenta potest, non tenetur habitationem dare, nec quòd de domo vir ob hanc causam propellat vxorem, dicetur eam dimittere eo sensu, quo lege diuina dimittere prohibetur: poterit enim vir mulieri copulari in domo vxoris, quæ carnis commixtio si fit, non dicetur vxor dimissa: quod in seruis coniugatis sæpè contingit.c.1.&.c.2.de coniu

54 gio seruorum. Hæc cōclusio obtinet, non solum si promissa dos non soluatur, verum etiam si dotis pars, quià ob nō tradditam dotis partem maritus expellere potest vxorem de domo. Bald. & Paul.in.l.insulam.§.vsuras.ff. solut matrim. per.l. Iulianus. §. offerri.ff.de actio.empti. sequitur Ioannes Luppus in.c.per vestras de donat.inter vir.& vxo. notabili.3.in principio nu.2.

55 Id tamē scire operæ pretium est, quod si maritus de domo vxorem abnciat, quià dotem promissam non traddit, perdet vir lucrum, quod est habiturus ex dote, Ioannes Luppus in.c. per vestras not.3.nu.4. in prim.scripsimus supra nu.29.

56 Item si maritus vxorem non expellat, sed domi retineat, ac pascat, non tradditæ dotis vsuras petet absque animæ reatu. c. salubriter de vsuris.cuius argumento hanc opinionem firmat Philippus Corneus.consili.212. nu.1.lib.3.hæ enim non sunt vsuræ, sed interesse. cum matrimonij onera subierit. Antonius in dict.c.salubriter.Corneus.consilio.240.nu.2.lib.3.Gratus consilio.57.lib.1.

57 Vnde iuxta id, quod interest generi subisse matrimonij onera non traddita dote, vsuras repetet, nihilque amplius. Abb.in.c. salubri-

salubriter.de vsuris. nu.4. Romanus in.l.insulam.§.vsuras.ff. solut. matri. Luppus in repetitione.c.pervestras notabili.6.§. 8.nu.3.Adrianus in.4.de restitutione.§.sed dubium videtur.fol. 56.Maior in.4. distinctione.15. q.31. col.3. Molinæus de vsuris. nu.524.qui ex hoc scripsit. c.salubriter nihilnoui introducere, sed id quod iure communi constitutum erat, boc autem quod

58 interest, in eo consistit, ꝙ dote nontraddita onera matrimonij sustituit maritus, id æstimari oportet,nec refert,negociaturus esset cum pecunia maritus, aut prædia comparaturus,vt docet Caietanus.2. 2. q.78.articulo.2. ad.6.idem probat Ioannes Luppus in dicto notabili.6.§.8.nu.3 contra Ioannem de Annania & Ioannem de Ligniano qui contra nitebantur in dict.c.salubriter. sed plures contrarium probarũt,quos refert Ioãn. Luppꝰ.

59 Id tamen obiter annotemus quòd si maritus non traddita dotis vsuras non petierit,perendi ius ad eius transfertur hæredes, hæc fuit sententia Cornei consilio.165.& consilio.166.lib.

60 4.Sed intellige præscriptũ thema,quod nõ traddita dotis maritus vsuras potest petere,si post biẽnium, ex quo vxorem domi aluit, petat, non ante hoc tempus, quia per lapsum biẽnij contrahitur mora irregularis.l. fin. §.præterea.C.de iure doti.

61 Sed hoc intelligitur,nisi decẽnium labatur, nam lapso decẽnio maritus non poterit petere vsuras non traddita dotis, hæc est Baldi sententia cõsilio. 474. lib. 3. incipi. biẽnium à die ductionis puellæ. quia temporis lapsus parit vsurarum remissionẽ l.cum quidam,§.diuus.ff.de vsuris.& sententiam Baldi sequitur Alexand.consilio.74. incipienti viso titulo quæstionis lib. 5. huic opinioni fauet.l.vir vsuras ff.de donati.inter vir.& vxorẽ.

Contrariam tamen sententiam, quæ habet, quod ex lapsu decẽnij non oriatur vsurarũ remissio improbans opinionẽ Baldi, defendit Romanus consilio 517.nu.14. qui respondet textui in.l.cum quidam.§. diuus. ff. de vsuris.sequitur Alexan.in.l.quæ dotis.ff.solut.matri.nu.14.idem Alexan.consilio.56.atq; iterum consilio.63.lib.3.Angel.in.§.fuerat.nu.7. institu. de actionibus. Carolus Ruynus consilio. 224. nu.15.lib.1.communiterq; ab interpretibus reprobatur consilium Baldi teste Ioanne Luppo in. c. per vestras de donat. inter virum & vxorem notabili. 3. §. 1.numero.1.

62 Sed quamuis ex lapsu decẽnij vsurarum remissio nõ nascatur, si tamen decennio maritus vxorẽ domi alat, fateaturq; dotem recepisse, præsumitur vera dotis receptio, quod depromitur ex coniugatis. l. final & tex. auth. quod locum. C. de dote. cauta non numer. hanc senten-

tiam sequitur Bart. Socinus.l.1. ff. solut.matrimonio. nume.80. idem Socinus consilio.82. & cõ silio.122. lib.3. Decius consilio. 536.lib.4. vnde cum hæc opinio aperta lege probetur, fugiẽdus est Bellonus. consilio. 48. nume.2. qui sine lege sine valido argumento contrarias defendit partes.

Aduersus Bello um Côclu io

63 Secundò superior sententia non obtinet, quãdo dos ab vxore data euicta fuit, quia vir non tenetur eam alere, nisi de paraphernis dotem sibi constituat, Baldus nouellus in tractatu de dote.7.parte.priuilegio.42.sub dubius tamen hoc scribit: sed contrarium magis approbat Albericus in.l.1.C.de iure doti.qui ait quod in venditione agitur de euictione, quamuis promissum non sit.l.si in venditione.ff. de euictionibus, secus in dote, vbi de euictione non agitur, nisi promissum sit.l.1.C.de iure doti. quamuis dotis titulus non sit lucratinus.l.1. C. de imponend. lucrat. descriptione.lib.11.ratio huius sententiæ est, quia empto ri abest precium, vnde iniquum esset, si careret re & precio.l. exẽpto.§.fin. ff. de actio.empti. marito autem nihil abest re dotali euicta, idcirco non agit de euictione, & quamuis sustineat onera matrimonij sine dote, nõ aget de euictione, quia sibi imputare debet, qui non cauit super euictione, ideo opinio Baldi nouelli non est sine scrupulo, sed fulcitur æquitate. Gregorius scholio.3. in.l.22. titul.11. par.4.

64 Sed Baldus nouellus non videtur aduersari Alberico, qui imputat marito, quod non cauerit de euictione, ob id quòd sustineat onera matrimonij, quia si vxor paraphernа habeat, an cogi debeat dotem dare, non docet Albericus. Cogetur sanè mulier de paraphernis dare, quod cum ad sustinenda onera matrimonij constituatur, si euincatur non videtur datum, & ideo si habeat quod præstet duraturum, cogetur dare argumento.l. quoties. ff. qui satis dare coga. quod est ex mente. c. 3.de pactis (ibi opere complea tur.)

65. Tertiò supra scripta sententia non obtinet, quando vxor, quæ nupsit nulla dote constituta, habet bona paraphernа, ex quibus cogetur dotẽ dare, quod si dare renuat, maritus non tenebitur vxorem alere, quoniã maritus non tenetur ad onera matrimonij non constituta dotetẽcum mulier diues sit, quæ con stituere posit, ex sententia glo. onera auth.de non eligendo secundò nube. cuius argumento hoc scripsit Bald.l.fin. nume.11. C. de sententijs, quæ sine certa quant.profer. sequitur Luppus c.per vestras notabili.3. §. 2. nu mero. t. ex quo maritus onera impler coniugalia, cogetur mulier dotem cõstituere, vt & ipsa onera subeat Accursius scholio inci-

incipien. lege obligamur. l. obligamur. ff. de actio & obliga. dixit singularem Luppus supra. sententiam Baldi sequitur lass. l. si donaturus. §. si quis indebitam nume. 4. ff. de cond. causa dota. Contrariam tamen probat Ripa. l. 2. ff. solut. matrimonio. nume. 43. qui veriorem esse dixit per. l. final. C. de repudijs. quæ lex mulieri indotatæ, quæ viro repudium miserit, pœnam irrogat amissionis quartæ partis bonorum, ergò mulier dives erat, cum afficeretur hac pœna, neque ut sibi dotem constitueret, cogebatur, nec quod constituere noluisset, vir poterat de domo)(abijcere. quam sententiam Ripa non aptè collegit ex. l. fina. C. de repud. quæ agit de repudio, non autem de eiectione uxoris de domo, de qua tractamus.

67 Est enim maximum discrimē inter utrumque factum, cum repudio soluatur matrimonium, liceatque mittenti repudium nubere. l. consensu. C. de repudijs. l. uxoris. ff. de diuortijs, quod facere sine iusta causa permissum non est. l. consensu. & probatur ex etymo huius dictionis: dicitur enim repudium ob rem)(pudendam recusatio teste nonio: ex quo fit ut incautè egisse Ioannes Imola conuincatur, qui in Rubric. ff. solut. matrimonio colum. 3. ait olim permissum repudium sine causa ante conditas leges Codicis, quod dictum quod sit fallax, docet Iulianus. l. uxores. ff. de diuortijs. ibi (nisi malint ipsæ mulieres causam re pudij præstare) hanc perpetuā diuisionem, quam repudium cō stituit, cum matrimonium dissoluatur, prohibet fieri. l. fina. C. de repudijs. eam ob causam quod mulier diues dotem viro dare noluit: non enim hæc causa turpis est, ut repudiari uxor possit, nec doctores nostri de hac specie agunt, cum in christiana Republica lege diuina semel cō tractum matrimonium dissolui non possit: Mathæi. c. 19. Lucæ. c. 10. c. gaudemus de diuortijs, unde doctores tractant, an uxorem diuitem, quæ dotem nolit constituere, possit vir de domo repellere, alimoniamque denegare, dicunt posse, donec dotem constituat, quia alimentorum nomine habitatio continetur, dote autem constituta alet vir uxorem, domi recipiet, quia uxor est coniugali nodo manente.

Aduersus Ripā.

Aduersus Imolam.

68 Quam autem ob causam Iustinianus Imperator repudium permiserit princeps ortodoxæ fidei in incerto est, id autem temporum suorum licentiæ condonasse plures credunt, magisque tolerasse, quod probasse, ut docet Ioannes Oroscius. l. omnes populi. numero. 88. ff. de iusti. & iur.

69 Superior sententia, ut maritus repellere de domo possit uxorem, quæ dotem nolit consti-

tuere de bonis paraphernis, nō obstante iure Regio, licet iure ciuili mulier paraphernorum administrationem habeat. l. hac lege. C. de pactis conuen. in haec verba (quāuis bonum erat mulierem quae se ipsam marito cōmittit, res etiam eiusdem pariarbitrio gubernari, attamen quoniam cōditores legum aequitatis conuenit esse fautores, nullo modo, prohibente muliere, virum in paraphernis se volumus immiscere) traddit Tiraquellus in legibus connubialibus. glo. 9. nume. 1. vnde nisi mulier viro paraphernorum concesserit administrationem, vir ipse non habebit. l. final. C. de pact. conuent. idem de dominio dicemus, quod vir habebit vxore concedente, non aliter l. 17. titulo. 11. part. 4.

70 Vnde fit vt fructus parapher norum ad mulierem spectet nō ad virum. Accursius scholio. ad sustentationem. l. vbi adhuc. C. de iure. dot. idem Accursius scholio circa. l. final. C. de pactis conu. vnde maritus debet para phernorum fructus vxori, vxoris vē haeredibus restituere: quod sic accipiendum est, quòd si fructus extent, vir tenetur restituere. l. si stipulata. ff. de donatio. inter vir. & vxo. si verò consum pti sint fructus, quos prohibente vxore vir accepit, eorum aestimationem restituere tenetur. l. dehis. C. de donatio interuirum & vxorem. si autem vir vxoris permissu fructus accepit, qui industria hominis egent, non tenetur restituere. l. final. C. de pact. conue. si verò fructus naturales sint & tenues, etiam non restituet vir. l. si id quod. §. 1. & l. vtrum. ff. de donatio. inter vir. & vxor. l. omnibus. ff. de impen sis in rebus dotalis: si fructus sint opulenti restituet maritus eos, quibus locupletior factus est. l. si stipulata. §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxo. hanc distinctionem scripsit Bart. l. penultima. nume. 2. ff. ad legem falcidiam. quam falsā. doctorum approbat referente Tiraquello in legibus connubialibus glo. 9. numero. 2. hanc distinctionem dicit receptam communiter dominus Couarruuias desponsalibus. 2. parte. c. 7. §. 1. numer. 2. idem testatur Gregorius scholio secundò in. l. 17. titulo. 11. par. 4. Aliter autem necomnino ex

71 tra rem distinguit Bald. consilio 275. nume. 4. lib. 3. idem Bald. consilio. 428. numero. 1. lib. 5. quam distinctionem magis approbat Gregorius suprascriptus. Sed huiusmodi parapherno

72 rum distinctio in Hispania cessat, cum omnia bona & lucrum quod cōstante matrimonio quaeritur, vtriusque coniugis sint. l. 1. fin. titulo. 3. lib. 3. fori. l. 4. titulo. 9. lib. 5. nouae compilationis. neclocum in hoc principatu habet recepta sententia, vt scripsit Montaluus scholio final. l. fin. titul. 3. lib. 3. fori. Gregorius supra

supra Ioannes Luppus in Rubric. de donatio. inter vir. & uxor. §. 62. nume. 10. & nume. 11. Xuarez. l. 1. titulo de las ganancias lib. 3. fori. nume. fin. Antonius Gomez in. l. 50. Tauri numer. 11. & nume. 33. & nume. 71. hinc fit, vt paraphernorum dominium, administrationem quod maritus habeat, fructusque suos faciat, sicut fructus dotis, qui vtriusque sunt legibus Regnis supraposit is. Grego. scholio mag. versiculo in Regno vero in. l. 6. titulo. 11. part. 6. traddit frater Franciscus Alcocer Franciscanus Religiosissimus vir apprime doctus, innocuæque vitæ candore & sanctitate venerandus in tractatu de Ludo. c. 14.

73 Quæ leges Regiæ moribus Cordubensium cum non sint receptæ, ipsaque vrbs Corduba iure communi vtatur, quo paraphernorum fructus mulieri cedunt, cum lucrum constante matrimonio quæsitum mariti sit, sequitur quod in illa vrbe distinctio Bartoli præscriptaque communis opinio seruanda est, cogeturque mulier ex paraphernis dotem dare, quod si renuerit, nec aletur à marito, sed si mulier dote constituta nubat, dosque euincatur, cogetur se familiamque alere de paraphernis, Baldus nouellus tractatu dotis. priuilegio. 43.

74 Quartò limitatur hæc sententia, si pater mariti & ipsa vxor egestate opprimmantur, alimentisque indigeant, nec vtrique pascendo mariti facultates sufficiant, alet in hac specie filius patrem, non autem maritus vxorem. huius opinionis author est diuus Thomas. 2. 2. q. 26. articulo. 11. idem Thomas in. 4. distinctione. 29. q. 7. ad tertium. quam opinionem veram esse validioribus argumentis à iure ductis probat Fortunius in. l. veluti. ff. de iusti. & iure. numero. 37. ea maxime ratione innititur, quod natura ipsa filius patrem exhibere impellatur, à quo genitus educatusque sit.

75 Quintò limitatur supra scripta sententia si vxor adulterium commisserit, quià adulteram vxorem maritus alere non tenetur. hæc sententia colligitur ex Accursio. l. fidei commissum. C. de fidei commissis. ex quo eam deduxit Bald. c. ex parte. de consuetudine. nume. 7. qui ad idem allegat Accursium. l. ab hostibus. §. final. ff. solut. matrimon. idem approbat Ioannes Luppus Rubric. de dona. inter vir. & vxor. §. 78. numero. 7. scripsit Paulus Castrensis consilio. 392. Federicus de senis consili. 277. incipi. domino Corrado. quos sequitur Bologninus. consilio. 23. versiculo plus dico. Cumanus consili. 175. idem Cumanus consilio. 154. Bart. consilio. 75. incipit domine potestate. sequitur Iacobus Nouellus tractatu defensionum titulo quæ personæ accusare nō possunt. nu. 46.

idq; approbat ipse Ioánes Luppus in Rubri. de donatio. inter. 76 §. 64. numero. 9. qui hanc sententiam obtinere ait, si mulier adulterij rea à viro diuertat, quia in hoc casu à viro non repetet, quod in se alenda consumpserit. ad hoc allegat Bernardum scholio. 1. in fine. c. signi ficasti. de diuortijs.

77 Hæc sententia non tantum locum habet in ea, quæ adulterij rea est, verum in vxore quæ in lasciuis actibus est deprehensa, in osculis sanè aut amplexibus, vt Baldo placuit in c. tuæ. numero. 14. de procuratoribus, qui dotem ob id perdere mulierem scribit, ergò necq; aletur à viro, quæ doctrina vbicq; circumfertur, eamcq; validioribus argumentis comprobat Ripa Rubrica de iudicijs. numero. 12. & sequentibus. Dominus Couarruuias de sponsalibus. c. 7. §. 6. numero. 2.

78 Vnde sanctè iure ciuili statutum est mulierē dotem eam ob causam perdere, quòd promiscua virorum balnea intret. l. final. C. de repudijs. si libidinis causa intret, vt lex ait, notat Ripa Rubrica de iudicijs. numero. 18.

79 Item si vxor marito prohibēte spectandorum ludorum gratia eat in amphiteatra, dotem perdet. l. consensu. C. de repudijs. notat Ripa. Rubrica de iudicijs numer. 19. ergò & alimenta ab inuito viro non habebit, potest enim hac de causa maritus repudium vxori mittere, de qua re multa scribit Tiraquell. in legibus connubialibus. l. 16. numero. 37.

80 Hæc etiam sentētia rectè procedit vice versa, si maritus adulter sit, quem vxor de dote alere non cogetur, quamuis egestate laboret, si iudicis sententia separatio constituta sit, quià vir peccauit in legem coniugij, ergò non consequetur lucrum ex matrimonio, quod impugna uit. tex. l. ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrimonio. c. quia frustra. de vsuris. notat Baldus. l. vbi ad huc. C. de iure doti. sequitur Ioannes Luppus in Rubric. de dona. inter vir. & vxorem. §. 64. numero. 12. idem Ioannes Luppus in. c. per vestras. §. 19. numero. 2. ante nota bilia.

81 Sextò limitatur superior sententia, si vxoris bona ad fiscum deuoluta fuerint propter hoc, quòd mulier impietatis in Deū rea sit, quæ si perpetuò in carcerem detrudatur, eam maritus alere non cogetur, quia mulier culpa sua indotata est: ergò vir non cogetur alere. l. final. C. ad Velleya. necq; est in viri obsequio, vnde vir alere non tenetur, hæc fuit sententia Ioannis Luppi in Rubrica de dona tio. inter vir. & vxor. §. 64. num. 7. qui tamen non adhæsit tutus huic sententiæ, sed æstimatoriι locum dedit. hanc tamen opi nionem

nionem tamẽ certam defendit dominus Iacobus septimancensis in institu. catholi. c.26. nume ro.8.

82 Septimò limitatur superior sententia quando bona, de quibus pascenda est vxor, vir in iusto titulo quæsierit, nam ex his ali non debet vxor, Hostiensis in summa de pœnitentia & remissione. §. quibus & qualiter versiculo quid de rapina. in fine sequũtur plurimi, quibus astipulatur Ioannes Luppus in rubrica de donat. inter virum. & vxo. §.65. nume. 2.

83 Quæ inferuntur ad dificilem quæstionem: virum æs alienum in pascenda vxore ac liberis cõsumptum, quod pater familias mutuò accepit, ab vxore liberis vè repeti possit, ex eo quod in eorum vtilitatem versum sit, si vir non sit soluendo. in qua quæstione Bart. in. l. his solis. nume. 2. ff. de cond. inde b. ait argumẽto eorum, quæ inibi Accursius traddit, ꝙ à filijs repeti posit & ab vxore, sed ipse Bartolus in ancipiti quæstione sententiam dicere ausus non est, sed æstimationi locum reliquit. ipse tamen Accursius in. l. his solis. quærit, vtrum ab eo exigi pecunia posit, ad cuius vtilitatem versa est, si ille qui mutuam pecuniam accepit, non sit soluendo. Accursius exigi ab eo pecuniam posse ait, si lucrosa de causa eius commodo pecunia accessit, argumento. l. final. ff. de eo perquem fact. erit. vbi Vlpian. ait actionem dari actori (quanti sua interest) aduersus eum, qui dolo fecit, quo minus reus in iudicio vocatus sisteret, si verò is, qui dolo fecit quominus reus in iudicio sistat, soluendo non sit: datur actio aduersus ipsum reum æquitate suadente: huic decisioni rationem subijcit ipse Vlpianus, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat, & alter damno afficiatur. quæ ratio in proposita specielo cum habet, esset sanè iniquum, quod ex dolo patris filij lucrum facerent, is verò, qui patri mutuam pecuniam dedit, rei propriæ detrimentum patiatur, vnde à filijs pecuniam condici, si pater non sit soluendo, æquius ac iustius est.

84 Secundò pro hac parte adducit Bart. l. planè si filium. §.1. ff. de leg.1. ibi quidam seruum hæredem instituit, seruiꝙ dominum rogauit, vt hæreditatem restitueret, dominus seruum alienauit, quisnam hæreditatem restituere tenetur, emptor serui, an venditor, quæstionis erat, & venditorem cogendum esse restituere Vlpianus ait, ꝙ si venditor soluendo non sit, restituet hæreditatẽ emptor, apud quem est ipsa hæreditas. ergò idem in proposita specie obseruandum est, in qua eadẽ est ratio, vt Bartolo placuit.

85 Tertiò pro hac parte adducitur. l.2. versiculo æquissimum.

ff. ad leg. Rhod. de iactu. vbi navis levandæ gratia iactus merciũ factus est, contributione eorum, quorum res saluæ sunt, sarciri damnum debere lex decernit. rationem huic decisioni Paulus reddit, quia æquissimum est, commune detrimentum fieri eorum, qui propter amissas res aliorum consequti sunt, vt merces suas saluas haberent.

86 Quartò hanc opinionem fulcit. l. ei qui seruo. §. fin. C. quod cum eo. vbi qui eum procuratore negociorum vè gestore cõtrahit eius fidem sequutus, si in rem domini pecunia versa sit, actionem habet aduersus dominum. idem in proposito statuetur, vt aduersus vxorem filios vè actio detur, si eorum cõmodo pecunia accesserit. exqua lege hoc collegerunt Bald. Paulus Castrensis & reliqui doctores, & quasi notabilem pro hac parte adducit Bart. in. l. si pupilli. §. 1. numero. 5. ff. de nego. gest.

87 Quintò hæc opinio ea ratione commendatur, quia pater inops filium exhibere non cogitur. l. si quis à liberis. §. si mater. vbi notat Accursius scholio necessariò. idem Accursius scholio pietate in. l. Nesennius. ff. de nego. gest. vnde si inops pater filiũ exhibeat, id facit, quod iure facere non tenetur, vnde eum soluendo pater non sit, si credita pecunia vtilitati ac commodo filiorum accesserit, ipsi filij conuenientur actione de in rem verso. argumento. l. ei qui seruo. §. final. C. quod cum eo.

88 Sextò hanc opinionem fulcit. l. si me & titium. & . l. si eum seruum. ff. si certum peta. vbi statuitur, quod si id, quod meum est, ad te perueniat, potero à te condicere, ne ex alieno locupletior sis, quod obtinet, vt nostri interpretantur doctores, si ex causa lucratiua ad te perueniat, quo casu à te potero condicere, sed alimentorum causam lucratiuam esse certum est, vti tradidit Bart. in. l. his solis. ff. de condictio. in deb. ex quo hoc deduxit Gomez Arias in l. 61. Tauri. numero. 7. qui ait filium à patre alimenta habere ex causa lucratiua, opposi tamq; esse causam ereditorum, quæ onerosa est, agunt quippè creditores detuenda re propria, vti Baldus ait in. l. 2. C. de reuo. ĥs quæ in fraud. cred. numero. 2. cui accedit Iass. in. §. item si quis in fraudem. numer. 32. institu. de actionibus. his innitens argumentis hanc opinionem, quæ habet, q in proposita specie filij conueniri possint, sequitur Angelus in. l. his solis, cui accedit Iass. numero. 2. idem Iass. in. l. si eum seruum. in principio. numero. 1. & in. l. si me & titium numero. 3. ff. si certum peta. idem Iass. in. §. actiones autem depeculio. numero. 43. institutis. de actionibus. loã-

nes

nes de Plat in. l. vxorem in fin. C. de decurio. lib. 10. Cæpola cautela. 246. Romanus singulari.213. incipit pater pauper. Hippolitus singulari. 224. in fine. Cremensis notabili.37. Zasius in. l. si eum seruum. numero.4. Purpuratus numero.5. ff. si certum petatur, Ioannes Luppus in Rubri. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. numero.6. vbi nihil affirmat, ipse tamen Ioânes Luppus in. l. 61. Tauri. numero. 11. ait hanc opinionem sibi placuisse postquam dato otio rationes vtriusq; partis pensitauit. cui accedit Castillus numero.24. Gomez Arias. numero. 7. tradidit Corneus in. l. his solis. numero. 1. & .2. ff. de condictio. indeb.

89 Contrariam in hoc articulo sententiam, quæ habet, quod à filijs pecunia condici non possit, defendit Decius in. l. si eum seruum. numero.1. ff. si cert. pet. qui ea ratione innititur, quod creditor cum filijs non contraxerit, sed patri mutuam pecuniam dederit, cuius fidem sequutus facilitatis suæ incommoda defleat, qui minus idoneo debitori crediderit. pro qua sententia adduco. l. qui bona. §. de illo. ff. de damno infecto. c. dam num de Regulis iuris lib. 6. nec in consideratione erit inquem vsum pecunia versa sit. l. cum cui. C. de actio. & obligat. l. si is qui. C. de posi[illegible], vbi nec ei qui mutuam pecuniam dedit, neq; ei qui pecuniam deposuit, datur actio aduersus eum, ad quem pecunia peruenit, si consumpta sit.

90 Secundò pro hac parte adducit sententiam Bartoli in. l. si eum dotem. §. fin. numero.10. ff. solut. matrimonio qui ait, quod si ea pecunia, quam quis mutuò accepit, merces comparauerit, mercibusq; stantibus mortuus sit, si æri alieno per soluendo defuncti facultates non sufficiant, quamuis merces stẽt, creditor in pecuniam, quam credidit, priuilegium exigendi non habebit, huic sententiæ crebrius doctores accessere, vt tradit Alexand. l. si cum dotem. §. fin. numero.5. idem. scribit Iass. l. creditor. 1. numero.5. ff. si cert. petat. Cassaneus in cathalogo gloriæ mundi. 12. parte. consideratione. 99. limitatione. 3. his ductus argumentis sententiam Decij sequutus est Alciatus in. l. si eum seruum, numero, 7. ff. si cert. petatur. Quæ opinio, quãuis æquitati naturali non conueniat, desinit tamen ex. l. 3. §. 1. versiculo & regulariter. ff. de in rẽ verso, vbi aduersus dominũ ita demum agi potest actione de in rem verso, si ille qui negotiũ gessit, negotiorũ gestorũ habere actionẽ: pater autẽ, quia pater est, intelligitur filios exhibere, non autẽ quasi negociorũ gestor, ergò in proposito negotiorum gestorũ actio cessat aduersus filios. l. alimenta. l. si paterno affectu. C. de neg. gest. igitur aduersus

uersus filios, qui ex credita patri pecunia aliti sunt, non dabitur actio creditori paterno, cum pater ipse in hoc casu negociorum gestorum actionem non habeat.

91 Tertiò huius sententiæ partes fulcit.l.61. Tauri.in hæc verba (y ansi mesmo mandamos que quando se obligare amancomun marido y muger en vn contracto ò en diuersos que la muger no sea obligada à cosa alguna: saluo si se probare que se conuertio la tal deuda en prouecho della: ca entonces mandamos que por rata del dicho prouecho sea obligada: pero si lo quese conuirtio en prouecho della fue en las cosas quel marido le era obligado à dar ansi como en vestirla y darle de comer y las otras cosas necessarias: mādamos que por esto ella no sea obligada à cosa alguna) vnde cum vxor conueniri non posit pro ea pecunia, quæ marito credita est, vt vxorem aleret, si maritus soluēdo non sit, apparet idem ius obseruandum esse in personis liberorum, quià æqua lance conueniri non debeot, cum eadem sit ratio in vtrisq;. Propterea sanè à creditoribus viri vxor non conuenitur pro pecunia credita marito, quam ipse in alimenta vxoris erogauit, quià vir alendo vxorem obligationi, qua astrictus erat, satisfacit: ipsaq; mulier à viro alimēta capit ex causa onerosa: quod in persona filij locum habere videtur, cum vxor & filius patri maritoq;, à quibus aluntur, operas præstare debent, vt alio in loco ponemus.

Aduersus Castillum

92 Hanc opinionem si quis sequi velit, argumenta, quæ contrarias partes tuentur, hoc modo diluet: primò etenim huic opinioninon obstabit.l.61.Tauri. quam pro hac parte ponderat Castillus. nume. 24. ex eaq; argumentum sumit à contrario sensu: ea etenim lege decretum est, ne vxor à mariti creditoribus conueniatur pro pecunia credita viro, quæ bono mulieris accessit, in idq; maritus erogauit, quod præstare vxori tenebatur, vt victum vestitumq;: ergò si præstare vir non tenetur propterea, quià inops sit, condici ab vxore pecunia poterit ex eo, quià ipsi vxori profuisset, argumento.l. ei qui seruo.§. final. C. quod cum eo.

93 Sed hoc argumentum ex lege Regia depromi non debet, quià obligatio alendæ vxoris non abrumpitur ob inopiā mariti, cum vir vxorem alere perpetuò teneatur, huius tamen obligationis effectus suspenditur, dum vir eget, vt colligere facile est ex his, quæ scripsit Craueta. consilio. 199. lib. 1. vnde si maritus inops vxori alimenta subministret, legali obligationi satisfacit, tamēq; si diues esset, cum alendæ vxoris obligatio semper maneat: quod ex eo fit, quia

quia iure naturæ vir alere tenetur vxorem propterea, quia onus hoc est sequella matrimonij, Baldus. l. 1. §. ius naturale. numero. 6. in fin. ff. de iusti. & iur. idem in persona patris statuemus, qui eodem iure filios alit, vt scripsimus in. §. parens.

94 Item huic sententiæ non obstat. l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb. qua prohibemur cum alterius detrimento fieri locupletiores, hoc obtinet, si detrimentum culpabile sit, non verò si inculpabile, vt in hac specie, cum filij citra culpam cum paterni creditoris detrimento locupletentur, culpa enim facilitati paterni creditoris ascribetur, qui homini crediderit, qui soluendo non sit.

Item non obstat. l. si me & titium & . l. si eum seruum. ff. si cert. petat. hæ quippè leges ad propositam quæstionem nihil faciunt, agimus enim de eo cui credita pecunia fuit, quo facto debitor pecuniæ dominium adeptus est, quam arbitrio suo potuit in quoscumq; vsus prodigere, argumento. tex. in. l. in re mandata. C. mand. sed in specie. l. si me & titium & . l. si eum seruum: Petrus errore ductus existimauit rem, quam accipiebat, ad se pertinere, cum aliena esset, eamq; vendidit, ac eum domini detrimento lucrum fecit, domino Petrus obligatus non est, quia nullum negocium cum domino contraxit, sed quia precium ad eum peruenit, bono & æquo introducta est actio subsidiaria, quæ domino datur, vt precium Petro cōdicat, cum sine culpa domini ad Petrū peruenit. In contractu mutui diuersum statutum est, cum iussu permissuq; domini pecunia creddita ad debitorem perueniat, ad eum q; dominium translatum sit, vt traddidit Decius in. l. si eum seruum, numero. 1. ff. si cert. pet.

95 Ex hoc apparet nihil obstare Decij sententiæ. l. fin. in principio. ff. de eo per quem factum erit: vbi actio subsidiaria Domino datur aduersus eum, qui rem tenet, ne dominus sine sua culpa damnum patiatur.

Item huic opinioni non obstat. l. planè si filium. §. 1. ff. de leg. 1. quia in specie legis emptor fuit in culpa comparando rem, quæ iussu testatoris restituenda erat, vnde emptoris odio & fauore testamenti, ne fidei commissum subuertatur dolo venditoris, introducta actio subsidiaria fuit aduersus emptorem, si venditor non sit soluendo, sic legis intentionem accipiendam esse docuit Socynus in. l. fin. in principio. numero. 8. ff. de eo perquem factum erit, quæ interpretatio crebrius recepta est, vt scripsit Salicetus in. l. ijs solis. ff. de condi. indebiti.

96 Item ne huic sententiæ obstet l. fin. in principio. ff. de eo perquam factum erit, eam interpretatio-

tationem sequemur, quam multi doctores approbarunt, vt lex hæc in persona eius loquatur, qui longa possessione dominiũ rei sibi quærebat, vt præscriptio abrumperetur, possessorem rei dominus in iudicium vocauit, cuiuspiam dolo factum est, ne reus in iudicio sisteret, quo facto possessor cæptam præscriptionem adimpleuit, & rei dominium perfecta possessione sibi quæsiuit, propterea, si is qui dolo fecit, quominus in iudicio reus sisteret, soluendo non sit: datur actio restitutoria aduersus ipsum reum, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat, & actor damno afficiatur, hæc tradidit Socynus. l. fin. in principio. nume. 8. Quæ interpretatio rationem habet, quia in proposito cessat ratio propterquam præscriptio introducta est, scilicet odium desidis ac negligentis circa rem suam. c. placuit. §. hæc autem. 16. q. 3. rei etenim dominus reum tempore in iudiciũ vocauit, quam ob causam negligentiæ damnum non patitur: inde fit, vt si is qui dolo fecit, quominus in iudicio sistatur, soluendo non sit, actor in eum statum reducatur, in quo fuerat, quando reum in iudicium vocauit, vt aduersus reum agere possit, hoc æquitatis ratio suadet, qua ipsa præscriptio introducta est. l. 1. ff. de vsu capio.

97

98 Item huic Decij opinioni nõ obstat. l. 2. ff. ad leg. rhod. de iactu. vbi actio principaliter datur aduersus magistrum nauis, quòd si nauis magister soluendo non sit, cum ijs agendi copia tribuitur, quorum merces saluæ sunt, vt detrimentum proportione communicetur, quod fit ex tacita conuentione eorum qui vehebantur in naui: ne merces perirent, vti colligitur ex Fulgosio in. l. 2. ff. ad lega. rhodi. de iactu. numer. 2. qui ait in hac specie in lege proposita negociorum gestorum actionem dari ei, cuius merces iactæ sunt, quia qui mercium suarum iactum fecit, vtiliter negocia gessit eorum, quorum merces saluæ sunt.

99 Item Decij sententiæ non obstat. l. ei qui seruo. §. fin. C. quod cum eo. vbi actio de in rem verso aduersus dominum datur ei, qui negociorum gestori credidit, si ipse negociorum gestor soluendo non sit, quando in rem domini pecunia versa est, sed pater inops non cogitur filios exhibere. l. si quis à liberis. §. si mater. ergò si alat quasi negociorum gestor filiorum intelligitur: vnde si soluendo non sit, à filijs, quod patri creditũ est, cõdi ceretur, cum in eorũ vtilitatem sit versum. Hoc modo pro contraria parte legis verba perpẽdunt doctores, quæ verborũ inductio Decij opinioni nõ obstat ex eo, quia obligatio, qua pater astringitur filios exhibere, non ab rũ

pitur

pitur ac euanescit propter inopiam patris, sed magis suspenditur, vt supra scripsimus: vnde pater numquam intelligitur qua si negociorum gestor filios exhibere: sed iuris naturæ præcepto paternoq; amore & pietate. argumento. l. si paterno. C. de nego. gest. ob hancque causam alimenta præstitisse semper intelligitur, vt sentit Accursius scholio pietate. l. nesenius. ff. de nego. gest. tradit diffusius Rui nus consilio. 145. nume. 3. lib. 4. Idem autem quod supra scripsimus. nume. 93. vt obligatio, qua pater astringitur filius exhibere, numquam extinguatur, sed tantum iusta ex causa suspendatur, depromitur ex. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. vbi liberorum educatio dicitur esse iuris naturalis: ergo perpetua est obligatio, cum ratio ciuilis corrumpere non potest. l. eas obligationes. ff. de capit. dimi. §.

100 Sed naturalia. institutis de iure natu. quæ dictio illa (educatio) demonstrat, hoc enim est discrimen inter hæc verba alo, & educo, quod alere ad tempus exhibere sit, educare perpetuum, vt Nonius Marcellus ait, cuius bona pace dixerim, discrimen hoc inter hæc verba constitui non potest, quæ eandem significationem habent, vt deducitur ex Cicerone. lib. 2. de natura Deorum pagina. 273. (omnium autem, inquit, rerum quæ natura administrantur seminator & parens, vt ita dicam, atque educator & altor est mundus, omniaq; sicut membra & partes suas nutricatur & continet) Quòd autē educo verbū non significet in perpetuum nutrire ex Boetio depromitur lib. 1. de consolatione prosa. 2. tu es ne ille (ait) qui nostro quondam lacte nutritus: nostris educatus alimentis: in virile animi robur euaseras.

101 Hæc autem quamuis pro opinione Decij adducta sint, non me impellunt, vt eius opinioni accedam, qui contrariam tamquam receptiorem & veriorem probo: quæ lese iuris naturalis defensione tuetur, à quo iubemur, ne cum alterius detrimento locupletiores simus, cui opinioni non obstat. l. eum cui. C. de actionibus & obligatio. quæ agit de ea pecunia, quæ ex mercium venditione redacta ad negociatores peruenit: quam creditor à possessore non condicit, quia ex causa onerosa ad eum peruenit.

102 Item non obstat. l. si is qui. C. depositi, vbi qui depositam pecuniam credidit suo nomine, ius obligationis sibi quæsiuit, nec aduersus debitorē actionē habet is, qui deposuit. Quæ sententia obtinet in actione directa, quia vtilē mandatam actionē habet aduersus creditorē. l. quamuis. C. si certum petatur, eadē ratione si is qui deposita pecuniā accepit, soluendo non sit, aduersus

sus debitorē cui credita est, sub sidiaria actione experiri poterit qui deposuit, Accursius scholio penulti. in. l. quamuis. C. si certum petatur. cui opinioni fauet. l. final. ff. de nego. gest. in hac ipsa facti specie nos loquimur, vbi aduersus filium agitur actione subsidiaria, qui alitus est à patre ex pecunia credita, ipseq; pater soluendo non est.

103 Item huic opinioni non obstat. l. 61. Tauri. quæ huic sententiæ magis aduersari videtur, nisi mentem & propositum legis pensitemus, quod longè differt ab eo, de quo agimus: duplex enim facti species inciderat, vtriq; lex satisfacit.

Declaratur lex Regia.

Primò irritam facit intercessionem vxoris pro marito: secundò si vir & vxor consponsores sint, insolidumq; obligationi astricti, si res in obligationem deductæ ad vtilitatem mulieris versæ sint, marito petente conuenitur vxor pro summa vniuersæ obligationis, sed non semper obtinet, vnde in quo casu locum non habeat, lex ipsa demonstrat: non enim ferendus est vir, qui dicat in suam vtilitatem vertisse vxorem, quæ in id prodegit, quod vir vxori præstare tenebatur, veluti alimenta aut vestes pro dignitate & ordine suo, vnde maritus in partem debiti cōuenietur, cum maritus vxorem exhibere teneatur. l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimo. l. quod si nulla. ff. de relig. & sumpti. fune. ini biq; Bartolus annotauit. hoc modo interpretanda sunt hæc verba legis Regiæ, quod ex Antonio depromitur legis interprete: ipse tamen latius explicabo.

104 Suppono q; iuxta iuris ciuilis Regulas, q; si plures rei debendi insolidum constituantur, contracti autem debiti vtilitas in cuiusq; cōmodum æquis par tibus cesserit, in partes viriles singulos esse conueniendos, in reliquis vero partibus alter alterius fideiussor esse intelligitur. Accursius scholio intercessionem in. l. vir vxori. §. mulier. ff. ad Velleianum. sequitur Bart. l. si constante. nume. 35. ff. solut. matrimonio, quam sententiam communiter receptam esse attestatus est Iass. in. l. si constante.

105 nu. 48. ff. solut. matrimonio. Huius sententiæ manifesta ratio est, quia in proposito contractu fucus esse intelligitur, quæsitoq; colore contrahitur: & duo rei dicuntur, qui verè consponsores non sunt, sed magis recipro ci fideiussores. Bart. l. Reos. nu-

106 mer. 1. ff. de duobus reis. Vnde fit, vt si ad vtilitatem vnius tantum totius debiti commodum versum sit: cum alter fideiussor sit, si is, qui fideiussor est, ob signatis sumptibus pro tribunali petierit, vt consponsoris vires excutiantur, hoc vt fiat iudex percipiet, nec capi pignora fideiussoria patietur, do-

nec principalis verique rei captapignora distractaque sint: quæ si debitis soluendis non sufficiant, fideiussoris, qui quasi reus promisit, pignora distrahentur, vt debito satisfaciat. Bart. auth. hoc ita. num. 29. C. de duo bus reis. sequitur Paulus Castrē sis inibi. nume. 16. idem Paulus. l. vnde quæritur. nume. 15. ff. com modati. in eadem opinione fuit idem Bart. in. l. 3. §. vbi duo rei. nume. 15. ff. de duobus reis. Hipolitus in Rubri. ff. de fideiusso ribus. nume. 65. idem Hipolitus singulari. 2. & singulari. 370. Ripa. l. si ex toto. §. 1. nume. final. ff. de leg. 1. Ioannes Luppus in. c. per vestras not. 5. nume. 10. hanc sententiam fulcit. l. vnde quæritur. ff. commodati. vbi si vehiculum duobus simul locatum sit, vtrique competit furti actio, vnde fit, vt si alter agat, & alter locati actione conueniatur, qui furti non egit petere poterit, vt suo periculo suis que sumptibus conueniatur is, qui furti actione agēdo lucrum ex re commodata adeptus est, vnde apparet, quod si duo insolidum debendi rei constituantur, vnique tantum lucrum contractus cedat, is conuenietur tantum, altero petente vt suo periculo suisque sumptibus conueniatur.

107 Contrariam sententiam defendit Bald. l. 1. C. de conue. fisci debito. lib. 10. qui ea ratione innititur, quòd quando duo rei obligandi constituuntur insolidum, tacito consensu renuntiare huic beneficio intelliguntur, quo cum se abdicauerint, eo vti lex prohibet. l. cum apparebit. ff. locati, vbi qui pluribus locauit singulorum insolidum intuitus personam, electionem habebit conueniendi quem velit: quæ electio ipsi non est auferenda, si actiones suas aduersus cæteros præstare non recuset.

Secundò pro hac parte adducit Baldus. l. penultimam. C. de conueni. fisci debito. lib. 10. vbi fisci debitores nulla exceptione obstante coguntur debitis satisfacere. hæc Baldus.

108 Ego quidem Bartoli sententiæ accedo, quæ me hercule & crebrior est, cui non obstat. l. cū apparebit, quæ recentiori iure corrigitur, vti inibi notat Accursius scholio pen. per tex. in auth. de duobus reis. §. 1. collatio. 7. Accursii sententiam sequuntur Bart. Paulus Fulgosius & Salicetus. idem Salicetus in auth. hoc ita. nu. 2. C. de duobus reis. inibique Cynus. nu. 2. quibus reliqui astipulantur. & quamuis maneat forma concipiendæ obliga-

Aduersus Bald.

109 tionis consponsorum (hoc voca bulo appellat Cicero eos, qui simul debendi rei constituuntur, in libro. 6. epistola. 18.) qua vtuntur iure consulti, nec introducta sit noua forma lege noua, vti Cynus ait in authenti. hoc ita. cui omnes accessere, vti attestatus est Bart. nu. 1. non enim Marcellus obligationis concipiendæ

dæ formam constituit in.l.cum apparebit,sed retulit formā ini ti cōtractus,quæ proposita fuit, secundum quam formam ipse respondit: quod responsum lege noua correctū est. cūq; Marcellus decisionem colligeret ex forma obligationis præscripta, sequitur quod ex obligatiōe cōsponsorum concepta secūdum eam formam non nascitur ius conueniendi insolidum reum: quem actor elegerit, absq; eo quod ius electionis auferri possit, sed auferetur electio, si ille qui conuenitur insolidum, petat suo periculo suisq; sumptibus vires substantiæ consponsoris excuti, ea de causa quod totius obligationis cōmodum in eius vtilitatem sit versum,argumento.l.vnde quæritur.ff.com

110 mod.quæ decisio in eo quidem iudicio non obtinebit, si in specie.l.cum apparebit.actum esset vt insolidum singuli rei conuenirentur. Sed cum ipsa lex iure nouo correcta sit, quamuis obligatio duorum reorum cōcepta sit in hunc modum,vt singuli in solidum teneantur,non possunt tamen singuli insolidum conueniri,nisi in eam partē, quæ eius bono accessit. auth. de duobus reis.in principio. l.10. titulo.12. part.5.consequens est exceptionem, nequis conueniatur, donec excutiantur vires substātiæ eius, qui ex contractu commodum adeptus est,etiā hodie manere,ac retinuisce re:vti Bartol9 & doctores traddidere. Vnde quoquoquis se vertat,Baldicpin tentionem rimetur, & pensitet, non poterit non increpare hominem tanto odio affectum in magistrum, vt si eius sentētiam iure non posit, iniuria tamen euertere conetur, legibusq; vta

111 tur antiquatis. Bartoli sentētiæ non obstat. l. pen. C. de conue. fisci.debit.lib.10.pro cuius legis interpretatiōe suppono, dictionem hanc(frustratio)deceptionem significare. Cicero lib. 10. adLutium plancum.epistola.23 in hæcverba.in quo hanc capio voluptatem,quod certè quo magis me petiuerunt, tanto maiorem his frustratio dolorem attulit. idem colligitur ex Ennianis versibus Gellio referēte lib. 18.noctium atticarum. c.2. & Erasmo chiliadis tertiæ centuria.8. paræmia.7. in spē frustra tam. & paræmia.36. frustratus conatus.

112 Suppono item dictionē hanc (nomen) significare tum debitum,tum ipsum debitorem,negociatores enim in codice scribunt nomina debitorum & causam, debitiq; titulū, accepti ex pensiq; rationes. inde nomē ex pūgere dicimus, idest debitum delere.Britannicus in Iuuenalis satira.7. qui venit ad dubiū grā di cum codice nomen. Cicero lib.7.in verrem.pagina.231. iste hominem arripi à tribunali, & in carcerem cōijci iubet,ille clamare cum raperetur:nihil semi-

serum

ferum fecisse: nihil commisisse: pecuniam sibi esse in nominib9: numeratam in præsentia nō habere.) Alciatus in. l. iustum. C. de ædēdo. Budæus. in. l. 1. in principio. ff. ad Macedonianū. Cōnanus lib. 7. commentariorum iuris ciuilis. c. 2. nu. 4. hæc dictio (nominibus) qua Imperatores vsi sunt in. l. 1. C. de conuen. fisci debit. in hac significatione accipitur, vti docuit Alciat. in. l. nominis & rei. ff. de verb. significatio.

113 His sic suppositis constituit. l. penul. ne rj, quisisco debent suis nominibus, idest accepti titulo, fiscum frustrentur, idest decipiant, subtrahant q debita fiscalia delegatione debitorum, lex enim non agit de his qui simul fisci debitores erant, vnde cum de consponsoribus non agat, non est quare trahatur in causam duorum reorum. Explossa igitur Baldi opinione Bartoli sententia approbanda est, cui fauet lex. 61. Tauri.

114 Hæc tamen sententia Bartoli contrahi debet, vt tantum locū habeat, in contractibus bonæ fidei, de quibus agit. l. vnde quæritur. non autem incōtractibus stricti iuris, quales sunt fideiussio & stipulatio, nam si initio cōtractu stricti iuris insolidū duo obligentur, vnusq insolidum cōueniatur, qui vires substātiæ alteri9 discuti petat ex eo, quòd initi contractus commodum ad alterius tātum vtilitatem sit versum, licet suo periculo suis q tīmpibus id fieri postulet, audiendus non est, nec exceptio sui cōdetur. Bal. l. 1. C. de conue. fisci. debit. argumento ipsius legis. quæ Baldi opinioni apprime fauet.

115 Ex hoc fit vt cum nostra tempestate scribarum vsu introductum sit, vt in omni contractu stipulatio interponatur, in omni q conuentione, q opinio Bartoli quæ communiter approbata est, manet inutilis, ac sine effectu, cum cesset beneficium excussionis, limitabitur q lex. l. 61. Tauri. quæ in secunda sui parte non potest ad praxim redduci. Ea autē quæ latius scripta sunt, vt in compendium trahamus, ex ijs quæ disputata sunt, apparet, veram esse communem sententiam, quæ habet, q si ea pecunia, quam quispiam mutuò accepit, vxorem filios vè pauerit, si ipse non sit soluēdo, vxor filij q hoc nomine cōueniantur ea de causa, q in eorum vtilitatem pecunia versa sit, quod ratione æquitate q naturali introductū est, ne quis cum alterius detrimēto locupletior fiat. l. nam hoc natura. ff. de condi. indeb. vnde quod cuiuspiam est, si apud alterum deprehendatur, vēdicatur ab eo, & domino restituitur. l. hæc condictio. ff. de condictio indebiti. quod in proposita quæstione summa cum ratione statuendum est.

116 Hactenus tractatū est de his,

quæ maritus mulieri suæ dare debet, consequens est agere de his, quæ viro demortuo superstiti vxori hæredes viri dare tenentur. Id primò scire operæ pretiũ erit, an hæredes mariti teneantur viduam vxorem exhibere, quo in facto multi articuli sunt proponẽdi: aut enim mulier vacuo est vẽtre, aut pleno, si vacuo, aut petit alimẽta ab hæredibus mariti ante dotem restitutã annua die, aut petit alimenta ob eam causam ꝙ vxor fuerit testatoris & paupertate laboret, si petat alimenta ventris nomine, sunt alimenta constituenda. l. 1. §. mulier autem. ff. de ventre in possess. mittend. quod fit fauore illi9, qui est in vtero, est enim fauorabilior causa partus ꝙ pueri. l. 1. §. & generaliter. ff. de ventre in possess. mitten. nec hac de causa hæredes dotis fructus sibi acquirent, quinimo mulieri restituent, Bald. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio versiculo in ea glossa: quia alimẽta quæ præstantur, ipsi vidẽtur præstari, qui est in vtero. l. curator. ff. de ventre in possess. mitten. Baldi prõnũciatum approbat Socynus in. l. diuortio. nu. 6. Montaluus in. l. 1. titulo. 8. lib. 3. fori. col. 2. versiculo. item mulier pregnans. Castillus in. l. 10. Tauri. §. alimentos. versiculo nota vnum singulare. pasimq; scriptores omnes recipiunt, quia clarissimis iurè consultorũ responsis demonstratur.

117 Si verò mulier petat alimenta sibi decerni ante dotem restitutam annua die, si pauper sit, ali eam oportere scripsit Accursius in. l. vnica. §. ex actio. C. de rei vxoriæ actione. idem Accursius scholio fin. in. l. penul. ff. vt in possessio. legatorum. idem Accursius scholio. 1. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio. vbi Bart. nu. 1. hanc partem defendit, cui accedunt Baldus & Albericus ibi nu. 6. Paulus Castrensis. nu. 1. qui affirmat hanc opinionem tenere omnes, sequitur Cuma. ibi nu. 1. Alexã. nu. 18. Iasso. nu. 19. Socynus nu. 17. qui attestatur communi scriptorum suffragio eam sententiam approbatam esse. quam approbat ipse Bart. in. l. vnica. §. ex actio. C. de rei vxo. actione. sequitur. Bald. ibi Salicetus nu. 31. dicit hanc partem sequi omnes. quam communiter obseruari affirmat Albericus ibi. Pro qua adducit. l. vbi ad huc. C. de iure dotium. l. extraneo. ff. de ventre in posse. mittend. hanc opinionem sequitur Boerius in constitutionibus Bituricẽsibus titulo des costumes concernans mariages. §. 4. fol. 62. Abb. in. c. salubriter. de vsuris. nu. 6. Lambertinus in tractatu iuris patronatus lib. 3. q. 3. articulo. 6. nu. 9. Campetius in tractatu de dote 2. parte. q. 16. Abb. consilio. 39. nu. 1. lib. 2. hanc opinionem communiter approbari scripsit Angelus in. §. fuerat. nu. 6. institu.

de actionibus, cui accedit Iasso. ibi, Bertrandus consili.304. nu. 4. lib.1. illustrissimus Couarru. in tractatu de matrimo.2. part. c.3.§.9.nu.9. Gregor. in.l.7.titu
118 lo.13.part.7. Hæc opinio procedit ratione speciali, quia licet dilatio quam lex debitori concessit, vt debitũ exolueret, prosit debitori. l. si constante. §. quoties.ff.solut.matrimonio, non tamen prodest debitori dotis, propterea quia dos constituitur, vt ex dotis fructibus alatur mulier l.si cum dotem.§.sin autem in fæuissimo.ff.solut.matrimonio.
119 Item hæc sententia hoc argumento fulcitur, q̃ hæredes mariti non debeant esse potioris cõditionis q̃ ipse testator.l. maritum coniuncta lege sequenti. ff. solut.matrimonio, sed maritus qui dotis percepit fructus, cogitur vxorem exhibere.l.dotis fructus.ff. de iure dotis ergò & hæredes cogẽtur. Item hæc opinio ea ratione commendatur, q̃ maritus inops ali debet ex fructibus bonorum, quæ in dotem cõstituta sunt.l.maritum suprapo-sita. sic ergò & vxor maiori ratione aletur ex fructibus dotis ab hæredibus viri, cum vir & vxor eisdem regulis diiudicentur.l. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimo. hæc opinio crebrius recepta est teste Pinelo in. l. fin. C. de bonis. mater. nu. 6. idem prædixerat Decius in. l. de alimentis.nu.6.C.de transactionibus.
120 Eamq̃ neruosè defendit Corneus consilio.129.nu.3.lib.1. quæ conclusio locum habet, quando dos ipsi mulieri est restituenda, non autem si ei qui pro muliere dotem dedit, qui sibi reddi stipulatus est, in quo casu mariti hæredes non tenentur viduam alere, Aretinus consilio.97. sequitur additionator Socyni in l.diuortio in principio nu.16.ff. solut.matrimonio.
121 Contrariam sententiam quæ habet, q̃ hæredes mariti cogantur viduam vxorem exhibere, si ue inops mulier sit, siue diues defendit Guido de suza in.l.vnica §.ex actio.C.de rei.vxo.actione cui accedit Albericus ibi. hæc opinio probatur in.l.si cum dotem.§.sin autem in fæuissimo.ff. solut.matrimonio, vbi Vlpian. mulierem ex dote ali debere cõstituit, ergò dos onere alendi est affecta, vnde sequitor q̃ ille, ad quem dotis bona fuerint deuoluta, præstabit alimenta.l.2. ff. de alimen. ciba. leg. ratio huius sententiæ est, quià cum ex dote debeantur alimenta, nihil interest mulier diues sit, an inops vt exhiberi debeat.
122 Secundò huius sententiæ partes ea ratio fulcit, q̃ hæredes mariti nõ debeant esse melioris cõditionis q̃ ipse maritus. l. mortuo reo. ff. de fideiussoribus. l. maritum. ff. solut. matrimonio maritus autem onera matrimonij sustinere cogitur.l.dotis fructus.ff.de iure doti.l.fin.in prin

 cipio.

cipio. ff. de doli exceptiõe. ergò hæredes mariti viduam alere co gentur ratione dotis non resti tutæ.

121 Ex quibus deducitur veram esse sententiam Petri in dicto. §. ex actio. dicentis viduam necessariò alendam non esse ab hæredibus mariti intra annum doti restituendæ præstitutũ: sed sat esse ꝙ hæredes dotis partẽ mulieri restituant, quæ alendæ vxori sufficiat, reliquæ partis, dum ipsi non restituunt, fructus percipient. l. si constante. §. quoties ff. solut. matrimonio, hoc thema Petri approbat Cynus in. l. vnica. §. ex actio. q. 6. C. de rei vxo. actione. quod satis posse sustineri attestatur Alex. in. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimo. nu. 18. vbi Iasson. nu. 19. ait hanc opinionẽ veriorẽ esse in pũcto iuris. Hæc verba Petri & Cyni non percipit Capitius decisione. 24. nu. 6. qui contrariam sententiam magis probat, existimans hæredes non posse dare hanc dotis partem, ex cuius redditibus alatur mulier, ita vt quod datum sit in dotem computetur.

123 Ea sanè quæ Petrus tradidit, ex his quæ suprà posuimus satis constant: suprapositisꝗ rationibus innitens Accursius affirmat diuitem viduam ali non debere: Petrus autem & Guido de suza negant, qui iudicio meo aptius suam sententiam deducunt ex propositis rationibus, ꝙ eliciat Accursius, à quo non diuerto, propterea quod eius opinio ab scriptoribus approbata sit, vsuꝗ recepta.

124 Id tamen ex re est, mariti hæredes, qui viduã testatoris vxorem alunt intra annum lugẽdo viro præstitutum, dotis fructus, qui eo anno percipiuntur, sibi acquirere ratione præstitæ alimoniæ, vti Baldus notat in. l. diuortio. in principio. ff. solut. matri. versicu. in ea glossa. post Accursum ibi. & Bart. nu. 2. quod ratione fit, quià cũ hæredes onere alendi grauentur, iure eis succursum est, & permissum vt fructus dotis sibi acquirant, per regulam secũdum naturam. c. qui sentit de regul. iuris lib. 6. l. pen. ff. vt in possessio. legatorũ. tradit Alexan. nu. 16. in. l. diuortio. vbi reliqui interpretes annotarunt, Montaluus in. l. 1. titulo. 8. lib. 3. fori. Ioannes Luppus in Rubric. de donat. inter vir. & vxorem. §. 11. nu. 8. & 9. dominus Couarruuias in lib. de matrim. 2. parte. c. 3. §. 9. nu. 10. Tellus in l. 30. Tauri. nu. 4.

125 Hinc fit, ꝙ si dotis fructus alẽdæ mulieri non sufficiant, hæredes non cogantur dare alimẽta de suo, vti docet Iacobus Butricarius in. l. vnica. §. illo proculdubio. C. de rei vxo. actiõe. per l. cum vnus. §. si. ff. de alimen. & ciba. leg. quæ sententia in pũcto iuris verior videtur, vt scribit Alex. in. l. diuortio. nu. 19. ff. solut. mat. aduersus Bart. ibi nu. 5.

qui

qui putauit hæredes teneri alimenta de suo dare, si dotis fructus nō sufficiant, Bartoli tamē sententiam dixit rigorosam esse Salicetus.in.l. vnica. §. exactio. C. de rei vxori. actione. & sententiam Bartoli improbat Iass. in.l.diuortio nu.19.

125 Nec alimenta tantum hæredes mariti dabūt vxori intra annum lugendo viro à iure præstitutū, sed & vestes lugubres, quiā sunt appēdices luctus & quasi expensæ funeris, vti ait Baldus in repertorio Innocēcij verbo maritus. ita sentit Accursius scholio finali in.l.si ex re domini.§.finali.ff. de stipulatione seruorū. sequitur Cifuentes in.l.30. Tauri.nu.3.& ibi Tellus.nu.4. Ioannes Luppus in Rubri. de donatio.inter vir.& vxorem.§.1. nu. 8. dominus Couarruuias in lib. de matrimonio.2.parte.c.3.§.9. nu.10. huic sententiæ accedit Bal. in dicta.l.si ex re domini, Romanus in auth.ex testamento.C.de collatio.in fin. qui ait se non reperire propositam quæstionem ab aliquo tactam, sed solum à domino Baldo in loco satis peregrino, scilicet in repetorio Innocentij.Angelus in.l.si ex re domini.§.fi.qui ait, q si hæredes viduam alere tenentur, quiā pregnans est, aut ratione dotis retētæ intra annū lugendo viro præstitutū, tenentur etiam vestes dare, quiā appellatione victus continentur.l. verbo victus. ff. de verb. signifi. sequitur Ioannes Imola in.l.penul.§. seruus versi. quid autem de vestibus.ff.solut. matrimonio, hanc sententiam quā habet, q in præfata specie dentur vestes lugubres vidit plures seruari Bertrandus. cōsilio 304.nu.5.lib.1. & ita seruat consuetudo vti attestatur Bald.consilio.478.nu.3.lib.5.

126 Sed si hæredes non tenentur viduā alere, propterea quiā dotem mulieri restituerunt, vtrum cogantur vestes lugubres dare, quæstionis est, in hoc articulo Angelus Romanus Ioānes Imola & Alexander scripsere ex cōsuetudine regionis apparere, an hæredes mariti teneantur vestes lugubres viduæ dare, argumento eorum quæ notantur in.l.decreto. C. ex quibus causis infamia irrogetur.

128 Sed an vestes debeat mulier hæredibus restituere, quæri solet, præfati doctores dicunt, q vestes, si preciosæ sint, in honorem mariti censentur concessæ. l.sicut certo.§.interdum.ff. commodati.has vestes vidua retinebit, dum vidua permanserit:per l.fin.C. de bonis maternis, q si vestes parui emantur, quamuis alij mulier nubat, non restituet: quiā videntur donatæ.l. vtrum ff. de donatio. inter vir. & vxo. cuius legis argumēto probatur hæc distinctio, tradit Bald.consilio.478.nu.3.lib.5. hanc distinctionem approbat Campetius in tractatu dotis.2. parte. q.56. quāuis eam improbet Alexāder

nullo firmissimo argumento du ctus,cui accedit dominus Couar 128 ruuias in lib. de matrim.2.par. c. 3. §.9. nu. 10. & quæ dicantur vestes quotidianæ docet Gregorius in l.23.titulo.11.part.4.

129 Id tamen ex re est, q si testator vestes lugubres nigras vxori relinquat,debētur vestes nigræ præciosæ,sed si relinquat sorori,extraneæ vè mulieri, quæ nupta sit:quamuis relinquat vestes nigras , præstari debent vestes ferruginei coloris,quià nuptam vestis nigra lugubris non decet. Fulgosius consili.27. cui accedit Additionator Alexandri in dicto.§.dos legata.nu.5.

130 Hæc sententia, quæ habet,q mariti hæredes lugubres vestes viduæ dare coguntur, non obtinet,si dos ipsa viduæ non sit restituenda , sed illi qui dedit, qui sibi dotem reddi stipulatus est, ita aduersus Accursium in. l. si ex re.§.fin.ff.de stipulatione seruorū, defendit Frāciscus Areti. in.l.quod in vxorē. C. de nego. gest.per tex. ibi illis verbis (ad quem dos reddit) hac de causa maritus , quod in vxoris funus impendit,repetet a socero, quià dos ad socerum reuersura erat.

131 Sed hæc Aretini sententia fu giēda est,primò quià tex.l.quod in vxorem loquitur in viro, qui impendit in funus vxoris, vnde trahi non debet ad vestes lugubres, quæ viduæ præstantur, qui verò propter funus impendit, defuncti rem agit. l.1. ff. de relig. & sumptibus funerum ideo repetit ab hæreder, vestes autem lugubres propterea viduæ dantur , quià lugere debet virum.l.liberorum.ff.de his qui notantur infamia. in honorem mariti præstantur, & ideo vidua emere non cogitur, ne afflictæ & hæc detur afflictio. argumento.l.diuus.ff. de officio præsidis.

Aduersus Franciscū Aretinum

132 Secundò aduersus Franciscū, Aretinum est tex. in. l. quod in vxorem.ibi (quasi recepturus) impēdit vir in funus vxoris animo repetendi ab hæredibus, quià protestatus est,aut in rationes suas reddidit,quam ob causam repetere potest.l. Nēsenius ff.de nego.gest.vnde fit, vt lege ipsa,quam pro sua sententia adducit Aretinus , eius sententia frangatur.

133 Ex ijs quæ tradita sunt, colligitur primò veram esse sententiam Baldi in auth.ei qui C. de bonis autho. iud. posside. nu. 39. dicentis in potestate hæredis esse dotē restituere deducto cōmodo medij temporis, aut viduā exhibere, quià cōmodū medij tēporis pertinet ad maritū, hæredesq; eius.l.si cōstāte.§.quoties.ff. solut.matrimo.sed si mulier bona non habeat,ex quibus alimenta percipere valeat , id ex dote ei præstabitur, quod alendæ mulieri sat sit. Hæc sententia rationem habet,quià hoc debetur ex natura rei, id est dotis,cum certū sit ali vnūquemq; debere

debere de proprio patrimonio, dos autem proprium est patrimonium mulieris.l.denique.§.sed vtrum in prin.ff.de minori. Baldi sententiam approbat Alexã. in.l. diuortio in principio nu.21 ff.solut.matrimonio, qui eam affirmat esse veriorem.

134 Ex ijs quæ traddimus defluit, viduam, si se aluerit eo tempore, quo dos detinetur ab hæredibus mariti, ab eisdem exigere posse, quod in alimonium erogasset Bal. in.l. de alimentis. C. de transactio.per tex. ibi in primo respõso.idem Bal. consi.58. nu.7.lib.2. ea ratione quia hæredes tenentur alere viduam propter dotem retentam, ergò dos ipsa est causa finalis præstandæ alimoniæ, quæ subsstituitur in locum interusurij, argumento. §. ex actio &.l.cum vnus. §. fin. ff. de alimen. & cib.leg. hinc fit, quod si mulier sibi alimenta subministret, quod in alimenta erogauit, repetere ab hæredibus mariti posit.

135 Opinionẽ Baldi refellit Philippus Decius in.l. de alimentis nu.6.C.de transactionibus. propterea quià.l. de alimentis, non agit de alimentis quæ legis præcepto debentur, sed de ijs, quæ debentur iure legati, quæ si præstita non sint, petẽtur iure actionis.l. 1. C. de fideicommisis. in ibi que annotauit Baldus, ea tamẽ alimenta, quæ iuris decreto debentur, petuntur iudicis officio l.si quis à liberis.§.vtrum, quod si ali quo tẽporis spacio præstita non sint, eoque tempore alimentarius ea sibi subministrauerit, repetere non poterit, Bart.in.l. liberis quos.§.1.&.§.fi.ff. de alimen. & cibar.legat.idem Bart.in.§. si filius, ista lege vbi scribens, sententiã Bartoli plures approbãt quos aggregat Decius in.l.de alimẽ.nu.5.Iass.col.fi. Alcia.pag.fi.

136 Hac de causa traddit Paulus in.l.diuortio in princ.cautius esse viduã viri hæredes interpellare, ab eisque alimẽta petere, qui si nec præstiterint, & propter moram æs alienũ mulier alimentorum nomine cõtraxisset, poterit petere vt suis creditoribus viri hæredes satisfaciãt. huic sententiæ accessere Alex. & Iass. nu.6. Decius.nu.6.in.l.de alimẽtis.idẽ Iass.in.l.diuortio.nu.21.Capitij. decisione.24. nu. 9. qua cautela si mulier vtatur satis sibi consulere nemo est qui non videat.

137 Sed opinionẽ Baldi dicentis, quòd alimenta nõ præstita mulier possit repetere ab hæredibus mariti, generaliter obtinere attestatur Decius, quià dos mulieri constituitur ad alimenta. l. sicũdotem.§. sin autem.ff. solut. matrimonio. Secundum hanc opinionem cõsuluit Paulus Castrensis consilio. 8. qui ait obtinuisse per tres sententias cõformes.idem Paulus in dicto.§. sin autem in sæuissimo.nu.3.

138 Vnde si mariti hæredes dotẽ non restituant viduæ mulieri, quæ se aluit, alimentorum æstimatio-

mationem refundent. Bald. con silio. 58. nu. 2. sequitur Bartholomeus Socinus consilio. 121. nu. 47. lib. 4. ratio huius sententiæ est, quia alimenta in hoc casu à lege dantur propter moram retardatæ dotis, ideo mulier ea petere potest. Bart. in. l. cũctos populos. C. de summa. trinitate & fide catholica. sequitur Abb. cõ silio. 39. nu. 1. lib. 2.

139 Ex qua ratione deducitur nõ posse mulierem renuntiare alimentis, quæ ex dote ei debẽtur, quia sunt appendices matrimonij. Decius in. l. de alimentis. nu. 6. las. in. l. cũ ij. in principio nu. 2. ff. de transactio. hoc ante scripserat Bald. in. c. iurauit de probat. nu. 6. quem sequitur Costa. in. l. cum tale. §. si arbitratu. limitatione. 6. nu. 12. ff. de condi. & demonst. pro hac opinione adducit sententiam Bernardi. in. c. literas de resti. spoliat. eamq; dicit singularem esse pro hac parte. sequitur Iass. in. l. diuortio. in principio nu. 21. ff. solut. matri. hanc sententiã vt ipse existimo, approbat Vlpianus in. l. sicum dotem. §. sin autem. ff. solut. mat. vbi ait, quòd si maritus dotẽ dissipet, dos sequestranda est, vt ex dotis fructibus mulier alatur pactis dotalibus in suo statu durãtibus: pacta dotalia firma effecõ stituit, dũmodo mulier alatur.

140 Ex quibus colligitur veram esse sententiam Gigantis in tractã. de pensionibus. q. 52. nu. 5. dicentis viduam, quæ ab hæredibus mariti non petijt alimenta propter dotem retentam, ius petendi ea ad hæredes transmittere. Hanc sententiam indecolligit, quòd alimenta, quæ petuntur iure actionis, transmittuntur ad hæredes, præterita autem alimenta petuntur iure actionis. Bart. in. §. sed si filius in fra hac lege. approbant Iass. & Soci. congesti per Purpuratum in. l. 1. ff. de iurisdictione omniũ iudicum. nu. 127. ergò transmittetur ius petendi alimenta non præstita.

141 Quòd si institutus hæres delatam sibi hæreditatem non adierit, certa pecuniæ quantitas obsignabitur ad alimenta vxoris, vti declarauit suprema curia Parisiensis anno à Christo nato. 1523. die vndecima Decẽbris, vt refert Rebuffus in cõstitutiones regias thomo. 1. carta. 272. sequitur Rupellanus in inchiridio ne iuris Galliæ titulo mulier ex hæreditate. pag. 251.

142 Dilucidè demonstrauimus inter omnes constare mariti hæredes teneri viduam alere intra annum, quo virum luget, acrius autem certant interpretes in dirimenda quæstione, an generaliter & absolutè hæredes viri teneantur alere viduam, dum in viduitate manet. & teneri author est Ricardus malumbrinus in. l. final. C. de bonis mat. per textum ibi. vbi apparet viduam dum inuiduitate est in eo dem matrimonio intelligi per

manere

manere: maritus autem cogitur alere vxorem. l. sicum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimonio. c. salubriter de vsu ris. ergo & hæredes eius, qui de mortui personatum gerunt. l. mortuo reo. ff. de fideiuss.

143 Item adducitur pro hac parte. l. filij libertorum. §. 1. ff. ad mu nicipalem, qua lege constitutum est viduam mariti potiri priuilegijs, vt annotat Bart. in. l. fin. nume. 2. C. de verb. sig. quæ sententia crebrius recepta est: vt attestatur Pinelus in. l. final. C. de bonis mat. nume. 4. Orocius in l. fœminæ. ff. de senatoribus. nume. 1. idem Orocius in l. cum quædam puella nume. 6. ff. de iu risdictione omnium iudicum.

144 Hæc doctrina obtinet siue priuilegia personam respiciant, siue patrimonium. l. medicos. C. de professoribus & medicis lib. 10. ibiq; Accursius notat scho lio muneribus. ita videtur sentire Otalora in tracta. de nobilitate. 4. parte principali. c. 8. nume. 2. approbaturq; iure re-)(gio. l. 6. titul. 2. lib. 4. ordi. Vnde constat errare Lucam depena, in. l. mulieres. C. de dig. lib. 12. qui existimauit viduam ignobilem, quæ viro nobili nupsit, ad tributa teneri.

145 Secundò ex dicta. l. Regia ap)(paret non posse defendi distinctionem traditam in proposito à Pinelo in. l. fin. C. de bonis mat. numer. 4. qui ait viduam, quæ palam impudica est, nõ po tiri honore aut priuilegio mariti, diuersum tamen esse si secretò impudica sit, quæ distinctio improbatur dicta. l. 6. titulo. 2. lib. 4. ordi. ibi (Y mantuuieron despues castidad) non enim casta mulier est, quæ occulte peccat. l. 1. titulo. 19. part. 7.

146 Quia ille castus dicitur, qui non coit, vt docet Seruius in verg. lib. 6. car. quiq; sacerdotes castidum vita manere: explicat Seruius verba illa, (dũ vita manerer) id est, qui fuerunt casti dũ in cõmunione vitæ versarentur nã q uia sacra maxima accipiebant, renuntiabant omnibus rebus, nec vlla in his nisi minimũ cura remanebat, herbis etiam quibusdam emasculabantur: vn de iam coire non poterant. hæc Seruius. Ex quibus apparet eam fœminam castam dici, quæ venereis nexibus nulli implicatur. quæ castitas requiritur in fœmina. l. finali. C. quando mulier tutellæ officio fungi possit. ibi (iuramentum antea præster, quòd ad nuptias non perueniat, sed pudicitiam suam intactam conseruet.) ex qua constitutione declaratur. l. his solis. C. de re uo. donatio. quamuis Accursius ibi scholio portentosæ. de meretrice legem agere existimet, ex cuius sententia præscriptam distinctionem deduxit Pinelus. Sed in eã quæ occultè peccat, lex obtinet: cum vilius luxurietur, quam si nubat. Sed mater secundò nubens

Aduersus Lucam de pena.

Aduersus Pinelum.

non

non reuocat factam filio donationem propter ingratitudinē, ergò mater quæ alteri q̃ marito coniungitur, non reuocabit, cuius libidinem, cum extra matrimoniū sit, portentosam lex vocat. nec mirum hoc cum morte æterna dignū peccatum cōmittat. clem. ad nostrum. de hæret. Quòd si mulier, quæ secretò peccat, viri honore corruscaret, quo abdicatur ea, quæ alteri nubit, melior esset conditio eius quæ deliquit, aduersus iuris regulas. l.3. §.1. ff. de donat. inter vir. & vxor. ibi (ne melior sit cōditio eorū qui deliquerūt) illa dicitur prodigiosa libido, quæ cōiugalis nō est. Iuuenalis Satira. 6.

Nupta Senatori comitata est Hippia ludū Ad farū & nihim famosaq; mœnia lagui: Prodigia & mores vrbis dānāte Canoppo.

147 Hippia quæ maritum reliquit secuta virum vnum, dicitur esse prodigiosæ libidinis. Huic opinioni fauet doctrina Baldi cōsi. 207. lib. 4. dicentis mulierē, quæ passa est ab aliquo amplecti ac osculari, impudicam dici, amittereq; legatum sibi relictum sub cōditione si honestè & castè vixerit. hanc sententiam sequitur illustrissimus dñus Couar. intra ca. de mat. 2. p. c. 7. §. 6. nu. 3. si casta hæc nō est, nec casta erit quæ secretò cum viro, cui vxor non sit, corpus miscet, quādo ea, quæ secundò nubit nec castā dicatur: vt testimonio Porciæ Catonis filiæ apparet, quæ cum apud eam mulier quæ secundò nubserat, laudaretur, tacete, inquit, nam nec q; fœlix nec q; bene morata aut pudica esse potest fœmina, quæ secundò nubit. refert Cosalius lib. 3. miscellane. c. 1. nu. 3. ea sant quæ secundò nubit, non dicitur castè viuere, quod attinet ad maritū. Bart. in. l. mulier. §. cū proponeretur. nu. 5. ff. ad trebell.

148 Adducit tertiò Ricardus pro hac parte l. cum ita. §. in fideicōmisso. ff. de legat. 2. & l. agrum. C. quando dies. leg. ced. quæ ad rem non faciunt. Ricardi opinionē approbant Cynus & Alber. in. l. fin. C. de bonis mater. & ibi Bald. nu. 1. qui ait sententiam Ricardi obtinere, si vidua inops sit, quod approbat Paulus in ibi. nu. 2. Fulgosius nu. 2. qui ait dictum Ricardi hoc modo eleganter tēperasse Baldum. idem approbat Corneus nu. 3. idem placet Paulo. l. diuortio in principio. nu. 8. ff. solut. matri. & Alex. inibi. nu. 27. Hipoli. l. vni. C. de raptu virg. nu. 57.

149 Contrariam tamen sententiam, quòd hæredes mariti non cogātur alere viduam inopem, defendit Roma. l. diuortio in principio. ff. solut. matrimonio, cuius opinionem sequitur Paul. ibi, Cumanus in ibi. nu. 3. Areti. nu. 4. Soci. nu. 17. Alexan. nu. 27 idem approbant Fulgosius nu. 2. Corneus. nu. 4. l. fi. C. de bonis mater. ea ratione quia viduæ inopi iure succursum sit, vt statutum est. auth. præterea. C. vnde vir.

vir. & vxor. vbi coniugi inopi superstiti defertur quarta pars bonorum demortui coniugis, si tres pautiores vè reliquerit liberos, quòd si plures succedit in virilem portionem.

150 Secundò huic sentētiæ fauet ea ratio, quòd mulier mortuo virò soluta sit lege viri, eiq; cōcessa potestas est nubendi cum voluerit. c. pe. c. fi. de secund. nup. ergò mariti hæredes non cogentur alere eam vices mortui mariti teneāt, obligatioq; alendi vxorem qua maritus erat astrictus, ipsius morte abrūpatur, soluta q; sit. Tertiò huius sentētiæ partes contra superiorē defendit. l. 3. §. affinitates. ff. de postulando dum lex ait. (affinitates non accipere debemus, quæ quondam fuerunt, sed præsentes) hanc legē vrgere pro hac sententia scripsit Pinelus. l. fi. C. de bonis mater nu. 8. Credo equidem Vlpianum sententiā huic propositæ conclusioni aplicasse Pinelum ex generali quodam themate, quod ex his verbis colligitur: præsentes tantum affinitates considerari, nō quæ fuere: quasi velit, affinitatem, quæ ex matrimonio descendit inter virū & vxorem, soluto matrimonio non cōsiderari, indeq; esse vt mariti hæredes non cogātur alere viduam, cum morte viri finita sit affinitas, ac obligatio alendi, cui maritus vinus astrictus fuit. Sed in propositā sentētiam adduci nō debuit §. affinitatis. cum cōiuges affines non sint, sed principium affinitatis. l. non facile. §. affines. ff. de gradibus. Accursius. in. §. affinitatis. inst. de nupt. Bald. in lege vni. in principio nu. 1. C. vnde vir & vxor. Tiraquell. tracta. de vtroq; retractu. titu. 1. §. 1. glo. 9. nu. 39. quinimo sunt vna caro. c. debitum. de bigamis. Quòd si supponatur, vt ex matrimonio nascatur affinitas inter cōiuges, durabit hæc soluto matrimonio l. fi. C. de bonis mater. cuius legis decisionē pro hac parte non pēsitauit Pinelus ibi, sed legem tertiam. §. affinitates. benè expendit contrahens eius decisionem & dilatans Tiraq. in tracta. de cessante causa. 1. par. nu. 27.

151 Quartò huius sententiæ partes fulcit ratio, q; lege non probetur hæc opinio, nec res tanti ponderis futilioribus innanibusq; argumentis in graue damnum hæredum sit constituenda l. illam. C. de collat. auth. detriéte & semisse. §. consideremus. Huic sententiæ non obstat. l. fi. C. de bonis mater. quæ obtinet in priuilegijs, quibus vt potiatur vidua, intelligitur perseuerare in eodem matrimonio, vti sentit Aretinus supra & reliqui interpretantur. hæc tamen prædictæ legi non quadrant, quæ de marito agit, qui vxoris priuilegijs non currufcat.

152 Vnde explorare oportet, quæ sit intentio & voluntas. l. fin. C. de bonis mater. quæ sentit vt interpretatur Accursius in. l. vni.

§. ex

§.ex actio.C.de rei.vxoriæ actio ne.⁊ quãuis matrimoniumverè morte viri aut mulieris dirimatur.l.i.ff.de diuort. iuris tamẽ fictiõe intelligitur durare illo anno quo dissoluitur,sequitur loã. Luppus. in tub.de donat. inter vir.& vxor. §.11. nu.5.quam interpretationẽ verba generalia legis non admittont,vt benè cõsiderat Pinelus ibi.

153 Ego autem considero,q̃licet verè morte alterius coniugũ dirimatur matrimonium , tamen fictione iuris superstes dum nõ nubit,in eodẽ matrimonio permanere intelligitur : sed in hoc casu onera matrimonÿ cessãt,vt benè cõsiderauit Bal. in.l.quod in vxorẽ.nu.1. C.de negot. gest. Sequitur Corne⁹.ibi.nu.2.onus enim matrimonÿ in alẽda ipsa vxore & familia consistit. l. dotis fructus.ff.de iure dotiũ.l.25. titu.11.par.4.mulierecꝫ diẽ functa maritushoc onereliberatur: indesit vt eam de suo sepelire nõ teneatur.l.si pro rata.ff. de religiosis,& sumptibus fune.Id autem quod in vero matrimonio constitutum est, non sibi locum vẽdicat in ficto legis cõmento. argumento. l. fideicõmissum. ff. de cõd.& demõst. tradit Tiraq. in tracta. de cessante causa. 1. p. nu. 33. vnde apparet superstitẽ coniugẽ alere non debere hæredes præmortui viri c̃puis ex. d. l.fin.de duxerint multi, quos supra posuimus.

154 Nec huic interpretationi ob stat opinio , quæ habet,⁊ vxor quæ vidua manet, potiitur priui legÿs viri, sicuti cõstante matrimonio fruebatur.l.filÿ libertorũ §.1.ff.ad munici, quia hoc conce dunt leges in memoriam dignitatis,quam vxor nubendo viro nobili adepta est:qua dignitate exuta mulier , dignitatis potietur priuilegÿs.l.de decurione.ff. de decurio. quæsita enim dignitas ex matrimonio nõ debet au ferri propter mortem mariti. l. filiam.ff.de Senatorib⁹. quibus apparet id quod à iure constitu tum est in vero matrimonio,nõ obtinere in ficto , nec ali vxorẽ superstitem debere ab hæredibus demortui cõiugis.multa pri uilegiaquæpropter reliquias pristinæ dignitatis concessa sunt, aggregat Tiraquell.in tract. de cessante causa.limitatione 15.

155 Sed id dixerim, eam ob causam quòd coniux superstes per manere intelligitur in priorima trimonio,ne in eius iniuriam in fælix mendicare cogatur,quartam ei cõcessisse auth. præterea. C.vnde vir.& vxor. cui obligationi siquis satis fecerit,liberabi tur alendi onere,argumẽto tex. in principio insti.quibus modis tollitur obligatio.cum in alimẽtorum locum substituatur quar ta, quæ coniugi superstiti datur paupertate laboranti,nec quid amplius habebit de bonis coniugis,vt probatur in auth. præterea in fine ibi (& imputabitur legatum in hãc portionem)

quæ

quæ colliguntur ex l. 7. titulo 13. part. 6. ubi Gregorius annotat scholio. non dexalle, & hæc opinio, quæ habet, quod hæredes mariti inopem viduã alere non cogãtur, vsu obseruatur teste Pinelo. in. l. si. de bonis mat. nu. 8.

156 Vtrum autem in eo casu, quo mulier alenda est ab hæredibus mariti, si se exhibeat, possit petere quod in alimenta erogauit, tradidit Bar. in. l. libertis quos. §. 1. ff. de alimen. & cibar. legat. qui in proposito distinguit, eamq; distinctionem dicit esse pulchrã Alex. in. l. diuortio. nu. 29. ff. solut. matrimonio.

157 Quæri autẽ solet, vtrũ vxor, quam hæredes mariti intra annum doti restituendæ præstitutum alere tenẽtur, præstare operas debeat mariti hæredibus, qui ei alimenta subministrant. & debere eam operas præstare scripsit Accursius in. l. sicut patronus. ff. de operis libertorum ratio huius sentẽtiæ est: quia illi à quo quispiam exhibetur, debet operas præstare; vidua intra annum restituẽdæ doti præstitutum alitur ab hæredib9 mariti, Accursij in. l. vni. §. ex actio in fin. C. de rei. vxori. actione. ergò hæredibus operas præstabit argumento. l. sicut patronus. vbi apparet vxorem, quæ à marito alitur, ipsi marito operas præstare teneri; ergò & viri hæredibus vidua præstabit, cũ procedat argumẽtũ de marito ad hæredes. l. omnẽ. C. de bonis. mat. tradidit Bal. in. l. vxorẽ. C. de cõditio. infectis. sequitur. Alex. in. l. diuortio. in princi. nu. 30. ff. solut. mat. Accursij opinioni astipulatur Bar. in. l. Caio. §. Imperator. nu. 3. ff. de alimẽ. & ciba. legat. Alber. in. l. vni. §. ex actio. C. de rei vxoriæ actiõe. Bal. in. l. 1. C. de legat. nu. 7. & ibi Sal. nu. 3. Paul. Castrẽsis in. l. diuortio. in princi. nu. 10. ff. solut. mat. Corneus in. l. de alimẽtis. nu. 2. C. de transactio. Barb. in additione ad Bal. l. si vxorẽ.

158 C. de cond. insert. nu. 6. quæ sententia, vt docet ipse Barb. cõsilio 63. lib. 2. obtinet in omni opere, in quo artifex est mulier, debet enim coquinariã facere, texere, filare & id genus alia, quod hæredum lucro cedet, nõ suo. hoc prædixerat Paulus supra, quod iterũ declarat Ang. in. §. fuerat. nu. 6. inst. de actio. si eius cõditionis esset mulier, quæ solita esset huiusmodi operas viro præstare, non autẽ si nec viro præstitisset, quià eius hæredibus nõ præstabit, intra quos fines eõ cluditgene ralẽ & absolutam Accursij opinionem, quam sequutus est Iasõ. in. dicto. §. fuerat.

159 Sequitur Accursij sentẽtiam Angel. de Gambelionibus tractatu de testamẽtis. glo. 45. nu. 1. Capitius decisione. 24. nu. 10. & in specie de qua agit Accursius in. l. sicut patronus. scilicet quando mulier ab hæredibus viri intra annum à iure præstitutũ doti restituẽdæ, obtinere Accursij senten

sententiā dicentiū:nō autem si hæredes alterē testatoris præcepio alimenta vxori legātis apud hæredes, quibus mulier non præstabit operas. argumēto.l.libertis quos.§.1.ff. de alimē. & cibar legat. Bart.l. diuortio in principio.nu.3.ff.solut.matri. quæ distinctio crebrius recepta est, vt attestatur Hiero. Gratus consil. 87.nu.23.lib.2.

160 Contrariam sententiā defendit ipse Bar.l.Caio.§.Imperator nu.3.ff. de alimē. & cibar. legat. qui ait viduā eo anno quo alitur ab heredibus viri ipsis hæredibus nō debere præstare operas artificiales, sed tantū officiales, vt lectū sternere, mēsam parare, comes sequi & similia facere, pēsa autē ducet nō hæredum lucro sed suo, tibiq; cedet emolumentū cuiuscūq; artificialis operæ, vti Baldus notat.in.l.1. C. de legat.nu.7.qui has officiales operas propterea dicit mulierē præstare debere, quia stare in domo hæredum nō debet tanquam cadauer, ne onerosa sit alēti.argumēto.c.delapsis.16.q.6.quæ sententia depromitur ex.l.illis libertis versi.obsequio.ff.de condi.& demōst.sequitur hāc Baldi sententiā Paul.Cast.l. diuortio in principio.nu.10.ff.solut.mar. Ioann. Luppus in.c.per vestras. de donat. inter.vir.&vxor.not.3.§.23 nu.11.Quæ opinio obtinet, si mulieri salua dignitate has operas præstare liceat, vti explicat Castrensis. Et hanc sententiā, quæ habet, quòd officiales operas, præstare debeat mulier mariti hæredibus, nō artificiales, approbat Sal.l.1.C.delegat.nu.3.Alex. cōsilio.3.&.consili.56.nu.8. lib.4. Corneus consi.184.nu.10.lib.3. idē Corneus.cōsi.129.nu.13.lib.1 Mōtalbus.l.1.titulo.8.lib.3.fori. col.3.Castillus.in.l.16.Tau.parte alguna cosa.Carolus Ruinus consi.35.nu.8.lib.2.Alcia.consi. 243.nu.2.Emilianus.consi.146. nu.13.hanc dicit receptā esse sententiā Paul.demōte pico.l.Titia cum testamento.§.Titia cum nuberet.nu.162.ff. delegat.2. bisq; attestatur hanc esse opinionem cōmunem Bertrādus.consi.147. nu.3.& in consilio.163.lib.1.

161 Hæc controuersia seu potius pugna interpretū quomodo stare potest sine dāno reipublicæ? quis erit tam ferreus qui nō doleat vicē iuris ciuilis, quòd iam pendere suo nutat. Accursii sententiam in.l.sicut patronus. asserētis mulierem debere præstare artificiales operas cōstat non posse defendi, ex ijs quæ scripsimus, cū de operis egimus, quas mulier marito præstare tenetur supra.nu.22. definimus enim artificiales, nō debere, idem ergò in proposito constituemus, cum de viro ad eius hæredes in hac quæstione procedatur, vt supra scripsimus, quod argumētū sine iudicio sunt qui de promūt ex.l.omnem.C.de bonis mater. Quimimo hæc sententia, quæ habet, quòd procedere permissum sit de

sit demarito ad mariti hæredes, refellitur iure consulti Pauli responso in.l.rei iudicatæ.§. hæredi.ff.solut.matr.quo ostenditur viro in vxorem maiorē esse concessam potestatē, quam viri hæredibus: viro autem non debet artificiales operas mulier, ergò nec viri hæredib9.argumentūq; hoc non procedere de marito ad mariti hæredes ostendit Iass. in.l. diuortio. in principio nu. 25.ff.solut.matrimonio.

162 Nec admittēda est in hac specie distinctio illa, quam cōstituit Bart.in.l.diuortio. in principio nu.3.eamq; dixit cōmuniter receptam esse Gratus: vtrum legis præcepto alatur mulier an testatoris, vt si legis præcepto, præstet operas artificiales viri hæredibus, si testatoris iussu officiales.nihil enim interest alatur mulier ab hæredibus mariti præcepto legis, an hominis cum non alatur iure sanguinis, sed ratione retentæ dotis, cuius emolumē tum cum hæredum lucro cedat, coguntur viduā alere, vti annotauit. Bal.l. diuortio in principio vers.inea glo.ff.solut.mat.sequitur Alex. ibi nu.16. Montal.l.1. titulo.8.lib.3.fori.col.2.sit enim hoc secundum naturam, vt ali debeat mulier ab hæredibus viri, quia dotis fructus percipiūt: l.secundum naturam.ff.de reg: iur. si hæredes nihil mulieri de suo dant, quomodo illis tenetur mulier operas præstare?l.ab eo C.de fideicōmisis.cum ex simili causa lex cuipiā emolumētum defert, vt in hac specie defert alimēta mulieri causa dotis retentæ,ille qui alit nihil dat, quia nō suo sed legis iudicio dat,in deci sit, vt onus imponere mulieri nō posit.l.si arrogator. ff. de adoptio. vnde nec officiales operas præstare mulierem debere liquidò apparet.

163 Quid autē illud est, quod Baldus ait, propter eā mulierē debere præstare operas officiales, quia nō debet ille, qui domi alitur, stare sicut cadauer: cū si hoc altor molestè ferat, posit alimēta præbere in domo discreta, hāc sententiā in eo locū habere, qui testatoris præcepto domi ali debet, vt altori officiales operas non præstet, cōtra Baldi sententiā affirmat Iass.l.1.C. delegatis. nu.1.

164 Ex hoc deriuatur cōcinnè verèq; scripsisse Rebuffū tractatu cōgruæ portionis.q.12.nu.99.vicariū officiales operas nō debere patrono, cū alatur causa ministerij, quod diuinis reb9 præstat.

165 Hæc autē de muliere scripsim9 quæ ab hæredibus mariti alitur causa dotis retētæ legis autoritate, consequēs erit tractare, quid sit definiēdū si mariti iussu ali debeat, quia alimēta vir vxori legauit, in qua facti speciē multa sūt cōsideranda. Solēt enim mariti morientes infælicitatē vxorū nō spernere, quibus succurrūt auxilio indigētibus in memoriā matrimonij, præcipiunt filijs scriptis hæredib9, vt solitū honorem matri

matri reddāt, reuerentiāq; exhibeāt, magnificē tractēt, vti viuo marito tractabant. quale quantūq; sit onus, quo testator hæc imperās hæredes afficiat, quæri solet. Bal. l. 1. C. de legatis. nu. 12. ait, honorem matri à filiis exhibendum, sed vestimenta præstāda, quæ viduali congruant honestati. argumento. l. quidam cum filium. ff. de verb. oblig. non erūt præriosa auro gemmisq; distincta, cum verba accipi debeant secundum ordinem ac gradum cuiusq; argumento. l. si quid. §. sufficienter. ff. de vsufructu. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu & habit. c. & si quæstiones de simonia. quod caput ad hoc commendat Gomesius. c. statutum. nu. 8. de rescrip. lib. 6. l. pe. in principio.

166 ff. de alimē. & cibar. legat. Idē de lecto dicendum est, quod ex molli pluma non erit, nec bombycinum, sed triste & lugubre, vti notat Iacob. de Arenis. l. si vxori. §. fin. ff. de auro & argen. legat. quæ sententia benè deprominitur ex. l. fin. vers. si. ff. de actio. & oblig. ad hæc verba (respondi, ex personis causisq; eum cuius notio sit; æstimaturū an actio dāda sit.) huius legis argumēto, Iacobi opinionē sequitur. Bald. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu. & habit. cui accedit Iass. l. 1. C. de legat. nu. 6. Paul. de monte. l. titia cum testamento. §. titia cum oberet. nu. 160. ff. de leg. 2.

167 Hæc inferuntur ad quæstionem, quæ paucis ab hinc diebus exorta fuit, non tamen in iudicium deducta, quam ob eausam iudicum calculo nō est definita: Accidit enim inter principes viros, qui honestius sibi consulere iudicarunt bonam fortunarum partem fratris vxori dimittere, quam ex ea re aduersus eam iudicare. Vir summo locu nat9 vxorem duxit illustri sanguine procreatam prædiuitem quæ, ducentis ferè ducatorum millibus adæreta prædia fuere, quæ in dotem dederat. maritus sine liberis vita decessit, vxoriq; his verbis legauit: ex supellectili mea capiat sibi vxor, quæ velit, mortuo viro mulier, (quæ illarū est auaritia, vt Accursius docet. scholio fin. l. si stipulata. ff. de verb. oblig.) quæcumq; in vniuersa supellectili præciosa erant, legato contineri dixit, lecta serica segmentata, equorum sellas argento auroque fulgentes, virilia ornamenta aurea, ensem, armaq; auro distincta, & quidquid præciosum erat sibi ascripsit. hæres autem scriptus hæc legato contineri negabat, sed eligere eam debere ex vniuersa supellectili, quæ viduæ gradui ac ordini cōuenirent, asserebatq; arbitrium mulieris non esse æquum, eamq; fuisse mariti volūtatem arbitrio vxoris supellectilia substituētis, vt vxor rectè arbitraretur: nec sumeret immodicum, aptè concincq; hæredem dicere apparet suprapositis argumētis quibus cōstat verba accipi debere secū

dum

dum ordinẽ & gradum cuiusq̃ ad hæcq̃ arbitrium mulieri à viro datum contrahi debere, non autẽ in immẽsum dilatari. Hæc opinio hæredis aduersus mulierem probatur iure aperto in. l. si libertus ita iurauerit. ff. de operis. libert. quam explicat Cōnanus lib. 2. commentari. iuris ciuilis. c. 8. verba legis hæc sunt (si libertus ita iurauerit dare se tot operas, quod patronus arbitratus sit: non aliter ratum est arbitrium patroni, quam si æquum arbitratus sit. & ferè ea mens est personam arbitrio substituentium, vt quia sperent eam rectè arbitraturam, id faciant: non quia vel immodicè obligari velint.) hac lege instructus iudex statuet arbitrium mulieri concessum intra certos terminos cōcludi debere, vt capiat mulier ea dūtaxat, quæ viduæ cōgruāt honestati, vti depromitur ex. l. plenum. §. æquitij. ff. de vsu & habit. vbi apparet legatum generale contrahi debere secundū qualitatem personæ legatarij, & in specie legati viduæ relicti: notat Bal. l. 1. C. de fideicōmissis. nu. 5. approbatur communiter vt cōstat. ex. Tiraquello in. l. boues. §. hoc sermone limitatiōe. 2. nu. 2. nec hæc immodicè arbitrabitur sed necessaria accipiet, quod iudex æstimabit perpensa maritali affectione, & statu mulieris, & vtrum liberatio ex legato nascatur, an hæredis mariti onus & obligatio. argumē. l. Aurelius §. Titius testamento. ff. de liberatione legata, vbi ex coniecturis res definienda est.

168 Quæ theorica aptè depromitur ex his, quæ doctores traddidere in simili specie legati, quando maritus moriens testamento cauit velle se vxorem dominam haberi, massariā, & vsufructuariam, vt hæc intelligamus, supponendum est: dictionem (massariam) barbaram esse, idemq̃ significare quod latinè supellex Bar. in. l. 1. ff. de supellectili legata, Abb. consilio. 88. nu. 2. lib. 2. Iass. in. l. si quis in sundi voca bulo nu. 27. ff. de legat. 1. attestantur. Bal. Angel. & omnes Itali doctores. vnde prædictis legati verbis testatorem vxori relinquere voluisse vsumfructum, si filios non habeat, q̃ si filios habuerit tantum alimēta, traddit Accursius scholio. fin. in auth. hoc locum. C. si secundò nubserit mulier & ibi Bart. nu. 8. idem Bart. in. l. titia. §. titia. nu. 2. ff. de legatis. 2. qui ait hoc consuetudine introductum esse in omnibus Italiæ regionibus, sequitur Petrus Peralta ibi nu. 21. idem Bart. consi. 9. lib. 1. vbi additionator plures refert. idem Bart. cosi. 23. nu. 2. lib. 1. sequitur Paulus Cast. in dicto. §. titia. nu. 1. Alexan. in. l. & si contra. nu. 7. ff. de vulgari & pupillari. idem Bart. consilio. 170. lib. 1. Paulus Cast. cōsilio. 21. lib. 1. Alexan. consilio. 19. lib. 4. Corneus consilio. 5. lib. 1. sequuntur quam plurimi, quos aggregat

lasf. in. l. cum ij. §. si in singulos. nu. 4. ff. de transactio. Ioannes Crotus. consi. 67. nu. 1. Corasius in. l. si pro parte. nu. 6. ff. de serui lutib9. Tira. in. l. 10. cõnub. n. 6.

169 Nam verbo dominæ. non do minium vxori relinqui, sed ho norem reuerentiamcꝫ demon strari, quam vxori ab hæredib9 exhiberi maritus velit, crebrior sententia est. per. l. 1. ff. rerum a motarum. l. 1. §. si vir. ff. ad Sylla nianum. tradit Oroscius. in. l. cum ij. §. si in singulos. nu. 2. qui bus apparet verba generalia te statoris leganiis vxori contrahi debere ex ipsius legantis volun tate: ex consuetudine, ex causa, ex alijsq; coniecturis, vti iudici sederit pensatis his, quæ supra posuimus.

170 Ex quibus colligitur non pos se defendi sententiam Baldi in. l. fin. nu. 8. C. de indicta viduita te tollenda, dicentis vxori, cui maritus reliquit habitationem cum filijs, alimenta esse præstan da. sequitur Natta consilio. 379. nu. 9. et alij infra nu. 216. Ang. de Gabelio mbus in tractatu de te sta. glo. 46. nu. 9. qui pro hac par te adducit tex. in. l. in rebus. §. post. ff. cõmodati. Hanc opinio nem inani futilicp argumẽtatio ne defendit Bal. quia legati ver ba non sonant id, quod ipse do cet, nec ex his verbis depromi tur, eam fuisse mentem proferẽ tis, cum in ampliando alimento rum legato verborũ vis pensitã da sit, quibus legatis volútas de

Aduersus Bald.

claratur. l. alimẽta. §. Basilicæ. ff. de alimen. & cibar. legat. senten tiam Bal. frãgit Vlpiani respon sum. in. l. cibarijs. ff. de alimẽ. & cibar. legat. his verbis (cibarijs legatis habitationẽ non deberi) quia de cibo tantum testator sen sit, cum cibaria legasset. quomo do igitur habitatione legata di cemus testatorẽ voluisse & alimẽ ta legare ex eo, quod habitatio nem vxori cum filijs reliquerit? quãuis Baldus dicat his verbis, quæ proposita sunt, iniuctã esse matri filiorũ curam. l. sed si hoc. §. fi. ff. de cond. & demonst. expli cat Costa in. l. cum tale. §. si arbi tratu. limitatiõe. 8. nu. 5. ff. de cõ di. & demõst. sed hæc cura & ad ministratio filiorum quãuis fuis set causa legati, efficere non po test, vt legata habitatione alimẽ ta debeantur, nisi hoc exprimat testator. l. Seio amico. ff. de an nuis legatis. quam legẽ benè de clarat Ioã. Oroscius. in. l. fi. ff. de officio assessorũ. nu. 14. sed si ali mẽta simpliciter fuissent relicta, hæc cura filiorum & administra tio nõ præsumeretur fuisse cau sa legati, vti Accursius notat. l. Cayo. ff. de alim. & cibar. legat. in ibicp approbat Bart. tradit latè Ruinus cõsil. 38. nu. 4. lib. 2.

171 Vnde quamuis cessel admini stratio, quia simpliciter fuere ali menta legata præstari debent. l. illis libertis. ff. de cõd. & demõst. l. 1. C. de legat. in cuius legis spe cie id annotandũ est, quòd si te stator vxori legasset alimenta si cum

si cum filiis moraretur, morari eum filiis debet, vt alimenta debeantur: quod plures affirmant congesti à Paulo de monte Pico l.titia cum testamento.§.titia cũ nuberet.nu.159.ff.de lega.2.Sed in proposita specie alimentorũ legatum nõ deberi scripsit Bar. l.mutianæ.nu.3.ff.de cond.& demonst. qui ea ratione innititur, quia licet huic legato conditio insit affirmatiua, vt debeatur a limẽtorum legatum si cum filiis nõ diuertat, vnde Mutiana cautio interponi debet, vt alimenta præstentur. Sententiam Bartoli approbant Imola & Cumanus, ibi sequitur lasi.l. siue apud acta.nu.20.C.de transactio. qui ait.l.titio fundus.ff.de condi. & demonst. qua Bart. suam sententiam defendit nihil ei opitulari.

172 Sed non exactè adamussimq; considerauit, quia Bartolus non adducit pro sua sententia.l.titio fundus.in exemplo negatiuo de quo lex agit, sed in absolutis & generalibus verbis.(cũ in omnibus conditionibus &c.) pensitat perpenditq; Bartolus verbũ illud generale (in omnibus) Bartolum sequitur Riparius. l. ita stipulatus.nu.46.ff.de verb. oblig. Ruinus. consili.34. nu.4. lib.2. Supra scriptam autem cõclusionẽ, quæ habet, quòd vxor debeat cum filiis morari, vt alimenta percipiat, limitat quinq; modis Paulus de monte Pico dicto. nu.159. quæ omnia colligit ex Baldo & reliquis in dicta.l.1. C.de legat.

173 Primò limitatur hæc conclusio, si filii cum quibus morari mater debet, vt alimenta percipiat, bona diuidant hæreditaria, & in communi domo non morentur, sed discretas ac seiunctas incolant ædes, si cum vno mater moretur, alimenta percipiet: quia conditio mixta morandi cum filiis filiorum facto impleri non potuit. l. in testamento.l.illis libertis ff. de cõdi.& demonst.l. Mæuia.in principio.ff.de annus.legat. vnde cũ mater non possit cum filiis omnibus simul morari, si vnum eligat cum quo moretur, conditioni parere censetur. l. 3. §. si cum omnes. ff. ad Syllania. traddit doctè Cumanus consilio.38.approbat Ruinus.consilio. 81. nu. 12. lib.2. Rolandus consilio.22. nu.14.lib.1.& ille alimenta præstabit reliquis partem debitam dantibus, vt infra dicam.

Aduer sus lasso.

174 Secundò limitatur hæc conclusio si mulier se Deo sacrauerit, quæ religionis fauore alimẽtorũ legatũ percipiet. Speculat. titul.qui filii sint legit.nu.33. per tex.auth.de sanctissimis episco. §.sed & hoc præsenti collatiõe. 9. vbi permissum est ei, cui sub nuptiarũ cõditione donatur, vt monachorũ regulis astringi possit, fauoreq; religionis huiusmodi cõditiones euanescunt, idem scribit in auth.nisi rogati.C. ad trebellia. Accursius scholio interest. l. si ita quis. §. ea lege.ff. de verb.

verb.obligat.huic ſentētiæ opitulatur doctrina Bartoli.l.fi.nu.1.ff. de his quæ pænæ nomine. qui argumēto.d.§.ſed&hoc præſenti.ait q ſi quis mulieri,ſi nupſerit, mille legaſſet, & ſi ſe Deo dicaſſet,quingenta: Deo dicata mulier petet mille.ratio eſt,quià ſi mulier mille non peteret quæ Deo dicata eſt,ſed quingēta tātū,forſan ſe religioni nō aſtringeret,ſed nuberet,quod lex improbat vitæ fauēs contēplatiuæ. hāc rationem huic ſentētiæ reddidit Ricardus, cui multi accedūt. ſed eam iure optimo reprobat dñs Couarr.lib.1.variarū. c.19. nu.7. Bartoli tamē ſententiā affirmat cōmuniter eſſe receptā Feli.in. c.in præſentia.de probatio.nu.37. ibiq; Decius nu.59. Iaſ.l.auth. ſi qua mulier. nu.9. C. de ſacroſan.eccle.refert dñs Couar.lib.1.variarum.c.19.nu.9. affirmant hanc eſſe cōmunem ſententiam multi,quos in vnum cōtulit Mēchaca de ſucceſsionum creatione.lib.3.§.21.nu.176.dicit receptā eſſe Pariſius.cōſi.65.lib.2.Ioā.Galdēſsis.de arte teſtandi titu.6.cautella.64.Coſta.l. cū tale.§.ſi arbitratu.ampliatione.xi.nu.4.ff. decōd.& demonſt.quæ ſentētia cōmendatur iure cōſulti reſpōſo.l. titia ſi nō nupſerit. ff.decōdi.& demōſt.quæ lex mulieri,cui ducēta legata ſunt ſi nō nupſerit,cētum autem ſi nupſeri,nubenti permittit ducēta petere nuptiarum fauore procreādæq; prolis.ſed de nuptijs, qui bus corpora inter ſe ſemiſcentur,procedere licet ad ſpirituales caſtasq; nuptias.c.inter corporalia. de transla. epiſco. ergò idem ſtatuetur, fauore religionis, vt mille capiat mulier Deo ſacrata.

175 Contrariam ſententiam, vt quingenta in propoſita ſpecie mulier dūtaxat petat, defendit Bal.l.Deo nobis nu.1.C.de epiſ.& cleri. quam multi approbāt, affirmātq; receptā eſſe Anchar. reg.nemo poteſt.q.5.de reg. iuris.lib.6.referunt dominus Couar.& Menchaca ſupra,dixitq; eſſe receptā Paulus Caſt.l. titiæ ſi non nupſerit.nu.2.ff. decond. & demonſt.

176 Hanc opinionem dicit veriorem eſſe dominus Couarru.attēta teſtatoris voluntate legantis mulieri quingēta,ſi monacha eſſiceretur, mille autem ſi nuberet, quæ voluntas ſeruanda eſt. l. in conditionibus.ff.de cond.& demonſt.auth. de nuptijs.§.diſponat collatiōe.1. idem placet Mēchacæ, vterq; autē ait legēdum eſſe Titiæ ſi nupſerit ducenta,ſi non nupſerit centum legauit, quam lectionem non admittūt pandectæ Florētinæ, eamq; meritò reſpuit dominus Couarru. quià viri docti eam non approbant:propterеà quià ſi eam admitterent inani labore ſe defatigaſſet conſultus cōſtituens in quæſtione fatua. Hac de cauſa illuſtriſsimus dñs Couar. Baldi ſectæ ad hærēs ait,fauore reipublicæ

blicæ inductũ esse à Papiniano ad sobolem procreandã, vt nubenti mulieri ducenta darentur in specie. l. titiæ si non nupserit. quæ illustrissimus dñs Couarr. vir acri ingenio variaq; lectione eruditè sanè scripsit & eius sententiæ ipso nõ relato accessit Mẽchaca, ob cuius authoritatẽ huic sententiæ accederẽ, si defendere eam possem. Sed si iure introductũ est, vt fauore sobolis procreãdæ cõtra volũtatem legãtis quæ nubit ducẽta capiat in specie. l. titiæ si non nupserit, quo pacto idem iudicabimus non esse permissum sacrorũ atq; religionis fauore: in quibus ius publicum cõsistere ipsi iure cõsulti attestãtur. l. 1. §. huius studij. ff. de ius. & iure. iure gẽtium religione erga Deũ astringimur. l. veluti cod. titu. publica enim vtilitas in religione versatur dicto. §. huius: est enim summa ratio quæ pro religiosis facit. l. sunt personæ. ff. de religio. & sump. fune. in quo titulo iure consulti religionis causæ multũ fauẽt. Põtificio iure q; sit preciosius spirituale matrimoniũ nuptijs cõiugalibus docet. c. ex publico. de cõuersione coniuga. cum nuptiæ consensu initæ abrũpantur, si nupta se Deo sacrauerit, apparet etiã religionis causam fauorabiliorẽ esse causa prolis suscipiẽdæ. c. vni. de uoto. lib. 6. nec hoc solũ in Christiana republica obtinet, sed olim fuit ab ipsis gẽtibus institutum, præferebant enim religionis rationẽ rationi causæq; sobolis. Vergilius Æneidos lib. 6. quiq; sacerdotes casti dũ vita maneret, ema sculabãtur herbis, qui sacra maxima accipiebant, vt castè viuerẽt: vti Seruius affirmat. de virginibus Vestæ sacratis quid antiquitas narret notum est.

Aduersus Domi. ũ Couarru.

177 His etiam apparet religionis causa perpẽsa, erraffe Bal. noue tractatu dotis. 6. parte priuilegio. 77. nu. 3. & 4. quẽ sequitur. Costa. l. cum tale. §. si arbitratu. ff. de cõdi. & demonst. limitatione. 6. nu. 1. & 2. qui dicunt in specie proposita de qua agit Bartolus. si legatũ esset mulieri sub cõditiõe si Antonio nupserit, si nolit Antonio nubere, sed se Deo sacrare, nõ petet legatũ, quia valet hæc cõditio, si Antoni⁹ benè natus sit, cui honestè mulier posset nubere. l. cum ita legatũ sit. vers. videamus. ff. de cõdi. & demõst. cui cõditioni si mulier nõ paruerit, excludetur à legato, huic enim legato duplex inest cõditio. prima, si nupserit, secũda si Antonio nupserit, vnde quãuis mulier se religioni vouẽdo paruisse primæ cõditioni intelligatur, nõ tamen paret secũdæ, quia nõ nubit Antonio; cui cõditioni, cum sit honesta, parere debet, ne amittat legatũ. cũq; decisio. §. sed hoc præsenti. sit ex orbitans tum à regulis iuris præcipiẽtis demortuorũ placita seruari. l. mæuius. ff. de condi. & demõst. cum etiam à mente legãtis, nõ debet ad cõsequentiã trahi,

ac in alijs similibus obtinere. l. quod vere contra. ff. de legibus.

178 Hæ quidem Baldi nouelli argutiæ non procedūt ex rationibus à iure ductis: nam si religionis fauore legatū sub cōditione si nupserit, mulieri datur, quæ se dicauit Deo, contra legātis votum ac volūtatem, frāgūturq; iuris ciuilis regulæ, quid est, quòd non sit idem si legatū sit sub conditione, si Titio nupserit: cū mulier hæc si religionis voto astringatur, cōditioni paruisse intelligitur: siue vna conditio sit, siue plures? Hoc enim constitutū est in. §. sed & hoc præsenti. quòd fauore religionis legātis voluntas abrumpatur, nec in forma specifica cōditioni parere necessum sit. quid igitur refert vna plures ve cōditiones sint, quæ vnius loco habentur. l. si hæredi plures. ff. de cond. institu. & ex defuncti volūtate deriuantur, cui nō parere permissū est religionis causa. d. §. sed hoc præsenti. cuius decisio exorbitātis non est, cum iure etiam ciuili religionis ratio summa sit, atq; hac de causa omnibus præferenda. igitur quidquid fauore religionis cōstituitur, id iuxta iuris præcepta est, nec dicetur exorbitās, sed magis secūdum iuris regulas, vt Papinianus dicit. l. sunt personæ. ff. de relig. & sump. fun. [illegible]

179 Tertiò prædictā [illegible] locum non est, si mulieri, cui legata sunt alimenta in domo hæredis, formosa sit, morentur q; in domo eius cōditionis homines, qui eam tenerius adamare possint, mulieris pudicitiæ prætor consulens præcipiet alibi morāti alimenta præstari, quæ amissi pudoris nota posset maculari promiscuæ habitationis causa: nam vt Naso ait: fac tibi consuescat, nil assuetudine maius. inde fieret vt mulier, quæ fragilis est fœminarum natura, caperetur. Ouidius. Fallere credentem non est operosa puellam gloria, quod Didoni accidit, quæ cum Aeneā intra lares suos receperit hærois amore deuincta est: vt libro Aeneidos. 4. cecinit Virgilius iniquus author, nam id falsò cecinisse Augustinus Petrarchaq; affirmāt. at inculpata fama diuitijs præfertur. l. facta. §. si mādata. ff. ad trebelli. vnde meritò ob sinistram suspitionem doctores existimarunt, conditionem mulieri remittendā ac alimenta dāda: quamuis cum viri hærede nō moretur. Bart. l. Caio. §. 1. ff. de alim. & cibar. leg. argumēto tex. optimi in. l. pe. ff. vbi pupi. edu. deb. Bar. l. diuortio in principio colu. 1. ff. solut. matrim. sequitur Iasso. l. quidam cum filium nu. 7. ff. de verb. oblig. idem Bart. l. libertis. §. fin. in fine. ff. de alimen. & cibat. legat. argumēto. l. cum [illegible] §. vult igitur. ff. de transactio. idem approbat Bal. l. in annalibus. nu. 5. C. de legat. hanc dicit receptam sententiam Iasso. l. diuortio in principio nu. 24. ff. so lut. matrimonio. ibi Paul. Castr. nu. 9.

nu. 9. idem approbat Ange. de gambellionibus. tracta. de testamentis. glo. 45. nu. 1. & Capitius decisione. 24. nu. 8. quos aggregat Rolandus consilio. 22. nu. 11. lib. 1.

180 Quartò huic sententiæ locus non est, si vxori vir leget alimẽta hac conditione adiecta vt habitet cum priuignis, capiet mulier alimẽta licet à priuignis migret. argumẽto. l. 1. in principio. ff. vbi pupi. edu. deb. hoc firmat Iacobus de Arenis. l. si disceptetur. ff. vbi pupi. educa. debeat. sequitur. Bal. l. si ca. nu. 18. C. de cõdi. in cert. idem Bal. auth. hoc locũ. nu. 3. C. si. 2. nupse. muli. quod & Paulus probat consilio. 387. incip. quod vxor quondam. sequitur. Iass. l. 1. C. de legat. nu. 3. sequitur Gratus. consilio. 87. nu. 3. lib. 2. Oroscius. l. cum ij. §. vult igitur. nu. 5. ff. de transactio. qui ait, idem esse in socero & genero, quam controuersiam in Pinciano auditorio seuidisse semel attestatus est. ita sentit Paulus Cast. l. diuortio in principio. ff. solut. matri. nu. 9. solent enim se odio prosequi hæ personæ, igitur odium iusta est causa, vt in diuersis morentur domicilijs inibiq; alantur argumento dicti §. vult igitur. vnde immeritò à Iacobi sententia discessit Ruinus consilio. 34. nu. 3. lib. 2. idem erit si legatarius litiget cum hærede, quia non cogetur cum eo morari Iass. consili. 44. lib. 1. sequitur Rolandus consilio. 22. nume. 12. lib. 1.

181 Quintò ex suprascriptis deriuatur locum non esse huic sententiæ si in domo hæredis moretur quispiam, qui mulieri paret insidias, cum ex hoc inimicus conuincatur, licebit mulieri aliò domicilium mutare, ibiq; alimenta percipiet. argumento. l. licet. ff. de arbit. additis ijs quæ inibi Accursius notat. scholio. 2. traddit. Baldus. l. vni. C. si quacumq; præditus potest. huic sententiæ fauet clem. pastoralis. §. esto igitur. de re iudi. traddit doctè Emilianus consilio. 3. num. 2. pro hac parte est. l. 6. titul. 8. p. 5. vbi cõstat inimititias esse iustam causam mutandi domicilij.

182 Sextò præfatæ sententiæ locus non est si hæres qui debet domi alere rixosus sit, nam hac de causa poterit mulier diuertere, & percipiet alimẽta, quamuis cum hærede non moretur: Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 30. argumento l. Caio. §. fina. in fine. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi Scæuola respondit alimenta libertis prestanda esse quib9 legata sunt, si semper sint cum hærede, si liberti discesserint ab eo propterea, quia durà imperasset, grauisq; illis esset; idem aprobant Alber. & Bald. l. 1. C. de legat. nu. 9. sequitur Salicet. ibi. nu. 4. Paulus. nu. 3. qui ait, quòd si ob corruptos mores hæredis legatarius aliò transferat domicilium, non amittit legatum alimentorum sub con-

ditione relictum, si cum hærede moraretur. idem approbat Iass. d. lta. l. 1. nu. 7. idem Iasso. l. quidã cum filium. nu. 6. ff. de verb. oblig. Ange. de gambelio. tracta. de testamen. glo. 2. nu. 1. & Ioannes Orofcius. l. cum η. §. vult igitur. nu. 5. ff. de transactio. hoc tanquam receptum approbat Thomas grammaticus decisione. 101. nu. 57. & decisione. 102. nu. 112. cum sequent.

184 Exemplum poni potest inco, qui indomum meretrices ducit. argumento. glo. l. nõ aliter. ff. de vsu & habi. quæ ait scholarem socium de domo conducta expelli posse, qui meretrices indomum agit: quæ communiter recipitur, vt constat ex ηs, quæ scribit Ioã. Luppus in. c. per vestras dedonatio. inter vir. & vxor. §. 21. nu. 9. dominus Couar. in epitome de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 10. nu. 4. Orofcius. l. 1. §. iuris præcepta. nu. 10. ff. de iust. & iure. in qua specie scholaris à domo expulsus soluet pensionem vniuersi temporis, in quod conduxit, vt doctores affirmant in c. propter necessitatem. §. veri. delocato, quæ recepta sententia iure Regio approbata est. l. 6. titulo. 8. part. 5. ergò eodem modo alimenta præstabit hæres, à quo legatarius diuertit obsinistros mores, culpatamq; vitam.

185 Idem dicetur, si hæres collusorum susceptor sit, quià poterit legatarius hac de causa aliò domicilium mutare. argumẽto. l. 1. ff. de aleæ lusu, est enim hoc detestandum crimen, vti doctis scribit vir apprimè veorandus ac meritò vitæ integritate suscipiẽdus frater Franciscus Alcocer in libro qui inscribitur deludo. c. 45. ibiq; aletur ab hærede, quià culpa hæredis ipsi hæredi nocebit, argumento. l. si quis ita legauerit. ff. decondi. & demõst.

186 inibiq; Bar. notat. Idem est si hæredis vxor sit rixosa Alber. l. 1. C. de legatis, qui ait idem esse, si vxor debeat morari cum filijs suis, nam si sint mali, nõ cogitur morari cum eis.

187 Hoc autem notandum est legatarium, qui agit, alimeota q; petit, probare debere ab hærede se diuertisse culpa hæredis, non autem hæres probabit sine eius culpa legatarium dedomo sua migrasse. argumento. l. verip. ff. deprobat. nec enim culpa præsumitur. l. meritò. ff. pro socio. ita definit Anchar. consilio. 254. nu. fin. quamuis hoc in Ancharrani consilio non reperiri minus diligenter quærens dixerit additio Alexand. l. 1. C. delegatis. nu. 5. sententiam Aocharrani sequitur Iass. l. 1. C. delegat. nu. 4. idem Iass. l. diuortio. nu. 25 ff. solut. matri. Paulus Castr. consilio. 165. lib. 1. approbat Paulus de monte. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. ff. delegat. 2. nu. 159. Marc9 Anto. Natta, cõsi. 379. nu. 10. Ioã. Lup. c. per vestras not. 3. in princi. nu. 7. Rolãdus cõsi. 22. nu. 18. lib. 1. & non

aduo-

aduocato Ancharrano hãc sententiã argumentis defendit Gratus consilio.69.nu.11.lib.2. idem approbat Ancharrano relato Gratus consi.87.nu.9.lib.2.

198 Septimò locus non est prædictæ sententiæ, si alimẽta legentur puellæ despõsatæ si cum socero moraretur, quæ si aliò moretur, petet alimentorũ legatum proptereà, quià cogi nõ debet in ea domo morari, in qua spõsus moratur: cum eam posit deuirginare. c.iuuenis. despõsal.l.si verò.§.adolescens.ff.mandat. quæ quidem iusta est diuertẽdi causa l.pen.ff.vbi pupi. edu. debe. ne fiat si cum ea spõsus corpus misceat, vt sponsalibus spretis alij nubere nõ posit dict.c.iuuenis. quod liberè sponsæ licet, si cognita nõ sit.l.Titia.ff. de verb.oblig. hæc fuit sentẽtia Pauli Cas. cõsi.127.nu.3.lib. 1. quẽ sequitur Gregorius in.l.19.titul.6.part.6.

189 Octauò huic sententiæ locus nõ est, si ille cui alimẽta relinquũtur sub conditione si cum hærede moretur: honestè cum eo morari nõ posit seruato dignitatis ordinisq; sui gradu, qui si aliò domicilium mutet, capiet alimẽtorum legatum. hoc placuit Andræ de isernia in cõstitutio.regni Ciciliæ, quem refert & sequitur Ioãnes Luppus.c.per vestras. de donat.inter vir.& vxor.not. 3.§.23.nu.10. quæ opinio probatur in.l.cum ita legatum vers.videamus. ff. de condi. & demõst. quam legem declarat concinnè Oroscius.l.1.in.principio. ff. de iusti.& iure.nu.26.

190 Nonò huic sentẽtiæ locus nõ est, si momẽta tẽporũ cõsideremus, nam nõ debet legatarius, cui alimẽta relicta sunt sub cõditione si cum filijs moraretur, omni momẽto esse cũ filijs Salic.l.1.nu.4. C.de legat. Paul.de mõte.d.§.Titia cũ nuberet.nu.159. qui huic limitationi dicit locũ esse, si testator legasset sub cõditione, vt cõtinuò legatarius moraretur cum hærede.l.si quis ita legauerit, in ibiq; notat Bar.ff.de cõdi. & demõst. quam legẽ doctè interpretatur Costa.lib.2.selectarũ. c 18. hãc limitationẽ aptè deprõpsit Paulus ex.d.l.si quis ita.pẽsitata ratione qua innitens Põponius respõdit, quæ in omni similiquæstione locũ habet, nõ enim tam graui onere afficiendus est liber homo, vt omni momẽto cum aliquo sit, induceret enim cõditio hæc seruitutis speciẽ.l.2.ff.de libero homi.exhib. quam iura detestantur ac improbant.l. Titio centum.§.Titio centũ.ff.de cõd. & demõst. nõ enim dicitur quis diuertere, qui breui reuersus est l.3.ff.de diuortijs.

191 Vnde concinnè scripsit Bal. l.1.C. de seruis fugi.nu.15. quòd si in carcerem iudex hominem detruserit adiecta pœna, si à carceribus eruperit, si eruperit breuiq; in carcerem redeat, non cõmittetur pena, cũ eo animo eruperit, vt reuerteret. argum.d.l.si quis ita, &.§.pauonum. insti.de

rerum

rerum.diui.sequitur Ange.l.1.§. effractores.ff. de effractoribus. quæ decisio memoriæ hærere debet,cum in Hispania consuetudine obtentum sit, vt qui à carcere euaserit iterū deprehensus, si honestior sit duriꝰ ratione cōmissi criminis puniatur,si vilior fustibus cædatur, & ex integro causa agitetur, dominus Iacob. Septiman. institu. catholi. c.16. nu.12. pro qua consuetudine ad duci potest.l.1.in fine.ff.de.effra ctori. sed si effracto carcere eua serit, durat pœna.l.1.ff. de effra ctoribus. de quo plura traddit Iass.§.pœnales.num.102.insti. de actio. idem Iasso.l. admonendi. nu.172. ff. de iure iur. Hippo.in practica crimi. §. attingam. nu. 36. & in. §. diligenter num. 46. Alexan.cōsilio.36.lib.2. Felinus in.c.nullus.de præsumpt.nu.3.l. 1.titulo. 2. part. 7. l.7. titulo.26. lib.8.nouæ compilat.

192 Decimò huic cōclusioni non est locus,si testator declaretquo in loco morari debeatvxor cū filijs,vt si dixerit, lego vxori alimenta,si moretur cum filijs Salmanticæ: vt alimentorum legatum petere possit, debet Salmāticæ morari cum filijs.Paulus de mōte pico.d.§.Titia cum nube. ret.nu.159.quæ sententia proba tur Iaboleni respōso in.l. qui cō cubinam. §. vxori.ff. delegat.3. ibiq; notat Bar.nu.1.quia duer sus Accursiū scholio non habitassent.hanc opinionē defendit: Accursiꝰ siquidem existimauit, vt mulier legatū possit petere, non sat esse,si Capuæ habitasset, sed debere vnà cum filio habitare in eodem domicilio, nisi per filium impediretur, quam inter pretationē improbat Bart. pro pterea quia in principio.§.vxori euenit casu quodam non autē culpa filij ne posset mater Capuæ vnà cum filio habitare : in versiculo finali per filium factū est, quominus mater cum eo esse posset : quià à matre diuertit. Huic interpretationi, Ioan.Imola, Angelus & Aret.astipulātur. in Accursij verò partibus sunt Alber. & Cumanus. ibi. Socinꝰ in.l.si quis ita legauerit. nu.6. ff. de condi.& demonst.quibus accedit Costa lib.2.selectarū interpreta.c.19.nu.11.qui dicūt in versiculo finali vtraq; conditionē fuisse impeditā, & quòd mater vnà habitasset, & quòd Capuæ habitasset,cū àmatre & à Capua migrasset filius. in principio autē à matre filius diuertit, cū Capuæ maneret,vnde cū mater & filius Capuæ moretur, licet vnà nō habitēt,tamē alimētorū legatū matri dabitur,cū per filiū factū sit, quominus vnà habitent.

193 Ego Accursij sentētiā magis probo, existimoq; Bartolū non percepisse verba Iaboleni in versiculo (si autē per mulierem) vt Costa cōsiderauit,minus autem dū Bartolū reprehēdit, intellexit Costa versiculi illius vim ac potestatē,quā nō tenuit, Alberico,Cumano,& Soci.adhærens.

vnde

quæ fuerit sententia Iaboleni, paucis aperiam. in principio filij à matre migrauit, quia noluit vnà cum matre habitare, sed à Capua nõ recessit, vnde Iabolenus ait, legatũ matri deberi, quia per filium factum est, quominus vna habitasset. sed ne hoc respõsum generaliter acciperemus existimantes matri legatum deberi, si ab ea filius diuertat, declarat ipse iureconsultus. in vers. finali. hoc locum non habere, si filius a matre migrasset nõ eo animo, vt cum matre non esset, sed alia de causa domicilium mutasset, nam si mater noluerit filium sequi, vt cum eo habitaret, qui non recusat, non dabitur matri alimentorum legatum, hoc est quod Iabolenus docuit in vers. fi.

194 Sed id scire oportet, qua ratione cõsultus in vers. videamus, quæri solere dicat, an his verbis (dum cum filio meo Capuæ erit) cõditio significetur, an ea scriptura pro superuacua habeatur, cum illa verba (dum cũ filio meo erit) cõditionem facere certum sit. l. si quis ita legauerit. l. illis libertis. ff. de condi. & demonst. vnde Iabolenus de illa adiectio ne Capuæ, agit non de vniuersis verbis propositis, & quærit an cõditio duplex significetur illis verbis: supponit enim conditionem significasse, si quis dixerit, dum cũ filio meo erit, at si dixerit, dũ cum filio meo erit Capuæ, an significetur alia cõditio, vt debeat esse cũ filijs & Capuæ, quod si Capuæ nõ sit cũ filijs, quamuis alibi cum eis habitauerit, nõ debeatur legatũ. Ratio autem quare pro superuacua haberi deberet illa dictio (Capuæ) ea est quia cõditio vt mater cum filijs sit, ad te cta est liberorũ causa, vt penes matrem educerentur, bonisq; moribus imbuantur. l. si quis ita legauerit. vnde nihil referre videbatur, id Capuæ fieret an alibi. sed Iabolenus ait nõ debere pro superuacua haberi dictionẽ (Capuæ) sed conditionẽ facere, ita quoq; senserat Trebatius. vers. si autem in aliud. dum dixit mulieri legatũ nõ deberi, si in aliud municipium mater & filius trãsissent. Ea autem ratione conditionem significare dixit, quia refert quãdoq; in aliquo loco filiũ educari cũ matre, vt colligitur ex Cicerone. lib. 1. officiorum in principio (Quãquã te Marce fili annũ iam audiẽtem Cratippum idq; Athenis.) ostẽdit Cicero referre multũ quo in loco quis audiat eũdem præceptorem: vnde cũ locus multũ cõferat cuiusuis pueri educationi, meritò ibi est erudiendus. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædilic. edicto. de quare plura Tiraquellus. l. 7. connubi. hinc paræmia mores hominum regioni respondent, de quo Erasmus Chiliadis 4. Centuria 2. adagio 25. & hinc fit, vt in bene morigerata vrbe expediat puerum educari, cum mo ma à conuersantibus sumantur teste Seneca. quod explicat Eras-

Erasmus chiliadis.1.centuria.10. adagio.74. corrumpunt bonos mores colloquia praua. eodem modo si testator quid dari in loco certo fieri vt voluit, in eo loco dari fieri vt debet. l. si hæres. ff. de eo quod certo loco.

195 Vndecimò huic sententiæ locus non est, si maritus mulieri legasset alimenta si cum filijs esset, nam si nupserit non debetur legatum, quamuis velit simul cum marito cum filijs suis habitare. Bald. l.1. C. de legat. num.13. in ibi§ Sali. nu.4. lass. nu.5. idem Bal. l.1. C. vbi pupi. educat debeat sequitur additionator Bar. l. qui concubinam. §. vxori. nu.1. ff. de legat.3. Paul. de monte. in. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. nu.160. ff. de legat.2. idem probat Ferrara in practica in forma libelli quo petitur dos restitui. glo. donec vitam. col.2. qui his rationibus hanc sententiam defendunt, quòd mater secūdò nubens incipiat esse suspecta. l. lex quæ tutores. ff. de admi. tuto. secundò quia per matrem factū est quominus cum filijs non sit, cum filiorum inimico se secopularit argumēto. l.1. §. cum patronus. ff. de officio præfecti. vigi. Tertiò quia quæ secundò nubit, mariti rebus magis quàm filiorum studet. l.1. C. vbi pupi. edu. deb. l.4. titu.16. par.6. vnde legatum relictum matri vt filios educet perderet, si secūdò nubat. l. sed si hoc. §. fi. ff. de cond. & demōst.

196 Contrariā sententiā Accursio placuisse cōstat. in. l. cum tale in principio verb. sententia. ff. de cond. & demonst. inibi§ Bart. depromit ex lege mulierē, quæ secundò nubit, non videri alibe ris diuertere: sentit igitur, quòd mulieri legatū debeatur, quod maritus reliquit ei, si cū filijs esset, quamuis mulier nubat, dum modo cū filijs habitet. sequitur Angel. de Gambellio. tracta. de testam. glo.20. nu.2. quæ sententia ea ratione cōmendatur: quia quāuis mulier quæ secundò nupserit perdat quod maritus sub conditione viduitatis legasset. auth. cui relictum. C. de indic. vidui. tollend. auth. hoc locum. C. si secundò nupse. muli. tradit dominus Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c.3. §. 9. nu.11. si tamen simpliciter & purè legasset, non perderet legatū mulier, si nuberet Aret. cōsi.40. col.4. vers. circa secundū, sequitur Paul. de mōte pico. l. titia cū testamēto. §. titia cū nuberet nu. 164. ff. de leg.2. Ioā. à Garronib. l.1. C. de secundis nuptijs. nu.66. Costa. l. cū tale. §. si arbitratu. ff. de cōdi. & demōst. limitatione si. nu.32. Hāc sententiā dicit verio rē Ioānes à Gar. tract. de secūdis nuptijs. §.2. nu.16. argu. auth. cui relictū. C. de indicta vidu. tollenda. tradit Roma. cōsi.219. nu 4 quē refert Ioā. Lup. in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. nu.35. Vnde Salic. in. l.1. C. de legat. nu.4. ab opinione Baldi diuertit, qui ait, se consulere filijs

cum

cum quibus mater debet esse, ne domo expellant matrem, quæ secundò nupsit, neuideantur facere, vt facto eorum mulier non possit cum eis habitare: sed vitricum à domo arceant, quem cum mulier debeat sequi, non dicentur filij eam expellere de domo. hoc Saliceti consilium est ineptum, nisi de vitrico ageret, nam filij si matrem non possunt de domo abijcere ea de causa, quòd nupserit, nec mulieris virum.l.cæterum.§.mulier.ff.de vsu & habit. sed quià vitricum propellere possunt, vt scripsimo supra limitatione. 4. possunt & matrem in consequentiam vt ait Salicetus.

198 Sed ea ratione mulierē, quæ nupsit, non perdere legatum puto, quià quamuis ipsa nubendo fuerit in causa, vt cum filijs non possit habitare, quià priuignivi trici odio flagrant, hæc tamen erit iusta causa, vt possit à filijs diuertere, & alimenta percipere in domo diuersa, vt in simili specie consuluit Ananias. consilio.54.col.2.argumēto.l.possessionum. C. commu. vtri.iud. sequitur Rolandus consili.22.nu. 13.lib.1.

198 Duodecimò huic sententiæ locus nō est, si facto tutoris impediatur mulier, cui alimēta relicta sunt si cum filijs habitauerit, vt cum filijs habitare possit, quià petet legatū quāuis cum filijs nō habitauerit. Bal.l.titia cum testamēto.§.si ea cō.ditiōe.ff.de leg.2. argumēto illius legis. quæ sententia obtinet, si mulier tutorē monuit, ne faceret quo minus ipsa cū filijs moraretur.l.quibus diebus in principio.ff.de cōd.& demōst.cuius argumēto, ibi notat Bar.sequitur passim lassi.quē refert Peralta.d.§.si ea conditione.nu.2. in quo casu minoribus filijs actio dabitur aduersus tutorē, quanti sua intersit matrem cum eis habitasse, ac in eorū domicilio alimēta percepisse. argumento.l.si.C.si tutor vel curat.

199 Decimo tertiò huic sententiæ locus nō est, si testator vxori legasset, vt se cū haberet filios, alios vè quos amore ipse prosequebatur, nam si legatarię domi cos non habeat, propterea quià de mortui sunt, vel nupserint, habebit legatū, vti magninominis doctores cōsuluere teste Raine rio.l.1.C.de leg. quod sit quià legatarij fauore inductū est, vt cū eo testatoris habitent filij, per ea quæ notat Accursius.d.l.1.scholio.post mortem. ipse tamē Rainerius contrariā sententiam defendit, vt in proposito legatum deficiat, quià fauore filiarū, hæc verba adijci solēt, vt mater edu cet ac instituat.l.sed si hoc.§.fin. ff.de cond.& demonst.l.si ita relictū.§. Pegasus. ff.de leg.2. huic sententiæ astipulatur Alexan.l. 1. C.de leg.nu.4. Ruinus consilio. 45.nu.7.lib.2.

200 Ipse quidem Rainerij opinionem probo, quam puto obtinere generaliter in qualibet legati specie

specie excepto eo, quod in alimonia relictum est, cum fauore alimentorum legatum annuum non deficiat, si casu impediatur cōditio morādi cum filijs, vt scripsit Accursius dicta.l.1.C. delegat. inibiq; probat Bart. nu. 2. idē Bar.l.illis libertis. ff. decōd. & domōst.per.l.qui concubinā. §.vxori.ff. delegat.3. hæc est recepta sententia vt scripsit Costa lib.2.selectarum.c.19.nu.1.in calce colu.3.Gratus consi 67.nu.2. doctores in.l.1.C.delegat.

201 Cōtrouertūt vel potius certāt dubij,quid definiendū sit,si inci dat species facti,vt alimēta legata sint, loco inquo præberi debeāt nō demōstrato:vtrū præstāda sint indomo hæredis, an vero in domo legatarij.in hac cōtrouersia vtilitas versatur tā hæredis quām legatarij, vnde necessariò inquiri debet, quid in hac quæstione definiendum sit:quia si in hæredis domo ali debet legatarius, alibi petenti nō præstabit hæres. item si indomo hæredis necessariò alimenta præstanda nō sint,inuitus legatarius nō cogetur alibi accipere.in hac disceptatione Bart.l.diuortio. ff. solut.mat.nu.4.ait legatis alimentis simpliciter non cogi legatarium ea capere in domo hæredis.argumento.l.4.§.fi.ff.de alimē.& cibar.legat. inibiq; Dinus & Iacob. de Arenis. idem probat Iass.l.1.C.delegat.nu.6.& ibi Paulus Cast. nu.4. idem Paulus Castr.l. diuortio in principio. nu.9.ff.solut.matri.hæc est recepta sententia vt cōstat ex Alex. ibi nu.29. affirmat communem esse Iass.inibi.nu.25.hanc sequitur Marcius decisione.323.nu.5 & tanquam receptam sequitur Ruinus consilio.45.nu.4.lib.2. Paulus de monte.§.titia cum nu beret.nu.161. plures in vnum cō tulit,qui hanc sententiam defendunt.Roland.consilio.22. nu.9. lib.1. qui in nu.11. hanc dicit veram sententiam.Gratus.cōsilio. 87.nu.2.lib.2.

Aduersus Ysernā, & Ioann. Luppum.

202 Hinc apparet errasse Andreā de isernia in constitutionibus Regni Neapolitani:qui ait legatarium ali debere in domo hæredis ea de causa, quòd mulier alatur in domo viri, nec alibi cogatur vir alere, quāuis legis præcepto eam alat, sequiturq; Ioan. Luppus in Rubri. dedonat. inter vir.& vxor.§.64.num.6.sed ab vxore ad legatarium nō licet procedere, est enim socia viri di uinæ rei & humanæ domus.l.aduersus.C.de crimi.expila.hæred. à viro autem nō licet mulieri diuertere, sed cum viro tenetur habitare.l.cōsensu.C. de repudijs. quod supra posuimus.

203 Huic tamē sententiæ locus nō est, si testator iubeat legatarium in domo hæredis exhiberi, cui alibi morāti nō cogetur hæres alimēta præbere.l.quod legatur.ff. de iudi.tradidit Ang.l. cum fi.§. vult igitur.ff.de transactio.sententiam Angeli aduersus Iasso. deffendit Oroscius ibi. num.5. ipseq;

ipseq; legatarius alibi habitans alimentaq; postulans intelligitur plus petere, quā ipsimet debeatur. Ruinus consilio. 81. nu. 3. lib. 2. sequitur Rolandus consil. 22. nu. 10. lib. 1. Ratio huius sententiæ est, quia minori impensa in domo aletur hæredis, quia illa verba àtestatore adiecta (vt alatur in domo hæredis legatarius) hæredis fauore adiici solent, nō legatarij. Bar. l. 1. nu. 2. C. de legat. idem Bart. l. illis libertis. ff. de cond. & demonst. idem Bar. l. Caio. §. Imperator. ff. de alimē. & cibar. legat. idem Bar. consil. 211. tradidit late Iasso. l. diuortio. nu. 24. ff. solut. matrim. Gratus. consilio. 69. nu. 11. lib. 2.

204 Ex qua cōclusione defluit, nō posse inuitū ac reluctantē hæredem cogi domi alere legatariū, quia cum hoc in hæredis fauore introduxerit testator, non debet in eius odium inuentum videri. l. quod fauore. C. de legib9 vnde fit, vt priuilegio huic possit renuntiare. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. l. si quis in conscribendo. C. de epis. & cle. Ex quo apparet errore lapsum esse Ang. de Gambelio. tracta. de testamentis. glo. 45. nu. 1. qui ait in proposita specie hæredē cogēdum alere domi legatariū.

205 Secundò colligitur ex hac sententia, quòd si testator iubeat legatariū ali ab hærede domi suæ, de domo hæredis sensisse intelligendus sit, non de domo propria, cum fauore hæredis hoc dixisse censeatur, vt minori sumptu alimentā præstet: habitatio q; hæredis testatoris esse dicitur, sicut factum hæredis testatoris factum esse creditur. nota. l. si seruus. in principio. ff. de cond. furt. non autem hoc videtur testator introduxisse amore rudis ipsius domus. Ruinus consilio. 80. nu. 3. lib. 2. & consili. 81. nu. 9. & 10. lib. 2. sequitur Rolandus consilio. 22. nu. 14. lib. 1

206 Sed si testator exprimat, vt legatarius alatur ab hæredibus in domo, quam incolit ipse testator, ibi est alendus, vt voluntati ipsius pareant hæredes. l. in conditionibus. ff. de cōd. & demōs. vnde si hæredes bona diuidant, diuersasq; in colant ædes, prætor vni præcipiet, vt alat aliis sumptus partem conferentibus l. solent. ff. de alimen. & cibar. legat. qui ab eo ali iubebit, qui in testatoris ædibus mãserit: vt aliqua ex parte testatoris placita seruentur. l. 3. C. de liber. præteri. hoc placuit Corneo. consilio. 156. lib. 4. Ruino consilio. 81. nu. 4. lib. 2. hæc opinio probatur. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. & eam sequitur Rolandus. consilio. 22. nu. 15. lib. 1.

207 Ex hoc apparet errasse Iasso. l. stipulationes non diuiduntur. nume. 30. ff. de verb. obliga. qui ait alimentorum præstationem esse indiuiduam, sed eum reprobant Mari. Socinus numero. 339. & Alciatus numero. 31. ibidē, qui ea ratione improbãt, quia

Aduersus Ang. de Gambeli.

Aduersus Bald. & alios.

quiasi alimenta diuisionem non paterētur, agi posset insolidum aduersus quemlibet hæredem.l. 2.§.ex his.ff. de verb.oblig. nec cogerentur in vnum cōsentire, sed coguntur. l.3. l. pecuniæ. ff. de alimen.& cibar. leg.ergò errauit Iasson, quem reprobat Molinæus in extricatione labyrinti diuidui & indiuidui.2.parte.nu. 238.qui ait hoc fieri iudicis officio, quia vi ipsa nemó plurium debet insolidum.

208 Tertiò colligitur, quòd si vir vtrice matrem dederit filijs,& quid vxori legasset, si ipsa moraretur cum filijs, habitationis causa pensionem amatre non petet propterea quia eos debet mater instituere.Bal.l.1.§.si pupillis.ff. de tutellis.sequitur Boerius con suet.Bituricēsibus.titulo.1.§.11. quod iure communi verum est, quo tutoris officium erat gratuitum.gl.firmanda.l.1.gl.1. in eos. ff.de tutellis.at iure Regio datur tutori decima parsfructuum pupillarium,l.2.titulo.7.lib.3. fori traddit Baetio. tract. de decima tutorum.c.1.cumq; lex fori consuetudinis potestate fungatur, non autē legis, in proposita specie custodiri debet, quod moribus introductum est.l.2.titu.20. part.4.

209 Sed si vir habitationem vxori leget cum filijs, debentur illi alimenta ex tacita defuncti voluntate.Bal.l.fi.nu. 3 versi.sed quid si testator.C.de indicta vidui. tollen.sequitur Cremensis.sing.65. Natta.cōsili.379.nu.lib.2 Campetius.de dote.2.part.q.58. Sed hæc sententia non est vera, quia exuilegati hoc nō inducitur, cū appellatione habitationis alimēta nō cōprehēdantur, quia nec cibarij legato cōtinetur habitatio.l.cibarijs.ff. de alimen. & cibar.leg. sed in legatis interpretatio fieri debet secundum scripti iuris rationem.l. in ijs. ff. de cond.& demonst.vnde & quod minimū est debetur, nisi expresse ex volūtate legantis aliud appareat. l. nummis. ff. de legat.3. sed verbum habitatio exui dictionis non continet alimenta, nec ex dictis verbis apparet testatorem legare voluisse alimenta, ergò legata habitatione cum filijs non sunt legata alimenta, ut probatur.in.l. cum ij. §.fi. ff. de trāsactio.diximus in nu. 180.

210 Id non est in proposito prætermittendum: vxorem quæ ali debet in domo viri, si vir sustibus cesserit, posse àuiro diuertere, ac alimenta petere, quia viri culpa mulier cū eo nō moratur Cynus. l. si vxor. C. de cond. in sert.sequitur Iasi. l.1. C. delegat. nu.4.hæc sentētia rationem habet, cum mariti culpa mulier diuerterit, debet ab eo ali, quia si maritus in vxorē sæuiat, potest vxor ab eo aufugere . c. literas de restitu.spolia.auth.de nuptijs §.si verò mulier.c.1. quod metus caosa. virum autem omnes negant posse vxorem verberibus afficere, suntq; ex nostris plures

qui

qui affirmēt maritū, à quo vxor vapulat, quæ ab eo hac de causa diuertit, & adulterium commisit, non posse adulterij ream dicere, & accusare, Anchar. consi lio. 408. nu. 3. sequitur Ioā. Luppus in. c. per vestras de donat. inter. not. 3. in principio. nu. 7. quē corruptè allegat Tiraquell. 9. l. 1. connubi. glo. 1. parte. 1. nu. 24. Quæ sententia mihi vera nō videtur, nec vllo modo probāda, cum adulteriū omni iure sit prohibitum, debet enim mulier grauissima incōmoda potius pati, quam adulterium committere. c. si quis propter. de furtis. quià violat mariti torum vxor adultera, grauissimaq; iniuria virū pulsat. l. codicillis. §. mater. ff. de leg. 2. vnde marito datur potestas vxorem de adulterio accusandi. l. 2. in principio. ff. ad leg. iuli. de adulterijs. l. 3. titulo. 20. lib. 8. nouæ compila. grauienim pœna afficitur is, qui priuatur iure accusandi, quæ imponēda nō est, nisi à iure infligatur, glo. ex vi. c. fin. de iure pat. quæ approbatur communiter, vt alibi diximus. vnde superiorem sententiam existimo non posse defendi, quam Angelus Aretinus, & qui ei accessere Ioan. Luppus & Tiraquellus falsò Ancharrano tribuunt, qui in diuersa specie loquutus est. Nec potest obtinere hæc opinio, cum marito liceat vxoris corrigere mores. l. rei iudicatæ. ff. solut. matrimo. quā legē pro hac parte adducit Pinelus. l. fin. C. de bonis mater. nu. 24. si supra modum vir emēdet extra ordinē punitur. l. vni. C. de emēda. propin. castigatur enim excessus, non autem delictum Bal. l. sed & si quęcumq; §. magister. ff. ad leg. aquil. Crofcius. l. 1. ff. de his qui sunt sui. nu. 28. l. 9. titul. 8. part. 7. Pœnæ modus statui debet secundum modum delicti. l. quid ergò. §. pœna grauior. ff. de his qui not. in fa. atqui in proposito non punitur delictum atrotius veruerātis, sed excessus: ergò huiusmodi pœna, quæ grauior est delicto, in maritum statuenda non est.

212 Quæri à doctoribus solet in l. 1. C. de legatis. si vir leget alimēta vxori, an vxor possit ab hæredibus dotem petere, qua in re verba proferentis sunt considerанda, quià si testator simpliciter alimenta legauit, nō est quare dotem non petat. Paul. Cast. consilio. 248. sed si testator non absolutè leget alimenta vxori, sed intra certos terminos cōcludat, veluti si legasset, quamdiu vxor dotem non petierit, an petere dotē possit, quæstionis est, in quo articulo satisesse cautum credo, vt testatoris volūtati pareamus, & mulier legatum perdat, si dotem petierit. argumēto l. in conditionibus. ff. de cond. & demōst. Sed id est in ambiguo si vxor non petierit dotem, sed ab hærede oblatam accipiat, an hoc facto alimentorū legato renūtiare videatur. Bar. l. amplius

S non

non peti. ff. rem ratam haberi. nu.7. ait mulierem dotem accipiendo alimentorum legatū perdere, debuit mulier hæredem acceptilatione liberare, vel cauere se non petituram, l. mulieri in principio. ff. de cond. insti. l. mutianæ. ff. de cond. & demonst. in simili specie eadem scripsit Sigrorolus consi. 176. sequitur Natta. consil. 410. nu. 3. Ioan. Crotus consi. 67. nu. 43 traddit. Alexā. l. diuortio. nu. 28. ff. solut. matri.

214 Hanc sequitur Campetius de dote. 2. parte. q. 57. eam sententiam defendit Accursij pronunciatum in. l. inuitus. ff. de reg. iur. qui ait, eum qui accipere prohibetur, non posse accipere quod sponte offertur. sequitur Bart. inibi idem Bart. l. si quis pro eo nu. 11. ff. de fide iusso. Riparius tractatu de peste. titulo de preseruatiuis remedijs contra pestē. nu. 112. Amadæus de castello de syndicatu. nu. 164. idem scribit Accursius scholio accipientem in. l. vni. C. publicæ lætitiæ. quam doctrinā effert in cælum Decius. l. inuitus. §. fi. nu. 5. ff. de reg. iur. hæc sententia probatur in. l. vni. C. de stratori. lib. 12. l. de uotū. C. de metatis & epide. lib. 12. l. 3. C. de aduoca. diuer. iud. notat Bald. auth. sed hodie. C. de epis. & cleri. traddit latè Rolandus cōsilio. 66. examinat doctè Gregorius scholio mādare. l. 8. titulo. 9. part. 2. vnde cum vxor dotem petere prohibeatur, si accipiat ab hærede sponte dante, perdet alimentorum legatum.

215 Contrariam sententiam defendit. Bald. l. 1. C. de legat. nu. 11. qui putat, ꝙ legatum mulier nō perdat, si oblatā ab hærede dotem acceperit, quia hæres qui sponte dat vxori dotem, conditioni in eius fauorē inductæ renuntiare videtur, habeturq; cōditio pro impleta: cum facto hæredis fiat, quominus impleatur, nec imputabitur mulieri quod dotem acceperit, cum hæres spōte dederit argumento. l. fidei cōmissa. §. si rem. vers. maximè. ff. de leg. 3. sequitur Iasl. l. 1. C. de legat. nu. 8. Sed vt Bartoli opinionem cum Baldi opinione componat, distinctione opusesse existimauit Paul. Castr. l. amplius: non peti. nu. 2. ff. rem ratā. hab. qui ait, quòd si vxor dotem petierit ab hæredibus viri, etiam si apud subsellia non petat, & restituente eam hærede acceperit, perdet alimentorum legatum argumento. l. amplius non petit. ff. rem ratam haber. secundum Pauli interpretationem, aut vxor dotem non petijt, & in hoc casu hærede restituente sponte capere mulier poterit, nec perdet legatum.

216 Nec mirū si petitio, quæ pro tribunali non fit, hunc pariat effectum, cum plures gignat: cōstat enim creditorem, antequā debitorem cōueniat in iudicio, debitum exigere debere. l. debitores. C. de pignoribus. quod quidem non cogitur inuitus facere,

cere,sed magis ex ciuilitate.l.qui dam Iberius.ff. de seruitu.rusti. prædiorũ, Accursius scholio.1. in dicta.l.debitores.idẽ Accursius scholio denuntiare.§.appellamus insti. de actio. Alberi.l. creditor. C.de distra. pignn.dicit crebrius hoc recipi lass. dict. §.appellamus.nu.41.atq; ita decisum fuit Neapoli, vt attestatur Mathæus de afflictis decisione.358.sed si ex ciuilitate lõgè à subsellijs cum debitore loquatur,vt debitum exoluat,nec debitor restituat, si debitum pro tribunali petierit creditor,quãuis debitor incontienti soluat, iudex sumptus eum restituere iu bebit, quos in præparanda lite creditor impendit,in consulendis aduocatis ac transcribendis instrumentis. ita sentit Guiller. de Cugno.l. omnes. C. de episc. & cleri.sequitur Abb.c.2.nu.4. de accusa.inibiq; Feli.nu.3. Decius.c.nõnulli.de rescriptis. nu. 30. vers. postremò.Roma. sing. 396.Guillerm9.l.ædita.C.de fru ctī.& liti.expen.cõmendat Feli. c.licet Heli.nu.5.de simonia.idẽ Feli.c.nouit. nu.15. vers. fallit.1. de iudi.lass.in principio insti.de actio.nu.44.plures alios effect9 citationis extraiudicialis aggre gat dominus Iacobus Septima. institutio.catholi.c.47.nu.13.

217 Sed hæc conciliatio non est ex ratione iuris ciuilis, quia quamuis vera sit pro parte, quando mulier ab hærede dotem extra iudicium petijt, quo facto alimentorum legatum perdit,non tamen est vera, quando mulieri non petenti hæres dotem restituit, cum ab sponte dante non liceat accipere, cum prohibeatur petere vt supra scripsimus. Mihi autem in hac controuersia quæstione placet sententia Bartoli dicentis, quòd mulier legatum perdat, quæ ab hærede viri oblatam dotem accepit, nihil enim interest petat mulier dotem, an oblatam ab hærede accipiat, cum inuita accipere non cogatur:vnde si dotem accipiar, iuri petẽdi legatum intelligitur renuntiare. argumento textus celebris.l. non vtiq;.§. item Iulianus. ff. de eo quod cer. loco illis verbis(Marcellus autem & alias tractat, & apud Iulianum notat posse dici, & si mihi alibi soluatur liberationem contigisse: quamuis inuitus accipere nõ cogar:)

218 Id circo oportet, q; licet fratres qui communia bona habẽt & indiuisa, de re communi ali debeant tàm ipsi, quàm eorum filij & vxores.l. actione.ff. pro socio.tradit Corneus consi.52 lib. 3. Si tamẽ frater vxori leget alimenta de re cõmuni præstan da,hæres dabit de parte sua, nõ de re communi. Bart.consil.211. argumento.l.si duobus.§.1.ff.de leg.1. sequitur Paulus Cast. d.l. si duobus.nu.1.nu.2. Alex.nu.2. Aretinus.nu.2.lass.nu.3.qui ait, quòd qui ignorasset decisionem d.l.si duobus,contrariũ diceret.

Paul. Castrens.

 sequi-

sequitur Ripa. l. cum filio fam. 219 nu. 25. ff. de leg. 1. Ratio autem, quare doctores Bartoli sententiam esseruntin cœlū, ea est, quia regula. l. ab eo. C. de fidei commissis & l. 1. §. sciendum. ff. de leg. 3. quæ habet non valere legatum præstandum ab eo, qui honore non afficitur, contrahitur, si coniunctim testator iubeat hæredi & illi, cui nihil reliquit, vt legatum præstent, valet legatum, at solidum præstabit hæres. las. in dicta. l. si duobus. §. 1. nu. 2.

Quæstio frequens. 220 Vt ad finem perducamus ea, quæ scribūt doctores in specie legis primæ. C. de legatis, tractare oportet, quid cōstituendum sit in specie facti, si testator hæredem scripserit filium, vxoriq; rerum vsum fructū reliquit, sobrino alimenta legauit, quæstionis est, alimentorū legatum quis nam præstare debeat, hæres, an fructuarius, in qua specie verba sunt consideranda, si testator expresserit ille dabit: multum sanè interest, det hæres, an fructuarius, quia si hæres præstiterit, do nec vixerit legatarius dabit, sed si fructuarius, dum vsus fructus durat. l. stichus. §. Titia. ff. de alimen. & cibar. leg. l. Titia in principio. ff. de annuis legat. notat Sal. l. 1. C. de legat. nu. 1. Alex. nu. 3. qui hoc declarat secundum legum decisionem, quando astrictus erat vsufructuarius onere præstādorum alimentorū, quæ de vsufructu dari testator voluit, finetur q; alimentorum legatum vsufructuarij morte, vt iuradicunt. Sed si testator non exprimat, quisnam præstare alimenta debeat, hæres an vsufructuarius, quæstionis est. Baldus hæret, nec est in aliqua certa sententia Sali. l. fin. §. sin autem æs alienum. nu. 20. C. de bonis quæ liber. vsufructuarium præstare debere affirmat argumento di cti. §. sin autem. huic sententiæ accedit Barb. consilio. 63. lib. 2. sequitur Paulus de monte Pico dicto. §. Titia cum nuberet. nu. 158. qui ea ratione innituntur, quòd alimenta debeātur de fructibus. l. Imperator. in fine. ff. ad trebelli. ergò vsu fructuari⁹ præstare tenetur, vti Vlpianus notat in. l. qui pendentes. §. si quid cloacarij. ff. de vsu fructu, cuius legis decisione hæc sententia defenditur eleganter, licet doctores eius non meminerint.

221 Maritum onere alendi vxorem astrictum esse supra docuimus, hanc tamē ob causam vxorem operas marito debere certum est, ita quidem vt quod ex operis quæsierit viro quærat, hanc sententiam à iure depromi attestatur Accursius scholio debet in. l. sicut patronus. ff. de operis libert. qui agit de operis artificialibus: hæ sunt fabriles operæ, pictoriæ & similes. idem scribit Accursius scholio. 2. l. si vxorem. C. de cond. insert. idem Accursius scholio non possit in principio in. l. libertæ & in. l. quod ex liberta. C. de operis. libert.

libert. & scholio corpore. l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habe. Ioannes scholio. huc. c. quod Deo pari. 33. q. 5. Hæc opinio probatur in dicta. l. sicut ibi (in obsequio mariti) & in. l. sed si vir ex lana. in principio. ff. de donat. inter vir. & vxor. quas operas si mulier viro non præstiterit, non aletur à viro. l. quod in vxorem. C. de nego. gest. hanc opinionem toties ab Accursio approbatam sequitur Speculat. titulo qui filij sint legit, num. 28. Bart. l. Caio. §. Imperator. nu. 3. ff. de alimen. & cibar. legat. Cynus & Bald. l. 1. C. de bonis quæ liber. l. ass. l. 1. tu. nu. 2. C. delegat. Ioã. Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. nu. 33. Xuares in. l. 9. titulo. 11. lib. 3. fori. §. sed vlterius. Paulus Cast. consilio. 76. nu. 1. lib. 1. decisio Rotæ antiquæ. 1. nu. 3. sub titulo de donat. inter vir. & vxor. Castillus glo. 1. l. 47. Tauri, Cassane. consuetud. Burg Rub. 3. §. 1. verb. en puiance. nu. 11. Mathæus de afflictis de cisione. 44. nu. 30. Tiraquellus de nobilitate. c. 20. nu. 94. idem Tiraquellus in. l. 1. cõnubia. glo. 1. in parte. 1. nu. 2. Auendañus re sponso. 8. nu. 8. affirmat commu nem hanc esse sententiam Corneus. l. 1. C. de bonis quæ lib. nu. 3. eandem dixit communem esse Areti. in. l. diuortio in principio. ff. solut matri. nu. 3.

222 Propositæ sententiæ contrariam, quæ habet, quòd vxor nõ debeat viro operas artificiales, ex quibus siquid quæsierit, sibi non viro quærit, veluti si merci moniũ exerceat, chirurgiæ operam det, aut obstetricis officio fungatur. hæc Baldus. l. si vxorem. nu. 6. C. de condi. insert. hæc opinio probatur in. l. Quintus ibi (quod demonstratur). ff. de donat. inter vir. & vxor. l. etiam C. eod. titulo. quæ iura pro hac parte adducit Mõtal. scholio. 2. l. 1. tit. 3. lib. 3. fori, Hippo. Rimi. §. 1. inst. per quas perso. nobis ac quir. nu. 135. hoc probatur in. l. 1. titulo. 9. lib. 5. nouæ compila. sequitur Baldi opinionem Fulgosius. l. si mulier. §. si vir. vxori nu. 2. ff. de donat. inter vir. & vxor.

223 Qui propterea huic sententiæ accedit, quià non recordatur se legisse vnq̃, quòd vxor sit de his personis, quæ nobis acquirunt, nec in titulo per quas personas nobis acquiritur, reperiet quispiam cautum esse, quòd vxor viro acquirat. Vnde si vxor artifex sit, suasq; operas locauerit, quod ex arte quæsierit marito acquiri non recordatur Fulgosius iure cautum esse: nec est cautum per liberam personam nobis acquiri.

224 Quod verum, nisi libera persona bona fide ab aliquo possideatur, quià liber homo bona fide possessus possessori quærit. l. liber homo. ff. de acquir. rerum domi. §. 1. insti. per quas personas nobis acquir. Accursius in l. 1. C. de acquir. posse. & in. l. 1. §.

item acquirimus. ff. eod. titulo vbi Bart. nu. 2. hoc approbat. sequuntur inibi Alexand. nu. 11. Soci. not. 1. Claud. col. 2. Vincentius nu. 24. Orosci. l. si debitor. nu. 6. ff. de pactis Hippo. Riminal. in principio insti. per quas perso. nobis acquir. nu. 18.

225 Sed huic homini libero, qui ab aliquo bona fide possidetur vt seruus, assimilari vxorem & hanc ob causam viro quaerere docet Inno. c. cum in officijs de testamen. cuius meminit Bal. in. l. si vxorem. nu. 6. Sed ex sententia Petri contrariae opinioni astipulatur ipse Baldus affirmans, vxorem viro non quaerere, indeq; ipse Baldus negat assimilari vxorem libero homini bona fide possesso loco serui. sequitur Nontaluus scholio. 1. l. 13. titulo fin. lib. 3. fori. quae sententia rationem habet, cum vxor socia viri sit non ancilla, nisi vt pudicè castèq; viuat, vt infra ponã.

226 Vnde hanc sententiam, quae habet, quòd vxor viro nõ quaerit, defendit ipse Fulgos. in. l. 1. C. de bonis quae lib. nu. 4. ipse tamẽ Fulgosius nu. 5. notat ex Accursio inibi vxorem operas marito debere, sicut seruus domino: vnde aequalem in acquisitione operarum putat esse conditionem mulieris & serui, vt quid quid acquirat mulier viro quaerat, ab hac sententia dicit se nõ diuertere quia glossa Accursij est maximae authoritatis, & quia ipse est maritus. vnde si consi-

deremus quae scripsit Fulgosius, eiusq; mentem & intentionem pensitemus, loco sit non secus locutum esse intelligemus: cumq; cõtrariam sententiam magis probasse, cui ipse accessit in. l. si mulier, existimauitq; vxorẽ ex operis artificialibus sibi non viro quaerere, eandemq; approbat Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 45. nu. 3. & 4. referens argumenta Fulgosij idem Ioann. Luppus Rub. §. 61. nu. 9. Segura de bonis lucratis. nu. 207. Gerardus sing. 99. Ioan. de Neuizanis in silua nuptiali. lib. 4. nu. 19. Anton. parto. inter consilia Alexand. consilio. 124. lib. 4. & id magis probat Molinae in additione nu. 3. additionator Alciati regula. 3. praesumptione. 26. nu. 4. Thomas grammat. decisione. 54. nu. 4. tradit vt receptũ Ripa Responso. 124. nu. 2. Vnde in hac controuersia quastione diuersi diuersa dicũt conciliantes interpretum dissidentes sententias: quas in vnam consonantiam voluit iungere Ioann. Luppus in. c. per vestras notabili. 3. §. 20. nu. 3. Gerardus & additionator Alciati. quorũ sententiae adhaeret Benincasa de paupertate. q. 8. speciali. 21. nu. 28.

227 Ego sanè hanc posteriorem sententiam eorum, qui putant, quòd mulier ex operis artificialibus sibi non viro quaerat, veriorem esse existimo, & authorum numero & dignitate non inferiorem cui non obstat [illegible]

si vir

si vir ex lana.io principio. ff. de donat.inter vir. & vxor.quia in specie de qua lex agit,mulier operatur reb9 viri,quo facto ma rito quærit exemplo mercenarij,qui ex opera quærit ei,cuius rebus operatur. Fulgo.l.1. C.de bonis quæ liber.ou.4.idem Fulgosius.l.si mulier.§.si vir vxori. ff.dedonat.inter vir. & vxor.sequitur Ioan.Luppus in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 45. nu.3.&.4. quæ interpretatio ad mitti debet,cum constet mulierem, quæ suis rebus operatur,si bi non marito quærere.l.si mulier.vers.si vir.ff.dedonat. inter vir. & vxor.Hanc interpretatio nem non admittuntverba Pomponij iure cōsulti.in. l. sed si vir ex lana.vers. sed si viri nomine. quibus apparet vestimenta con fecta ex lana vxoris nomine viri operis q̃ ancillarum eius viri esse,quamuis vir vxori lanæ debeat præstare preciū. Sed si no mine mulieris vestimēta sint cōfecta, quamuis operis ancillarū viri, mulieris erunt. ergò clarè cōostat non ex eo,quòd lana sie viri,cui mulier operas impēdat, vestimenta confecta esse viri, si mulieris nomine sint confecta.

228 Vnde operæ pretium erit explicare iure consulti verba, qui bus ad nos subobscurè perferre voluit ea,quæ mēte cōcepit,scri psit enim ea vestimēta mariti esse,quæ vir ex lana sua, suoq̃ no mine mulieri cōfecit,quāuis mu lieris cura & iodustria sint confecta.Huius sententiæ ratio est, quia si materiæ, id est laoæ, dominum consideremus, maritus est,si speciei, id est vestium cōfectorē,idem vir est,qui vestimenta suo nomine confecit. l. adeo. §.cum quis ex aliena.ff.deaquir. rerum domi.vnde ex vtraq; cau sa viri sunt vestimēta. atq; inde fit,vt iure consultus dicat nō im pedire,q̃ cura vxoris sint confecta, quia vir nomine suo confecit,non mulier: docetq; Pomponius operam illius,qui ex aliena materia domini iussu confecerit speciem,nō impedire quim con fecta species eius sit, qui ex sua materia fieri speciē iussit. quod ex benefundata iuris peritia descendere demonstrant iure consulti verba, in vers.si vxor.in eu ius specie mulier ex lana sua vestimenta muliebria suo nomine confecit operis ancillarum mariti,esse mulieris vestimenta Pōponius ait, nec operas ancillarum viri impedire. Eam autem ob causam dubitatur vtrum ancillarum operæ impediant,quià omne quod quærit seruus domino quærit.l.placet.ff. de acquir. hæred. §. 1. insti. per quas per so. nobis acquir. ex operis ancillarum cōficientium speciem, id est vestimenta, ex lana mulieris, quæritur domino speciei dominium, quod iure consultus negat, quià ex lana mulieris confecta vestimenta fuere nomine mulieris. ergò propterea in principio legis quæsitum est,

Interpretatio noua

verum vestimenta confecta ex lana viri ipsiusq; nomine essent mariti, si vxoris industria confecta sint, quia ex suis operis sibi quærit mulier, indeq; fitvt ex lana viri, si mulieris cura & industria confecta sint vestimenta, mulieris sint, quod Pomponius negat: quia non solum ex lana viri sunt confecta, sed ipsi viri nomine. quæ interpretatio Pomponij mẽtem ostendit, quã uis inculcet Accursius scholio.1.

Interpretationes. 229 Magis autem distorquentur interpretes Hermogeniani Responso.l. sicut.ff.de oper.libert. qui ex illis verbis (in officio mariti) colligunt vxorem viro debere operas artificiales. obsequn operæ maritalis, de quibus agit lex, sunt omnia diurna, in quibus tenetur mulier viro, & ex eis viro quærit, quia tenetur operari in emolumentum viri, cum ab eo alatur. Bald.l.si C. de bonis quæ liber.nu.1.

230 Sed hoc est contra naturam dictionis (officiũ) operæ enim, quæ sunt diurnum officium, differunt ab officialibus, quæ verius dicuntur honor, seu reuerentia, quam operæ.l. si non sortem.§.libertus.ff.de cond. indebi.imbiq; Accursius scholio magno. licet contra senserit Bart. Soci. inibi.nu.2. eæ autem operæ, quæ sunt diurnum officium, in actu consistunt, obcasq; merces datur.l.1.l.3. ff.de operis servo.& ibi Accursius notat.

Aduersus Bald. 231 Ex quo apparet perperam dixisse Baldum pro artificialibus operis sumi, cum artificiales operæ, quæ in facto consistunt, sint fabriles, sutoriæ, pictoriæ, lanificæ, textoriæ, & his similes. Operæ autem obsequiales sunt diuersæ, vt notat Accursius in dicto.§. libertus. imbiq; Bart. nu.19. Paulus Castr.nu.3. Alex. nu.8.Iass.nu.25. quæ quidem eæ sunt, quæ in officio consistentes personale domini commodum respiciunt, vt adesse patrono, patronum comitari, cantu, sono, saltatione oblectare. vt scribit Alciat.l. sciendum.§. item in lege.ff. de verb.sig. & post cum Corasius.l. admonendi. nu. 22. ff.de iure. iuran. Zazi. lib.1. responsorum.c.3.Connanus.lib.2 commenta. c.8.nu.6. Dominus Couarru.in.c.quamuis pactum. 1.parte.§.2. nu.5. quæ sententia probatur in.l. vt iuris iurãdi.§. dabitur.l.operæ enim.l.interdũ ff.de operis.libert. quæ officiales operæ potiores habẽtur illis, quæ artificiales sunt.

232 Vnde fit, vt cum de operis indefinite iurecõsulti loquantur, per antonomasiam de officialibus intelligant.l.vt iuris iurãdi. §.dabitur.l. operæ enim.l. quoties certæ.l.interdũ supra allegata.notat Corasius supra. nu. 23. de his operis officialibus agere l.sicut.scripsit Bald.l.si vxorẽ.C. decõd.inser. nu.6.idemq; tradit Fulgosius.l.1.C.de bonis quæ liber.nu.4.idẽ Fulgosius.l. si mulier.§.si vir vxori.nu.2.ff.de donatio.

natio, inter vir. & vxor. sequitur Ioã. Luppus in Rub. de donat inter. §. 45. nu. 4.

233 Hæc interpretatio iusta est, si naturam cõsideremus dictionis (officiũ) quæ significat obsequiũ & honoris exhibitionẽ. Suetonius in cæsarẽ. c. 12. assidẽtẽ cõspiratissplicie officij circũ steterũt. Cicero de amicitia. (odiosum sanẽ genus hominum est officia exprobrãtium, quæ meminisse debet is, in quẽ collata sunt, nõ cõmemorare qui contulit.) docet Valla lib. 4. elegã. c. 30. quæ obsequiales operæ debẽtur patrono ratiõe reuerẽtiæ. l. libert. qui ff. de operis liber. debentur etiã viro. l. sicut. quod sit ratione reuerẽtiæ quã mulier viro exhibere tenetur. l. alia. §. eleganter. ff. solut. mat. hæ operæ quãuis pluribus possint præstari, vti docet Connanus supra relatus: tamen hæc sententia in persona libertæ quæ nupta est, non obtinet, quæ viro tantum non patrono præstabit has operas obsinistrã suspitionẽ vitandam, vti annotat Accursius. l. quod ex liberta. C. de operis liber. inibiq; aperte. Bal. & Sali. annotarunt. l. hæc demũ. l. nec audiẽdus. ff. de operis liber. quæ sinistra suspicio facit, ne liberta officiales operas cogatur patrono præstare iũcta volũtate patroni, qui eius nuptijs cõsensit. l. si libertus in fine. ff. de operis. liber. Ex quibus deducitur ralle eos, qui ex. l. sicut patronus collegerunt vxorẽ debere mariti rebus operari, cum mulier artificiales operas viro nõ debeat. l. libertæ. C. de operis libert. licet legis verba inculcet Accursius. Quòd de officialibus operis lex agat, docet verba vltima legis, quibus docemur libertã, quæ patronæ cõsensu nupsit, præstare operas debere, quia nõ indecorè præstãtur, ergò de officialibus agit. Item artificiales bent possunt duobus præstari. l. si quando. l. si duorũ. ff. de operis liber. sed Hermogenianus in. l. sicut. ait quòd patrono præstari nõ debẽt, quia marito sunt præstãdæ: ergò de artificialibus non loquitur, esset enim ratio iurecõsulti insufficiẽs, quòd si de artificialibus loqueretur, ratio esset sufficiẽs tàm ad denegãdas operas patrono, quàm patronæ, quòd denegat ipse Hermogenianus in l. sicut. quæ loquitur in operis officialibus, quas liberta nupta patrono non debet, sed marito.

234 Cumq; leges, quibus tãquã firmissimo propugnaculo doctores innituntur, nõ probẽt vxorẽ debere operas artificiales marito, verius videtur iure cõmuni quæsitũ ab vxore ex opera & negociatione sibi non viro quæri, quæ sententia probatur iure Regio. l. 2. in fine titu. 14. p. 3. quam pro hac parte adducit dñs Cou. in. c. 1. de testamen. nu. 6. quæ sententia in his prouintijs seruabitur, quæ iure cõmuniutũtur, quo Cordubẽsis principatus vtitur, in reliquis verò Hispaniæ regionibus

nibus lucra constante matrimonio quæsita cōmunia sunt vtrius[que] coniugis.l.1.titulo de lasganācias. lib.3. fori. & ibi Montal. l.1.&.l.fin.titulo de las ganācias. lib.5. ord. quæ leges sunt.l.1.l.2. l.4.titulo.9.lib.5.nouæ compilatio.notant Xuarez & Segura supra, Ioan. Luppus in Rub.de donat.inter.§.62.nu.9.vnde omnis huius inuestigationis labor inutilis est in omni ferè Castella no principatu.

Quæstio peculiaris 235 Hæc quæ dicta sunt inferun rur ad quæstionem, in qua enodanda anxiè exercentur theologi, qui audiendis cōfessionibus præsunt, quid mulieres dum matrimonium concors durat, prodigere possint inuitis maritis ac reluctantibus, siue in parentes, fratres, sorores, filios \ē ex alio viro egentes erogent: siue pro arbitrio consumant, quæ quidē quæstio in iis oppidis, quæ iure Regio vtuntur, non tam est difficilis, quam in iis quæ vtuntur iure cōmuni: quo cum vtatur Corduba & nostra & maiorum patria, operæ precium duxi, si conciues meos aliqua ex parte iuuarem, matronis[que] religiosis aperirem, quid liceat, quid[que] negetur. Vxorem autem constante matrimonio nihil posse prodigere inde apparet, quod vt Li-

Aduersus Tiraquel. uius author est, maiores nostri nullam ne priuatā quidem rem agere fœminas sine authore voluerunt in manu esse parentum: fratrum, virorū[que] refert Valla lib.4.c.32.

236 Post hæc autem temporaiure ciuili permissum est mulieri, vt posset cōtrahere sine viri authoritate aut consensu. l. velles nec ne.C. de reuo. donat. vbi notat Bal.not.1. eadem sententia depromitur ex.l.si vxor.C. de pignor. tradit Tiraquel.in.l. connubi. glo.5. nu. 57. iure autem Regio constitutum est, ne mulier sine permissu mariti cum aliquo contrahere possit.l.13.titulo fi.lib.3. fori.l.54.Tauri.l.1.titul 3.lib 5. nouæ compilat. quarum legum decreto ostēditur licentiā mariti requiri, nō authoritatem, quæ personam idoneam faciat.

237 Quod apparet ex eo quòd quādo lex cōstituit authoritatē præstari, vt efficax sit, quod agitur, debet interponi authoritas in ipso negocio, post tempus vero interposita efficax non est.l. obligari.§.tutor statim.ff. de authoritate tutorū.Bal.in.l.si vxor nu.2.C.decōd.indeb. Ang. in.§. tutor autē.nu.3.inst.de authoritate tutorū.Dueñas in regula.65 Vnde incautè dixit Gregorius scholio.otra manera.in.l.5.titu. 11.p.4.hanc licentiā quam maritus vxori cōtrahēti præstare debet, esse authoritatem: & hac in sententia esse omnes falsò scripsit Tiraquellus in leg. connub. glo. 6.nume.37. at si mulier sine mariti licencia cum aliquo contrahat, vires ratum habet, valet quod actum est.l.5.titul.3. lib.5. nouæ compilat. ex quo apparet errasse

errasse Montaluum scholio. 2. in.l 13.titulo.20.lib.3.fori.qui negat ratihabitationẽ mariti rem confirmare, quam sine mariti licentia egerit mulier: cum iure nostro quod mulier agit citra viri licentiam, non valeat.

138 Inuestigare oportet cuius fauore introductum sit, viri ne, an mulieris, an vtriusq;, an verò quia hoc congruum sit reuerentiæ, quam vxor viro exhibere debet, vt in. l. alia. §. eleganter. ff. solut. matri. varia enim in hoc articulo doctores nostri traddidere, nam fauore mariti introductum esse scripsit Bald. in l. vni. in principio. nu. 2. C. vnde vir & vxor. argumẽto. l. cum pater. §. libertus. ff. de leg. 2. sequitur Tiraquellus in leg. connub. glo. 6. nu. 38. ne ex cõtractu à muliere gesto maritus possit damno affici, sequitur And. Barb. in c. possessione in fine de rebus ecclesiæ. sententiam Baldi dicit esse menti tenendam Ioan. Luppus in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 68. nu. 3. qui ait, quòd leges Taurinæ conditæ sunt principaliter fauore maritorum, ne per inbecilitatem mulierum dãnificẽtur, approbat Xuarez in l. 13. titulo. 20. lib. 3. fori. Doming. Couarru. in tractatu de matrimonio. 2. parte. c. 7. §. 1. nu. 1. & hæc opinio quæ habet, quod fauore viri sit hoc introductum, probatur in. l. 56. Tauri. l. 3. titulo. 3. lib. 5. nouæ compilat. vbi permissum est marito, vt possit generaliter vxori permittere, quod possit contrahere, valebitq; gestum ab vxore: ergò introductũ hoc est fauore mariti.

Aduersus Moltal.

139 Alij dicũt fauore mulieris introductum esse, ne possit sine mariti licentia cum aliquo contrahere Bald. consilio. 488. nu. 1. lib. 1. Romanus in. l. 2. in principio. ff. de verb. oblig. in tibi q; Alciat. nu. 10. alijq; hanc sẽtentiam sequuntur, quos in vnum contulit Hippo. Riminal. in principio insti. de donat. nu. 593. qui dicũt hoc mulieribus esse concessum propter fragilitatem sexus, argumento. textus in. §. 1. in fine insti. quibus alienare non licet. hæc sententia depromitur ex. l. si pater. C. de sponsalibus. ex. l. si mulier. C. ad velleyanum. l. vni. §. & cũ lex. C. de rei vxori. actione, traddit Bald. in. l. 2. q. 9. C. de rescindenda vnd. idem Bald. in c. sicut. in fine deprobat. idem Bald. consilio. 407. lib. 2. Angel. consil. 191. Tiraquell. in. l. 1. cõnubiali nu. 71. idem Tiraquell. in. l. cõnub. glo. 5. nu. 46. & iterũ. nu. 53. Alci. in. l. labeo. 2. ff. de verb. sig. Huic opinioni accedit ipse Romanus in. l. pactum. colu. 6. C. de collationib.

140 Qui an licentiam hanc requiri nedum fauore mariti, vt dixit Bald. in. l. vni. C. vnde vir & vxor, sed etiam propter imbecillitatẽ mulieris, ne fragilitate sua decipiatur, argu. l. cũ mulier. C. de donat. inter vir. & vxor. huic opinioni accedit Gregorius scho-

scholio, otra manera in l. 5. titu- lo. 11. part. 4.

241 Quae sententia falsa est, quia Taurinarum legum conditores maritorum commodis consulere voluerunt, non autem mulierum fragilitati, quod apparet, quia lex Regia in persona nuptae mulieris cōsensum mariti requirit, vt cōtractus ab ea initus efficax sit: in persona verò eius, quae innupta est, nullum consensum requirit, vt possit liberè cōtrahere, valeat q; contractus, quamuis par esset ratio vtriusq;, si lex fragilitatem sexus considerasset, cum prudentior non sit soluta, quam maritata. Vnde apparet legum cōditores propter maritum ita cōstituisse, qui emolumentum rei dotalis percipere debet matrimonio constante, meritò igitur cōstitutum est, ne sine mariti consensu super dotis fructibus mulier contrahere possit. haec de simili consuetudine agens scripsit Tiraquellus in leg. connub. glo. 6. nume. 40. & nume. 41.

242 Quamuis Romani sententiā existimantis, tam viri fauore, q̄ vxoris constitutum esse, ne mulier obligetur sine licentia mariti sequatur Ioā. Luppus in rub. de donat. inter. vir. & vxor. §. 68 nu. 3 hoc placet Tiraquello in leg. cōnub. glo. 6. nu. fi. post Ange. cōsi. 88. & Soci. cōsi. 23. lib. 4.

243 Alij autē existimarūt constitutū esse, ne mulier possit cōtrahere sine licētia mariti, propter reuerētiam quam vxor marito exhibere debet Bart. in l. transactionē. C. de transactio. cui reliqui scriptores accedunt. sequitur Ant. Gomez in l. 54. Tauri. q. 1. dominus Couarru. in tractatu de matrimonio. 2. parte. c. 7. §. 1. nu. 1. qui ait hoc fieri, vt vxor intelligat se viro subditā esse, quod ostendunt verba legis Taurinae quae in similibus cōstitutionib; maximè sunt pensitanda. docet Alcia. in d. l. transactionem. lex Taurina his vtitur verbis (sin licencia de su marido) haec dictio (licētia) absolutè posita pro potestate siue permissione accipitur. Tacitus lib. 14. statuerēt vt vellet, data & absolutè di licētia. Sallustius in Iugurthino. Romā legatos ire iubet, & quocūq; modo cōponendi licētiam illis permittit. Vlpianus in l. Imperium ff. de iurisdictione omnium iud. ibi (iurisdictio est etiā iudicis dādi licentia) id est potestas & permissio. quadere plura scribit Tiraquel. in leg. cōnub. glo. 7. nu. 4 Ex quib; apparet iuris interpretes licentiā, quam maritus vxori praestare debet, pro cōsensu accipere, vt docet Ioan. And. in c. qui tacet. de reg. iuris. lib. 6. in mercurialibus, Corsetus in singu. verb. licentia. vnde licentia mariti de qua agit. l. 54. Tauri. pro consensu accipi debet, quem lex praecipit à marito praestari in contractu à muliere inito vt cōtractus valeat, quod lex constituit principaliter fauore mariti,

mariti, qui lædi potest, si mulier sine viri permissu contrahat: vt Ioan. Luppus testatur. cuius opinioni accedit dominus Couar. in dicto nu. 4. inde plura deducuntur.

244 Primò in specie legis Tauri-næ non obtinere sententiam Baldi per eum textum in. l. viduæ. nu. 3. C. de nuptijs. qui ait ep si sta tuto cautum sit, ne minor alienet sine cognatorum consensu, cognatiq; ipsi aliqua ex causa suspecti sint, sine eorum consensu efficax erit contractus. l. 2. in principio. ff. solut. matr. tradit Anto. in c. nouit. de his quæ fiũt à prælatis sine consensu capitu. li. Felinus in c. ex parte. de accusationib9. in principio. sequitur additionator Baldi in. dicta. l. viduæ. qui ait sententiam Baldi locũ non habere in proposita specie, vt apparet ex his quæ tradit Bart. in. l. transactionem. C. de transactio. Ratio huius sententiæ est, quia causa mariti debet considerari in proposito, cum principaliter eius licentia requiratur ipsius met mariti fauore, quamuis minus principaliter fauore mulieris argumento. l. semper in stipulationibus. ff. de reg. iuris.

245 Obtinebit tamẽ sententia Baldi, si ipsius cõtractus effectus differatur in tẽpus soluti matrimonij, ex viroq; mulier filios nõ habeat, quià si marito suspectus sit, licentia nõ erit necessaria, vt cõtractus valeat. l. in tempus. ff. de hæred. insti. cuius. l. argumento, videtur posse defendi, quòd si effectus initi contractus conferatur in tẽpus soluti matrimonij, non sit licẽtia mariti necessaria, vt contractus valeat, cum in id tempus conferatur, quo agi poterat sine viri permissione: efficaxq; erit cõtract9 ab ipso principio. argumento. l. si quis instituatur hæres. in princi. ff. de hæred. instituendis. huic opinioni fauet textus elegãs in. c. de vxore. versi. cum electio ista. de sepulturis. l. si eum. §. si. l. inter eos. ff. de donat. inter vi. fauet ratio l. cum sponsæ. C. de donationibus ante nuptias. Quod sic accipiendũ est propter decisionem. l. 45. Tauri. si contractus nõ noceat mulieri, quod ex causa, ex personarũ charitate, alijsq; præsumptionibus apparebit: quia si contractus, cuius effectus in tempus soluti matrimonij confertur, mulieri noceat in efficax erit, quia cum constitutũ sit etiã fauore mulierũ licetminus principaliter ne possint contrahere sine virorũ permissione, & hæc causa stet: non erit efficax contractus, qui sine licentia mariti initus est, si damnosus sit mulieri, sed ex illa causa frangetur, vt tradit Socin. consilio. 23. lib. 4. per. §. affinitatis inst. de nuptijs. sequitur Tiraquellus in leg. cõnub. glos. 6. nume. 41. explicat Decius in. c. cum cessante. num. 1. de appellatio. Ioan. Luppus in. c. per vestras de donat. inter vir. &

vir. & vxor not.3.§.20. num.13. Nauarrus in.c.si quando de rescriptis.exceptione.10. pag.38. dominus Iacobus septimancensis in insti.catholicis.c.55. nu.7. Pinelus in auth. nisi tricennale. C.de bonis mater.nu.9.

246 Secundò ex superiori sententia deriuatur, contractum initũ ab vxore sine mariti licentia valere, si vtilis sit viro & vxori, cessat enim in proposito legis ratio, ergò & ipsa legis constitutio.l.cum tale.§.falsam.ff.de condi.& demonst.inibiq; Accursij scholio non cohæret.l. adigere. §.quamuis. ff. de iure pat. notat Bar.in proœmio digestorum.§. fin.nu.3.tradidit Tiraquellus de cessante causa.1.parte.num.173. item quod huiusmodi cõtractus vtilis sit apparet argumento.l. non ideo minus.C.de procurat. qua lege docemur contractum à minore gestum, si vtilis sit, valere: quamuis tutore autore non sit initus.cuius argumento hanc sententiam approbat Ioan.Lupus in Rub. de donat. inter vir. & vxor.§.68. nu.7. sic anguntur decisionẽ.l.45.Tauri. idem scripsit Xuarez.l.13.titulo.20.lib.3. fori.Gomezarias in.l.52.Tauri Anton.Gomez.l.54.Tauri.q.1. qui respondet decisioni.l.57. & l.59. Tauri. quæ quodammodo videbantur aduersari. hæc recepta sententia probatur in.l.244.

247 stili. Hæc nostratum hominum opinio proculdubio aduersatur iuris cõmunis regulis: quia.l.54. Tauri:vtitur illis verbis (no pueda sin licencia de su marido) idem. l.55. Tauri. quæ sunt.l.1.&.2.titulo.3.lib.5. nouæ compila.verbo enim (posit) si iungatur dictio negatiua, præcisam inducit necessitatẽ, negatq; potentiam glo.non potest.in regula.1.lib.6.sequitur Bart. l. fin. nu.7. ff. de ferijs.idem Bart. l.1. nu.3.C.de dilatio.quæ sententia approbatur communiter teste domino Couarru.in.c.quamuis pactum de pactis.lib.6.in.2.par. §.4.nu.4. Ratio huius sententiæ est, quia ex ijs inducitur forma, cuius trãsgressio reddit actum inutilem.l.cum hi.§.si prætor.ff. de transactio. & in simili specie vbi statuto cautum erat, ne mulier posit cõtrahere sine cõsensu viri, scripsit Bar. statutũ resistere obligationi, & cõsequẽter inducere hoc pro solennitate, quæ solẽnitas si fcru atanõ sit, actus est nullus. Bart. Soci. consilio 112.lib.1.& cõsilio.172.lib.2. huic sententiæ adhæret Tiraquellus post leges connubia. glo. 4.nu. 23.&.24.quæ videtur confirmari.l.2. titulo.3.lib.5. nouæ compila. illis verbis (mandamos que no vala lo que fiziere) lex vult gestũ sine viri licentia inutile esse, quod generaliter obtinet in quolibet contractu. si tamen manifestè appareat contra ctum vtilem esse viro atq; vxori, vtrum mulier cõtrahere possit sine viri permisione, leges non aperiunt. cum.l.56. Tauri negare

negare videatur.l.54. Tauri cõcedere:vbi permissum est vxori confecto inuentario citra viri licentiam hæreditatem adire, propterea autem quia lege prohibita est mulier contrahere sine licentia mariti, quòd si contrahat,lex ipsa annullat contractũ, & ideo non valet ipso iure,quia deficit forma.

248 Hoc fit quia secundum iuris regulas contractus à lege prohibitus, quamuis lex non reddat inutilem, pro infecto habetur ipso iure.l.non dubium. C.de legibus.ex qua hoc collegit Bart. inibi. nu.20. Iass. not.7. illusq; legis argumẽto hanc sententiã crebrius receptam esse scripsit Iass.in.l.1.nu.10.ff.de lib.& post. inibiq; Soci.nu.8.idem Iass.in.l. nemo potest.lect.1.nume.27. ff. de legat.1.nec obstat.l.54.Tauri quæ permittit vxori vt cõfecto inuentario possit hæreditatem adire:hæc enim est exceptio quædam regulæ cõstitutæ, ne liceat mulieri contrahere sine licentia viri, quæ exceptio regulam, de qua excipitur,in contrarium firmat.l.nam quod liquidè. §.fi. ff. de penu legat.vnde apparet iure Regio sine licentia viri nullũ posse nuptam mulierem contractum facere, quamuis vtilis sit, poterit tamen mulier hæreditatem adire confecto inuentario.

249 Secundò mulierem nihil posse prodigere constante matrimonio apparet,quia rerum quæ dotis nomine viro traditæ sunt dominium mariti est.l. doce ancillam.C. de rei vend. ergò pro digẽdi eas, potestas mulieri permissa non est.l.si prædium.C.de iure do.nec poterit in pauperes erogare, elemosinamq; facere. glo.c.quod Deo pari.33.q.5.cuius sententiam sequitur Hortanẏ.l.mulier.ff.ad leg. Aquil Mõtaluus scholio fin.in.l.13.titulo 6. lib.3.fori.Ioan.Luppus in Rub. de donat.inter vir.& vxor.§.68. nu.15. Quod ea ratione fit,quia dominiũ rerum dotalium quamuis iure naturali sit penes mulierem, iure tamen ciuili est penes maritum.l.doce ancillam. C. de rei vend. l.si prædium. C.de iure dot.l.quamuis.ff.de iure dot. Huic sentẽtiæ videtur obstare. l.in rebus. C.eod. titulo illis verbis (eædem res abinitio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius permanserunt dominio) .l.si cõstante.§.si maritus.ff. solut.matrimonio, vnde iuris interpretes variant,alij enim existimant rerum dotalium dominiũ apud maritum esse, alij credunt esse apud vxorem,quorum opiniones recenset Pinelus.in.l.1.C.de bonis mater.3.parte.nu.12.cum sequentibus.

250 Ipse autem legum decreta, quæ interse pugnare videntur, hunc in modum compono. Do minia rerum aut iure gentium acquirimus.l.ex. hoc iore. ff. de iusti. & iure, aut iure ciuili.l. in rem actio. in principio. ff. de rei vend. dominium rei dotalis-

Interpreta tio.

mulieris est iure gentium, quia est proprium patrimoniū ipsius l.3.§.sed vtrum.ff.de minoribus est etiā rei dotalis dominiū mariti iure ciuili.l. doce ancillam. C.de rei.vend. quod fit ratione administrationis & protectionis, vt in simili specie de Imperatore scripsit Bart. in proœmio digestorum.§. omnem. nume.3.

251 qui ait, quòd licet princeps non sit dominus rerum singularum, quæ sunt in imperio, cum earum dominia ad singulos dominos pertineant.§.singulorum inst.de rerum diuisi.dicit tamen ratione protectionis & administrationis Imperatorem esse mūdi dominum.l.deprecatio.ff. ad leg.Rodi.de iactu.sic etiam legē declarās sequitur Hippo.l. vni. C.de raptu virg.nu.90.Zazius l.princeps legibus.col.1. &.2. ff. de legibus.hanc sententiam receptam esse scripsit Ioann. Lupus in.c.per vestras.de donat. inter.not.2.§.1.nu.43.quæ recepta sententia probatur iure Regio in. l. 2. titulo. 1. part. 2. ibi㈠ Gregorius notat.

252 Simili modo maritus est dñs rei dotalis ratiōe administrationis & defensionis, tam rerū dotaliū quā personæ ipsius mulieris, tradditur enim marito persona mulieris.l.hac lege.C.de pactis cōuent. eodem modo & dos vt gubernetur, vt lex ait in hæc verba. (quamuis enim bonum erat mulierē, quæ se ipsam marito cōmittit, res etiam eiusdem pari arbitrio gubernari.) cuius gubernationis ratione translatum est dotis dominiū in virum, sed & vxor domina est, non tamen poterit alienare, quia lęditur vir, qui onera sustinet matrimonij.l.si prædiū.C.de iure dot. & si in piosvsus alienet, hoc volt c.quod Deo pari.illis verbis(nihil ergò de tua veste, nihil de auro vel argento vel quacunq; pecunia, vel de reb9 ijs terrenis tuis sine eius arbitrio facere debuisti) sed dominium ipsius rei iure gētium est apud mulierem. l.in rebus.illis verbis(vt siue ex naturali iure eiusdem mulieris res esse intelligantur, siue secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam peruenisse videantur.) hoc est quod scripsit Triphonius in.l.quamuis. ff. de iure dot.in hæc verba (quamuis in bonis mariti dos sit, mulieris tamen est.) quasi dicat, quòd licet iure ciuili dotis dominiū sit apud maritum, sed iure naturæ apud mulierem est. Sed quia ciuilis ratio naturalia iura nō corrumpit.l.eas obligationes.ff. de capitis diminu.dicit Triphonius (tamen mulieris est) quasi dicat, licet ciuilis ratio dominium dotis transferat in virum ratione administrationis, nō tamen auferre potest dominium quod naturali iure est apud mulierem, & vt demonstret Triphonius quòd tandem ius naturale potius sit, vtitur illa dictione (tamē mulieris est.) quasi dicat, vincit ius natu-

ius naturale, licet ratio ciuilis ad uersetur.

253 His verbis in simili specie vtitur auth. de incæstis nuptijs. §. si verò cōtigerit collatione. 2. (nā licet legum contemptor & impius sit pater tamē est) sed quià maritus de fructibus rerum dotaliū debet sustinere onera matrimonij, non potest mulier constāte matrimonio alienare, cum ex hoc lædatur maritus. l. si prædium. C. de iure dotium, at quià naturaliter dominium est apud vxorem, si fundus dotalis à marito petatur, satisdat vxor in rem suam. l. de die. §. qui mulierē ff. qui satisdare cog. vnde sententia aduersꝰ maritum lata nocet vxori. l. si pro re. §. 1. ff. de euictio. nec obstat ꝙ mulier marito dotem dedit, vnde traditione acquisiuit vir dominium iure naturæ. l. traditionibus. C. de pactis, quæ ait traditione dominium quæri: nam hoc obtinet si traddatur res eo animo vt fiat illius, cui traddirur. l. quod vendidi. ff. de contrahen. emptione. §. venditæ. insti. de rerum diuisi. Vxor autem non eo animo dotem dat, sed tātum vt ea vir vtatur, eiusꝗ fructibus ad matrimonij onera sustinenda. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. quam uis. quod vt aptius vir faciat, ius ciuile dotis dominium illi concessit, vt liberius administret, atꝗ onera sustineat.

254 Nec obstat quod dominium eiusdem rei nō possit esse apud duos insolidum. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. cōmodati: quià non procedit in proposita specie secundum doctrinam Bald. l. in rebus. nu. 6. C. de iure dot. qui ait esse iura, quæ in vicem non diminuunt per concursum, & hæc iura possūt esse apud duos in solidum. l. in concedendo. ff. de aqua pluuia arcenda. l. fin. ff. vti possid. ea tamen iura, quæ per concursum diminuuntur, non possunt esse apud duos in solidum: sed dominium viri & vxoris non diminuitur per concursum, quià res dotalis est in promiscuo vsu nō diuisio per quotas: ergò potest esse apud duos in solidum. hæc Baldus.

255 Ex qua vera resolutione apparet posse defendi, quod dicit Bald. l. in rebus. C. de iure dot. nu. 6. vers. tu dic. quòd verū dominium dotis est apud virum, vestigia dominij sunt apud vxorem, quià in virum non transit dominium absolutè, sed dotis causa, in qua dote vir imaginem mulieris repræsentat. argum. ento. l. cum notissimi. §. 1. C. de præscriptione trig. anno. & sequitur Tiraquellus de cessante causa limitatione. 16. nu. 4. Ex hoc defluit in cautè dixisse Pinelum l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. nu. 14. quòd in. l. doce ancillam. non tām datur marito dominiū dotis, quàm exercitium, & ius agendi, & consequenter vxori nō tàm negatur dominiū, quàm actio, cum verū dominiū dotis

Aduersus Pinelum.

apud maritum sit a lege datum ratione administrationis vt supra posuimus. Sed verior est sententia Pineli, quia dominium rei dotalis verè & propriè non est mariti. textus elegans in. l. t. vers. si vir aut vxor. ff. ad Syllanianum.

256 Ex ijs quæ dicta sunt colligitur difficilis quæstionis enodatio, de qua plura tradidit Gaspar Baccius tract. de non meliorandis filiabus. c. u. nume. 48. cum sequentibus. Vtrũ mulier citra viri permissionem possit pronubente dotem promittere, vt ex promissione teneatur dotē dare, valeatq; contractus, accõueneri possit. Posseq; mulierē dotem pro aliqua puella promittere sine viri licentia, ex eo cõuincitur, quia in causam piam potest obligari. l. generali. C. de sacro sanctis eccle. in fine, notat Bal. nu. fi. qui ait q; stante statuto quòd mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, tamen sine illa solenni tate poterit donare ecclesiæ, sequitur Abb. c. ecclesia. de consti tutio. nu. 38. Feli. nu. 1. Ioan. Luppus Rub. §. 45. num. 3. sed causa dotis est causa pia, si pauperi detur, quòd si diuiti etiam dicitur pia largo modo. l. 1. ff. solut. mat. l. cum his. §. si mulier. ff. de cond. in deb. quæ lex nõ reperitur alibi teste. Ioã. Luppo in Rub. §. 45 nu. 5. tradit Decius cõsilio. 72. col. 2. in fine. & diximus alibi latius: vnde fit, vt dotem augeret quod in dotem datur mulieri di uiti, potiaturq; priuilegijs dotis l. etiam. C. de iure dot. inibiq; notat Bar. & Bal. auth. de æqua li. dotis. §. 1. collatione. 7. inibiq; Ang. annotat quod omne priui legium concessum principali ex tenditur ad eius augmentum.

Quæstio vtilis.

257 Secundò hæc sententia quæ. habet, quòd obligatur mulier. nupta dotis promissione sine viri consensu probatur ex doctri na Sali. l. fin. in principio nor. 4. C. de iure dot. qui ait, quòd si statuto caueatur, vt instrumenta publica non probent, nisi inueniantur in breuibus scripta seu registris, hoc non obtinet in instrumētis dotalibus dotiũ fauore, argumēto. l. fi. C. de iure dot. sententiam Saliceti cõmendat Iass. consili. 171. col. fi. lib. 4. idem Iass. l. 1. ff. solut. matri. nu. 9. idem Iass. l. si constante. eod. titulo lectura. 1. nu. 208. idem Iass. l. quod dicitur. not. 2. ff. de verb. oblig. idem Iass. l. filius fami. §. diui. nu. 64. ff. de leg. 1. in. 1. lectura, approbat inibi Crotus nu. 46. Ioann. Luppus in Rub. de donat inter vir. & vxor. §. 16. nu. 10. ergò pari ratione lex Regia, quæ prohibet mulierem contrahere sine licen tia viri, non obtinebit, si mulier pro aliqua quæ nubat dotē pro mittat, nam citra viri permissio nem astringetur promissione.

258 Tertiò defendit has partes. l. fi. C. ad velleya. qua ostenditur dotis fauore senatus consultum cessare, si mulier nubēti dotem pro-

promittat. idem. l. 3. titu. 12. part. 5. quod demonstrant verba. l. promittendo. ff. de iure. dot. (promittendo dotem omnes obligantur, cuiuscunq; sexus cõditionisq; sint,) quibus à iure dictis argumentis in eam sententiam trahitur Bald. noue. tractatu dotis. 6. parte priuilegio. 48. nu. 1. vers. vnde stante statuto. vt existimet legem, quæ prohibet vxorẽ sine viri permissione obligari, non obtinere, si mulier dotem pro ea, quæ nubat, promiserit, quià hac promissione obligabitur. sequitur Gozadinus cõsilio. 43. nu. 12. Sed huic sententiæ non ausus est ad hærere Ioã. Luppus in Rub. de donat. inter §. 45. nu. 5.

259 Qua de causa distinctione factorum res est explicanda. Aut enim mulier, pro ea quæ nubit, dotem de suo promittit, quam soluto matrimonio sedaturam pollicetur, & valet promissio sine licentia viri, cum promissionis effectus conferatur in tempus, quo mulier lege viri soluta est: vt supra scripsimus. Aut mulier dare promittit cõstante matrimonio, nec alia bona habet præter ea, quæ viro in dotem dedera, de quibus citra viri consensum nihil potest dare, dum matrimonium constat, cum vir dominium habeat rei dotalis, à quo sine facto eius auelli nõ potest. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & in ipsa hac nostra specie est. l. si prædium, C. de iure dot. Aut mulier habet bona paraphærna, quæ in dotem non dedit marito, quorum dominium apud mulierem est, vt. l. hac lege. C. de pactis conuen. latèq; supra posuimus, & de his dare cogetur quod in dotem pro ea quæ nupsit, promiserat, cũ propria bona sint ipsius mulieris, quibus suo arbitrio vtitur. l. hac lege. & in hac specie obtinebit sententia eorum, qui dicunt citra viri licentiam mulierem posse in dotem promittere. Aut mulier paraphærna non habet, nec alia præter ea, quæ in dotem dedit, nisi donationem propter nuptias, (arras dicimus) de quibus dare tenetur, quod promisit in dotem sine licentia mariti, si filios non habeat: cum mulier domina sit, vt probatur. l. 1. titulo. 2. lib. 3. fori. eis q; mulieri data est à iure potestas liberè vtendi & pro arbitrio disponendi, si filios non sustulerit. (è si fijos nõ ouiere, faga de sus arras lo que quisiere: quier en vida: quier en muerte) Ipse tamẽ huic sententiæ non accedo, qui didicerim dominium rei, quæ donata est propter nuptias, apud maritum esse. l. 7. titulo. 11. part. 4. ibi (en possesion deue meter el marido à la muger de la donacion quel faze; è otrosi la muger al marido de la dote quel da: è como quier que el vno meta al otro en tenencia dello: toda via el marido deue ser señor, è poderoso de todo esto sobre dicho)

illa verba (toda via. &c.) determinant superiora, vna verò determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pari formiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulgari. l. quamuis. C. de impuber. & alijs, sed ratione dominij rei dotalis quod apud virum est constante matrimonio, prohibetur mulier rem dotalem alienare. l. si prædium. C. de iure dot. ergò & donata propter nuptias prohibetur alienare. l. vni. §. & cum lex. C. de rei vxo. act. vbi vir prohibetur alienare quod vxor in dotem dedit sine vxoris consensu: ergò idem erit in vxore, quæ non poterit alienare quod vir propter nuptias donauit sine viri consensu.

261 In ijs prouintijs, in quibus vtriusque coniugis commune lucrum est, quod constante matrimonio quæritur, in controuersiam venit, vtrum mulier de lucro communi dotem possit pro aliqua puella dare citra uiri cõsensum, quæstio in eo est, an mulier lucri pro ea parte, quæ ad eã spectat, possessionẽ habeat, et eam non habere possessionẽ nec dominium doctè defendit Tellius in. l. 16. Tauri. nume. 9. cum sequentibus, ex quibus constat de lucris constante matrimonio quæsitis non posse vxorem dotem promittere non approbante marito.

262 Item ex supra scriptis cõstat in illis regionibus, in quibus lucra vtriusque coniugis sunt communia, de illis bonis quæ parapherna sunt, non posse mulierẽ sine licentia mariti dotem promittere, nisi effectus in tẽpus soluti matrimonij cõferatur, nec de dote alijs vè rebus propterea, quià fructus sunt communes viri & vxoris. l. 5. titulo. 9. lib. 5. nouæ compilat. quod verum esse à iure ductis argumentis conuincitur, ac probatum est. Cui cõsequens est, vt eos errasse credam, qui contrariam sententiã defendunt: quam primi nominis iureconsultos probasse scio, consiliaque de hac re scripsisse, quæ in bibliotheca domus Bartholomeæ collegiorum principis reposita sunt. Sed in ea prouintia quæ vtitur iure cõmuni, cum lucra non sint communia, de paraphernis ac de illis bonis quæ constante matrimonio mulieri obueniunt, posse dotem nubẽti promittere sine licencia mariti dicendum est, dotis fauore.

263 Secundò ex ijs, quæ de dominio rerum dotalium dicta sunt, depromitur, quid definiendum sit de Regina, quæ viro regnum in dotem dedit, vtrum sine licentia viri possit Regni tenere gubernacula legesque condere. Sed leges condere fæminas non posse scripsit Bart. l. 1. ff. de legibus nu. 6. argumento dict. l. 1. verb. virorum. qua lege probatur virorum consilio leges constitui, non fæminarum, sententiã Bartoli sequitur Iass. ibi nu. 13. quæ

crebrius

crebrius recepta est, vt constat ex Tiraq.in.l.cōnub.l.1.gl.1.par te.1.nu.3.probatur.l.2. tit.1.p.2.

264 Sed opinionem communem aogustat Ang.in.l.1.ff. de legib9 existimans non obtinere in reginis, quibus leges condere per missum est, quarum consilio viros principes vsos esse in condē dis legibus cōstat.ex auth.vt iudi.sine quoquo suffragio.§. hæc autem collatione.2. quo loci Accursius scholio. reuerendissimā notat cōsilium ab vxore sumendum, textūq; illum pro hac sententia plures annotarunt teste Tiraquell.l.11. connubiali.nu.2. qui pro hac parte adducit.l. bene à Zenone in fine. C. de quadrien.præscrip. opinionem Angeli sequitur Decius.l. fœminæ. ff.dereg. iuris. nu. 37. quāuis in contrariā in cautè referat Oroscius in.l.c. ff. delegibus. nu. 13. quæ sententia ex eo probatur, quià fœmina defert Regnum. l. 9.titu.1.part.2.l.2.titu.15. par.2. Regis autem nomen à regendo dicitur.l.1.titul.2.lib.2.nouæ cōpila.ergò cum ad fœminam regnom defertur, regnandi legesq; condendi potestas defertur: & Angeli sententiā approbat Burgos de paz in proœmio legum Tau.nu.303. sed si Regina leges condat,cum consilio virorum prudentum faciet,& potest.l.2.titu. 15.lib.2.ord. Aulles proœmio ca pitum correctorum glo. ordenā ças.nu.7.

265 Sed huic sententiæ obstat.l.1. ff.de constitu.prin.qua lege apparet ius condendæ legis in Imperatorem translatum esse lege Regia, quæ de Imperio eius lata est: ergò Imperator leges cōdet, non principis vxor.l.12.titulo.1. par.1.quòd si originem considerem9,quoq; decausa Reges creati sint, apparebit fœminas non posse regna tenere, vt docet Cicero. lib.3. de legibus in principio: omnes antiqui Regib9 quō dam paruerunt, quod genus Imperij primum ad homines iustissimos & sapientissimos deferebatur, deinde etiam deinceps posteris prodebatur, quod & in ijs etiam qui nunc regnant, manet.idemCicero lib.2.de officijs pag. 8.in magnis. mihi quidem non apud Medos solum, vt ait Hærodotus, sed etiam apud maiores nostros iustitiæ fruēdæ cau sa videntur olim benè morati reges coostituti: nam cum premeretur in initio multitodo ab ijs qui maiores opes habebant, ad vnum aliquem confugiebāt virtute præstantem: qui cum prohiberet iniuriam tenuioris æquitate constituenda summos cum infimis pari iure retinebat.

266 Sunt enim vires & arma necessaria, quæ in fœminis desiderantur: vnde fit, vt in feudis non succedant; quia faidam leuare nō possunt Accursius scholio l. gib9 in fine.c.1. §.hoc autem.qui feudum dare possont.qui ab omnibus recipitur vt scribit Tiraquellus.l.1.connub.nu.61.qui de

hac re multa verba facit, docetq; mulieres imbelles nec aptas esse armis, hinc apparet regno gubernãdo idoneas non esse, quia consilio armisq; regitur, quod lege Regia probatur. l.1.&.l.6. titul.1.part.2. vnde regni gubernacula ad maritũ pertinere qui vxorem reginam duxit, nõ ad mulierem probatur ex.l.9.titul. 1.part.2. (la tercera razõ es por casamiento ẽ esto es: quando alguno casa con dueña, ques heredera del Reyno que maguer el nõ venga de linaje de Reyes puede se llamar Rey despues q̃ fuere casado con ella.) quam legem pro hac sententia adducit Burgos de paz in proœmio legum Tauri. nu. 14. Sed mulieri cum Regnum defertur, regendi con ceditur potesta. . . doctores. c. dilecti. de arbit. quæ si nubat simul cũ viro gubernabit iure Hispanorum vt ait Ioann. Luppus in tracta. de iusta retentione Nauarræ. 5. parte. §. 5. qui loca legũ Regiarum non aduocat, voluit adducere. l. 3. titulo. 15. part. 2. (è si fuere fija laque ouiere dehe redar fasta que sea casada) qua lege ostenditur tutelã finiri cum primum Regina nupserit, quæ nupta cum sit, ipsa tenebit Regnum, reget tamen consilio viri, vt notat Gregor. scholio. fasta que sea casada. dicta. l. 3. argumẽto eorum, quæ scripsit Bal. in. c. significauit. de rescrip. nu. 3. qui ait Regnum nõ posse in dotem dari, nec intelligitesse parapher num nec in administratione viri, sequitur Gregorius scholio fuesen muchos. in. l. 1. & scholio. llamar in. l. 9. titulo. 1. part. 2. qui adducit Marineum Siculum in historia, quam de Ferdinando Isabellaq; scripsit dicentem, pactum conuentum fecisse cõiuges ante nuptias, vt Regni gubernacula ad vtrumq; pertinerent: ergò iure ciuili hoc non erat constitutum, sed ad Reginam spectabat iurisdictio, vt ipse Gregor. affirmat aduersus Ioan. Luppum.

269 Sed Ioannis sentẽtiam benè excusat Burgos de paz in proœmio legum Tauri. num. 3. fauet etiam ei. l. 9. titulo. 1. part. 2. quæ ait eum, qui Reginam vxorem duxerit, Regni dominium acquirere, Regemq; vocari. Rex autem à regendo dicitur. l. 1. titulo. 2. lib. 2. nouæ cõpilat. (Por que el Rey segun la significaciõ del nombre se dize regente ò regidor y su proprio officio es hazer juyzio y justicia.) ergò cum Rex dicatur, regendi res Imperio ius habet: verba enim accipi debent cum effectu. c. si Papa de priuilegijs lib. 6. Nec obstat q̃ inter Ferdinandum & Elisabellam conuenisset, vt apud vtrumq; esset imperium, quia licet iure Regio constitutum sit, vt ad vtrumq; coniugem imperium spectet, pacto etiam hoc fieri potest, dupliciq; iure pertinebit, & lege Regia & vi pacti conuenti. l. non impossibile. ff. de

ff.de pactis,inibiq; Accursius notat.scholio furem. vi pacti vxorem astringi vt curare debeat, ne peraliquem fiat, quominus imperium apud vtrumq; sit, Accursius scholi. interest. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obligat. argumento. l. in lege locationis. ff. locati.nec superuacaneum est pactum hoc, cum expresse non sit iure cautum, vt Regni imperium sit apud vtrūq; coniugem, ex verò, quæ dubitationis tollendæ gratia contractibus inseruntur, iua commune nō lædunt.l.qui mutuam. ff.mandati.

269 Ex ījs,quæ traddidimus, apparet vxorem in Cordubensi regione paraphernis & ījs bonis, quæ donatione hæreditate legato vē acquisiuit, posse pro arbitrio vti, ac in quos velit vsus erogare, idem statui oportet in ījs,quæ labore industriaq; ac negociatione quæsiuit. De fructibus autem dotis an possit aliquid prodigere, si supersit, postea ꝙ alendæ familiæ oneribus satisfecerit, quæri solet. quæstio in eo est,an quod super est viro quæratur, & quæri author est Bart. l. si constante. ff. solut.matrimonio nu.104.quod ea ratione fit,quià dotis fructus pertinent ad maritum ob eam causam, quòd sustineat onera matrimonij.l.dotis fructus.l.plærumq;.§.si serui. in fine.ff. de iure dot. l. si maritus. ff. fami. ærcia. l. pro oneribus. C. de iure dot. probatur iure Regio in. l. 25.titulo.11. part. 4.l.7. titulo. 11. part. 5. sed si quod superest, lucraretur vxor viri conditio fieret deterior : ergò lucrari non debet. l. sed & si constante. ff. de donat.inter vir.& vxor.

270 Secundò hanc partem fulcit. l. 2. C. de episcop. & cleri. qua lege docemur oportere clericos, quod parsimonia quæsierint in pauperes erogare, quæ lex quo pacto fulciat sententiam Bartoli, non intelligo, quamuis ipse Bartolus optimè legem illam huic sententiæ fauere dicat, quæ me hercule contrarias partes magis defendit, clericus enim non sibi quærit, id quod parsimonia quærit, sed pauperibus, quià bona clericorū sunt bona pauperum. c. clericos. 1. q. 2. ījs bonis ali clericos oportet, vt probatur in. c. pastor. 1. q. 2. si frugaliter se exhibeat sacerdos, ad pauperes pertinet quod superst ex fructibus ad se sustinendum decretis, quare igitur diuersum constituemus in persona vxoris, quæ dotis fructus viro traddidit, vt se suosq; aleret : si vir huic muneri frugaliter satisfecit, quæretur vxori quod superest, est enim in vtraq; specie par ratio, ergò eadem erit iuris dispositio. l. à Titio. ff. de verb. obligat. l. illud. ff.ad leg. Aquili. l. 3. §. 1. ff. de in ius.rupto.

Aduersus Bart.

271 Tertiò opinionem Bartoli fulcit. l. creditor. §. si inter maritum

ritum. ff. mandati. quæ ait, ꝙ si dotis vsuras socer degenero, vt tamē maritus alat vxorē, onera sustine at matrimonij, quod in alēda vxore & familia vir nō consumpsit, non repetit ab eo socer: ergò sibi gener quæsiuit.

272 Quartò hanc sententiam fulcit, quòd vxor est subdita viro, cui seruit vt ancilla. c. hæc imago. c. manifestissimi. 33. q. 5. Accursius. l. sicut patronus. ff. de operis libert. qui ait, quòd sicut seruus quærit domino. §. 1. insti. per quas personas nobis acqui. ita mulier quærit marito, ab opinione Accursij cū sit maximæ autoritatis & ipse sit maritus dicit se non recedere Fulgosius. l. 1. C. de bonis quæ liber. nu. 5. idem videtur velle Specula. titulo qui filij sint legit. nu. 28. ergò nihil quæretur vxori, cū ipsa viro quærat supra. nu. 231.

273 Quintò hæc opinio ea ratione commendatur, quòd mulier quæ secundò nupsit, ex alio viro susceptos liberos, quamuis egeant, alere non tenetur, nec ipsius mulieris patrem fratrem aut sororem, Bald. l. si paterno affectu, nume. 2. C. de nego. gest. argumento. l. si paterno, vbi vitricus, qui cum aleret priuignum, manifestè denuntiauit, se repetiturum quod in alimonia erogasset, repetere potest, ergò alere priuignum non tenetur, cum impensas repetat argumento. l. alimenta. C. de nego. gest. Baldi sententiam sequitur Ioann. crotus repetitione. l. si constante. ff. solut. matrimonio nume. 155. Iass. in. l. si donatarius. §. si quis in debitum. nu. 6. ff. de cond. sine causa. Ioann. Luppus in. c. per vestras ante. notab. §. 19. in principio, qui pro hac opinione adducit. l. quis. ff. solut. matrimonio, qua lege viro permissum est. constante matrimonio dotem vxori restituere, vt filijs ex alio viro egētibus cōsulat, vnde apparet maritum non teneri illis subuenire alimonia, eadē sententia depromitur ex. l. mutus. §. manente. ff. de iure dot. cuius argumento simile scribit Tiraquell. in legib. connubia. glo. 8. nu. 282.

274 Et hanc opinionem, quæ habet, quòd egentes filios ex alio viro procreatos non posist vxor alere dedote, dicit cordi te nendam Ioann. Luppus, quæ opinio comprobatur ea ratione, quòd maritus dotem habeat titulo oneroso, vt matrimonij onera sustineat. l. 1. C. de imponend. lucra. descrip. lib. 11. l. ex promisione. C. de actio. & oblig. filius autem alimenta à patre habet titulo lucratiuo. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrimonio, notat Bald. l. 2. nu mero. 2. C. de reuo. ijs quæ in fraudem cred. sequitur Iass. in. §. item si quis in fraudem. num. 32. inst. de actio. ergò vitricus nō cogetur priuignos dedote alere.

275 Sextò hanc sententiam fulcit ratio, quæ habet, ꝙ si dotis fructus

ctus non sufficiant ad alimenta, supplere vir tenetur de proprijs facultatibus, vt alibi diximus: ergò si fructus supersint de pasta familia, marito restituentur. argumento l. secundum naturam. ff. de regu. iuris. sic argumentatur Alexand. l. si constante. nume. 38. ff. solut. matrimon.

276 Item hæc sententia cōmendatur constitutione. l. pro oneribus, C. de iure dot. qua ostenditur dotis fructus mariti lucro esse, quos si viri permissione mulier perceperit, in quantum locupletior facta est, viro restituet. qua lege apparet dotis fructus viri esse: ergò nihil interest consumpserit vir in alenda vxore nec ne.

277 Contrariam opinionem, vt dotis fructus qui consumpti nō fuerint de pasta familia, non debeat vxor marito præstare, defendit Ioan. Cotrus in. l. si constante. nu. 155. ff. solut. matri. qui aduocat Ioan. Imolam pro hac parte: Imola autem loquitur in diuersa specie, scilicet quando dos constante matrimonio mulieri restituta est, quæ familiam de fructibus dotis frugaliter alit, dubitat Imola, an quod superest viro quærat, nos autē loquimur, quando dos est apud virum, doctores argumentis in vtraque hac specie promiscuè vtuntur.

278 Primò sententiam hanc fulcit. l. ex annuo. ff. de donat. inter vir. & vxor. qua lege ostēditur marito licere dotis fructus vxori dare, vt se alat & suos, id est l. mutus §. manēte. ff. de iure dot. ergò dotis fructus nō sunt mariti quasi proprium patrimoniū, quia si essent, nō valeret donatio. l. si spō sus. §. si maritus. ff. de donat. inter vir. & vxor. hoc verius, & apertius demonstrabimus.

279 Secundò fulcit has partes sententia, quæ habet, quòd maritus alere cogitur vxorem, quam sine dote duxit, vt supra scripsimus. traddit Bald. l. 1. C. de bonis quæ lib. ea ratione, quia mulier debet esse in obsequio viri, & alimentis obsequia & ministeria naturaliter compensantur. l. si id quod donatum. ff. de donat. inter vir. & vxor. traddit Romanus consilio. 517. nu. 2. laboris enim opus, quod in domo familiaque gubernanda à muliere exhibetur, magnifaciunt iura, cum nō sit minor virtus quæsita tueri, quàm quærere. ita Xuarez. l. 1. titulo de las ganancias lib. 3. fori limitatione. 3. sequitur Gregor. scholio fin. l. 5. titulo. 11. part 4. quod si dote cōstituta nubat mulier, sitque in obsequio viri, cum obsequijs & ministerijs compensentur alimenta, dotis fructus poterit vxor prodigere pro arbitrio suo, vt depromitur ex ijs, quæ scripsit Barb. in additione Bald. l. si vxorem vers. denuo quæro. C. de cond. insert. quæ sententia fulcitur ex ijs, quæ traddit Cynus, quem sequitur Bald. l. fin. nu. fi. ad fi. C. de dotis promi. qui dicunt

cunt quòd maritus præſumptione iuris creditur vxorem alere magis ea de cauſa, quòd ſit vxor, quàm ratione dotis. quod tamē reprobat inibi Romanus in additione, & benè vt teſtatur Luppus ſcholio frutos in. l. 25. titulo. 11. part. 4.

280 Tertiò hanc partem defendit. l. reſcriptum. §. 1 ff. de diſtra. pigno. qua lege oſtēditur, quòd ſi dubium ſit, cuius commodo debeat cedere emolumentum, quod ex re aliqua percipitur, æquius eſſe vt debitori proficiat, quam vt creditoris lucro cedat: maritus autem in re dotali creditor eſt, vxor debitrix, dubitamus, quod ſupereſt fructuum poſt alitam familiam, cui debeat proficere, & mulieris lucro cedere æquitas ſuadet ratione ſupra ſcripta.

281 Quintò huic opinioni fauet. l. plenum. ff. de vſu & habit. his verbis. (non vſq; ad compendium ſed ad vſum: non ad abuſum) quibus oſtenditur, eum qui vſum habet, nec abuti poſſe, cuius datus eſt vſus, nec lucrum ex ea percipere, ſed id tantum quod vſui neceſſarium eſt: ergò idem de fructibus dotis conſtituemus, qui ad virum pertinēt, propterea quòd ſuſtineat onera matrimonij, vnde apparet, quod conceſſi ſunt in vſum: ergò nimirum ſi illis vti liceat, non abuti, aut lucrum facere, vnde fit, vt ſi quid ſuper foret alita familia non cedet mariti lucro.

282 Sextò huic opinioni fauet iuris conſtitutio, qua oſtenditur vxorem & virum eſſe carnem eandem. c. debitum de bigamis notat Auiles ſcholio mugeres. c. 1. correctorum ru. 9. hinc fit, vt maritus & vxor non debeant ad imparia iudicari, Socinus. l. diuortio. nume. 17. ff. ſolut. matrimonio, argumento l. alia. §. eleganter. ff. eod. ſunt enim vir & vxor ſocij humanæ rei & Diuinæ domus. l. aduerſus. C. de crimine expila. hæred. quam legem pro hac parte plures adducunt. Auiles ſupra nume. 8. Mōtaluus ſcholio por medio. l. 1. titulo. 3. lib. 3. fori. Coraſius. l. fœminæ. nume. 7. ff. de ſenatorib9 Bart. l. diuortio. §. interdum. ff. ſoluto matrimonio nume. 4. inibiq; Soci. nume. 17. Ioan. Luppus in Rub. de donat. inter. §. 62. nume. 9. quæ ſocietas rerum mariti quodam modo vxorem dominam facit. l. 1. ff. rerum amot. vti inibi Accurſius notat ſcholio ſocietas.

283 Ex eo enim quòd vir & vxor ſimul habitent, negotia familiæ gerant expenſis communibus, ſocietatem coire videntur. l. perceptione. ff. de his qui deiecer. vel efud. quia ſimpliciter coeunt, eorum tātum, quæ ex quæſtu veniunt, ſocietatem coire videtur. l. coire. ff. pro ſocio, quæ iuris regula in cauſa fuit, vt iure Regio conſtitueretur, quòd lucri & quæſtus coniuges ſocij eſſent.

eſſent. l.1. titulo.3. lib.3. fori. l.1. titulo.9.lib.5.nouæ compila.tradit Ioann. Luppus dicto nu. 9. Montaluus ſupra & Gregorius ſcholio comunalmente. colu. 3. in principio in. l. 55. titulo. 5. part.5.

284 Hæc ſententia iure Regio obtinet, iure autem communi maritum & vxorem ſocios eſſe, nõ generaliter & abſolutè accipi debet, ſed diſtinctione propoſita, quià coniugio ſocietatem iniri vt bona communicentur, communeꝗ; ſit lucrum, & damnum negat. l. Quintus. ff. de donat. inter vir. & vxor. vnde matrimonio ſocietatem coiri non dicunt iura, ſed matrimonium in ſe habere ius ſocietatis. c. 2. de ſponſalibus. c. cum ſocietas. 27. q.2. vbi Ioannes putauit, in coniugum ſocietate bona communicari. hanc ſententiam meritò reprehẽdit dominus Couarru. in.4. parte. 2. c. 7. §. 1. nu. 5. id enim iure Romano quo vtimur permiſſum nõ eſt. Apud priſcos autẽ nihil in domo coniugali diuiduum conſpiciebatur, nihil quod aut maritꝰ aut fæmina proprium ſui iuris eſſe diceret, ſed in commune conſpirabatur ab vtroꝗ;. Columela in præfatione lib.12. Tiraquellus leg. 8. connubiali. nu. 8. ſicut enim ſocij coeũt vt bona communia ſint. l. 1. ff. pro ſocio, ita & coniuges ſocietatem coeunt omnis vitæ Diuini & humani iuris. l. 1. ff. de ritu nup. in principio inſt. de patri poteſt. c. 1. 27. q. 2. cuius ſocietatis effectus eſt, vt fortuitis caſibus proſperæ aut aduerſæ fortunæ mulieris maritus, aut mariti vxor ſit particeps. l. ſi cum dotem. §. ſi maritus ff. ſolut. matrimonio. l. fin. C. de nuptijs. & de hac facti ſpecie agit. l. aduerſus. C. de crimini. expila. hæred. vt coniuges ſint ſocij fortunæ proſperæ & aduerſæ, vti Montaluꝰ interpretatus eſt. in. l. 1. titulo. 3. lib. 3. fori. ſcholio, por medio. eo ꝗ; non relato idem ſcripſit Tellius in. l. 16. Tauri. nu. 13. qui multis probat virũ & vxorem ſocios non eſſe rerum, ſed animorum ac fœlicitatis, & infortunij. quod Romuli lege cautum erat, mulier, (inquit,) viro legitimè coniuncta fortunarum & ſacrorũ ſocia illi eſto, vtꝗ; domus ille dominus, ita hæc domina. Halicarnaſeus. lib. 2. Romanarum antiquitatum, refert Tiraquell. l. 8. connub. nu. 8.

285 Ex hac animorum & corporum coniunctione conceſſus eſt rerum omnium promiſcuꝰ vſus l. quamuis. C. de furti. l. cæterum ff. de vſu & habit. eſt enim vſus rerum conceſſus in conſequentiam quandam, cum animorum & corporum ineſt coniunctio. l. hac lege. C. de pactis conuen. quia corpus rebus omnibus precioſius eſt. l. in ſeruorum. ff. de pœnis. ſi corporum promiſcuus eſt vſus, ergò & rerum quæ preciosiori cedunt. l. 1. ff. de peculio legat. ſi mariti bonorum promiſcuus

miscuus est usus, rebusque viri vetdi ius mulier habet, nonne iniquum erit dicere rerum suarum ita negatũ usum mulieri, ut prodigere desfructibus pro arbitrio non possit, quod alita familia superforet. Sed si viri lucro hoc cederet, mulierque, si id consumeret, restituere in animæ iudicio deberet, esset societas Leonina, quæ omni iure improbatur. l. si non fuerint. ff. pro socio. l. 4. titulo. 10. part. 5.

256 Septimò hanc sententiam defendit mens mulieris dantis dotem, quæ in hoc concedit dotis fructus marito, ut onera sustineat matrimonij, se familiamque alat, quòd si quid superfit, id sibi prodigere licere, coniecturacre ditur voluisse, non autem viro quæri, quæ sibi ipsi non debet credi maritum præpossuisse. argumento. l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. quo legis argumento usus est Andr. Barb. consilio. 63. n. 1. articulo. lib. 2. consultus enim fuit Barbacia defacti specie, quæ talis est. Testator legauit alimenta uxori, fructus autem bonorum testatoris alendæ uxori & filijs non sufficiunt, an filij alẽdi sint, an uxor, respõdit filios alendos, quòd si quid superforet uxori præstandum ad alimenta ex verisimili defuncti voluntate. argumento dictæ. l. cum acutissimi. sententiam Barbatiæ sequitur Paulus de mõte Pido repetitiõe. §. Titia. l. Titia cum testamento. ff. de leg. 2. q. 61. & Soci. nepos. consilio. 97. nu. 25. lib. 1.

287 Octauò hæc sententia ea ratione commẽdatur quod dotis fructus non absoluté ad maritum pertineant, sed eam ob causam quòd sustineat onera matrimonij. l. dotis fructus. ff. de iure dot. vnde certis finibus circunscribitur ius mariti in percipiendis dotis fructibus, quos eggredi fas nõ est, cum lex ipsa causam præcepti demonstrauerit, illa ratio siue causa conclusionem legis limitat, moderatur, & angustat. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. 2. quod apparet in legato propter operas, sunt enim operæ causa finalis relicti, quo deficiente abrumpitur legatum, minuiturque legati emolumẽtum minutis operis, & quod legatur ob causam determinat causam sibi anexam. l. Seio. §. libertis. ff. de annuis legat. in. 2. responso. notat Bald. l. 1. C. de legat. nu. 2. quod in alimentis debere considerari doctè probat Ancharr. consilio. 254. no. 4. cum sequentibus.

288 Igitur cum alita familia fructus superfint, eos sibi maritus non quæret, sed erunt uxoris. & in simili specie notat Baldus l. eam quam nume. 41. C. de fidei commissis. qui ait, quòd si pater spurio filio legasset ad alimenta, aliòque filio pro dignitate super essent fructus rei legatæ, nõ cederent fructus lucro filij spurij, sed auferentur ab eo, exemplum

plum ponitur in specie. l. 10. Tauri. idem placuit Bart. auth. ex complexu. C. de incaestis nup. quod omnes approbant, Antonio Gomesio reclamante vt scripsit Tellius. l. 10. Tauri nume. 9. qui ex plurimorũ sententia idem statuendum esse ait de dote, quae filiae spuriae datur: ergo nimirum si dati sint viro fructus ad hoc, vt alat familiam, quod alita familia supersit, possit vxor prodigere, ne lucro viri cedat.

289 Huic sententiae non obstant ea, quae congesta sunt in prioris sententiae fauorem, primò l. dotis fructus. quia ratio & causa in lege scripta declarant, & contrahunt legem, vt supra scripsimus.

Secundò autem argumento abunde responsum dedimus. Nec obstat tertium ex. l. creditor. §. si inter maritum. ff. mand. qua lege ostenditur, q si socer det genero dotis vsuras, vt vxorem alat & familiam, quod alita familia superforet, socer non repetit: ergo sequitur quod lucro mariti cedit. Sed hoc depro minon debet ex illa lege, quia socer in specie illa propterea nõ repetit, quia ius non habet, quo experiatur; quia peteret id, quod ad eum non pertineret: ideo ab agendo repellitur, quia dos quae viro data est, quamuis patrimonium vxoris sit. l. 3. §. proinde. ff. de minoribus. eius tamen dominium, quis nõ proprie, vir habet, emolumentum verò mulier, non autem qui dotem dat. l. quamuis. ff. de iure dot. hanc ob causam actionem socer non habet ad petendum quod superest de pacta familia, quia filiae emolumentum est.

290 Minus huic sententiae obstat quartum argumentum, quo demonstratur vxorem viri esse ancillam, eamque viro seruire, & acquirere, hoc enim nullo iure probatur, nam vt Plutarchus author est in problematis. c. 84 ex veteri Romanorum instituto vxores maritis nec molere, nec coquinariã facere oportet, quae ministeria ancillaria prorsus sunt & seruilia, nec obstat. e. haec imago. agit enim de pudicitia, quam marito mulier illibatam custodire debet: in hoc mulier viri est ancilla, vir dominus, cuius causa corrigere, castigare, repudiare, & occidere mulierem potest, vt supra scripsi. l. rei iudicatae. ff. soluto matrimonio, ita declarat Ripa in Rub. de iudicijs nume. 17 quod cecinit Plautus in sticho. pudicitia (inquit) est pater eos magnificare, qui nos socias sumpserunt sibi.

Interpretatio ...

291 Non obstat quintum argumẽtum, quod filios ex alio viro egẽtes alere de dote mulier non possit, quod doctores colligunt ex l. quamuis. ff. solut. matrimonio, qua constat virũ posse dotẽ vxori cõstãte matrimonio restituere, vt filios ex alio viro egẽtes alat, ergo alere filios mater non tenetur,

tenetur, si dotē vir nō restituat. vitricum nō teneri priuignū alere constitutum est. l. si paterno. C. de nego. gest. mater autem filiū debet exhibere, si filius egeat, materq; diues sit, quo onere astringūtur matris bona, quæ cū in dotem data sint ad maritum transeunt affecta alendi liberos obligatione. l. 2. ff. de alimen. & cibar. legat. vnde si alendæ matri bonorum fructus sufficiant, filios alere mater non cogetur, poterit tamen in hoc casu maritus dotem mulieri restituere, vt filios ex alio viro egētes alat, ita accipi debet. l. quamuis. ff. solut. matrimonio. l. mutua. §. manente. ff. de iure dot. sed si fructus superfint matre alita, in filios ex alio viro egentes erogabuntur, cum matris bona hoc sint affecta onere.

292 Non obstat sextum argumētum, quo demonstratur, quòd si dotis fructus alendæ familiæ non sufficiant, tenetur vir alere de suo: ergò si supersint, sibi quæret. argumento. l. secundum naturam. ff. de regu. iuris. quæ non obtinet si diuersa sit ratio, vt in specie proposita, in qua maritus alere tenetur vxorem, quam nulla constituta dote duxit: ergò si modica sit dos, de suo dare tenebitur alimenta, si dotis fructus non sufficiant: ita declarat Crotus. l. si constante. ff. solut. matrimo. nu. 156.

293 Nec obstat septimum argumē tum ex. l. pro oneribus. C. de iure dot. in quo vniuersa stat quæstio ac quæstionis dilutio. lex ait. (pro oneribus matrimonij mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse ceperit, quod si viri permissione vxor ceperit, in quātum locupletior facta est, tenetur viro restituere,) qua lege ostenditur vniuersæ dotis fructus mariti lucro cedere, sed hoc ita demum si eos ipse ceperit. ergo non simpliciter fructus lucro viri cedunt, sed ita si eos perceperit, vel eius præcepto alius percipiat, siue mulier sit, siue p rocurator, cum ipse percipere videatur per alium percipiens. c. qui per alium. de regu. iuris lib. 6. c. mulieris de sententia excomuni. vnde si eius iussu mulier perceperit, cum ipse per cipere dicatur, restituet mulier, si locupletior facta est, cum sit donatio, quæ inter cōiuges pro hibetur. l. si sponsus. ff. de donat. inter vir & vxor. si autem sine viri permissione mulier capiat ex fundo dotali, quia viro colitur, si ratum habeat maritus, pro eo habebitur, ac si ipse capere præcepisset, sed si mulier capiat & consumat, non restituet in animæ iudicio mulier, quia non sunt effecti viri, cum eos nō collegerit. Sed si vir non colat, sed conductori locauerit, qui soluit pēsionem mulieri, vir aget contra eum, qui mulieri dedit sine viri consensu, qui repetet ab vxore, cui indebitum sol uit. l. 1. ff. de cond. indeb. sed si vir

fructus

fructus percipiat, suosque faciat, vxor verò eorum partem consumat, vir non repetet ab vxore, quia nō est facta locupletior, eum in alendis liberis ex alio viro in alēdo patre aut sorore cōsumpserit, vel in aliquā iustam causam erogasset, aut non omnino improbam, hoc enim quodcumque sit, nō restituet viro, nam cum dominium directū rerum dotalium sit apud vxorem vt supra scripsimus, huius dominij ratione id, quod ex dotis fructibus consumpserit, non restituet marito. argumento. c. conquaestus de vsuris.

294 Vbi ostenditur eum, qui dominium directum habet, si fructus percipiat rei, cuius vtile dominium alter habet, ipsique pignori data est, suos facere, quamuis illis qui directum dominium non haberent, hoc non sit permissum. l. 1. & 2. C. de pigno. act. in 2. responso. & dictum. c. conquaestus. in hanc sententiam advocat Romanus sing. 321. iudicans illud vnicum & singulare, idem probatur in c. 1. de feudis. quem textum notat ibi Cardi. & Conradus lib. 2. de contractibus. q. 32. quod approbat aptè declarans Adrianus. nu. 4. de restitutione. §. quia tractatum est. fol. 55.

295 Quod dicit Abb. in. c. cōquaestus. num. 4. obtinere in eo, qui rē pignori datam habet ab eo, qui vsumfructum habet, ipse tamen proprietatis est dominus: facit enim fructus suos. sed Abbatis sentētiā improbat Adrianus dicto. §. quia tractatum est, & Medina in lib. de restitutione. fol. 133. col. 4.

296 Nimirū igitur si mulier, quae dotalium rerum dominium habet suspensum vtique, dum matrimonium constat, vt dictum est, de dotis fructib. prodigere possit, quod superest depasta familia: est enim effectus maximus suspendatur aliquid, an abrumpatur. l. illa institutio. §. 1. ff. de haered. inst. notat Bald. c. 1. colu. 2. vers. & ad idem facit. hic finit. lex. sequitur Tiraquell. de causa cessante. limitatione. 17.

297 Vnde in compendium colligens quae difuse scripta sunt, dijudico, imposita quaestione statui debere, vt mulier quae in uiri est obsequio familiam gubernans, viroque dotem dedit, possit ex fructibus dotis prodigere quod superest alita familia. quod sic accipiendum est, vt salua dote & mariti patrimonio de lucro possit erogare, & pro arbitrio consumere partem lucri dimidiam, quod si nō liceat, quomodo consistet illa societas humanae rei, si quod quaeritur viri lucro cedat, quo pacto dicetur mulier particeps faelicitatis viri, cum fortunas habeat, sed illis vti non concedatur, quomodo vir & vxor ad imparia non iudicantur, si emolumentum & lucrum viro quaeratur, vxor autem more Tantali egeat diui-

tijs,

ijs, quibus abundat: quomodo alimenta compenſabuntur cum miniſterijs, quod naturaliter fit l. ſi id quod donatum. ff. de do- nat. inter vir. & vxor. in lucris enim conſumendis par poteſtas fuit apud Romanos vxori & viro, vt ex Tiraquello apparet. l. 8. connub. nu. 8.

298 Vnde eos moneo qui confeſſionibus audiendis præſunt, ne mulierem in his licentiam ita anguſtent, vt nihil ſibi licere credãt, ne conſumentes cõſultò cũ non licere exiſtimẽt, peccati crimine maculentur, ne vè licentiã extendãt, vt perſuaſum habeãt etiam maritorum patrimonia ſe poſſe cõſumere: ſed modum ſtatuant, vt de lucris conſumere licere credãt, quod honeſtè pięcę conſumpſerint, vt ſi quid in pauperes erogauerint, patri, matri vè fratribus, aut ſororibus aut cognatis egentibus dederint, id ſibi licere credant, munuſcula autem filiorum præceptoribus aut filiarum dare cõcedatur, aut ijs quos amicos ac domeſticos vir & ipſa habuerint, quod omne diſcretioni illius, qui mulierem confitentem peccata audit, relinqui neceſſe eſt: vt ijs quæ ſcripta ſunt penſatis, modum decernat, ac æquum conſtituat.

SVMMA EORVM
QVAE CONTINENTVR,
in. §. idem iudex.

Patronus ingratus in ecclesiam potest alimentis priuari, nu. 56.

Vicarius ecclesiæ si ingratus sit, priuari potest congrua portione, nu. 57.

Donatarius si denegauerit alimenta donatori, priuabitur re donata, nu. 58. 59.

Ingrato filio quem ingratitudinis pœnituit, an possit pater alimenta denegare, numero. 60. 61.

Filia quæ peccauit in corpus, quamuis pœnitentiam egerit, poterit à patre exhæredari, nu. 63.

Adulterio fœmina iniuria afficit liberos, parentes & affines, nu. 64.

Maritus grauius afficitur adulterio vxoris, quàm morte filij, nu. 65.

Marito vxorem in adulterio comprehensam occidere permissum est, nu. 66.

Patri licet occidere filiam in adulterio comprehensam. Item maritus, qui adulteram vxorem dimisit, nō cogitur eam recipere. nu. 67.

IDEM IVDEX ÆSTIMARE DEBET NVM HABEAT aliquid parens, quòd meritò filios suos nolit alere. Trebatio denique Marino rescriptum est, meritò patrem eum nolle alere, qui eum detulerat.

1

COLLIGIT ex hoc.§.Bar.patrem non teneri filium exhibere, qui eum detulerat, eadem sententia de promitur ex auth.vt cum de apella cognos.§. aliud quoque capitulo. vers.causas collatione 8.vbi licet patri filium ex hæredare eade causa, quòd eum detulisset. ex quo dicit Accursius hic scholio detulerat.patremex illis causis posse filio alimenta denegare,ex quibus potest eum ex hæredare. dicit sing. Crotus.l. si cõstante.ff.solut.matrimo.nu.160. in hac sententia fuit idem Accursius glossemate.1.in.l.fin.in prin. C.de alend.liber. per textum illum.hanc opinionem sequitur Bar.l.diuus.ff.de parricidijs, ex tollit eam ad sydera Gerardus. sing.1. vbi Saraina in additionibus cõgesfit autores plures qui huic sententiæ accessere, quam sequitur Iasson.l.sed si post.nu.3 C.de inofficioso testa.Calcaneus consilio. 60 colu.6. Loppius in c.per vestras.de donationi.inter virum & vxor.nota.3.§.5. nu.2. Gomezarias in.l.8. Tauri.nu.5. Euerard.loco.29.Angel. de Gãbelio tracta.de testamentis glo. 45.nu.12. Beroius in.c. Rainuntius de testamen.nu.196.Corsetus tracta. de minimis. 2.parte. vers. vigesimò septimò. nu. 13. Zazius.l.1.§.huius studij. nu.15. ff. de iusti. & iure. & ibi Ioann. Oroscius.nu.16.Gabriel paleotus tracta. de nothis spurijsque filijs.c.48.nu.6.Bald. de Bartolinis repetitione.l.1.ff.solut.matrimon.nu.149. & ibi Mari. Soci. Iuni.nu.231. Cacialupus in.l.frater à fratre. §. quæsitum. nu.108. ff.de cond.indebi.Bereng. Fernandus repetitione.l. in quartã ff ad leg fal.nu.73.Alciat.consilio.243 .nu.5.Marcus Mantua consilio.276.nu.20.hanc opinionem dicit communiter approbari dominus Couarru. in epitome de sponsali.2.parte.c.8.§. 6. nu.17. Mencha. de successio. creatione lib.1.§.10. nu.625. hãc doctrinam Accursij dicit scire lapides, & tonsoces Cremesis sing.20.probatur hæc opinio iure Regio.l.6.titulo.19.part.4.

2 In proposita specie pater qui denegat alimenta, probare debet filium ingratum esse, ingratitu-

titudinis q̄ causam argumento. l.omni modo.C. de inoffi. testa. tradit Petrus Vnzola tractatu artis notariat. diuisione.4. per totam num.11.

3 Id in proposito non est prætermittendum dominum Couarruuiam dicere.l.6.in fine addere vnum memorabile, q̄ licet pater ingratitudinis ex causa possit filio alimenta subtrahere, nō tamē ea, quæ aduitæ subsidium sunt necessaria, quam sententiam ipse dominus Couarruuias ait locum non habere, si filius in patrem cōmiserit delictum, quod vltimo supplicio coercetur, quo casu iis alimentis priuari filius potest, quæ aduita subsidiū sunt necessaria, sequitur dominus Ludo. Molina lib.2.c.16. nu.2. Ipse noto duo dixisse dominum Couarru. primū, l.6. titu.19. par.4. legisq̄ sententiam locum habere tam in patre quam in filio, quod approbat Gregorius ibi scholio pe. Secundum, l. sextā locum non habere, si delictum in patrem cōmissum vltimo supplicio coerceri debeat, quia tali ea su alimenta aduitæ subsidiū necessaria subtrahi possunt.

4 Sed vtrumq̄ axioma vix defendi potest, nō enim debet sententia.l.6. dilatari, & quæ de patre agit ad filium extēdi, cum de patre ad filiū in proposito nō liceat procedere, quia ratio quæ circa patrē est, nō est in persona filij, quia grauius punitur filius, qui in patrem aliquid cōmisit, quā pater qui in filiū, quod ex eo apparet quia legitima dicitur esse quasi debita filio. l. nec adieci. iuncta.l.& quia.ff. pro socio. patri autē debetur pietatis intuitu.l.nam & si parētibus in principio.ff. de inoffici. testa. sed pater non tam leui de causa priuatur iure, quod habet succedēdi filio, quam priuetur filius iure legitimæ auth. vt cum de appellatione cognos. §. siue igitur iūcto.§. causas collatiōe.8. ergò lex agēs de ingratitudine patris in filiū nō debet extēdi, vt locū habeat in iniuria, qua filius afficit patrē, cum secundum naturā filius debeat patrē venerari, vnde acrius leges puniūt delictū in patrem cōmissum, q̄ in filium. Hinc est, quod ex eo quod.l.6. nō permittat filio alimētis ad vitæ subsidiū necessarijs priuare patrē ingratum, non cōsequatur patri concessum non esse, vt ingratum filium priuare posset alimentis.

5 Secūdò quod sententia.l.6. locum nō habeat in filio, apparet ex.l.fi.C.de secund.nup. quæ ingrato filio nō decernit alimenta aduitæ subsidiū necessaria, quod ex lege deprimitur illis uerbis (sed quasi ingratos ab omni huiusmodi lucro repelli) verbum illud (omne lucrū) legitimam alimentaq̄ cōprehendit. hac de causa ex.l.fi. hāc sententiā deprōpsit Accursius scholio. habere in.§.si ue igitur. sequitur Alber. quē refert Gregorius supra positus. Vnde cū iure ciuili ingratus in

patrē filiꝰ, nihil cōsequi posſit de bonis patris, nec alimēta aduitæ ſubſidiū neceſſaria, cōſequitur quod. l. 6. cū de patre agat, ad filiū trahi nō posſit: aduerſaretur enim hæc extēſio regulis iuris.

6 Tertiò quod deciſio. l. 6. locū non habeat in filio, hinc colligitur, quod licet pater priuari posſit iure legitimæ, propterea quòd filio inſidias parauerit, nō tamē poteſt alimētis priuari, ſine quibus ali corpus nō posſit, nec famē tolerari, quod ratione fit, quia iure vetuſtiſsimo tāta erat parentū in filios poteſtas, vt filios occidere liceret. l. in ſuis. ff. ſed liber & poſt. patriq; exhibere reuerētiā & obſequiū filius debet, quāuis impius pater ac ſceleratꝰ ſit l. liberto. ff. de obſequijs. quod ex hac lege depromitur propter dictionē ſemper, quæ perpetuā cauſam ſignificat. l. 1. ff. ſolu. mat. in omni vita filiū oportet venerari parentē. Hinc fit vt exulem patrē cogatur filius alere, auth. de inceſtis nuptijs. §. ſi verò collatione. 2. rationē ſubijcit textꝰ, quia licet legū cōtemptor & impius ſit, pater tamen eſt. idē iure cōſultus ſcribit in. l. mutus. §. manente. ff. de iure dot. vnde filius ob debitā reuerentiā cogitur patrē exhibere, vt Papinianus ait in. l. Imperator. ff. ad Trebe.

7 Aſtringitur filius alia etiā de cauſa alēdi patris onere, quià naturaliter obligatus eſt ad remunerandū patri, qui eum educauit, de qua obligatiōe agit. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff. de peti. hæred. ita explicat Felinus in. c. ſi diligenti. nu. 5. de foro compe. approbat Cagnolus. l. iura ſanguinis. nu. 9. ff. de reg. iur. Coraſius. l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. nu. 10. Anto. Rubeus. l. pater filiū. nu. 40. ff. de inoffi. teſta.

8 Hac de cauſa cōſtituit. l. 6. vt iniurioſo patri filius alimēta ſubminiſtret ad vitam neceſſaria: filio autē ingrato lex non ſubuenit ſicut patri, quem ali iubet. quod iure fit, quia ingratꝰ filius perdit nomen filij. Bart. l. diuus. ff. de parricidijs. ſequitur Berengarius. l. in quartam. ff. ad legem fal. nu. 71. Oroſcius. l. 1 ff. de iuſt. & iure. nu. 17. Quod ſic accipiendum eſt, vt perdat nomen filij in his, quæ à patre peruentura eſſent ad eum, vt ſunt alimenta & hæreditas, in qua ſpecie loquitur Bart. in cæteris autem iudicatur filius, qui in patrem ingratus fuit teſte Zazio. l. 1. §. huius ſtudij. nu. 23. ff. de inſt. & iure, quod alij prædixerant, quos cōtulit in vnum Saraina in additione ad Cremenſem. ſig. 20. igitur cum propter ingratitudinē in patrem abdicetur filius omni iure filij, conſequens eſt, vt cogi pater nō debeat ei alimēta præbere, licet ingratus pater exhibendus ſit ſecūdum deciſionem l. 6. Exquibus apparet, defendi non poſſe domini Didaci Couarru. ſentētiā: quia intra certos terminos deciſsio. l. 6. intercluditur, quos trāſgredi fas non eſt.

9 Primò huius. §. sententia locum habet, si pater filio dederit portionem legitimam, siue fundum ex cuius fructibus ali posset, filius autem res quas pater dederat distraxit, pecuniamque alea & scortis exhausit, verum filium exhibere cogatur, an verò liber sit alendi onere, cum id præstitisset, ex quo filius si frugi esset, alimonia sibi suppeditare posset, quæri solet, & patrem liberari, attestatur Bald. in auth. contra rogatus. nu. 8. C. ad trebelli. argumēto eorum quæ scribit Accursius inibi scholio finali, ait enim lex hæredem institutum, qui grauatus est restituere, si sine liberis moriatur, quod ex hæreditate superesset, cum moreretur, quartam institutionis fideicommissario cogendum restituere, quæ quarta minuetur ex causa, si non habeat vnde faciat expensas, quòd negat Accursius si dilapidauerit cætera bona hæreditaria, quo facto ius diminuendi quartam ob expensas non habebit, in qua speciem voluit non obtinere verba legis, sed restringi. Ex qua sententia colligitur, eam ob causam quòd hæres dilapidasset bona sibi à testatore relicta, extingui ius minuendi quartam ob expensas, quod haberet, si bona bene consumeret. quam distinctionē admittit Bald. in ipsis alimentis, vt si filius dilapidasset bona quæ à patre habuit, ali non debeat à patre inuito, secus si citra culpam consumpsisset. hanc eamdem sententiam defendit ipse Bald. l. si cum dotem. §. si post solutum. ff. soluto matrimonio, sequitur Alexand. §. si post solutum. num. 9. eandem approbat Soci. l. Marcellus. §. res quæ. nu. 3. ff. ad Treb. Ioann. Luppus in c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 24. nu. 10. Mainerius. l. non est singulis. §. infinita. nu. 5. ff. de reg. iur. & quamquis dubia res hæc sit, hanc partem sequitur dominus Ludo. Molina lib. 2. c. 16. nu. 24. nemine relato hanc sententiam defendit Menchaca lib. 1. quæstionum illustrium. c. 25. nu. 14. quià propria cuiusque culpa autori nocet. c. culpa de reg. iur. lib. 6. l. si quis in suos. §. legis. C. de inofficioso testa. culpaque filij si pater alere cogeretur innocēti patri noceret aduersus iuris regulas. l. nō debet alteri. ff. de reg. iur. hanc sententiam tanquam veriorem & ab ipso iure deprōptam approbat Curtius Iunior auth. res quæ C. communia delegatis. num. 31. quia ait quòd filio alimenta petēti potest pater obijcere, quòd dolo & lata culpa ad egestatem perductus sit. Curtij pronuntiatum approbarūt Nemausensis tractatu clausularum. pag. 950. & dominus Antonius Padilla in auth. res quæ. nu. 80. cuius sententiam quasi Apollinis respōsa veneror, ac suscipio.

Dominus Antonius Padilla.

10 Contrariam sententiam authores primi nominis defendūt existi-

existimantes patrem cogẽdum exhibere filiũ, qui bona à patre data dilapidasset, Iacobus de Arenis.l.libertus quioperarum ff.de operis libert. idem Iacob9 l.Imperator.ff. ad Trebelli. cui sententiæ accedit parum constans Bald.l.1.§.ius naturale.nu. 7.ff.de ius. & iure.idem Bald.l. 2.§.quòd si in patris super glo.1. ff.soluto matrimonio.idemBal. auth.si captiui nu.fi. C.de episc. & cleri.Paulus Castr.l.si cum do tem.§.1.nu.7.ff. solut.matrimon. Barbat.c.ex parte.3. de consue tud.Hippo.sing.104. Romanus auth. quod locum .num.12.C.de collatio.Bald. à Bartoliois repe titione.l.2.§.1.ff.solut.matrimo. nu. .& ibi Vincentius. nu.19. Petrus Benintendus decisione. 22. nu.4. Matesclianus notab. 148.Guiller. benedi. c. Raimun tius de testamentis.verbo. in eo dem testamento.1. nu.222. Gomezarias.l.8.Tauri. nu.36. Castillus.l.10.Tauri. parte eo caso, Lambertinus de iure patrona tus.lib.3. q. 3. princi. articulo.6. nu.13.Raueoas sing.44. Marc9 Mantua consilio.13. nu.4. Ruinus consilio. 144. nu.14. lib. 5. Iass.auth.quodlocum.nu.7.C.de collatio. qui ait. l. si furioso puberi. ff.de curat.furi.quam Romanus adducit pro hac sententia nihil facere, & rectè considerauit. sequitur Menchaca in quæstionibus illustribus lib.1. c.35. nume.14. huius sententiæ quasi firmum tutissimumq; pro pugnaculum ostentant.l. Imperator. ff. ad Trebelli. qua lege cogitur filius alimẽta patri præstare, qui filio hæreditatem restituere coactus est, propterea q̃ multa fecisset in fraudem fideicõmissi, eadem igitur ratione cogetur pater alere filiũ, qui bona dilapidauit. Secũdò addu cunt doctores textum. l. libertus qui operarum. ff. de operis liber. vbi patrono, qui amisit ius patronatus cogitur libertus alimentorum nomine certum præstare, ergò filium qui legitimam perdidit, pater cogetur exhibere, vt inibi Albericus an notauit, & ita inducit Alexan. §.si post solutum.oume.9. tradit Accursius scholi.diuersa dicta.l. libertus. secundum primam lecturam.

12 Qui omnes præscriptæ sententiæ modum statuunt, vt alimenta quæ pater cogitur præstare tenuiora fiot, nec filij dig nitati consuletur, sed naturæ, ne pereat inædia, quod & alij interpretes probant, quos in vnũ contulit Gaspar Baetius tracta de non melioraodis filiabus. c. 16.nume.19.

13 Secundò ita demum pater co getur alere, si filius cauerit se nõ dilapidaturum Bald.l.1.§.ius na turale. num. 7. ff. de iust. & iur. probat Lamber. de iure pat.lib. 3.q.3. princip. articulo.6. nu. 13. argumẽto.tex. l. fideicommissa. §.si quis.ff.de legat.3.

14 Ex hac opinione colligitur ve

ram esse sententiam Specular.ti tulo qui filij sint legit. nu. 12. dicentis filium, quem pater emancipauit, legitimamq; dedit iure iurando præstito, ne amplius alimenta peteret, posse si ad egestatem deductus esset, à patre alimenta postulare, quia pactum hoc est contra ius naturale, ideo non valet.l.ius agnationis.ff.de pactis: sed alimēta iure naturae tenetur pater præstare.l.1.§.ius naturale.ff. de ius.& iure. ergò pater aletetiā in propositocasu. huic sententiæ accedit Alber. l.1. §.ius naturale. col.fi. Ferrara in §. sed naturalia inst. de iure natur. Mainerius in.l. nō est singulis.§.infinita.nu.4.ff.de reg. iur. Alberi. in. 1. parte statutorū.q. 40.versi.itē quæro, Rochus in.c. quāto. de cōsuetud. colu.12.dñs

15 Lud.Molin.lib.2.c.15.nu.77.In hoc doctorū certamine agitur, vtrū dolus & lata culpa filij, qui bona dilapidauit, liberet patrē alendi onere, nam inter omnes cōuenit patrē teneri alere filiū, qui citra dolum & culpā bona consumpsit, Iacobus de Arenis patrē teneri ait alere filium, qui bona dissipauit, vnde cōstat ne gare eum, quòd dolus filij patrē obligatione liberet alendi,& in hunc sensum Iacobi verba accepit Bal.supra relatus.idem Bal. l.scimus.nu.11. C. de inoffic. testa.

Aduersus Iasso. & Thom. de plob.ta.

16 Ipse tamē Bal.in auth.cōtra rogatu.nu.8.aliter accepit:scripsit enim Iacobū agere de filio, quisi ne dolo & lata culpa bona cōsumpsit: hūc affirmat Iacobus alēdū esse à patre, Baldi interpretatio nē probat Benedictus de vadis in additione ad Baldū. l.1.§. ius naturale.nu.7.ff. de ius.& iure. & Alex.l.si cum dotem.§.1.nu.9 ff.solut.matrimonio.

17 Qui hoc dicūt obtinere ꝗuis leui culpa filius depauperatus sit, eum leuis culpa filio nō noceat, qui quodā modo viuo patre do minus erat.l.in suis.ff. de lib.& post. sed in rebus proprijs leuis culpa nō punitur.l.etiam.§.licet ff.solut.mat.tradit Ioā. Oro scius l.si arrogator.nu.112. ff. de adoptio. Ruinus consil.144.nu.14. lib.5.Maresella.not.149.

18 Sed cauendū esse ab hac Alexandri opinione docet Iass.l. scimus in princi.nu.6. C.de inofficioso testa. quia doctores quos aduocat sunt in sententia contraria. hanc sententiam Iassonis approbat Thomas deplobatatius in additione ad Alexand.l. si cum dotem.§.1.nu.9.

19 Sed decipiuntur Iass. & Thomas, quia Bal.in auth. cōtro rogatus, quem aduocat Alex.dixit id ad quòd adducitur, vnde eā sententiā, quæ habet, quòd pater alere filium non cogatur, quā in prima huius disputationis sede locauimus, veriorē esse validioribus q; argumētis existimo posse defendi. quæ probatur exēplo eo: si maritus fraude doloq; sit de pauperatus, cōuenietur in solidū.l.verū.ff.pro socio.l.etiā. §.1. ff. so-

ff.solu.mat.tradidi.§.sed si filius nu.69.ergò eodẽ modo filius qui bona dilapidauit, nõ aletur àpa tre.probatur enim hæcsententia, quia si filius legitimã quam viuus pater dedit, dilapidarit, mortis tẽpore nõ cogitur pater secũdò legitimã relinquere.Bar.l.sicum dotẽ.§.si post solutũ.nu.6. ff. solut.mat.per textũ in.l.si noxa.ff. de peculio.leg.auth.quod locum C.de cullatio.sequitur Pau.Cas. nu.7.in.§. si post solutũ. & inibi Alex.nu.9.idẽ probat Bal.l.scimus.nu 11.C.de inoffic.testa.idẽ Bal.auth.ex testamẽto.nu.14.C. decollatio.ratio est, quia in hac specie filius,hoc sibi debet imputare per.l.cũ duobus.§.si.ff. pro socio.idẽ affirmat.Bal.auth.fica ptiui.nu.fi.C.de epis.& cleri.per l.cum pater.§.pater certã. ff. de legat.2.lass.auth. quod locũ. nu. 7.C.de collatio.Oroscius.l.si arrogator. ff. de adoptio. nu. 112. Paul.de mõte.l. in quartã.nu.fi. ff.ad leg.fal. hæc opinio pro batur Lucæ.c.15. vbi homo quidã duos habẽs filios iuniori legitimã partẽ dedit, quã filius ludẽdo & scortis dando dilapidauit, eũq; depauperatus inedia premeretur, supplex ad patrẽ redijt, quẽ pater post amplexus & oscula cõuiuio lætitiaq; excepit, quod frater natu maior ægre ferẽs pa trẽ cõquæstus est, qui se paternis p̃ræceptis semper obtẽperantẽ tali munere nunquam affecerit, cui pater dixit, mi fili ne tuã vicem doleas, quia omnia mea tua sunt, quod nulla alia de causa dixit, quã q; filius qui partẽ legitimã dilapidauerat, carebat iure petẽdi partẽ legitimã, vnde locũ diui Lucæ pro hac parte bene aduocat Tellius.l.23. Tauri. 20 nu.16. Sed de causa legitimæ ad causam alimentorũ procedere licet, Bar.l. Titio centũ §. Titio genero.n.6.ff.de cõdi.& demõs. rationẽ subjicit, quia legitima in locũ substituitur alimentorum, quam sententiã approbat Ang. Paul.& Imola.Mecha.de successionũ creatiõe lib.2.§.20.nu.301. dñs Ludo.Molt.lib.2.c.15.nu.2. plures autẽ negãt licere procedere de causa legitimæ ad causã alimentorũ, quia causa alimẽtorũ est sũmaria, nõ autẽ causa legitimæ.Bal.l.si quis in suo.nu.5. C.de inoffic.testa.Perez.col.antepe.Rub.titulo.1.lib.3.ordinat 21 Nec verũ est, quod substituitur legitima in locũ alimẽtorũ, quia pater diuiti filio nõ cogitur alimẽta præbere.l.si quis à liberis. §.sed si filius, sed legitimã relinquere debet inopi filio, & diuiti itẽ alimẽta debet pater filio dũ viuit pater, legitimã verò nõ debet donec diẽ functus sit, Itẽ spurio debet pater alimẽta.c. cũ haberet. de eo qui duxit. in matri. sed non legitimã, item legitima est vniformis rustico & nobili, iuueni & puero, sed non alimẽta, vnde fit, quòd cum differant in pluribus alimẽta & legitima, nec caueatur lege quòd legitima inuicẽ alimentorũ subrogetur, auda-

audacter erit negandum. Hoc scribit Corneus consili. 316. lib. 1. idem Corneus consilio. 150. nu. 12. lib. 2. hinc fit, vt ipse neget licere procedere de causa alimentorum ad causam legitimæ, & è conuerso. quam sententiã probat Xuarez. l. quoniam in prioribus limitatione. 2. ad leg. Regni. nume. 11. & Beroius. c. Raynutius de testamentis. num. 22. & nume. 196. Tiraquell. de iure primo. q. 55. nume. 17. Corasius. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. nume. 111.

22 Ipse ingenuè fateor alimentorum legitimæq; causam in multis differre, nec licere de vna causa ad aliã procedere nisi ex manifesta similitudine. l. non possunt. ff. de legibus. quæ in ea quidem sententia in proposita specie obtinet, quia filio qui dilapidauit legitimam à patre datam, non cogetur pater secundò dare legitimam, vt abundè docuimus. vnde si hæc causa efficit ne pater mortis tempore teneatur filio legitimam relinquere, quare hæc eadem causa quòd pater filio dederit bona, ex quibus alimenta perciperet, quæ filius exhausit, non liberabit patrem alendi onere, cum possit pater iusta de causa filio alimenta denegare, vt constituit Vlpianus hic. qui ait illam esse iustam causam denegãdi alimoniam filio, quæ est causa iusta exhæredandi, sed eam ob causam pater potest filium exhæredare, quòd dilapidauerit legitimam, quam viuus pater dedit, ergò eadem causa, quòd pater filio dederit bona ex quibus possit ali, quæ filius compsumpsit, erit iusta, vt pater egenti filio possit denegare alimenta, nec obstabit quòd alimenta debeantur iure naturæ, hoc enim quomodo accipiẽdum sit alibi docemus, quia iure cautum est: maleficium alendum non esse, sed egestate debere laborare. l. bona fides. ff. depositi, sed scortis dare est delictum. l. si verò. §. si adolescens. ff. ad Macedoni. ludendo bona perdere est delictum. auth. quod locum. C. de collatio. Bald. auth. ex testamento nu. 14. eod. titulo nimirum ergò si filio, qui bona dilapidauerit ludẽdo & scortis dando, pater possit denegare alimoniam.

23 Item patrẽ in proposita specie cogendum nõ esse filium exhibere, cõuincitur ex eo, quòd si socer dotẽ tradat genero, quam sibi restitutã exhausit, non tenetur secũdò pater filiam dotare. Dynus. l. si cum dotẽ. §. 1. ff. solut. mar. argumẽto. l. fideicõmissa. §. si quis decẽ. ff. de legat. 3. l. si soci. §. filiũ. ff. pro socio. sequitur Bar. in. d. l. si cum dotem. §. 1. nu. 2. qui adducit pro hac sententia auth. quod locum. C. de collatio. vers. nisi filiæ possit imputari. & l. etiã. §. licet. ff. solut. mat. hãc opinionẽ sequũtur. Paul. Cast. l. 2. §. 1. nu. 6. ff. solut. matrimo. Bart. Soci. inibi. num. 15. Fran. Aret.

nu. 12

nu.12. qui ait doctores commu- niter hanc partem defendere. dicit communem esse sententiam Alex.l.si cum dotem.§.si post solutum.nu.6.ff. solut. matrimon. idem scribit Bar. Soci.consilio. 100.lib.2.lass.auth. quod locum. nu.7.C. decollat.idem lass.§.fuerat.nu.135 inst.deactio.Ioā.Lupus. c. per vestras dedonat. inter vir.not.3.§.si.nu.6. Corasius repetitione.l.qui liberos.ff.deritu.nup.nu.94.Curtiolun.auth. res quæ.C.cōmu.delegat. nu.11. &nu.20.Ioā.Cāpetius tracta.de dote.1.parte.q.15.Boerius.q.131. nu.5.dñs Lud.Moli.lib.2.c.16.

24 nu.23. Trahere autem argumentū de causa dotis,ad causam alimentorum cōcessum est, Accursius.l.obæs alienum. C. de prædijs minorum , quam sententiam approbat Bart.l. si certis annis. nu.2. C. de pactis. idem Bart.l. cum de in rem verso.nu.1. ff. de vsuris.sequitur Alex.ad Bar. d. l.obæs.Curtius.l.& quæ à diuo. nu.18.C.de edendo.argumento à coningatis ex.l.cum.post.§.gener.ff.de iure dot.iuncta.l.sicui. ff.de annuis.legat. quæ consultorum responsa ostendunt causam dotis, & causam alimentorum eisdem regulis censeri. Vlpianus etenim in. l. sicui. ait ex Neruæ sententia , quòd si alicui legatum annuum incertum relictum sit in alimenta, valet legatum, alimentaq; præstēda sunt, quæ solitus fuerat testator præstare , si hoc non appareat , ex dignitate eius cui legatum alimentorum relinquitur,modum statui debere,eadem specie proposita in causa dotis idē respondeat Papinianus.l.cum post.§. gener.vnde meritò collegit Bartolus licere de causa dotis ad causam alimentorum procedere,hanc partem defendit Alex. l.centurio.nu.13.ff.de vulg.idem Alexan.l. à filia.nu.8. ff. ad trebelli.Curtius senior consilio.27 idem Curtius consilio. 39. idem consilio.77.Euerardus loco.29. Castillus.l.10. Tauri. parte algūnio. Corasius.l. qui liberos. nu. 113.ff.de ritu.nupt. Tiraq.de priuilegijs piæ causæ in præfatione pag.12.idem Tiraquell. de iure primogenituræ. q. 62. nu. 4. Dueñas regula.267. ampliatione.3.Mēcha. de successionū creatione.lib.2.§.20.nu.312.hanc dicit receptam esse sententiam Carolus Ruinus cōsil.94.nu.9.lib. 5.Siluanus.consil.33. nu.si.lib.1. Rolandus.consi.91.nu.42.lib.1.

25 Sunt tamen qui negent similes esse causam dotis & alimētorum,& de vna ad aliā procedere fas esse,cum causæ hæ in multis diferant,quod demōstratur, quia filiū diuitē pater exhibere nō cogitur hac.l.siquis à liberis. §.sed si filius, sed filiam diuitem pater cogitur dotare. l. final. C. de dotis promi. Itē filiā naturalē pater cogitur exhibere. auth. licet.C.de natura.liber.sed nō cogitur ipsi filiæ dotē cōstituere. l. vxorē. §. pater naturalis. ff. de legat.

lega. 3. Item frater tenetur alere ſororem, quæ non eſt vtrincpcō iuncta. l. qui filium. ff. vbi pupi. edu. deb. l. 1. ff. de tutellis. l. tutor. ſecundum dignitatem. §. fi. ff. de admi. tuto. ſed non tenetur eam dotare. l. cum plures. §. pe. verſ. eodem patre natam. ff. de adminis. tuto. Item filius tenetur aliмoniam exhibere matri hac. l. ſi quis à liberis. §. filio, non tamen tenetur dotare, vt alibi ſcripſimus. Item à iudice decernête alimenta appellari non licet. l. ſi. ff. de appellat. recipi. ſed à iudice dotem dare iubente prouocare fas eſt. l. fi. C. de ſenten. quæ ſine certa. quanti. profer. vnde non procedere argumētum de dote ad alimenta ſcripſit Cynus. l. ſan timꝰ. C. de nuptijs. ſequitur Ange. l. à filia in princ. ff. ad Treb. Roma. Imola. & Alex. nu. 12. l. 1. ff. ſolut. mat. nu. 186. Beroius. c. in præſentia. nu. 431. deprobatio. qui ait cauſam alimentorum eſſe fauorabiliorem cauſa dotis: vnde ꝙ inferre nō liceat de cauſa dotis ad cauſam alimētorum defendit Bald. Nouel. tracta. do tis. 6. parte. priuilegio. 4. nu. 2. Ioan. Boſchei tracta. de legitimis nuptijs lib. 5. nu. 13. dominꝰ Padilla auth. res quæ. C. cōmu. delegat. nu. 77. Cagnolus. l. iura ſanguinis. num. 19. ff. de reg. iur. Boerius deciſione. 127. Marcus Anto. Natta conſilio. 410. nu. 15. lib. 2. Saraina in additione Corſeti ſingu. 146. Decius. l. ſi certis annis. nu. 8. C. de pactis.

laſſ. dict. auth. res quæ. nu. 7. Curt iuni. l. de alimentis. nu. 15. C. de tranſactio. Loppius repetitione. c. per veſtras de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 20. nu. 6. Silуanus con ſi. 94. nu. 20. Paleotus de nothis. c. 49. nu. 1. ex quibus apparet quam ſit incertum, quæ ſit receptior ſententia.

26 Vnde plurimi multifariam in propoſito diſtingunt. Ripa. l. 1. ff. ſolut. matrimo nu. 66. docet li cere argumentum capere de alimentis ad dotem affirmatiuè, ie cus autē negatiuè, veluti ſi quis dicat, pater debet filiæ alimenta, ergò & dotem, non autem è contrario, vel ut ſi filiæ diuitinon debet pater alimenta, ergò nec dotem, quæ quidem diſtinctio & interpretatio ſibi ipſi non cō ſtat: cum filiam naturalem pater cogatur exhibere, ſed illi do tem conſtituere nō cogitur. Ex hoc inferunt doctores, ꝙ ratione publicæ vtilitatis non poſſit ſumi argumētum affirmatiuum de alimentis ad dotem, vt qui tenetur alere teneatur dotare. hæc eſt recepta ſententia, vt notat Boerius deciſione. 127. 1. parte. nume. 13.

27 Ex quo themate deduxit Mal nerius. l. quoties. ff. de reg. iur. nu. 146. cauſam alimentorum filiorum naturaliū tantū fauorabiliorem eſſe cauſa dotis, cauſam vero alimentorum naturaliū & legitimorū minus fauorabiliorem eſſe cauſa dotis.

Et hâc ob cauſam ſcribit Mar. Soci.

Soci.l.1.ff.solut.mat.nu.186.causam dotis & alimētorū sc habere tanquā excedētia & excessa.

29 Hinc fit, vt dicat Bal.auth.res quæ.C.cōmu.delega.id quod cōstituitur in alimentis negatiuè, procedere in dote, quā opinionem probat Mar.Soci.l.1.ff.solut.mat.nu.231.quæ sententia ex eo improbatur, quià filiā diuitē pater non cogitur exhibere, cogitur tamen dotare.

30 Ipse autem non possum non mirari in re perspicua tā miserè scriptores torqueri. Id enim quod circum fertur procedere permissum esse desimili ad similē causam nō sic accipiendū est, vt necessariò requiratur, quòd casus inquibus licet procedere de vno ad alterū sint tā similes, vt dici posit, quod de Megnenis Plautus, adeo forma simili pueri vt mater ipsa nō internosse posset: in ijsenim inquib9 sunt similes, licebit procedere ex decisione. l. nō possunt. ff. de legibus. hoc effecit vsus procedēdi in aliquibus casibus, vt negans similitudinem debeat probare, cumvaleat argumentum à solitis.l.infidei comissi.ff. de vsuris l. siue possideris. C. deprobat. Accursi9.l.necpnataleseod.titu. quæcōmuniter recipitur, vtiscrip sit Iasō.l.certi cōdictio.§.sinum mos.ff.si cert.pet.Hippo.sing.1. qui autē negauerit similitudinē causarū, debet inter vtrāque diserimē constituere, quo facto argumētū eneruabitur Accursi9.l. creditori.ff.denouī operis,§.l.o h.pe.& ibi notat Iasl.nu.7.idē Iasl.l.decē.nu.12.ff.de verb.obliga.idē Iasson.l.quæ delegato.nu. 26.ff. deleg.1. Mar.Soci. in.l.4. §.Cato.ff.de verb.oblig.nu.493 Gomesius. c.si pater.nu.11.de testam.lib.6.sentētiæ Accursij fauet.§.Pauonū.inst. de rerū diui. tradit Siluanus cōsil.102.nu.32.

31 Vnde cum in specie proposita parsit ratio negādi alimēta filio, qui bona dilapidauit, & negādi dotē filiæ, quæ dotē disperdidit, cōsequens est, vt argumentum obtineat in alimentorūcausa, sicut obtinet in causa dotis. pater autē nō cogitur dotē secūdò cōstituere filiæ, quæ dolo eā exhausit: ergò nec cogetur filiū exhibere, qui bona disperdidit, ex quibus alimēta percipiebat.

32 Nec huic sententiæ obstat. l. Imperator. ff. ad Trebelli. vbi Papinianus cōstituit patrē exhiberi, qui filio bona restituerat, quià ea dilapidabat. agit Papinian9 de patre dilapidatore, cōstituitque, quòd ali debeat, sed nostra quæstio de filio est, multūque interest, filius sit, qui exhiberi desideret, an pater, quē fili9 venerari oporteat argumēto.l.liberto & filio.ff.de obsequijs.de qua re difusius supra egim9.n.3.

33 Nec obstabit. l. libertus qui operarū.ff.de operis liber. quià agit depatrono, cui à liberto sēper est honor deferēdus.l.liberto.quavna interpretatione eno dātur duo consultorū responsa.

sed

sed vt declaretur Papiniani pro positum in.l. libertus qui opera rum.repetendum est, quo pacto legis verba in suam sententiam traxerint interpretes. quod vt dilucidius explicetur, supponendum est, patronum libertatis causa imponere liberto operas posse.l. 2. ff. de operis libert. quas patronus vendere non potest, quod si impositas operas reuendiderit, perdit iura omnia patronatus.l.si quam.C. de operis libert. vnde fit, vt ali à liberto non debeat.l.si quis à liber. §.si quis à liberti. ff. de lib. ag.si autem patronus imposita libertatis causa non reuẽdiderit, sed operas liberto impositas exegerit, cum cætera patronatus iura retineat, perdit tantum ius patronatus contra tabulas liberti. l.sicut.ff.de iure pat.

34 Huius sententiæ ratio est, quia patronus qui pro beneficio nõ gratiam sed mercedem postulauit, in eo plectitur, vt liberè testari liberto liceat, nec possit patronus præteritus petere bonorum possessionem cõtra tabulas liberti. docet Vlpianus. l. Iulianus.ff.de bonis libert. ex quo deduxit Connanus.lib.2.commẽta.iuris ciuilis.c.9.nu.4. vnde cũ libertus obligatione operarũ liberetur, liberãq; testamenti factionẽ consequatur, siue patronus operas exegerit, siue reuẽdiderit, & cum in specie factũ de quo iure cõsultus agit in.l. libertus non appareat, de qua specie agat, scilicet an patronus exegerit operas, an reuendiderit, consequẽs est, vt intelligamus Papinianum agere de patrono, qui operas exegerit, vti Alber. inibi notat: cũ ali à liberto præcipiat, & hãc ob causam aptè videntur interpretes collegisse filium, qui dilapidauit bona, ali à parente debere, cum patronus qui operas exegit, alatur à liberto.

35 Ipse autem hãc sententiam puto non depromi ex. l. libertus, quia licet patronus qui operas exegit, alatur, nõ inde colligere licet filiũ, qui bona dilapidauit, esse alendũ: cum ratio quæ cõsultũ mouit, vt ali patronũ præciperet in specie, de qua tractabatur, in filio nõ obtineat. Quod vt ostẽdã, præmitto libertũ obsequio reuerentiæ teneri alere patronũ inopẽ, qui operas libertatis causa nõ imposuit, eum autẽ qui operas imposuit, nec exegit, alere tenetur, sed vt alat operæ adærãtur.l.1. C. de operis liber. unde si operas exegit, alere non cogetur libertus, cum patronus perdiderit ius, quòd habebat in liberti bonis.l.sicut, ergò cũ hæreditate libertus abdicet patronũ, poterit & alimẽta denegare argumẽto huius.§.idẽ iudex. nihilominus tamẽ Papinianus ait ali patronũ debere, rationẽ huius pronunciati subijcit in vers. (alimentorum causa est diuersa, cum inopia patroni per inuidiã libertum conuenit) quibus verbis ostendit libertum alere patro-

patronū debere, qui operas exegit, non quidem obsequio debitæ reuerentiæ, nec ex causa quæ patroni personam spectet, sed ex ea qua libertum pulsat. quod vult dictio illa (inuidiam,) quæ accipitur pro odio publico, & quod vulgò dicitur, (el murmurar de las gentes) quia populus indignè ferret egere patronum, cum libertus esset in facultatibus, vnde incdia patroni publicum odium concitaret in opulentum libertum. Plaut. Cistel. 2. cum inuidia summa opumsua rum nos illæ volunt esse indigetes, ostra copia nihil posteile. Valla. lib. 1. elegantiarum. c. 21. constat ex Ciceronis loco quem aduocat Ioā. Oroscius. l. ne quic quam. §. obseruare. nu. 6. ff. de officio proconsul. quæ ratio cum cesset in persona patris denegātis alimenta filio, qui bona dilapidauit, non est cur. l. libertus qui, ab interpretibus ad hoc trahatur.

36 Vnde conclusio huius textus contrahitur in specie. l. libertus qui operarum, quia licet generaliter constitutum sit, ex eisdem causis posse patrem alimenta filio subtrahere, ex quibus potest eum legitimæ amissione punire, hoc non habet locum in patrono & liberto in specie. l. libert9 qui operarum, vbi libertus qui liberam testamēti factionem habet, & potest patrono nihil relinquere, tenetur illi egenti alimenta subministrare.

37 Secundò huius. §. sententia locū habet in persona fratris, quia si frater ingratus in fratrem sit, à quo percipit alimēta, hanc ob causam denegare ei poterit alimenta frater. hæc sententia ea ratione commēdatur, quòd frater ingratus punitur amissione iuris succedēdi in bona fratris, qui vilem scripsit hæredem, & infamia notatum. auth. de nuptijs. §. ingratitudinem collatione 4. ergò simili modo priuabitur alimentis. Hæc opinio quæ habet, quòd ingratus frater priuetur iure succedendi in bona fratris, obtinet siue frater præ defunctus testatus obierit, siue intestatus: cum hæredes qui intestato succedunt, probata ingratitudine fratrem à successione repellant Accursius scholio. lucrum. auth. de nuptijs. §. ingratitudinem collatione. 4. argumento illius textus, vbi frater ingratus excluditur ab omni lucro ex bonis fratris, in quem ingratus fuit, quæ sententia colligitur ex §. ingratitudinem in hunc modum: in. §. hinc nos. agebatur de succesione testati & intestati, & constituit lex fratrem in bona fratris succedere, siue frater testat9 decesserit siue intestatus secundū formam præscriptā in illa lege, nisi ingratus frater fuerit trib9 de causis, de quib9 agit §. ingratitudinē, qui textus vt ex his apparet, tā locū sibi vēdicat in successione testati, quā in successiõe intestati, vt notat Accursi9

ibi

ibi scholo.lucrum,idem Accursius in auth.de non eligendo secundò nub.§.cum igitur.scholio fratrum collatione.1.

Secundò pro hac parte adducitur.l.fi. C. de secūdis nup. vbi filius vel ex pro nepotib9 is,qui probatur ingratus, repellitur ab omni lucro per hæredes defuncti.

Tertiò aduocatur.l. cum patronum.ff.de iure pat.vbi patronus ingratus punitur amissione iuris succedēdi in bona liberti.

Quartò huius sententiæ partes fauet.l.si defunctus.vers.nisi forte.C.de suis & leg.liber. vbi auia hæredem oepotem instituerat, nepos autem in auiā ingratus fuit, quam ob causam irata auia testamentū combussit,atq; intestata diem functa est,in bona intestatæ auiæ nepos non successit præcepto legis.

Quintò hanc sententiam fulcit.l.3.in fine.ff. de adimend. legat.vbi ex præsumpta voluntate legatum relinquentis reuocatur legatum,si legatarius ingratus fuit intestatorem,vnde cum proximioribus consanguineis qui abintestato decedit, existimetur relinquere sponte sua legitimam hæreditatem. l. conficiuntur.ff.de iure codici. colligitur quod voluntas defuncti trabi non debet ad illum,qui ingratus in eum fuit,qui in eius bona non succedet.

Sextò haoc opinionem defendit.l.si ab hostibus.§.si vir vxorē ff.solut matri. iuxta interpretationem secundam Accursij scholio pe.qui ait legem agere de viro,qui vxorem in adulterio cōprehensam occidit, si adulterij ream faceret, de adulterio damnata vxore maritus dotem sibi quærit, auth. vt liceat matri & auiæ.§.quià vero plurimas collatione.8. si verò vir in adulterio vxorem compræhensam occidit,sibi dotem non quærit,quià male facit occidendo vxorem absq; iudicis præcepto.§. si vir vxorem. ratio huius sententiæ est, quià isto casu delictum vir contrahit, vnde commodum consequi non debet, hinc depromitur quòd propter delictū punitur quis amissione rei, quæ ad eum defertur.ergò eadē ratio suggerit,vt frater ad quem fratris intestati hæreditas defertur, hæreditatis amissione puniatur,propterea quià ingratus fuerit in fratrem.huic sententiæ accedit Bernardus scholio fi. in c.fi.depostulādo. sequitur Ang. in dicto.§.ingratitudinem,& Salic.l. fratres.nu.11.C.de inoffi.testa.& ibi Iacob.de Aren.& Christophor Botini. lass.auth.non licet.nu.10.C.de liber.præt.& ante hos huic opinioni accessit Nicolaus de Neapolis in.l. si spurius.ff.vnde cognat.qui allegat. l.ex parte.ff.adimend.leg.vbi legatum relictum alicui censetur ademptum ex eo, quod inimicitiæ fuerint inter testatorem & legatarium in dictæ. eadem ratione

tione ingratitudo hæreditatis a missione puniet ingratum.

43 Octauo huius sententiæ partes fouet.l.liberi.C.de inoffi.testa.vbi filius à paterna hæredita te repellitur ex causa ingratitu dinis,quam hæredes scripti approbarunt. eadem ratione frater à fratris intestati hæreditate repellecur probata ingratitudi ne ab hæredib9 intestati.& quã uis lex loquatur in successione te stati, eadem tamen ratio subest in successione intestati, cum hæ redes intestati ex defuncti volũ tate admittantur.l.conficiuntur. vnde cum illi quos testator expresse hæredes instituit, ingrati tudinem approbare possint, vt fratrem ingratum à fratris hæreditate repellãt.l.vt liberi.cõse quitur, ꝙ ij qui ex tacita ac præ sumpta defuncti voluntate vocãtur, probare ingratitudinem possint.argumento eorum quæ scripsit Accursius scholio fin. in fine in. l. tale pactum. ff. de pactis.sequitur Bart.l. Barbarius. nu.1.in repetione.ff.de offi. præ to.& ibi Iass.nu.3.Accursij sentẽ tiã dixit crebrius recipi Costa. tracta.depatruo & nepote.pag. 58. quam sequũtur omnes teste

44 Siluano consilio.33. nu.5. licet enim procedere de successione ex testamento ad successionem abintestato.vnde lex, quæ constituit in successione tæstati, locum habet in successione intestati. Accursius scholio in liberos.in fine.l.vni.C.de his qui an te aper.tab. quam sententiam dixit celebrem And.in.c. fin.de postulando. quam dixit tenere omnes Bart. l. vni.C. de his qui ante apert.tab.nu.3.in fine.eãq; communiter approbari scripsit Imola.l.ventre.num.30. vers. & aduerte.ff.de acquir.hær.ibi Romanus.nu.20. Aret. nu.10.vers. circa tertiam quæstionem , qui respondet ijs quæ Imola allegat in fauorem partis aduersæ, hãc sententiam dixit cõmuniter approbari Corneus in dicta.l.vni. nu.11.Iasso.l. emancipata. nu.18. C.qui admitti. Guillermus in.c. Raimuntius de testamentis verbo mortuo itaq; testatore.2.nu. 158.Angel.de Gambellio.l. ven tre.ff.de acquir.hær.nu.43. Tiraquell.l.si vnquam verbo.liber tis.nu.64.C.de reuo.donat. vbi plura aggregat.

45 Hinc apparet.l.liberi.locum habere in successione abintesta to,vt scripsit Bernardus.c.fi. de postulando.cui accedit And.ibi atq; his rationibus à iure ductis sententiæ Accursij in dicto.§.in gratitudinem dicentis, quòd venientes abintestato probata ingratitudine repellere possint à successione fratris intestati fratrem , qui indemortuũ fratrem ingratus fuit, accedit Corset. sing.incipiẽti.ingratitudo.Hippo.sing.413.

46 Contrariam sentẽtiam,ꝙ frater ingratus repelli nõ possit à fratris in testati successione, defendit Bart. l.fratres.nu.6.C.de in offi.

in offi.testa.argumento l.cognatis.ff.vnde cog.vbi iure consultus ait,(cognatis accusatio nihil obstat ad successionem,si accusauerint cognatos suos.)agit titulus ille de successione ab intestato,vt apparet ex.l.1.ff.si tabu. testa. nullæ.extab.frater autẽ cognatus est,imo ex transuersolatere ab eo incipit cognatio.l.iuriscõsultus.ff.de gradibus.§.1.inst.de gradibus,opinionem Bart. in.l. fratres.sequitur Bald.ibi.nu.11. post Guillermum,aliq̃ plures doctores,quos aggregat illustrissimus dominus Couarru.c.Rainũtius.de testa.in principio.nu. 7. qui argumẽtis pro priori sentẽtia adductis satisfacit,docetq́ hanc sententiam cõmuniter recipi reprobata sententia Accursij in dicto.§.ingratitudinẽ. quã dixit communiter reprobatam approbata hac vltima opinione Menchaca de successionũ creatiõe lib.3.§.30.nu.179.Antonius Gomez lib.1.variarum.c.11. nu. 37. Ioachimus in.§.1. insti. de in offi. testa. Ioã. lecirier tracta.de primoge.lib.3.q.6.nu.9.quæ sententia & crebrior,& verior est.

47 Sed prior sententia,quæ habet, vt frater ingratus repellatur à successione fratris,si hæredes in testati probauerint eum ingratum,iure Regio approbata est. l.12.in fine titulo.7. part.6. vbi Gregorius scholio fi.ait hac lege Regia corrigi cõmunem sententiã,idem ait ipse Gregor. scholio.1.in.l.8.titulo.7.part.6. idem Gregor.scholio fi.in.l.10. titulo. 7.part.6.quæ sentẽtia in hoc regno propter legem Regiam praxi recepta est.

48 Tertiò huius.§. sententia locum habet, si alumnus ingratus sit in altorem, quià priuabitur præteritis alimentis,ita quidem vt ea,quæ accepit,adærata restituat,vti Accursius ait scholio pe. in.l.iniquum.C.de his qui accusa.non possunt. ratio huius sententiæ est, quià pro bono nõ debet quis malum reddere,vt Bal. ait in dicta. l. iniquum vbi Sali. accedit sentẽtiæ Accursij,sequitur Grego.in.l.3.titul.20.par.4. scholio fi.& Tiraque.l. si vnquã verb. susceperit liberos. nu. 53. C.de reuo.donar.dicit hanc sententiam auream Ioã.de Amicis. consilio.114.nu.21.nec est qui ab ea diuertat.argumẽto.l.patrẽ.C. de nuptijs.vbi cõstituitur quòd pater,qui filiã, quam ex posuit, altoris filio nubere prohibuerit, alimenta ab altore præstita reddere cogatur,quod æqua lãce seruari in persona alũni, qui ingratus est in altorem,æquitatis suggerit ratio.

49 Huic sententiæ fauet.l.3. titu. 20.p.4. qua lege cauetur, quòd si alũnus accusauerit altorẽ,&eã ob causam altor occidatur, aut mẽbri abscissione puniatur, vel maioris partis bonorũ amissione, aut infamia notetur, alũnus qui accusauit, vltimo supplicio afficiẽdus sit.igitur nõ est acerbũ nimis vt ingratus in altorẽ alumnus

nos alimenta reddat: cum alũni ingratitudo tam acriter vindicetur. Neq; huic sententiæ opponi poterũt verba vltima.l.patrem. quæ in illo solummodo casu videntur constituere vt alimenta reddantur: ergò in alijs non reddentur, cum casus exceptus firmet regulam in contrarium.l.nam quod liquidè.§.fi.ff. de penu legat. quam legem pro hac sententia dicit esse notatu dignam Vlcurrus. l. si ita.§.Iulianus. nu. 197. ff. de damno infecto. quæ cõstitutio maximè in proposito obtinet: cum alimenta pietatis intuitu præstita non repetatur. l.cum is.§.pe. ff. de condictione indebi.sed hæc non obstant Accursij opinioni, quia exempla non arctant regulam.l. damni infecti stipulatio.§.Sabini.ff.de damno infecto, quamuis exempla sint casuum exceptorum, nõ arctant regulam.l. vni. §.in nouissimo.C. de cadu.tollend. vbi constituitur regula generalis, quòd hæreditas non adita non transmittatur: ex hac regula excipiũtur casus, scilicet si iure sanguinis aut ratione iuris deliberandi transmittatur, non hac de causa impeditur transmissio iure suitatis, vt in specie.l.apud hostes.C.de suis & legit.licet enim in.l.patrem. alimenta præstita pietatis intuitu non repetantur nisi in eo casu tantum, vt lex ait, in alijs similibus illa sentẽtia obtinebit, si eadẽ ratio subsit: quia dictiones taxatiuæ non excludunt casus similes. Accursius. l. ob æs.C.de prædijs minorũ. Accursius scholio.voluerit.l.fin. C. de reuocand.donat. Hanc sentẽtiam doctores communiter sequuntur & approbant. vnde.l. patrem. apprimè fauet Accursij opinioni, cuius legis decisionem, quia ad propositam rem pertinet, explicabo. Cauetur enim lege illa, vt pater qui filiam exposuit, si alteris filio eam matrimonio coniugi prohibeat, alimenta altori reddat: quamuis secundum iuris ciuilis regulas pater, qui filiam exponit, non cogatur altori reddere alimẽta.l.1. C. de infan.expo.l. fi. titulo.20.par. 4. vbi notat Gregorius.sed ingratitudinis causa reddit alimenta pater, qui prohibet filiã quam exposuit, altoris filio nubere.l. patrem. C. de nupt. vbi Cyous ait illa constitutione limitari regulam.l.cum is.§.pe.ff.de cond. indebi.quæ cõstituit, vt sumptus pietatis intuitu impensi non repetantur, ratio huius decisionis est odium & ingratitudo patris, vt Cyous.l.patrem. vbi idem annotarunt Bart.& Bald.sequitur Fulgosius nu.1. Sali.in principio & in finalibus verbis, &. l. patrem. memoria tenendã esse ait Bart.sing.169. Rauenas. singul. 435. quæ recepta sententia iure Regio approbatur.l.35. titulo. 14.part.5. qua lege superior sententia contrahitur, vt locum habeat in specie proposita in.l.patrem, quando pater filiam exposuit,

Extenditur decisio l.patrem.

fuit, non autem si filium expo-
suisset, quem prohiberet altoris
filiæ matrimonio copulari, quia
propter hoc non reddet altori
pater alimenta, vt lex Regia cõ
stituit illis verbis (fueras ende,
si la criança fuesse fecha en mu-
ger, è quisiesse despues casar cõ
ella, ò alguno de sus fijos, è su pa
dre de la criada, ò ella mısma lo
contradixesse) hæc captio, seu li
mitatio decisionis. l. patrem. ra-
tione innititur, cum lex. illa sit
pœnalis & odiosa, atq; ita re-
stringi non dilatari debet. reg.
odioa .de reg. iuris. lib 6. sed li-
cet hoc iure constitutum sit, ta-
men lex Regia statuit vt ea, quæ
de filia constituit. l. patrem, obti
neant in persona filij, vt pater
qui filium exposuit, si prohibeat
altoris filiam eum vxorem du-
cere, reddat alimenta nutritori,
quod lex præcipit illis verbis.
(è lo que diximos en esta ley ha
logar non tansolamente en las
cosas sobredichas: mas en todas
51 las otras semejantes dellas) quæ
extẽsio fit summa cum ratione,
cum lex pœnalis ad casus simi-
les trahatur. c. vni. §. sed quia na
tura. quæ fuit prima causa bene
fi. amitt. in hanc sententiam ex
tollit Bald. ibi, dicitq; esse melio
rem, quam sit in iure Alexand.
l. si quis id quod. nu. 17. ff. de iur.
omni. iud. dicit solennem Iass. §.
si quis. nu. 8. insti. de actio. idem
Iass. in. §. tripli. colu. 2. & in. §. ex
maleficijs. super glo. iudicium.
eod. titulo. hæc sententia appro

batur decreto. l. ijs solis. vers. sa
tis etiam cautum putamus. C. de
reuo. donat. vbi filius non puni-
tur amissione rei donatæ, quã-
uis in matrem fuerit ingratus, si
mater secũdò nupsit, ditit q; lex
se hoc satis cautũ esse putare in
persona matris luxurio sæ, quia
subest maior. ratio vt dogẽt ver
ba versiculi (quis enim) quam le
gem in huius partis fauorem ex
tollit Anchar. consilio. 94. nu. 4.
aggregat plura Pinelus. l. fin. C.
de bonis mater. nu. 18. huic sen-
tentiæ fauet. l. 1. C. de condi. in-
deb. vbi notat Accursius scholo
judicati. vers. dic ergò, cuius me
minit Abb. c. cum dilecta. nu. 6.
de confirma. vtili. hanc senten-
tiam crebrius receptam esse scri
psit Iass. consilio. 54. colu. 1. lib. 1.
huic sententiæ fauet. l. 1. C. de in
terdictis. & ibi notat. Bald. quia
lex correctoria locum habet in
ijs casibus, in quibus subest ea-
dem ratio, tradit Joã. And. scho
lio Italiæ. c. 1. de tempor. ordi. lib.
6. sequitur Bald. l. de quibus. nu.
35. ff. de legibus. Abb. in. c. fin.
nu. 12. de rescript. Annanias in
c. cum sit Romana. de simonia.
idem Abb. in. c. nihil. nu. 9. de ele
ctione, Ioan. Luppus in Rub. de
donat. inter vir. & vxor. §. 16. nu.
5. Euerardus loco. 35. Anchar.
consilio. 96. nu. 2. Tiraquell. tra-
ctatu retractus titulo. 1. §. 20. glo.
1. nu. 3. Barb. in repetitiõe. l. cum
acutissimi nu. 56. C. de fideicom
missis, Nauarrus in. c. 1. §. labo-
ret. de pœnitẽtia distinctione. 6.
Cassa-

Cassaneus cõsilio.30.nu.23. quæ opinio crebrius recepta rationem habet, vnde immeritò Alfonsus Castro eam improbat lib.1. de lege pœnali. c.7. sunt enim in hoc articulo tam multa àdoctoribus tradita, vt si in vnũ cõferre, & de singulis iudicium adamussim facere necessum esset, iustus liber tanto operi non sufficeret. Id autem ad propositum attinet, q.l.patrem, quæ de patre loquitur qui filiam exposuit, debet locum habere in persona patris qui exposuit filium, quem si prohibeat nutritoris filiæ matrimonio iungi, alimenta restituet filio præstita, vnde ex causa ingratitudinis alũnus cogitur alimenta, quæ pietatis intuitu data percepit, restituere, quod ex huius textus ratione procedit.

52 Quartò huius.§. sententia locum habet, si filius qui ali desiderat, culpatæ inhonestæq; vitæ sit, quià malè morigerato filio pater alimenta dare non tenetur. huius sententiæ author est Marcus Mantua sing.683.eàq; forte defendi posse ait ductus Phocionis Atheniẽsis exemplo, qui munera Philippi Regis Macedonis spernens, legatisq; sua dentibus vt ea saltem filiorum commodis accipere non detrectaret, respõdit, hic agellus illos alet, quime ad hanc dignitatem perduxit, si mei similes fuerint, sim verò dissimiles, nolo in pen sis meis ali, eorumq; luxuriam augeri. Hæc opinio defendi potest argumento.l.bona fides. ff. depositi. vbi Triphonius iureconsultus ait maleficios debere egestate laborare. hæc item opinio Marci Mantuæ defendi potest Vlpiani responso.l.nec quicquam.§. de plano. ff. de officio proconsu. vbi ait filium, qui vt non oportet conuersatur, posse proconsulem comminari & terrere: in specie illa malè conuersari dicitur filius, qui luxuriosus est, atq; scortis dat, vti explicãt ibi Salomonius & Ioann. Orocius.

53 Ipse autem huic sententiæ nõ accedo, qui existimem luxurioso malèq; morigerato filio non posse patrem denegare alimenta, quamuis corrigere possit, & emendare, quòd siuitam nõ mu tet filius, bonosq; induat mores, iudicemadire pater poterit, qui emendabit. argumẽto.§. de plano. hæc opinio ea ratione cõmendatur, quæ ex Vlpiano hic de promitur, vt ipse existimo: dicit hic iureconsultus posse patrem si iusta sit causa, filio alimẽta denegare, quæ autem sit causa iusta, exemplo declarat: si filius patrem detulisset. inde Accursius aptè deduxit illis de causis posse patrem filio alimenta denegare, ex quibus potest eum exhæredare, ergò ex illa causa ex qua pater non potest filium exhæredare, non poterit alimẽta denegare: quæ sententia probatur ex dictione (meritò) quæ idem

Quæstio frequens

idem significat atque dictio, (dig gnę).l.de quibus. ff. de legibus. generalem conclusionem quam posuerat Vlpianus exemplo declarat dicens, quòd meritò existimabitur pater denegare alimenta filio, si filius patrem detu 54lisset. Quo exēplo generalis cōclusionis ratio demonstratur, quę in alijs similibus causis obtinebit.l.scire oportet.§.fi.ff. de excusat. tuto. & ibi notat Bart. & legem illam pro hac sententia extollit Salamonius.l.Gallus. §.idem credendum.nu.2.ff.de liber.& post.Paul. Orianus in.l. 1.ff. de officio eius cui mand. est iurisdic.nu.35. Hanc sententiam quæ habet,quòd regula declaratur per exempla,scripsit Accursius scholio ob aliud.in.l.2 ff.de priuat.delict.sequitur Butigela. l.2.in princi. ff. si cert.pet.nu.7. Mari.Soci.iunior.l.cum filio.ff. de leg.1.nu.98.Aymon Crauetta ibi nu.49. Paul.de monte pico. l.in quartā.ff. ad leg.fal. nu. 92. Hærmanotus Detus.l.4.§.cato.ff.de verb.obligat.num.285. idem Soci.l.ita stipulatus. ff. de verb.obligat.nu.158.

55 Hinc apparet,quòd ex hiscausis poterit pater filio alimēta denegare,ex quibus potest exhæredare,sed filius ex hæredari nō potest eam ob causam,quòd vitæ sit culpabilis, luxuriosus, & malè morigeratus. auth. vt cum de appellatione cognoscitur. §. aliud quoque capitulum.vers.causas collationę. 8. Bernardus. c. ...

quintavallis.de iure iur.ergò nec alimentis priuari, vt falsò opinatus est Marcus Mantua,licet & ipse hæserit, atque ita huius textus sententia locum non habebit in persona filij qui culpatæ vitæ & luxuriosus sit, qui priuari alimentis non poterit,quamuis filius qui patrem detulisset, priuari alimentis possit.sicque accipienda est huius.§.decisio.

56 Secundò huius.§.sententiæ locus est, si patronus ecclesiæ ingratitudinem cōmittat in ecclesiam, quia priuari poterit alimētis, tradidit latè Paulus de Citadinis tractatu iuris patronatus 6.parte.q.8.articulo.4.sequitur Rebuffus tractatu cōgruæ portionis.q.12.nu.105.

57 Tertiò huius legis sententia obtinet in persona vicarij ecclesiæ,qui si ingratus fit,priuabitur cōgrua portione, sicut filius priuatur alimētis, vt Accursius ait scholio detulerat. cuius sententiam dilatat ac in persona vicarij locum habere ait Rebuffus dicta.q.12.nu.104.

58 Quartò hæc sententia locum habet in persona donatarij, qui alere donatorem tenetur, quòd si deneget alimenta, priuabitur re donata. Accursius scholio voluerit.l.fin.C. de reuo. donatio. argumento.auth.vt liber. de cætero.§.illud & l.DiuusClaudius ff.de iure pat.l.alimēta. in prin. &.§.1.ff.de liber.agnos. vbi patronus qui liberto indigēti non præstat alimēta, punitur amis-

sione

sione libertatis causa imposito-rum,& hæreditatis liberti, item libertus denegans patrono alimenta redigitur in potestatem patroni, siue patrono donatarium comparemus, siue liberto, si donatori alimenta denegauerit, punietur amisione donatæ rei.

59 Secundò Accursij sententia commendatur ratione. l. fi. C. de reuo. donat. illis verbis (ne sit cui quam licentia, & alienas res capere, & frugalitatē irridere donatoris, & iterum ipsum donatorem suasq; res perdere, & priuatis malis ab ingrato donationis acceptore affici.) quæ ratio obtinet in persona eius, qui denegat alimenta donatori, ergò in eo locum habebit decisio, vt priuetur re donata. argumento. l. illud. ff. ad leg. aquili. hæc sententia validioribus fulcitur argumentis à iure ductis, quibus doctores innituntur. sententiæ Accursij accedūt Cynus, Faber, & Sali. l. fi. C. de reuo. donat. Ripa ibi, q. 27. nu. 72. hāc opinionem dicit æquam & cōmunem Hippo. Riminald. in §. 1. insti. de donat. nu. 536. qui plura aggregat. ab hac opinione dicit se non audere recedere in decisiuis Cornneus cōsilio 120. nu. 3. & iterum nu. 5. lib. 1. qui ait contrariā sententiam esse veriorem in pūcto iuris. de qua controuersia plura Riminaldus: qui ex quantitate rei donatæ, ex necessitate donatoris, ita modum statuit, vt iudicium huius rei factum a damussim credam.

60 Hæc sententia legis constituētis vt alimentis possit quis illis de causis priuari, ex quibus potest ex hæredari, locum non habet in persona illius, quem ingratitudinis pænituit, huic enim pater non poterit alimenta denegare. Specular. titulo qui filij sint legit. §. 1. nu. 16. argumento. c. ferrū. 50. distinctione, vbi ex canone colligitur pænitentiam efficere, vt ad priores actus quis reuertatur. huic sententiæ fauet c. inter opera. de spōsal. vbi ostēditur prodesse vt peccata diluātur de lupanari mulieres euocare & extrahere. hanc sententiam apprimè fulcit. l. Imperialis in prin. C. de nuptijs. vbi princeps prostribulis hoc priuilegiū donat, vt si ad melioris vitæ frugē conuersæ sint, tales habeantur, ac si semper honestæ inculpatæq; vitæ fuerint, hinc colligitur quòd per pænitentiam mulier redditur idonea, in quo fuerat antequam peccasset. Hæc iura impellūt plures, vt Speculatoris sententiæ accedant: sequitur enim Alber. in. l. si quis à libe ris in princip. nu. 18. ff. de liber. agnos. Alexan. nu. 33. Ripa. nu. 71. in. l. 1. ff. solut. matrim. Iaff. in l. ius ciuile. nu. 29. ff. de iusti. & iure. Corset. in tractatu de minimis. 2. parte. vers. vigesimò octauò. nu. 13. Corasius in. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. num. 56. Guillermus in. c. Rainuntius. de

testam.verb. dotem quam ei de derat.nu.40. Hippo.io.l.vni.C. de raptu virg. nu.21. qui plures aggregat.hanc sententiam sequitur Cassaneꝰ cõsuet.Burg.Rub. 1.§.5.nu.6. idem Guillermus.c. Raimuntius verb. in eodem testamento relinquens.2.nu.38. Iass.in.l.in arenam.nu.6.C.de in offi.testa. idem Iass.auth. non licet.nu.14.C.de liber.præter.Lã bert.de iure patr.lib.3.q.3.principali articulo.8.nu.3.Gregoriꝰ scholio desheredar. in.l.5.titul. 7. part. 6. qui omnes in ea sunt sententia, vt existiment luxurio sam filiam à patre non priuari alimentis, aut hæreditate, si ad frugem honestæ vitæ conuersa sit. sequitur Antonius Frãcisc9, & Sebastianus Sappia in additione. Abb. in. c. quinta vallis. nu.6.de iure iur. hanc sententiã crebrius receptam esse attestatur Cattelianꝰ cotta in memora bilibus iuris. verbo. filius fami lias.quem sequitur Costa.l.Gallus.§. & quid si tantum. ff. de liber.& posth.3.parte.nu.189. qui attestatur hanc sententiam com muniter esse receptam, quod similiter scripsit Orosciꝰ.l.1.§. ius naturale.nu.18.ff.de iust.& iure.

61 Sed hanc opinionem, quæ cõ muni doctorum hominum suffragio comprobata est, refellit Felinus.io. c. Rodulphus. nu.6. de rescrip. qui ait quod si filium ingratum, quem peccati pænitet,pater non posset hæreditate priuare, fieret lex illusoria quæ patri exhæredandi filij potesta tem concessit,cum filius semper hac exceptione se tueri posset, quòd cõmissi criminis eum pæniteat:atq; hoc modo pænalibe rabitur. Existimat tamẽ Felinus receptæ sententiæ licet locus nõ sit in hæreditate, esse tamen locum in alimentis, quibus filia nõ priuabitur, si ad frugem honestæ vitæ conuersa sit. Huic sentẽ tiæ accedit Costa.nu.190. secundò q; loco distinguit, an causa in gratitudinis propter quam filio exhæredari potest, respiciat directò & principaliter personã patris, an verò per quandam consequentiam, primocasu non prosit filio pænitentia, quim pa ter filium possit ex hæredare secundò verò prosit pænitentia, exemplum in filia ponit, quæ in corpus peccauit, in quo casu lo cum habet sententia Speculat vt ait Ripa. in.l.fi.C.de reuo.do nat.q.67.nu.226.sequitur Aret. & Curt.iuni. quos refert Costa, qui huic interpretationi non ac cedit, quia existimat filiam quæ in corpus peccauit, licet pænitẽ tiam egerit, exhæredari posse, quia contumelia qua patrem afficit non aboletur, licet filia honestissimè vixerit, cum sat sit os fensam semel fuisse cõsumatam Bart.l.si ea mente.ff.de furtis.vn de Costa nu. 192. Iterum distinguit circa causam, quæ principaliter respicit ipsius filij personam, secũdo loco personam patris, an causa facto aliquo momenta-

mentaneo indignationẽ patris & legis mereatur: an verò turpẽ quandam vitæ professionem re quirat, in prima nõ prodest pænitẽtia, vtsi mulier peccet in cor pus suum, quia consumata fuit offensa, in alia posset pænitẽtia, nequis dignus ex hæredatione 62 existimetur. argumento auth. vt cum de appella. cognos. §. causas illis verbis (si propter voluntatem parẽtum.) Ex ijs enim quæ in hoc articulo tradidit Costa, colligitur filiam quæ in corpus peccauit, quamuis pænitentiam egerit, à patre posse exhæredari, quod prædixerat Felinus, cuius sententiæ accedit Costa: quæ sen tẽtia vera est, nec ei rationes ob stant, quibus innituntur doctores, qui aduersam sentẽtiam defendunt, quam non fulcit. c. ferrum. 50. distinctione. c. fidelior agunt enim illi canones de pæni tentia peccati in Deum commis si, remittit Deus culpam, pænitẽ ti, pænam autem sæpe non remittit Paul. ad Hæbreos. c. 11. ne quis sit fornicator, aut prophanus vt Esau: qui propter vnam escam vẽdidit primogenita, scitote enim quod postea cupiens hæreditare benedictionem reprobatus est: non enim inuenit pænitentiæ locum, quamquam cum lacrimis inquisiuisset eum. huius rei plura exempla retulit Abulẽsis. 1. regum. c. 15. q. 30. vn de consequitur quòd licet filia, quæ in honestè vixit, vitã in me lius mutauerit, peccati indulgẽtiã à Deo optimo Maximo cõsequatur, non tamen assequetur remissionem pænæ à patre in vi to. nec huic opinioni obstat. l. Imperialis in principio. C. de nu ptijs. vbi princeps scænicis mulieribus, vt à peccato abstineãt, remittit pænas legales. hoc enim princip permissum est eade cau sa, quòd sit caput Reipublicæ, nõ potest tamen ingrato indulgere, ac pænam remittere, propterea quòd pænitentiam egerit, vt nec à patre ex hæredari possit. quod ius patri princeps auferre nequit. l. 2. C. de in ius vo cand. l. 2. C. de libertis, & eorũ li ber. et de hac specie exhæredatio nis propter ingratitudinẽ agit Guillerm. in. c. Rainũtius verb. in eodem testamento relinquẽs. 63 2. nu. 7. de testamẽtis. At in pro posito non benè considerãt doctores, qui existimãt filiam, quæ peccauit in corpus iniuria patrem afficere per consequentiã, principaliter autem sibi ipsi in iuriam irrogare, quæ opinio defendi non potest, quia licet filia, quæ peccat in corpus, irroget si bi iniuriam, patrem tamen graui afficit contumelia Ecclesiasti cus. c. 24. super filiã luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis. qua de re abundè scripsit Tiraquell. in legibus connu bialibus. l. 1. glo. 1. parte. 1. nu. 45. 64 Hinc scripsit Saliceto in Rub. C. ad leg. Iuli. de adulter. num. 1. quòd liberi parentes & affines

Aduersus Speculat. Ripam. & relinquos.

iuria afficiũtur ex adulterio fæminæ.sequitur Montal. scholio magno in fine in.l.1.titulo.7.lib.
65 4.tori.Quæ opinio ex eo vera apparet,quòd licet pater filium magis se ipso diligat.l. isti quidẽ ff.quod metus causa, grauius tamen afficitur adulterio vxoris quam morte filij. l. codicillis. §. mater. ff. delegat. 2. illis verbis (& alia mihi deteriora fecit) vbi Bald. ait, propterea illa verba testatorem protulisse, quià forte ille cõcubinauerat aliam quã dam vxorem testatoris, & ante Baldum hoc tradidere Iacobus de Arenis & Alber.ibi.quæ interpretatio cõmuniter recepta est, vt colligitur ex ijs,quæ tradit Tiraquell.in legi.connubi.l.
66 13.glo.1.parte.13.nu.27. & hinc fit, vt viro permissum sit vxorẽ in adulterio comprehensam occidere.l.Grachꝰ.C.de adulterijs l.82. Tauri. iustum enim dolorem lex ait, temperare non potuit, atq; ita dolor,qui ex iniuria natus est, efficit vt ignoscatur viro, qui deprehensam in
67 adulterio vxorem occiderit.Patri hæc eadem potestas permissa est,ergò dolor,& iniuria æqualis est in vtroq;,quinimo maior in patre.l.marito. ff. de adulter. vbi patri licet occidere quemcumq; cum filia deprehẽsum in adulterio, quod marito nõ licet vt lex ait, ex quo apparet grauiori affici patrem iniuria ex filiæ adulterio quam maritus,sed maritus,qui potest ob adulteriũ dimittere vxorem, correctam & ad melioris vitæ frugem conuersam recipere non compellitur. c.Gaudemus de cõuersione coniugatorum. vnde apparet à pæna,in quam incidit adultera, nõ liberari,propterea quòd pænitentiam egerit, quià ius viro eam ob causam quæsitũ est,quæ sententia locum habebit in persona patris, cum in eo subsit eadẽ ratio,poteritq; pater exhæredare filiam; quæ peccauit in corpus, quamuis pænitentiam egerit, vt colligitur ex ratione c.Gaudemus,cuiꝰ decisionis doctores non meminere in dirimẽda hac controuersa quæstione.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. non tantum.

Superiora obtinent si de alimentis præstandis agatur secus si de remittendis, quia verbo victus nec habitatio nec vestitus continetur. nu. 40.

Pater tenetur alere filij liberos, nu. 41.

Vxorem filij etiam si indotata sit pater alere tenetur, nu. 42. 43.

Dotare filiam iustè procreatam pater tenetur, nu. 44.

Dotare filiam quo iure pater teneatur, numero. 45. vsq; ad 48.

Verba si dirigantur ad iudicem oritur officium iudicis, quomodo hoc accipi debeat nu. 49. vsq, ad. 55.

Dotem si pater pro filia non dederit, patris hæres dotare cogetur, nu, 56.

Matrimonium quamuis iure diuino institutum sit, desijt tamen in vsu esse apud gẽtes vt quidam malè putarunt, nu. 57. 58.

Obligatio ex contractu dotis iuris gentium est, declaratur nouè l. eas. ff. de capit. diminu. nu. 59. 60.

Actio qua experimur, vt dos reddatur, iuris ciuilis est, nu. 61.

Collocans filiam in matrimonium si alimenta promiserit, tenetur alimenta dare dũ matrimonium durat, nu. 62.

Alimenta simpliciter relicta censentur relicta donec vixerit legatarius, nu. 63.

Pater qui nubenti filiæ alimenta promittit, si moriatur, an præstanda sint alimenta quindecim annorum, nu. 64. 65.

Nubenti filiæ quando pater alimenta promittit, an præstare debeat alimẽta nõ solũ filio & genero, sed filijs eorũ, n. 66. 67

Pater qui nubenti filiæ alimẽta promisit debet præstare alimẽta in domo filiæ. n. 67

Auus maternus tenetur alere nepotes, si gener mortuus sit aut pauper, qui liberos alere non potest. Auus paternus tenetur dotare neptes inopes, nu. 69.

NON TANTUM ALIMENTA, VERUM ETIAM CAETERA

ra quoque onera, liberorum patrem à iudice cogi præbere, rescriptis continetur.

1

X hoc textu colligit Accursius scholio, cætera, quòd pater non tantum tenetur alere filios, sed vestimenta dare, & habitationem, quia alimentorum verbo continentur, l. legatis. l. fin. ff. de alimen. & cibar. leg. hæc exempla vera sunt inse, non tamen cõgruunt literæ legis, quæ cum de alimentis agat, de vestibus & habitatione agere intelligitur, cum hæc alimentorũ verbo contineãtur. hæc Bart. & Alber. hic tradidere: qui in posteribus exẽplis Accursij sententiam approbant.

2 Vnde tractare necessum est quid alimentorũ verbo cõtineatur, in hoc distinguendũ est. Aut de alimẽtis præstãdis agitur: aut de alimẽtis remittẽdis, de prima specie primo loco agemus, & alimentorũ verbo cibaria cõtineri palam est. l. legatis. ff. de alimen. & cibar. legat. Bar. tracta. alimẽtorum, nu. 5. Alex. Rub. ff. solut. mat. nu. 26. lasl. l. cum. ŋ. §. qui trãsigit. ff. de transactio. nu. 2. & ibi Ioan. Oroscius. nu. 1. lasl. l. quidã cum filiũ. nu. 33. ff. de. verb. obligat. Paulus decitadinis de iure pat. 6. parte. articulo. 4. q. 4. nu. 10. Cæsar. Lambert. de iure pat. lib. 3. q. 3. principa. articul. 9. Aymon consili. 199. nu. 3. lib. 1. Soci. consilio. 161. nu. 4. lib. 2. Decius. l. de alimẽtis. nu. 1. C. de trãsactio. dominus Antonius Padilla. l. 1. & authenth. hoc amplius. C. de fideicommissis. Bertrandus consilio. 242. nu. 7. lib. 3. Ioan. de amicis consili. 56. nu. 1. Purpu. l. qui iurisdictioni. nu. 82. ff. de iuris omni. iud. Cassaneus in consuetud. Burg. Rub. 6. §. 4. verb. vestir & habiller. nu. 1. Rebuffus in constitutio. Galliæ. 1. parte. tracta. de sententiæ prouisione articulo. 13. glo. 2. nu. 1. Perez in Rub. tituli. 1. lib. 3. ordi. colu. fin. Rolandus consilio. 22. nu. 2. lib. 1. idem Rolandus consilio. 54. nu. 26. lib. 2. & hæc sententia iure Regio cõfirmata est. l. 10. titu. 18. part. 2. l. 2. titulo. 19. part. 4.

3 vbi Gregorius scholo es estaũ que cum lege Regia consonat l. si quis à liberis. §. non tantum. deceptus forte interpretatione Accursiana, quia. §. non tantum non explicat quid contineatur alimentorum appellatione, vt Accursius male existimauit, ad quod Bart. & Alber. aduerterunt.

Aduersus Grego.

4 Vnde lex Regia verbis dicti §. non tantum. non conuenit, sed ijs quæ inibi Accursius scripsit. ex his colligitur alimentorum verbo potum comprehendi, quia cibariorum appellatione continetur. l. verbo victus. ff. de verb. sig. vbi notat Alci. Bart. tracta. alimentorū. nu. 5. Accursio scholio cibaria. l. legatis. ff. de alimē. & cibar. leg. argu. l. & sinō sint. §. si cui escarum. ff. de auro & argēt. leg. sententiā Accursij sequitur Decius. l. 2. nu. 31. ff. de iuris. omni. iud. Rolādus cōsili. 22. nu. 2. lib. 1. hæc est recepta sentētia teste Iasl. l. cū ij. §. qui trāsigit. ff. de trāsactio. nu. 1. quæ approbatur. l. 2. titu. 19. p. 4. Contrariā

5 sententiā sequitur Oldrad. cōs. 79. nu. 2. quia cibus & potus ponūtur vt diuersa in. c. inquibus. de cōsecratiōe. distinctiōe. 2. vbi dicitur quòd sicut caro dñi verè est cibus, ita sanguis eius verè est potus, vbi Archidiaconus ait, quòd cibi appellatiōe nō continetur potus. Ego autē seria ad los eos non traho, nec diuina misteria ad profanos vsus, quo pacto hæc accipi debeant theologorū munus est, nostrū autē in alienā messem falcē nō mittere. In pro

6 posita specie falsam esse sententiā Oldradi Decius affirmat, cuius sententiā veram esse iure ciuili scio, quo iure verbo cibi potum cōtineri dubium non est, vt testatur Alcia. l. quos non. §. verbum viuere. ff. de verb. sig. legato cibo & potus legatus intelli-

tur. l. diarijs. ff. de alimen. & cibar. leg. l. in rebus. §. possunt. ff. commodati. alimentis autem legatis, cum dictio (alimenta) latè pateat, legatū censeri potū, aperte docet. l. verbo victus. ff. de verb. sig. l. 1. ff. de alimē. & cibar. legat. vbi legatis alimentis cēsetur legata aqua, si in ea regione legata sit, in qua venūdari aqua solet, vnde colligitur in proposito alimentorum legato aquam contineri, si aqua sit venalis.

7 Vtrum autem ipsa aqua præstari debeat, an verò aquæ æstimatio, quæri potest. & precium esse præstandum scribit Bart. l. 1. ff. de alimen. & cibarijs legat. nu. 2. sequitur dominus Ludo. Molina lib. 2. c. 15. nu. 73. rationem subiecit, quia alimenta debent præstari. menstrua aut in principio anni aut. quadrimestri. l. si. ff. de liber. agnos. l. pecuniæ in fine. ff. de alimē. & cibar. legat. sed quia alimēta quædam vitium caperent, si integro mēse adseruarētur, vt aqua, piscis, & caro, quando hæc præstari debent adæratur, ac precium præstatur. l. Mella. §. quidam. ff. de alimen. & cibar. leg. quædam sunt alimenta, quæ in corrupta longo tempore ad seruantur, vt frumentum oleum & vinum, & hæc menstrua dantur. l. nulli. C. de eroga. milit. anno. lib. 12. hæc eadē scripsit ipse Bar. l. pecuniæ. nu. 2. ff. de alimen. & cibar. leg.

8 vbi verba hæc scripta sunt (alimentorum verò præbendorum necessi-

necessitas oneribus menstruis atq; annuis verecũdiam quoq; pulsantibus astringitur) vbi Accursius scholio, pulsantibus dubius hæret, an verbum pulsantibus ad legatarios referatur, an verò ad cohæredes. ipse quidem reor ad dictionem (oneribꝰ) referẽdum esse, quasi dicat lex, necessitas præbendorum alimentorum astringitur oneribus pulsantibus verecundiam. pulsare est lædere aut violare, quod verbum ad animum refertur. vt docet Seruius in Virgilium lib. 12. æneidos.

Pulsatos referens infecto fœdere diuos.

9 Item verecũdiæ verbum pro hominis æstimatione accipitur. l. filius. ff. de cond. insti. l. obseruandum. ff. de iudicijs. quo supposito hæc fuit Papiniani intẽ-
10 tio ac voluntas in. l. pecuniæ. quòd qui præbendorum alimẽtorum necessitate astrictus est, ea statuto tempore præbere debet, quod onus hominis æstima-
11 tionem lædit, si cedente die solutionis non præstiterit, hæc tamen ratio quam Bart. reddit, ꝙ propterea aquæ precium præbetur, quià menstrua aqua dari non potest, cum corrumpatur, non deducitur à iure, quià licet aqua vitium capiat, vt Naso ait.

Cernis vt ignauum corrūpant ocia corpus,
Vt accipiant vitium nimoueantur aquæ.

Non tamen aqua, quæ alimẽtorum legato cõtinetur, adærari debet, vt precium præstetur. Nec Bartoli sententiã defendit l. mella. §. cum quidã. ff. de tri. c. & cibar. leg. vbi quidã libertis vt alimẽta ita & aquã per fideicõmissũ reliquit, Modestinꝰ ait esse emolumentũ fideicõmissi, vt sit in fideicõmisso, quãto quis sibi esset cõparaturus aquã, vnde cum alimentorũ legato aqua cõtineatur, colligunt doctores, ꝙ æstimatio præstari debet. quæ opinio ex Modestini respõso nõ colligitur, sed potius eius intentioni aduersatur, qui ait legatis alimẽtis & aqua, emolumentũ fideicõmissi esse, si enim aqua inest legato alimẽtorũ, quomodo emolumentũ legati facit ex eo, ꝙ expresse legetur distincta ab alimẽtis, cũ expressio eorũ quæ tacitè insunt, nihil operetur. l.
12 aliquãdo. ff. de cõd. & dem. Hinc dicitur, quod taciti & expressi idẽ est iudiciũ. l. cũ quid. ff. si certpet. quæ obtinẽt quãdo id quod tacitè inest, exprimitur eo modo quo inest. l. cum. ita. §. illi siuo-
13 let. ff. de leg. 1. Sed in specie. §. cũ quidã, propterea preciũ aquæ præstatur, quià quãdo legãtur alimẽta & aqua, nõ exprimitur legatũ aquæ eo modo quo inest legatis alimentis, quià copula, &, quæ inter alimẽta & aquã adjicitur, pinguius effecit legatũ aquæ l. ea tamẽ adiectio. ff. de legat. 3. vnde licet alimentorũ aqua cõtineatur, hoc fit, quià potus est, vt bibatur. sed si expresse alimenta legentur & aqua, non solum ea aqua cẽsebitur legata, quæ potari debeat, sed ea quæ sit legatarij

Interpretatio noua

Aduersus Bart.

Interpretatio noua

tarij vsui necessaria, vt abluat, & id genus multa faciat: cum aqua admulta cōducat, ae necessaria fit.l.10.titulo.18.part.2.(ca non tan solamente la han menester para beuer: mas para otras cosas muchas que no puedē los omes escusar) quia augetur aqua legatum adiectione copulæ, &, propterea debetur aquæ æstimatio, sed si alimenta tantum legara fint, & aqua censetur legata ad bibendum, vnde si alimentarius apud hæredem alatur, ibi cibum capiet & potum, si alibi, alimenta dantur adærata, & aqua adærabitur, sin minꝰ cibus dabitur & potus.

Aduersus Bart. 14 Ex hac interpretatione apparet, veram non esse sententiam Bart.l.1.ff.de alimen. & cibar.legat. nu.3. dicentis ꝙ legatis alimentis non tantum aqua legata intelligitur, sed & precium vecturæ aquæ, si legatarius honestus sit, quia cum aqua præstari debeat, vbi alimenta præstantur, siue honesta legatarij persona sit, siue vilis, ibi aqua præstāda est.

15 Item alimentorum verbo vestes continentur.l.legatis.ff.de alimen. & cibar. legat. l. verbo victus. ff. de verb. sig. tradunt Bart. Alciat. Rolandus & Orosius. & suprapofita lege Regia approbata hæc sententia est. Quales autē vestes præstari debeant quæri potest: & præstandas esse pro ætate, & dignitate eius cui debentur, tradit Casaneus in cōsuetudinibus Burgūdiæ Rub. 6.§.vestir & habiller.nu.5. huic opinioni fauet.l.2.titul.19. part. 4.illis verbis (e esto deue cada vno fazer, segun la riqueza e el poder que ouiere, catando toda via la persona de aquel q̄ lo deue recebir, en que manera le deuen esto fazer.)

16 Vnde meritò videtur dixisse Alex. Rub. ff. solut.mat.nu.26. appellatione alimētorum vestes preciosas cōtineri, si conueniāt dignitati eius cui præbentur.argumēto.l.pe.in principio. ff. de alimen. & cibar. leg. l. sed & siquid.§.1. ff. de vsufructu. Cōtrariam sententiam defendit Ioan. Imola Rub.ff.solut.matri. sequitur Ripa.ibi.nu.56.per.l.legatis ff.de alimen.& cibar.leg.vbi alimētorum appellatione vestes cōtinentur, quia sine his ali corpꝰ non potest, at sine præciosis vestibus ali corpus potest, ergò alimentorum verbo vestes præciosæ non continentur.

17 Huic opinioni illa fauet sententia, quæ habet, quòd alimentarij dignitas ex presenti statu æstimāda est, cum eget: non ex præterito quādo diuitijs affluebat, vti Bald.ait in.l. si maritus. 2.ff. solut. matri. post Iacobum de Arenis.sequitur Paul. Castr. ibi.nu.2.last.l.cum ij.§. vult igitur nu.1.ff.de transactio. qui dicunt non esse alēdum cum famulis & equis, quomodo olim diues alebatur, sed modus iudicis arbitrio statuetur.argumento.l.1.C. de nup-

18 de nuptijs. Quæ sententia vera est, multaq; iudex pensitabit, vt modum statuat, prioris dignitatis immemor non erit, cuius memoria non modicos fructus parit. l. fin. ff. de decurionib. è conuerso paupertas hominem deprimit, ac inhonestat. l. 2. C. quando & quibus quarta pars debeatur. lib. 10. illis verbis (quid enim tã durum tamq; inhumanum est, quàm publicatione pompaq; rerum familiarium, & paupertatis detegi vilitatem, & inuidiæ exponere diuitias.) paupertas enim ipsa vilis est: non tamen vilem hominem facit, si integræ in culpatæq; vitæ sit. l. humilem. C. de incæstis nuptijs, vnde precio sa vestis nõ dabitur, sed ea quæ cuiusq; ordini & gradui conueniat: quod iudex ex consuetudine statuet, quæ custodiri debet vti Baldus ait in Rub. de consuetudine. nu. 23. argumento. c. quis quis. 41. distinctione. hãc sententiam multi approbant, quos in vnum contulit Gaspar Baetius tractatu de decima tutorum. c. 2. nu. 84. Marcus Mantua consil. 276. Ioann. Francus. Paul. de vi. sitatio nibo q. 9. 2. partis. nu. 45.

19 Illa autem consuetudo vbicq; introducta est, vt illi cui legata sunt alimenta, vno quoq; anno vestis detur, qui antiquam attritamq; vestem qua vtebatur, red dere debet, Bald. l. 1. C. de fidei commissis. nu. 5. sed in hoc articulo verius receptiusq; id est, quòd si legatum alimẽtorum sin gulis mensibus præstari nõ possit, vt vestes & lectũ vno quoq; anno præstari debeat: ita sentit Bart. l. Firmio. §. pater. nu. 2. ff. quando dies legat. ced. idẽ Bar. in. l. pecuniæ sortem. nu. 2. ff. de alimen. & cibar. legat. qui ait vestes alimentario esse præstandas vno quoq; anno. sequitur Anchar. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniũ quam polluit per adul. nu. 14. Alexan. l. Imperator. nu. 13. ff. ad trebelli. post Bal. in. l. 1. nu. 3. C. de fideicõmi. Aret. in. l. ita stipulatus. nu. 9. ff. de verb. oblig. Rolandus consilio. 22. nu. 22. lib. 1. Tellius in. l. 10. Tauri. nu. 14.

20 Si verò alimenta diuidi possint ac singulis mẽsibus præstari, vt ligna, oleũ, frumentum, vinum & id genus alia, singulis mensibus præstanda sunt, vti ipse Bart. ait. argumento dictæ. l. pecuniæ sortem. cui accedit Aret. in. l. quidã cum filium. ff. de verb. oblig. Cæsar lambert. de iure patronat. lib. 3. q. 3. principali articulo. 9. nu. 3. & articulo. 6. nu. 12.

21 Huic opinioni fauet ipsius Bartoli sententia in. l. Si cui legetur. in principio. nu. 3. ff. de leg. 1. dicẽtis quòd relictum annuum intuitu certæ necessitatis præstari debet eo tempore quo necessitas obuenerit. sequitur Angel. ibi. nu. fin. Iasl. nu. 17. nec reliqui improbant. sequitur Paul. Cast. consilio. 345. in fin. in antiquis.

22 Emelianus consili. 10. nu. 9. ipse tamen Bar. l. fin. nu. 1. ff. de liber

agnos. ait legatis alimentis vestes alimentario præstandas esse, quando vestibus egere ceperit, sequitur Rolandus dicto nu. 22.& alij plures. Cum doctores mirè varient in hoc articulo, scindantur q indiuersas opiniones Accursius & Bar. in. l. Firmio. ff. quando dies legati cedat. id satius erit, vt huius rei cognitio iudicis sit, boniq; viri arbitrio definiatur: qui statuet quo tempore alimenta vestes & reliqua necessaria alimentario præstanda sint, vt cum iudicio scripsit Beroius iu.c. Rainuntius de testamentis. nu. 221.

23 Id tamen prætermittendum nõest, quòd si legata sit vestis vno quoq; anno, eamq; legatario hæres præstiterit, aut vestis preciũ, si legatarius vestem non emerit, vsusq; ea sit, solutũ vestis nomine repetet is, qui dedit. l. 2. §. Titio. ff. de donatio. vbi Vlpianus ait, quòd si Titio decem in hoc dederim, vt seruum emeret, aliter non daturus, si aliqua decau sa seruum non emerit, cõdictio ne decẽ repetam. cuius legis argumento propositæ sententiæ autor est Æmilianus consilio. 10. nu. 7. Hæc opinio, quæ Vlpiani respõso fulcitur, trahi potest ad id, quod in collegijs literarijs cõstitutionibus cautum est: vt pecunia quotannis collegis detur vestibus comparandis, quam si collegæ in alios vsus prodegerint, poterit ab eis pecunia condictione repeti. vix autem hæc in praxim deducentur, quũ col legis non tãtum prætextæ comparandæ pecunia datur, sed ad reliquas quoq; vestes, quæ sunt innumeræ, sine quibus honestus homo incedere non potest.

24 Item alimentorum verbo cõprehenditur habitatio. l. legatis ff. de alimen. & cibar. legat. l. verbo victus. ff. de verborum sig. Bar. tracta. alimentorum. nu. 1. sequitur Rolandus consilio. 22. nu. 1. multiq; supra positi. hæc sententia iure Regio approbata est. l. 2. titulo. 16. part. 4. vbi notat Gregorius scholio domoren.

25 Item alimentorum appellatio ne lectum continetur. l. instratũ l. quos nos. §. verbum viuere. ff. de verb. sig. vbi notat Alcia. idẽ Alciat. l. verbo victus, & in. l. cætera quibus. ff. de verb. sig. Bar. tracta. alimentorum nu. 3. Rolãdus consilio. 22. nu. 6. Angel. de gambelio tracta. de testamentis glo. 45. nu. 7. quod passim receptum est.

26 Item legatis alimentis equus præstari debet, si legatario equo indigeat, quià pedes ambulare nequeat, vel excurrere. Bal. in. l. solent. §. si. nu. 5. ff. de officio pro consu. sequitur Salicet. in. l. quoniam liberi. nu. 2. C. de testibus. Hippo. in Rub. C. de probat. nu. 20. argumẽto. l. idemq; §. labeo. ff. mandati. quæ opinio sic accipienda est, si dignitati eius qui alitur hoc conueniat: rusticus enim, aut humilis equo non vtetur, quòd si pedes excurrere nequeat,

queat, vehetur asino. hæc tradit Accursius scholio, eum oportere in dicto. §. idem labeo. per. l. vel vniuersorum. ff. de pigno. actione, sequitur Bald. in. l. quo niam liberi. C. de testibus. & ibi Sali. nu. 2. idē Sali. in. l. non ignoras. C. de fructibus & litium expen. Barb. in. c. per tuas. nu. 6. de donat. Hippo. in Rub. C. de pro 27 bat. nu. 21. Mihi quidem sententia Accursij vera videtur in specie. §. idem labeo, sed sententiam, quam doctores ascribūt Baldo, non probo, ad quam trahi non potest Vlpiani responsum in d. §. idem labeo, quià agit de eo, qui alterius negocia procurat, reputat ille sumptus, quos fecit ad vecturas, dum prædia illius excurrit, cuius causam procurat. Iure enim reputat hos sumptus procurator, qui aliter domini negotia gerere nō potest, inquo specie sententia Baldi locum habet, qui malè à doctoribus trahitur ad hoc, quod alimentorum appellatione equus continetur. agit Bal. de procōsule qui in prouinciam excurrere debet, quicū pedes ire non posit, poterit à prouincialibus equos comparare, atq; in hoc casu equi sunt similes alimētis, vt ex dicto. §. idē labeo colligere fas est: vbi sumptus quos in alimēta & in vecturas equorum fecit, reputat procurator. nō inde sequitur, quòd qui tenetur aliquem alere, equum præstare debeat, propter eàquòd pedes ire nō posit, poterit enim non excurrere, si ire pedes non potest. sed hæc vera sunt nisi alimentarius equo vti debeat pro dignitate, quià vt supra posuimus equus præstabitur, & quid quid hominis dignitas postulauerit.

28 Item alimentorum verbo cōtinētur impensæque pro recuperanda salute filiorum Bart. l. si cū dotem. §. sin autem in sæuissimo ff. solut. matrimonio, idem Bar. l. legatis. nu. 2. & in. l. literis. 2. §. 1. q. 1. ff. de alimen. & cibar. leg. per. §. sin autem in sæuissimo. in l. verbo victus. ff. de verb. sig. idem prædixerat Guillermus in speculo. titulo qui filij sint legitimi. nu. 38. qui ait esse quosdam qui distingunt an alimenta debeantur ex charitate sanguinis, an verò ex alia causa, si iure sanguinis debeātur, iudicis officio peti possunt, si alia ex causa debentur, quià legata alimenta fuere, & medicinæ præstādæ sunt, si alimentarius his opus habeat, si verò alimenta debeantur ex contractu, medicinæ non debētur. argumento. l. in rebus. §. post sunt. ff. commodati. & l. quod in vxorem. C. de nego. gestis. hanc distinctionē improbat ipse Guillermus qui in casibus suprapositis existimat medicinas præstā 29 das esse alimētario. Aliter autē distinguit Bar. in. l. legatis. dicēs aut præstari debent alimēta simpliciter alicui, aut causa ministerij, primo casu medicinæ præstabuntur, secūdo verò distinguen

Aduersus Salic. & Hippo.

 dum

dum est, aut modicæ sunt, & præstari debent, aut immodicæ & magnæ & non sunt præstandæ argumento. l. diuortio. §. impendia. ff. solut. matrimo. l. 2. l. omnino. ff. de impensis in rebus dotalibus factis. l. in rebus. §. possunt. ff. commodati. hanc Bartoli doctrinam sequitur Alex. in. §. fin autē in secundo num. 3. & 4. Cinus Bald. & Sal. l. quod tu vxorem. C. de nego. gestis. Ange. de gambelio. tracta. de testamentis glo. 45. nu. 7. hæc sententia communiter recipitur teste Decio. l. de alimentis. nu. 3. C. de transactio. Paul. de mōte Pico in repetitione. l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. nu. 161. ff. de legat. 2. Rolandus consilio. 22. nu. 30. §. lib. 1. Qui ait idem esse in mercede, quæ medico datur, nam & hæc alimentorum verbo continetur. Angel. l. cum. ff. §. qui transigit. ff. de transactio. sequitur Paul. ibi nu. 3. de qua te plura alibi tradidimus.

31 Item alimentorum appellatione continentur sumptus qui in studia fiūt. l. qui filium. ff. vbi pupi. educari debe. l. de bonis. §. nō solum. ff. de Carboniano edicto contraria sentētia probatur labeleni responso in. l. legatis. ff. de alimen. & cibar. leg. vbi legatis alimentis non continentur sumptus in studia, vnde Bart. in l. legatis. nu. 4. & in tracta. alimentorum. nu. 2. distinguit an alimenta legata sint, an verò debeatur ex charitate sanguinis iudicio officio: primo casu sumptus in studia non continentur argumento. l. legatis. secundo verò casu continentur, & in hac specie obtinet sententia. l. qui filium, & l. de bonis.

32 Hæc tamen Bartoli doctrina aduersatur ipsius Bartoli sententiæ, qui in. l. 1. §. nec castrēse. nu. 12. ff. de collat. bono. scripserat patrem non teneri sumptus facere in studia literaria filij, idem Bar. tracta. de duobus fratribus nu. 17. ait patrē reuocare posse filium, quem ad scholas miserat. sequitur Bal. l. omni modo. §. imputari. nu. 5. C. de inoffi. testa, Iaf. l. quidam cum filium. nu. 33. ff. de verb. oblig. Anto. Gomez in. l. 29. Tauri. nu. 18.

33 Quæ sententia locum nō habet quando filius, qui iussu patris academiam petierat, benè discit, quo casu cogetur pater alimenta & expensas studij præbere. Accursius scholio solebat. l. sed & Iulianus. §. quod dicitur ff. ad Macædo. & ibi notat Bar.

34 Vnde ipse Bar. l. dē bonis. §. nō solum. ff. de carboni. edicto iterum distinguit, an studia necessaria sint, sine quibus honestus homo viuere pro dignitate non possit, vt sunt studia grammaticæ liberalesq; artes, sumptus in hæc studia facere tenetur is, qui iure sanguinis alere compellitur, si verò studia ea sint, quibus honestius homo imbui necessum non habet, vt sunt studia iuris ciuilis, sumptus ad ea non præstantur,

bütur, in hac specie obtinēt ea, quæ scripsit Bar. d. §. nec castren se. Bartoli sententiā sequitur Iass. l. cum ij. §. qui trāsigit. nu. 2. ff. de trāsactio. & ibi Ioā. Orosci9. nu. 1. Alcia. in. l. cætera quibus & in l. verbo victus. ff. de verb. signi. Craueta cōsil. 199. Rolādus cōsi. 22. nu. 8. lib. 1. Ange. de gabellio tracta. de testamētis gl. 45. nu. 6. Cassane. cōsuetu. Burg. titul. des enfans. Rub. 6. §. & alimēter. nu. 35 6. Dueñas reg. 372. Ipse Bartoli distinctionē nō probo, sed existi mo eum, qui iure sanguinis ale re debet, teneri impēdere in institutione eius qui alitur, iuxta gradū & ordinē ipsius, ita quidē vt si ordo postulet, nō solū expē sas dabit ad studia grāmaticæ, sed & ad iuris vtriusq; studia, vt si pater iureconsultus sit, filius bo næ indolis, nō ne iniquū erit di cere nō cogi patrē vt expēsas fa ciat in studia iuris, cui operā filius dare se velle profiteatur, cū instituere pater filiū teneatur. l. ius alimentorū vers. itē ad institutionē. ff. vbi pupi. edu. debeat, tradit Rebuffus priuileg. 53. fa cit. l. 16. titulo. 16. p. 6. illis verbis (trabajar se deue el guardador de fazer al moço que touiere en guarda, q̄ aprēda buenas mane ras, à de si deue fazer aprender leer è escreuir: è despues de esto deuele poner q̄ aprēda, è vse aql menester q̄ mas le coueniere segū su natura è la riqueza, è el poder q̄ ouiere) qua lege ostēditur eū qui alitur instituēdū esse pro ingenio ac cōditione sua vt artē discat, qua victū quærat, si ipsi9 ordini cōueniat, quilibet tamen infimæ licet cōditionis sit, legere ac scribere discat, post hæc 36 artē quæstuariā. V bi Gregorius tractat an idē sit in fœmina, de qua re est. l. ius alimētorū & glo. l. qui filiū. ff. vbi pupi. edu. deb.

37 Si studij impensa legetur quid hoc legato contineatur, docet Bart. l. his verbis. §. fi. ff. de leg. 3. Alex. cōsi. 77. nu. 6. lib. 4. Rebuffus de priuilegijs scholariū, priuilegio. 133. tradit Alciat. l. si certis annis scholio annis. C. de pa 38 ctis. V nde si alimēta quis relique rit scholastico, hæres æstimatio nē dabit, nō autē ipsa alimenta, quæ adærata mittet in vrbē, vbi literaria palestra est. argumēto. l. 1. in fine. l. cū aurū. l. Titiæ. ff. de auro & argē. leg. l. cū ij. §. qui in annos. ff. de trāsactio. Rebuffus de priuileg. schola. priuileg. 132.

Aduersus Bart.

39 Item alimentorū verbo calciariū cōtinetur. l. cū ij. §. qui trāsigit. ff. de trāsactio. tradit Rolandus 40 cōsil. 22. nu. 5. Hæc quæ suprapo sita sunt, locū habēt, quando de alimētis præstādis agimus, secus verò si de alimētis remittēdis tra ctemus, quia diuersa regula cōstituenda est, in illa enim specie alimentorū verbo nō cōtinētur habitatio vestis & calciariū, sed cibus tantū & potus. Accursius hic. per. l. eum ij. §. qui trāsigit. ff. de trāsactio. idem Accursius ibi scholio, necq; de vestiario. quæ sententia cōmuniter recepta est

teste las.ibi.nu.1.Pau.nu.2.Oro scio.nu.1.hanc opinionē sequitur Decius.l.2.ff.de iuris.omni.iud. nu.30.Accursius tamē huius sententiæ rationē anxius quærit,nec reperit,sed illā reddidit ipse Vlpianus in.d.§. qui trāsigit. dum ait alimentorū verbo non cōtineri habitationē neq; vestiariū, quādo alimētarius de alimentis trāsigit,quia Diuus Marcus etiā specialiter de istis trāsigi voluit, eam autē ob causam hoc edixit Diuus Marcus, quia noluit alimēta per transactionē intercipi l.cum ij.§.eam trāsactionē, quia cum vita hominis super alimētis pēdeat. d.l.cum ij. §. vult igitur & alimētarij solēt modico præsenti cōtēti facile trāsigere,Diuꝰ Pius alimentariorū facilitati cōsulens introduxit trāsigendi formā,ne rata sit trāsactio de alimētis nisi autore prætore facta, atq; sigilatim de omnibꝰ trāsactionem faciat, quæ alimētorum appellatione continentur.

41 Secundò colligitur ex hoc textu patrem nō tantū debere filiū alere, verū cætera onera libero rū præbere,hoc est vti Accursiꝰ Bar.& Alber.annotarūt, tenetur pater filij liberos alere, huic sententiæ plurimi accessere Ruinꝰ cōsi.94.nu.7.lib.5.Ferrara in §.sed naturalia.insti de iure naturali.hāc sequitur idem Ruin. cōsi.45.n.2.lib.2.Ioānes Crotus cōsi.67.nu.29.Rolandus à valle. consi.54.nu.58.lib.2.dñs Couarru.in epitome de sponsalibus.2. parte.c.8.§.6.nu.15.Sali. in.l. si. C.de alend.liber.Aret.consi.17. Albert.Brunus in tracta. statutorū arti.11.q.9. in princi. nu.7. Marcus Mātua cōsil.264.nu.2. dñs Anto.Padi.in auth.res quæ C.communia deleg. nu.87.hæc sententia fulcitur Marcelli respōso in.l.nō quēmadmodum.ff.de liber.agnos.vbi auus tenetur alere nepotes,si filius egeat.idem probatur in.l.4.titu.19.p.4. eodem modo auus spurij filij tenetur liberos alere, qua de re scripsimus in.§.idem rescripsit.

42 Item pater filij vxorem alere tenetur Accursius scholio onera. sequūtur Bar. & Alber.hic. idē Bar.tracta.alimentorū.nu.9. argumento.l.si filia.§. si filius familias.ff.familiæ hercis.& huic sententiæ accedit Bal. Noue.tract. dotis priuilegio.37. His legū capitibus nititur respōdere Gregorius scholio.domorem.in.l.2. titu.19.p.4.qui contrariā sententiā defendit existimās,quòd pater filij vxorem alere non tenea tur:dicēs leges,quæ pro hac parte adducūtur,nō probare id,ad quod allegātur,quia.l.si filia.§.si filius fam.loquitur quādo nurus habuit dotem.l.q; si nulla. ff. de relig.& sumpt.func. loquitur respectu impensæ funeris. Vnde hæc sententia nō procedit,cū lege nō probetur:huius opinionis autor est Soci. in cōsil. nondum ędito. cui doctè respōdet cōtrariā sententiā defendens Ioānes Crotus in.l.si cōstante. ff. solut.

mat. nu.161. quem ſequitur dñs Couarru.in epitome de ſpõſali. 2.parte.c.8.§. 6.nu.5.verſ.tertiò
43 ſub infertur. Huic ſentẽtiæ fauet ratio.§.ſi filius famil. illis verbis (quià & filij onera & nurus ipſe agnoſcere neceſſe habet) hæc ratio generalis locũ habet, nõ tantũ ſi dotata ſit mulier, verũ etiã ſi nullã dotem dederit, & hanc opinionem cõmuniter receptã eſſe tradidit dominus Antonius Padilla auth.res quæ. nu. 87. C. cõmunia delegat. qua de re multa ſcripſimus in.§. idẽ reſcripſit
44 ſupra eod. Item pater nõ tãtum alere tenetur filium & filiã, ſed etiã dotẽ pro filia iuſtè procreata dare. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarũ.l.fi.C.de dotis promiſ.l. obligamur.ff.de actio. & oblig. vbi notat Accurſius ſcholio lege. l.8.titu.11.par.4.tradit Soci.reg. 281.incip.pater filiam.Ioã.Luppus in.c.per veſtras. not.3.§.14. Pariſius conſili.29. nu.60. lib.3. Vulgarinus repetitione.l.1.ff.ſolut.mat.nu.24. Gaſpar Baetius de nõ meliorandis filiabus. c. 2.
45 nu.25. Quo autẽ iure pater dotare cogatur, incertũ eſt, cum multi dicant iure actionis ac condictiõe ex lege patrem dotare cogendum, nõ pauci affirment iudicis officio cõpelli patrem debere. prioris ſentẽtiæ author eſt Accurſius ſcholio lege in.l. obligamur.ff.de actio.& oblig. Ioãnes ſcholio.1. in. c. hoc ſanctum 32.q.3. idem Ioãnes ſcholio excuſata in. c. de raptoribus. 36. q.1. per.l.qui liberos.ff.de ritu nuptiarum &.l.fi.§.vtrũq;.C.de dotis promiſſ. hæc opinio cõmuniter recepta eſt teſte Socino regula.282. incipit pater promittens fallent 4. plures hãc opinionem receptã eſſe exiſtimarunt, quos aggregat dominus Anto. Padilla auth.res quæ.C.cõmuni. delegat.nu.75. hanc ſententiã dicit magis cõmunem eſſe Gaſpar Baetius de nõ meliorandis filia
46 bus.c.5.nu.5. Ex hoc apparet in curia lapſum Coraſi.in.l. qui liberos nu.52. dũ incautè ſcribit; omnes tenere patrem officio iudicis cogi debere dotare filiam; cum cõtrariam ſententiã plures
47 tueãtur. Contrariam ſententiã multi defendunt, Bart.auth.res quæ.C. cõmu. delegat. nu.6. idẽ Bar.l.obligamur. ff. de actio. & oblig.nu.1. idem Bar.l.mulier.§. cum proponeretur.ff.ad trebelli. ſequitur Ruinus conſi.131. additio Deci.l.ſi certis annis.nu.9. C.de pactis. Paul.Caſt.l.ſi forte. nu.4.ff.ſolut.mat. Iaſ.l.diuortio in principio nu.20.ff.eod. titul. Idem Iaſ.l.de alimentis. num.7. hanc opinionem cõmunem eſſe atteſtatur Sali.l.fi.nu.5.C.de dotis promiſſ. alijq;, quos in vnum contulit dominus Anto.Padilla auth.res quæ.C. cõmu.de legat. nu.73. qui dicunt patrem iudicis officio cogendum eſſe dotare filiam, quod non ſupponit obligationẽ. l. qui per colluſionem. §.precij ſorte. ff.de actio. empt.
48 l.quòd ſi minor.§.ex hoc edicto.

 ff.de

ff. de minoribus nõ autem cogitur pater dotare filiã iure actionis, cum pater nullo iure sit obligatus dotare, vt tradit Corasius l. qui liberos. num. 52. ff. de ritu nupt. Connanus in cõmentarijs iuris lib. 8. c. 8. nu. 7. argumẽto. l. qui liberos. ff. de ritu. nupt. vbi

Noua re solutio.

49 verba referuntur ad iudicẽ non ad partem, indeq; oritur officiũ iudicis, Accursius scholio fi. in. l. si res obligata. ff. delegatis. 1. idẽ Accursius scholio restitui. in. l. si soror. C. de collatio. ꝙ in. l. qui liberos verba dirigãtur ad iudicẽ apparet, dum ait lex patrẽ esse cogẽdum dotare filiã per procõsules, præsidesq; prouintiarum.

50 Ipse sanè priorem sententiam probo quam defendit. l. fi. C. de dotis promi. illis verbis (neq; enim leges incognitæ sunt, quibus cautum est omnino paternum esse officium, dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie) hãc opinionẽ fulcit. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. vbi pater cogitur dotare filiã legis præcepto, igitur ex lege agetur. Nec obstat ꝙ io lege illa verba dirigantur ad iudicem, quo casu oritur officium iudicis, vt Accursius ait. sequitur Corasius l. qui liberos. ff. de ritu nupt. nu. 52. qui ait hanc sententian esse indubitam, quam crebrius recipi attestatur Costa. l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. §. 5. parte officium in fine pag. 72. in princip. argumento. l. 1. vers. prætor edicit iũcta. l. ꝙ si minor §. fin. ff. de minoribus: quia hæc opinio plures captiones habet.

51 Primò huic sentẽtiæ locus nõ est, si verba executionem respiciant, quia licet ad iudicem dirigantur, non inde oritur iudicis officium. l. si pascenda. C. de pactis. vbi tradit Decius nu. 9. nec huic interpretationi obstat. l. si res obligata. in fine. ff. delegat. 1. vbi verba respiciunt executionem & oritur officium iudicis, quod in illius legis specie propterea sit, quia fideicommissarius non petijt suo tempore, vt contra hæredem actiones mandarẽtur, post præstitutum tempus iudicis implorato officio cedentur actiones æquitatis causa, ne hæres cum fideicommissarij detrimento fiat locupletior, qua de re est textus in. l. Modestin. ff. de solutio. vbi Accursius Bar. Cumanus, & alij plura tradunt. Ex hoc apparet in specie. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. non oriri officium iudicis, cum verba, quæ ad iudicem dirigũtur, respiciant exequutionẽ, pater enim lege præcipiente tenetur dotare filiã, cogetur q; dotare per iudicẽ.

52 Secundò huic sentẽtiæ, quòd si verba diriguntur ad iudicem oritur officium iudicis, locus nõ est, si materia de qua agitur, non permittat. Decio dicto nu. 9. quï legem pro hac parte non adducit, qua de re est. l. 1. in principio C. de seruit. & aqua, illis verbis (si quas actiones aduersus eum qui ædificiũ contra veterem for-

mam

mam extruxit vt luminibus tuis officeret, competere tibi existimas more solito per iudicē exercere non prohiberis) ibi actiones exercet actor per iudicem nō officio iudicis sed iure actionis, quia subiecta materia hoc non permittit, cum actione ille in iudicio experiatur.

53 Tertio huic sententiæ locus non est, si verba ad iudicem dirigantur, eius instituendi causa, hoc casu non oritur iudicis officium. l. i. si quis. C. de seruit. & aqua. illis verbis (is qui iudex erit longi tēporis cōsuetudinē vicem seruitutis obtinere sciet, modo si is, qui pulsatur, nec vi, nec clā, nec præcario possidet.) quia his verbis iudex instituitur, quæ in proposito considerare debeat, à lege demōstrantur, nō oritur officium iudicis quinimo actioni propositæ seruit.

54 Quarto huic sententiæ locus nō est, si verba, quæ ad iudicem dirigūtur, causæ decisionem respiciant, quia ex illis officiū iudicis non oritur. l. in bonæ fidei. C. de rebus credit. & iure iur.

55 Quintò si verba dirigātur ad iudicē, vt si æquitate motus aliquid velit facere ad priuatā vtilitatem, hoc ei permissum sit, nō oritur officiū iudicis. l. vbi cūq. ff. de interro. actio. l. vni. C. vt quæ desunt aduocatis. imo in proposita specie actio nō oritur cum patri nō liceat hoc à iudice postulare Io. And. scholio inter rogauit. clem. sæpe. de verb. signi. quæ crebrius recepta est teste Arc. Rub. deprobat. n. 17. vnde illa regula cōstitui debet, nō qui dē generalis, & latè patēs sed strictior, quæ sic erit constituenda: quòd si verba dirigātur ad iudicē orietur officiū iudicis, si diriganturvt quærat, cognoscat, animaduertat, autoritatē interponat. l. cum ij in princi. &. §. si prætor. ff. de trāsactio. l. si quis à liberis. §. vtrum. ff. de liber. agnos. ac q in hac specie obtinet. l. i. vers. prætor edicit. iūcta. l. q si minor §. si. ff. de minoribus, plura addu ci possunt in proposito, quæ aggregabūt alij.

56 Hac obligatione à lege introducta iā arcte astringitur pater dotare filiā, quòd si nō dotauerit successor hæres q eius, ad quē bona fuerint deuoluta, dotare cogetur, quia bona cum sua causa, id est dotādi onere, trāseunt ad hæredē. argumē. l. si quis à liberis. §. itē rescriptū est. infra eod. vbi hoc plenè probatur, vti Paulus ait in. l. si mari to. §. si voluntate. nu. 4. ff. solut. mat. vbi Bar. nu. 9. in hac fuit sē tentia, quæ cōmuniter recepta est, vt apparet ex ijs, quos invnū contulit Baetius de non meliorandis filiabus. c. 2. nu. 26.

57 Licet cōtrouersa sit quæstio ac salebricosus articulus, quo iure pater dotare filiā cogatur, an iure actionis, an officio iudicis: id tamē certū est dotē ipsam ex iure gētiū introductā esse, quod ex eo apparet, q licet iure diuino matrimoniū sit cōstitutū, c. 1. de biga-

bigamis. c. literæ. de frigidis.c. vni.deuoto.lib.6.progressu tẽporis matrimoniũ obliteratũ fuit, ac in vsu esse desijt apud gẽtes, quãdo homines nullo iure nullaq́; certa lege tenerẽtur, sed passim ferarũ more errassent, vt Lucretius ait.lib.5.de natura rerũ.

Inde magistratum partim docuere creare:
Iuraq́; constituere, vt vellent legibus vti:
Nã genus humanũ defessum vi collere auũ
Ex inimicicijs languebat, quo magis ipsum
Sponte sua cecidit sub leges, arctaq́; iura,
Acrius ex ira: quòd enim se quisq́, parcbat
Vlcisci, quàm nũc cõcessũ est legibus æquis.

Post hæc verò iure gentiũ posteriori instaurari ac in vsu esse matrimoniũ cepit, ac dotes cõstitui, vt matrimonij onera sustinerentur, vnde hæ dotium cõstitutiones ex iure gentiũ introductæ fuere.l. eas obligationes. ff. de capitis diminu. tradidit Ioã. Luppus in.c. per vestras de donat.inter vir.& vxor.not.3.§.20.

58 nu.9.&.10. Mihi autem in primo dicto errasse Loppius videtur, quià matrimoniũ nullo tempore in vsu esse desijt, non tantũ apud homines qui verũ Deum colebãt, sed etiam apud gentes, quià illo etiã tempore, quãdo sine lege, sine oppidis, sine Regibus, ac magistratibus homines viuebant, matrimonium in vsu esse non desijt: satis colligitur ex antiquarum rerum scriptorib9. Iuuenalis satira.6.

Credo pudicitiam Saturno Rege moratam
In terris: visamq́; diu: dum frigida paruas
Preberet spelunca domos: ignemq́;: larẽq́;
Et pec9 dominos cõmuni clauderet vmbra
Siluestrẽ mõtana thorũ cũ sterneret vxor
Frondibus: & culmo: vicinarumq́; ferarũ
Pellibus: haud similis tibi Cynthia: nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
Sed potãda ferẽs infantibus vbera magnis,
& sæpè horridior glandẽ ructante marito.

Ex quibus apparet maritos vxoresq́; esse illo sæculo, quo sine domo, sine lege, sine vllo iure homines viuebãt, & clarius hoc colligitur ex ijs, quæ paulò inferius scripsit ipse Iuuenalis.

Antiquũ & vet9 est alienũ posthumclect...
Cõcutere: atq́; sacri geniũ contẽnere fulcri.
Omne aliud crimẽ mox ferrea protulit ætas
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.

Omni æuo in vsu fuisse matrimoniũ apertè docet poæta ille antiquarũ rerũ peritissimus. de qua re plura recẽtiores scribũt, q̃uis Cice. sine lege matrimonij homines olim vixesse affirmet, vt scribimus in.§.vtrũ supra ista

59 lege.n.81. Secũdò Io. Lup9 existimat obligationẽ ex cõtractu dotis iuris gẽtiũ esse, vt scripsit Bar. l.ex hoc iure.nu.20.ff. de iust.& iure. cui accedit Oroscius.l. ius plurib9.n.3.ff.de iust.& iur. huic etiã accedit Castrẽsis.l.ex hoc iure.nu.31.argu.l.eas obligatiões. ff. de capitis diminu. illis verbis (itaq́; de dote actio, quià in bonũ & æquũ cõcepta est, nihilomin9 durat etiã post capitis diminutionẽ) quasi lex dicat actionẽ de dote capitis diminutione nõ perire, quià naturalẽ habet æquitatẽ, idest quià à iure gẽtiũ instituta est.

60 ta est. Sed ego noto legē illā,cū
)(agat de actione dedote ad hunc
sensum trahi nō debere:quia Ca
ius iure cōsultus propterea dixit
actionē dedote habere naturalē
præstationē, quia in bonum &
æquū cōcepta est: quia bono &
æquo cōuenit, vt dos quæ data
est ad onera matrimonij sustinē
da.l.dotis fructꝰ. ff.de iure dot.
l.pro oneribus.C.eod.tit.soluto
matrim.reddatur, fieret quippe
nisi redderetur, vt locupletior
quispiā fieret cum dāno alterius,
quod cōtra ius naturale & gētiū
est:vt docet Cicero.lib.3.officio
rū pag.4.in hæc verba(detrahe
re igitur aliquid alteri,& homi-
nē hominis incōmodo suū auge
re cōmodum,magis est cōtra na
turā,quàm mors,quàm paupertas,
quàm dolor, quàm cætera
quæ possunt aut corpori accide
re aut rebus externis:nā princi-
pio tollit cōuictū humanū,& so
cietatē,si enim sic erimus affecti,
vt quis propter suū emolumen-
tū spoliet,aut violet alterū,dirū
pi necesse est eam, quæ maximè
est secundū naturā humani ge-
neris societatē,vt si vnū quodq;
mēbrum sensum hūc haberet,vt
posse putaret se valere si proxi-
mi mēbri valetudinē ad se se tra
duxisset,debilitari & interire to
tū corpus necesse esset:sic si vnus
quisq; nostrū ad se rapiat cōmo
da aliorū detrahatq; quod cuiq;
possit,emolumēti sui gratia,so-
cietas hominum & cōmunitas
euertatur necesse est:nam vt sibi
quisq; malit quod ad vsum vitæ
pertineat, quā alteri acquirere,
cōcessum est,nō repugnāte natu
ra.illud natura nō patitur, vt a-
liorū spolijs nostras facultates,
copias,opes augeamus,neq; ve
ro hoc solū natura,idest iure gē
tiū,sed etiā legibus populorum,
quibus in singulis ciuitatibꝰ res
publicæ cōtinentur,eodē modo
cōstitutum est,vt nō liceat com-
modi causa nocere alteri)hæc Ci
cero.quibus consonāt iurecōsul
torū responsa.l.nam hoc natura.
ff.de condictione indebi.hac de
causa dicit lex actionem dedote
habere naturalē præstationē &
in bonū & æquū conceptā esse,
vti apertè docet Pōponius in.l.
iure succursum. ff. de iure dot.
vnde cum secundū ius naturale
dos tradita reddi debeat, actio
de dote dicitur ex bono & æquo
introducta, quia quod secundū
ius naturæ est, id semper bonū
& æquū est.l. ius pluribus.ff. de
iust.& iure, ius pluribus modis
dicitur,Paulus ait,vno modo cū
id, quod semper bonū ac æquū
est ius dicimꝰ,vt est iꝰ naturale,
ex his apparet,quamob causam
actio de dote dicatur habere na
turalē prætationē,nō autē exit
re gentiū introductā esse,quia li
61 cet secundū æquitatē naturalē
dos data soluto matrimo. reddi
debeat,actio qua experimur,vt
dos reddatur,iuris ciuilis est: vt
cōmuniter doctores interpretā
tur teste IoāneOroscio.l.ex hoc
iure.nu.68.ff.de iust.& iur.actio
num

Interpretationes

num enim origo iuris ciuilis est, Accursius. l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. idem Accursius. l. 2. §. deinde. ff. de origi. iuris. Idem Accursius in. §. sed istæ. insti. de actio. hæc est recepta sententia, vt scripsit Oroscius dicto nu. 68 idem Oroscius. l. 2. ff. de origi. iuris. nu. 40. cum de actione, quæ iuris ciuilis est, agat. l. eas obligationes. nõ probat q̃ cõtract9 dotis sit iuris gentium, cum nõ agat de contractu, sed de actione.

62 Id in præsenti tractari debet, vt appareat quam astrictus sit pater onere dotandi alendiq; filiã, quòd si quando collocat in matrimonium, promiserit seda turum alimenta filiæ & genero sine præfinito tempore, censentur alimenta constituta dum vita filiæ & generi manebit. argumento. l. cum ij. §. modus. ff. de transactio. l. Firmio. in fine. ff. quando dies legat. cedat. l. cum quidam. l. annua in fine. ff. de annuis legat. l. si habitatio. §. vtrum ff. de vsu & habit. quarum legũ argumento ita decisum est, vt attestatur Thomas Grammaticus decisione. 101. nu. 56.

63 Sed ex legibus his nõ depromittur hæc sententia, quia. l. cum ij. §. modus. alimenta cum vita finiri ait, quod etiam cauetur in. l. Firmio. in fine. nec Thomæ sententiæ fauent. l. cum quidam & l. annua. quibus apparet legatũ relictum in diem certũ, qui quotannis iteratur, perpetuò deberi, sed partes opinionis Thomæ defendit. l. si habitatio. §. vtrum, quæ de habitatione agẽs ait, si simpliciter relictam habitationem vsq; ad vitam durare eius, cui relinquitur. hanc sententiam repetit in ea persistẽs idem Thomas Grammaticus decisiõe. 102. nu. 112. quæ opinio approbatur Scæuolæ responso in. l. Caio. §. 1. ff. de alimen. & cibar. vbi alimentorum fauore testator creditur absolutè & simpliciter alimenta relinquens, donec vixerit legatarius relinquere, cuius legis argumento dixit Accursius scholio fi. in. l 1. C. de legat. quòd si alimenta simpliciter fuerint relicta, intelligũtur perpetuò relinqui, & opinionem hãc crebrius receptã esse attestatur Carolus Ruinus consilio. 38. nu. 4. lib. 2. & Corneus consilio. 311. nu. 17. lib. 1. sit enim in proposito donatio causa & cõtemplatione matrimonij, propterea non est verisimile, vt de vnico actu donator senserit, sed simpliciter promittentis alimenta intẽtionem esse, vt præstarentur, donec matrimonium cõstaret. argumẽto, l. cum quidã. ff. de annuis legat.

94 Ipse tamen Thomas grammaticus ait, in proposita specie quã do pater collocans in matrimonium filiam promittit alimenta indefinitè filiæ & genero, teneri patrem alimenta præstare annis quindecim. argumento. l. si quis argentum. C. de donatio. quod euenire potest, si pater qui alimenta promisit constante matri-

matrimonio filiæ dicm functus sit, quia si obligationi paternæ hæres filius velit satisfacere, ne alendi onere astrictus sit, præstabit integra quindecim annorum alimenta. argumento. l. si quis argentum. §. sin autem donator. C. de donatio. vbi interpretes multa de hac re tradidere, & nos scripsimus cum agere mus de interpretatione. l. hæreditatum. ff. ad. l. falci.

65 Mihi autem superior senten tia vera semper visa est, vt pater filiæ & genero alimenta promit tens simpliciter censeatur promittere, dum matrimonium cōstiterit. id tamen hodie non ob tinet, vt quindecim annorum alimenta præstari debeant. argumento. l. si quis argētum. quæ hodie locum non habet, sed tan tum septem annorum redditus adærati simul præstabūtur, cum annuus nummus prouita cuiusq; septem nūmis cōparetur, in quo regionis cōsuetudo custodiri de bet. argumēto. l. nūmis. ff. de legat. 3. solent enim precia rerum varia esse per singulas regiones, & pecuniæ quibusdam in locis sub leuioribus vsuris inueniuntur, in quibusdam verò sub grauioribus. l. ideo in arbitriū. ff. de eo quod certo loco. cū in Hispa nia redditus annui prouita cuiusq; comparentur hoc precio, scilicet septem nummis nūmus annuus, hac consuetudine vti oportet, quæ generaliter in omnibus huiusmodi casibus obser uanda est.

66 Quæ alimenta nō solum præ stare pater tenetur filiæ & genero, verum etiam liberis eorum argumento. l. si sticum. §. 1. ff. de verb. oblig. vbi Accursius tradit, scholio stipulatio hæc etiam tentia Thomæ supra. quæ non deducitur ex dicta. l. si stichum, nec ex Accursio. inibi.

67 Mihiq; non videtur proba bilis, quia id tātum seruare quis cogitur, quod promisit nec vltra tenetur. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. pater autem qui filiæ & genero alimēta promisit, cum eorum filijs non pro misisset, præstare non cogetur, nisi alendis liberis pater nō suf ficiat, vt hic probatur ex interpretatione Accursij.

Accursius [illegible]

68 Hæc alimenta præstare pater debet in domo filiæ non in domo patris, si alibi filia domiciliū habeat. l. annua, in principio. ff. de annuis legat. tradit Iasl. l. cum ij, nu. 10. ff. de transactio. Thomas gram. decisione. 101. nu. 57. qua de re plura scripsimus. §. si quis ex his. Nec tantum filij libe

69 ros paternus auus alet, vt Accur sius hic annotat, sed auus mater nus filiæ liberos alet, si pater mor tuus sit, aut egenus. l. non quem admodum. ff. de liber. agnos. vbi notat Bart. & legem illam dicit celebrem & decisiuā huius quæ stionis. Boerius consil. 17. nu. 14. idem colligitur ex. l. 4. titulo. 19. part. 4. vbi notat Gregori. scho lio qualquiera dellos.

Nec

Nec tantum auus paternus si hi liberos alere tenetur, sed etiã dotare nepres. l. fin. C. de dotis promi. illis verbis. (dotem vel ante nuptias donationem pro sua dare progenie) dictio illa (progenies) non tantum filios, sed nepotes, & pro nepotes cõprehendit. l. fin. C. de emancipa. liber. doctores annotant in. l. fi. C. de natur. liber. fauet etiã huic sententiæ. l. qui liberos. ff. de ritu. nupt. vbi pater cogitur dota re liberos: appellatione autem liberorum nepotes continentur l. liberorum. ff. de verb. sig. ergò auus paternus cogetur dotare nepres, quæ opinio aptè depromitur ex. l. cognouimus. C. de hæret. l. dedit dotem. ff. de collactio ne bonorum. l. auus. ff. de pactis dota. l. & ideo. §. fin. iuncta. l. & nihil. ff. de in rem verso. notat Accursius scholio intelligi. l. fin. C. de dotis promi. sequitur Bar. l. 1. nu. 12. ff. solut. matrimonio, Ruynus consilio. 45. nu. 2. lib. 2. Gomezarias in. l. 51. Tauri. nu. 12 dicunt opinionem hãc crebrius recipi Ripa. l. 1. ff. solut. matrim. nu. 74. Ioan. Luppus in. c. perve stras. de donat. inter vir. not. 3. §. 24. nu. 1. dominus Anto. Padilla auth. res quæ. C. communia dele gat. nu. 58. & aggregat plures Gaspar Baetius de non meliorã dis filiabus. c. 7. nu. 16. quæ sententia iure Regio cõfirmata est. l. 4. titulo. 19. part. 4. quæ lex hãc sententiam contrahit, vt locum non habeat, si neptis diues sit, quo casu dotari ab auo paterno nõ debet, qua de re difusius agit Baetius: qui tractat an maternus auus dotare neptes teneatur, qui post Ripam & doctores suprapositos non teneri respondet.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. & si impubes.

Nutri

Nutritor an sit testis idoneus alumno, nu. 50 vsq; ad nu. 54.

Argumentum valet ab absurdo vitando, numero. 54.

Fructuarius an verum habeat dominium vsus fructus, nu. 55. vsq; in finem.

Vna dictio in eadem oratione potest sumi propriè & impropriè, nu. 58.

Dictio manumissio an propriè referatur ad seruos sicut ad filios, nu. 59. 60. 63.

Vocabulum proprium dicitur quod est natum ad rem illam significandam quam demonstrat, nu. 61.

Propriè dictum illud est quod absolutè & simpliciter dicitur, non autem quod dicitur secundum quid, nu. 62.

Voluntas coacta voluntas dicitur impropriè, quia non est simplex voluntas sed qualificata, & in quibus casibus requiritur voluntas, simplex voluntas requiritur nõ autẽ qualificata, nu. 64.

ET SI IMPVBES FILIVS EMANCIPATVS SIT: PAtrem inopem alere cogetur: iniquissimum enim quis meritò dixerit, patrem egere, cum filius sit in facultatibus.

1 EX HOC. §. colligunt doctores quòd filius impubes si emancipatus sit, cogitur alere patrē, agit enim textus de filio impubere, quia de pubere egit lex in principio vers. & magis puto. vbi filius legis præcepto cogitur alere patrem: impuberem autem filium emancipatum simili modo alere patrem debere constituit Vlpianus hic. idem Vlpianus. in. l. 1. §. sed nō nullos & §. de ser uis. ff. de tutellis. tradit Accursius hic. scholio & si impubes. cui Bart. accedit.

2 Si filius in patris sit potestate, qui castrensia bona habeat, ex his inopem patrem alere cogetur, vt Accursius ait, quem sequitur Bart. & Alber. quærit enim sibi filius, qui est in potestate patris, quod labore militiæ acquirit. §. 1. insti. per quas perso. nobis acqui. in quibus bonis gubernandis filius familias pro patre familias habetur. l. 2. ff. ad Macædoni. idem est in quasi castrensibus. l. 1. §. nec castrensse. ff. de collatione bono. functis ijs quæ ibi tradidit Bart. in princi. vbi ait quasi castrēsia bona cō ferri nō debere, quià patri per filium suū non quæruntur, qua de re plura tradit Hippo. Rimi nal. §. 1. inst. per quas personas nobis acqui. nu. 2. & sequētibus & approbatur hæc opinio in. l. cum oportet in fine. C. de bonis quæ liber.

3 Si bona filij aduentitia sint, eorum vsusfructus patri quærit, de quo se & filium exhibere debet. §. 1. inst. per quas perso. nobis acquiritur. si profectitia bona sint, tam eorum proprietas quam vsusfructus patri quærūtur plenè. l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. quæ lex de hac quadruplici specie bonorum agit, & quomodo patri quærantur edocet. qua de re plura scripsit Riminaldus in. §. 1. inst. per quas personas nobis acquir. Pinelus. l. 1. C. de bonis maternis. 1. parte. nu. 9. & nu. 22. cum alijs: qui diffulè ac doctè multa aggregauit in. l. cum aportet cuius legis interpretationem nobilissimam reddidit, cuius nōdum ædiderit, suo pio labore ipse fruatur, mihi autem ab alienis absti nere propositū est, quià religione Christiana homines ijs, quæ

nostra non sunt, vti prohibemur.

4 Huius paragraphi decisionē, quam tam in castrensibus vel quasi castrensibus, quā in aduētitijs, & profectitijs bonis filij qui est in patris potestate obtinere Accursius ait, locum habere in bonis filij clerici intuitu ecclesiæ quæsitis scripsit Alber. hic post Speculat. cuius non meminit in titulo qui filij sint legitimi nu.12. sunt enim hæc bona quasi castrēsia.l. sacrosanctæ.1.cū legē. C. de sacrosanct. eccle. notat Hippo. Riminal. in.§. primo insti. per quas perso. nobis acquir. nu.58. Xuarez in quæstione: an in bonis maioratus filij pater habeat vsumfructum. nu. 31. tradunt plures, quos in vnum consulit dominus Couarruuias in.c. quia nos. nu.1. de testamen.

5 Huic opinioni rationem adducit Alber. qui ait propterea de bonis quæsitis intuitu beneficij ecclesiastici filium teneri alere patrem egenum, quia bona clericorum sunt bona pauperum. c. aurum habet ecclesia.12. q.2. apertius depromitur hæc opinio ex.c. fin. 16. q.1. vbi Nauarrus. q.1. nu.22. diffuse tractat quomodo clerici sacerdotia obtinentes pauperibus subuenire debent.

6 Quòd si nec egenis sacerdos consulat mortali crimine astringitur, vt ipse Nauarrus scribit,

7 & dominus Couarru. c.1. de testam. nu.3. si cuilibet pauperi cōsulere sacerdos debet, maximè egenti patri consulere tenetur, cum iure ipso diuino magis teneamur proximis coniunctisq; personis prospicere q̃ exteris, vt Alber. ait argumento. c. ad hæc.&.c. relatum. 2.§. licet. de testamentis. qua de re est textus optimus in.c. non satis.86. distinctione quem textum sæpè adducit Abb. pro hac sententia q̃ maior pietas in alēdis cognatis egenis subest, quam in alendis pauperibus extraneis, refert Peralta in.l. si quis Titio.ff. delegat.2. idem approbat Alexan.l. diui. nu.5.ff. ad leg. fal. Siluanus consilio.33.nu.9.

8 Hinc dicit Ioānes scholio domesticos in.c. non satis. filiū potius alimenta suppeditare debere patri infideli, quam cuiuis extraneo homini fideli, ac ortodoxæ fidei viro, sequitur Speculat. titulo qui filij sint legit. nu.13. Siluanus consilio. 33. nu.9. Cardi. cle.1. de testam. nu.22. dicit receptam esse sententiam Abb. in.c. si quis episcopus, not.1. de hæret. eādem opinionem crebrius approbari affirmat Felinus in c. cum sit. de iudæis. domin. An to. Padilla in.l. præses. nu.11. C. de seruit. & aqua. hanc sententiam crebrius receptam esse attestatur dominus episcopus Pascensis in institu. catholicis. c. 29. num.12. qui aduocat diuum Thomam aliosq; primi nominis authores, qui huic sententiæ astipulantur. Huic opinioni aduersan

uersantur verba diui Ambrosij in.c.non satis (item perfecta liberalitas fide, causa, loco, tempore commendatur: vt primum opereturcirca domesticosfidei) quibus ex verbis colligitur in officijs charitatis præponendos esse viros catholicos. huic sententiæ fauet. c. in eos. de hæret. illis verbis (in eos qui catholici non sunt etiam si consanguinei fuerint, episcopi vel præsbiteri nihil conferant.) vbi præsbiteri conferre prohibentur in eos, qui impij sunt in Deum, ergo in fideli patri nihil conferent. sed hæc iura deconsanguineis agũt, non de patre, cui iure diuino parendum est secundum præceptum decalogi, vt scriptũ est Exodi c. 20. Deuteronomij. c. 5. quod diuinum præceptum à seruatore nostro Christo Iesu confirmatum est, vt scriptum extat Mathæi.c.15.& Marci.c.7.cui præcepto etiam gentes quæ Deum nesciebant, paruere.l.veluti. ff. de iust. & iure. patris enim persona semper sancta ac religiosa filio videri debet.l.liberto & filio. ff. de obsequijs. licet impius & legum contemptor sit, pater tamen est. auth. de incæstis nuptijs.§. si verò contigerit. collatione.2.

9 Hæc tamen sententia locum non habet, si patriæ delendæpater operam daret, quia filius nõ tenetur patri ob temperare, sed patriæ, occideretq; filius patrem patriam delentem sine scelere.l. minimè. ff. de religio. & sump. fune.l.postliminium. §. filius. ff. de captiuis. tradunt Iass.num.13. 10 Claud.colu.fin. Orosceius.nu.4. l.veluti.ff.de iust.& iure. si impiũ patrem in patriam licet occidere, fortiori ratione licebit, si in Deum pater impius sit, vel alimoniam negare, qua malefici carere debent.l.bona fides. ff. depositi.hanc sententiam fulcit.c. legi.23. q.8. illis verbis (non est crudelitas crimina pro Deo punire, sed pietas.) & subdit vnde & in lege dicitur, si frater tuus, & amicus, & vxor, quæ in sinu tuo dormit, deprauare te voluerit à veritate, sit manus tua super eos, & effunde sanguinẽ ipsorum, estq; vxor expellenda. c. vxor in fine.28.q.1.Ioan.cholio. 1.c. si quis episcopus de hæret. si vxorem impiam in Deum propellere, ac occidere licet, propter quam homo debet patrem & matrem relinquere, & vxori adhærere.c.debitum de bigamis ergo patri in Deum impio alimonia denegare permissum est, quià filius Deũ patri debet præponere, & ardentius amare.l.6. titulo.12.part.2. illis verbis (è si naturalmẽte enesste mũdo aman los fijos à los padres, porque na scieron dellos è esperan su bien fecho è heredar sus bienes despues de su muerte, mucho mas deue ome amar à Dios que lo fizo de nada, è le dio alma de conocencia, è entendimiento en cuya mano es su vida è su salud

ẽ todos sus bienes que ha eneste mũdo, ẽ espera hauer en el otro ẽ porende dixo Sant Augustin: amar deue ome à su padre, mas ante deue el ome poner el amor en Dios que lo crio) durum est enim inimico Dei Optimi Maximi omnium creatoris subuenire alimonia, propterea quòd pater sit, ac eius perfidiam augere, cum resiperet forte si inopia laboraret, optimus est ingenij largitor venter, vt Persius ait, vnde ipse existimo patrem hæreticum fame morientem filium pascere debere, non sic si mortis periculo non astringatur, quo sensu accipi debet. l. 8. titulo. 23. part. 1. quæ ait, patri hæretico potius consulere alimonia filium debere, quam viro catholico extraneo.

11 Huius paragraphi constitutioni, qua filius impubes emancipatus cogitur alere patrem, ratio adduci potest ex sententia Anaximenidis dicẽtis nihil esse iustius quam generationis & disciplinæ authores mutuis beneficijs demereri, refert Stobæus sermone. 77. ex qua sententia colligitur non solum filium teneri alere patrem, verum etiam discipulum cogendum esse egenum alere præceptorem, huius sentẽtiæ author est Innocẽt. c. 1. de magistris in fine, sequitur Ananias ibi. nu. 11. & Ioan. Imol. nu. . & hanc sententiam sequitur Alber. in. l. 2. ff. de orig. iur. idẽ Alber. in proœmio. digesto. §. quibus in fine. Bald. l. 2. ff. de orig. iur. in fi. & ibi Iass. nu. 98. Ioann. Orosc ius nu. 131. hanc sequitur additionator Alexand. in. l. generaliter. nu. 11. ff. de in ius vocand. Romanus sing. 138. hanc dixit esse receptam traditionem Cagnolus repetitione. l. 2. ff. de orig. iur. in. §. iuris ciuilis scientiam. nu. 44. & 45. quam sententiam probabit Bologninus in auth. habita. C. ne filius pro patre. nu. 72. & ibi Bernardinus schædobius in. §. veniant, & in cis securè habitent. nu. 24. fol. 76. Dueñas regula. 187. casu 14. & cõstat hanc esse receptam sententiam ex congestis per Rebuffum de priuilegijs scholar. priuileg. 66. pro qua sententia adducitur textus in. l. 2. §. fin. ff. de orig. iur. vbi lex refert Sabinum iure consultum à suis auditoribus fuisse sustentatum. Item pro hac parte adducitur. l. Attilius Regulus. ff. de donat. & l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administ. tuto. vbi Paulus iureconsultus ait tutorem non posse donare de bonis pupilli, & tamen dicitur eum posse de bonis pupilli largas mercedes soluere præceptoribus, ergo consequitur pupillum esse hoc onere obligatum. adducitur etiam tex. c. quia nonnullis. de magistris. vbi Sũmus Pontifex præcipit, quòd docentis necessitas releuetur. hanc sententiam fulcit textus in l. 1. vers. filios suos erudire. C. de excusat artifi. lib. 10. inibi enim discipuli

12 discipuli appellantur filij, sed patrem alit filius, ergò & præceptorem discipul9, adducitur etiã sententia Accursij scholio fin. in. l. liberto. ff. obsequijs. quæ æquiparat personam magistri personæ patris, sed filius cogitur alere patrem. l. si quis à liberis. §. si vel parens. ff. de liberis agnos. ergò discipul9 magistrũ. hanc æquiparationem accedẽs Accursij sentẽtiæ approbat Bar. l. omnes populi. no. 12. ff. de ius. & iure, ibiq; Ioann. Oro scius. nu. 42. Cagnolus dicto nu. 45. sequitur Alber. in. l. generali ter. nu. 2. ff. de in ius voca.

13 Quæ lex constituit ne is, cui reuerentia debetur, in ius vocetur sine venia, ex quo deduxit Albericus magistrum non posse in ius vocari sine edicti venia, propterea quòd magistro tenea tur discipulus reuerentiam exhibere, sententiam Alberici sequitur Socyn. in. l. generaliter. nu. 8. qui approbat doctrinam Accursij scholio fi. in. l. liberto. pro qua adducit textum elegan tem in. c. sententia. 2. q. 7. & Accursij sententiam, cui accedit Albericus, sequitur Bologni. in auth. habita C. ne filius pro patre in nu. 70. & plures ex nostris, qui huic opinioni assipulantur, aggregat Boerius tracta. de authori. magni concilij. nu. 90. in additione litera. f. & Rebuffus tracta. de priuileg. scholarium priuilegio. 67. & priuilegio. 70.

14 Huic sententiæ fauet doctrina Ioann. scholio pe. in. c. 1. 23. q. 5. dicentis magistrum habere in discipulum maiorem potesta tem, quam pater in filium. sequi tur Gregorius scholio fin. in. l. 7. titulo. 33. part. 7.

15 Contrariam sententiam sunt qui defendãt, existimãtes quòd discipulus nõ cogatur alere præ ceptorem Alber. in. l. 1. §. ius na turale in fine. ff. de iust. & iure. sequitur Rebuffus tracta. de priuileg. scholari. priuileg. 66. inquit enim Albericus, discipulũ alere debere præceptorem de honestate, non tamen de necessitate: quià cum in iure cautum non sit, q̃ discipulos alere præceptorem teneatur, consequitur quòd non est cogendus. Nec obstant legum capita, quæ pro cõtraria sentẽtia adducta sunt, quia. l. 2. in fine. ff. orig iur. narratea, quæ Sabini discipuli fe-

16 cerunt, qui egenti præceptori alimenta præstitere, ex quo nõ debet argumentum sumi, vti Accursius docet in. l. vni. C. quã do non pet. partes. sequitur Hieronimus Cagnolus dicto nu. 45 & Felin. in. c. cum in iure. nu. 13. de officio deleg. lass. in. l. his verbis. nu. 2. C. de testamentis. hanc sententiam crebriori scripsorũ calculo approbari attestatur Corr. luni. consilio. 59. nu. 4. & consilio. 125. nu. 6. lato sermone Parisi cõsilio. 5. nu. 214. volum. 4. Bernardus Diaz regula. 781. Loazes tracta. de matrimonio Regum Angliæ. fol. 62. nu. 8. &

doctores passim.

Item huic sententiæ nõ obstat. l. Attilius Regulus. ff. de donatio. quia ibi propter benemerita de quibus constabat, donatum est, id circo etiam inmensa donatio valuit sine insinuatione Ripa. l. si vnquam. q.13. nu.25. C. de reuo. donat. dominus Couarru. in. c. cum in officijs. nu.10. de testam. huius sententiæ ratio est, quia doctrina qua discipulus imbutus est, iusta censetur causa, vt in præceptorẽ collata donatio valeat: touitus autem discipulus donare non cogitur, nec enim dicitur donare, qui coactꝰ donat. l.1. ff. de donat. Nec obstat. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admi. tuto. quia mercedem debere discipulum præceptori ex illa lege deducitur, non autem de promitur, quòd ei alimẽta præstare teneatur. Item non obstat. c. quia non nullis. de magistris. vbi magistri necessitas releuatur, hoc enim ab ecclesia fieri oportere constitutum est, non autem à discipulis. Item nõ obstat. l.1. ver. filios suos erudire. C. de excusat. artifi. lib.10. vbi discipuli appellantur filij, quia hoc sit ratione reuerẽtiæ, quam discipulus exhibere debet magistro, vt declarat Lucas de pæna in dicta. l.1. colu. fin. sequitur Rebuffus de priuileg. scholar. priuileg. 67. in fine. non tamen ex hoc sequitur, quòd magistrũ discipulus alere teneatur. Item nec obstat sententia Accursij schol. fi. l. liberto. ff. de obsequijs dicentis personam magistri personæ patris comparari, ergò sicut ali pater debet, ita & magister.

Accursius Ioannẽ Orosciũ.

18 Hoc enim non consequitur, quia pater in ius vocari non potest sine permissu prætoris. l. qui cp. §. prætor. ff. de in ius voca. magister autem potest in ius vocari sine edicti venia. Accursius in. l. generaliter. ff. de in ius voca. hanc sententiam crebrius receptam esse affirmat Iacob. de Sancto Georgio ibid. num.1. & Bernardinus Schedo bius auth. habita. C. ne filij pro patre. n.15. fol.48. Ioann. Oroscius in. l. generaliter. nu.2. Ex quo deducit ipse falsam esse sententiam Accursij scholio fin. dicta. l. liberto.

19 æquiparantis magistrum patri, sed non defluit ex superioribus, quod deducit Oroscius: quia non valet consequens, si quis dicat, magister potest in ius vocari sine venia edicti, ergò nõ debetur ei reuerentia ad speciem patris, quia edictum de in iusvocando est prohibitorium, vnde omnẽ hominem, qui edicto non continetur, de quo agitur in titulo de in ius voca. permissum est in iusvocari sine edicti venia Accursius in dict. l. generaliter.

20 Hoc fit exemplo edicti de procuratore constituẽdo, quod prohibitorium est, quilibet enim procuratorem dare potest, qui prohibitus non est. l. mutus. §.1. ff. de procurat. tradit Roma. in l.1.

l.1.nu.3.ff.de in ius voca.hæc sententia probatur in.l.14.titulo.2. part.3.sed in.§.prætor.non constituit Vlpianus, ne quis magistrum in ius vocet sine edicti venia,ergò vocari poterit, quamuis magistro reuerentia exhibēda sit. Probatur hæc sententia exemplo nouercæ, cui idem est honor exhibendus,qui exhibetur matri.§. socrum. inst. de nuptijs. nouerca tamen in ius vocatur sine edicti venia: Accursius in.l.generaliter. nam licet priuignus nouercæ eum honorē exhibere debeat,quem exhibet matri ipsi,quæ eum pepererat,filius tamen contra matrem naturalem famosa actione agere prohibitus est.l.sed & si hac.§.prætor.ff.de in ius voca.l.falsi quidē. C.de falsis. secus contra nouercam aduersus quam priuignus actione famosa experiri potest. l.de his.C.de furtis.

22 Hanc sententiam veram esse apparet ex his, quæ in personis auunculi matertera & amitæ constituta sunt, quibus eadem habetur reuerentia quæ patri.§. item amitam. inst. de nuptijs. possunt tamē isthæc omnes per sonæ in ius sine edicti venia vocari, ve cum iudicio traddit Alciat.in.l.1. C. de in ius voca. in glo. incipi. vxori in fin. contra Deci.in.l.fin.nu.fin. eod. titulo.

23 Ratio huius sentētiæ est,quia licet in iure sæpe cōstituatur reuerentiam habendam esse certis quibusdam personis sicut patri, hoc intelligendum est secundum naturam, vt maior sit habenda reuerētia patri quam cæteris,vt probatur in.§.inter eas 1. inst. de nuptijs. ex quo textu hoc modo interpretandæ sunt leges præcipientes reuerentiam certæ alicui personæ exhibendam sicut patri, vti docet Gomess.in.§.pænales. nume.24. de actio.

24 Hæc interpretatio ex eo vera apparet, quia patrono eadem debetur reuerentia quæ patri.l. liberto.ff.de obsequijs.patrono autem deportato non debet libertus reuerentiam.l.sed si hac. §.liberos.ff.de in ius vocand.notat Roma.ibi.nu.8.patri autem deportato semper filius reuerētiam & pietatem debet.auth.de incæst. nupt. §. si verò collatione.2. consequitur ergò multum interesse inter reuerentiā,quam filius patri debet, & reuerentiā quam debet extraneis quibuscūp personis, quia reuerentia quæ patri exhibenda est,ex iure naturæ defluit. l. veluti. ff. de iust. & iure. quæ verò alijs personis ex quadam æquitate debetur,veluti quæ domino , magistro & potestati exhibenda est: vnde isti in ius vocari sine edicti venia non debent. Ioann. Andr. in additione ad Speculat. titu. de inquisitione. §.fi. in princip. sequitur Roma. in.l.fin. num.5. C.de in ius vocand.

25 Ex quibus apparet , quòd is qui cuippiam reuerentiam de-

bet sicut patri, potest eum in ius sine prætoris permissu vocare ex sententia Accursij in. l. liber to. quam iniustè refellit Ioann. Crotcius supra. Item deducitur, non esse probabile argumētum quod doctores collegere ex ijs, quæ dixit Accursi9 in. l. liberto. scripsit sanè Accursius discipulum magistro eandem reuerentiam exhibere debere, quam naturali exhibet patri: ex hoc deducunt scriptores discipulum teneri alere magistrum, sicut tenetur exhibere patrem: hoc enim non consequitur, nec probabile est: quià maximum est discrimen inter reuerentiam quam filius patri debet, & eam quam extraneis personis exhibere debet, vt paulò ante diximus. ex ijs quæ tradidimus apparet hūc articulum indificilem esse, quem ipsi interpretes magis dificilem reddidere: tractant enim generaliter, vtrum discipulus teneatur alere præceptorem, nec alterum ab altero disiungunt, cum maximū sit discrimen inter eos.

26 Ego sanè certamen hoc distinctione componēdum existimo, aut enim præceptor professor est artium liberaliūm, & is non est à discipulis alēdus, quià mercedem accipit pro labore. l. 1. in principio. ff. de var. & extra ord. cog. de præceptore hoc agit. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de admi. tuto. si verò præceptor professor sit iuris ciuilis aut canonici, quià huic salaria de publico decernuntur. l. medicos. C. de professor. & medi. lib. 10. ali non debet, quòd si non decernātur, quià quilibet ex proprio labore fructū percipere debet. c. charitatem. 12. q. 2. putarem alēdum esse iuris præceptorem à discipulis, dum ab eo docentur. in hoc casu loquitur. l. 2. in fin. ff. de orig. iuris. vbi Pomponius Masurium Sabinum iure consultum à discipulis sustentatum esse ait, ibiq; non tàm factum narrat, quàm ius cōstituit. hoc casu discipuli coguntur præceptorem alere parrochianorum exemplo, quià res est sanctissima ciuilis sapientia, quæ precio nummario non est æstimāda. l. 1. §. proinde. ff. de varijs & extra ord. cog. vnde iuris professores appellantur sacerdotes

27 l. 1. in princi. ff. de iust. & iure. de quibus constituetur, sicut de sacris presbyteris seu sacerdotibus, qui de altari cui seruiunt sustentantur. c. cum secūdum apostolum. de præb. si sacerdotij redditus sint tam tenues, vt parrochus ex eis sustentari non possit, parrochiani quibus confert sacramenta, alere coguntur secundum doctrinam Ioānis scholia. n. c. omnis christianus. de consecra. distinctiōe. 1. tradit Abb. nu. 6. c. de rectoribus. de cleri. ægrot. & ibi doctores.

28 Idemq; de professoribus philosophiæ constituemus argumēto. l. 1. ff. de varijs & extra. ord cog. Idem maiori ratione de diuinæ

Distinctio.

uinæ philosophiæ professorib, statuetur. Hæc opinio quæ habet, quòd discipul9 cogitur præceptorem alere iure Regio approbata est l.2.tiulo.20.part.4.

29 Item diuini verbi prædicatores qui populum diuina docet, ali debent abijs quos instituunt. c.apostolicis.16.q.1. huius canonis argumento in hac sententia fuit Speculat. titulo qui filij sint legit.nu.25. tradit doctè Alfonsus Castro.lib.9. aduersus hæreses.pag.1.6.& 8.

30 Item sacerdotes diuina donātes ac sacramentorum ministerijs seruientes ali debent abijs, quibus sacramenta conferunt. c.ad apostolicā de simonia. vbi approbata est consuetudo, qua introductum fuit, vt clericis diuina conferētibus munera esculenta poculentaue condonētur, quæ vt laici præstent iudicis officio compellentur, hoc ex illo capite collegit Abb. ibi. idem Abb.in.c.ad abolendā. col. pe. de sepulturis. Roma. sing 433. Corset sing.268.verb.practica. Felinus in.c.1.de spōsalibus.col. 10.lass.in.l. de quibus.nu.76.ff. de legibus. Hæc sentētia rationē habet, quià dignū est vt presbyteri metant temporalia, qui semināt spiritualia Diuus Paulus ad Corinthios. c.9. textus in.c. cū ex officio. in fin.de præscrip.

31 Item vicarij perpetui qui loco alterius diuina sacramenta tractant, & parrochianis condonant alendi sunt ab eo, in cuius locū substituti sunt.c.de monachis. de præbend. clem.1. de iure pat. quòd si vicarij munus breui tempore duraturum sit, illo tempore quo vicarius sacris operam dat, ali debet ab eo, in cuius locum suffectus est.glo.tēporales. extrauag. execrabilis. de præbend. Ioannis. 22. sequitur Rebuffus tractatu congruæ portionis.q.2.nu.11.q si vicarius non alatur, poterit nō dare operam rei sacræ, & diuina sacramenta populo denegare, diuinum q subtrahere seruitium. Ioannes scholio.a.c. omnis Christianus de consecra. distinctione.1.& ibi traddunt interpretes argumento.c.cum sit.de simonia &.c.charitatem.12.q.2. Sed hæc sententia obtinet, si superioris authoritate subtrahat diuina, ac parrochianis illa deneget propterea, quòd ab eis non alatur, propria autem authoritate hoc facere prohibetur. Thomas. 2. 2. q.86. articulo.1. idem Thomas.q.10.articulo.3. Archiepis. Floren.3.parte. titulo.12. c.11. & sententiam glo. sic accipiendam esse.traddunt Ioan. And. Antonius & Abb.in Rub. de parrochijs. Lappus allegatione.67.Felin9 in.c.veniēs.col.2.detestibus quæ opinio fulcitur argumēto. c. si canonici. de officio ordina. lib.6.iudex autē in hoc casu aut permittet diuina denegare plebi, aut parrochianos coger, vt necessaria rectori ecclesiæ subministrēt. Rebuff9 tractatu cōgruæ por-

portionis.q.12.nu.94.

32 Hæc etenim, si ecclesia bona non habeat, exquibus rector alatur, fieri debent, sed si ecclesia abundat, de bonis ecclesiæ, cui seruit, sustentari rector debet Speculat. titulo qui filij sint legit.nu.23. c.2. c. extirpandæ. c. cum secundum Apostolum. de præbend. auth. vt determinatus sit nume.cleri.collatione.1.

33 Item clerici egeni qui sine dote ad sacros ordines adlecti sunt, ali debent ab ijs, à quibus insigniti, ac ordinati fuere. Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 24. argumento. c.2. & c. cum secundum de præbend.

43. Item domus hospitalis, aut xenodochij rectores ali debent cū familia sua de redditibus bonorum ad xenodochium pertinentium, tradit Matesellanus notab. 191. sequitur additionator Alexand. l.1. ff. solut. matrimo. num.23. argumento. l. cum post mortem. §.1. ff. de adminis. tuto.

35 Item diuites egenos ac inedia morientes alere tenentur, quòd si nec aluerint, & fame perierint pauperes, occidisse existimari debent, qui alimoniam denegarunt. c. pasce fame morientem. 86. distinctione.

36 Potest enim qui inopia laborat, ne fame pereat malè parta retinere. Ricardus in. 4. distinctione. 15. articulo. 5. q. 4. sequitur Ioannes Luppus in Rub. de donat. inter virum & vxorem. §.65. nume.41. dominus Couarruuias in reg. peccatum. de reg. iuris. lib.6. 2. parte. in principio.

37 num.2. quod si diuites alere inedia pereuntem detrectent, pauperes iudicis officio implorato alimoniam petent, præses autem coget diuites, vt alimenta pauperibus subministrent. glo. c. sicut. 47. distinctione per. c. ad apostolicam. de simonia. sequitur Abb. in. c. 1. de emptione & vend. nume.3. idem Abb. in. c. cum percussio. nume.8. de cleri. ægrot. idem Abba. in. c. si quis propter. nume.7. de furtis. Feli. in. c. cum accessissent. nume.22. de constitu. tradit difusè dominus Couarruuias lib. 3. variarū resolur. c.14. nume.5. Ioan. Luppus in. c. per vestras. not.3. §. 12. nume.2. Albert. Trochus. de vero & perfecto clerico. lib.2. c.11. num.14. Ripa tractatu de peste. c. de remedijs præseruatiuis. nu. 196. Siluanus consilio. 33. nu.10. Auiles in. c.17. correctorum glo. à razonables precios. nume.15. Diuus Thomas. 2. 2. q. 71. articulo.1.

38 Hæc enim sentētia locum habet in specie proposita, quando pauper inedia perit, non autem si quoquo modo vitam tueri possit, & famem leuare. Siluester verb. elemosina. q. 1. & 2. Caietanus post Thomam. 2. 2. q.110. articul.3. dominus Couarruuias dicto. c.14. nu.5.

39 Id tamen in proposito prætermitendum non est, quòd si in edia pauperes laborarent, quibus

bus non possint diuites consulere, repellentur exteri pauperes, vt indigenæ alantur: vti eruditè docet Castro. lib. 1. de lege pænali. c. 5. fol. 40. pag. 1. quæ sententia iure Regio cõfirmata est. l. 6. titulo. 12. lib. 1. nouæ compilat. hæc opinio rationem habet, quià in elemosinis erogandis ordo seruari debet. c. non satis. 86. distinctione, ex quo collegit sæpè Abb. q̃ maior pietas exercetur in cõsanguineos pauperes, quam in extraneos, sequitur Peralta. l. si quis Titio. ff. de legat. 2. & alij doctores suprapositi.

40 Hinc tamen scripsit ipse Peralta, quòd si testator legatum relinquat vni cõsanguineo pauperi, debetur legatum proximiori consanguineo pauperi, quamuis ex consanguineis remotioris gradus alius sit pauperior, idem approbat ipse Peralta in. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. nu. 13. ff. de legat. 2.

41 Item huius paragraphi sentẽtia locum habet in nutritore & nutrice, quos tanquam parentes alere tenetur alumnus, & nutritionis graciam refferre nutritor enim & nutrix patris & matris nomine continentur, nec in ius vocari possunt sine edicti venia, exemplo patris naturalis. l. iniquum. C. de in ius vocando, qua lege patrem sine edicti venia in ius vocare prohibemur, cui constitutioni rationem adducit Bald. ibi: quià pro bono non debet quis dare malum, cui accedit Iacobus Nouellus tracta. defensionũ. titulo quæ personæ accusare non possunt. nu.

42 20. pari ratione nutritorem & nutricem non poterit alumnus in ius vocare sine permissu prætoris, quià his reuerentia exhibetur ad quandam speciem parentum. Alciat. in. l. fin. C. de in ius vocando. scholio pe. argumento. l. 1. §. fin. ff. de obsequijs. illis verbis (indignus militia iudicandus est, qui patrem aut matrem à quibus se educatum dixerit maleficos appellauerit.) interpretatur Alciatus illa verba, patrem aut matrem, id est nutritorem & nutricem, ne illa verba (à quibus se educatum dixerit) superfluant: cum appellatio patris ad hos quoq; referatur. Plautus in Menechmis.

Adeo forma similis pueri, vt mater sua
Non internosse posset, quæ mãmam dabat,
Neq; adeo mater ipsa quæ eos pepererat.

Huius interpretationis meminit Tiraquell. in. l. si vnquam verbo. susceperit liberos. nu. 50. C. de reuo. donat. qui in huius partes adducit Maronis carmina de Lupa loquentis, quæ Romuli Remiq; nutrix fuit. in lib. Æneidos. 8.

Illic genus omne futuræ
Stirpis ab Ascanio pugnataq; in ordine bella
Fecerat, & viridi fœtam mauortis in antro
Procubuisse Lupam, geminosq; hinc vbera circum
Ludere pendentes pueros & lambere matrem.

Adducit multa in proposito Tira-

Tiraquellus, qui alijs diiudican dum reliquit, vtrum Vlpianus in l. 1. vers. fin. ff. de obsequijs. egerit de nutritore & nutrice. huius interpretationis meminit Costa in. l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. scholio seu doli. nume. 4. qui Alciatum & Tiraquellum aduocat, sed corruptè, atq; Costa, quòd quamuis Alciati authoritate moueatur, tamen subsistere se: propterea quòd verisimile nō sit, vt is qui nutritorem aut nutricem maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus sit, cum sat sit crimen hoc acrius vindicari per sonarum dignitate pensata. argumento. §. atrox. insti. de iniurijs. vnde Accursius in dicto §. fin. existimauit legem de patre & matre naturali agere pro pter grauiorem pœnam, qua ple ctitur filius. hanc interpretationem refellunt illa verba (à quibus se educatum dixerit) quæ superflunt.

43 Propterea Costa num. 6. scripsit non ineleganter dici posse, quòd si quis patrem aut matrē, à quibus se educatum negeт, maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus non sit, ferme non magis quam si extraneos homines appellasset maleficos, si quidem ad extraneorum conditionem penè redigū tur parentes, qui liberis alimen ta impiè denegarunt. l. necare. ff. de liber. agnos. c. t. de infanti. exposit. Hi tamen non obstantibus ait ipse Costa Alciati interpretationem defendi posse, vt nutritoribus hæc reuerentia debeatur, quòd in ius vocari non possint sine edicti venia, nec aduersus eos doli actio possit intentari. argumento. l. iniquum. C. de his qui accusa. non possunt. & argumento. l. non de bet. ff. de dolo. atq; ita tenta/uit Felinus in. c. cæterum de iudicijs. num. 15. in qua sententia permansit Costa. nu. 7. sequitur Petrus Plaça in lib. de delictis. c. 42. num. 6. quæ sententia iure Regio confirmata est, l. 3. titulo. 20. part. 4.

44 Quæ lex agit de expositis, ӯ quidem altorem sine edicti venia in ius vocare prohibentur. idem est si parentum sumptibus quispiam alatur, huic enim permissum non est nutritorem accusare, cui alumnus debet reuerentiam ad speciem quamdam patris exhibere. l. 3. titulo. 24. part. 4.

45 Ipse equidem scio in ius sine edicti venia nutritorem aut nutricem non posse alumnum vocare, vt multis comprobatum est: hæc tamen sententia non de promitur ex. l. 1. §. fin. ff. de obsequijs. cuius vim ac potestatem non tenuit Alciatus, cuius opinionem non integrè fulcire. l. 1. §. 1. ff. de obsequijs. attestatur Gregorius scholio primo in prin ci. titu. 2. par. 4. qui cum iudicio istæc pēsitauit, quia leges iniuriā, quæ patri fit, atrocem existimāt, acriusq;

acrius quam coercent, quam eam, quae homini extraneo obsequiorū vitae sit. l. praetor edixit. §. fin. ff. de iniurijs. §. atrox. instit. de iniurijs. ratio est, quia persona patris sanctior ac venerabilior filio videri debet, quam alterius cuiusquam. l. liberto. ff. de obsequijs. tradit docte Ioannes Genesius concivis noster in lib. 1. epistola. 8. & in lib. 4. epistola. 58. hinc apparet acrius plectendum filium, qui in patrem aliqua commisit, quàm si committeret in extraneū, vel in nutritorem, sed in specie. §. fio. acrius punitur qui nutritorem maleficum appellat, quam qui violentas manus patri intulit, ergò lex non agit de nutritore, & nutrice.

46 Nec ferendus est Costa, qui dixerit non esse puniendum filium, qui patrem aut matrem à quibus se educatum negat, maleficos appellauerit, quia pater ad instar extranei redactus est: haec enim in his, quae ad patriā potestatem pertinent, locum habent, qua priuatur pater, qui filium exposuit Accursius. l. necare. ff. de liber. agnos. in ijs enim, quae à natura ducuntur, pater manet, quae naturalia iura ciuilis ratio corrumpere nō potest. l. eas obligationes. ff. de capit. dimi. §. sed naturalia. insti. de iure natur. vnde pater manet is, qui filium vendit. l. fin. C. de patribus, qui filios distra. nec eam ob causam desinit esse pater, quod filium occidere ei permissum sit. l. in suis. ff. de liber. & post. est igitur puniendus qui patrem, à quo se educatum negat, maleficum appellauerit. nec lex constituit acrius esse puniendum filium, qui nutritorem aut nutricem maleficos appellauerit, quam si patrem naturalem appellasset, cum altoris causa naturalis non sit, patris verò causa sit naturalis: agit enim. l. 1. §. fi. de reue

47 reotia quam filius patri exhibere debet, & de paeoaqua est afficiendus, si reuerentiam non exhibuerit.

Interpretationum

Primò quaerit Vlpianus, vtrū filius milles puniendus sit, qui patrem aut matrem contumelijs affecit, & ait puniendum esse, quamuis milles multis principalibus beneficijs fruatur. argumento. l. 1. C. de iuris & facti igno. l. 1. C. de veteranis lib. 12.

Aduersus Ema. Costa.

Secundò dubitatur, vtrum libertus qui parentes iniuria afficit, puniendus sit, & puniendum esse Vlpianus respondit, quia pietatis ratio etiam inter collibertos secundum naturam salua esse debet, quam delere ius ciuile non potest dicta. l. eas obligationes. quamuis iure ciuili liberti persona vilis abiectaque sit, quae ad dignitatem aspirare non potest. l. vni. C. ad legē Visselliam. vnde legum laqueis astringi non debet. l. quae adulterii. C. de adulter. notat Cynus in. l. cunctos populos. C. de summa trini. his ita definitis, docet Vlpianus, qua poena affici debeat

beat filius miles, qui in patrem aliqua commisit, dixerat iudicis arbitrio promodo delicti esse puniendum, quæ quomodo accipienda sint, docet ipse Vlpianus, constituens quòd filius qui patrem aut matrem contumelijs affecit, aut violentas manus eis intulit, promodo puniẽdus sit, si autem parẽtes, quibus reuerentiã exhibere debet, non solum quia parẽtes sunt, verum etiam quia ipsum aluerint, ac educauerint, maleficos appellauerit, indignus militia iudicandus est. vnde in proposita specie Vlpianus discrimen constituit inter patrem, qui filium educauit, & genuit, & patrem qui tantum genuit, sed non educauit: constituitq; acrius puniendum esse filium, qui contumelijs patrem affecit, qui genuit & educauit, quam si afficeret patrem genitorem tantum nõ altorem. quæ cum constituere vellet Vlpianus, necessariò adijcere debuit illa verba (à quibus se educatum dixerit) cum vis & potestas constitutionis in hoc consisteret, quæ iure optimo constituit Vlpianus, cum parentum munus sit non tãtum liberos gignere, sed alere ac educare, vt ad perfectum esse perducantur. l.1.§.ius naturale. ff. de iusti. & iure. vnde pater qui alimenta denegat paruulo filio necare videtur. l. necare. ff. de liber. agnos. Hinc fit, vt filius qui patrem educatorem pulsat, duplici peccato astringatur, violat enim eum à quo procreatus est, & eum à quo est educatus. Cicero in paradoxis. q. 4. (illud tamen interest, quòd in seruo necando, si id fit iniuria, semel peccatur: in patris vita violanda multa peccantur, violatur is qui procreauit, is qui aluit, is qui erudiuit, is qui in sede ac domo atq; in Republica collocauit. multitudine peccatorum præstat, eoq; pœna maiore dignus est) qua de re multa ex sententia Phauorini tradidit Gellius lib. 12. noctium atticarum. c. 1. in hæc verba (& nihil, inquit, dubito, quin filium lacte suo nutritura sit. sed cũ mater puellæ, parcendum esse diceret, adhibẽdasq; puero nutrices, ne ad dolores quos in enitendo tulisset, munus quoq; nutricationis graue ac difficile accederet: oro te, inquit, mulier, sine eam totam integram esse mattẽ filij sui: quod est enim hoc contra naturam imperfectum atq; dimidiatum matris genus, peperisse, atq; statim abse se abiecisse: aluisse in vtero sanguine suo nescio quid quòd non videretur, non alere nunc suo lacte, quod videat iam viuentem, iam hominem, iam matris officia implorantem) scripsit plura in eodẽ capite ad hanc rem pertinẽtia: quibus apparet educatrici matri plus filiũ debere quã illi, quæ tantum enixa est, & cuius cura alieno lacte alitus, educatusq; est. in proposito multa aggregauit Tiraquell. de nobilitate

bilitate.c.16.nu.5.&.c.20. num. 84. dominus Couarru. in epitome de sponsalibus.2.parte. c. 8. §.6. nu. 13. quæ iure Regio confirmata sunt.l.1.titulo.19.pat.4. illis verbis (O los hijos es mas tenudo de amar è de obedescer al padre porquel mesmo quiso llevar el afan en criarle ante q̄ darle à otro) his quidem docemur, quantum parentibus debemus, qui nos genuerunt ac educarunt.

49 Vtrum autem nutritori nutricicꝗ alimenta suppeditare teneamur, non depromitur ex.l.t. §.fi.ff. de obsequijs.vt scriptum est. sed nutricationis gratiam refferre alumnum debere alimẽtaꝗ præstare lege naturæ cautum est: vt officium officio pensent: quod docto carmine cecinit Policianus in lib. qui inscribitur nutricia in principio.

Stat vetus, & nullo lex interitura sub æuo
Diuorum, atꝗ; hominum concors, incidit in auro
Scilicet hæc natura parẽs, dictaꝗ ferlitur
Fatorum consulta themis, solersꝗ; futuri,
Nondum caucasea pendens de rupe Prometheus.
Quæ gratos blandæ officio nutricis alũnos
Esse iubet, longumꝗ; pia mercede laborem
Pensat, & emeritus cumulat compendia curæ.)

Quæ naturæ præcepta lege Regia seruare compellimur.l.3. titulo.24.part.4.vbi Gregorius ait, quòd est satis notabile id, quod lex tradit de alumno.

50 Ex his quæ de nutritore & alumno suprapofuimus, colligitur contra iuris ciuilis regulas scripsisse Florian.in.l.testis idoneo.nu.3.ff.de testib9.qui ait nu-

Aduersus Florianũ.

51 tritorem esse testem idoneum alumno: ea ratione innititur Florianus, quia edictum de testibus est prohibitorium, qui non prohibetur testimonium dicere, ius dicendi testimonij in iudicio habet.l.1.ff.de testibus.pro hac sententia adducit extollitꝗ legem illam Florianus ibi.nu.4. Siluanus consilio.16.nu.4.eadem sententia comprobatur in. c. 1. de testibus.illis verbis (sed quicunꝗ idonei & fideles in testimonium assumantur.) vbi hoc annotarũt Bernardus, Innocẽtius Abb.& reliqui. Bernard. scholio pe. in. c. cum apud.desponsalibus Accursius scholio fin. in l.quoniam.C.de hæret.hæc sentẽtia iure nostro approbata est. l.8.titulo.16.part.3.

52 Sed verius est alumnum non esse testẽ idoneum nutritori argumento.l. testis idoneus. ff. de testibus illis verbis (testis idoneus pater filio aut filius patri non est.) ergo neꝗ nutritor alũno, neꝗ alumnus nutritori erit testis idoneus: cum nutritor vocetur pater, vt suprapofuimus, quẽ fine edicti venia in ius vocare alũnus prophibetur, egenti cõsulere cogitur, ac eadem quæ patri munera exhibere, cũ eadẽ in persona alumni subsit ratio, quæ in persona filij, consequens est, vt

est, vt æqua lance alumnus prohibeatur testimonium dicere in causa alitoris argumento.l.illud ff.ad leg.aquiliam. Item eam ob causam inimicus prohibetur testimonium dicere, quia affectio amicitiæ solet infestationes blasphemiæ incitare. c. repellatur. de accusationibus: sed quam vehementi amore nutrix alumnum & alumnus nutricem prosequatur multis exemplis declaratur, quæ aggregat Tiraquell. in.l. si vnquam vers.susceperit liberos nu.1. & sequentibus.C.de reuo. donat. idem Tiraquell. de iure primogeniorum in præfatione. nu.62.& in principio titulo. 15. part.1.ergo à testimonio arcetur alter in causa alterius. huic sententiæ fauet.l.3.titulo.20.par.4. l.6.titulo.2.part.3.

53 Hinc apparet non esse admittendam distinctionem, quam in proposito cōstituit Baldus in. l. nutritoribus.C.commu. de successio. vtrum alumnus in domo nutritoris moretur an extra eius domum, vt si in domo nutritoris habitet, prohibeatur in causa altoris testimonium dicere, nō sic si non habitet. argumento. l. etiam. C.de testibus. vbi domestici testimonij fides improbatur. eadem distinctione vsus est Bald.in.l. parentes. C. de testibus. Albericus tractatu de testibus.1.parte.nu.8. Aufredius tracta de testibus. nu.78. sed nō est in hoc articulo destinguendum, cum alumnus prohibeatur testimonium dicere in causa altoris ob eximium amorē in altorem, vt supra exposuimus.

Aduersus Bald.

54 Vlpianus hic huius decisionis rationē subijcit dicens, quòd propterea impubes filius emacipatus cogitur alere patrem, quia iniquissimum esset patrem egere cum filius esset in facultatibus, hinc colligitur quòd iniqui exempli vitandi causa multa à legibus constituta sunt, hinc fit vt valeat argumentum ab iniquo vitando, vt doctores nostri affirmāt, in.l.obseruandum. ff. de iudicijs, vbi non datur is iudex, quem altera pars nominatim petit, quia esset iniqui exempli, nisi princeps ad petiti iudicis verecundiam respiciens concesserit. ibi verecundia sumitur pro hominis æstimatione ac reuerētia Oroscius.l.qui iuris dictioni præest.nu.14. ff. de iuris. omni. iud.idem Oroscius.l.1.ff.de officio præfecti vrbi.nu.28.

55 Firmum ac constans argumētum est ab asurdo vitando: hæ enim duæ argumentandi formæ in vnam penè conuertuntur. Hinc colligitur enodatio in dificilis quæstionis, vtrum fructuarius dominium vsusfructus habeat sicut possessionem. huius controuersiæ nodus & dificultas pendet super responso Iuliani iureconsulti in.l.qui vsumfructum. ff. si vsusfructus petatur. vers.fin.illis verbis:(est enim absurdum plus iuris habere eos, qui possessionem dūtaxat vsus fructus

fructus non etiam dominiū adepti sunt) ex qua lege colligit Bartolus in l. naturaliter. §. nihil cōmune oppositiōe. 1. ff. de acquir posse. fructuarium plenum ac verum habere dominium vsus fructus. idē Bar. in l. in venditione in principio. ff. de bonis authori. iudi. posid. idem Bart. in l. qui vsumfructum. nu. 3. ff. de verb. oblig. idem Bart. in Rub. C. de vsufructu. nu. 1. hæc sententia deducitur ex l. in venditione in principio, quæ duo iureconsultorum responsa expressa esse pro hac sententia attestatur Emilius Ferretus in. §. nihil commune. nu. 6. vbi Paulus Cast. nu. 4. huic opinioni accessit, quam crebrius receptā esse affirmat Iass. in. §. nihil commune. nu. 30. sequitur Antonius Rube9 ibi. nu. 100. Fabius Acoronbonus. nu. 28. Hermanotus Decius nu. 16. Bologninus. nu. 10. sequūtur plures interpretes, quos in vnum contulit Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 2. part. nu. 2. & in. 3. part. nu. 2.

56 Contrariam sententiā vt fructuarius verum susfructus dominium non habeat, cōstanter defendit Iass. in. §. nihil commune. nu. 30. in qua opinione sibi ipsi non constat Bart. in l. si quis vi. §. differentia nu. 4. ff. de acquir. posse. quam sententiam vt tueatur, adducit Iass. definitionē dominij, quam tradit Bart. in. §. differentia. vbi ait, dominium esse ius de re corporali perfectè disponendi, nisi lege prohibeatur, vnde cum vsusfructus sit res incorporalis, non potest in co verum dominiū consistere. hanc dominij definitionem crebrius receptam esse attestatur Iass. nu. 30. sed hāc definitionem improbat Ripa. §. nihil commune. nu. 26. Corasius nu. 22. Alciat. in. l. si quis vi. §. differentia. nu. 4. quia si hæc definitio vera esset, corrueret ac frangetur illa recepta sententia, quæ habet, quòd fructuarius verum habet dominiū vsusfructus.

57 Secūdò pro hac opinione adducit Iasson. l. qui vsumfructum. ff. si vsusfructus petatur. vbi est dictio (dominium) item dictio (possessio) & vtraq; regitur ab illo verbo (adepti sunt) ergò æquè ac pariformiter reguntur, quia vna determinatio respiciēs plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. l. iam hoc iure. ff. de vulgari. l. quā uis. C. de impuber. & alijs substi. sed illud verbum adepti sunt, regit ac determinat dictionē illam possessionem impropriè, quia in vsufructu esse non potest propria possessio, cum vsusfructus sit res incorporalis, ergò dominium erit improprium, vt verbum adepti sunt, determinet pariformiter. hinc apparet cōcinnè ex illa lege deduci verum dominium in vsufructu non esse, sicuti nec vera possessio est.

58 Hanc interpretationē & verborū inductionem refellit Ripa

in.§.nihil cõmune.nu.26.cui accedit Hermanof9 Decius nu.16. qui dicunt eadem oratiõe sæpe eandem dictionem propriè poni & impropriè, vt Accursi9 ait in.l.2.ff. de officio procõsu.scholio primo. Sententiam Accursij cõmuniter receptam esse attestatur Ioãnes Oroscius in.l.2.ff. de officio procõsulis. nu.3. multiq; doctores, quos aggregat Tiraq. in tractatu de retratu. titulo. 1. §.1.glo.18.nu.22.vbi ostendit Accursium in hac opinione fuisse multis in locis. At Ioãnes Oroscius nu.4.in.l.2.ff.de officio proconsul. refellit Accursij sententiam dicentis, dictionem illam (manumissio) ad seruos relatam stare propriè, si verò ad filios relata sit impropriè. Oroscius autẽ dictionem (manumissio) ad filios referri propriè ait, sicut ad seruos argumẽto.l.filio.§.si.ff.de inofficioso testa. vbi manumitti filius dicitur, quãdo emãcipatur, quod demõstrat integra Rubrica si à parente quis fuerit manumissus, apparetq; ex antiqua emãcipationis formula, olim si quidem filij vendebantur, vt emãciparentur, vt refert Caius iure consultus.lib.1.institutionum.c. 16.hinc fit, vt filij dicantur manumissi, qui à parẽtibus patria potestate liberantur.

59 (margin)

60 Ipse quidem Accursij sententiam probo dicentis, dictionem (manumissio) ad seruos propriè pertinere non ad filios argumẽ. l.1.ff.quãdo actio de pecu.annalis sit. quam legem pro hac parte adducit Iass.l.vtrum.nu.4.ff. de verb.oblig. qui ait esse legẽ meliorem cæteris quæ in iure scriptæ sunt. Ipse huius sententiæ partes fulcire puto.l. manumissiones.ff.de iust.& iure.vbi iure consultus ait seruitutem ex iure gentiũ introductam esse, codẽq; iure institutam esse manumissionem, quæ vnicum est contra seruitutem remedium: atq; ita manumissio penè nata fuit cũ ipsa seruitute: ergò seruituti quæ iure gentium inuasit, medetur manumissio, quæ ferè cum ipsa seruitute orta est, vnde non applicatur propriè ad emancipationem, cum manumissio iam diu esset instituta, quando introducta fuit emãcipatio: idcirco nõ potest ad eam propriè applicari, cum manumissio iurisgentiũ sit, emancipatio autem iuris ciuilis, quæ remedium est contra patriam potestatem quæ iuris ciuilis est. l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

61 Illa autem propria sunt vocabula, quæ cum rebus ipsis, quas demonstrant, orta sunt. Cicero lib. 3. de oratore: ergò vtemur (ait), verbis, quæ propria sunt & certa quasi vocabula rerum, penè vnà nata cum rebus ipsis. illud igitur dicetur propriũ vocabulũ, quod natum est ad rem illam significandam, quam demonstrat: si rem aliam demonstret, hoc impropriè fit: vt docet Quintilianus.lib.8.institutionũ c.2.nec

c.2.nec inficior classicis authoribus permissum esse similitudine, ac translatione verborũ non significatione vti. docet Gellius libro.6.noctium atticarum. c.6. vnde cum Accursius ait dictionem (manumissio) quando ad liberos refertur, impropriẽ iure consultis vsurpari, non iure cõsultum reprehẽdit, nec malæ locutionis ac impropriæ arguit, sed demonstrat iure consultum propria dictionis significatione vsum non esse, sed translatione, ac similitudine.

62 Secundò sententiam Accursij fulcit hoc, q̃ id intelligitur propriẽ dictũ, quod absolutẽ ac simpliciter dicitur, nõ autem quod dicitur secundũ quid, id est cum adiectione. l. cum ex oratione. ff. de excusat. tuto. vbi ex oratione Diui Marci ingenuus tutor datus libertino excusationẽ habet, quæsitum est, an eandem excusationem habeat libertus, qui ius aureorum annulorum impetrasset, & respondit Triphoninus iure consultus habere, ergò ille est ingenuus, qui sub hac dictione ingenuus cõtinetur, non ille qui cum adiectione, id est qui ius aureorum anulorum impetrasset, vel ingenuus factus sit. eadẽ sententia depromitur ex. l. patris & filij. ff. de vulgari & pupi. vbi Fran. Aret. & Iasi. not. 1. annotarunt. tradit Tiraquellus intra tractatu le mort. 2. parte. declaratione

63 9. nu. 11. sic in proposito, manumissio dicitur propriẽ, quando ad seruos refertur, non quando ad filios, quod apparet, quia dictio (manumissio) absolutẽ ac indifinitẽ prolata ad seruos pertinet. l. manumissiões. ff. de iust. & iure. quando ad filios refertur dicitur manumissio liberorum, proferturq; cum illa adiectione (liberorum) vt apparet ex titulo de manumissionibus liberorum: ergò ad filios propriẽ non refertur, cum indefinitẽ, ac simpliciter prolata ad eos non referatur, sed ita demum si proferatur cum adiectione liberorum. quod si liberi vt emancipentur væneant, quia serui sunt manumittentur, cum in hoc casu manumissio contra seruitutẽ sit remedium.

64 Ex hac interpretatione colligitur vis ac potestas. l. si mulier. §. si metu. ff. quod metus causa. vbi voluntas coacta dicitur esse voluntas impropriẽ, quia nõ est simplex voluntas, sed qualificata, id est coacta. vnde in quibus casibus requiritur voluntas, simplex voluntas desideratur, non autem qualificata, id est coacta Decius regula velle. nu. 3. ff. de reg. iuris.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. si mater.

MATER repetit à fratre alimenta filio præstita, nu.1.

Mater tenetur alere filium trimo minorem, nisi pauper sit, quià lactatio est modica impensa, maiorem trimo alit pater, numero.2.3.4.5.

Mater quæ lactaria non est, aut quam non decet ablactare ex consuetudine regionis, non tenetur alere filium trimo minorem, sed non est dedecus matri nobili aut illustri ablactare filium, numero.6.7.8.

Trimo maiorem filium si mater alat, repetet à patre, nisi pauper pater sit, mater verò diues, nu.9.10.

Diuortium si fiat, ille qui diuortio causam dedit, alet filios, nisi pauper sit, numero.11.13.13.

Mater diues si maritus sit pauper filias dotare tenetur, nu.14.

Hæretica mater filiam catholicam dotare tenetur, & an hæc sententia hodie obtineat, nu.15.

Papa potest constituere in foro sæculari super causa hæresis, quod seruari debet in vtroq; foro, nu.16.

Iuramentum seu spiritualis causa addit forum foro, nu.17.

Hæreticus laicus puniri debet à iudice ecclesiastico pœnis non solum à iure canonico constitutis, sed etiam à lege ciuili. numero.18.

Ius ciuile potest in causis spiritualibus addere pœnam pœnæ à iure canonico constitutæ, nu.19.

Leges Regiæ quæ hæreticos puniunt grauioribus pœnis quàm ius canonicum seruari debent, nu.20.

Laicus si ab inquisitoribus declaretur hæreticus, punietur pœnis non solum à iure canonico constitutis, sed & pœnis constitutis à iure ciuili, quòd si papa huic indulserit, pœnamq; laxauerit de illa pœna intelligetur, quæ à iure canonico constituta est, non quæ à lege ciuili, nu.21.

In quibus locis hæretici bona ad fiscum deuoluntur mater hæretica non cogitur dotare filiam orthodoxam, secus si bona ad fiscum non deuoluantur, nu.22.

Iudæa mater aut infidelis cogitur dotare filiam catholicam, nu.23.

Mater si alat filium scholarem credens se hoc onere astrictam esse, non repetet à patre, nu.24.

Dotis causa & causa studij æquiparantur, nu.25.

Alimenta si quispiam alicui dederit credens se obligatum non repetet, & huius rei ratio redditur, nu.26.27.

Qui falsò existimauit aliquem esse filium suum & aluit, non repetet ab eo alimenta, nu.28.

Mater, quæ quando alimenta dat filio non protestatur se repetendi animo dare, nō repetet à patre & quo casu possit à filio repetere, nu.29.30.31.

Mater quæ filiam, cui dos relicta est aluit, mortuo patre dum nubit filia an possit repetere à fratre patris vniuersali herede, nume.32.33.

Vsuras dotis promissæ non numeratæ non cogitur præstare pater, qui filiam alit. numero.34.

Frater qui patre mortuo aluit sororem, potest fructus legitimæ retinere, & cum alimentis compensare, nu.35.

Filia si indigeat mortuo patre, cũ supersint mater & auus paternus diuites, quis alere teneatur mater, an auus paternus nu.36. vsq; ad.40.

Mater si diues sit & filius qui in antiquum maioratum successit, fratres autem pauperes, quis nam eos alere teneatur mater an frater, traditur numero.41. vsq; ad.60.

Vitricus an possit repetere quod paterno affectu erogauit in alimoniam priuignorũ traditur, nu.61. vsq; ad.68.

Vitricus qui repetendi animo donauit alimenta priuignis, debet alimenta cum ministerijs priuignorum compensare, numero.69.

Tutor aut curator debet compensare alimenta cum ministerijs pupilli aut adolescentis, si pueri aliquæ sint operæ, & plura de puero artifice aut mediastino, & de hac cõpensatione operarum cum alimentis tradũtur. nu.70. vsq; ad.83.

In eo casu quo potest quis repetere alimenta, si non petierit, hoc ius ad suos hæredes transmittit. nu.84.

Tutor an teneatur pupillũ domi alere, quòd si domi non aluerit an, priuetur decima quæ illi datur propter hoc munus. numero.85.86.

Tutori si legatum sit vt pupillum educet domi suæ, legatum perdet si domi non aluerit. nu.87.

SI MATER ALIMENTA QVÆ FECIT IN FILIVM, A PATRE REPETAT,

cum modo eam audiendam Diuus Marcus rescripsit Antoniæ Montanæ in hæc verba: sed & quantum tibi alimētorum nomine, quibus necessariò filiam tuā exhibuisti, à patre eius præstari oporteat, iudices æstimabunt. nec impetrare debes ea quæ exigēte materno affectu in filiam tuā erogatura esses, etiam si à patre suo educaretur. Amilite quoq; filio qui in sacultatibus est exhibendos parentes esse pietatis ratio exigit.

1 Ex hoc paragrapho colligitur matrē quæ filio alimēta præstitit, à patre repetere posse: annotāt Bart. & Alber. hic & Accursius, & Bart. Soci. consilio. 171. lib. 2. & decisio Neapolitana. 10. Hippo. Riminald. in principio inst. quibus alien. non licet. nume. 271. qui plura tradidere, quæ an vera sint differemus, item quando mater alere filium teneatur, quando verò non teneatur, sed possit repetere. Vnde proponere oportet certum axioma, à quo multa deriuētur huius constitutionis interpretationi necessaria.

2 Tale igitur thema constituamus. Mater tenetur filium alere triennio. l. penult. C. de patria potes. & ibi annotat Accursius scholio trimo. idem Accursius scholio materna. l. alimenta. C. de nego. gest. hæc sententia depromitur ex. c. fin. de conuersione in fidel. vbi notat Bernardus scholio post triennium. qui adducit carmina.

Mater alit puerum trimū: trimoq; minorē.
Maiorem verò pascere patris erit.

Huic opinioni accedit ipse Bernardus scholio fin. in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. sequitur Abb. ibi. nu. 9. & Bart. hic. idem Accursius scholio filios in auth. vt liceat matri & auiæ. §. illud collatione. 8. hanc sententiam dicit esse magis lepidam quā veram Zazius in. l. 1. §. huius studij. nu. 14. ff. de ius. & iure. sed Accursij sententia dicentis quòd ale-

re triennio mater teneatur crebrius recepta est, quam sequitur Bald.l.alimenta.C.de nego. ges.nume.2. Faber in. §. ius naturale.nume.2.insti. de iure nat. & ibi Ioann. Platea. Corneus consilio.159. numu.14.lib.1. dominus Ludouic. Molina de primogenijs Hispaniæ lib. 2. c.15. nume.3.Lamber. de iure patro. lib. 3. q. 3. principa. articulo. 6. numer. 16. Ioann. Luppus in. c. per vestras de dona.inter vir. & vxor.nor.3. §.23. nume.8. Ioannes Neuizanis in Silua nuptiali verbo non est nubendum. folio.97. colu.1. Bologninus consilio.10.Ioann. Corasius.l. frater à fratre.nume.10. ff. de condi.indebi.dominus Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c.8.§.6.num.13. Gregorius scholio.1.in.l.3.titulo.19.part.4. quæ lex apertè hanc sententiam confirmat illis verbis. (nodrecer è criar deuen las madres à sus fijos que fueren menores de tres años, è los padres à los que fueren maiores desta edad.)

3 Ratio huius sententiæ est, quia infantis lactatio modica est impensa.l. sed ad est. §. si quis mulierem.ff.locati.quam rationem huic decioni adduxit Bald. in.l. alimenta. C. de nego. ges. quæ ratio depromitur ex Accursio hic. scholio materno, dicente lac modicam impensam esse, & ob hanc causam matrem repetere non posse argumento.l.omnino. ff. de impensis in rebus dotali.factis.l.in rebus.§. sed & id quod.ff. commoda. l. vtrum. ff. de donat. inter vir. & vxor. hanc sententiā approbant Bar. & Alber.hic.

4 Filium autem trimo maiorem alere mater non tenetur sed pater.c.si. de conuer. in fide. quod omnes doctores suprapositi annotarunt. Hæc sententia plures captiones habet.

5 Primò huic sententiæ locus non est, si filius sit illigitimè procreatus, quē vterq; parens alere tenetur etiā maiorem trimo Abb. in.c. cū haberet. nu.9. sequitur Grego.scho.1.l.3.tit.19.p. 4. de eo qui duxit in matrimo. argumēto illius textus, quē multi sequuntur.quæ opinio vera est, eamq; defendim9 ab ijs, quæ ad uersus eam adducunt aliqui: vti posuim9 in.§.idē rescripsit.n.35.

Secundò hæc sententia locum non habet, si sit mater egena & pauper, quo casu filium trimo minorem alere non tenetur, ve docet dominus Couarruuias argumento. textus in. l. sed & si hæreditas. §.1. ff. ad exhibend. vers. ego autem arbitror. vbi actor tenetur alere seruum, quē possessor pascebat, quando seruus qui ex operis & artificio se exhibere solebat, cogitur vacare: ergò æqua lance mater pauper quæ ex opera sua se exhibeat, cum lactando filio vacet, aletur à patre filij, nisi malit pater filium educare, ac locum matri relinquere, vt ex sua

Aa 4 opera

opera se sustentare valeat, sequitur hanc opinionem Bart. hic & Baldus.l.alimenta.nume. 2.C.de nego.gestis.qui ait quòd mater paupercula reddit filium scholari, hoc enim indultum est egestati matris, quæ sibi sufficere non potest: sequitur Paulus ibi nume.3.quod iam olim Salmanticæ obseruatū est, huic sententiæ accedit Franc. Areti. l.alimenta. nume.2. C. de nego. gestis. Abb. in. c. cum haberet. nume. 8. de eo qui duxit in matrimoni.sequitur Salice. l. præses.C. de seruitu. & aqua. & ibi dominus Anton.Padilla nume. 14.huic opinioni accedit Bologni.consilio.8. idem Bald. l.nec filium.C.de patria potes.Ioann. de Neuizanis in Silua nupt.verbo non est nubendum. fol.97. Nemausensis in tractatu clausularum.pagina.944. dominus Couarruuias in dicto.§.6.numero.13.Gregorius scholio.la madre.in.l.3.titulo.19. part.4. quæ lex hanc opinionem confirmat illis verbis (empero si la madre fuesse tan pobre que no los pudiesse criar el padre es tenudo de darle lo que ouiere menester para criarlos) ex his apparet errasse Zazium in. l. maritum. ff.solut.matrimonio,qui ab hac opinione diuertit.

6 Tertiò huic sententiæ locus nō est,si mater filiū proprijs vberibus lactare non possit, quia lactaria non sit, hæc est sententia Azonis in summa. C. de patria potesta. idem placet Abb. c. cum haberet. numero. 8. & Paulo.l. alimenta. nume. 3. sequitur Gregori9 scholio.1.l.3. titulo.19.part.4. dominus Couarruuias dicto.§.6.nume.13. huius sententiæ ratio manifesta est, quia hic cessat causa, propter quam mater cogitur lactare filium, quia cum modica impensa lac filio præstat, quòd si ipsa lactare non possit, patris impensa à nutrice aletur.

7 Quartò hæc sententia locum non habet, si matrem non deceat ablactare filium ex consuetudine regionis vnde fuerit: veluti si illustris nobilisuè fœmina sit, quam filium ablactare non deceat. Azo in summa. C. de patria potesta. sequitur Bart. tractatu alimentorum. numero.9. Bonus decurtili. deno bilitate. 5. parte priuilegio. 38. & priuilegio.55. Ioann. de Neuizanis in Silua nuptia. lib. 3. verb. est nubendum. vers. stru-pator. folio. 96. idem Bart. l. 1. C.de mendican.vali.lib.10.Ioannes Luppus in.c.per vestras. notabili.3.§. 23.nume. 8. sequitur Bald. l.alimenta. nume.2. C. de nego.gestis,ibi Paulus Castren. nume. 3. & Aretin. numero. 21. Abb.in. c. cum haberet. nume. 8.idem Abb. in. c. fin. nume.4. de conuersi. infideli. Gregor. & dominus Couarruuias suprapositi. quæ sententia communiter recepta est, vt colligitur ex ijs, quos aggregat Tiraquellus de nobili-

nobilitate. c. 20. nume. 76. qui hos hominum mores damnat, existimatque etiam Reginæ dedecori esse nõ posse lactare filium, quod multis exemplis demonstrat, qua de re multa verba facit dominus Couarruuias dicto nume. 13.

8 Ipse huic sententiæ accederẽ, si tam impia mihi videretur, vt Tiraquello visa est. Id sane illepidum, ne dicam fatuum puto, existimare quempiam dedecus esse nobili matri lactare filium, quem nouem mensibus in abditissimis vteri recessibus proprio sanguine aluit. Sed licet dedecus matri non sit ablactare filium, tamen parentum cura nutricis lacte puerum nobilem ablactari quis damnabit vnquã, qui sanus sit? cum Reipublicæ intersit plures habere ciues. l. 1. ff. soluto matrimonio, maxime nobiles, quorum viribus & authoritate defendi protegique possit. l. 1. ff. de ventre inspici. nec possit Respublica ingenuis repleri ciuibus, si matrum vberibus liberi ablactarentur: cum venere abstinere matres debeant, quæ filios ablactant, ne concipiant, quod infantibus lactantibus multum obest. c. ad eius. 5. distinctione. tradit difuse Tiraquellus legibus connubiali. l. 15. nume. 139. hanc ob causam multarum gentium moribus introductum est, ne nobiles fœminæ filios ablactent, vt liberos suscipere possint, ablactabuntur eo casu infantes à nutricibus patris impensis vt Azo, cæterique annotarunt.

9 Quintò huic sententiæ locus non est, si filium trimo maiorem alat mater, quia repetere expensas à patre poterit, in hac specie loquitur paragraphus hic: vt annotant Bart. & Alber. idem Bart. in tractatu alimentorum. num. 9. Nemausensis in tractatu clausularum. pag. 941. Alex. l. alimenta. nume. 5. sed hæc decisio multis modis contrahitur.

10 Primò si mater sit diues, vir autem pauper, cogetur mater filios alere maiores trimo nec repeter impensas à patre argumẽto. l. si quis à liberis. §. vtru vers. ergò & matrem supra. & auth. si pater. C. diuor. facto. l. pen. ff. de liber. agnos. notat Accursius hic scholio necessariò. sequitur Alber. hic. Bart. in tractatu alimentorum, nu. 9. Abb. in. c. fin. de conuersi. infideli. nu. 4. Bart. nu. 1. Bald. nu. 3. Areti. & cæteri in. l. alimenta. C. de nego. gestis dominus Couarru. in. §. 6. nu. 13. & hanc opinionem omnes frequenter receptã attestatur dominus Ludouicus Molina de primogenijs Hispaniæ libr. 2. c. 15. nu. 3. & dñs Anto. Padi. in auth. res quæ. C. cõmunia delegat. nu. 60. idẽ scripsit Corasius in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarũ. nu. 112. pro hac recepta sentẽtia dñs Couarru. & dñs Anto. Padi. adducunt. l. 4. titulo. 19. part. 4.

11 Sed hæc. lex adduci pro hac senten

ſententia non debet, quia non agit de liberis alendis conſtante matrimonio, in qua ſpecie textus noſter loquitur, & l. penulti. ff. de liber. agnos. ſed tractat de filijs alendis ſoluto matrimonio, conſtituitq; apud quẽ liberi debeant educari, cuiusq; impenſis, multum q; hi caſus inter ſe diſcrepant, quia conſtante matrimonio nunquam mater alit filium, cum dotis fructus propter matrimonij onera, quæ ſuſtinere debet, maritus percipiat. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. dotis fructus. ff. eod. titulo. quam ob cauſam ſi pater ſit inops, ad auum pertinet nepotum educatio, quia mater inops cenſetur, quæ dotis fructus non percipit. l. pen. ff. de liber. agnos. niſi bona extra dotem mulier haberet, & pater abeſſet, qui dotis fructus conſumeret, poſſet in iſto caſu mulier à patre repetere, quod in alimenta filiorum impendit: in ſimili ſpecie loquitur textus iſte. & l. alimenta. C. de nego. geſt. l. Neſenius. ff. eod. titulo lex Regia loquitur in eo caſu, quo ſeparatum eſt matrimoniũ diuortio, tunc ſiquidem ali debent filij impenſis eius, qui ſeparationis cauſam præbuit. auth. vt liceat matri & auiæ. §. illud collatione. 8. vbi annotat Accurſius ſcholio alantur. q; ſi diuortio cauſam mater præſtiterit, filius trimo maior aletur penes patrem impenſis matris.

Accurſius Salicet.

idem Accurſius ſcholio materna. in. l. alimenta. C. de nego. geſt. idem Accurſius ſcholio matris in auth. ſi pater. C. diuortio facto. qui textus hanc ſententiam fulcit: ſequitur hanc opinionem Speculat. titulo qui filij ſint legit. nume. 2. ſequuntur Bart. nume. 1. in. l. alimenta. C. de nego. geſt. & ibi Paulus Caſtren. nume. 3. vbi Alexand. nume. 6. ait cum Accurſio tranſire doctores omnes excepto Saliceto, qui contrariam opinionem defendit, quia iure non cauetur vt mater cogatur alere filium, niſi in caſibus comprehenſis in. l. Neſenius. ff. de nego. geſt. quam opinionem ait Alexander fortè eſſe veriorem in puncto iuris, quia illa verba (ſi verò contra: tunc apud patrem matris locupletis expenſis) quæ poſita ſunt in auth. ſi pater. C. diuortio facto. ab Irnerio adiecta ſunt, non enim continentur in textu authentico-rum, à quo deſumpta eſt auth. ſi pater. ſententiam Accurſij ad uerſus eam, quam Salicetus defendit, atteſtatur crebrius doctores approbaſſe Boerius conſilio. 17. nume. 11. quæ iure Regio comprobata eſt. l. 3. titulo. 19. part. 4.

12 Vbi ſententia Saliceti improbatur, quæ ſecundum iuris ciuilis regulas ſtare non poteſt: quia licet iſte caſus non ſit lege comprehenſus, at ex iuris communis manifeſta ſententia decidi debet

debet argumento.l. nõ possuot. ff. de legibus: mulier enim dotem viro dat, vt onera sustineat matrimonij, idest vt se filiosq; alat & familiam, diuortio facto dos restituitur.l.diuortio.ff. solut. matrimonio, si diuortium fiat, cui causam mulier præstiterit, & dote restituta pater cogatur filios alere, mulier cum fructus dotis sibi quæreret, virum detrimento afficeret contra.l.nam hoc natura.ff.de condi.indebi.reportaretq; commodum ex sua malitia, quod q̃ legibus improbetur, nemo non nouit.c.intelleximus de iudicijs. vnde apparet verba illa quæ addita ab Irnerio fuere ex intentione & mente iuris ciuilis deprompta esse.

13 Si verò ille qui causam diuortio præstiterit, pauper sit, filij alentur penes alium ipsius impensis,liberat enim inopia alendi onere eum, qui causam præbuit diuortio, & alere tenebatur.auth.vt liceat matri & auiæ §.illud. collatione. 8. auth. si pater.C. diuortio facto.l.4. titulo. 19.part.4. vbi notat Gregorius scholio(fuesse pobre.

14 Secundò si mater sit diues, vir autem pauper, cogetur nedum filios alere, sed & filias dotare: quæ sententia ex eo apparet, quia mater filium alere tenetur, si pater sit inops argumēto. l.si quis à liberis.§. vtrum vers. ergò & matrē supra. auth. si pater. C. diuortio facto. tradimus supra: causa verò dotis æquiparatur causæ alimentorum, vt dicimus in. §.idē iudex ista lege. sed si pater inops sit, mater cogitur alere, ergò & dotare. hæc sententia elicitur ex. l. nec mater. C. de iure dot. vbi mater nõ cogitur dotare filiam, nisi ex magna & probabili causa, vel lege specialiter expressa, sed probabilis causa hæc est, quòd pater inops sit, vt mater dotare cogatur, ergò cogetur, nam hæc est causa specialiter lege expressa. quæ sententia inde colligitur, quòd mater alere filiam compellatur, si pater inops sit, ergò & dotare, cum ab alimentis ad dotem procedere liceat. hæc fuit sententia Iacobi Raue. in. l. nec mater. C. de iure dot. cui accedit Cynus ibi & Bald. Bart. auth. res quæ. C. commu.delegatis. num.4. hanc opinionem sequitur Iasi.l. 1. ff. soluto matrimonio, nume. 28. vbi Ripa, nume. 79. dicit crebrius receptam esse. cui omnes accedunt io. l.1. ff. soluto matrimonio, vt attestatur dominus Anto.Padilla auth.res quæ. numero . 60. vbi Curtius Iunior, nume.17.& nume.18. dicit communiter esse receptam. idem affirmat Cumanos in .l. à filia. ff. ad Trebell.Iasi. in.§.fuerat. nu. 115.insti.de actio. Gomez Arias in.l.15. Tauri. nume.11. Boerius decisione.129.qui plures doctores in vnū cõtulere huius opinionis asseclas,quã omnes probare

Cora-

Coraſius ait in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. numero.62. vbi pro viribus eam defendit ab Angeli impugnatione. huic opinioni accedit Gregor. ſcholio (a la madre) in.l.9. titulo. 11. part.4. ſic legem Regiam interpretandam exiſtimans, quæ dotare filiam non eſſe cogendam matrem conſtituit.

16 Tertiò mater hæretica filiam catholicam dotare cogitur Accurſius ſcholio.1.in.l.nec mater. C. de iure dot. idem Accurſius ſcholio paternum in.l. finali. C. de dotis promi. per text. in.l. cognouimus. C. de hæret. hanc ſententiam ſequuntur Cynus, Bald. Salicet. & reliqui ſcriptores ibi. ſequitur Angel. Iaſ. & Ioannes Lupus. quorum ſententiæ aſtipulatur dominus Anto. Padilla in auth. res quæ. C. com mu. delegat. nume.61. vbi hanc affirmat eſſe opinionē crebrius receptam, quam ſequitur Campeſius tractatu dotis.1. parte. q. 22. Bal. Noue. de dote. 6. parte priuilegio. 3. & priuilegio. 16. Gomez Arias in.l.15. Tauri.nu. 11. Coraſius in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptia. nume.61. Boærius conſilio.17. nume.11. hæc opinio iure Regio comprobata eſt. l.9. titulo.11. part.4. Hæc tamen ſententia nullo modo ſtare poteſt, cum hæreticorum bona ad fiſcum deuoluantur, ad quorum ſucceſsionem filij peruenire nō poſſunt. auth. Gazaros. C. de hæret. Sed hæc deciſio in filijs hæreticis locum habet, non in orthodoxis, quià ſi orthodoxi filij extarent ad illos hæreticorum parentum bona tranſibūt, quo ſenſu accipi debet auth. Gazaros. vti explicat Coraſius. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. nume. 62. qui opinionem hanc naturali æquitati conuenire exiſtimat, quià orthodoxis filijs lex vitam ſeruat. c. vergentis. ergò & alimenta. l. necare. ff. de liber. agnos. c. paſce. 86. diſtinctione. & filiabus dotem, quæ loco alimentorum eſt, vt Barto. ait in.l. final. ff. de his quibus vt indig. quæ opinio defenditur argumēto eorum, quæ de ſpuria tradunt doctores dicentes quòd ex eo, ꝙ pater eam alere teneatur. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniū. defluit, ꝙ & dotare teneatur, vt alibi traddimus. hæc Coraſius, quæ iam olim prædixerat. Ioann. Luppus decanus Segouienſis tractatu de hæret.q.19. quem ſequitur Ioann. Luppus in.c. per veſtras. de donat. inter vir. & vxor. not.3.§.23. num.15.

Hæc ſententia, quæ habet, ꝙ parentum hæreticorum bonis nō priuet filios orthodoxos textus in auth. Gazaros. de promitur ex auth. idem eſt de Neſtorianis. C. de hæreti. l.7. titulo.7. part. 6. quæ hos vocat ad ſucceſsionem parētum hæreticorū, arcet verò à ſucceſsione filios dumtaxat impios ac peruerſos, hoc etiā ſenſu accipi debet. l.2. titulo

tit.al.25.part.7. hæc autē omnia correcta sunt iure canonico per c.vergentis.de hæret. vbi bona hæreticorum ad fiscum deuoluuntur, eorumque successione priuantur filij orthodoxi, ita attestantur glo.in summa.23.q.7. sequuntur ibi Archidi. & Ioann. de Fano. Abb.in. c.1. de officio ordi.quem sequitur Ioann. Luppus dicto nu.15. Ripa.l.1.ff. soluto matrimonio nu. 79. Corasius dicto nu.62. Gregori9 scholio de sus frjos.l.2.titulo.26. par. 7. idem Gregori9 scholio catholicos in.l.7.titulo.7.part.6. pluresque, quos aggregat dominus episcopus in institu. catholicis. c.9.nu.1.&.c.29.nu.8.

16 Qui sententiam Corasij damnat existimantis, doris filiabus orthodoxis deberi. sed hæc effatus non est Corasius, qui dixit æquum esse vt orthodoxis filijs alimenta, filiabus dotes conseruarentur, huius æquitatis alij authores fuere, quibus accedit Ioann. Luppus Segouiensis, & Palacios rubios supra. Bartolomeus Miranda in summa conciliorum. c. 59. concilij quarti Toletani, quorum piam æquitatem refellunt verba aperta.c. vergentis. ac multis argumentis rationibusque frangunt.cuius textus decisioni locus erit tam in foro canonico, quam in foro sæculari: agit quippè de impietate in Deum quia res spiritualis est, teterrimumque crimen, ac peccatum, in terrritorio sæcular

Papa potest constituere, pertinet enim crimen hoc ad ecclesiasticum iudicem. c. vt inquisitionis.§.prohibemus. de hæret. lib.6. notat Abb. c.1. de officio ordi.sequitur Ioann.Luppus dicto.§.23.nu.15. vnde cum Summus Pontifex circa spiritualia iudex sit supremus, & Reges omnes diuina lege ei parere teneantur.c.nouit. de iudicijs quā uis in laicos intacta integraque sit Regum potestas. c. nouit. si causa spiritualis sit, de qua agitur, Summi Pontificis cognitio erit. c. finali de foro compet. libro.6.

17 Hinc doctores dicunt iuramentum, aut spiritualem causam addere forum foro. Bald. auth.sacramenta puberum. colun.2.C. si aduersus vend. sequitur Corasius in .l. admonendi in præludijs. nume.26. ff. de iure iur.

Aduersus Corasiū. & Ioan. Lup.Seg.

18 Hinc fit, vt si laicus impius sit in Deum ab ecclesiastico iudice coerceri possit ratione criminis, nec dubium est puniendum esse nō solum pænis à Maximo Pontifice cōstitutis.c.vergentis. de hæret. c. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. sed si leges ab ipso principe sæculari conditæ sunt, aliter quod iure canonico non constituatur, leges obseruari debent in causis hæreticorū.c.1.distinctiōe.10. c. vt inquisitionis.in principio. de hæret. lib.6. quia lex Regia puniēs hæreticum grauiori pæna, quam

quàm canonum decretis puniatur, seruanda est, quamuis princeps sæcularis iudex non sic nec constituere potest in causa hæreseos, c. vt inquisitionis. in principio. 19 Bene tamen potest, pœnæ constitutæ à Romano Pontifice contra hæreticos pœnam addere. glo. tolli. clem. ne Romani. de electione. quæ crebrius recepta est teste domino Couarru. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c. 6. in principio. nu. 17. & Gomesio in c. 2. §. statuto. nu. 16. 17. & 18. de rescrip. lib. 6. dominus Ludo. Moli. lib. 20 2. c. 16. nu. 11. Vnde leges Regiæ quæ grauioribus pœnis infidos impiosque in Deum homines afficiunt obseruari debent, quas Papa abrogare nō poterit, quia aliter non constituunt quam ius canonicum. Ipseque Rex sæcularis in laicos potestatē habet ab ipso Deo. auth. quomodo oporteat episcopos. in principio collatione. 1. De laicis autem persone ecclesiasticus iudex dijudicare non potest, nisi sæcularis iudex negligēs sit, aut causa quæ in iudicio disceptatur spiritualis. c. licet ex suscepto. c. ex tenore de foro compet. tradunt Anto. de Burgos in c. 1. de empt. & vend. nu. 12. Stephanus Aufredius tracta. de potestate ecclesiastica inter mere laicos. Firmianus tracta. de episcopis. 2. parte principali quarti libri.

21 Hinc colligitur quod si laicus ab inquisitoribus Apostolicis impius in Deum hæreticusque declaretur, non solum punietur pœnis à iure canonico constitutis, sed etiam illis quæ à iure ciuili introductæ sint, quod si Papa huic indulserit, pœnamque laxauerit, de illa pœna intelligetur, quæ à iure canonico est introducta, non de ea quæ à iure ciuili, quam licet expresse laxet, cum sit hæreticus sæcularis personæ principi subiecta, non poterit Papa in hac parte legem ciuilem abrogare, quæ bono publico introducta est. Vnde ille cui Papa indulsit pœnis à iure ciuili constitutis punietur argumento. c. nouit. de iudicijs. hæc scripsimus quæ pertinent ad hunc articulum vbi de hæretica matre agitur, quæ filiam orthodoxā dotare tenetur, non autem quod de potestate agamus, quam Summus Pontifex habet in laicos, hæc quippe quæ suo integros occupat libros, de qua dici potest, scriptus & intergo nec dum finitus Orestes: vt apparet ex Francisco Victoria in Mathei. c. fin. Rolando consilio. 88. lib. 1. domino Episcopo in instit. catholicis. c. 44. illustrissimo domino Couarru. regula peccatum. §. 9. nume. 5. Gregor. l. 1. titulo. 1. part. 2. latius in. l. 2. titulo. 13. part. 2. scholio magno.

22 Doctores autem, qui dicunt iure canonico abrogari leges ciuiles: quæ præcipiūt vt mater hæretica filiā dotaret orthodoxā, existi-

existimant hodie in praxim deduci non posse, quamuis in correctæ essent, quia hæreticorum bona ad fiscum deuoluuntur. c. vergentis de hæret. c. cum secundum illo titulo lib. 6. Ego quidē in Hispania & Sicilia vbi hæreticorum bona in fiscum transeunt eorum sententiam obtinere scio: in multis autem regionibus non obtinebit, vt in Germania & Gallia, vbi Regibus parent hæretici, sed coerceri nō possunt, neque de impio crimine puniri, in illis regionibus hæretica mater cogetur dotare filiā, in quibus hæretici non priuantur bonis, vel priuari non possunt, in illis autem in quibus priuantur, non erit locus legi ciuili, quæ opinio licet dubitationem non habeat, non fuit consultò relinquenda, cum facti species possit sæpè incidere.

23 Æqua lance mater Iudæa aut infidelis cogitur filiam catholicam dotare, vt argumento. l. cognouimus. C. de hæret. tradidit Bald. .l. nec mater. C. de iure dotium. sequitur Boerius consilio. 17. nume. 11. sed de hæretica matre ad iudæam nō licere procedere, & l. cognouimus. quæ de hæreticis agit, ad iudæos non trahi existimat Ioannes Iecirier tractatu de iure primo genio rum. lib. 1. q. 17. nume. 7. huius sententiæ ratio est manifesta, quia hæretici grauius peccant, quam iudæi, aut mahometani, cum melius sit viam domini nō cognoscere, quam cognoscere, & ab ea recedere. c. quidam. de Apostatis. colligitur hæc sententia ex Diuo Thoma. 2. 2. q. 10. articulo. 6. qui ait quòd in infidelitate consideratur comparatio eius ad fidem: vnde grauius peccat, qui susceptæ fidei aduersatur, sicut acrius peccat qui promissa non obseruat, quā qui non seruat, quod non promisit. hæc Ioannes Luppus in Rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 35. nume. 4. qui in nume. 2. scripsit matrem iudæam cogēdam esse dotare filiam orthodoxam, quæ opinio comprobata est. l. 9. titulo. 11. part. 4.

24 Quartò huic sententiæ locus non est, si mater in ea opinione fuerit, vt credat se alendi filij onere astrictam, & alat filium scholasticum, quia alimenta non poterit repetere, Nemausensis in tractatu clausularum pagina 944. argumento. l. cum is. §. si mulier. ff. de condi. indebi. l. 5. titulo. 14. part. 5.

25 Quia causa dotis & studij æqui parantur doctores. l. 1. ff. soluto matrimonio, sequitur Bal. Noue. de dote. 5. parte. priuilegio. 44. Rebuffus de priuileg. scholar. priuilegio. 174.

Hæc sententia vera est, quam fulcit. l. cum is. §. si mulier. cum de dote ad studij causam liceat procedere, valeatque argumentum vt Accursius ait scholio final. l. 1. ff. soluto matrimonio, argumento illius legis, quæ dotium causis

causis fauet, quia interest Reipublicæ vt mulieribus dotes cõ seruentur ad implendam liberis ciuitatem, æqua lance interest Reipublicæ studij causæ fauere, ad implendam viris sapientibus ciuitatem, vt Accursius ipse ait scholio fin. in. l. 1. C. de studijs liber. verbis Romæ. hanc sententiam quæ habet, quòd procedat argumentum de dote ad causam studij, approbant Bart. num. 31. Angel. nu. 25. Bal. nu. 8. Cumanus nu. 14. in dicta. l. 1. ff. soluto matrimonio, vbi Iason. nu. 51. hanc opinionem attestatur crebrius receptã esse, idem scripsit Ripa ibi nu. 140. qui multis argumẽtis rationibusq; à iure ductis demonstrat non procedere huiusmodi argumentum de causa dotis ad causam studij. Item ipse Ripa procedere argumentum pluribus demonstrat. Ego communia sequor, est quippẽ probabilior sententia, vt argumentum procedat.

Nota ratio.

26 Sed idem esse, si quis extraneo existimans se obligatum alimẽta dedisset, ex suprapositis colligitur, vt non possit alimenta repetere argumento. l. eum is. §. si. ff. de cond. indeb. cuius legis decisio vix defendi potest, dum Iulianus ait mulierem, quæ falsò existimans se astrictam dotandi onere, dotem dederit, nõ posse repetere, quia sublata falsa opinione relinquitur pietatis causa: ex hoc colligitur fauore piæ causæ introductum esse, vt solutum per errorem repeti nõ possit, & in hoc casu non habere locum. l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. cuius constitutionis æquitas naturalis est, cũ ille qui errat non consentiat. l. si per errorem. ff. de iur. omni. iud. sine consensu autem nemo obligatur. l. obligamur. ff. de actio. & oblig. vnde mulier quæ in facto errat, restituitur. l. error. ff. de iuris & facti igno. l. fi. C. eod. titulo. quare igitur non repetit, si errans dederit pietatis causa?

27 Mihi hæc videtur fuisse huius constitutionis ratio, quia qui dedit pietatis causa, acquirere existimatur, fauet enim animæ, quæ omnibus rebus præponitur. l. sancimus. §. fi. C. de sacrosanctis eccle. quærere autem etiam ille sibi potest, qui nec obligari, nec contrahere potest. l. is cui bonis ff. de verb. oblig. ergò & ille qui errat, sibi quæret, cum ad hoc non requiratur consensus dicta l. is cui bonis. vbi prodigus cui bonis interdictum est, non obligatur naturaliter, quod apparet, quia pro eo fideiussor interuenire non potest, qui tamẽ obligationi naturali accedere potest. l. fideiussor obligari. §. fideiussor accipi. ff. de fideiussor. vnde quia ipsi iureconsulti impij idolatræ pietate placare se Deũ credebât, & hoc modo noctem purgare, & animæ fauere, vt lege vetustiori docemur, cuius meminit Cicero. lib. 2. de legibus. pag. 5. (ast olla propter quæ datur

tur homini ascensus in cælum, mentem, virtutem, pietatem, fidem, earumq; laudum de lubra sunto.) illa quidem quæ piè gesta sunt æterna laude prosequebatur antiquitas, docet idem Cicero in oratione pro Plancio pagin.6.(an Minturnenses coloni, quòd Caium Marium ciuili errore atq; ex impijs manibus eripuerunt: quòd rectò receperunt: quòd fessum inedia fluctibusq; recrearunt: quòd viaticum congesserunt: quòd nauigium dederunt: quòd eum linquentem terram eam, quam servauerat, lacrimis votisq; omnibus persequuti sunt æterna in laude versantur.) vnde cũ quis pietatis causa dederit, repetere non poterit, quia animæ condonauit, pium sanctumq; opus retractari non debet.

28 Ex hoc colligitur veram esse sententiam Barr.l.1.§. competit.ff.si mulier vent. nomi. dicentis quòd si quis falsò existimans aliquem suum filium esse alimenta præbuerit, non repetet. sequitur Natta consilio.108. nu. 7. lib.1. sublata enim falsa opinione remanet causa pia de quo latius nos alibi scripsimus.

29 Quintò huic senten tiæ locus nõ est, si mater quæ filium exhibet, nõ protestetur se animo repetendi alimẽta præbere, quoca su repetere non poterit, quãdo nasse creditur, Accursi, hic scholio materno argumẽto.l. Nesennius.ff. de nego.gest. sequuntur Bar.& Alber.hic.idem Alber.l. Nesennius.ff.de nego.gest. vbi Bar.& alij.idem Alber.l.alimẽta.C.de nego.gestis.& ibi Bald. nume.1. Aretin.nume.1.& reliqui interpretes. sententia hæc crebrius recepta est, vt colligitur ex Carolo Ruino consilio. 145.nume.3.lib.4.

30 Hæc opinio obtinet quando filiũ nemo alere teneretur, cum patre orbatus esset filius, hoc casu mater pietate materna alere existimatur, vnde à filio non repetet, nisi sit protestata.Barr. hic.sed si pater viueret, qui alere filium tenetur, alimenta quæ filio mater præstiterit, repetet à patre, nec præsumitur materna pietate donasse, cum non donet filio, sed marito.Bart.hic. sequitur Paulus Castren.l. Nesennius.ff. nego.gestis. Bald. & reliqui.l. alimenta. C. de nego. gestis.quæ sententia crebrius recepta est, vt Natta ait consilio. 108.nu.7.lib.1.sequitur Soci.cõsilio.171.lib.2.Riminal.in princ. inst.quibus aliena.non licet.nu. 271.quòd si mater cum alit filiũ, protestetur se alimenta filio præbere, vt repetat ab ipso filio, cui præstat, non à patre, repetere non poterit ab ipso filio, quia pater erat gratis daturus alimẽta, Accursius scholio materna ind.l.alimẽta.C.de neg.gest.argumento.l.2.in fine.illius tituli. sequuntur Cynus Alex. & doctores ibi.Boerius consil.17.nu.8.

31 Item si mater teneatur filium

exhibere quamuis protestetur se alere ea voluntate, vt repetat a filio, non poterit repetere Bart. l. alimenta. C. de nego. gestis. huic sententiæ rationem adducit Bald. ibi. nume. fin. qui ait, quòd eam ob causam protestatio non prodest, quià legis præcepto mater tenetur alere, cumq; inuita cogatur, nil impedit, q; declaret se inuitam alere, sequitur Areti. ibi. nume. 2. Abb. in. c. 1. de infanti. expos. nu. 3. quæ sententia generaliter recepta est.

32 Ex his quæ hic tradimus, colligitur dubiæ ancipitisq; quæstionis enodatio, de qua consultus respondit Cynus in. l. alimenta. C. de nego. gestis. in fine. species facti hæc est, quidam filio filia q; superstitibus diem functus est, filiam dotauit, ad filium autem vi legis municipalis cætera bona deterun, tur, mater filiam, quià impubes esset, secum habuit, & aluit, vtrum à fratre possit alimenta repetere, quæstionis est, Cynus repetere posse ait, quià filius paterna bona habet, ergò alere sororem debet, quam pater alere tenebatur, quià cum sentiat commodum bonorum, sentire debet onus. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Item bona patris astricta sunt onere alendi liberos, ergò præstanda sunt alimenta ex bonis, ex quibus debentur, cùm is ad filium sint deuoluta. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. vnde defluit. q; præstita filiæ alimenta mater à filio repetet, qui patri hæres extitit, ita consultus respondit Cynus, sequitur Bald. in. l. alimenta. C. de nego. gestis. nume. 3. & ibi Paulus Castrensis. nume. 5. qui pro hac sententia adducit. l. qui filium. ff. vbi pupillus educari debeat: vbi generaliter definitur, quòd frater hæres patris alat sororem, sequitur Ancharr. in. c. cum haberet. nume. 11. de eo qui duxit in matrimonium. hanc sententiam perpetuò esse memoriæ cõmendandam scripsit Euerar, dus loco ab alimentis ad dotem. nume. 7. huic opinioni accedit Ioann. Imola in. l. Titia. §. Imperator. ff. de legatis. 2. Nemausensis in tractatu clausularum pagi. 943. Ruinus consilio. 94. nume. 10. lib. 5. Marcius decisione. 323. nume. 4. Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxor. not. 3. §. 20. nu. 4. Cassaneus in consuetudinibus Burgundiæ Rub. 7. §. 12. in verb. viuans. nume. 3. Baetius in tractatu de non meliorand. filiabus. c. 12. nu. 39.

33 Mihi imposita specie cõtraria opinio verior videtur, vt mater à filio hærede patris repetere alimenta non possit, quæ filiæ dedit, quam opinionem ad uersus Cynum defendit Bart. in §. item rescriptum. nu. 2. placuit hæc Ioanni Andreæ in Rub. de statu mona. in fi. hæc est tenẽda reste

teste Alex. in l. alimenta. nu. 11. neque huic sententiæ obstat. l. qui filium. ff. vbi pupillus educari debeat. vbi frater cogitur alere sororem, cui pater dotis nomine si in familia nubsisset, ducenta legauerat, hoc propterea sit, quia soror fructus rei legatæ nõ percipiebat, quia legatum dotis relictum est sub conditione, si nuberet in familia, vt explicat Romanus consilio. 134. sequitur Costa lib. 2. select. inter. c. 22. nu. 3. vnde cum soror indigeat, cogitur frater alere iure sanguinis. l. 1. §. sed non nullos. ff. de tutelis & rationibus distrahendis. Item partes Cyni nõ fulcit. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. vbi constituitur, quòd hæredes filij non cogantur patrem testatoris alere, hanc conclusionem contrahit lex, si pater demortui testatoris in summam egestatem deductus sit, quamuis is qui filium habet, à quo alatur, inopia laborare dicatur, auth. præterea. C. vnde vir & vxor. vbi mulier dicitur inopia laborare, quæ dilui teshabet filios, at summa inopia dicitur maxima egestas, qua nõ maior sit, quæ necessariò requiritur, vt alendi onere hæredes astringantur, dicto. §. item rescriptum. vbi Bart. notat nu. me. 3. illa tamen mulier quæ dotem habet, non potest existimari summa egestate premi: ergò in persona mulieris dotatæ locum non habet decisio. §. item rescriptum. si frater patris hæres dotem habentem sororem alere non cogitur, quià eam ob causam quòd hæres sit, non tenetur: iure autem sanguinis non tenetur, cum soror non sit egena, consequens est, vt si mater filiam aluerit à fratre repetere non posit.

Ratio legis.

34 Quæ opinio depromitur ex l. fin. in princi. ff. de doli except. vbi pater qui filiam exhibuit, non cogitur præstare vsuras dotis promissæ non numeratæ, tradit Bald. consilio. 474. incipi. post biennium. lib. 3. hinc dicit Craneta consilio. 189.

35 Quòd frater qui domi aluit sororem patre mortuo potest fructus legitimæ retinere, & cum alimentis compensare, sequitur Thomas Gramm. consilio. 146. in ciuilibus. Cephalius consilio. 85. nu. 1. & 2. huic opinioni fauet. l. si insulam. §. vsuras. ff. soluto matrimonio. l. si quis pro vxore. §. fin. ff. de donat. inter vir. & vxor.

36 Si autẽ filia laboraret inopia patre diem functo superstite matre atque paterno, quis alere teneatur mater filiam an auus nepotem, quæstionis est, & matrẽ teneri depromitur ex. l. si quia à liberis. §. 1. quæ ait, tem hanc descendere ex æquitate charitateque sanguinis, ergò alet mater, quæ filiæ est proximior sanguinis coniunctione.

37 Contrariam sententiam quæ habet, quòd auus paternus alere teneatur nepotem non ma-

ter, defendit Ruinus consil. 94. nu. 10. lib. 5. quæ sententia ex eo ostenditur, quòd paternus auus dotare neptem teneatur. l. dedit dotem. ff. de collat. dotis. l. si pater. C. de euictio. l. si. C. de dotis promi. mater autem non tenetur dotare filiam, nisi in subsidium. l. neq; mater. C. de iure dot. ergò auus paternus onere dotãdi neptes astrictus est prius quàm mater, tradit Baetius de non meliorandis filiabus. c. 7. nu. 16. si prior causa est aui paterni in dotãda nepte, pari ratione erit prior in alenda, cum de dotis causa ad causam alimentorum liceat procedere, vt alibi posui mus.

38 Tertiò hanc opinionem fulcit. l. pe. ff. de liber. agnos. vbi pater cogitur filios alere, non mater, quamuis vterq; æquali gradu filio coniungatur, qua lege ostenditur alendi onus non defluere ex iure succedendi, cum pater & mater æquè filio succedant, alere autem pater teneatur non mater.

39 Ego huic sententiæ accedo, quòd sciam onus alẽdi liberos quãuis à iure naturæ fit, quo iure potior est causa matris in alendo filio, quàm aui paterni in alendo nepote, in hoc tamen articulo ius naturale contrahitur ratione à natura ducta, constitutum q; est iure ciuili ne matri oneri sit filius, sed auo paterno iure patriæ potestatis, cum nepos in aui sit potestate. l. liberum. ff. de adoptionibus. §. t. insti. quibus modis ius patriæ potesta. soluitur. l. 1. titulo. 18. part. 4. vsusfructus autem eorum, quæ filius quærit, si castrensia non sint, auo quæritur iure patriæ potestatis. l. cũ oportet. l. fin. in principio. C. de bonis quæ liber. tex. in principio insti. per quas personas nobis acquir. vbi notat Riminaldus nu. 1. vnde secundum naturæ regulas auus qui sentit commodum, quia ei nepos quærit, sentiet incommodum, vt alat, nec cogetur mater alere, cui filius non quærit. l. secundum naturam. ff. de reg. iur.

Quæstio frequens

40 Hæc autem sententia locum non habet iure Regio, quo iure filius qui matrimonium contraxit ecclesiæq; benedictionibus decoratus est, patris liberatur potestate. l. 47. Tauri. vnde filij ab eo progeniti in aui non sunt potestate, mortuoq; patre liberi sunt in. §. t. inst. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur. l. 1. titulo. 18. part. 4. cum nepotes auo non quærant vsumfructum, cessat causa, ob quam auus alere cogebatur: ergò cessabit & ipsa alimentorum præstatio, alet q; mater, cuius causa præcipua est in successione filij. auth. defuncto. C. ad Tertyllia. Item alet mater, quæ arctiori sanguinis nexu filio cohæret, quam auus. l. si quis à liberis in principio.

41 Sed in proposito quæri solet, si filius in primogenium succe-

dat

data à maioribus relictum, eius quòd fructus percipiat, quos pater percipiebat, superstites quòd sint mater dives & filius inops, quis nam alere teneatur mater an frater. hæc quæstio dirimenda est ex iis, quæ tradidit Cynus in dicta.l.alimenta.q.final. C.nego.gestis. qui ait fratrem in hac specie alimenta præstare debere, non matrem. hanc sententiam seruari in Regia chancellaria attestatur Xuarez in.l. quoniam in prioribus. C. de in officioso testa. limitatione. 2. legis Regiæ.nu.9.&.10.quem pro hac parte adduxit Anton. Gomez in.l.40. Tauri.nu.75.qui incautè sanè, (sua pace dixerim), retulit Xuarez cum deproposita quæstione ille non agat, sed id tractat, an frater, qui in maiorum primogenium successit, cogi possit fratribus alimenta præstare, & sorores dotare, & cogi posse neruosè defendit, & praxi hoc receptum esse attestatur, ita declarant dominus Ludouico Molina de Hispa. primogen.lib.2.c.15.num.58. quæ longè distant ab illa quæstione, de qua Cynus egit.

42 Vnde sententiam opinioni Cyni aduersantem, vt in proposito mater dives alendi filii onere astricta sit, non frater, defendit Bart. in. §. item rescriptum. nu.2.cui accedit Anto. Gomez. l.40. Tauri. nu.75. multique approbant suprapositi. ipse tamen Antonius Gomesius vir ingeniosus sed minus diligens pro hac sententia adducit futiles, inanes que rationes, malè que pro contraria sententia, aduocauit Cynum, qui loquitur in fratre hærede patris, qui eam ob causam quòd in bona patris successerit, cogitur fratres alere, sororesque dotare. sed Antonius agit de fratre, qui in maiorum primogenium successit, non autem in libera patris bona nullo fideicōmissi onere astricta. hinc apparet quanto interuallo distet quæstio ea, de qua Cynus agit, ab illa de qua Antonius, cum filium in maiorum primogeniū non succedat iure hæredi tario, id est tamque hæres patris.

43 Ego quæstionem hanc distinctione enodādam esse arbitror, quibusdāque conclusionibus pro positis definiendam. Prima conclusio: frater patris hæres non cogitur eam ob causam quòd sit hæres, fratrem alere, cui mater dives est. hæc est sententia Bart. §. item rescriptum. nu. 2. quæ opinioni Cyni opposita est. argumento. §. item rescriptum. vbi apparet actionem nutriendi subsidiariam esse, & tum demū aduersus hæredes dari quādo ille, qui ali debet, in summa est egestate, non aliter, in summa autem egestate eo tempore quis esse dicitur, quo hominem non habet, qui ei alimēta subministrare teneatur, vti Bart. ibi scripsit. quia ea est summa egestas, quæ maxima est, id est qua nulla

Noua resolutio.

nulla est maior. Paulus decitadi nis de iure pat. 6. parte. q. 2. articulo. 4. sequitur Lambert. de iure pat. lib. 3. q. 3. principali articulo. 3. nu. 1. sed in proposita specie mater tenetur filio egeno cõsulere, alimentaq; præstare. l. si quis à liberis. §. Vtrum: ergò frater qui à fratre hærede alimenta poscit, non est in summa egestate, cum matrem habeat diuitem: vnde sit vt frater patris hæres alere non teneatur, quamuis Cynus eiusq; asseclæ contrariam sententiam defendant.

44 Secunda conclusio, frater cui mater diues est, non potest alimenta à fratre petere iure sanguinis, quià exhibendi filij onus ad matrem spectat, hæc conclusio fulcitur ex sententia Vlpiani in. l. si quis à liberis. §. vtrum vbi ait matrem cogendam esse filiũ exhibere, si pater auus pro auusq; paternus superstites nõ sint, vel alimenta liberis suppeditare non valeant. de fratre autem non agit ibi Vlpianus, qua si matris causa in hac specie præcipua sit.

45 Secundò hæc conclusio ea ratione commendatur, q; fortiori iure mater alẽdi onere astringatur, quam frater, quæ sententia inde deducitur, q; mater naturali instigatione filium educat. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. l. fin. §. filijs. C. de bonis quæ liber. legem illam pro hac parte notat Bald. in dicta. l. fin. §. ipsum, idem Bald. in. l. Nesennius. nu. 2. ff. de negotijs gestis. Iass. in auth. quod locum. nu. 8. C. de collatio. Oroscius in. l. si arrogator. nume. 41. ff. de adoptio. est enim iuris naturalis liberorum educatio, vt scripsimus in. §. parens: frater autem alit fratrem non naturæ instinctu, sed vi & præcepto legis ciuilis. l. qui filium. ff. vbi pupi. educa. debe. l. cum plures. §. fin. ff. de adminis. tuto. notat Bald. in. l. filiæ cuius. nume. 3. C. fami. hærcis. harum legum argumento hæc opinio communiter approbata est, vt attestatur Oroscius in. l. 1. §. ius naturale. nu. 22. ff. de iust. & iure. obligatio autem naturalis ciuili obligatione fortior est. l. eas obligationes ff. de capi. dimi. §. sed naturalia. insti. de iure. ergò vinculo fortiori alendi filij mater astringitur q; frater.

46 Tertiò hanc opinionem fulcit ratio amoris materni, quo mater filium prosequitur, eoq; nullus ardentior. l. final. C. de curat. furi. l. isti quidem. ff. quod metus causa. in ibiq; interpretes annotarunt. quæ leges cum in patre loquantur ad matrem trahi debent, quæ vehementius filios amat, quam pater: tradunt Marcus Mantua sing. 419. Hieroni. Gratus consilio. 83. nume. 12. lib. 2. quamuis patris & matris impar sit in liberos potestas, æqualis tamen pietas est. l. furiosæ. ff. de curat. furi. cuius legis argumento in hac sen-

tentia fuit Ioannes Oroscius in l. vt vim. nume. 9. ff. de iusti. & iure. frater autem frigidius fratrem amat quam mater, quin imo & odit sæpe vt Romuli Remiq; exemplo apparet. Lucan9 Pharsaliæ lib. 1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Ouidius. lib. 1. Metamorpho.

Quum lanient mundum, tanta est discordia fratrum.

Subditq; idem Naso.

Viuitur ex rapto non hospes ab hospite tutus:
Nec socer à genero: fratrum quoq; gratia rara est.

Tradit Tiraquel. tractatu de pœnis temper. causa. 22. num. 3. vbi multis exemplis ostendit rarò se inuicem fratres amasse, vt iure nostro affirmemus ardentius matrem amare filium, quam amet frater fratrem, quod multæ leges clamant, vt tradidit Parisius consilio. 22. nu. 63. lib. 3. nimirum ergò si in proposito affirmemus matrem alere filium debere, nõ fratrem, præcipuamq; matris esse causam.

47 Quartò hanc sententiã fulcit. auth. cessante. C. de legiti. hæred. vbi ad succesionẽ agnatorum cognatorumq; vocantur fratres cessante linea descendentis gradus & ascendentis: ergò in successione filij præcipua est causa matris, quæ fratris causæ præfertur, vnde consequens est, vt in alẽdo filio prior sit causa matris quam fratris: mater enim quæ commodum hæreditatis filij consequitur, sentire incommodum alendi filij debet. argumento. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. hac ratione innitens Ioannes de ligniano in hac fuit sententia in tractatu de amicitia. vers. hic insurgit. fo. 14. nu. 2.

48 Quintò huic opinioni fauet. l. iuris consultus in principio. ff. de gradibus. & in. §. primo gradu. iuncto textu in. §. secũdo gradu. insti. de gradibus: vbi ostẽditur arctiori vinculo necessitudinis secundum naturã matrem filio coniungi, quam frater fratri coniũgatur: quia dispari gradu sunt coniuncti, mater enim filio primo gradu proxima est, frater secundo gradu fratri proximus. quæ Paulus docet in. l. iuris consultus. illis verbis (idem faciendum est in transuersis gradibus. sic frater secundo gradu est, quoniam patris vel matris persona per quos coniungitur, prior numeratur:) hinc colligitur matrem iure sanguinis primo loco teneri filium exhibere, fratrem autem secundo. Hæc fuit sententia Alexan. in. l. alimenta. nu. 11. C. de nego. gest. cui accedit Ludoui. de Sardis. tracta. de legitimatiõe. §. de obligatione inter patrem & filium. nu. 4. quam opinionem, vt mater alere filium teneatur, nõ frater, crebrius receptam esse attestatur Ioan. Corasius in. l. qui liberos. nu. 114. ff. de ritu nupt.

49 Tertia conclusio: frater qui post patris mortem in primogenium maiorum succesit, nō cogitur inopi fratri, cui mater dives est, alimenta præstare, quæ sententia secura est, ac certa, cum in hac specie frater à fratre alimenta petat iure sanguinis, nō autem à fratre tanquam hærede patris: vnde prior est causa matris, quæ alere debet filium.

50 Sed in primogenium maiorū succedūt posteri iure sanguinis, non iure hæreditario vt iure cōsultus constituit. in l. vnum ex familia in princ. & in. §. si de falcidia & in. §. sed si fuodum. in fine ff. de legat. 2. vbi testator ab hærede fideicōmissum reliquit vni ex familia, quem hæres eligeret, ille cui fideicommissum restitutum est, nō habet causam ab eo, qui restituit, sed ab eo qui reliquit; vnde fit, vt ille qui restituit onus fideicommisso imponere non possit argumento. l. 3. ff. de interdictis. l. ab eo. C. de fideicōmissis. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgari. quæ iura pro hac parte adducit Peralta in Rub. ff. de

51 hæredi. institue. nu. 103. ea enim quæ de fideicommissis leges cōstituunt, ad primogeniorum seu maioratuū causam doctores nostri trahunt. dominus Couarru. in practicis quæstio. c. 37. post Oldradum consilio. 94. nu. 7. sequitur Bart. consilio. 11. num. 2. Præpo. in. c. ius naturale. 1. distinctione. Ioan. Cerier. de primoge. lib. 1. q. 2. Parisius consilio. 72. nu. 80. lib. 4. Tiraquellus de iure primoge. q. 1. nu. 14. idem dominus Couarru. lib. 1. varia. resolut. c. 15. nu. 14. Oroscius in. l. de quibus. ff. de legibus. nu. 69. Gregorius scholio. 1. in. l. 2. titulo. 15. part. 2. sed maioratum nō idem esse quod primogenium in multisque differre docet dominus Iacobus Septimancensis in institutio. catholicis. c. 9. nu. 125. dominus Ludo. Molina lib. 1. c. 1. nu. 16. &. c. 14. nu. 15. &. c. 15. nu. 8 c. 12. nu. 12. nostri tamen de primogeniorum causa ad maioratus causam procedunt, iidem pari ratione de fideicōmisso ad maioratum procedere fas esse putāt, vnde in maioratum auitum succedere nepotes iure sanguinis, non autem iure hæreditario existimant, vt scripsit Antonius in. l. 40. Tauri. num. 72. qui pro hac sententia adduxit Bart. Alber. aliosque exteros doctores: qui nihil minus tractant quam hoc de quo agit Antonius. sed ante Antonium scripserat illustrissimus dominus Couarru. in Rub. de testamentis. 2. parte. nu. 26. idem dominus Couarru. in practicis quæstio. c. 13. nu. 6. &. c. 38. nu. 2. in fine. & in nu. 4. vers. secundò contra glossam. Gregorius scholio. sus deudas. in. l. 4. titulo. 15. part. 2. dominus Antonius Padilla. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. nu. 17. ff. de lagat. 2. Peralta in Rub. ff. de hæred. insti. nu. 115. hanc sententiam cōmunem esse apparet ex iis, quæ

scripsit

ſcripſit ipſe Peralta. l.3.§.qui fi-
deicommiſſum nu.100. ff. de hæ
red.inſti.

52 Sed frater non cogitur alimẽ
ta fratri præſtare iure ſangui-
nis,ſi mater diues ſuperſit, vt ſu-
pra ſcripſimus:ergò apertè con
ſequitur,q frater qui in maiora
tum auitum ſucceſsit,non com-
pelletur alere fratrem,qui diui-
tem matrem habet.hanc ſenten
tiam in propoſita ſpecie ſequuꝰ
eſt dominꝰ Ludouicus Molina
de primogenijs Hiſpaniæ.lib.2.
c.15.nu.68.& Gregorius in.l.36.
titulo.12. part.5. qui in hac ſpe-
cie exiſtimat obtinere opinio-
nem Bart.in.§. item reſcriptum
nu.2.poſt Ioã. And. quem refert
Alexan.in.l.alimenta. C. de ne-
go. geſtis.

53 Ex hac cõcluſione deducitur
q mortuo fratre qui in auitum
maioratum ſucceſsit, filius non
cogetur alere patruum,cum fra
ter fratrem alat iure ſanguinis,
ergò obligatio qua frater aſtrin
gitur perſonam non eggredie-
tur, de qua re multa ſcripſimus.
§.idem reſcripſit.Quæ contrahi
limitariq; debent, ſi auitus ma-
ioratus ſit dignitas, vt ducatus,
marchia,comitatus,quo caſu ſo
brinus fortè cogetur alere pa-
truũ, ne mẽdicet in opprobriũ
paternæ dignitatis, vt tradidit
Fabianꝰ in auth.nouiſsima. nu.
73.C.de inofficio.teſta.cuius ſẽo
tentiæ non accedo,quia non de
bet quiſpiam cogi alimẽta præ-
ſtare, qui præſtandorum onere
non eſt vllo iure aſtrictus, vt in
propoſito:ne autem patruis im-
placabilis eſſe videar, in hac Fa
biani opinione quid definien-
dum ſit, alijs dijudicandum re-
linquo.

54 Quarta concluſio. Frater ſuc
cedens in primogenium recens
conditum, quod authoritate le-
gis conſtituere cuilibet permiſ-
ſum eſt ex quinta tertiaq; patri-
monij parte.l.27.Tauri.vbi an-
notat Ioann.Luppus nu.77.qui
ait legem illam menti eſſe tenen
dam, adducit eam pro hac par-
te Segura in.l. vnum ex familia.
ff.de legat.2.col.14.idem recep-
tum erat.l.9.titulo.5.lib.3.fori.
annotat Xuarez. l.quoniam in
prioribus.2.præmiſſo illius le-
gis Regiæ.nu.5.verſ.& nota pri
mò.frater nõ tenetur fratres ale
re, quibus legitima relicta eſt,
propterea frater alendi onere
liber eſt.

55 Si primogenium fiat princi-
pis indulgẽtia ac beneficio, per
cumq; liceat patri vniuerſas fa-
cultates ſuas vinculo primoge-
nij aſtringere, non aliter primo
genium componet, q ſi relique
rit cæteris filijs alimẽta,quibus
nec pater nec princeps ipſe pri
uare eos poteſt,cum ſint iure na
turæ debita.l.1.ff.de ſuſt.& iure.
hoc argumento adductus in hac
ſententia fuit Ioann. And. in.c.
ſine culpa. de reg. iur. lib. 6. in
mercurialibus.ſequitur Abb.in
c.licet.de voto.nu.10.Ripa. in.l.
in quartã.ff.ad legẽ falci.nu.133.

55 Qui ait condito primogenio patrem reliquis filijs aliquid debere relinquere, quod in locum legitimæ ſubſtituatur, quodGallico ſermone vocatur apanagiũ a panc. idem ait ipſe Ripa lib. 1. Reſpõſorum. c. 1. nu. 13. & nu. 17. multi hanc ſententiam ſequuntur quos aggregat Tiraquell. in tractatu primogeniorum. q. 4. nu. 33. & in q. 5. nu. 4. Molinæus in conſuetudinibus Pariſienſibus titulo. 15. §. 8. gloſa. 3. nu. 14. Antonius in l. 40. Tauri. nu. 57. qui plura congerit. Cum princeps quantitatem alimentorum, quæ filijs præſtanda ſunt, ſtatuat, ac moderetur, ea quæ pater relinquat, non cogetur frater cui primogenium pater dedit, alimenta ſubminiſtrare.

57 Ea autem quãtitas, quam alimentorum nomine filijs relinquere pater debet, minor erit quàm legitima Mencha. de vltimis voluntа. lib. 3. de ſucceſsio. creatione. c. 21. nu. 136. quam ſententiam eſſe veram puto iure Regio, quo aucta eſt filiorum legitima. iure autem communi ſi tres erant liberi aut pauciores, triẽs ſubſtantiæ paternæ debebatur, ſi plures ſemis. auth. nouiſsima. C. de inoffici. teſta. quo iure ipſe exiſtimarem non minorem portionẽ ipſa legitima eſſe relinquẽdam filijs in alimenta: vt tradidit Decius conſilio. 180. idem Decius conſilio. 181. nu. 5.

58 Quòd ſi pater cæteris filijs alimenta non reliquerit, nec reſcripto principis, quo data eſt patri poteſtas primogenij condendi, quantitas alimentorum quæ filijs relinqui debent, ſtatuta ſit, Hiſpani Regij ſenatores ex vniuerſo patrimonio tertiam quintamque depromunt, primogenitoque tradunt iure primogenij, quod reliquum eſt nomine legitimæ filijs condonant, cuius quidem tamen partis legitimæ detrahitur tertia pars, quam ad primogenitum deferunt iure primogenij, ſecundum antiquum curiæ ſtillum, qui vſu forenſi iam diu receptus eſt.

59 Apud italos autem frater ad quem iure primogenituræ bona patris deuoluuntur, cogitur reliquis fratribus vitam & militiam præſtare, vitam illi dicunt alimenta. Decius. l. de alimentis nu. 4. C. de tranſactio. militiam autem dicunt alimenta militedigna, quaſi alimenta larga & nobilia, quæ vt decernantur pater nam ſubſtantiam hoc modo diuidunt: ſemis primogenito defertur, reliquum in tres partes ſcinditur: duas primogenitus capit, tertiã fratres, quæ pars dicitur vita & militia teſte Mathæo de afflictis in c. imperialis. §. præterea ducatus. nu. 60. de prohibita feudi aliena. per Federi. quòd ſi pater alimenta filijs non relinquat, nec principis reſcripto certa quantitas cõtineatur, quæ alimentorum nomine præſtanda eſt, frater cogetur alere fratres, quia ſuccedit in obligationem

tionem patris, vt plures suprapositi tradidere, & Martin⁹laudensis in tractatu de primogenitura col. 7. vers. vltimò quæro sequitur And. Tiraquel. in tractatu de iure primogeniorum. q. 4. nu. 35. Grego. scholio. muette de su padre. in. l. 36. titulo. 12. part. 5. qui hoc modo declarat ea, quæ scripsere de hac quæstione Cynus Paulus Castren. & alij in. l. alimenta. C. de nego. gestis.

60 Vltimò huius textus sententia locum nō habet, si mater aliquid materno affectu erogasset in filiam, quod sanè repetere nō potest, vti Vlpianus hic docet, annotat Accursius scholio materno. argumento. l. is qui. ff. de nego. gestis. approbant Bart. & Alber. hic. in dubio autem præsumitur mater alimēta filio præstitisse materno affectu. l. Nesennius. ff. de nego. gestis. cuius legis argumento in hac sententia fuit Abb. in. c. 1. nu. 3. de infanti. expo. quià coniunctus quod dat coniuncto, censetur donare, vt posuimus in. §. si mater. quæ obtinent in causa alimentorū. cum fauorabilis sit hæc causa & pia, vt scripsimus in. §. vtrum. vnde si præstita sint alimenta à cōiuncto, non repetentur, exemplo dotis. l. cum post. ff. de adminis. tuto. l. cum ijs. §. si mulier. ff. de condi. indeb. qua de re multa scripsim⁹ in. §. vtrum. ex quibus apparet perperam opinionem oppositam defendisse Iacobum Mandelinum consilio. 12. nu. 8.

61 Vtrum autem hæc sententia locum habeat in vitrico, qui paterno affectu alit priuignos, vt ea quæ in alimenta erogauit repetere possit, quæri solet, propterea dubitatur, quià de fructibus dotis quā mater vitrico dedit, ali nō debent, vt scripsimus in. §. si quis ex his. de hac re est textus in. l. si paterno affectu. C. de nego. gestis. qua lege ostenditur vitricum non posse à priuignis repetere quod paterno affectu in eorum alimoniam erogauit. vbi Accursius scholio fin. vers. sed posset. scripsit vitricum posse repetere quod expensum est in alimenta priuignorum, si non appareat paterno affectu expendisse: in dubio autem animo donandi expendisse vitricus censetur, nisi apparuerit animo repetendi prodegisse, sic intentionē Accursij interpretati sunt Petrus & Cynus in. l. si paterno nu. 1. sequitur Francisc. Areti. in ibi. & Thomas grammaticus decisione. 103. nu. 27. Eguinarius Varo. in. l. Nensennius. ff. de nego. gestis.

Quæstio frequens

62 Bart. autē in. l. si paterno. videtur sentire, Accursij intentionē esse, vt in proposito vitricus si dubium sit, quo animo expenderit, ꝙ repetendi animo prodegisse intelligatur, non autem animo donandi, quod apprimè deducitur ex Accursio: quià distinguit an vitricus priuignorum sit vsus ministerio, an minus secundum decisionem. l. sed si vir ex lana,

lana.vers.fin. ff. de donat. inter vir.& vxor.vbi Pomponius ait, virū cibaria condicere nō posse quæ vxoris familiæ iumentis vir præstitit, quæ in vsu communi erant: quod autem maritus impendit incibarijs familiæ domesticæ aut venalitiæ vxoris, condicere poterit, ex ijs apertè colligitur eum qui alimoniam præbet illi, cuius vtitur ministerijs, eius intentionis esse, vt nolit repetere: contra si eius ministerijs non vtatur: vnde Accursij intētionem eam esse, vt in dubio vitricus, qui priuignos pauit donare non censeatur, quæ in alimonia impendit, interpretatus est Bald.l.si paterno.nu.3.C. de nego.gest.Paul. Castr. nu.1.Corneus. nu.1. Salice. in principio hanc interpretationem communiter doctores sequuti sunt teste Alexand. ibi nu.2.Fulgosio. nu. 2. sequuntur Corneus consilio. 265.nu.18.lib.1. Ruinus cōsilio. 94.nu.7.lib.5.

63 Hanc interpretationē ait Alexander deduci ex. l. si paterno illis verbis (paterno affectu) affectus enim significat idē quod affectio. Cicero.lib.1. de inuentione, & iterum lib.2. est enim, ait, animi, aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio. tradit Valla elegantiarum lib.4.c.78. propterea Areopagitæ negabant licere oratoribus affectus mouere, quibus indicū animi à veritatis luce sæpe numero abducerētur: vt ex Plinio tradidit Budæus in.l.fin.ff.de senatoribus. pagin. 280. sumitur enim hæc dictio (affectus) pro amore ac dilectione.l. precia rerum. ff. ad leg. fal. deduciturq; ex Plinio Iuniore.lib.3.epistola 10. hoc sensu accipi hæc dictio debet in.l. si paterno affectu impendit.ex quibus apparet affectum paternum efficere ne condicere possit quod priuignis in alimoniam erogauit, cum affectus hic sit quædam qualitas, vitrici enim rarò amāt priuignos, sicut & nouercæ.l.non est.ff. de inofficio. testa. qualitas autem, quæ vt actus valeat, desideratur, non præsumitur, sed probari debet.l.prætor ait.§. docere. ff. vi bonorum rapto, cuius legis argumento tradidit Cagnolus in.l. si quis maior. nu. 50.C. de transactio. Corsetus in singulari incipiēti.qualitas, affectus igitur paternus probari debet, quòd si nec probetur, quod impēsum sit condici poterit.

64 Affectus autem cum in animo consistat, approbabitur iure iurando eius, qui affectum dicitur habuisse, secundum theoricam Ioannis in. c. qui & diuinis. 22. q.2. sequitur Iass. l. admonendi. nu.255.ff.de iure iur. Abb.c.bonæ.2.nu.31. de postula. prælat. idem Abb. in. c. cum venissent. nu.7.de institu. Felinus. c. significasti.2.nu.13.de homicidio.idem Feli.c.2.nu.11.de constitu. Iass. l. cum quædam puella nu.12.ff.de iuris.omni.iud. Hippo.Rub. C. de pro-

de probatio. nu. 122. idē Hippo. in practica. §. diligenter. nu. 44. & iterum nu. 109. in hac sententia fuit idem Ioannes scholio non probatur in. c. proposuisti. 82. distinctione. idem Ioannes scholio. 2. in. c. intellectum. 34. q. 2. hæc opinio crebrius recepta est, vt scripsit Alfonsus Castro de lege pœnali lib. 2. c. 14. fol. 252. colu. 2.

65 Quæ sententia locum non habet, si contra eum qui iurare debet, sit iuris præsumptio. Bart. l. inter omnes. §. rectè. nu. 4. ff. de furtis. sequitur Felinus in. c. 2. de constitutio. nu. 13. vers. fallit primò. Ioan. Imola, Antonius & Felinus nu. 16. in. c. 1. de præsumptio. idem Felinus in. c. significasti. nu. 3. de homicidio. Decius in c. pastoralis. nu. 7. de exceptio. Tiraquell. in. l. si vnquam. C. de reuo. donat. in præfatione nu. 39. hanc opinionem fulcit. c. vidua. de regularibus.

66 In proposita specie præsumptio vitrico fauet, qui naturaliter paterno affectu non diligit priuignos, vnde ipse vitricus declarabit qua intētione pauit priuignos, vtrum donandi, an repetendi, nisi ex factis verbis vè vitrici donandi animo præstitisse probare priuigni possint, secundum theoricam Accursij scholio. 1. in. l. mutu. ff. de acquir. hæred. eiusdem Accursij scholio nuda. in. §. item extraneus. inst. de hæred. quali. & diffe.

Hinc apparet Cynum & doctores in. l. si paterno. non aptè scripsisse vitricum, qui inter rationes suas retulit priuignos debitores esse certæ quantitatis in alimenta erogatæ, intelligi animo repetendi erogasse: nō enim hoc sat est, vt probasse vitricus videatur animo repetendi impendisse. argumento. l. exemplo C. de probatio. sed priuigni ex verbis factis vè probare debēt vitricum animo donandi alimēta præstitisse, quæ priuigni si nō approbauerint, condicet vitricus, quod erogauit in alimenta priuignorum. quæ opinio iure cōmuni vera est, vt Gregorius annotat scholio. 1. in. l. fi. tit. 12. p. 5.

Aduersus Cynū & reliquos doctores.

67 Iure autem Regio affectu paterno intelligitur vitricus alimēta præstitisse, nisi ipse probauerit repetendi animo impendisse l. fin. titulo. 12. part. 5. propterea autem, quando paterno affectu vitricus præstat alimenta priuignis, intelligitur animo donandi præstitisse, quia eo casu cum dilectionis amorisque causa præstet, non potest sumi alia coniectura quam donationis, vti Cumanus ait consilio. 87. in fine. quòd si dubium sit, an affectu paterno erogauerit vitricus, intelligitur repetendi, non verò donādi intētione præstitisse, quia donare est perdere. l. filius familias ff. de donatio. nemo autem præsumitur difundere bona sua. l. cum de indebito. ff. probatio. quam legem pro hac parte adducit Decius in. l. cuius per errorem,

rem.ff.de reg.iur.Iaſſ.l.1.not.1. ff. decondi. indebi. quod indubio non præſumatur donatio, notat Alciat. in tracta. præſumptio. regula.1. præſumptione. 32. Caſſane.conſuetud.Burg. Rub. 11.nu.24.Hippo.ſing.57. dominus Couareu.lib.1. variarum. c. 7.nu. 4. vnde poſt Accurſium ſcholio eam, & Cynum ait Bal. in.l generaliter.nu.5. C. de non nume. pecu. quod in dubio potius præſumitur fatuitas, quam donatio. ſequitur Ioann. Oroſcius in.l.iuris gentium.§.ſed cum nulla.nu.6.ff.de pactis.hanc doctrinam quotidie verſari in palatijs atteſtatur Iaſſ.l. cum quid lectura.1.nu.19.ff. ſi cert pet. vitricus autem non cogitur vllo iure alere priuignos, ergò in dubio nō intelligitur donare alimenta, quæ priuignis præſtitit.huic ſententiæ hanc rationem reddidit Corneus cōſilio.257.nu.2.lib.1. Bart. Soci.conſilio.161.nu.3. lib. 2.qui nullum huius ſententiæ autorem retulit.

69 Id autē prætermittendum nō eſt: quod licet vitricus condicere poſsit, quod impendit in cibarijs priuignorum, miniſterijs tamen corū quibus vitricus vſus eſt, debent alimenta compenſari ex ſententia Accurſij. l. ſi paterno. ſequuntur Cynus, Bart. Bald.nu.3. Paul. nu.2. Salice. in princ.Fulgoſius.nu.1. Corneus, Alexand.nu.2.ibi, Speculat. titulo qui filij ſint legit. nume.28. Aret.in.l. ſi negocium. nu.2. C. de nego. geſtis. Corneus cōſilio 265.nu.18.hanc opinionem fulcit.l.in rebus.§.poſſunt.ff. commoda.quam legem pro hac parte adducunt Alber. Bart. Paul. & Fulgoſius ibi. hanc ſententiā ſequitur idem Alber.in.l. Nenſennius.nu.4.ff. de nego.geſtis. Faber & Angel.nu.3.in. §. pen. inſti. de hæred, quæ abinteſta. deffer. Bart. in.l.cum fundus.§. ſeruum tuum imprudens.nu.4. & ibi Purpu.nu.32.ff.ſi cert.pet. Angel.in.§.fin.nu.16.inſt.de ſocietate. Bald.l.fin. in fine. C. de collatio.idem Bald.in.l.filiæ cuius.nu.3.C.fami. hercis.Ang. in §.actionum.nu.28.inſt.de actio. Natta cōſilio.264. nu.4. Perez ſcholio.1. verſ. regulariter tamē in.l.a.titul.2.lib.1.ordi.huic opinioni fauet.l. ſed ſi vir ex lana. verſ.fin.ff.de donat.inter vir.& vxor. vbi alimenta miniſterijs compenſantur.idem conſtituiū eſt.l.cæterum.&.l.quod ſi artificem. ff.de rei vend.quæ ſententia iure Regio comprobata eſt. l.fin.titulo.12.part.5. illis verbis (Pero ſi el moço fueſſe tā grāde que ſe ſiruieſſe del maguee que faga afrentas áſsi como ſobredicho es non deue cobrar las deſpenſas que fiziere en gouernallo: ca guiſada coſa es que el ſeruicio del moço ſe deſcuente en las deſpenſas que ſon fechas en razon deſu perſona.)

70 Hæc ſententia obtinet in perſona tutoris & curatoris, qui alimēta quæ pupillis, aut adoleſcētibus

tibus præbuerint, repetere possunt, quià tutorio nomine tenetur alimenta præstare. l. cumplures. §. cũ tutor. ff. de administ. tutor. l. 3. §. tutor. ff. de suspect. tut. l. 2. tit. 7. lib. 3. fori. l. 16. tit. 6. p. 6. vnde hoc repetet, quià officium suum nemini debet esse damnosum. l. si quis ex alsignatis. ff. quemadmodum testa. aperi. hinc dicit. l. fin. C. de alimẽ. pupi. præs. quòd cautè tutor se habebit in gerenda re pupilli, si curauerit, vt prætor alimẽtorum modum statuat, indeq; fiet, vt euitet omnem cõtrouersiam, quòd si prætor non statuat, boni viri arbitratu alimenta decernentur argumento. l. 2. in principio & in §. 1. ff. vbi pupi. educa. debet. tradit Cumanus consilio. 87. vers. circa secundum. pupilli autem vel adolescentis ministerijs alimenta compensabũtur, hoc deprompitur ex intentione doctorum in. l. si paterno. Cumanꝰ cõsilio. 265. num. 18. lib. 1. Socy. in præcitato consilio. 161. Carolus Ruinus consilio. 94. nu. 7. lib. 5. Perez. l. 1. titulo. 2. lib 1. ordi. hãc opinionem fulcit. l. item si serui. vers. fin. ff. de ædili. edicto. l. in rebus. §. possunt. ff. commoda. cuius argumento in hac opinione fuit Bart. in. l. cum fundus. §. ser uum tuum. nu. 3. ff. si cert. pet. cui accedit Purpur. ibi. nu. 32. sequitur Marcus Anto. Natta consilio. 264. nu. 4. Bald. l. si constat nu. 4. C. de compensa. Emilianꝰ consilio. 146. nu. 18. hæc sentẽtia iure Regio approbata est. l. fin. in fine. titulo. 12. part. 5. *illis verbis.* (è lo que diximos en esta ley del padrastro entiendese tãbien de todos los otros omes que gouernaren ò que pensaren de los moços estraños è que recaudaren sus cosas) vbi Gregoriꝰ scholio fin. ait eam constitutionem loqui de extraneo qui paterno affectu res pupilli gerebat, alimentaq; subministrabat, quòd amicissimus esset patris pupilli, qui eodem affectu est, quo est vitricus. argumento. l. is qui. ff. de nego. gestis.

71 Ipse autem scio legis verba non tam latè patere, vt Gregorius ait, quià verba illa aplicari non debẽt aduerba in legis principio posita, quæ constituunt vitricum intelligi ea alimẽta, quæ priuigno præstitit affectu ac pietate paterna præstitisse: homo autem extraneus **qui alimenta alicui subministrat, repetendi intẽtione præstare intelligitur,** non donandi, **nisi donandi animo præstitisse apertè probatum** sit, qua de re actum fuit. l. 35. titulo. 12. part. 5. neq; erat, quare res eadem iterũ tractaretur, **quòdq;** hæc Gregorij **sententia** deprimi non possit **ex illa lege fin.** docent verba **legis** (que gouernaren ò que pensaren de los moços) dictio hæc que gouernaren ad tutores pertinet, tutores autem repetunt alimenta, quæ pupillis præstiterunt: cùm nomine tutorio hæc præstare intelligantur,

Aduersus Gregor.

tur, vt suprapo suimus: ergò de illis lex non agit. Mihi.l.si.loqui videtur de persona pupilli, cuius ministerijs vitur, cōstituitq; lex adolescentis ministerijs alimenta debere compensari, siue præbeat vitricus, siue quispiam alius.

72 Dubitandi in hoc articulo ca ratio est, quia alimentarius operas debet alteri Accursius in. l. sicut. ff. de operis libert. quia nō debet stare in domo tanquam corpus mortuum vt scripsit Bal. l. 1. C. delegatis. quæ maximè obtinent in persona priuigni, qui vitricum tanquam patrem debet venerari. Sali. in. l. iniquum. nu. 4. C. qui accusa. non possunt. ex quibus apparet adolescentis ministerijs vel operis non debere compensari alimēta. Hæc autem licet sic se habeant, iure tamen nostro statutum est ministerijs cōpensari debere alimenta. l. fin. titulo. 12. part. 5. quod iure cōsulti antea respōderāt, quia naturali ratione tenetur quisq; exhibere eum, cuius vtitur ministerio. l. sicut. ff. de operis libert. l. in rebus. ff. commodati. tradit

73 Thomas Gram. decisione. 107. nu. 27. vnde fit, vt alimenta priuigno pupillo vè præstita compēsentur ministerijs: erat etenim in hoc articulo vehemens vrgēs q; dubitādi ratio in persona tutoris, cui iure communi pro tutelæ ministerio salariū non præstabatur, sed tutoris munus gratuitū erat Accursius in. l. 1. & in l. in eos. ff. de tutellis. cui accessere interpretes. quòd si pecuniam accipiebat pro tutellæ ministerio extra ordinem puniebatur. §. sed si quis præsens inst. de suspectis tutor. licet ex causa tutori salarium iudex constitue ret Bart. l. 1. ff. māda. tradit Bactius tractatu de decima tutoris. c. 1. vnde defluit, quòd cū tutor tuendi pupilli personæ rebusq; gerendis operas suas impendisset, ipsius pupilli ministerijs vti posset, quibus alimenta compēsari non debent ratione naturali, argumento. l. nam hoc natura ff. de condi. inde bi. si enim tutor operas suas impendit rebus pupilli, quo pacto pupilli operis vi ce versa non vtetur, cum pupillus ad antidora obligatiōe astrictus sit, vnde operarum æstimationem repetere nō potest, quià in hac specie cessat operarum repetitio. l. si testamento. §. 1. ff. de fideicommissor. l. si nō sortem. §. libertus. ff. de condi. indebi. tradit Iaff. in. l. ex hoc iure. nu. 74. vers. tertiò fallit. ff. de iusti. & iure. sequitur Orosciu s ibi. nu. 51. Ioan. Corasius. l. frater à fratre. nu. 20. ff. de condi. indebi. Vnde ipse existimo in ea prouincia in quā pro tutellæ ministerio salarium constitutum nō est, pupilli operas cōpensari tutoris ipsius operis debere, at vbi salarium constitutum est, tutor vè tutellæ nomine de bonis pupilli aliquid percepturus esset ex prouinciæ consuetudine, alimenta pupillo præstita

præstita compensari pupilli mi nisterijs debent, in Italia tutor nobilis rerum mobilium fructꝰ sibi quærit. Paul. Cast. consi. 373. lib. 2. hinc deducitur, quod cum iure nostro pro tutellæ ministerio decimam fructuũ rerum pupilli tutor percipiat. l. 2. titul. 7. lib. 3. fori. ꝙ operis pupilli essent alimenta cõpensanda, vt consiliũ tutum est. l. fi. titu. 12. part. 5.

74 Quæ hoc statuit si eius ætatis sit puer vt eiꝰ operæ aliquæ sint, quia hoc casu quamuis vitricus protestatus sit se priuignũ alere: vt ipsum conueniat, alimenta ꝗ reputet, pueri ministerijs cõpensari alimenta debẽt, quam legẽ pro hac parte notat Gregorius

75 scholio. 1. Nec solũ pueri operis alimenta compensantur, sed & ipsi puero salarium præstatur Bal. consi. 257. lib. 3. quæ opinio defluxit ex sententia Specular. titu. qui filij sint legit. nu. 45. dicentis salariũ præstandum esse alimentario, qui aliorem altoris vẽ filios artem aliquam odocuit.

76 Sed in proposito quæri solet, quæ ætas in puero desideretur, vt eius operæ æstimationẽ accipiant. quæ res distinctione proposita definienda est, an agatur ꝙ alimẽta ministerijs pupilli cõ)(pensentur, an verò quòd & salarium constituatur, in quo distinguendum est, artifex sit puer, an verò minister, si artifex sit, salarium decernetur, quãuis impubes sit, argumento. l. vt iuris iurãdi. §. dabitur. ff. de operis libert. si verò minister, operæ pupilli æstimationem nõ recipient, sed operis tantum cõpensabuntur alimẽta. l. fi. §. in eum. ff. de liber. causa. quam legẽ erudite interpretatꝰ est Antoniꝰ Augustinꝰ libro singulari ad Modestinum pag. 289. & Forcatulus dialogo 53. vbi operarũ nomine nõ datur actio, nisi impubes artifex sit.

77 Hinc apparet impuberis operas æstimationem nõ recipere, quod ratione sit, quia ministeria minoris æstimari solent quàm operæ artificis. l. fi. ff. de operis seruorũ illis verbis (cum de operis serui artificis agitur, promodo restituẽdæ sunt, sed mediastini, secundum ministeriũ.) erant mediastini serui infimæ classis. l. item apud labeonem. §. prætor ait siquid factum. ff. de iniurijs. qui vilissima & sordidissima ministeria domi obibant, domum verrebant, purgamenta efferebant, congerebant ligna, & huiusmodi alia faciebant. teste Budæo in. l. 1. ff. nautæ caupo. stabu. ex eo mediastini dicti, ꝙ in media domo morenturomniũ obsequijs obnoxij, dictio ex græca & latina voce composita, vt tradit Alcia. lib. 1. prætermissorũ pag. 666. dicuntur enim & ij focarij, propterea ꝙ focũ curent Alex.

Tirßimeo lio.

78 ab Alexãd. lib. 3. genialium dierum. c. 25. ex quo colligitur vis ac intentio. l. si ea cõditione. C. de condi. insert. vbi focaria pro ancilla quæ foccum curat, & ministeria domus obijt, accipi de-

bet: quæ mediastina ancilla est. in quo sensu accipitur hæc dictio ab Vlpiano in.l.quæsitū.ff. de fundo instructo.nec est quòd interpretes anxiè laborēt in explicāda lege illa,existimantes dictionem(toccaria)alio sensu accipi nō posse quàm pro cōcubina: vt in.l.2. C. de donat. inter vir.& vxor.sic interpretati sunt Accursi9,Bal.Fulgosi9,Corne9. nu.2.in.l.si ea cōditione.C.decō di.infert.Costa in.l.cum tale.§.si arbitratu in ampliatiōe. 3.nu.5. ff.decondi.& demons.

79 Sed dictionem focariam pro vxore accipi in.l.si ea cōditione scribit Tiraque.in.l.10.cōnubia li glossæ primæ parte. 10. nu. 31. nulla autē alia ratione ait focariā vxorē dici, quā quòd ea principaliter focū viri seruare debeat.

Aduersus And. Tiraquell.

Sed hanc interpretationē ne mo sanus non refellet: nullibi enim vsurpatur focaria pro vxore Vlpianus.l.1.§.qui sint.ff.nautæ caupo. illis verbis (cæterum si quis opera mediastini fungitur,non cōtinetur,vt puta atrarij,& focarij, & his similes)pue ro artifici & mediastino salariū præstatur,quòd vilissima ministeria exequatur,reliquis impu-

80 beribus salariū non decernetur, artificis verò, & mediastini operæ post quintum ætatis annum æstimationē accipiunt.l.fi. vers. si minor. ff. de operis seruorum sed vtrum ex operæ alimenta æquent, boni viri arbitrio æstimandum est secūdum. Accursij doctrinam scholio.promodo in l.fin.ff. de operis seruo ū.quam sententiam approbat Corneus consil.265. nu.28. lib.1. ea enim quæ à iure definita nō sunt, iudicis arbitrio decidi debent.l.1.ff. de iure liber. tradit Bal.l.certū. nu.11. C.fami.hercis.hāc opinionē fulcit.l.stichus.§. sed prætor. ff. delegat.3.iure Regio post decimum annum pueri operæ æstimationē accipiunt.l.2.titulo.23. lib.4.fori. Perez.l.1.titu.2. lib.1. ordi. scholio.1. vers. regulariter tamē.quæ lex cum Regij fori sit, nō obtinet,nisi vbētium moribus receptam esse approbatum sit, vt post Rodericū Suarez tradidere Ioā.Orosci9 in.l.de quibus ff.delegibus.nu.40.& in nu.97. Auiles in.c.19.correctorū. scholio.guardar.nu.1.& nu.2. Perez in proœmio ordinamēti.q.7.idē Perez in.l.4. titu.4.lib.1. ordi.

81 Si impubes de cuius operis tractatur,pupillus sit, siue priuignus,operæ non æstimabuntur quāti locari potuissent: sed pro emolumento,quod ex operis tutor aut vitricus habuere,æstimatio fiet argumento.l. si nō fortē. §.libertus.ff. decōd. indebi. vbi operarum æstimatio fit pēsatis robore,ac ætate famuli, multis φ alijs: propterea nō æstimātur in hac specie operæ quanti locari potuissent,quià in tutoris, patrui aut vitrici obsequio impubes honestè esse potest,nō ita in exteri hominis.l.pe.ff.vbipupi. educari debe.hæc fuit sententia

Cumani

Cumani consilio.87.in fine. nec huic opinioni obstat.l.2.titu.23. lib.4.fori.quæ ait patrem,qui filiũ reuocat ab altore,eã ob causã ꝙ patre inscio expositus sit,red diturum altori quod impẽdit in cibarijs pueri vsꝗ ad decimum annum.Hinc apparet ante eam ætatẽ pueri operas æstimationẽ nõ capere:hoc enim introductũ est fauore altoris,qui expositum infantem piè educauit, & odio patris qui tãto tẽpore filium nõ quæsierit,cum verisimile non sit tam diu patrẽ ignoraſſe propriũ filium expositum fuiſſe.glo.in.c. quod dictis.16. distinct. qua de causa lex fori cõstituit, vt pater qui reuocat filiũ, altori reddat, quod in alimenta erogauit vsꝗ ad decẽnium. sic suppleri debẽt verba.l.4.titul.20.p.4. quæ ait, patrem expositi redditurũ altori quod impẽdit in cibarijs:reddet enim quod impensum est in cibarijs integro decennio, nisi propter Deum expositũ infantem educauerit,vt illa lege cautũ est, hoc tamen animo educaſſe indubio nõ intelligitur,vt anno tat Gregorius in.l.35.tit.12. p.5.

82 Item huic sententiæ nõ obstat. l.2.titulo.11.lib.8.ordi. quæ cõstituit pueros duodecim annis minores plectendos nõ eſſe,si vagi viuãt,ergò puerorum operæ ante duodecimũ annũ nullæ sunt, sed lex Regia pænã irrogat mẽdicantib9 validis: qua nõ astringuntur pueri ante duodecimum annũ,quia ante eam ætatem suæ ipsorũ operæ vix illis sufficiũt: qua de causa cõstitutũ est ne ante vigesimũ annũ quisquã ea pæna plectatur.l.6.tit.11.lib.8.ordi.

83 Supra scriptum axioma,quod habet,quòd pueri artificis operæ estimationẽ accipiunt,locum nõ habet, si operarũ æstimatio ab illo exigatur, qui artem edocuit, præbuitꝗ alimenta, dum edoctus est,vel petatur ab eo cuius expensis edoctus est. l.cæterum.ff.de rei.vendi.

84 Hoc loco id annotare licet,ꝙ in quo casu potest quis repetere, quod in alimenta erogauit,repetẽdi ius ad eius hæredes deuolui tur, quia ad eos actiuæ passiuæꝗ actiones trãseunt.l.1.C.si cert. pet.l.pacto succeſſoris.C.de pactis.quarum legũ argumento in hac opinione ac sententia stat Bar.Soci.consi.161.nu.3.lib.2.

85 Supra scriptum est tutorem teneri pupillum exhibere defructibus rerũ pupilli. Quæri tamẽ solet,an domi alere teneatur,an verò sat sit, quòd alat extra domum suã,nec poſsit eam ob causam decima priuari: & priuari decima non debere, proptereà quòd dominò alat pupillum,depromitur ex Paulo Castrẽsi cõsili.374.nu.2.lib.2.sequitur Cassaneus in cõsuetud.Burg. titulo des enfans.§. vestir & habiller. nu.8. Baetius de decima tutoris c.2.nu.84. atꝗ iterum. c.13.nu. 35. qui ait lege non caueri quòd tutor in domo sua teneatur educare pupillũ.quæstio hæc ex his,

Declaratur lex Regia.

quæ scribit Paulus dirimēda est, aut enim tutor denegat alimēta pupillo, nec illi consulit, & hac de causa decima, quam propter tutoriū munus cōsequitur exbonis pupilli, priuari debet, quia negando alimenta cēsetur necare, vt Paulus ait, argumēto l. necare. ff. de liber. agnos. quæ lex nihil huic opinioni fauet.

Falcitur sententia Paul. Castrensis.

Ipsa tamen sententia Pauli vera est, quæ iure optimo defendi potest, quā fulcit elegans textus in l. tutor quoq; §. tutor. ff. de suspectis tutor. vbi tutor punitur, qui denegat alimenta pupillo, quæ sententia sic accipiēda est, si per tutorem actum sit, ne pupillus alatur, quòd si per tutorē actum nō sit, quominus pupillo alimenta præstentur, non poterit decima priuari. argumēto. c. imputari. de reg. iuris. lib. 6.

86 Sed si tutor alimenta pupillo subministrauit, sed nō in domo tutoris, an ob hanc causam priuetur decima, quæri solet, & æstimationi in hac facti specie locū esse scripsit Paulus. Ipse autem in proposita specie existimo tutorem, qui in domo non aluit pupillū sed extra domum, priuari non posse decima, argumento. l. 1. ff. vbi pupi. educari debeat: vbi statuitur, quod prætor decernat quo in loco pupill9 sit educandus: igitur domi alere tutor nō tenetur, cum hoc pēdeat ex prætoris cognitiōe. huic opinioni fauet. l. 1. C. vbi pupi. educa, debe. vbi inter pupilli matrē & tutorem lis erat vbi pupillus educand9 esset. item iure Regio ea quæ ad tutoris pertinent munus, annumerantur in. l. 16. titul. 16. part. 6. vbi non est constitutū quòd tutor in domo sua pupillum exhibeat, quinimo ipso iure Regio desinitum est, vt iudex statuat quo in loco alēdus sit pupill9. l. 19. titulo. 16. part. 6. ergo apparet tutorem non astringi onere alēdi pupilli in domo sua.

87 Sed si testator legatum tutori reliquisset, vt domi pupillū educaret, legatum tutor perderet, si domi non aluisset. l. tutor petitus. §. quæ tutoribus. ff. de excusatio. tuto. idem constituendum est, si testator tutori ita legasset, vt pupillum haberet in filium, quia domi alere tenetur, quòd si extra domum alat, legatum perder. l. quidam cum filium in principio. ff. de verb. obligat. quam legem pro hac parte adducit Iacobus de Arenis ibi. & Bar. nu. 9. sequuntur Angel. Ioan. Imola & Fran. Aret. nu. 5. ibi. Carolus Ruinus consilio. 45. nu. 6. & nu. 8. lib. 2. idem Carolus Ruinus consilio. 81. nu. 1. lib. 2. qui in hoc casu locum habere ait. l. 3. ff. de alimen. & cibar. legat.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. parens.

EDVCATIO liberorũ an iuris sit naturæ vel cuius iuris sit traditur à nu.1. vsq; ad nu.14.

Pactum educatio an sit iuris naturalis traditur à nu.14. vsq; ad nu.19.

Legitima filiorum an sit iuris naturalis, & legitima parentum vt lege ciuili tolli nõ possit, nu.19. & .20.

Legitima filijs fortiori causa debetur à parentibus, quàm parentibus à filijs, sed piè constitutum est, vt parsit in iure successionis parentum & liberorum conditio, nu.21.

Legitima parentum & legitima filiorum æquiparantur, ita vt constitutum in legitima liberorum vt lcatum constitutum in legitima parentum, nu.22.

Legitima filiorum & legitima parentum æquiparantur in quantitate iure cõmuni, sed non iure Regio, nu.23.

Patri permissum est iure Regio vt extra quintam possit meliorare vnum ex descendentibus in tertia, eodem modo filijs permissum esse videtur vt extra tertiam possint vnum ex auis aut maioribus meliorare in altera tertia, latè quæstio hæc disputatur à nu. 24. vsq; ad nu.42. & .45.

Vnico filio non potest pater meliorationem facere: quia à semetipso nemini legari potest, nu.43.

Vnicum filium si quis habeat & ex eo nepotes, melioratio valebit, nu.44.

Pactum ne liceat parentes alere, seruari nõ debet propter reuerentiam, quæ parentibus est exhibenda, nu.46.

Alimentarius an inconsulto prætore paciscì possit de alimentis, nu.47.48.49.

Compromissum in arbitratorẽ rem fieri non potest super alimentis inconsulto prætore, nu.50.51.

Transactio inconsulto prætore facta super futuris alimẽtis non valet nisi adsit causa, nu.52.53.

Transactum si sit iam sunt anni decem super futuris alimentis an præsumatur interfuisse causa transigendi, traditur numero.54.

Alimentarij plures inter se transigere non possunt inconsulto prætore, nu.55.

Alimentarius cui sunt alimẽta relicta non potest incõsulto prætore eligere fundum ex quo alimenta capiat, nu.56.

Transigere non licet inconsulto prætore super legato annuo relicto in dotem, nu.57.

Seruus sine domini authoritate transigere non potest de alimẽtis, etiam si adsit prætoris authoritas, nu.58.

Alimentorum iuri inconsulto prætore renuntiare non licet aut ius istud vendere aut cedere, nu.59.

Vsufructuarius an possit ius vsusfructus vendere aut cedere ita quòd si cedat ad emptorem pertineat, nec deuoluatur ad dominum proprietatis, traditur latè à nu.60. vsq; ad.72.

Alimentorum legatum cedi in alium non potest, commoditas autem legati vendi potest prætore authore, nu.73.

Transigere licet de alimentis præteritis inconsulto

consulto prætore non autem de præsenti bus aut futuris, nu. 74. 75.

Alimenta si debeantur ex contractu alimē tarius super eis potest transigere inconsulto prætore, nu. 76. 77. 78.

Alimenta si minima sunt poterit alimentarius super eis transigere inconsulto prætore, nu. 79.

Transactio super futuris alimentis incōsulto prætore facta an valeat si iurata sit, nu. 80. 82. 111. 116. quia iuramento contractus firmatur de quo agitur, nume. 82. vsq; ad finem.

Renunciare non potest filius etiam cum iuramento iuri alimentorum futurorum, nume. 81.

Alimenta futura si non sint debita ex contractu sed ex testamento aut legis præcepto non potest quis renunciare etiam cum iuramento, nu. 83.

Iuramentum positum super contractu est accessorium, contractus verò est quid principale, nu. 84.

Iuramentum sortitur naturam contractus cui accedit: & an sortiatur naturam primæuam contractus an verò accidentalem, nu. 85. 86. 87. 88.

Contractus inualidus non firmatur iuramento vt crebrius receptum est, nu. 89.

Mandatum procuratoris quod dominus iurauit non reuocare potest reuocari, numero. 90. vsq; ad. 94.

Testamentum quod non reuocare testator iurauit potest reuocari, nu. 95. & 98.

Sepulturam qui elegit, & iurat se non variare aliam eligendo, aliam eligere non potest contra emissum ius iurandum, nec in electa sepeliri potest, nu. 96. 97.

Mandatum procuratori datum, aut testamentum quod iurauit quis non reuocare, si reuocet, an sit periurus traditur, numero. 99. 100. 101. 102.

Dotalem fundum si quis iuret se non alienaturum si interposito iuramento alienet, an valeat alienatio traditur, num. 103. vsq; ad nu. 110.

Noua interpretatio. c. sicut ex literis de spō salibus traditur, nu. 110.

Noua interpretatio. c. quamuis pactum de pact. lib. 6. traditum, nu. 118.

Iuramentum est personale & ad hæredes non transit obligatio, nu. 119.

Iuramentum qui emisit post quam seruauerit ius iurandum, poterit repetere quod soluit per conditionē sine causa, nu. 120.

PARENS QVAMVIS ALI A FILIO RATIONE NATVRALI DEBEAT: TAMEN AES ALIENUM EIUS NON ESSE COGĒDUM FILIUM EXOLUERE, RESCRIPTUM EST.

1

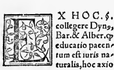

X HOC. §. collegere Dyn9, Bar.& Alber.q educatio paecntum est iuris naturalis, hoc axioma ex textu de promont supponentes educationē liberorū, ad cuius exēplar parentum educatio instituta est, iuris esse naturalis, hac de causa primò examinabim9 quo iure liberorū procreatio sit introducta: & iure naturæ parentes teneri liberos exhibere crebriori doctorū suffragio receptū est, argumento l.1.§. ius naturale.ff. de iust.& iure.§.1. in sti. de iure natu.c. ius naturale.1. distinctione. in hac sentētia fuere primi nominis interpretes, quam neruosè defendit antecessor ille venerandus Dynus in regula ingnorantia de reg.iuris.li. 6. huic sententiæ accessit Cynus in.l.sancimus.C. de nuptijs. Bar. hic in principio. Bal.l.1.§. ius naturale.ff. de iust.& iure.n.3. Paulus Cast. nu.12. Fortunius nu.8. nu.10.& nu.105. Bellamera in.c. ius autē nu.1. distinctione.1. Præpo.& reliqui doctores in.c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimoniū. Bar. in.l. non quemadmodum. nu.2.ff. de liber. agnos. Loriotus tractatu de cegulis iuris axiomate.84. Cassaneus consuet. Burg. titu. des enfans Rub. 6.§.& alimēter nu.6. Abb. in.c. fi. de cōsuetudine nu. 22. Antonius in.l.9. Tauri.nu.37. hāc opinionem cōmuniter approbatā esse attestatur illustrissimus dñs Couar. de matrimonio.2. parte, c.8.§.6.nu.4. quæ sentētia fulcitur.l.2. titulo.19. part.4. huic opinioni accessit ipse Cicero qui in libeo.1. officiorum in principio hæc scripsit. (principio generi animantium omni est à natura tributum, vt se vitam, corpusq; tueatur, declinetq; ea quæ ei nocitura videantur, quæq; sint ad viuendum necessaria, *inquirat*, & paeet, vt pastum, *vt latibula*, *vt alia eiusdem generis*. commune autem animantium omnium est coniunctionis appetitus procreandi causa, & cura quædam eorum, quæ procreata sunt.) huius sententiæ meminit Ioachimus in. §. ius naturale, inst. de iure natur.& ibi Siluester Aldobrandinus numer. 5. retulit in hanc sententiam Quintilianum lib. 2. institu. c. 17. in fine illis verbis, (nam & moliri cubilia, & nidos texere, educare fætus & excludere, quim etiam repo-

nere in hiemem alimenta.)

2 Hinc dixit Bald. in .l. fin. §. ipsum nume. 1. C. de bonis quæ liber. alimenta filijs deberi iure naturali & formali, quia ea debent præstari, quæ vitæ tuendæ sunt necessaria. sequitur loã. Orofcius.l. si arrogator nu. 41. ff. de adopt. hoc videtur approbasse Suarez in. l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ limitatione.2.C. de inofficioso testa.

3 Contrariam sententiam, vt educatio ipsa liberorum non sit iuris naturæ, sed tantum ipse instinctus alendi liberos ac impulsus, necessitas autem alendi iuris ciuilis sit, defendit ille iuris nostri verissimus explanator Accursius scholio educatio in princi. institu. de iure natur. qui ait parentes natura ipsa impelli ad liberos educandos, non ita ad extraneos. idem Accursius in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure, argumento. l. scripto. in fine. ff. vnde liber. quæ sententia ea ratione cõmendatur, quod parentes alendi liberos onere liberentur, si inopes sint. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ergò educatio liberorum iuris naturalis non est, quod si esset nulla ratione ciuili corrumpi posset. l. eas obligationes. ff. de capit. di mi. §. sed naturalia institutis. de iure naturali. huic opinioni accessere Bart. nume. 1. in fine. & ibi Claudius in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. Zazius ibi

Aduersus Zazium.

in lectura num. 14. & in repetitione nume. 21. qui huic sententiæ accedere Baldum imbi scripsit, cum Baldus contrariæ accesserit, qui apertè ore rotundo fatetur liberorum educationem iuris esse naturalis, de necessitate educandi nihil agens, vt falsò credidit Zazius. sed Accursij sententiam approbat Ioannes Faber. in. §. ius naturale insti. de iusti. & iure. in ibiq; Angel. nu. 5. Siluester Aldobrandinus nume. 5. qui ait necessitatē educandi liberos introductam esse à iure ciuili ratione naturali propterea, quod pater deprauata voluntate nõ vult liberos alere, desserit quod officium paternum. sequitur Ioachimus ibi numero. 16. Suarez in limitatione. 2. numero. 4. Ioannes Orofcius. l. 1. §. ius naturale. nu. 14. ff. de iust. & iure. qui ait esse plures casus, in quibus non cogitur pater exhibere filium, si filius diues sit, si pater pauper, huic opinioni astipulatur Antonius in. l. 10. Tauri. nume. 37.

4 Dicens alimenta debita esse filijs iure naturæ, vt ex hoc. §. parens depromitur. quod sic accipiendum esse ait, vt iure naturæ non sit introducta obligatio compulsiua, sed ipso instinctu naturæ parentes impellantur ad liberos educandos, quin imò ipsa animalia bruta ipso modo & ingenio quo possunt: sed iam reducta sunt alimenta in necessitatem, vt lege teneantur alimenta præstare, hoc modo intelli-

telligenda esse iura ciuilia ait, vt colligitur ex intentione Bar. hic. eiusdem Bart. l. 1. §. ius naturale. Alberici, & cæterorum ibi. sed Albericus in diuersa fuit sententia, vt infra trademus. sententiam Antonij sequitur Tellius in. l. 10. Tauri. nume. 4. Menchaca de succesionū creatione lib. 2. §. 20. numero. 311. Ex ijs defluxit sententia Berouj in. c. in præsentia. nume. 213. deprobat. dicentis alimenta deberi filijs magis iure naturali quam ciuili. hæc Accursij & comitum sententia aptè depromitur ex. l. fin. §. ipsum. C. de bonis quæ liber. cui conueniunt. l. 2. titulo. 19. &. l. 1. titulo. 20. part. 4.

5 Longè diuersa fuit sententia Alberici in. l. 1. §. ius naturale nu. 2. ff. de iusti. & iure. dicentis educationem liberorum hodie esse iuris ciuilis, affectum autem educandi liberos, ipsamq; educationem voluntariam ab instinctu naturæ defluere, propterea quod dici iuris naturæ, & quod hæc est mens iurisconsulti in. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iure. textus in princi. insti. de iure natura. Educatio sanè quæ iure naturæ erat voluntaria, quia ex solo naturæ impulsu defluebat, effecta est iam necessaria iure ciuili, & prodita obligatio & actio. l. si quis à liberis. §. si filius. vnde liberorum educatio dicitur esse iuris ciuilis argumento. l. ius ciuile. ff. de iusti. & iure, qua docemur, quod cum aliquid addimus vel detrahimus iuri communi ius ciuile efficimus. sed iuri communi, id est, naturali affectui alendi liberos necessitas addita est iure ciuili, igitur educatio liberorum iam nunc est iuris ciuilis, vt tradidit Albericus.

6 Nec tantum huic affectui naturali educandi liberos ius ciuile addit necessitatem, vt scripsit Albericus, sed in multis detrahit iuri naturæ, vt in spurijs filijs auth. ex complexu. C. de incæstis nuptijs. item in ingratis liberis Accursius scholio detulerat in. l. 1. §. idem iudex. ff. de liber. agnos. tradunt Zazius & Ioann. Oroscius. l. ius autem ciuile. nu. 13. ff. de iusti. & iure. vnde fit vt cum iuri naturæ quo parentes impelluntur ad educandos liberos, addat aliquid ius ciuile, & detrahat, non est mirum, si dixerit Albericus educationem liberorum esse & iuris ciuilis.

7 In hac controuersa quæstione eorum opinionem sequor, qui affirmarunt educationem liberorum iuris esse naturæ, tum alendi impulsu, tum etiam necessitate, huius sententiæ author est Ioannes Andre. in additio. Speculat. titulo qui filij sint legitimi. num. 13. hanc sententiam approbat Fulgosius. l. 1. §. huius. nume. 7. ff. de iusti. & iure. qui reprehendit Accursium scholio educatio. propterea quod dixerit instinctū siue impulsum educādi liberos

liberos à iure naturæ defluere, actionem autē vel potius officiū iudicis quo pater educare compellitur, ab ipso iure ciuili: cum verius sit vtrumq; à iure naturæ deduci & instinctū educandi liberos, & actionem. quam sententiam ipse Fulgosi9 de promit ex l.1.§.ius naturale.ff.de iustitia & iure.illis verbis(hinc liberorum procreatio, hinc educatio) vbi Vlpianus liberorū procreationem iuris esse naturæ ait, igitur eiusdē iuris erit educatio, quæ sequella est procreationis, ex qua educatio deriuatur, sed quod est causa causæ, est causa causati.l. manumissiones.ff.de iusti.& iure. vbi manumissio dicitur esse iuris gentiū, ex eo q seruitus cōtra quam est introducta manumissio, iuris gētium sit, vnde cū tex.in.§. ius naturale.dicat liberorū procreationē esse iuris naturæ, ex procreationeq; educatio descendat, cōsequens est, vt eiusdem iuris naturalis sit ipsa educatio.

8 Hoc ita demum verum esse Fulgosius ait, si agatur de educatione filiorum vsq; ad eam ætatē in qua sibi possint cōsulere, in est sanè homini natura ipsa quædam educandi liberos inclinatio, in qua cōmunionem habet cum cæteris animantibus, quia ipsum ius naturale quod æterna ratione cōstat, inest brutis, instigatione quadam ad id impellente, hominibus verò inest ratione suadente ad obtemperandū ho.. iuris præceptis, vt Fortunio ait in.l.1.§.ius naturale.ff.de iust.& iure. ius hoc naturale est quædā sensualitas, siue naturalis appetitus de quo agunt iure cōsulti, cū dicunt ius naturale esse, quod natura omnia animalia docuit, ita tradidit Archidia. in.c.ius autē.1.distin.nu.6.sequitur Dominicus.nu.5.idem Dominicus in.c.ius naturale in prin.1.distinctione qui ait, ius hoc et eo dici naturale, quòd instinctu naturæ id est Dei, nō cōstitutione aliqua hominū habeatur.sequitur Cardinalis de Turre cremata in.c.ius autem.1.distinctione. nu.12.qui ea ratiōe innititur, q maris & fæminæ cōiunctio iuris naturalis sit, natura autē non solum generationi intēdit, sed etiā promotioni eius vsq; ad perfectum esse, ergò liberorū educatio eiusdē iuris erit, argumento. l.manumissiones.ff.de iust.& iure.hinc dixit Aristoteles q liberorū procreatio animalibus cōmunis est, quamuis natura non impellat eodē modo omnia animalia ad generationem, sunt enim animalia, quorum filij sibi possunt victum quærere, vt corui, quædam verò sunt, quorum filij auxilio materno tantum indigeant, vt alantur, veluti equi, Tauri, & his similia, quædam verò sunt, quorum filij vtriusq; parentis auxilio indigeant, sed hoc ad modicum tempus veluti aues, quædam verò quæ ad non modicum tempus veluti homo,

homo, id etenim, quod naturale est, quamuis idẽ sit apud omnes, non tamẽ eodem modo aut forma, vnde licet homines non sic alãtur vt cætera animalia, eorũ tamen educatio ab ipso iure naturæ defluit, sicuti cæterorum, hanc sententiã sequutus est Soto in lib. 4. sententiarum, distinctione. 29. q. 1. articulo. 1.

9 Qui liberorũ procreationem iuris esse naturæ hoc argumẽto cõuincit, ꝙ finis procreationis filij sit, vt debita nutritione ad perfectũ secundũ corpus & animam perducatur, quod sine educatione fieri nõ potest: ergò educatio eiusdem iuris erit, quasi sequella procreationis. Hanc opinionẽ quæ habet, ꝙ liberorum procreatio iuris sit naturalis, obtinere Mechaca ait, quãdo filij in ea ætate sunt, vt sibi sufficere nõ possint, quod ipse nouissimè & præter omniũ opinionẽ scripsisse affirmat, huius tamen opinionis author fuit Fulgosius in l. 1. §. huius. nu. 7. apertius ꝙ hoc tradidit idem Fulgosius in d. l. ex hoc iure. nu. 14. ff. de iust. & iure. sequitur Conanus lib. 1. cõmentariorũ iuris ciuilis. c. 6. nu. 7. argumento. c. ius naturale. 1. distinction post eam. autẽ ætatem iure ciuili pater alere cogetur, vt in hac lege probatur.

10 Secundum hanc regulã interpretari debemus decisionẽ. l. fi. §. ipsum autẽ. C. de bonis quæ liber. quæ ait parẽtes, teneri filios exhibere secundũ ipsam naturã & legem, quæ & à parẽtibus alẽdos esse liberos imperarũt, & ab ipsis liberis parẽtes, si inopia ex vtraꝗ parte vertatur, hæc interpretatio ex ipsius legis intentione deducitur, quæ ait filios alendos esse à parentibus propter leges, quæ hoc imperant, & cõstituũt, vt à parẽtibus filij exhibeãtur, si inopes sint, filium autẽ inops intelligetur, si maior factus sibi sufficere nõ possit, in quo casu à patre filiũ exhiberi leges decernũt, similiꝗ modo patrẽ à filijs. l. si quis à liberis. §. 1. intra pueriles annos filius à patre alitur secundum naturam donec ad plenam pubertatem deducatur.

11 Hæc autem interpretatio nõ defluit ex benefundata iurisprudẽtia, quià pater ipso iure naturæ filios tenetur exhibere vt supra scripsim9, quæ obligatio durat dum vita patris & filij manet l. 1. §. huius. ff. de iust. & iure. illis verbis (hinc educatio) quæ dicitio lõgius protrahitur, vt alibi tradidim9. Item nemo probare poterit educatione liberorũ ex iure ciuili descẽdere, propterea ꝙ alendi necessitas ab ipso iure ciuili addita sit iuri naturæ, quo pater filiũ tenetur educare, vt Albericus falsò existimauit, nõ enim ex eo ꝙ officio iudicis pater cogatur filiũ exhibere, sequitur ꝙ educatio liberorum à iure ciuili defluat, obligationis ſa ñ origo qua pater astringitur filiũ alere, perpendi debet, & ex quo iure obligatio descẽderit, ex eodem

Aduersus Alberică

codē necessitas alēdi descēdere intelligetur. argumento. l. iuris gentiū.in princ.ff.de pactis.vbi excepto, locato, cōducto & alijs similibus cōtractib9 datur actio ab ipso iure ciuili, & tamen contractus ipsi iurisgentiū sunt. hāc sententiā fulcitur. l. lutius. ff. qui potio. in pignore habe. hoc idē cōstituēdum est in obligatione, qua pater astringitur filios alere,quæ cum à iure naturæ descēdat,eiusdē iuris esse actio intelligetur.Nec refert φ actio siue iudicis officiū quo filius in iudicio aduersus patrē experitur, & alimenta poscit, à iure ciuili profluat, quià principale subiectū, idest debitū a natura descēdens, perpendi ac cōsiderari debet,cuius causa instituta est actio,quæ est quasi sequella naturalis obligationis,nata quippè obligatio ne oritur actio, nisi ius ciuile iusta de causa impediat,argumē. l.2. ff. de iuris. omni. iudi. actio enim necessaria est, vt naturalis obligatio executionis nanciscatur effectum.l.2.ff.de orig.iur.§. de inde ex his legibus &. §.post originē,&.exhibita de iudicijs, hæc Ioā.And.quæ sententia ellicitur ex.l.3.§.scio.ff.de minoribus l.Lucio.ff.qui potiores in pignore habeāt. Cuius.l. decisio celebris est in cōtractibus annui reditus,constituit enim,vt ille qui prior emit annuū reditum, præferatur illi,qui postea emit,non tantū nomine sortis,verum etiā nomine reditus,qui accesserūt, antequ posterior emeret,& eorū qui accesseruntpostea quā emit.

Ex quo responso satis probatur inspici initium principalis actus, vt ab eo tēpore constituamus de eo,quod ex cōtractu deriuatur,ac descendit,Ioānis Andreæ sententiæ accedit Quemada in quæstione fiscali.24.

Hoc supposito agendū est de educatiōe parentē, eamcφ iuris naturalis nō esse Bartol9 hic tradit, sed naturali ratione introductā esse ait, quià benefacienti benefacere tenemur.l.sed & si lege.§.consuluit.ff.de peti.hæred. mibicφ annotauit Accurs9scholio obligauerunt, qui ait omnē hominem instinctu naturæ impelli,vt beneficienti beneficiat, atcφ plures effectus adantidoræ obligationis aggregarunt lasl.l. ex hoc iure nu.50.ff. de iusti. & iure,idem lasl.l.si non sortem.§. libertus.nu.8.ff.de cond.indeb. Tiraque.l. si vnquam. verb. donatione largit9.nu.11.C.dereuo. donat.idem Tiraque.in legibus cōnub.gl.5.nu.56.Coras9.l.frater à fratre.nu.20.ff.de cond.in debi. illustrissimus dñs Couarr. in.c.cum inofficiis. nu.10. de testamentis. Hippo.Rimi.in principio instit. de donat. nu. 91. & nu.121.Petr9Dueñas regul.224. Pinelus.l.1.C. de bonis mater.3. parte.nu.60. dñs Antonius Padilla.l.cum quis.C.de iuris & facti igno.nu.20.

Hinc dicit Bartol9 natura ipsa filiū impelli vt egentē patrem exhibeat,

hibeat, nõ autem obligationem alendi patris à iure naturæ defluere, sed iure gẽtium introductã esse, quod probari ait, in hoc §. parẽs. quo ostẽditur naturali ratiõe alendũ esse patrem, ergò de iure gẽtium loquitur, cum de ratione agat, quæ inter homines consistit, nõ inter feras rationis expertes, argumẽto. l. omnes populi. ff. de iust. & iure, vbi Accursius explicat illa verba naturali ratiõe, id est, de iure gentiũ. huic opinioni accedit Bartol⁹ existimans educationẽ parentũ à iure gentium defluere, eadem opinionẽ sequitur ipse Bar. l. 1. §. ius naturale. nu. 6. ff. de iust. & iure, sequũtur Paul. nu. 12. post Baldũ dicit receptã esse hanc opinionẽ Oroscius inibi nu. 20. & Fortunius in l. veluti. nu. 10. ff. de iust. & iure, Antonius Rubeus in l. pater filiũ. nu. 40. ff. de inofficio so testamẽto. Fclinus in c. si diligenti. nu. 5. de foro cõpetẽti, Berengarius Fernãdus in l. in quartam. ff. ad legem Fal. nu. 103. Suarez. l. quoniã in prioribus limitatione. 2. 16 Contrariam sententiã sunt qui magis probẽt. Specula. titulo qui filij sint legitimi. nu. 12 eam neruosè defendit Fortuni⁹. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. nu. 105. Gregor. scholio §. l. 2. titu. 19. p. 4. Alfonsũ Castro. lib. 2. de iusta hæreticorum puni. c. §. fol. 3. qui miratur Bar. tam misere lapsum, cuius sententiã validioribus argumentis refutat, sequitur dñs Couarr. in epitome de sponsalibus. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 4. qui parentum educationẽ iuris esse naturæ cõtendũt, quia sicut iure naturæ pater educat filium ea de causa, quod filius sit, eodem iure alet filius patrem eam ob causam, quia pater sit, argumẽto. c. ius naturale. 1. distinctione: est enim eadẽ ratio in vtroque quo iure quauis gentes humanæ vsæ nõ fuissent, ratione tamẽ & natura ipsa impellerẽtur ad alẽdos parẽtes exemplo Ciconiæ, quæ parentes senio cõfectos cibo fouet, vnde prouerbiũ apud Græcos Antipelargim, significat gratiam in tempore referre: de quo Erasmus Chiliadis primæ centuria. 10. in parœmia. 1. tradit doctẽ Budæus in l. 1. §. ius naturale. ff. de iustitia & iure pag. 50. huc pertinet quod in principio Æconomicæ in hæc verba scripsit Aristoteles, parentes filios procreãt, non solũ vt id *naturæ tributũ ferant, verũ etiam vt cõmoda exinde suscipiãt: valentes enim filios imbecilles suo labore tuentur, mox imbecilles ob senium facti, à valentibus eadẽ reportãt*: & simul natura per hũc circuitũ adimplet *sempiternitatẽ*, quæ Aristotelis verba propositocasui aptè applicuit Fortuni⁹ in d. §. ius naturale. nu. 105. quire fert Pliniũ dicẽtẽ in lib. 10. de animalibus. mures egregia pietate alere parẽtes senes, eadem ferẽ scripsit Xenophõ in œconomico mihi profectò, ait, dij videntur omnia quidẽ sapientissimè fecisse, sed

se, sed hoc præsertim coniugium, quod mas & fœmina vocatur. Primũ quidem ne animantium genera deficerent: deinde vt haberemus a quib⁹ nostra senect⁹ aleretur, tradit Tiraque. in l. 10. connubiali glo. 1. parte. 10. nu. 1. huic opinioni legum nostrarum cõditores magis accessere. l. 2. titulo. 19. p. 4. quæ ostẽdit eodem modo filium astringi onere alendi patrẽ, quo astringitur pater ad educandum filiũ. Item quiure naturæ filius patrem alere teneatur, ex eo apparet, quod dicitur in. 4. præcepto decalogi, de honore parẽtibus exhibẽdo, qui præcipuè stat in alẽdo patre egẽte ex Hieronimi interpretatiõe & habetur Mathæi. c. 15. quæ do

17 ctè cõsiderat Castro. Hinc apparet errasse Accursiũ scholio naturali, io hoc. §. parẽs, dum explicat illa verba ratione naturali, nõ directa sed turbata vt in successione argumẽ. l. nam & si parẽtib⁹ in princ. ff. de inoffi. testa. l. scripto. ff. vnde liberi. eandem sententiã approbat Bal. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. sequitur Antonius Rubeus. l. pater fi liũ. nu. 40. ff. de inoffi. testa. sed est lõgè diuersa ratio in alimẽtis ꝙ sit in successiõe, cum secundũ naturã sit, vt pater præmoriatur filio, turbatoq; naturæ ordine pater superstes est filio, sed hoc locũ non habet in alimẽtis, quæ debet filius præstare patri graui senectute confecto, quod natura ipsa facit, quæ nos gignit,

Aduersus Accursiũ

ac per ætates perducit, vt tandẽ abrũpat, nam vt Flaccus ait, primus quoq; dies dedit extremum.

18 Id tamẽ in hac quæstione non prætermittã, Laurẽtiũ Vallam politioris literaturæ virũ peritũ, sed supra vires suas audax, iure cõsultos increpasse, quiuris naturalis effectũ cõfuse, ac magis incõcinnè, ne ineptè dixerit, tractauerint, ac definierint, is est in lib. 4. elegã. c. 48. qui ait ius naturale dicere quod natura omnia animalia docuit, ridiculũ est. sed falli in hoc Laurentiũ Budæ⁹ affirmat, qui nullo cum argumẽto refutat, vnde magis illi videtur cõsentire: sed iure cõsultorũ magestati cedere nomini suo cõsulẽs tutius esse existimauit, quam cum diuinis illis hominib⁹ manũ conferre. Ipse rerũ antiquarũ lectiõe didici iuris ciuilis sciẽtiã veteres tãti fecisse, vt eam quasi è cælo missam susceperint, ac venerati sint. quis Cicero in oratione pro Muræna iure cõsultos rideat, sed hæc hominis facetiis cõdonem⁹. At negari nõ potest ꝙ in hoc tractatu iuris naturalis minus dexterè se habuerint prisci illi viri, vt non insolẽtia, sed magis veri amore ductus sit Laurẽtius, qui dixerit ius naturale nõ dici, quod natura omnia animalia docuit, quæ sentẽtia rationẽ habet, quiã si ius est, hui⁹ nõ sunt feræ participes, cũ ius sit ars boni & æqui, sed quomodo artem boni & æqui in belluis cõstituemus? potuit res hæc à iure con-

sultis

fultis clarius explicari, ne iuris ciuilis studiosos per labyrinti ambages erràtes sine filo destituissem, vnde ius naturale in hominibus tantum stare credo; quod & ius gentium dicitur primæuū, ius autem naturale quod in brutis esse dicitur, ius propriè nō est, sed instinctus quidam ac instigatio naturæ, qua impelluntur ad liberos procreandos ac educandos, ne animantium genera deficiant, qua ratione lato vocabulo iureconsulti ius appellauerunt, propriè autem ius naturale est in hominibus, quod ius gentium primæuum dicitur, atq; hoc sensu iure cōsultorum responsa censeo accipienda esse nec sine duce, apertè declarauit Suarez in l. quoniam in prioribus in declaratione legis Regiæ limitatione.2.nu.4.vers. & considera. idem placuit Alfonso Castren. de iusta hæret. puni. lib.2. c.fi. pag.5.

19 Hæc quæ de educatione filiorum & parentum dicta sunt, vt à iure naturæ descendat liberorum educatio, item & parentum vel saltem ex iure gentium sit, vt cū Bartolo crebrius doctores cōcludunt, inferuntur ad quæstionem, solet enim quæri, quo iure sit instituta legitima filiorum, articulus est cōtrouersus, scindūtur iuris interpretes in studia cōtraria. & iuris esse naturæ probat c. ius naturale. 1. distinctione. l. scripto. ff. vnde liber. l. nam & si parentibus in principio. ff. de in officioso testa. auth. detriente & semi.§.1. tradidi latè alibi. In hoc articulo cōcludunt ij doctores, qui verū amarunt, legitimā, quum in alimētorum locum substituatur, iuris esse naturæ, cuius sunc alimēta, quod obtinet in ea summa, quæ alimentorū quantitati respōdet, eadem ratione parētib; debita legitima iuris erit naturalis, cum in vicē alimentorum subrogetur: vt aduersus receptā sentētiam scripsit illustrissimus dñs Couarr. in.4.2. parte. c.8.§.6. nu.5. cuius opinio defendi nō potest, quia licet alimenta, quæ à filijs præstāda sunt parētibus iure naturali debeātur, vt supra posuimus, nō inde fit, vt eodē iure debeatur legitima, quæ in locū alimētorun nō substituitur. Hæc opinio ex en vera apparet, quia naturaliter euenire solet, vt parentes senectute graues filiorū indigeāt auxilio, filijs autē superstites nō sint, nisi turbato ordine mortalitatis, vnde piè cōstitutum est, vt filiorū hæreditas luctuosa parētib; debeatur, quæ ex naturæ instinctu nō debebatur. l. nam & si parētib; in princ. ff. de inoffi. testamēto. ex quo apparet verū esse, vt parētū legitima tolli possit lege ciuili, quod crebrius receptū est, vt tradit Ripa lib.1. respōsorū. c.7.

20 Hinc etiam liquidò constat, in successione verum non esse quod scripsit Alfonsus Castro de iusta hæret. puni. c.fi. pag.4. dicens q̄ ad rem illam non est

Aduersus Alfon. de Castro.

quis

quis magis obligatus, ad quam natura impellitur, hoc enim locum non habet in succesſione, quæ validiore ratione cenſetur debita, ſi naturæ inſtigatione is qui relinquit, impellatur. l. nam & ſi parentibus in principio. ff. de in offici. teſta.

21 Ex qua lege depromitur filijs legitimam fortiori cauſa deberi à parentibus, quàm parẽtibus à filijs, quæ ſententia apparet ex eo, quòd liberorũ ſit præcipua cauſa, qui præferuntur auo in iure ſucceſſionis paternæ. l. pater filium. ff. de in offic. teſta. auth. de hæred. abinteſta. venien. §. 1. collatione. 9. ſed piè conſtitutum eſt, vt par ſit in iure ſucceſsionis parẽtum ac filiorum cõditio, quod ex illa lege annotauit Mẽchaca de ſuc ceſsio. creatione lib. 2. §. 20. numero. 284.

Quæſtio à vulgo diſputata.

22 Qui ait, quòd legitima parentum & legitima liberorum æquiparantur, ita quidem vt conſtitutum in legitima liberorum videatur conſtitutum in legitima parentum. argumento. l. nam & ſi parentibus. ff. de in officio. teſta. &. §. non autem. inſt. de in offic. teſta. notat Bald. l. nam & ſi parentibus in principio. Berẽgarius. l. in quartam. nu. 83. ff. ad leg. Fal.

23. Quæ ſententia locum habet in quãtitate legitimæ, quià quod iura conſtituunt ſuper quantitate legitimæ liberorum, conſtitutum cenſetur ſuper quantitate legitimæ parẽtum. auth. quibus modis natura. effici. ſui. §. ſi. verſ. de nepotibus. auth. detriente & ſemiſſe. §. 1. &. §. hoc obſeruãdo. iure tamen Regio minus patri relinqui debet quam filio, cum filiorum legitima ſit vniuerſum patrimonium parentum præter quintam. l. 28. Tauri. at parentũ legitima eſt vniuerſum filij patrimoniũ præter tertiã. l. 6. Tauri.

24 Ex quibus apparet iure optimo poſſe defendi, vt filio à lege conceſſum ſit ius prælegãdi tertiam bonorum partem vni ex auis aut parẽtibus ſuis, cum patri hoc permiſſum ſit, exẽplum eſt in ſpecie. l. 17. Tauri. qua lege conceditur parentibus licentia prælegandi tertiam filio, quem è multis elegerint, vt eadem prælegandi poteſtas conceſſa intelligatur filio: vnde ſicut pater quin tam poteſt liberè homini etiam extraneo relinquere, deinde tertiam filio, quem elegerit, prælegare. l. 11. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compila. ita filius, qui ſine liberis moritur, poteſt tertiam rerũ ſuarum patrem extraneo relinquere, aliamque tertiam prælegare vni ex auis ſuis, quem elegerit teſtator.

25 Hæc ſententia ea ratione cõmendatur, quod lex correctoria ſtatuẽs in vno correlatiuorum, locum habeat in alio. l. fin. C. de indicta viduita. tollend. l. fin. ff. de aceptilatio. & ibi Bart. etiam ſi pænalis lex ſit, quæ ſtatuit in vno correlatiuorum, extẽditur ad aliud, vt notat Bald. c. 1. §. ſed

quia

quià natura, quæ fuerit prima causa benefi. amitt. cui consentit Orofcius.l. tres fratres. nu.3. ff. de pactis. glo. l. cum emptor. ff. de rescind. vend. l.1. C. de expresſis.lib.11. hanc ſententiam dicit cõmunem eſſe Ioã. Orofcius. l.ſi conuenerit nu.11.ff.de pactis de quo alibi latius agitur.

26 Cum.l.17.Tauri. aſcendentibus concedat, vt poſsint vni ex liberis tertiam prælegare, eadẽ poteſtas cẽſetur conceſſa deſcẽdẽtib9, vt poſsint prælegare tertiam bonorum partem excepta altera tertia, quam extraneo relinquere poſſunt. Ex hac cõiunctione correlatiuorum in multis iuris articulis doctores concludunt, id quod patri indultum eſt filio etiam conceſſum eſſe: vnde notat Bald. in auth. licet. nu. 3. C. de naturalibus liber. per eũ tex. q̃ pater & filius ad paria iudicantur in prohibitiuis & permiſsiuis.

27 Inde fit, vt ſicut patri licet filio ſcholaſtico donare actiones ac iura aduerſus patris debitores vt crebrius receptum eſt, & iure Regio ſtatuitur. l.18. titul.7. lib.1. nouæ compilat. pari ratione licebit filio donare patri ſcholaſtico. Dueñas regula. 87. ampliatione.7.

28 Ex eadem correlatiuorũ coniunctione æquali concludit ipſe Dueñas regula. 365. ampliat.6. quòd ſicut filius qui petit patris bona apud ſubſellia, ali debet, dum lis geritur, eodem modo ſit nutriendus pater, qui pro tribunali petit bona filij, quæ ſententia probatur in.l.1.§. ſi pater ff. ad Syllani.

29 Hinc fit vt in ſucceſsionis iure par ſit correlatiuorum conditio. l. lege duodecim tabularum C. de legit. hære. vbi Caſtrenſis nu.3. notat quòd ſi lege introductum ſit, aut ſtatuto quod vitricus ſuccedat priuigno, ſuccedet priuignus vitrico. plura ex hac regula ſtatuit Cephalius conſil. 28.nu.15. Quæ omnia confirmãtur iure cõſulti reſponſo. l. cum pater. §. euictis prædijs. ff. de lega.2. vbi apparet iure æquitatẽ in correlatiuis ſeruãdam. idem l.fin. C. commu. vtri. iud. tradit Cephalius conſilio. 3. nume.55. Et hanc opinionem, quam nouè defendimus, fulcit & optimè defendit text9 qui celebris eſt pro hac parte, & negocium faceſsit. l.ſi abeo. C. de legit. hær. Paulus ſequitur Tellius in. l. 6. Tauri. nume.14.

30 Secundò hæc opinio probatur Modeſtini reſponſo. in. l. nõ tantum. ff. de re iudi. in ibi q; annotauit Angelus quòd priuilegium indultum alteri ex correlatiuis cenſetur alteri conceſſum, ait lex maritũ in iudicio ab vxore conuentum in quantum facere poſsit condemnandum eſſe, quòd atqua lance ſeruari in perſona mulieris æquitatis ſuggerit ratio. Hoc quod marito indultum eſt, non ſeruari debere in perſona vxoris ſtricti iuris

ratione videbatur: quia cessat in muliere causa & ratio priuilegij, quod viro indultum est ob reuerentiam, quæ maritis est exhibenda. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, sed licet par causa priuilegij non sit in vtroque, tamen quia eadem est æquitatis ratio, concessum vxori censetur priuilegium, quod viro indultum est.

31 Ergò in proposito indultum priuilegium patri vt possit prælegare filio, quem elegerit, tertiam bonorum partem, censetur concessum filio cuius fauorabilior causa est, & magis ampla disponendi potestas de bonis proprijs, quàm patri sit, quod eo apparet, quià filius patri præmoriens omnia bona relinquere debet excepta tertia bonorum parte. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compi. pater autem vniuersum patrimonium filio relinquere debet excepta parte quinta bonorum. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compi.

32 Quæ sententia ex eo vera est, quòd prior causa sit filij in successione, quam patris. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compil. qua lege ostēditur patrem nō habere ius succedendi filio, qui relictis liberis decedit. Ex quo apparet, quòd iuris mens ac voluntas non est, patres in iure successionis filijs præponere, sed magis ipsis liberis parentes æquare. l. nam & si parentibus in principio. l. 8. titulo. 13. part. 6. (Otrosi dezimos que en aquella misma manera que el fijo natural puede, deue heredar à su padre en los bienes del è aprouecharse dellos, asi como sobredicho es, que en essa misma manera puede heredar el padre en los bienes detal fijo, è ayudarse dellos) vnde concessum parentibus, si mentem iuris teneamus, censetur liberis cōcessum pro quibus summa ratio facit, quamuis expressè nō sit hoc filijs lege indultum sed tantum parētibus ipsis,

33 tamē liberis censetur à lege ipsa concessum.

Quià id quod lex verisimiliter constituisset, in casu omisso intelligitur constitutum, Accursius scholio fin. l. tale pactum ff. de pactis. sequitur Bart. l. Barbarius. ff. de officio prætor. in repetitione in principio. inibi Iasson nu. 3. plures refert. hanc dixit communiter approbatam Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 58. & Siluanus consilio. 33. nu. 5. Rolandus à valle consilio. 55. nu. 8. lib. 1. quæ opinio probatur in. c. cum dilecta. §. nos igitur. de confirma. vtili. vbi chirographum vetustate cōfectum licet renouare exemplo testium, quibus testimonium ferre licet iusta de causa, antequam tempus exsistat, in quo lauri erant, quod æquitatis ratione constitutum est: vt constitutum in testibus, censeatur constitutum in chirographo, cū in exercendis litibus parsit potestas re
stis

ftis & chirographi.l. in exercen dis.C.de fide instru.

34 Tertiò huic sententiæ fauet. l.non possunt.ff.de legibus.quæ iudici licentiam dat proceden di ad similia, sed patris & filij par ratio est in hoc articulo, ergò constitutum in persona patris, locum habebit in persona filij: quia sententia.l.1.titulo.8. lib.5. nouæ compila. manifesta est, à qua procedetur ad personam filij, lex Regia parentes afficit onore relinquendi liberis omnia sua excepta quinta parte, cum longè minor esset filiorum legitima iure cõmuni, quã ob causam beneficium indultum est parentibus à lege, vt tertiam bonorum partem possint vni ex liberis, quem elegerint, prælegare: quia in vno grauatus debet in alio subleuari, ergò eodem modo cum filij iure Regio teneantur omnia bona parentibus relinquere excepta tertia, hoc munere afficientur, ꝙ prælegare possint alteram tertiam bonorum partem vni ex maioribus, quem ipsi filij moriẽtes elegerint, argumento.l. eum qui in principio. ff. de iure iur.

35 Nec huic sententiæ obstabit, ꝙ filij non sunt onere eodem affecti, quo parentes, cum liberi tertiam bonorum partem pro arbitrio relinquere possint, parentes autem quintam dum taxat, quia hoc filijs concessum est ex iusta causa in augmentum iuris ac potestatis testandi: vnde in ducta ad augendum non debẽt parere diminutionem.l. legata inutiliter. ff. de legat.1. causa autem huius priuilegij est naturalis obligatio, qua pater tenetur filio bona relinquere, ac commune parentum votum. filius autem iure tantum ciuili tenetur pietatis ratione dicta.l.nã & si parentibus.

36 Quartò hæc opinio ea ratione commendatur, ꝙ lex verus si duos casus exequauerit, licet lex posterior de vno tantum casu agat, locum habet in altero Accursi.l. quod verò contra. ff. de legibus, ibiq; Oroscius notat nume. 4. vnde.l.1.titulo.8. lib.5. nouæ compila. quæ agit de ascendentibus, locum habebit in descendentibus, eum in quantitate legitimæ exæquauerit eos ius vetus.l.nam & si parentibus. Nec huic opinioni obstabit, ꝙ supra scripta sententia obtineat solom, quando duo casus exæquati sunt à lege per omnia, cum si per omnia exæquati nõ sint, quod lex de vno constituit non censeatur de altero constituisse.l. final. iuncta auth. quas actiones. C. de sacro sanct. eccle. hæc enim sententia non obtinet si exæquati sint duo casus in specie, & materia illa de qua agitur, vt fit in proposito in quantitate legitimæ, cum iure vetustiori exæquati essent maiores ac posteri inquantitate legitimæ debitæ, quod

sat est vt constitutum in persona vnius in alterius persona cõstitutum censeatur. argumento. l. final. C. decollatio. vbi valet argumentum à simili, nec per omnia sunt casus exæquati, sed tantum in articulo de quo agebatur, cum in multis alijs maximum esset discrimen inter illos casus notat Iasi. in dicta. l. final. C. decolla. nume. 28. Abb. in. c. translato de constitutio. nume. 3. & Felinus nume. 10. idem Felinus. c. constitutus nor. 2. de appellatio. sequitur Hermanotus Decius repetitione. §. Cato. nu. 164. in. l. 4. ff. de ver. ob.

37 Vltimò hæc sententia probatur lege Regia si vim ac potestatem legis pensitemus, ea est. l. 1. titulo. 8. lib. 5. nouæ compilat. in hæc verba. (los ascendientes legitimos por su orden y linea derecha succedan ex testamento & abintestato, à sus descendientes, y les sean legitimos herederos como lo son los descendientes a ellos, en todos sus bienes de qualquier calidad que sean, en caso que los dichos descendientes no tengan hijos ò descendientes legitimos ò que ayan derecho de los heredar: pero bien permitimos que no embargante que tengan los dichos ascendientes, que en la tercia parte de sus bienes puedan disponerlos dichos descendientes en su vida, ò hazer qualquier vltima voluntad por su alma ò en otra cosa qualquisierẽ) qua lege parentibus ius succedendi filijs datur, sicuti filijs datum erat ius succedẽdi in patrinas opes, est igitur hæres pater filio eo exemplo ac similitudine qua filius est hæres patri, ergò imaginem filij pater sequitur in hoc, vnde ius quod pater habet succedendi in opes filij, per omnia dirigi debet ad regulam, qua filius succedit in bona patris, argumẽto. l. si pecuniam. ff. si cert. petatur. hoc depromitur ex illis verbis (como lo son) idest, sicut, quod est similitudinis aduerbium, atq; comparationis Valla lib. 2. c. 36. vnde illa verba. (les sean herederos legitimos como lo son los descẽdientes à ellos). innuunt similitudinem, vt maiores liberis sint hæredes forma & similitudine eadem, qua posteri sunt hæredes parentum. clarius hoc apparet ex. l. 8. titulo. 13. part. 6.

38 Vnde cognoscere in proposito prius oportet, qua forma filius patri succedat, vt agnoscamus quomodo pater debeat filio succedere, vnde cum parentes succedant ad similitudinem liberorum, secundum regulam successionis eorum admittetur successio parentum, argumento. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & post. nec obstat q; non per omnia exæquata est successio parentum successioni liberorum, quia tertiam bonorum partem pro arbitrio relinquere potest filius homini etiã

ignoto,

ignoto, patri autem quintam dumtaxat bonorum partem relinquere concessum est, quia hoc legis fit beneficio, quæ cum induxerit parētum successionem ad similitudinem successionis filiorum, constituitq; hanc regulam generalem, ex ea casum excepit, in quo exæquata non esset vtraq; successio, ergò regula generalis ac successionis vtrius q; exæquatio in reliquis firma manet, cum exceptio firmet regulam in contrarium. l. nam quod liquidè. §. final. ff. de pœnu legat. ergò in reliquis omnibus casibus exæquata est vtraq; successio, nec ob hanc differentiam desinit esse iusta similitudo. argumento. l. 2. §. & harum in fine. ff. de verborum obligatio. quam legem pro hac parte adducit Costa. l. Gallus. §. & quid si tantum. 3. parte. numer. 158. ff. de liber. & post. idem Costa. l. si ex cautione. C. de non numera pecun. notab. 1. nume. 8. pagi. 26.

39 Ex quibus apparet successionem parētum ad similitudinem successionis filiorum esse introductam: filij autem in parentum bona omnia excepta quinta pa re succedunt, ita vt patri liceat tertiam partem cui elegerit ex liberis prælegare, ergò eodem modo debet pater succedere in omnia bona filij excepta tertia parte, ita quidem vt liceat filio aliam tertiam bonorum partem vni ex maioribus, quem ipse filius elegerit, prælegare, atq; beneficium hoc cum patri sit concessum à lege, ipsi filio expressè cōcessum videbitur: quia cum filius succedat in bona patris, ita quidem vt patri liceat tertiam bonorum partem vni ex liberis prælegare, & successio parentum referatur ad successionem filiorum, cui exæquata est: quod in referente est, in eo quod refertur expressè cautum videtur. Bald. & Angelus. l. si prior. ff. soluto matrimonio.

40 Qui dicunt, quòd talis & tanta est obligatio in termino referente, qualis & quanta in termino ad quem fit relatio. argumento. l. certum. ff. si certum pet. l. vbi autem. §. illud. versiculo sed qui vnum. & ibi Bart. & recentiores. ff. de verb. oblig.

41 Vnde Bart. l. 1. ff. de receptatori. & alibi sæpe ait, relatum esse in referente cum suis qualitatibus, de quo multa adducit Tiraquellus in legibus connub. glo. 7. nume. 182. & nume. 183.

42 Sed filius ad quem fit relatio, succedit cū hac qualitate quod patri liceat tertiam bonorum partem vni ex liberis, quem elegerit, prælegare: ergò cum hac qualitate succedet pater, vt filio hoc liceat. Ex quibus apparet beneficium grande concessum esse liberis à iure nec hoc vsq; co gnitum: vt colliget, qui commentaria legerit Cifontana in. l. 19. Tauri. nume. 2. vt nepos qui moritur viuo auo tertiā bonorum

partem in quos velit vsus prodigere possit, aliam tertiam vni ex maioribus, quem ipse filius elegerit, prælegare. hæc quæstionis huius decisio satis colligitur ex ijs, quæ tradidit Tellius l.6. Tauri. numero.13. & numero.14.

43 Sed quæri potest, si filius qui decedit, vnum ex ascendentibus tantum superstitem habeat, an possit vni ex filijs aut nepotibus eius prælegare, & nõ posse ex eo apparet, quod de patre dicitur, nam quæri sæpè solet, si patri vnicus sit filius, an filio possit tertiam bonorum partẽ prælegare, & non posse plures affirmant, quia à semetipso legari non potest, quod si legetur, deficit legatũ, habeturq; ac si legatum non esset. l. & quidem l. legatum. §.1. vbi Accursius notat. ff. de legatis.1. l. in fideicommissariam. §. final. ff. ad Trebellia. vbi annotauit Ripa in principio. l. sed si in conditione. §. si. ff. de hæred. institu. in ibiq; scribit Accursius. notat Petrus Mathæsilanus. l. filium quem habentem. nu. 99. C. fam. hercis. quibus iuribus innitentes non licere hoc patri defendunt Ioã. Luppus in. l. 27. Tauri. num. 23. Cifuentes in. l. 18. Tauri. Segura in. l. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume. 88. ff. de legat. 2. Peralta in. l. Titia cum testamẽto. §. lutius. 1. ff. de legat. 2. Antonius Gomez in. l. 17. Tauri. nume. 19.

44 Ex qua conclusione ait ipse Antonius, quod pater qui vnicum filium habet & ex filio nepotem non potest tertiam bonorum partem vni ex nepotibus prælegare, sed hæc conclusio non aptè depromitur ex superiori, quia licet certum sit legari a se ipso nulli posse, at si testatori vnicus filius sit & ex filio nepos, si nepoti ausstertiam relinquat, quod iure Regio permissum est, à patre capiet nepos, nec dicetur à se ipso capere, vnde quod auo liceat nepoti ex vnico filio prælegare, tradidit dominus Couar ruuias lib. 1. variarum. c. 19. num. 4. cuius opinionem rationibus à iure ductis fulcit Tellius. l. 18. Tauri. nume. 3. quæ iam olim placuerat Cifontano dicta. l. 18. Tauri.

45 Igitur idem in nepote erit cũ auus & nepos sint correlatiui, & constitutum in persona vnius censetur statutum in persona alterius vt abundè suprà positum est enim eadem, imo longè maior ratio in nepote quam in auo, cum ipse auus posteros omnes diligat, nepos autem non ita ex auo progenitos, vnde licet iure constitutum non fuisset pie permittendum esset, nam si pietatis intuitu pater capit bona filij filius autem iure ipso naturæ, ac ex voto patris, quomodo patri liberiorem potestatem dabimus relinquẽdi bona sua vni ex liberis, quem elegerit, quàm dem ipsi filio aut nepoti. Pone nepo-

nepotem decedere superstite auo materno, qui nepos fratres sororesq; habebat, magnasq; opes ex patre, non ne iniquum erit dicere sine liberis defunctum nepotem fratribus sororibus vt de paternis opibus relinquere nihil excepta tertia opum parte, ac paternis facultatibus fratres priuare, qui fratris mortem doleant, ac vicem suam ob amissa patris bona? cum liceat auo ex filio nepoti bona hæc relinquere, atq; in alienam familiam transferre nō sine dolore fratrum, qui bona patris ab hominibus alienæ familiæ possideri videant? vnde si nepos tertia parte auo relicta ac alterius tertiæ vsumfructum fidei commisserit aui, vt post mortem suam restituat testatoris fratribus partem tertiam, cuius vsumfructum habet, non ne hoc sine lege, sine constitutione, pietatis ratione suggerente ex intentione iuris concessum esse dicemus? cum ex intentione iuris sit, vt hoc genus homines habeant solatium tristitiæ suæ, quibus ait meritò esse consuleodum. argumento. l. vincæ. C. de his qui ante apert. tab.

46 Bart. hic quærit, an pactum, ne liceat parentes alere, seruandum sit, non esse ait argumento. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, qui affirmat hanc sententiam defendere Specula. titul. qui filij sint legitimi nu. 27. cui Bartol. accedit: sed Guillermus de transactione, ac compromisso agit, non de pacto, Bartolus autem id quod de trāsactione & compromisso dicitur, in pacto locum habere scribsit, cuius opinio aperto iure probatur in dicto. §. eleganter. vbi Vlpianus ait, pactum conuentum vt vir cōdemnari possit in solidum, seruandum non esse: quia contra bonos mores est, quippe contra receptam reuerentiam quæ maritis est exhibenda, quæ meritò ad patrē infert Bartolus cui longè maior debetur reuerētia quam marito. l. liberto & filio. ff. de obsequijs, qua de causa cum sit contra bonos mores, non erit seruandum, quod eò apparet, quia in proposito duplex est fauor & alimentorum, & reuerentiæ patri exhibendæ: sed in casu quo inest tantum alimentorum fauor, non potest de alimentis pacisci alimentarius inconsulto prætore, quod si paciscatur, pactum seruandum non est, ergò nec in proposito.

47 Opinionem, quæ habet, q; alimentarius non possit inconsulto prætore pacisci de alimentis, approbat Accursius scholio alimentorum in. l. cum ij. in principio. ff. de transactio. fieret quidem fraus legi, si pactum efficax esset: ideo non seruatur argumento. l. cum ij. §. trāsactiones. vers. sicu lis. ff. de transactio. hanc opinionem sequitur Bart. in tra-

in tracta. alimentorum. num. 19. hæc opinio crebrius recepta est teste Iaso. l. cum ij. in principio. nume. 10. ff. de transactio. atque in hac specie quod alimenta, quæ ipso iure debentur, pacto remitti non possint, tradidere Bald. & Alber. l. 1. §. ius naturale. ff. de iustitia & iure. hos alij sequuntur, quos aggregat dominus Couarruuias in epitome de sponsal. 2. parte. c. 8. §. 6. nume. 3.

48 Contrariam opinionem iure defendi posse, certioremque esse, ac magis ex ratione iuris defluere tradit Iaso. dicto nu. 10. quam sententiam aduersus Accursium magis probarunt Iacobus de Rauenis, Alber. & Fulgosius in. l. cum ij in principio qui ea ratione innituntur, quòd lex prohibeat fieri transactionem de alimentis, non pactum, nec sit eadem ratio in pacto, quæ est in transactione, cum transactio fiat aliquo dato, pactum verò nihilo, & nequis repræsentatione pecuniæ alliciatur, vt transigat, constitutum est ne inconsulto prætore super alimentis transactio fiat, l. cum ij. in princip. hæc cessant in pacto: ideo non cauetur lege ne pactum fiat, cum non sit causa, quæ ad paciscendum alimentarium alliciat.

49 Ipse autem receptam sententiam sequor, quæ tum doctorum authoritate fulcitur, cum rationibus à iure ductis, ea enim fuit mens ac propositũ Diui Marci, ne alimentorum iuri quis renunciaret, propterea quia super ijs vita hominis pendet. l. cum ij. §. modus. ff. de transactio. hac de causa alimentario consulens Diuus Marcus prohibuit transactionem fieri, quia modico accepto fit: ergò pactum strictiori ratione prohibuisse iudicandus est, quod nihilo accepto fit. vnde fit vt pactum ipsum paciscentis de alimentis in consulto prætore imperitiam detegat: quia dare est perdere. l. filius fam. ff. de donat. l. cum de indebito. ff. de probat. Hinc colligitur contra iuris decreta scripsisse Felinum in. c. si diligenti. nu. 5. de foro compet. vbi ait patrem posse alimenta remittere pacto, quia hæc alimenta non debentur iure naturali, aut ex testamento, sed magis ratiõe naturali vt scribit Bart. hic. qui non valere pactum ait, quæ sententia aperta lege demonstratur.

50 Hæc sententia locum habet in compromisso, quod inconsulto prætore super alimentis fieri non potest in arbitratorem, sicuti nec pactum, quæ sententia in quolibet alimentario locum habet. Speculat. titu. de arbitro, §. resta t. nu. 3. idem Speculat. titulo qui filij sint legiti. nu. 27. argumento. l. cum ij. §. vult igitur. ff. de transactio. propterea hoc fit, quia quoties lex transigi vetat, fortius & compromitti vetare intelligitur. l. nõ distinguemus §. de liberali. ff. de arbit. Alber. l. cum ij in princ. ff. de trãsactio.

& ibi Alciat.l.idem Iass.l. de alimentis pag.2. qui idem esse si in arbitrum compromittatur bene defendit & Curt. Iuni. in repetitione.l. de alimentis. nu.11. aduersus Alber.ibi. cum valeat argumentum de trāsactione ad compromissum.c.pertuas.de arbit. Accursius auth.vt differant iudi.in princ.Bar.l.mandato generali.ff.de procurat.idem Bar. auth.si verò cōtigerit.C.de iudi. sequitur Iass. in.l. transactionis. nu.2.C.de transactio. quæ sententia rationem habet.

51 Hincq; apparet minus verè scripsisse Ioann.Baptistam Perusinum,qui gener fuit Bartoli:qui contrariam sententiam sequitur nulla certa lege innitens,eamq; nullo propugnaculo tut9 defendit in tract. de arbitris.lib.3.c.5.

52 Tertiò hæc sententia locum habet in transactione,cum generaliter constitutum sit,vt de alimentis facta transactio in cōsulto prætore non valeat. l. cum ij ff. de transactio. inibiq; notat Bar.& doctores vti refert. Felinus. c. si diligenti. nu.5. de foro compe.dñs Couarru.c.quamuis pactum de pactis lib.6. 2.parte. §.6.nu.4.hoc autem quod dictū est,vt de alimētis facta trāsactio inconsulto prætore nonvaleat, introductum est alimētorum fauore,vt post alios scribit Ioānes Orosciu3.l.cum ij. §. solet.nu.11. ff.de trausactio. Sed hoc introductum esse alimētorum fauore negat Cōnanus lib.5. cōmentariuris ciuilis.c.7.nu.5.qui ait non esse introductū hoc fauore alimentorū,sed poti9 iuris fauore, quia indignū est & in humanum homines tanta rerū inopia premi,vt hostiatim sibi victū quærere cogātur. Aptè cōsiderasset Cōnanus, si receptā rationem non improbasset,sed diceret alimentorū causæ indultū esse,vt transigi de ijs nō posiit incōsulto prætore,est enim summa ratio,quæ pro alimētis facit.l. Mella. ff.de alim.& cibar.leg. ob id autē alimentorum causa præcipua est, eaq; ius nostrū fauore prosequitur,ne homines mēdicēt, quib9 apparet eam ratione, quam Cōnanus credidit, huius sententiæ nō esse rationē,sed potius rationis à doctorib9 traditæ rationē, ex quibus apparet Reipublicæ interesse,ne quis de alimētis trāsigat incōsulto prætore, ne homines depauperētur, cū Reipublicæ intersit eos habere locupletes qui fortunis oppressam Rēpublicā iuuare possint.auth. vt iudices sine quoquo suffragio. §. cōsiderabimus collatione.2. vnde illi errāt, qui priuatorū fauore introductū credūt principaliter,ne trāsigi posiit de alimētis

53 incōsulto prætore. Sunt tamē causæ quæ faciunt de alimentis factam trāsactionem efficacem esse,vt ipse Vlpianus docet.l.cū ij.§.vult igitur.inibiq; Iass. nu.11. post Odofred. Angelū & Fulgo.exempla ponit idem Iasso.l. de alimentis nume.1.&.4. C. de transa-

Aduersus Ioā. Bap. Perusinū.

tranſactio. Alimentorum tranſactio vt valeat plura requiruntur, vt docet. l. eum ij. vnde fit, vt ſi alimenta legata ſint, de his tranſigi non poſsit niſi cognitis verbis teſtamenti, Item ſi cauſa tranſigendi non ſit non valet tranſactio.

54 In propoſito quæri poteſt: ſi conſtet inter aliquos de alimentis eſſe tranſactũ anni iam ſunt decem, an longi temporis ſpatio præſumatur interfuiſſe cauſa tranſigendi. vel ſi ſuper legato alimentorum tranſactum ſit, an etiam præſumatur ꝙ lecta cognitaq; fuerint verba teſtamenti, & præſumi hæc æquius videtur, cum ex longi temporis curſu præſumatur ſolennitas adfuiſſe, quæ vt actus valeret, deſiderabatur. Bernardus c. peruenit. de cenſibus, ſed hæc limitantur, ſi ſolennitas huius conditionis ſit, vt paciſcentes illi renuntiare non poſsint Bar. l. 1. C. de fide inſt. & iure haſtæ fiſca. lib. 10. idem Bart. l. ſciendum. nume. 4. ff. de verborum oblig. idem Bart. l. ſi forte. ff. de caſtren. pecu. vnde non præſumi in tranſactione hanc ſolennitatem ſcripſit Menchaca. lib. 2. controuerſiarum. c. 44. nume. 21. quæ opinio videtur vera argumento. l. de his. ff. de tranſactio.

55 Hæc ſententia, quæ habet, quòd in conſulto prætore de alimentis tranſigere nulli liceat primò dilatatur, vt obtineat, ſi pluribus ſint alimenta relicta ex fundo certo, nam inter ſeſe inconſulto prætore tranſigere non poſſunt. l. cum ij. §. ſed & ſi pluribus. ff. de tranſactio. inibiq; Bart. idem Bart. tracta. de alimentis numer. 19. Alber. & reliqui notant. Iaſſo. nume. 2. Oroſeius nume. 4. Accurſius. l. voluntas. C. de fideicommiſsis. inibiq; Corneus nume. 8.

56 Secundò dilatatur hæc concluſio, vt habeat locum in perſona eius cui alimenta relicta ſunt, qui ſundum ex quo capiat alimenta eligere non poteſt in conſulto prætore Bart. l. 3. ff. de aliment. & cibar. leg. ſequitur Ruinus conſilio. 80. num. 9. lib. 1.

57 Tertiò extenditur hæc concluſio, & locum habet in legato annuo relicto in dotem, vt in ſpecie. l. virilis. §. final. ff. de legat. præs. de quo tranſigi non poteſt inconſulto prætore, eſt etenim alenda mulier defructibus dotis, ergò de alimentis ad dotem bene procedem⁹ in propoſito: vti Bartolo placuit in. l. ſi certis annis nume. 2. C. de pactis. qui dicit deciſionem. l. 1. C. de fideicommiſsis, obtinere in dote, in qua eſt eadem ratio, approbatur cõmuniter teſte Decio inibi. nume. 8. Iaſſ. nume. 3. quamuis improbet Salicetusnu mer. 3. exiſtimans ꝙ non liceat procedere de alimentis ad dotem, qua de relatius alibi ſcripſimus, atq; Salicetus de alimẽtis incon-

in consulto prætore transigi nō posse, de dote verò posse, sed Salicetū Iasson Decius & alij re prehendunt, & in proposita spe cie q in cōsulto prætore de do te transigi non possit, quia lo co alimentorum est, defendit Roma.l.1.ff.soluto matrimonio & in.l. qui superstitis. ff. de ac quir. hered. Paulus & Anchar. quos adducit Felinus. c. si dili genti nume. 6. de foro compe. quæ sententia vera apparet ex his, quæ scripsit Iasson.d.nu.3.

58 Quartò hæc conclusio obti net in persona serui, qui de ali mentis transigere non potest si ne domini consensu etiam præ toris authoritate interposita. hæc est opinio Bart. l. cum η. §. eam transactionem. ff. de tran sact.nume.5. Fulgo.nume.2.hu ius sententiæ ratio est, quia alimē ta seruo relicta videntur ipsius domino relinqui. l. filio fam.ff. de cond. & demonst. quam le gem doctè interpretatus est Co sta lib.2. selecta. interpret. c.17. nume. 2. &.3. qua lege apparet errasse Accursium scholio an in genui.in.§.eam transactionem. qui dixit posse seruum transige re de alimentis sibi relictis, sed hāc opinionem improbat Bart. dicto nume. 5. quem omnes se quuntur teste Iass.nume.4. Ioan ne Orosclo numer. 8. qui verè scribūt in locis legum, quas pro sua sententia aduocat Accur sius, seruum non habere domi num, quia pœnæ seruus, item quia ad templi custodiam reli ctus, hic prætore authore de ali mentis sibi relictis transigere poterit.

59 Quintò hæc conclusio locum habet in persona eius, qui ali mentorum iuri renuntiare vult: aut ius istud vendere, vel cede re, hoc quippè facere non licet. Bart.l.cum Titio.nume.2.ff. ad leg.fal. qui ait legatum vsusfru ctus non posse legatarium in a lium transferre venditione, aut cessione.l. vsusfructus. ff. de iu re dot. eodem modo ius alimen torum cedi non potest, quia vt ipse Bartol9 ait alimenra perso næ cohærent. l. cum η.§.modus ff. de transactio. c. final. de offi cio deleg.l.dominus. §. final. ff. de vsufructu. sequitur Abb. in c. præterea. 2. nume. 11. de iure pat. Curt. Senior consilio. 58. Iasso. l. si constante. nume. 224. ff. soluto matrimonio, scribit Petrus Plaça tracta. de delictis. c.fin.nume.6.qui adducit Fabia num tracta. de emptione. q. 4. princ.q.21. aggregat plures Ti raquellus de retractu. titulo.1.§. 26.glo.1.nume.72.

60 Huius quæstionis enodatio, quæ difficilis est, ex ea quæstio ne pendet, an fructuarius cede re possit ius vsusfructus alij quā proprietatis domino, ita qui dem vt si cedatur, ius illud ad emptorem transeat.qua in reva riant interpretes, multiq; inter sese dissident, vel potius certāt: In hac quæstiōe multi opinātur fru-

fructuarium non posse cedere vsumfructum, sed tantum perceptionem fructuum vendere, quod si cedat nihil ad emptorem transibit, sed vsusfruct. ad proprietatis dominum deuoluetur, quæ opinio deducitur ex. §. finitur. inst. de vsufructu. ibique Accursius notat scholio cedendo. idem apertè scribit Pomponius. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. harum legum argumento præfatam conclusionem defendit Azo in summa. C. de vsufructu. nume. 20. dominus Francisc. Sarmientus acri ingenio multaque lectione vir episcopus Asturicensis meritissimus quem vt debeo veneror ac suscipio lib. 3. selectarum interpreta. c. 9. cuius libros perlegi, miratusque sum, quanta flumina ex fœlici illo ingenio cadant. quæ opinio scriptorum suffragio approbata est, vt attestatur Pinelus in. l. 1. C. de bonis mater. 3. parte. numer. 38. qui plures in vnum contulit, qui huic accessere sententiæ præter eos, quos ipse aggregat. hanc sententiam sequitur Petrus Iacob. in practica de actione in rerum generalior libellus. §. positiones actoris. Cassaneus consuet. Burg. titulo des confiscacions. Rub. 2. §. 2. num. 18. Natta consilio. 440. num. 4. qui ait ius vsusfructus cedi non posse, sed tantum perceptionem fructuum, idem approbat Ioannes Orosceus. l. si tibi decem. §. pactum. numer. 2. ff. de pactis. Fabianus de monte tracta. de emptione & venditione. q. 20. quæstionis. 4. princip. nu. 53. Ioann. Baptis. à sancto Blasio tracta. de priuileg. dotalibus centu. 3. priuileg. 220. in nume. 20. Guido Papa sing. 532. Ioan. Trigona sing. 50. nume. 6. Ruinus consilio. 17. num. 15. volume 2. Cuiatius in principio inst. de vsu & habit. & hanc opinionem dixit crebrius recipi per omnia transcribendo Pineli dicta Menchaca de successio. creatione lib. 1. §. 7. numero. 40. in fine.

61 Hinc dicebat Bald. consilio. 335. incipi. quædam mulier. numer. 1. volume. 1. quod si fructuarius cedat alicui vsumfructum, intelligitur fructuum perceptionem cedere, vt cessio valeat, & vsusfructus ad dominum proprietatis non deuoluatur. argumento. l. necessario. §. final. ff. de pericu. & com. rei vend. quod si ius vsusfructus cedat extraneo, id est non domino proprietatis, vsumfructum perdet, qui ad dominum proprietatis deuoluetur. §. finitur. insti. de vsufructu. doctrinam Baldi sequitur Curt. Iuni. consilio. 142. in fine. quem sequitur Crauetta consilio. 52. nume. 5. in hac sententia fuit idem Baldus multis in locis, quem aduocat Pinelus vbi supra versiculo alij autem. qui plures aggregat accedentes doctrinæ Baldi. sequitur Gregorius scholio el derecho. in. l. 24. titulo

titulo. 31. part. 3. & malè om-nia inculcans huic sententiæ subscripsit Politus repetitione. 1. re coniuncti. ff. de legat. 3. nu rome. 52.

62 Sed errore lapsus est Baldus, cum nihil referat cedatquis vsumfructum, an verò ius vsus fructus, quia in vtroq; casu ius cedere censetur. argumento. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. nec Baldi sententiam fulcit. l. necessario. §. fin. quæ loquitur in venditione vsusfructus, non in cessione, estq; maximum discrimen cedat quis vsum fructum, an vendat, vt infra patebit.

63 Ratio autem quare vsusfructus alienari non potest, ea est, quia vsusfructus est ius personale, iura verò personalia quãuis sint ossibus affixa sicut caracter, vt notatur in. l. quis ergò casus in fine. ff. de peculio. tamen possunt vendi, & alienari iuxta naturam illorum. l. nomina. C. de hæred. vel actione vendit. sic ius vsusfructus licet vendi non possit, quia à nobis separari non potest, tamen venditur & alienatur secundum naturam vsusfructus, quia venditur perceptio fructuum. l. necessario. §. final. ff. de pericu. & commod. rei vēd. vnde ius vsus fructus non venditur ex accidenti, quia ossibus hæret, non autem ex natura rei, vt exemplo est res sacra. hanc rationem huic sententiæ reddidit Ioann. de Platea. §. finitur: insti. de vsu fructu. quam approbat Fabius Acorombonus. l. naturaliter. §. nihil commune. in repetitione nume. 22. ff. de acqu. poss. eam q; Fabio non relato refert Fabianus de monte tractatu de emptio. & vendit. q. 20. quæstionis. 4. princip. nume. 53. & Tiraquell. de retractu. titulo. 1. §. 26. glo. 1. nume. 43.

Aduersus Bald. & reliquos.

64 Aliam rationem huic sententiæ reddidit Fabianus Acorombonus in. §. nihil commune. numero. 33. qui ait quòd si vsusfructus alienari posset, sequeretur, quod esset quodammodo alius vsusfructus, quia dum manet in persona vnius, tali forma manet, vt stet donec illa persona durat, ea autem extincta ciuiliter vel naturaliter extinguitur vsusfructus. §. finitur. insti. de vsusfruct. vnde si ille alij vendat, vsusfructus mutat formam, nec deberet finiri, donec extingueretur persona illius, qui emit. vnde alius quodammodo esset vsusfructus. argumento. l. si vsusfructus mihi in biennium. ff. de vsufructu leg. hincq; damno affici posset dominus proprietatis, qui extincta persona venditoris citius fortassis consequeretur vsumfrumctum, qui proprietati accederet, vnde quã do venditur perceptio fructuũ, expectatur mors venditoris, id est fructuarij, quo demortuo finitur fructuum perceptio, quæ vendita fuit. l. necessario. §. fin.

hanc

hanc rationem sub obscurè fa ne reddidit Gratus consilio.22. nume.11.volume.1.

Nouus re-solutio.

65 Contrariam sententiam, quæ habet, quod fructuarius possit vendere ius vsusfructus, & alij cedere magis probat Vlpianus.l. arboribus. ff. de vsufructu.l. in venditione. in principio. ff. de bonis authorita. iud. possid.l. cui vsusfructus. l. non vtitur. l. quia qui precio. ff. de vsufructu tex. in principio inst. de vsu & hab. textus clarus. c. nuper. de donat. inter vir. & vxo. hanc sententiam tanquam aperto iure innitentem sequitur Alber. l.1.C.de bonis mat. nume.2. Baldinus. §. finitur. institut. de vsufructu, & alijquos aggregat Pinelus supra nume.39. qui pro viribus eam defendit, quam probauerat decisio Rotæ. 860. in antiquis. atque Pinelus grauissimos doctissimosque viros cum glo. in multis & ferè in omnibus tangentibus hunc articulum sæpe lapsos fuisse, enixè procurat argumentis respondere, quæ contrarias partes defendunt, dificultatem tamen. l. si vsusfructus. superare non potuit: videtur enim lex illa esse omni solutione maior.

Aduersus Pinel. & reliquos.

Ego autem in hac controuersia existimo cum Pinelo in huius articuli explicatione commentatores lapsos fuisse, ipsum que Pinelum cæteris fortius cæcutire: tam enim ipse quam reliqui scriptores obliti fuere receptæ sententiæ qua docemur, quid intersit, cedat quispiam vsumfructum, an vendat.

66 Vnde in proposita quæstione constituendum est fructuarium vsumfructum alij cedere non posse, quod si cedat fructus ad proprietatis dominum deuoluetur. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. vendere autem posse, vt probatur in dicta. l. arboribus. alijsque supra allegatis. hoc propterea fit quia fructuarius alienare non dicitur vendendo vsumfructum, sed tantum cedendo: vsusfructus enim res est incorporalis. textus in principio inst. de rebus corpo. & incorp. tex. in principio inst. de vsufructu. sed inter alienationem rei corporalis & incorporalis hoc interest, quòd sicut rei corporalis venditione non transfertur dominium, nisi res tradatur. l. traditionibus. C. de pactis. l. quod vendidi. ff. de actio. emp. §. venditæ insti. de rerum diui. sic rerum incorporalium non transfertur ius in emptorem, nisi cedatur. Accursius scholio suo. l. fin. C. quãdo fiscus vel priuat. quam sententiam dicit sing. Iaston. l.1. §. si vir vxori. nume.5. ff. de acqui. possess. commendat Felinus in. c. venerabilis. numer. 32. de exceptio. idem tamen scripsit Accursius scholi. final. l.2. C. de actio. & oblig. & scholio portionibus l. fin. in principio. ff. de donat. sequitur Bart. l.1. nume.8. C. de actio-

actio. & oblig. & omnium vbi quod hæc est concors sententia vt attestatur Tiraquellus tractat. de retract. titulo. 1. §. 1. glos. 7. numer. 2. qui aggregat plures qui sequuntur hanc opinionem.

67 Ex quo dicebat Siluanus consilio. 55. quod si venditor rei corporalis velit trasferre ciuilem possessionem per actum cesionis, nihil aget: quia res corporales traduntur non per actum cessionis, sed per actos naturales.

68 Vnde alienare non intelligitur fructuarius, nisi cedat: sola enim venditione ius vsusfructus abse non abdicat, sed tantum transfert commoditatem, quod dare depromitur ex Pomponio l. si vsusfructus. ff. de iure dot. dum ait fructuarii ius vsusfructus alij quam domino proprietatis cedere non posse, quod si cedat nihil ad extraneum transibit, sed ad dominum proprietatis vsusfructus deuoluetur, vnde ve noo amittatur vsusfructus introductum est quod fructuarius locet vsumfructum, aut vendat: huius pronunciati ratione subijcit Pomponius, vt ipsum quidem ius maneat penes venditorem, perceptio verò fructuum penes emptorem: ergò sola venditione non transfertur ius, sed ipsa cesione, vt apertè inibi demonstratur, quia dictio (vt.) denotat causam finalem, vti tradit Valla lib. 2. elegan. c. 38. veluti si quis dicat (dono tibi libros vt legas) ac si Hispanè dicat (para que leas) vnde dicit Pomponius ne amittatur vsusfructus illum non cedat fructuarius, sed vendat: quo facto ius penes eum manet, commoditas autem percipiendi fructus ad emptorem transijt. Hæc concinnè defluunt ex formula cessionis, quam docet Boetius in topicis Ciceronis, ex quo tradidit Cuiatius in principio inst. de vsu & habit. dum ait quæro cum vsusfructus extraneo vendi locari, donari commodari, præcario concedi, obligari possit, cur etiam eidem in iure cedi non possit: an quia cedere in iure est ad fellam prætoris id à se ius totum abiudicare: at locare aut vendere, est ius vtendi, fruendi, ita in alium transferre, vt tamen per emptorem aut conductorem à fructuario retineatur.

69 Ex his verà videtur sententia Iasso. l. re coniuncti. ff. de leg. 3. nu. 123. dicentis se mirari cur Bart. ibi. nume. 26. formauerit quæstionē: an ius accrescēdi in vsufructu transeat ad singularem successorem, quia vsusfructus nō potest alteri cedi, quin deuoluatur ad dominum proprietatis. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. quam sententiam ex superioribus verissimā esse cōstat, licet opinionē Bar. aduersus Iass. velit defendere Ripa ibi. nu. 84 qui in vltimis verbis ait sententiam Bartoli malè defendi posse,

se, quam in cautē defendit Pol.nu.52.& Ioann. Gaudentius nu.87.nō enim potest in vsufru ctu esse singularis successor, de volueretur enim ad dominum proprietatis, vt suprascriptum est. argumento.l. si vsusfructus. & probatur iure Regio in.l.24. versi. otrosi.titulo.31.part.3.

70 Ea ratione ad proprietatis do minum deuoluitur vsusfructus si extraneo cedatur, quia cū cessiōe abdicauerit a se ius fructua rius, ius illud extinguitur, cum a persona separatur, cui cohæret: quia in fructuarij persona cōsti tutum est: exemplo corporis hu mani, quod extinguitur animæ separatione, quod ius cum extin guatur nihil proprietati addit, sed id efficit, ne proprietas in parte minuatur, quæ minueba tur cōstitutione vsusfructus, qui quidem seruitus est. l. fin. C. de præs.long.temp. constituitur q́ contra rei naturam, quæ libera est.l.si ædib9.C.de seruit.& aqua ideo extincto iure vsusfructus per separationem à persona, cui cohærebat, res ad primæuā naturam redit, quod est natura le.l.si vnus. §. quod in specie. ff. de pactis.& liberatur à seruitu te, quæ contra naturam rei de betur, hac de causa vsusfructus dicitur naturalem habere instigationem, vt consolidari pro prietati expetat.l.antiquitas. C. de vsufructu. annotat Crotus repe.l.re coniuncti. ff. de lega.3. nu.45. hanc opinionem fulcit. §. finitur inst. de vsufructu. nonat Gratus consilio.133.nu.5.vo lu.1. Guido Papa consilio. 94. nume.6.

71 Nec huic sententiæ, quæ ha bet, q́ vsusfructus alij quam do mino proprietatis cedi nō possit, q́ si cedatur proprietati con iungitur, obstat.§.finitur inst.de vsufructu. vbi si vsusfructus ce datur extraneo, id est alij quam domino proprietatis, nihil agi tur: quo textu dicit Pinel.supra nu.39.vers. probata autē: clarē decidi, q́ si vsumfructum cedat extraneo fructuarius, non amit tit illum, nec acquiritur vsusfru ctus domino proprietatis, sed nihil agitur, id est actus non va let, atq́ ita retinet eum fructua rius: vnde illa verba, nihil agi tur, sunt intelligēda, vt nihil aga tur in persona extranei, quia ius vsusfructus illi nō quæritur, sed domino proprietatis, vti expli cat Accursius scholio. vsumfru ctum.l. si vsusfructus. ff. de iure dotium: hæc enim verba, nihil agitur, nō significant quòd actꝰ sit nullus, sed potius quòd actus non valet, vt agitur, exēpli gra tia: quidā rem procuratori meo tradidit, vt meam faceret, ille ve rò ea mente accepit, vt faceret suam, inquit Iulianus nihil agi tur, in.l.perseruum.§.fin. in fin. ff. de acquir. rerum domi. qoasi dicat in persona procuratoris nihil agitur, quiā non procura tori, sed domino quæritur. vt in simili specie docet consultus. l. qui

qui mihi. ff. de donatio. atq; in ea loquitur tex. in.§. finitur. qui ex his intelligendus est, vt expli cat Cuiatius in princip. inst. de vsu & habi. quod satis apparet ex.§. finitur. vbi agitur quibus modis finiatur vsusfructus, di cit textus finiri si cedat eum do mino proprietatis fructuarius, si cedendo extraneo non finire tur vsusfructus, ad quid illa ver ba adijcerentur, (nam cedēdo extraneo nihil agitur) certè su per vacanea essent. proptereà ta men adiecta fuere, quia etiā illo modo finitur vsusfructus, cum nihil agatur in persona extra nei, si extraneo cedatur, sed eo casu ad dominum proprietatis deuoluatur, quo casu etiam fini tur, vt docet. l. si vsusfructus. ff. de iure dot. qua lege ostenditur verba illa, nihil agitur, debere intelligi in persona extranei, nō in persona domini, quod consti tuit dicta.l.24. vers. ornost. titul. 31. part.3. Pro cuius interpreta tione anotādum est: q; in lege illa tractatur, an fructuarius ius vsusfruct. possit cedere, inquit lex domino posse, extraneo au tem non posse, quod si cedat ex traneo: non illi sed domino quæ retur proprietatis vsusfructus, hinc dicit lex, q; non cedat ius extraneo, sed tantum commo ditatem vendas, vel locet vsum fructum, hocq; erit præsenta neum remediū, vt quis non amit tat vsumfructum, & tamē com moditatem trasferat, nec di cit lex, quòd vendat, vti dicitur in.l. si vsusfructus. quasi dubita uerint legis conditores, an ius vsusfructus vendi possit, & an venditione alienaretur, ideo ta cendo subterfugium sibi quæ sierunt.

72 Nec obstat nostræ sententiæ textus, qui videtur eam omnino oppugnare, in. c. nuper. de do nat. inter vir. & vxor. vbi mari tus qui vsumfructum habebat, vxori in dotem tertiam vsusfru ctus partem dedit, inquit textus valere dotis constitutionē, dum vixerit ipse fructuarius, qui con cessit, ergò clarè demonstratur, q; vsusfruct. cedi potest, nec ob cessionem eum amittit fructua rius, sed extraneus, inquem ces sio fit, eo fruitur. sed nec ille tex tus obstat huic sententiæ, quià loquitur in persona eius, qui cō cessit alicui vsumfructum, non tamē in persona eius, qui cessit, interest multum cedat quis vsum fructum, an concedat: quia per concessionem non transfertur ius, nec vtiles transeūt actiones Accursius scholio portionibus. l. fin. in principio. ff. de donatio. sequitur Bar. l. 1. C. de actio. & oblig. nu. 9. & nu. 23. vbi huius sententiæ rationem subijcit, se quitur idem Bart. dicta. l. fin. ff. de donat. in principio nu. 2. per verbum enim (concedo) non transfertur dominium. Ioann. Andr. scholio titulo in. c. 1. de vsuris. lib. 6. idem affirmat Bal. c. 1. vers. si Titius nu. 1. si defeudo

Ee fuer.

fuer. controuer. inter domi. & agnat. & hanc sententiam fulcit textus in principio inst. de vsu & habi. vbi fructuarius ius vsus fructꝰ cõcedere potest, sed illud cedere nequit, vt probatum est. eadem sentẽtia depromitur ex. c. pastoralis. de donatio. quem textũ pro hacparte notat Barb. ibi. idem probatur in. c. fin. de precario. horum iurium authoritate innitentes hanc sententiã approbant plures, quos aggregat Palacios Rubios in repetitione rubricæ. de donatio. inter vir. & vxo. §. 7. nu. 1. Curt. iuni. l. cum quid nu. 19. ff. si cer. pet. quãuis Bartolꝰ videatur sibi ipsi nõ constare in. l. 1. ff. pro emptore. nu. 2. vbi ait ꝙ per verbum (cõcedo) transfertur ius & titulus, hanc sententiam videtur probare Sapia repetitiõe. l. 1. §. qui mãdatam. num. 21. ff. de officio eius cui mãd. est iurisdictio. Quæ opinio ex suprapositis constat non posse defendi: atꝗ ita hanc vltimam opinionem Bartoli reprobat Molinæus consuetud. Parisien. §. 22. nu. 67. ex quo apparet dictũ. c. nuper. non obstare huic sententiæ, quæ habet ius vsus fructus extraneo cedi non posse, vendi verò posse, quidquid variauerint doctores plura in hac quæstione inculcantes.

73 Ex his apparet, quid in alimentorum legato definiendum sit, quod cedi in alium non poterit cum personæ cohæreat: commoditas autem legati vendi poterit authore prætore, si causæ intersint, quæ prætori suadeant transactionem admittere. argumento. l. cum ij. §. causæ. ff. de transactio.

74 Sunt autem plures casus in quibus præscripta sententia nõ obtinet, sed potest in eis transactio fieri inconsulto prætore, ac præfatæ cõclusioni locus nõ erit.

Primò in alimẽtis, quæ retro habita sunt, locum non habet hæc sentẽtia, sed tantum in præsentibus & futuris, Accursius scholio alimentorum. l. cum ij in principio. ff. de transactio. argumento. l. de alimentis. C. de transactio. sequitur Alberi. in. d. l. cum ij in principio lasso. nu. 9. idem lass. in. l. quæ delegato. nu. 24. ff. de leg. 1. Bald. l. pactum. in fine. C. de collatio Decius. l. de alimentis. nu. 9. Curt. iuni. nu. 1. Corneus nu. 1. & 2. Alciat. pag. 1. C. de transact. Feli. c. si diligenti. nu. 6. de foro comp. Connanus lib. 5. commenta. iuris ciuilis. c. 7. nu. 5. hæc est recepta traditio authore Oroscio. l. cum ij. §. eam transactionem. nu. 11. ff. de transactio.

75 Ratio huius sentẽtiæ est, quia ex alimentis futuris vita hominis pendet. Bar. tracta. alimentorum. nu. 19. sequitur Alciat. l. de alimentis pag. 1. crebrius hæc ratio recepta est teste Oroscio. d. nu. 11. qui ait hanc rationem consundi ex. §. eam transactionem, vers. nihil autem interest vtrum liber-

libertini sint, quibus alimenta relicta sunt, an ingenui satis locupletes an minus, cum hæc ratio cesset, si alimentarius locuples sit, cuius vita non pendeat super alimentis legatis, at Diui Marci oratio non cessat, sed in eis locum habet, qua vetatur super relictis alimentis trãsigere, sed ipse Ioannes Oroscius defendit rationem, propterea quòd eam interpretes, ad ea quæ frequentius accidunt, adaptassent.

Sed pace dixerim viri docti quem vt debeo, ampliare vellé, non increpare, tam diuitis vita super alimentis pendet, quàm vita pauperis, cũ diues labi possit facultatibus, cum multæ sint humanæ sortes. l. fin. C. de præscrip. 30. anno. tradit cum iudicio Alcia. in. l. de alimẽtis. pag. 1. quæ cum tot exemplis demonstrentur, non sunt repetenda. quot diuites de pauperati sint historiarum testatur fides, vnde Ouidius ait.

Non meus amissos animus desiderat agros,
Rursq; peligno conspiciendo solo.

Nec enim minori cura & labore diuitiæ conseruantur, quã quærãtur, vt ipse Naso testatur.

Non minor est virtus quàm quærere partatueri.

Quod cecinit Lucretius lib. 5. de natura rerum. quibus cõstat pari ratione diuitem super alimentis relictis non posse incon sulto prætore transigere, atq; pauperem: cum super alimentis vtriusq; vita pendeat, pauperis quidem quià fame perirct, diuitis autem quià inconstantia fortunæ in inopiam deuenire posset: quo tempore qui famem leuaret, non reperiret, nam vt Naso ait.

Cũ fueris felix multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Horrea formicæ tendunt ad inania nũquã,
Nullus ad amissas tendit amicus opes,

76 Secundò huic sententiæ locus non est, si alimenta non sint relicta, sed alimentarius sibi cauerit, atq; aliquem vt nutriret eum obligatione, pactioneq; deuinxerit: quià hoc casu super alimẽtis inconsulto prætore transigere potest. Accursius scholio alimentorum. l. cum ij in principio per textum illum vers. planè. ff. de transactio. notat ex illo versiculo planè Bart. ibidem nu. 4. Alber. & Bald. Paulus nu. 8. Fulgosius nu. 2. Iass. nu. 9. idem Iass. l. de alimẽtis. nu. 1. ibidẽ Corneus nu. 1. Salic. nu. 2. Curt. Iuni. nu. 8. C. de transactio. Alciat. pag. 3. qui ait dubium non esse, quòd transigi possit super alimentis, quæ ex contractu debẽtur. Oroscius. l. cum ij. §. solet. nu. 9. Connanus lib. 5. commenta. c. 7. numero. 5.

Aduersus Ioã. Oroscium.

77 Huius sententiæ rationem adducit Bart. tracta. de alimentis. nu. 19. quià qui contrahendo sibi acquirit, cum industrius sit, verisimiliter cautè transiget: vnde authoritate prætoris non in

 diget,

diget, vt transigat: quod ratione sit, quià vbi res lautior obtigit, lautius incipit quis viuere, pluribusq; indiget, quàm solebat: quià iuxta veterem paræmiam diues factus fastidit lentem: atq; hinc fit vt quæsita alimenta cautè tueatur, nec nisi ex euidenti vtilitate remittat, hinc fit vt Bartoli rationem crebriori consensu doctores approbent.

Aduersus Duarenũ & Ioan. Orosciũ.

78 Hinc etiam apparet futilem huius rei rationẽ adduxisse Duarenum. lib. 1. disputationum. c. 44. cui accedit Orosciús.l. cum ij §.solet.nu.9. ff. de transactio. dum asserit, vt voluntas testatoris seruaretur, constitutum esse nequis super alimentis relictis transigeret inconsulto prætore: non sic super alimentis debitis ex cõtractu, in quibus hæc ratio cessat, quæ ratio in omni legato locum habet, conseruaretur testatoris voluntas, si rem legatam semper haberet legatarius, nam licet in hoc vertatur fauor vltimæ voluntatis, vt quæ testator constituit valeant. auth. de nuptijs. §. disponat. l. in conditionibus. ff. de condi. & demonst. voluntas defuncti non censetur in hoc abrumpi, q; legatarius, qui ex legato emolumentum capit, non capiat eo modo, quo testator dixit. l. Titio centum in principio. t. respõso, ff. de cond. & demonst. vnde licet doctores dicant duplici fauore alimentorum & vltimæ voluntatis constitutum esse, ne quis super alimentis relictis transigere posit, mihi alimentorum simplici fabore introductum hoc esse videtur, in quo Reip. vtilitas consistit, vt supra scripsimus: cum Reipublicæ intersit homines diuites esse, qui fauor non tam consistit in alimentis, quæ quispiam quæsiuit ex contractu, propterea quòd ille qui quæsiuit, sibi cautè consulere in omnibus censeatur.

79 Tertiò huic sententiæ locus non est in alimentis minimis. l. cum ij. §. fin. ff. de transactio. tradit Tiraquellus tracta. de iudicio in rebus minimis ferendo, vers. trigesimò secundò.

80 Quartò hæc sententia locum non habet si cum iuramenti religione pactum transactum vt sit, quià iuris iurandi accessione contractus firmabitur, quod axioma quomodo accipi debeat agendum est necessariò, quamuis res hæc integrũ tractatũ desideret. Primò itaq; in specie de qua Bartolus hic agit, an pater pasciscí posit super alimentis, pactumq; firmum sit, si iuris iurandi religio accesserit, non firmari pactum iuramento satis videtur depromi ex. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio, qua lege ostenditur pactum cõuentum contra reuerentiã, quæ exhibenda est, esse contra bonos mores: ergò ius iurandum quod in hoc pacto interponitur, vt pote cõtra bonos mores firmum

firmum non erit, argumento.c. non est obligatorium de regu. iur. lib. 6. c. si verò. c. cum quidam.§.final. c. sicut. de iure iur. c. in malis. c. qui sacramentum. 22.q.4. iuri enim reuerentiæ debitæ renuntiare quis non potest l. final.C.de bonis liber.l. libertus qui operarum. ff. de operis libert. quod obtinet in proposito, quia iuramentum esset contra ius Diuinum, quo tenemur patrem & matrem honorare, qui honor consistit in eo, vt egẽtibus alimenta præbeamus: vti Diuus Heronimus interpretatur, quem refert Alfonsus Castro.de iusta hæreti. puni. lib.2. c. fin. vnde iuri reuerentiæ non poterit pater renuntiare nec iurisiurandi accessione pactum firmare: quod ab omnibus est receptum, vt ex Alexan. & Iass. apparet.l.final.C.de pactis. scribit latè dominus Couuarruuias in.c.quamuis pactum.de pactis. lib.6.in initio.2.partis.nu.8.

81 Filius eodem modo iuri alimentorum renuntiare non potest, cum liberorum educatio iuris sit naturalis: vnde si eam partem filius perceperit de bonis vi ui patris, quæ ei lege obuenire deberet patre mortuo, eamq; dilapidauerit, si egeat, aliâ patre debet, vt abundè tradidimus. huicq; alimentorum iuri non poterit filius renuntiare interposito iuramento, quia iuri naturali aduersatur, propterea seruandum non est. c. cum quidam. §. illi verò.de iure iur. notat Speculat. titulo qui filij sint legit. nu.12. sequitur Felinus. c. si diligenti. nu.6. de foro comp. Iass. auth. quod locum. nu. 8. C. de collatio. Felinus. c. ex rescripto.nu.12. de iure iuran. dominus Couarruuias in epito. de sponsali.2.parte.c.8.§.6.nu.3. Ioann. And. in additione. quamuis. super Speculat. titulo de pactis, §.1.nu.2.

82 In alijs personis quæstio hæc dubitationem habet, an fauore alimẽtorum sicuti introductum est ne inconsulto prætore transactio valeat, eodem modo iuris iurandi accessione non firmetur. & non firmari scripsit Bart.l.cum ij.§.solet.num.final. ff.de transactio. vbi ponitur solennitas formalis, quæ iuramento non tollitur, vti considerauit Ancharr. consilio.375. numer.5. qui sequitur Bartoli opinionem.

83 Item si alimenta futura non sint debita ex contractu, sed ex testamento, aut legis præcepto eadem ratione non firmari scripsit Bald.in.l. pactum.nu.17. C. decollatio.sequũtur plures quos aggregat illustrissim. dominus Couarruuias dicto. §. 6. num.3. idem dominus Couarruuias in c. quamuis pactum. de pactis. lib.6.2.parte. §. 6. nu.4. Fulgosius.l.cum ij. §. solet, nume.5. & Gregorius scholio.menester. in l.8. titulo.13. part.6. hæc sententia fulcitur rationibus mul-

tis, quarum præcipua est, quæ habet, quòd ius iurandum tres comites sequi debent veritas, iudicium & iustitia.c.& si Christus de iure iur. sed iuramento præstito in transactione de futuris alimentis non inest iudicium, nec discretio aut prudentia, cum quispiam modico præsenti contentus renuntiet iuri alimentorum: quam ob causam transactio vetita est super alimētis, ne quis fame pereat, vt naturaliter euenire potest. hæc est ratio decisionis. l. cum ij. ff. de transactio. nemini autem in corpus suum concessa est potestas. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquili. c. contingit. de sententia excom. ergò nemini licet fame se ipsum necare, & hac de causa non licet futuris alimentis renuntiare.

84 Secundò fulcitur hæc sententia huiusmodi argumento, transactio de alimentis est quid principale, super quo iuramentum interponitur, ergò ius iurādum est quid accessorium. l. non dubium. C. de legibus. accessorium autem naturam sequitur rei, cui accedit. c. accessorium. de reg. iur. lib. 6. igitur si id quod principale est, vt transactio non valet, nec valebit id, quod transactioni accedit, scilicet iuramentum. quod annotauit in simili specie Corasius in .l. admonendi. ff. de iure iur. in præludijs, nume. 25.

85 Quartò hæc sententia probatur ex. l. fin. C. de non numera. pecu. qua apparet, iuramentum contractus cui accedit naturam assumere, quam legem pro hac sententia adducunt Bart. Bald. Sali. Paul. Cast. & reliqui docto res ibi. quæ conclusio crebrius ab omnibus approbatur, vt cō stat ex ijs, quæ aggregat Ioann. Luppus in. c. per vestras. de do nat. inter vir. & vxor. §. 8. nu. 32. quam legem dicit ad hanc sententiam quotidie allegari Tiraquell. tractatu de iure constitu. 3. parte. limitatione. 7. nu. 34. adducit Suarez in. l. post rem iudicatam. in declaratione legis Regni. §. sed pro euidētia in nu. 22. ff. de re iudi. Purpur. l. 2. §. creditum nu. 111. ff. si cert. pet. Marcus Mantua consilio. 75. nu. 16. Bernar. Diaz regula. 390. Marcus Anto. Natta consilio. 426. nu. 18. Anton. Gomez de contractibus. c. 14. num. 19. qui ait hunc esse verum sensum illius legis, idem tradit Peralta. l. cum pater. §. à filia. nu. 48. ff. delegat. 2. transactio de alimentis futuris incōsulto prætore facta non valet, ergò nec iuramentū, quod transactioni accedit, vt docet. l. fin. C. de non nume. pecu.

86 Quæ lex hoc constituit, si naturam primæuā contractus consideremus, non autem accidentalem. scripsit Aret. consilio. 24. col. 2. sequitur Iass. l. si conuenerit. nu. 17. ff. de iur. omni. ind. argumento. l. item veniunt. §. petitam. ff. de peti. hæred. quod declaratur

claratur exemplo, de quo agitur in. c. licet mulieres. de iure iur. lib. 6. vbi tractatur de contractu alienationis rei dotalis, qui con tractus natura ipsa efficax est, sed quia lege prohibetur, non valet: huic contractui alienationis rei dotalis si ius iurãdum accedat, firmum erit: quia iuramẽtum primæuam naturam cõtractus sequitur, non accidentalẽ.

87 Hæc tamen interpretatio defendi non potest, cum ei aduersetur. l. non dubium. C. de legibus. quæ agit de contractu, qui valebat suapte natura, sed ex accidenti inefficax est, quia lex inutilem reddit, ius iurandum quod ei accesserat, non valet: ex quo apparet, quòd accidentalem naturam sequitur, nõ primæuam: nec contractum ipsum confirmat, qui lege ostenditur contractum a lege vetitum non confirmari iuramẽto. idem probatur in. l. si quis inquilinos. §. si. ff. de legat. 1. vnde in definitum thema quod contractus inualidus non firmetur iuramẽto, approbat Accursius scholio alienare. l. vni. §. & cum lex. C. de rei vxo. actione. idẽ Accursius scholio improbatur vers. sed iudice contra. in. l. pactum dotali. C. de collatio.

88 Quem interpretes falsò existimarunt dixisse pactum defuncta successione non confirmari iuramento: vnde eum crebrius reprehendunt teste Decio. l. pactum dotali nu. 5. argumento, textus aperti. in. c. quãuis pactũ. de pactis. lib. 6. Sed lõgè à b hac opinione alienã fuisse intẽtionẽ Accursij ex eo apparet, quod cum l. pactum. dixerit pactum nõ valere, rationem decisionis subijcit Accursius dicens, propterea pactum non valere in specie. l. pactum. quia est futuræ successionis. quærit Accursius, an efficax sit, si iuramẽtum accesserit: ipse Accursius ait Petrum dixisse efficax esse, sed ipse in contraria sententia stat, vnde Accursius de vi pacti agebat, nõ autem de robore iuramẽti, vtrum efficax esset pactum contendebat, non autem an firmum esset iuramentum: & mentem Accursij hanc fuisse docet Ioann. And. scholio seruari in. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6.

Defenditur Accursius.

89 Vnde hãc sententiã sequutus est Bart. l. qui superstitis. nu. 4. ff. de acquir. hæred. Cuman. l. si quis pro eo. nu. 21. ff. de fideiussor. sequuntur plures, quos in vnum contulit Hippo. Riminal. in. §. 1. inst. de donatio. nu. 257. Ioan. Igne. auth. sacramenta puberũ. nu. 5. C. si aduer. vend. Ioã. Corasi. l. qui liberos. nu. 100. ff. de ritu nup. aggregat plures Alciat. c. cum cõtingat. de iure iur. nu. 132. qui ait contrariam opinionem, quæ habet, quod contractus inualidus firmetur iuramẽto, nõ esse communem: cùm ipsemet Alcia. in nu. 131. testatus fuisset eam receptam esse.

90 Quintò hanc opinionem ful-

cit id, quod scripsit Ioan. Andr. scholio reuocatus in.c.fi.de procurat lib.6. dicens quod si is qui procuratorem constituit, iureiurando affirmet mādatumse nunquam reuocaturum, poterit reuocare si voluerit. sententiam hanc sequitur Abb. in.c.cum ac cessissent. nu. .de consti & ibi Feli.nu.12. Decius nu.7. communiterq; approbari tradidit Alexād.consilio.16.nu.6.&.7.lib.3. pluresq; sequuntur, quos aggregat illustrissimus dominus Couarru.in.c. quamuis pactum. de pactis.lib.6.2.parte. §.2.num.3. idem dominus Couarru. in epime de sponsal. 2. parte. c. 4 .in princi.nu.10. idem dominus Couarru. in rub.de testamentis. 2. parte.nu.15. hanc sequitur Felinus in.c. cum. m.nu. 72. de constitu.Marcus Anto. Natta.consilio.426. nume.2. dixit approbatam sententiam Gomesius in. §. item si quis postulante. nu. 36.inst. de actio.Ioan. Orosčius. l.omnes populi. ff. de iust.& iure.nu.114.

91 Rationem huius sententiæ reddidit nūcupatim Bar.l. cum precario.num.1.ff.de precario. qui ait, q; conuentio de non reuocando procuratore est cōtra naturam actus qui agitur, vnde nō valet.argumento. l. cum precario. ff. de precario. qua lege ostēditur nullam esse vim conuentionis, ne liceat domino datā rem precario recipere, cum sibi libuerit, quam legem pro hac parte adducit Ang.ibi.& rationem à Bartolo traditā approbarunt Anto.& Imola in. c. cum. m. de cōstitutio.vbi Feli.nu.72.plures aggregat. ex quo apparet hanc rationem esse crebrius receptā.

92 Rationem aliam reddit Bal. in rub. de procurat. nu.30. qui ait q;, in proposito reuocat dominus procuratori concessum mandatū, quod nunquam reuocaturum se iurisiurandi religione pollicitus est: quia ex hoc iuramento nata nonest obligatio, cum sit iuramentum simplex, secus si fauore aduersarij iurasset se non reuocaturum, quia reuocare non posset, cum ex tali conuentione iurata nascatur obligatio: ne aduersarius circumducatur.argumēto.l.si quis maior.C. de transactio.qua constitutione generaliter constitutum est, vt obligatio nascatur ex iuramēto licito.

93 Ergò in proposito idem erit, vti Baldus notat: qui ex hoc dicit, q; si notarius qui datum procuratori mandatum scribit, recipiat iuramentū nomine omniū cuia interest, non poterit mādatum hoc reuocari, inquo casu locum non habet opinio Ioannis And.in.c.fi.de procur.lib.6.hāc opinionem ac limitationem sententiæ Ioannis Andreæ dixit esse arduam Iass. in.l. si nō sortem §.si cētum.nu.7.in fine.ff.de condi.indeb. vbi inuehitur in sententiam Ioānis Andreæ, adducitq; leges quibus cōtraria sententia ostendi-

ostenditur, quæ adamussim pēsitatæ non contradicunt. sententiam Ioannis confirmat. c. si inter. in fine. de spōsal. cui non obstat. c. sicut ex literis in fine, cod. titulo, vbi facti species ostendit iurasse quendamse ducturū Mariam in vxorē, qui aliam duxit, ait Summus Pontifex matrimoniū valere, sed fractæ fidei reum esse, ac pœna afficiendum, cum matrimonium valeat in specie illa. Ioānis sententiam comprobat ille textus, qui in hoc conuenit cum. c. si inter. in fine. vnde meritò illa capita adducit Ioan. Andreas. vt suam sententiam fulciat. id autem quod in. c. sicut in fine. dicitur, nec sententiæ Ioannis aduersatur, nec fauet, cum dicat sponsalia iurata non abrumpi contractis secundis sponsalibus, quià hac de re non agit Ioānes Andreas, qui ad hoc solum adduxit. c. sicut. q̄ quando contractus, qui agitur, talis est cōditio ac natura, vt agens pro arbitrio posset eum reuocare, si reuocet, reuocatio valet, quāuis periurus maneat, qui reuocat. quod apertè suprapositia iura dicunt, quæ cum non considerasset Iason, dixit aduersari quadā constitutiones sententiæ Ioānis Andreæ. in. c. fi. de procur. li. 6.

94 Sed ratio hæc, quam Baldus)(reddit, defendi non potest, vt pote quæ Celsi responso aduersetur in. l. cum precario. ff. de precario. qua lege docemur nullam esse vim conuentionis, quæ est cōtra naturā contractus: vnde nihil interest, quòd proferatur iuramentum in fauorem alicuius, an absolutè, vt seruari debeat, cum in. l. cum precario. pactum conuentum fuit in fauorem precario possidentis, qui præsens erat & approbans: at Celsus ait vim nullam esse conuentionis, quæ est contra naturam cōtractus precarij, qui sua apte natura reuocari potest pro domini arbitrio: ergò nihil refert iuramentum de non reuocando procuratore proferatur simpliciter & absolutè, an in fauorem alicuius, quia cum sit cōtra naturam actus, vt in specie. c. fin. de procurat lib. 6. semper poterit reuocari.

95 Sextò hanc sententiam fulcit id, quod scripsit Ioānes. c. vltima voluntas. 13. q. 2. dicens quòd qui iurauit non reuocaturum se testamentum quod fecerat, reuocare potest: quod multis probat. Primò quià vltima voluntas ambulatoria est vsque aduitæ supremum exitū. l. 4. ff. de adimendis legat. c. cum Marthæ de celebra. missa.

Secundò quià nemo eam legem sibi dicere potest, ne liceat à priore voluntate recedere. l. si quis in principio testamenti. ff. de legat. 3. vbi Bart. nume. 14. accedit sententiæ Ioānis, quem sequitur Imola in. c. cū cōtingat. col. 26. membro. 1. nu. 37. de iure iur. Gregori9 Natan. in. c. q̄uis pactum. de pactis. lib. 6. colu. 19. dicit

Aduersus Bald.

dicit opinionem communem esse la si.l.si conuenerit.nu.5.ff. de iuris.omni.iud.illustrissimus dominus Couarruuias Rub.de testame. 2.parte. nu. 15. Orosc ius l.omnes populi.nu.115.ff.de iust. & iure. hanc opinionem dicit esse tritam & tenere eam vtriusque iuris doctores communiter Peralta.l.si quis in principio testamenti in principio. nu. 226. ff.de leg.3.

96 Contrariam sententiam defendit Tancredus in compendiosa. q.4. argumento.c.1.de sepulturis.lib.6.vbi elegit quidam sepulturam, & iuris iurandi religione pollicitus est se nūquam variare aliam eligendo, dicit Pōtifex Maximus, quod aliam nō eliget, sed nec in electa sepelietur, rationem subijcit Summus Pontifex, ne causam habeat eligendi contra præstitum iuramentum, vnde vult Papa ne is possit aliam eligere sepulturam cōtra emissum iusiurandum, ex quo apparet non posse aliam eligere propter præstitum iuramentum. quod ex dicto. c. 1. in hunc sensum colligit Ioann. Andreas ibi scholio veniendi. sub obscurè tamen, dum dicit quod in. c.1.de sepult. lib. 6. quamuis principale firmum non maneat, id est electio sepulturæ, valet tamen accessorium idest iuramētum, nec hoc ex omni parte, sed in eo quod aliam eligere sepulturam non possit, non tamen in eo vt in electa sepultura sepeliatur.

Aduersus Petrum Peraltam

Noua ratio.

quod clarè apparet ex.c.debitores. de iure iur. quem textū pro hac sententia adducit: vnde id colligitur, vt actus quisquam pe natura potest reuocari, si iuratus sit, reuocari non potest. Hunc nodum diluere voluit Peralta, qui ait, quòd ratio illius textus quā ad casum nostrū voluit adaptare Tancredus, non facit ad rem nostram: quia iuramentum de quo in dicto. c. 1. fuit præstitum per suasiones, & ideo declaratur irritum simul cum ipsa electione sepulturæ, & ait hoc esse ex intentione Ioannis Andreæ ibi. quæ immaturè ac sine delectu scripsit Peralta. cum in dicto.c. 1.de sepult.lib.6. iuramentū non declaretur irritū, quinimmo firmum manet vt ex illa constitutione apparet, quæ adimit facultatem eligendi sepulturam, ne is qui iurauit contra iuramentum faciat, nec ea fuit Ioannis Andreæ intentio, quam errore lapsus Peralta credidit, sed quam nos ex Ioanne de prompsimus scholio veniendi.

97 Huius tamē quæstionis nodus versatur in causa, propter quā in electa sepultura nō ei licet sepelliri: eam fuisse rationē existimo, quòd qui sepulturam elegit, ipso eligēdi actu delictū cōtraxerit, cum legis præceptū cōtēpserit, vnde id peccatū lege vindicatur, punitur que in eo in quo deliquit, ne eligere secūdò possit sepulturā, itē ne sepeliri possit in electa, vti annotauit Ioā. And. in scho-

in scholio eligere, atq; hæc ratio ne speciali, vt puniatur ille legum contemptor in eo, in quo deliquit, constitutum est vt primus actus liber iuratus non reuocetur secundo actu contrario.

98 Rationem autem quare potest quis reuocare testamentum quod nunquam se reuocaturum iuramento promisit, reddit Bal. in.l.1.nu.69. C. de sacro sanctis eccle. quia interpositum iuramentum super actu libero nō facit actum necessarium. argumento.l.final. C. de non nume. pecu. iuncta.l. qui pecuniam. ff. si cert. pet. quæ ait, quòd si quis mutuam pecuniam accepturus spondeat creditori futuro, in potestate habet ne accipiendo se ei obstringat, vnde si eum pecuniam nondum recceperit, eius quidem solutioni se obstringat interposito iuramento, poterit non recipere, atq; ita se non obligare, cum actus ipse obligandi suapte natura sit liber, qui iora menti accessione non fiet necessarius, vt constituitur. l. final. C. de non nume. pecun.

99 Id tamen in hac controuersia annotari oportet, quòd si mandatum procuratori datum, ante testamentū reuocet, qui se non reuocaturum iurauerit, periuros erit. Ioann. And. scholio reuocatus.c.fin.de procurat.lib.6. gl.c. vltima voluntas.13. q.2. sequitur Corasius in.l. admonēdi in præludijs.nu.32. ff. de iure iurán.hæc est recepta sententia vt Francus ait in dicto.c. fin. col.2. & Alciat. in. c. cum contingat. nu.77.de iure iur. dominus Couarru.c.quamuis pactum. 2.parte. §. 2. nu.3. Ananias in.c. dilecto.de præben. Orosc ius.l.omnes populi.nu.116. ff. de iusti. & iure. Gomesius in.§.item si quis postulante. nu.36. inst. de actio. Maynerius.l. quamdiu. nu.117. ff. de reg. iur. idem Maynerius in.l. q abinitio.nu.12. & in.l.nemo potest.nu.93. ff.eod.titulo.

100 Contrariam sententiam, quæ habet, quòd reuocans non sit periurus, defendit Accursius, scholio super contractibus in.c. vni. §. item sacramenta de pace tenenda. argumento.l.fin.ff.qui satis dare cog. vbi apparet cum periurum non esse, cui lege permissum est deserere quod iurato promisit. quod Pauli responsum pro hac sententia adducit Probus.c.licet mulieres.nu.1.de iure. lib.6. Accursij opinionem approbat Bart.l.si quis in principio testamenti.nu.14.ff.de leg. 3. quæ crebrius recepta est à legistis vt scripsit Alexan.l. stipulatio hoc modo concepta.nu.5. ff. de verb. oblig. vbi additio quædā idem affirmat. eandēq; opinionem communiter recipi affirmat Castelianus Cotta memorabili incipi. testatorē inducere. Ratio hui9 sētētiæ est: quia lex in proposito vim habet Apostolici, vt ait Accursius in.l. fin. ff.qui

ff. qui satis dare.cog. idem Accursius in.l. adigere.§. quamuis ff.de iure pat.idem in.§. sed istæ quidem scholio. dicit.inst. de actio. quod plures recipiunt vt ex Orosicio apparet in.l. iuris gentium.§. si paciscar num.7.ff. de pactis. Sed in hac controuersia cum tractetur de periurio, canonistarum opinioni accedere magis securum est:vt ait Alexã. l.stipulatio hoc modo concepta.nume.5. sequitur Orosicius.l. omnes populi.nu.117.ff.de iusti. & iure.Peralta.l. si quis in principio testamenti.num.227.ff.de legat.3.

101 Qui ait semper seputasse opinionem Bartoli esse veriorem in puncto iuris vrgenti ratione, & vtriq; iuri concina: quiã cum quis sibi adimit liberam testamenti factionem,videtur vel le versari contra bonos mores, vt pote cõtra liberum arbitriũ, quod est natura homini insitum, sed iuramentum conceptum contra ius naturale non obstringit eum,qui iurauit,cum sit temerarium. c. non est obligatorium. de reg.iur. lib. 6. igitur in proposito iuramentum, quo pollicetur quis, non reuocaturum se testamentum non obstringit eum, qui pollicitus est, atq; hoc voluisse Bald. l.final. nu.15. C. de pactis. qui tradit iuramentum esse cõtra bonos mores, quo quis pollicetur se non reuocaturum testamentum. hãc sententiam approbat Ruinus consilio.187.nu.2.lib.2.

102 Quæ ratio infirma est: camq; improbat Imola.c. cum contingat.de iure iur. nu. 35. quia non facit contra bonos mores, qui iurat non reuocare testamentum, hanc ob causam, quòd liberam potestatem sibi adimat testamenti condendi.Fortunius de vltimo fine. illatione. 20. sequitur illustrissimus dominus Couarruuias rub. de testamen.2. parte.nu.5. & 6. cum eadem ratione qui contrahit cum aliquo videatur contra bonos mores facere,cum sibi adimat facultatem faciendi id quod voluerit, & se astringat onere seruandæ pactionis. in principio, inst.de oblig. sed contractum facere, atq; seruandi contractus vinculo se astringere permissum est, nec qui contrahit, facit contra bonos mores. l. sicut. C. de actio.& oblig.l.29.titulo.4.par.3. ergò liquidò apparet non facere contra bonos mores qui iuratò promisit, se non reuocaturum testamentum, cam ob causam quod sibi auferat facultatem reuocandi testamentum.

103 His tamen quæ in hac quæstione tradidimus, obstant ea, quæ scripsit Ioann. Andr. scholio final.c. licet mulieres de iure iur.lib.6. dicens quòd si quis iuratò promisserit non alienaturum se fundum dotalem,si interposito iuramento alienet inefficax est alienatio, hæc opinio

recepta

recepta eſt argumento. c. intellecto. de iure iur. ſanctionem effert adſydera Gomeſius. §. item ſi quis poſtulante. num. 4. inſti. de actio. & hanc Ioannis Andreæ ſententiam approbauerunt Hoſtienſis & Archidi. in dicto. c. licet mulieres, ſequitur Bart. l. ſi quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiuſſo. quam ſentẽtiam communiter recipi atteſtatur Alex. l. duobus. §. fin. ff. de iure iur. & multi ſcriptores, quos in vnum contulit dominus Couarru. c. quamuis pactum. li. 6. 2. parte. §. 2. nu 1. Hippo. Riminal. in principio inſtitu. quibus aliena. non licet. nu. 228. Marcus Anto. tracta. de viribus iuramẽti, effectu 32. nu. 48. Selua tracta. de iure iurãdo. 3. parte. nu. 43. Silueſter verbo. iuramentum. 4. q. 12. Alciat. l. pacta nouiſsima. pag. 5. C. de pactis. Coraſius. l. admonẽdi. ff. de iure iur. in prælud ijs. nu. 28 & Ioan. de Neuizanis conſilio. 12. num. 153. inter conſilia feudalia.

104 Ex quibus apparet erraſſe)(Iaſſ. §. item ſi quis poſtulante. nu. 2. inſt. de actio. qui ait ſententiã Ioannis Andreæ, quamuis reputetur ab aliquibus ſingularis, cõmuniter reprobari. ſed Iaſſonẽ negligentiæ arguit Bernardus Diaz regula. 479. incipienti mulier, vbi Ioãnis Andreæ opinionem dixit communiter approbatam, eamq; tres captiones habere oſtendit, ſuæ ſententiæ rationem ſubijcit ipſe Ioãnes Andreas, qui ait propterea ſecundum iuramentum efficax non eſſe, quia primo loco conceptum iuramentum licitum eſt, ſecundo vero loco emiſſum illicitum, ſequitur Abb. c. intellecto. de iure iur. huic ſententiæ hanc rationem reddidit ſibi eam abſcribens Selua tractat. de iure iur. 3. parte. quæſtione. 1. nu. 43. idẽ Selua tractatu de beneficio. 3. parte. q. 27. nu. 8. ſequitur Riminaldus in prin. inſt. quibus aliena. non licet. nu. 230.

105 Hanc rationem generaliter obtinere ait Baldus cõſilio. 133. lib. 1. niſi ex primo iuramento quæſitum eſſet ius tertio, quia quamuis illicitum ſit, efficax eſt, nec illud inutile reddit ſecundo loco conceptum iuramentum licitum, ſequitur Decius conſilio. 533. nu. 13. Sed hæc ſententia vera non eſt, quia iuramentum illicitum ſeruandum non eſt. c. non eſt obligatorium de reg. iur. li. 6. c. intellecto. de iure iur. vergit enim in interitum ſalutis æternæ, vnde ſeruari non debet. c. quamuis pactum de pactis. lib. 6. c. cum contingat de iure iur. quæ ſententia obtinet, etiam ſi ex huiuſmodi iuramento quæſitum ſit ius tertio, vt probatur aperta conſtitutione. c. tua nos. de iure iurando. hinc defluit, vt reuocatio teſtamẽti non valeat, cum iuramentum emiſſum de non reuocando licitum honeſtumq; ſit.

Aduerſus Iaſſ.

106 Diuerſas Ioannis opiniones

in vnam

in vnam quasi consonantiam iū gere, ac alteram alteri concilia re voluit Gomesius in.§.item si quis postulaote.num.36.inst.de actio.qui ait quòd si actus super quo iuramentum ioterpositum est, pendeat ex voluntate vnius, vt testamentum, & mandatum quod procuratori datur, quam uis iuratus sit, reuocatur actu cō trario, in qua specie obtinet sen tentia Ioannis. c. vltima volun tas. & Ioannis Andreæ in. c. fin. de procurat. lib. 6. sed si actus pē deat ex voluntate duorū vti alie natio fundi dotalis, primus ille actus iuratus noo infringitur se cundo actu contrario.

106 Sed hæc defendi nō possunt, argumento. c. significāte de pig nor. vbi actus super quo inter positum est iuramentum, pen det à voluotate & cōsensu duo rum, tamen quia actus ipse, idest pactum legis commissoriæ in pi gnoribus reprobatur. l. fi. C. de pact. pigno. quamuis iuratus sit actu contrario reuocatur, quæ sententia in alienatione fundi dotalis pari ratione obtinebit.

108 Secundò cōciliat Bar. l. si quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiusso. di cēs quòd si quis iuratò pollicea tur, non facturum se quod iure facere nō licet, huiusmodi actus, contrario actu non reuocatur, & in hac specie obtinet senten tia Ioānis Aodreæ in. c. licet mu lieres. sed si quis iuret non factu rum se quod facere poterat le gis permissione, actus primus iuratus contrario actu reuoca tur, in prima specie obtinet sen tentia Ioannis Andreæ in. c. li cet mulieres. in secunda obtinet sententia ipsius met Ioannis in. c. fin. de procurat. lib. 6. & Ioan nis in. c. vltima voluntas. Barto lo accedit Philip. Franc. in. c. licet mulieres. & hanc sententiā dicit cōmuniter esse receptam Alexan. consilio. 16. lib. 3. domi nus Couar. c. quamuis pactum 2. parte. §. 2. num. 4. Bernardus Diaz regula. 476. limitatione. 1.

Interpretationum

109 Hanc receptam opioionem refutat Corasi. l. admonendi. ff. de iure iur. in præludijs. nu. 28. illustrissimꝰ dominus Couarru. c. quamuis pactum. 2. parte. §. 2. nu. 4. de pactis. lib. 6. argumēto. c. sicut ex literis de sponsal. vbi qui iurauerat se Isabellam ducturum vxorem, fracta iurisiurādi religione cum Maria matrimo nium contraxit, inquit Summus Pōtifex, matrimonio infirmari spōsalia iurata atq; ita cōtractꝰ sponsaliorum qui à lege appro batur, etiam iuratus ab rumpi tur actu contrario à lege impro bato: id est matrimonio contra cto cum alia, q; cum sponsa. hu ius cōstitutionis authoritate in nitens à communi conciliatio ne dicessit dominus Couarru uias cuius sententiæ non fauet. c. sicut.

110 Quinimo receptam senten tiam fulcit, quià ea est natura sponsaliorū, vt infringātur ma trimonio vt pote actu validiori c. fi.

c.fi.de sponsal.c.1. de sposa duo rum. vnde quamuis iurata sint sponsalia, reuocantur, vt consti tuit.c.sicut. quia iuramentū non mutat naturam actus.l.fin.C.de non nume.pecu.& hoc est quod cauetur illa cōstitutione. c. sicut ex literis. quod ex eo apparet, quia sponsalia non infringūtur secundis sponsalibus iuratis, vt pote actu pari, nec fortiori. c. pe. de sponsal. c. sicut ex literis. in fine.ex quo depromitur iura mentū nō impedire quim actus primus, qui suate natura erat reuocabilis, reuocetur contra rio actu fortiori:vti explicat Ioā nes Imola. c. cum contingat. de iure iur. nu.84. sequitur Natta consilio.426.nu.7. lib.2. at quæ Bartolus dicit conciliās has opi niones, obtinent in actibus, qui æquales sunt, nec alter altero re uocari potest: vt fit in specie.c. licet mulieres.

111 Contrariam sententiam, vt inconsulto prætore possit ali mentarius iuratò renuntiare iu ri alimentorum, defendit Bart. l.si quis pro eo. nu.17. ff. de fide iusso. sequitur Alex. & eius ad ditio.nu.2.l. de alimentis. C. de transactio. vbi Corneus num.3. Iaſſ.nu.4.Decius nu.12.Curt.iu ni.nu.6. qui in repetitione nu.3. ait quæstionem esse pro amico. hanc sententiam sequitur idem Iaſſ.l. cum ij in principio nu.11. ff.de trāsactio.hanc testatur cre brius receptā esse Aleiat.respō so.267,nu.3.Tiraque.l.si vnquā in præfatione. nu.141. C. de re uo. donat. & Oroscius dicta. l. cum ij.§.soler.nu.12. dñs Couar ruuias.c.quamuis pactum.2.par te.§.6.nu.4. de pactis.lib.6. mo uit Bartolum vt hanc opinionē defenderet, ꝙ transactio de ali mentis futuris non fit incōsulto prætore, ne modico præsenti re nuntiet quis alimentis futuris, non autem vetat lex alimenta rium trāsigere, propterea quòd transactio de alimentis sit cōtra bonos mores.l.cum ij.ff.de tran sactio. vnde cum priuatorū emo lumento præcipuè lex consulat, ne transigi possit de alimentis futuris constituit, secundariò au tē Reipublicæ fauore hoc intro ductum, quia publicè interest ei ue esse locupletes. auth. vt iudi ces si ne quoquo suffragio.§.cō siderauimus. semper autē sequi mur quod principaliter agitur. l.semper in stipulationib9.ff. de reg.iur.cumq; transactio de ali mentis futuris principaliter pri uatorū fauore prohibita sit, hoc cōsiderari oportet, vt iudicem, an renuntiari possit futuris ali mētis, cum legi in priuatū cuius cumq; emolumentū conditæ re nuntiari possit.l.si quis incōscri bendo.C. de pactis. Item quòd trāsactio sit prohibita principa liter priuatorū fauore apparet, quia qui cōtra legis præceptum trāsigit, si post trāsactionē fame laborauerit, ipse maiori dāno afficietur, quā Respublica.quod autem trāsactio si principaliter

sit

sit prohibita fauore priuatorū firmetur iuramēto docet Abb. in.c.cum contingat.nu.5. de iure iur.vbi Alcia.nu.95.

112 Hæc Bartoli recepta opinio, quæ ait transactionem de futuris alimentis iuramento firmari, ex eo vera apparet, φ contractus invalidus secundum iuris regulas iurisiurandi accessione firmetur.c. licet mulieres.de iure iur. lib.6. his verbis proprio iuramento firmātes: quæ verba pro hac sententia pensitauere Dominic9 Paul.& Anchar. ibi. Bart.l.si quis pro eo.nu.8. ff. de fide iussor. Bald. c. cum contingat.nu.8.de iure iur.Ioann.Imo la nu.16.Alciat.nu.115. hanc opinionē magis probat Ioan.And. scholio seruari. c. quamuis pactum de pactis.lib.6. & Accursius scholio cōtractibus in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vend. hanc dixit communiter receptam esse Bart. inibi. nu.3.Corneus nu.22. Curt.Iuni. nu.25.eamq; vbiq; seruari consuetudine affirmat Iasson nu.36. & dixit communiter approbari dominus Couarru. c. quamuis pactum.de pactis.lib.6.in.2.par te.§.1.nu.7.Anton. Gomez tracta.de contractibus. c.14. nu.2. Gregorius scholio.deuéser.in l. 6.titulo fin. par.6. Hieronimus schuph.consili.129. nu.14. inter consilia feuda. Cassaneus consilio.39. nu.22. Siluanus consilio. 40.nu.3.lib.1. hanc opinionem dicit tenendam esse iudicando ac consulendo Hippo.Riminal. in principio insti. quib9 aliena. licet vel non.nu.208.

113 Hæc recepta sententia rationem habet, quia iuramentum seruandum est, si seruari potest absq; animæ reatu. c. quamuis pactum. de pactis. lib.6. c. licet mulieres. de iure iur.lib.6. ergò & contractus seruādus est, quia si contractus nō seruatur, quod solutum est propter iuris iurandi interpositam religionem, repeti potest. c. debitores de iure iur.vnde vis & potestas iuramēti non seruatur, innanisq; & sine effectu erit decisio. c. quāuis pactum.& auth.sacramenta puberum. illis verbis.(inuiolabiliter custodiātur), cum magis verbis φ rebus videatur lex imposita contra regulam.l.2.C. commu.de legat. cumq; iuramētum seruandum sit,& contractus seruabitur, cui iuramentum accedit : vti explicat Alciat. c. cum contingat.nu.116.Secundò hæc sententia commendatur decisione.c.cum contingat.de iure iur. vbi agitur de mulieribus, quæ dum matrimonium cōcors est, coguntur rerum dotalium alienationem seruare, cui iuramento interposito consenserat: soluto autem progressu tēporis matrimonio alienationem contra dicūt,an hoc permissum sit quæritur,respondet Summus Pontifex mulieres seruare debere emissum ius iurandum,vt respō sio sit qualis interrogatio,quod semper

semper præsumitur, l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrogat. actio. §. præterea. inst. de inutili. stipulat. sic est accipienda, vt mulieres iuramentum seruent, id est alienationem nō contradicant, quia iuramento pollicitæ sunt non infringere alienationē. Igitur ex his patet in. c. cū contingat. nedum agi de seruando iuramento sed ipso contractu seruando, qui iurisiurandi accessione confirmatus est. hæc interpretatio depromitur ex intentione Ioanōis Monachi in c. licet mulieres. de iure iurao. lib. 6.

114 Tertiò hæc opinio defenditur validiori quodā propugnaculo. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. vbi filia cum patre cōuenit vt contenta eo quod dotis nomine ei pater dederat, nihil amplius peteret de bonis patris, quam pactionem licet improbet lex ciuilis, si tamen iurisiurandi accessione confirmata sit, seruandam esse textus constituit, qui apertè agit de pacto seruando. vnde apparet iuramēto pactionem confirmari, atq; ita explicat Ioannes Andreas scholio seruari. sequuntur Ioannes Monachus & reliqui doctores. Iasſ. auth. sacramenta puberum. nu. 40. C. si aduer. vend. hoc est receptum vt. c. quamuis pactum in omni sui parte agat de pacto, quod iuramento coofirmari decernit, vt tradidit Decius. l. pactum. col. 2. C. de collatio. quamuis aliter explicet Alciat. in. c. cum contingat. qui de promptis ex Perusino in. c. quamuis pactum. not. 4. sed argumentis a iure ductis sententiam Perusini & Alciati refutat Riminald. in principio inst. quibus aliena. licet vel non. nu. 209.

115 Quartò hanc opinionem sulcit auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vendi. illis verbis (inuiolabiliter custodiantur) quibus apparet oon posse eum contradicere actum, qoi iurauit non retractare, vti notat Abb. c. cum cootingat nume. 8. de iure iur. ibiq; Alciatus nu. 116. facit. l. 16. titulo. 11. part. 3. apertiusq; approbatur hæc opinio. l. 56. titulo. 5. part. 5. l. 6. titulo. 19. part. 6. quæ aptius depromuntur ex auth. sacramenta. si supponamus ꝙ contractus præcedit iuramentum. l non dubium. C. de legibus. sed tex. in auth. sacramenta puberum ait, ꝙ iuramentum custodiatur positum super contractibus rerum suarum non retractandis: vnde si vult consequens vt iuramentum seruetur, vult & antecedens, vt contractus non irritetur, sed efficax sit. argumento. l. illud. ff. de acquir. hæred. ex quibus colligitur opiniōē Bartoli dicentis in. l. si quis pro eo. quòd super futuris alimentis trāsactio facta inconsulto prætore valeat, si iurata sit, veram esse.

117 Mihi autem superior senten

tia verior videtur & transactio nem de futuris alimentis factam, quamuis iurata sit, non valere, quam opinionem dixit esse mul tò probabiliorem Corrasi.in.l. admonendi.in præludijs,nume. 56. ff. de iure iur. eamq; magis probauerant Inno,Abb.Imola, & Barb. c. cum contingat. de iure iur.quam dixit communem Alciatus in. c. cum contingat. de iure iur. numer. 132. qui air quòd opinio contraria non est communis, nec obtineret de fa cili in practica, nec est lex ciui lis nec canonica, quæ constitue rit contractum inefficacem con firmari iuramento,quod neces sariò requiritur, vt valeat,ac cō firmetur.l.legitima.ff.de pactis. q; ipsa vis ac potestas iuramen ti apertè demonstrat: nam vt aitvatesille Diuinꝰad Hebræos 6. omnis controuersiæ homi num finis, ad confirmationem est iuramentum.c.& si Christus. de iure iur. vbi scribitur iura menti definitio, & iuramentum (inquit textꝰ) est cōfirmatio: ve ritas autem firma est, nec vllo errore vitiatur.l. illicitas.§. veri tas.ff.de offi.præsidis.

117 Ex hoc igitur quod iuramen tum confirmet veritatem, ap paret iuramētum ad personam iurantis spectare vt fidem ver borum eius confirmet, non ad rem iuratam, itaq; iuramen tum non confirmat actum, vt ei vires roburq; adijciat, ita vt si inefficax sit, efficacem red dat: sed fidem iurantis confir mat, vt ipse qui iuratò promis sit fidem non fallat, effectum ta men actus ipsius non mutat iu ramentum, quod iure aperto probatur. c. nouit. de iudicijs vbi pacis fœdera firmata fuere iuramento, quæ Rex Franco rum non cogitur seruare, sed id tantum, vt solidam pacem re formet, aut treguas ineat: cum discrimen sit inter hæc: fœdus enim perpetua pax est; treguæ verò in taxatum definitumq; tē pus fiunt: vti Abb.scriptum re liquit in dicto. c. nouit. notabi li pe. numer. 10. de iudicijs. qui ait de tregua textum agere non de fœdere, cum dicat tempus pa cis taxatum fuisse. Sed Supre mus Pontifex cogit Frācorum regem, vt solidam pacem refor met, aut treguas ineat copeten tes: nec cogit in specie seruare actum iuramento firmatū: ergò iuramentum non firmat contra ctum, vt seruari præcisè debeat, ac si validus efficaxq; contra ctus initus esset. l. sicut. C. de actio.& oblig. sed confirmat fi dem iurantis, vt eam non dese rere cogatur, & iuramentum seruare.

Interpretationens

118 Atq; ita nouo sensu declarā dus est textus in.c. quamuis pa ctum. de pactis. lib. 6. qui vide batur aduersæ sententiæ partes defendere, ac vnicum eius esse propugnaculum: vt qui pactus est, promissam fidem iuramen to firmatam seruet, sed pactum

ipsum

ipsum id est pactionis cōtractus non firmatur, cum iuramentum ad personam pertineat non ad contractum, vnde fides contrahentis firmatur iuramento, non autem ipsa pactio: hinc fiet ꝙ iuramentum tantum ad personam iurantis tantum expectet, personam nō eggredietur: quo sensu si accipiamus hac de re agentes constitutiones, verè interpretabimur. quamuis illustrissimus dominus Couarruuias. c. quamuis pactum. 2. parte. §. 1. numer. 75. dixerit nullam pati congruam respōsionem hæc iura. Hinc cessat illa pietas, qua impellitur dominus Couarruuias in. c. quamuis pactum. de pactis. lib. 6. 2. parte. §. 6. num. 4. vt existimet sententiam hanc, vt futurorum alimentorum trāsactio inconsulto prætore facta seruanda sit, non obtinere, si ille qui trāsegit in summam peruenerit egestatem, in quo casu relaxari iuramentum debet, ac alimenta præstari. hæc necessaria non sunt, cum iuramento non confirmetur transactio. Vnde siue fame laboret is, qui transegit, siue non præmatur egestate summa, iuramenti vinculo laxato alimenta petet suo iure. Idem est in specie de qua agit Hippo. Riminald. in principio inst. quibus aliena. non licet. nume. 268. qui ait fundi dotalis alienationem iuratam non cōfirmari iureiurādo, si quo tēpore alienatio fit, vir ad inopiā vergeret, quià cum de filiorum præiudicio agatur, ob periculum ne filij educari possint, efficax non erit alienatio.

119 Huius controuersiæ effectus sunt non pauci. Primus ꝙ cum iuramentum sit personale. c. veritatis. de iureiurando. personam non eggredietur, nec obligatio ad hæredes transibit, sed iurantis ipse hæres poterit contrauenire, at si confirmaretur contractus iuramento, non poterit contrauenire per se, nec per successorem. Barr. l. si quis pro eo nume. 9. ff. de fideiuss. Abb. in. c. cum contingat. num. 8. de iure iur. tradit Corasius in l. admonendi. ff. de iure iur. in prælud̄is. nu. 57. Anto. Gomez in tracta. de cōtrac. c. 14. nu. 19. plures, quos aggregat Alciatus in dicto. c. cum contingat. num. 123. illustrissimus dominus Couarruuias in. c. quamuis pactū, de pactis. lib. 6. 2. parte. §. 1. nu. 7. Sed quomodo hoc accipiendum sit, latius explicat idem dominus Couarruuias in. c. quamuis pactum. 1. parte. §. 5. num. 4. vbi multis probat etiam in proposito hæredes eius, qui iurauit, teneri seruare id, quod antecessor promisit: quod an verum sit, alij dn̄dicent, nō enim ex re nostra est, qui de alimentis agimus, quæ ad hæredes non transferuntur.

120 Secundus est effectus, ꝙ qui iurauit, postquā seruauerit ius iurandum, poterit repetere per

conditionem sine causa. c. debitores. de iure iur. notat Corasius dicta. l. admonendi. nume. 57. Bart. l. si quis pro eo. nu. 6. ff. de fideiuss. Abb. in. c. cum contingat. de iure iur. nume. 8. & ibi Ioann. Imola numer. 66. ꝙ si contractus initus absimilis sit contractui vsurarum, laxato à Supremo Pontifice iuris iurandi vinculo ille qui iuramentum emisit, contraueni-re poterit. c. 1. de iure iur. tradit latè illustrissimus dominus Couarruuias lib. 1. varia. resolu. c. 4. numero. 6. plurima in huius articuli enodatione aggregant commentatores in. c. cum contingat. de iure iur. & alibi passim, quæ consultò relinquo, ijs contentus quæ ad propositam rem pertinēt.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR,

in. §. item rescriptum.

HAEREDES filij coguntur alere patrem testatoris, qui in summam egestatem deductus est, nu. 1. 2.

Paragraphus iste agit de filio emancipato, & de eo qui in patris est potestate, sed castrensia bona aut quasi castrensia habet, nume. 3.

Hæredes patris eius filios alere tenentur, numero. 4.

Frater patris hæres sororem alere tenetur, dum nubit soror cui dos relicta est, nec alimenta reputabit frater, idem est si hæres sit extraneus, nu. 5.

Hæres patris cogitur alere filium quamuis filius exhæredatus sit. nu. 6.

Hæres filij an cogatur alere patrem testatoris, qui habet matrem aut fratrem diuites, nu. 7.

Hæres filij non cogitur alere testatoris patrem, qui auum maternum habet, nu 8.

Hæres patris cogitur alere filium spurium testatoris, & hæres filij spurij cogitur patrem alere, nu. 9.

Substitutio pupillaris expressa quamuis repellat matrem à bonis filij, si mater egestate prematur, ali debet ab eo, qui pupillariter substitutus est, nu. 10.

Monasterium tenetur alere filios monachi. nume. 11.

Pater qui egenos habens filios ingreditur monasterium filiorum cura spreta mortaliter peccat, nu. 12.

Monasterium quando tenetur alere filios monachi non minus alimentorum nomine præstabit, quàm sit vsusfructus legitimæ filiorum, nu. 13.

Filius viuo patre monacho petere potest partem legitimam, quæ ad eum mortuo patre peruentura esset, nu. 14

Filius, si bona sua dilapidet pater, poterit petere in iudicio vt pars bonorum patris in alimenta filij constituatur, nu. 15.

Legitimam nõ tenetur pater dum viuit assignare filio. nu. 16.

Arrogatus filius si moriatur viuo patre arrogatore an transmittat ad hæredes ius quartæ, nu. 17. vsq; ad. 20.

Pater meliorationem fecit tertiæ & quintæ filio, scripturam aut possessionem bonorum ei tradidit, aut ex contractu oneroso cum tertio inito secũdum formã. l. 17. Tauri. quo casu conditionẽ adiecit, vt si filius sine liberis vita decesserit, melioratio in vim maioratus facta deuoluertur ad filium secundò genitum, & plures si secundò genitus sine liberis moreretur substitutiones fecit, primogenitus, cui melioratio primo loco facta est, decessit viuo patre, qui meliorationem fecit, an pater reuocare meliorationem possit in præiudicium eius, qui eo sine liberis mortuo, successurus erat in meliorationem tertiæ & quintæ. disputatur latè à nu. 21. vsq; ad. 60.

Pater qui plures habebat filios vni eorum tertiæ & quintæ meliorationem fecit hac conditione vt si sine liberis decederet, fratribus restitueret, omnes sine li-

ITEM RESCRIPTVM EST HÆREDES FILII AD EA

præstanda quæ viuus filius ex officio pietatis suæ dabat, inuitos cogi non oportere: nisi in summam egestatem pater deductus sit.

1 EX HOC. §. colligunt interpretes hæredes filij cogendos esse alimenta præstare patri, qui in summam egestatē deductus est: vti Bart. post Accursium deduxit ex hoc textu. quæ sententia in extraneis hæredibus locum habet, quia si liberi essent, ipsi quidem iure sanguinis alere cogerentur, vt constituitur in §. vtrum supra, tradit Accursius hic. scholio hæredes. sequitur Bart.

2 Ipse Accursius huic conclusioni opponit. l. hæres liberti. ff. de obsequiis. vbi hæres liberti non cogitur alimenta præstare patrono. huic dificultati satisfacit Bart. hic nume. 1. qui ait textum hunc de hærede filij agere, sed. l. hæres liberti. de hærede liberti. nec ipse Bartolo huius discriminis, quod constituit inter hæredem filij, & hæredem liberti, rationem subijcit. Sed ea mihi videtur esse, quia libertus iure ciuili alere patronum tenetur. §. solent infra ista lege. l. 10. titulo. 22. part. 4. & legitimam partem mortis tempore relinquere. l. 1. vers. posteriores. ff. de bonis libert. quæ pars Iustiniaoi cōstitutione tertia esse debet. §. sed nostra insti. de successio. libert. debet enim libertus maior centenario patrono tertiam hæreditatis partem relinquere, vt tradit Iason. l. reconiuncti. nume. 242. ff. de leg. 3. qui ait hanc partem non esse tertiam bonorum, vt scripsit Soci. l. 1. §. bonorum colu. 1. ff. ad Trebellia. dum interpretatur. §. si patronus. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonst. si vel moriens tertiam hæreditatis libertus patrono reliquerit, vel viuus obligatione operarum dimissus sit, alendi onere liber fit: nisi posteriori hoc casu per inuidiam, idest, per populi voces & clamores, alere cogatur: cum diues libertus sit, patronus verò egenus. l. libertus qui. ff. de operis libert. quæ obligatio cessat mortuo liberto, cuius bonis nō cohæret. vnde eius hæres non tenetur testatoris patronum alere, cui nec reuerentiam debet. Non hæc locum habent in hærede filij, qui iure gentium pa-

rere patri tenetur. l. veluti. ff. de iust. & iure. ipsosque naturæ iure alimēta subministrare ciconiarum exemplo, vti scripsimus in §. parens. vndelicet quartam bonorum partem filius mortis tēpore reliquerit. l. nam & si parentibus in principio. ff. de in offi. testa. semper tamen illi consulere debet, nec aliqua de causa obligatio hæc alendi patris egeni, qua filij bona astricta sunt, tolli poterit. argumento. l. 2. ff. de alim. & cibar. leg. scripsimus de hac obligatione in §. parens. tradit Bartolus hic nu. 1.

3 Themati, quod ex lege deduximus opponitur. l. 2. ff. de cast. peculio. qua ostenditur, filium qui in patris est potestate non posse testamentum cōdere, nec hæredem habere. hunc nodum diluit Bartolus, qui ait textum hunc de filio agere emancipato, vel de eo qui quamuis in patris sit potestate, peculium castrense habet, de quo testamentum condere potest. l. 2. l. proponebatur. ff. de castren. pecu. quæ sententia vera est.

4 Huius textus conclusionem agentis de hærede extraneo filij dilatant interpretes, & ad hæredes patris trahunt, qui filios testatoris alere tenentur: quod huius. §. argumento. tradidere Ripa nume. 42. Ioann. Crotus. nume. 30. Ferdinandus Loazes. nume. 96. in. l. filius familias. §. diui. ff. de legat. 1. Quæ sententia obtinet in eo, qui in vtero est, & à patre ex hæreda tur; hūc cogetur hæres alere, ne fame necetur is, qui potest aliquo casu hæres esse: vnde æquior est vt alatur. l. 1. §. interesse. ff. si mulier ventris nomi. l. 1. §. sed & si incertum. & §. satius. ff. de vētre in posse. mitt. tradit Speculat. titulo qui filij sint legiti. nu. 19. sequitur Petrus Faber. in. l. quoties. ff. de regu. iuris. exemplum poni potest in specie. §. sed & si incertum. cum testator dixerit, si filius mihi vnus nascetur exhæres esto, quia filia nasci potest, venter aletur, ac in possessionem mittetur: ex qua lege colligitur, quòd odio exhæredationis masculinum non concipit fœmininum, quæ opinio cōmuniter recepta est teste Decio. l. fœminæ. ff. de reg. iuris. nume. 103. qui tentauit, quòd in §. sed & si incertum masculinum fuit geminatum, quæ consideratio resellitur per. l. qui duos ff. de legat. 3. & l. quisquis. ff. de verb. sig. Sed hodie decisio. §. sed & si in certum. non potest stare, quia posthumus ex hæredari non potest secundū ea quæ doctores tradunt in auth. non licet. C. de liber. præter. & in. l. si quis in suo. §. legis. C. de inossi ci. testa. vnde fit vt Speculatoris opinio nullo casu locum habeat: cum posthumus exhæredari non possit, atque ita necessariò ali debet, ac in possessionem mitti huius. §. argumento defendi potest sententia Bart.

l. qui

l. qui filium. nume. 1. ff. vbi pupil. edu. debeat. qui ait q si filio hærede instituto pater filiæ dotem relinquat, dum filia non nubit ali debet a fratre de suo, nec alimenta reputabit frater, aut repetet a sorore, cui integram dotem seruare tenetur. tradunt Cynus & reliqui interpretes in l. alimenta. C. de nego. gestis. q. fin. sequitur Bald. in dicta l. qui filium. & Alexand. consilio. 48. lib. 3. Parisius consilio. 108. num. 47. lib. 3. Ioannes Luppus in. c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. §. 20. nume. 4. & §. 24. nume. 4. Cassaneus & Berotus, quos refert Baecius tracta. de non meliorandis filiabus c. 12. nume. 39. qui in hærede extraneo locum habere hanc sententiam existimant, qui filiam testatoris alere cogetur, dum non nubsit, nec alimenta imputari debent in partem legatæ dotis, quia pater alere tenebatur filiam, dum non nuberet, sic eius hæres, hoc placuit Cyno. sequntur doctores in. d. l. alimenta. huic opinioni accedit Salice. in. l. non omni in fine. C. de administ. tuto. Angel. de gambelionibus in tractatu de testamentis glo. 61. numero. 5. hanc sententiam dicit reponendam esse immis sensibus, quia potest frequenter contingere Euerardus loco ab alimentis ad dotem. numer. 7. Sed licet alimenta in proposito non debeāt imputari in dotem, fructus tamē rei in dotem relictæ sibi quæret ille, qui alit: vt scripsimus in §. si mater. nu. 35. supra illa lege.

6 Item huius. §. sententia locum habet in hærede patris, qui filios alere compellitur, sicut in hærede filij, qui patrem cogitur exhibere: sed tum demum alit, quando in summam egestatem pater deductus est, eodem modo filiū hæres patris alere cogetur, si in summam egestatem deductus sit filius: tradit Marianus Socinus cōsilio. 134. nu. 33 lib. 1. quæ opinio iure Regio approbata est. l. 6. titulo. 19. par. 4. quæ hanc opinionem extendit, vt locum habeat etiam si filius, qui alimenta petit, ex hæredatus sit: quod lege illa nouè introduci attestatur Gregorius ibi scholio padre. idem si legitimam filius perdiderit, vti Mathesilanus notat notab. 148. cum hoc casu pater alere teneatur: vt supra scripsimus. Quæ sententia vix in Hispania obtinebit, cum bona patris extra quintam cedant filio in legitimam: vnde extraneus in quintam succedet tātum, de qua in funus testatoris debet impendere, nec superesse poterit, vnde testatoris filiū alat.

Item alendi patris onere astrictus est hæres filij, quamuis pater fratrem habeat, aut matrē: quia hæres cogetur alere testatoris patrem, & si mater aut frater maneant, qui sibi fratri & filijs sufficere possint, hæc est sententia Cyni in. l. alimen-

ta. in

ta.in fine. C. de nego. gest. argu mento huius.§.item rescriptum quia cum hæres habeat commo dum bonorum patris, ad eum debet spectare incommodum. argumento. l. secundum natu- ram. ff. de reg.iuris. filius enim si viuus fuisset, alere tenebatur: ergò & filij hæres, qui in eius bona succesfit. huic sententiæ accessere Ioann. Imola in. l. Ti- tia. §. Imperator. ff. de legat. 3. Marcius decisione.324.num.4. Contrariam sententiam defen- dit Bartolus hic nume.2. qui ait alendi onus primo loco ad fra- trem aut matrem spectare, quàm ad hæredes filij. argumento. §. idem rescriptum. vbi necessa- riò desideratur, vt hæres filij a- lere patrem cogatur, quòd pa- ter ad summam egestatem de- ductus sit, ergò non debet ha- bere à quo alatur: quià hæc est summa egestas, argumento.l. ex duobus. ff. de rebus dubijs. l. cum qui. ff. ad Trebellia. &. l. pen. ff. de aliment. & cibari.le- gat. de quare latius tradidimus in.§.itē rescriptū. hanc sentētiā se quitur Mari. Socy. consilio.134. lib. 1. quæ ex Vlpiani intentio- ne hic apprimè deducitur.

8 Eodem modo si pater auum maternum habeat, auus alere cogetur, non hæres filij. Bart.l. non quemadmodum. numer. 1. ff. de liber. agnos. argumento. huius.§. item rescriptum. sequi- tur Boærius consilio.17.nu.14.

9 Hæc conclusio non solum lo- cum habet, quando filius est le- gitimè procreatus, verum etiam si spurius sit, quià eum patris hæ res alere compellitur, & filij hæ res patrē. qua de re tradidimus in. §. idem rescripsit supra. vbi annotauimus, quod pater ipse scriptis hæredibus iubere non potest, ne filijs suis spurijs alimē ta præbeant.

10 Item ex mente & sententia hu ius. §. item rescriptum. tradidit Zazius in tractatu substitutio- num, in materia pupillaris. nu. 22. quòd licet pupillaris substitutio expressa repellat matrem à bo- nis filij. c. si pater. de testamen. lib.6.si tamen egestate laboret, ali debet ab eo, qui pupillariter filio substitutus est. sequitur illu strissimus dominus Couarru- uias in. c. cum esses. nume.11. de testament.

11 Quærit Bartolus hic: si pater à monachis capiatur, an mona- sterium teneatur filijs alimenta præbere, & teneri author est Dynus hic. argumento huius textus. quam sententiam appro bat Speculat. titulo qui filij sint legitimi. nume.14. sequitur Bar. hic. nu.3. huic opinioni accedit Abb.in.c. transmissæ. nu.6. qui filij sint legitimi. Felinus in. c.in præsentia. deprobatio. nu. 29. Ripa in.l.si vnquā.C.de reuo.do nat. q.27. nume. 71. Menchaca de successionum progressu. lib. 1.§.1.nu.48.in hac sententia fuit idē Bar. in tractatu alimētorum. nu. 21. vnde apparet crebriori docto-

doctorum assensu hanc opinionem approbari.

12 Id tamen scire oportet, quod si pater egenos habens filios eorum cura spreta ingrediatur monasterium, peccat mortaliter. Diuus Thomas. 2. 2. q. 86. articulo. 3. qui ait pari ratione peccare filium, qui monasterium ingreditur, cum pater eius ope & alimonia indigeat. quæ opinio depromitur ex. c. 1. 30. distinctione tradit Felinus dicto num. 39.

13 in casu quo monasterium cogitur alere filios monachi, non minus ex causa alimentorum filijs præstabit, quam sit vsusfructus legitimæ: Decius consilio. 181. & consilio. 182.

14 Item filij viuo patre monacho petere poterunt ab ipso monasterio partem legitimam; quæ ad eos mortuo patre prouentura esset. quæ sententia apertè depromitur ex. c. cum simus de regularibus. Bernard. scholio mota. in. c. transmissæ qui filij sint legit. quæ opinio non est alibi, vti attestatur Abb. ibi. nume. 6. qui huic opinioni accedit. ipse Abb. in. c. in præsentia. nu. 59. deprobatio. hæc opinio communiter recepta est, vt tradidit dominus Couarruuias in. c. 2. de testamen. num. 7. Gomez Arias in. l. 4. Tauri. num. 46. sequuntur plures, quos aggregat Petrus Dueñas regula. 356. limitatione fin. Menchaca de successionum creatione. lib. 2. §. 20. num. 285. hoc filio permissum est, quia pater qui monasterium ingreditur, post professionem religionis habetur pro mortuo. l. Deo nobis. C. de episco. & clericis.

15 Aliter enim filius viuo patre non poterit legitimam petere, nisi pater fraudandi filij causa dilapidet bona sua, quo casu peteret pro tribunali filius, vt bona patris in ipsius filij alimenta constituantur, quod iudex præcipiet, vti Baldus ait in. l. 2. in fine nume. 3. C. si quis in fraudem patroni. Alexand. l. Imperator. nume. 13. ff. ad Trebellia. sequitur Paulus ibi. nume. 6. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. ante notab. §. 17. nume. 14. hæc opinio crebrius recepta est, vt constat ex numero eorum, quos aggregat Pinelus in. l. 1. c. de bonis mater. 3. parte. nume. 75. qui ait hanc sententiam obtinere in alimentis, quæ pater tenetur filio præstare, vt si dissipator sit, cogatur bona constituere, ex quibus filius alatur, ac ipsi patri dissipatori detur curator. argumento. l. 1. in fine. ff. de curat. furi.

16 Legitimam autem filio constituere non cogetur, quam viuus assignare non compellitur, sed mortis tempore relinquere. l. lex Cornelia. ff. de vulgari. l. 1. §. si impuberi. ff. de colla. bono. tradit Bart. l. final. nume. 2. ff. de liber. agno. sequitur Hippo. Rimald. in principio insti. quibus

quibus aliena. non licet. num. 53. idem lasi. l. in suis nume. 17. ff. de liber. & posth. idem lasi.l. is poteft.nu.17.deacquir.hæred. Alexand.l.lex cornelia,nu.6.ff. de vulga. Menchaca de success. sio.creatione lib.2.§.20.nu.285. Orosicius.l.si arrogator.nn.120: ff. de adoptio. dominus Antonius Padilla.l.si emancipata.nu. 32.C.de iuris & facti igno.Pinelus dicto nu. 75. quæ sententia crebrius recepta est, eamque plurimi approbarunt, quos in vnũ contulit Petrus Dueñas regula 356.in principio.

17 Ipse autem pro hac sententia adduci non posse.§.si impuberi. persuasum habeo:cum maximũ sit discrimen inter legitimam filiorum,& quartam, quæ arrogato debetur:quia legitima qua si debita est filijs.l. & quia. l.nec adiecit. ff. pro socio.l. fin. §. pe. C. decurat. furi. l. vni.C. de his qui ante apert.tab.ibi (tãquam debitam). hæc opinio communiter recepta est,vt tradit dominus Anto.Padilla.l.3.C.de iuris & facti igno. num.32. sufficitur enim in locum alimentorũ,atque ita mortuo filio viuo patre extinguitur, quia alimenta cum vita finiuntur. l. cum ij. §. modus. ff. de transactio. quartam autem filius arrogatus consequitur ex bonis arrogatoris.§.item non aliter. inst. de adoptio. §.1. inst. de acquisi. per arroga. vnde ius quartæ quod filius arrogatus habet, ad suos hæredes transmittere si viuo arrogatore moriatur, scripsit Accursius scholio debetur in dicto.§. si impuberi. qui ait spem quartæ, quam filius arrogatus habet in bonis arrogatoris, dum arrogator viuit ad hæredes transmittere, atque ita conferre debere,quia tamquam æs suum quartam perit.l.Papinianus.§.si quis impubes. ff. de inofficioso testamento. licet viuo arrogatore quartam petere non possit. §. item non aliter insti. de adoptio.quasi dicat Accursius, quod licet quartam arrogatus petere non possit viuo arrogatore, tamen purè debetur, & licet dies petitionis non cedat, dum arrogator viuit,cedit dies transmissionis, quia ius habet in re. argumento. l. cedere diem. ff. de verb. sig. quod ad hæredes transmittit. l. cum hæredes. ff. de acquir. posse. Accursij sententiam sequitur Ioann. Andr. in additione Speculat. titulo de feudis in rub.col.6.& Abb.consilio. 85. nume.6. lib.1. ea autem de causa cauere filius non debet viuo patre arrogatore de quarta conferenda, quia ius ciuile non patitur, vt agatur de hæreditate viuentis.l.final. C. de pactis. hanc Accursij opinionem sequitur Alber. in proœmio digestorum. §. discipuli. nume.10. Guillermus, Ioan. Lecerier, Anto.de roselis, Præpositus,quos aggregat Costa in quæstiõe patrui & nepotis.pag.6. Sigismundus Neapo-

Neapolitanus cõsilio.1.nu.144. inter consilia feudalia.

18 Contrariam sententiam, vt spem quartæ arrogat9,qui viuo arrogatore decesserit, non trãsmittat ad hæredes, defẽdit Bar. l.si arrogator.nu.19. ff. de adoptio. argumento. §. si impuberi. vbi discepabatur, an filius arrogatus, qui patris naturalis bonorum possessionem petit, conferre quartam debeat, quæstionis vis in eo est,an hæredi suo relinquat quartæ actionem,an nõ, & transmittere certum est,ergò de quarta conferenda cauebit, sed hoc inquit Vlpianus, ita demum si iam nata est quartæ petitio,quæ mortuo arrogatore nascitur:versiculus ille(sed hoc ita demum) ad omnia superiora refertur:quasi dicat Vlpianus arrogatum ad suos hæredes trãsmittere actionem quartæ, atq; ita cauere debere de ea conferẽda, sed hoc ita demum si nata sit quartæ petitio, quia arrogator decesserit, quasi dicat q si viuat arrogator, actionem quartæ ad hæredes non transfert arrogatus, nec de quarta conferenda cauebit.

19 Item hæc sententia colligitur ex.§.si impuberi.illis verbis(cautionem quoq; cessare) coniunctio (quoq;) implicatiua est,implicat enim idem esse quod in superiori casu, tradunt interpretes in.l.labeo.ff.de pactis.Socy. in rub.ff.ad trebell.nume.5.sequitur Ioan.Oroscius.l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui. nume.3.vnde cum dicat Vlpianus viuo arrogatore cautionem quoq; cessare,innuit & trãsmissionẽ quartæ, vt implicet idem esse in vtroq; casu:hanc Bartoli sententiam, quæ apertè depromitur ex mente Vlpiani,sequitur Signorolus.l. si arrogator. nume.31.ff.de adoptio.vbi Oroscius nume.7.attestatur hanc esse communem sentẽtiam,quam dixit videri communiorem Costa in quæstione patrui & nepotis.pag. 23.qui ait hanc esse veriorem sententiam, cui ipse accedo.

20 Defluit enim hæc opinio ex intentione iuris ciuilis,quo iure docemur correlatiuorum eandem esse dispositionem.l.1.C.de expresśis.lib.11. dequo latius alibi scripsimus. sed eadem causa, quæ arrogatori vsumfructũ dat ex bonis arrogati,dat arrogato quartam ex bonis arrogatoris. §.1.inst. de aqui. per arrogat.l. si arrogator. ff. de adoptio. ergò vtrius q ius æquale erit, non enim plus iuris habebit arrogatus ad quartam, quam arrogator ad vsumfructum.argumẽto. l.nihil. ff. de coniungendo cum emanci.liber.eius. sed si arrogatus decesserit viuo arrogatore, vsumfructum arrogator restituit hæredibus arrogati,nec sibi quærit.l.nõ aliter.ff.de adoptio. ergò pari ratione arrogatus qui viuo arrogatore decesserit,non transmittet ius quartæ ad suos

hæredes

hæredes, quod verum est, cum φ Vlpiani sententia manifesta sit in dicto.§.si impuberi. ad similia procedere licet, & argumento eius dificilem dirimire quæstionem, quæ aprimè dissoluitur ex illius.§.themate.

21 Quæstio talis est, quæ in Hispania sæpe euenire solet, cum primogenia sint frequentissima, & meliorationis tertiæ & quintæ vsus vigeat: facti species incidit, homo quidam tertiam & quintam bonorum partem irreuocabiliter iuxta formam. l.17. Tauri. quæ est. l.1. titu.6. lib.5. nouæ compilat. per præceptionem filio reliquit, leges Regiæ meliorationem vocant, hac conditione, ne venderet, aut quouis titulo alienaret, sed iure primogenij perpetuò per posteros defferretur, ita vt indiuiduum primogenium primogenito filio cederet: quòd si ille, cui tertiæ & quintæ prælegatum relictum est, sine liberis moreretur, restitueret fratri, alteri vè consanguineo aut extraneo, quos post primum vocauit. primus sine liberis viuo eo, qui prælegauit, defunctus est, ille adimere prælegatum vult ei, quem secundo loco vocauerat, & in alium transferre, vtrum hoc prohibitum sit, an verò permissum, quæri solet, & adimere non posse, nec meliorationem in damnum secundo loco vocati reuocare, author est Rodericus Suarez in. l. quoniã in prioribus, in declaratione legis Regiæ. q.8. C. de in offi. testa. qui hãc opinionẽ neruosè defendit, habet enim tuta propugnacula.

Quæstio frequens

22 Primò in huius sententiæ partes allegat. l. quoties. C. de donatio. quæ sub modo. vbi spes conditionalis contractus transmittitur ad hæredes, quamuis secundus donatarius decesserit viuo eo, qui restituturus erat. quam legem pro hac sententia adducit Alciat. in. l. quod meo. nu. 6. ff. acquir. posse. Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 8. quæ constituit contra iuris ciuilis regulas, vt actio vtilis transmittatur in hæredes. (illis verbis.) vtilem actionem iuxta donatoris voluntatem competere admisserint) ex qua lege de promitur φ vtilis actio ea est, quæ ex æquitate descẽdit: quod docent illa verba. (sed cum postea benigni iuris interpretatione Diui principes ei, qui stipulatus non sit, vtilem actionem iuxta donatoris voluntatem cõpetere admiserint.)

23 Qua lege fulcitur sententia Corasij in. l. his verbis. nu. 1. ff. de adoptio. qui ait, quòd quando per interpretationem iure consulti lex ad casum de quo agitur, porrigitur, vtilis actio datur. idem ait Oroscius in. l. Barbarius. num.26. ff. de officio prætor. vnde apparet non esse veram sententiam Accursij. scholio actione. in. l. curatoris. C. de nego. gest. & in. l. si quis id

quod

quod. ff. de iuris omni. iudi. dicentis vtiles actiones esse, quæ ex mente tantum legis descendunt. quam opinionem communiter reprobari attestatur Alexand. in dicta. l. curatoris. num. 5. idem Alexand. in dicta. l. si quis id quod. nume. 5. in. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. de verb. signi. Tiraquellus tractatu de cessante causa. 1. parte. nume. 136. Ex quo patet errasse Niconicium in rub. ff. de noui operis. nume. 184. qui ait doctores in dicta. l. curatoris probare sententiam Accursij, quæ improbatur ex. l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio, vbi vtilis actio non datur in illis casibus, in quibus lex non loquitur: ergò non datur ex mente legis.

34 Sed actio vtilis ad hæredes non transmittitur, cum sit datiua, Accursius scholio fin. in. l. cum precario. ff. de precario. hanc sententiam dicit peregrinam, & paucis notam Iasso in. l. iuris gentium in principio. nu. 5. ff. de pact. post Alexan. in additione Bart. l. certi cōdictio. ff. si cert. pet. Parisius in additione Bart. l. si me & titium. nu. 4. ff. eod. titulo. Hieronim9 Veri9 in rub. ff. de verborum obliga. nu. 249. communiter esse receptam docet illustrissimus dominus Couarruuias in regula possessor. 3. parte. §. 1. nu. 4. & Oroscius in. l. iurisgētium. §. & ideo. nume. 5. ff. de pactis. qui Ferreti negligentiam reprehendit, qui in. l. iuris gentium. in principio nume. 50. ff. de pactis. ait sententiam Accursij communiter reprobari, & quod ita attestatur Decius in. l. cum mota. nume. 7. C. de transactio. qui hoc nunquam scripsit, quamuis sententiam Accursij lege non probari dixerit: vnde eam reprobant Fortunius in dicto. §. & ideo. nume. 52. Oroscius nume. 5. qui crebrius receptam esse non negauit.

25 Igitur si actio vtilis datiua est, actioque datiua ad hæredes non transit, ius nouum ac præcipuum constituit. l. quoties, quæ ad hæredes vtilem actionē transire in illa specie iussit, cui conuenit. l. 7. titulo. 4. part. 5. vbi ius acquiri tertio demōstratur, quod sine eius facto ab eo auferri non debet. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. l. sicut. C. de actio. & obligat. vbi contractus perfectus nō potest ab vno ex contrahentibus reuocari.

26 Secundò adducitur. l. final. ff. de pactis. vbi si reus pactus sit pecuniam à se non peti, quo pacto liberatur fideiussor, si iterū pactus sit vt peti liceat, vtilitas prioris pacti non adimitur fideiussori: ergò eodem modo si ille qui per præceptionem accepit tertiam, si moriatur viuo eo, qui prælegauit, quia traditione rerum tertiæ melioratio est irreuocabilis, non poterit pænitere, qui prælegauit, & rem adimere ei, qui secundo loco vocatus est.

Tertiò

27 Tertiò. l. si partem in fine. ff. quemadmodum, seruit amit. vbi si perfundum meum viam ti bi legauero, & addita hæreditate antequam scias legatam tibi seruitutem esse, fundum vendideris, ad emptorem via pertinebit, nec ius repudiandi legatum tibi potest contingere in damnum emptoris: cui facto venditoris erat ius quæsitum.

28 Quartò adducitur. l. si constante. C. de donat ante nuptias. cuius legis argumēto ait ibi Baldus, quòd quādo ex initio contractu inter aliquos quæsitū est ius extraneo re vel spe legali prouidentia, ab hoc contractu discedere contrahētibus permissum nō est in præiudicium extranei cui ius quæsitum est, nisi dissolutioni cōtractus consentiat. hæc Suarez.

29 Quintò pro hac sententia adducitur. l. 1. ff. qui sine manumissione. Sextò adducitur. l. si cum fundum. ff. de pactis. Septimò. l. 7. titulo. 3. part. 5. Octauò adducitur. l. fi. C. de legatis. Nonò adducitur. §. ex conditionali. inst. de verb. obligat. vbi spes conditionalis contractus transmittitur ad hæredes: ergò & spes meliorationis transmittetur, his legibus innitūtur doctores, qui mortuo primo donatario existimarunt eum, qui donauit non posse tertio, quem vocauerat, rem adimere. harum legum argumento, in hac sententia fuere Paul. Cast. & Roma. in. l. si pecuniam in principio. ff. de condi. ob causam. idem Paulus in. l. si in sulam. §. fin. ff. soluto matrimonio. hæc opinio magis communiter recepta est teste illustrissimo domino Couarru. lib. 1. variarum. c. 14. nu. 7. Dueñas regula. 216. Antoni9 Gomez in. l. 40. Tauri. nu. 29. Menchaca in lib. controuersiarum vsu frequentium. c. 62. dominus Ludouicus Molina lib. 4. c. 2. nu. 74. huic accedit Costa in quæstione patrui & nepotis. pag. 9.

30 Contrariam sententiam defendit Bart. in. l. qui Romæ. §. Flauius Hermes. nu. 1. ff. de verborum obliga. qui donatorem posse pœnitere mortuo primo donatario, & rem tertio adimere ait, qui pro hac sententia adducit dictō. §. Flauius Hermes. Secundò adducit. l. 3. ff. de seruis exportand. l. 1. C. si mancipium ita fuerit aliena. vt manu mitt. l. 3. ff. qui sine manumissione ad libert. aspir. Tertiò adducitur. l. Aristo. in principio. ff. de donatio. hanc sententiam dixit receptam communiter lass. in. l. fin. ou. 5. ff. de pactis. quam plures sequuntur, quos aggregant dominus Couarro. Dueñas, Menchaca, dominus Ludo. Molina & Antoo. Gomez qui ait deceptum esse Rodericum Suarez in. l. quoniam in prioribus in declaratiōe legis Regiæ. q. 8. dicentem ferè omoem scholam aduersari sentētiæ Bartoli, cum magis cōmuniter doctores illi

illi accedant: vt Gomessius ait.

31 Quæstio hæc indissicilis est, le gibus aduersus Bartolum addu ctis satisfacere sigillatim oppor tet, vt rem dilucidè explicemus, sed priorem sententiam magis, approbauere Suarez, dominus Moli.nu.75. dominus Couarru. & Anto.Gomez. argumento.l. quoties. quæ in donatione locũ habet fauore donantis non in alijs contractibus vt Accursius notat scholio admissertur in.l. quoties. C. de donat. quæ sub modo. sequitur Fulgo. ibi. nu.1. Bart.in.l. stipulatio ista. §. si stipuler.nu.3. vers. ego dubito. ff. de verb.oblig. Alexand.ibi nu. 23. Antonius Gomez in. l. 40. Tau.nu.23. Ex quo apparet in specie.l.17.Tauri.locum non ha bere sententiam.l.quoties. quã do pater nõ iure donationis ter tiam bonorum partem per præ ceptionem filio dedit, sed ex alia causa onerosa, vt magis contra ctus sit quàm donatio.in quo ca su si pater tertiæ bonorum par tis filio meliorationem fecerit, ita quòd si filius, cui prælegat, si ne liberis vita decesserit, voce tur tertius, licet irreuocabilis sit hæc melioratio, tamen mortuo filio sine liberis poterit pater re uocare.

32 Quia secundum regulas iuris ciuilis alteri per alterum nõquæ ritur. §. alteri inst. de inutili.sti pula.quæ opinio iure communi obtinet, licet Regio alteri per alterũ acquiri possit, l.3. titul.8. lib. 3. ordi. dominus Couarru. dicto.c.14.nu.13. sed in specie.l. 17. Tauri alteri quis non acqui rit sine mandato: illis verbis (ò aquien su poder ouiere) vnde respectu tertiæ poterit reuoca re in hoc casu, atque ita in priori specie.l. 17. Tauri quãdo pater per præceptionem filio tertiam dedit dumtaxat locum habebit opinio Roderici Suarez: vt mor tuo filio cui tradita res est, rem tertio adimere pater nõ possit, atque in hoc casu tantum obtine bunt argumenta Roderici.

33 Qui pro hac parte adducit ar gumentum quod dicit esse incõ uenicibile, certum est inquit, quando donatur alicui ad tem pus, ita vt tempore elapso res donata ad tertium quempiam de uoluatur, hic contractus dupli cem continet donationem, vna consistit in persona eius cui ad tempus donatur: altera in per sona illius ad quem donata res transire debet post tempus. l.si. C.de legatis. l.donationis.§.spe cies.ff.de donatio. Paulus Cast. l.si pecuniam.nu.11.ff. de condi. ob causam.sed si alicui donatio nem fecissem hoc modo, vt do natam rem possideret dum vita maneret, & me mortuo ad eum deuolueretur, pollicitusque sim nũquam reuocare donationem, donatio hæc est irreuocabilis. l. vbi.ita donatur. ff. de donatio causa mort. ergò idem continui debet in proposito, cum non sit discrimini sratio.sequitur Anto

nius Gomez in .l. 40. Tauri. nume.33.

34 Qui pro hac parte adducit.l. pater filium. §. quindecim libris.ff.de legat.3.vbi res prohibita alienari si in aliquo casu permittatur alienari, & alienetur, perpetuò manet libera & alienabilis.secundò adducit.l.final. C. de remissione pignor. vbi si res obligata à debitore iuri q̄ pignoris astricta semel in aliquo casu alienetur creditore cō sentiente,perpetuò eximitur ab hipotheca & obligatione,ita vt si in potestatem debitoris perueniat, non cadat in priorem obligationem generaliter factā bonorum futurorum. huic opinioni fauet.l.videamus.ff.quod metus causa.l.tutor rerum.ff.de administ.tutorum.hoc modo in proposito donatio facta irreuocabilis semper manet irreuocabilis etiam respectu tertij donatarij.

35 Ego quidem in ancipiti quæstione quamuis Roderici authoritati & rationibus multum deferro, ducor tamen amore veri inuestigandi, & firmiter credo in proposito casu mortuo sine liberis primo donatario cui melioratio tertiæ relinquitur, donatorem pœnitere, & eum prælegatam rem secundo adimere posse, quam iure prælectionis post mortem primi reliquerat. Huius disputationis vis in eo consistit, nempe cui contractui assimuletur melioratio tertiæ, de qua tot legibus Regijs tam multa constituta sunt. & donationis inter viuos insignia habere Suarez existimat, cui Anto. Gomez supra, Tellius nume. 2. & reliqui omnes.l.17.Tauri accessere. vnde ipsi de his quæ in donatione doctores tradunt,ad causā meliorationis procedūt, quòd si donationi cōparemus, posse etiam donatorem pœnitere,& secundo donatario adimere Bartl9 author est in. l.qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. oblig. cuius sententiam magis communiter doctores sequuntur. legibus autem quæ contra Bartoli opinionem adducūtur, quia satisfacit dominus Couarruuias.non est cur ipse respondeam. Bartoli sententiam sequitur Gregorius scholio.(el otro.) in.l.7.titulo.4.part.5.

36 Qui hanc sententiam contra hit,si pacto inito fauore secundi donatarij accesserit præsentia & consensus ipsius, vel ipse qui donauit, fauore ipsius secundi donatarij se non reuocaturum promisserit, quo casu reuocare non posse ait.

37 Ipse meliorationem tertiæ, quæ fit inter viuos, contractum anormalum esse certò scio, vt sunt in iure plurimi. Oro scius.l. si arrogator. nu.150.ff. de adoptio. sapit enim naturam vltimæ voluntatis, nisi intribus casibus inquibus insignia donationis habet, quæ sententia colligitur ex his,quæ scripsit dominus Ludoui.

Ludoui. Molina de Hispanorũ primogenijs lib.1. c.12. nume.2. & 19. ex doctrina Bald. auth. ex testamento. nu.1. C. de collatio. quẽ alij sequuntur. Vnde thema generale & regula sit, melioratione tertiæ, siue in vltima voluntate fiat siue in contractu, vltimæ voluntati comparari: atq; ita reuocari posse ab eo, qui meliorationem fecit vsq; ad vltimũ vitæ spiritum, argumento. l. 4. ff. de adimen. legatis. c. cum Marthæ de celebrat. missarum.

38 Est enim hæc melioratio quædam ordinatio facta à patre supremi iudicij dispositionẽ præueniens, & inde naturam mutabilem assumẽs vsq; ad vltimum vitæ spiritum. hæc fuit sententia Oldradi consilio. 231. sequitur Bald. in c. 1. §. item sacramenta, nume. 20. & nume. 22. de pace iuramento firman. sequitur Tiraquellus de iure primoge. q. 8. num. 2. dominus Ludoui. Molina de primoge. Hispa. lib. 1. c. 12. nu. 5. argumentò. l. nam & si parentibus in principio. ff. de inoffici. testa. l. si filia. §. Papinianus. ff. fam. hæreis. l. tale pactum §. final. ff. de pactis. l. fin. C. eod. titulo. l. final. C. fami. hæreis.

39 In qua ordinatione cadit substitutio vt ipse Baldus ait argumento. l. vt hæredibus. ff. de legat. 2. hoc colligitur ex. l. 1. titulo 6. lib. 5. nouæ compila.

40 Illis verbis (quando el padre ò la madre mejorare alguno de sus hijos descendientes legitimos en el tercio de sus bienes en testamento ò en otra postrimera voluntad, ò por otro algun contracto entre viuos, hora el hijo este en poder del padre que fizo la dicha mejora ò no fasta la hora de su muerte la pueda reuocar quãdo quisiere) idem iure communi constitutum est. l. cum pater. §. à filia. ff. de legat. 2. quibus liquidò apparet præceptionem tertiæ vltimæ voluntatis insignia gerere, licet fiat in contractu inter viuos. Quòd hæc verasint iudeprobatur, quòd meliorationis æstimatio fiat secundum valorem patrimonij, quod reliquit tempore mortis pater qui per præceptionem dedit. l. 7. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. si valor inspicitur tempore mortis, ergò hoc fit, quia vltimam dispositionem sapit melioratio tertiæ argumento. l. cum quæritur. C. de inofficio. testamen. præterea quòd melioratio tertiæ supremam sapiat dispositionem, probatur ex eo, quòd omnia bona patris sint legitima filij extra quintam partem. l. 1. titul. 6. lib. 3. fori. l. 12. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilatio. ergò tertia pars est legitima filiorum, quæ æstimatur secundum valorem bonorum patris tempore mortis. l. cum quæritur. C. de inofficioso testa. l. 7. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. sed pater ipse potest tertiam vni ex filijs prælegare, quem elegerit. l. 3. titulo. 6. lib. 5.

nouæ compilat. ergò hoc in vltima dispositione fieri debet, quod si inuita fiat supremi iudicij dispositionē præueniet pater, quæ ordinatio vltimæ voluntatis naturam sequitur. Quæ opinio in de etiam colligitur quòd perfecta donatio non possit reuocari.l.perfecta donatio. C. de donat.quæ submodo.l. necessario. §.si ita res.ff.de periculo & commo. rei vend. donatio autem so la promissione perficitur.§. perficiuntur insti. de donat. ergò donatio sola promissione perfecta reuocari non potest, meliorratio autem tertiæ à patre facta filio inter viuos reuocatur dicta.l.1. titulo.6. ergò non est donatio.

41 Hæc tamen generalis conclusio contrahitur ac in tribus casibus locum non habet, in quibus melioratio tertiæ reuocari non potest: vt docet dicta.l.1. titulo.6. lib.5. illis verbis, (saluo si fecha la dicha mejora por contrato entre viuos ouiere entregado la possession de la cosa, y cosas en el dicho tertio con tenidas à la persona aquien la fiziere, ò aquien su poder ouiere, ò le ouiere entregado ante escriuano la escriptura dello, ò el dicho contrato se ouiere hecho por causa onerosa con otro tercero assi como por via de casamiento ò por otra cosa semejante) quæ constitutio in his casibus corrigit ius commune; quo iure donatio hæc reuocari poterat argumento. l. final. C. de pactis, vbi consensus eius, de cuius hæreditate agitur, efficit vt pactum initum inter eos qui hæredes futuri sunt, circa successionem efficax sit: potest tamen ipse consensum reuocare, dum vixerit, cum hæc sit natura vltimæ voluntatis; sed lege Regia in casibus supra positis irreuocabilis fit præceptio tertiæ, ergò in cæteris reuocari potest, vt in principio legis constitutum est: nec enim quod in illis casibus traditur, produci in alijs ad consequentiam debet.l. quod non ratione.l. quod verò contra.ff. de legibus.

42 Item cum in his tribus casibus lex Regia corrigat ius commune, strictè est interpretanda.l. cum quidam.ff. de liber.& posth.l.2. C. de patribus qui filios distra. Accursius.l.illud. C. de sacro sanct. eccle. idem Accursius scholio.1.l. sciendum. ff. qui satis dare cog. idem Accursius scholio scriptis in.l.hac consultissima. C. qui testam. face. poss. idem Accursius scholio. fide iussione.in auth. offeratur. C. de litis contes. sequitur lass. l. fratres.nume.4.C.de inofficio. testa. Ripa.l.nemo potest.num. 52. ff. de legat. 1. Orosc ius.l. de quibus.ff.de legibus. nume.161. Pinelus in auth. nisi tricennale. C. de bonis mater. num. 57. idem Pinelus in.l.3. C. eod. titulo.nume.15. sed lex Regia cōstituit, vt eo casu reuocari meli oratio

lioratio non posit, quando pos sessio tradita est illi, cui fit, vel procuratori eius, nec lex agit de persona eius, qui in primi do natarij locum substituitur, ergò in eo lex locum non habet, cum de eo non loquatur. argumento. l. si verò. §. de viro. ff. so luto matrimonio, & cum casus iste non comprehendatur le ge Regia debet in iuris commu nis dispositione manere argumento. l. commodissimè. ff. de liber. & posth. vt reuocari possit, hoc volunt illa verba. (à la persona aquien la hiziere) illa est persona cui fit melioratio, quæ est in primo loco, & cui pri mò fit, non ea quæ in locum pri mæ substituitur argumento. l. si is ad quem. ff. de acquir. hæred. primus enim facit cessare causam secundi. argumento. l. quandiu. ff. de acquir. hæred. vnde cum hæc quæ in lege requiruntur, vt sit irreuocabilis melioratio, in persona primi cui fit, locum habeant, non in persona secundi, consequẽs est vt respectu secundi reuocabilis semper sit melioratio.

43 Vlterius in specie dictæ. l. 1. ti tul o. 6. ille qui secundo loco vocato si sine liberis decesserit dare tenetur, comparandus est fideicõmissario, vt ait Socy. l. cum auus. nume. 18. ff. de condi. & demonst. atq; ita mortuo primo in vita illius, qui tertiam per præceptionẽ dedit, ea ad ipsum redit, qui dedit: nec spem fidei-commissi conditionalis trãsmit tit in hæredem. argumento. l. hæres meus. ff. de condi. & demonst. vt in simili specie tradit Ioann. Andr. in additione Speculatoris. titulo de instrumen. æditione. §. nunc aliqua. verbo per superiora in fine. sequitur Gregorius scholio pen. in. l. 7. titulo. 4. part. 5. argumento. l. pater filium. §. Tusculanus. ff. de leg. 3. vnde in hac specie res ma nebit apud eum, qui meliorationem fecit, ita vt reuocare pos sit, quod si non reuocauerit, ma nebit apud secundum, cui reliquit argumento. l. final. C. de pactis.

44 Vlterius series totius legis Regiæ agit de eo, cui præceptio data est, nec vsq; de tertio loquitur, nisi quando melioratio fit ex causa onerosa contractus, veluti matrimonij, quo casu irre uocabile est prælegatum, ne ille qui contraxit damnum patiatur. argumento. l. in bonæ fidei. ff. de peculio: ergò in nostra specie ille, qui vocatur, si primus cui tertia data est per præceptionem sine liberis vita decesserit, non est in consideratione: quia nec de eo lex loquitur, nec prælegatum factum est ex causa onerosa contractus cũ eo gesti: vnde mortuo primo poterit qui meliorationem fecit reuocare.

Vlterius hæc opinio inde de promitur, quòd contractus obli gatorius & irreuocabilis à prin

 cipio,

cipio, cuius obligationis quantitas seu substantia considera tur tempore futuro, diiudicari debet secundum tempus futurum quo quantitas demonstratur. l. eos. vers. nam si quid huiusmodi. C. de vsuris. ex quo apparet, quòd in proposito, quam uis melioratio tertiæ tradita pos sessione sit irreuocabilis à principio, quia quantitas meliorationis cõsideratur tempore mortis prælegantis, ipsa præceptio iuxta hoc tempus æstimabitur, vt sapiat naturam vltimæ voluntatis: vnde licet à principio sit irreuocabilis, si tamen ille cui facta est decesserit viuo eo, qui meliorationem fecit, non transmittet ius hoc ad hæredes: sed manebit apud eum, qui fecit. argumento textus optimi in. l. 1. §. si impuberi. ff. de collatio. bono. qua lege dirimi tur hæc quæstio, vbi principali prouidentia quarta debetur arrogato irreuocabiliter, cuius quartæ quantitas considera tur tempore mortis arrogatoris, vnde si arrogatus decesserit viuo arrogatore, non transmittit ad hæredes ius quartæ, quam transmitteret si decederet diem functo arrogatore, eo dem modo in proposito statue mus, vt si viuo eo qui tertiam per præceptionem dedit, moriatur is, cui data est, ius non transferat ad eos, qui post eum vocati sunt, sed ad ipsum qui fecit, hoc ipsa ratio suadet, si enim hoc fit in quarta, quæ arro gato debetur, & in præceptione fiet, cum potiori ex causa arrogato quarta debeatur, quam filio præceptio, quæ ex sola patris liberalitate fit dicta. l. 1. titulo. 6. libr. 5. nouæ compilat. at arrogato debetur, quia in arro gatorem omnia bona arrogati transeunt, qui vsumfructum bo norum sibi quærit. l. si pater familias. ff. de adoptionibus tex. in. §. 1. insti. de acquisi. per arroga.

46 Vltimò hæc sententia fulcitur eo argumento, quod pro contraria dixit inconuincibile Suarez præcitata. q. 8. nume. 6. qui ait in proposito duas esse donationes, vna quæ fit primo vocato dum vixerit, altera quæ fit secundo post eum. esto, quòd verum hoc sit & à benè fundata iuris prudentia depromptum, multum nostræ sententiæ fauet: quia lex Regia ita demum tertiæ præceptionem irreuocabilem esse constituit, si possessio tradita sit illi, cui data est, vel eius procuratori, aut præceptionis traditum instrumentum sit, hæ qualitates nõ insunt in persona secundo loco vocati, ergò ipsius respectu locum non habet decisio. l. 1. titulo. 6. quia quando statutum aliquid de nouo introducit cum certis modificationibus, quicquid ibi exprimitur videtur datum pro forma, adeo quòd dicitur substantiale, nec per æquipollens ad im-

ad impleri potest, tradit Decius consilio. 212. numero. 3. sequitur Tellius in. l. 17. Tauri. numero. 68.

47 Nec defendi potest, quod Suarez asserit, quòd primus cui tertiæ melioratio facta est, traditaq; possessio aut instrumẽtum post eum vocato ius irreuocabile præceptionis quæsiuit: hoc enim est impossibile, nam aut meliorationis tertiæ simpliciter tradita ei possessio est, aut instrumentum, & sibi ius hoc præceptionis irreuocabile quæsiuit, cum hoc ageret vt sibi quæreret, actus verò agentium non operantur vltra eorum intentionem. l. non omni. ff. si cert. pet. aut voluit acquirere ei, qui post eum vocatus est, & non potuit sine mandato dicta. l. 1. titulo. 6. lib. 5. aut mandato eius vult acquirere, & non potest, quià eam ob causam traditione rei aut instrumenti fit irreuocabilis melioratio tertiæ, quià traditione rei dominium sibi quæsiuit is, cui traditur est. l. traditionibus. C. de pactis. ille autem dum viuit dominium rei, quam moriens restituturus est, habet. l. non ideo minus. ff. de reivend. tradit Hippolitus in rub. ff. de fideiussor. nume. 217. Tiraquellus in. l. 15. connubiali. num. 37. Pinelus. l. 1. C. de bonis mater 2. parte. nume. 5. dominus Antonius Padilla in. l. 4. C. de seruituti. & aqua. nume. 13. sed dominium eiusdem rei penes duos insolidum esse non potest. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum ff. commodati. l. hæreditate. §. 1. ff. de castren. pecul. notat Accursius scholio final. in. l. quod cõtra. ff. de reg. iuris. ergò vna traditione vtriq; dominiũ quæsitum non est, sed illi tantum cui traditur: vnde in eo qui secundo loco vocatus est, cessant ea quæ necessariò desiderantur, vt irreuocabilis sit melioratio: ergò respectu tertij potest reuocari.

48 Item dum Suarez ait discriminis rationem non esse inter hæc, an quis tertiæ alicui meliorationem relinquat, & post eius mortem alteri, quià si primo tradat rem, nunquam poterit reuocare meliorationem, sicut si alicui donaret hoc modo, vt donator dum viueret re donata potiretur, post eius humum in donatarium res deuolvatur, pollicitusq; sit donator se non reuocaturum donationem, hoc facto donatio manet irreuocabilis. l. vbi ita donatur. ff. de donat. causa mort. est enim maximum discrimen inter hos casus, quià primo casu alteri per alterum quæritur, quod iure ciuili non concessum erat, nisi in his personis quæ in potestate eius erant, cui quærebant. §. 1. insti. per quas personas nobis acquiri. & in proposita specie permissum nõ est sine mandato dicta. l. 1. titulo. 6. libr. 5. at in specie. l. vbi ita

sta donatur, ipse donatarius sibi quærebat, cui cum promisisset donator non reuocare donationem, ius ex pacto quæsitum est, nec in specie illa duæ sunt donationes, sed vna, non enim dominus rei sibi donare potest argumento. l. vti frui. ff. si vsusfructus pet. l. Vranius. ff. de fideiussor. l. scire. §. à fure ff. de verb. oblig. §. sic itaque discretis insti. de actio. quibus apparet veram esse eam opinionem, vt viuo eo qui tertiam per præceptionem dederat, si ille moriatur, cui data est, posse pœnitere eum qui dedit, & à secundo adimere.

49 Multum interest enim, vocetur quis primò aut secundò, quia ei qui primo loco vocatur, magis iura fauent, quam illi qui vocatus est post eum. l. si non lex. ff. de hæred. insti. quæ apprimè hanc opinionem fulcit: primordialia enim sunt in consideratione, non sic secundaria. l. clam possidere. in principio. ff. de acquir. posse. l. nam origo. in principio. ff. quod vi aut clam. l. item veniunt. §. cum prædiximus. ff. de peti. hære. l. si quis post humus. in principio. ff. de liber. & post. quam opinionem non frangunt rationes aut argumenta Roderici, Antoniique.

50 Primò non obstat. l. quoties. C. de donat. quæ submodo. vbi alteri per alterũ quæritur: quia hoc sit fauore præcipuo exercentis liberalitatem, at in proposita specie melioratio tertiæ irreuocabilis est fauore illius, cui sit: vnde non mirum si mortuo eo, qui primo vocatus est, possit ille, qui tertiam per præceptionem dedit, pœnitere, & rem secundo loco vocato adimere: quia fauor, qui irreuocabilem meliorationem reddit in persona illius consistit, qui primo loco vocatur, non in persona eius, qui secundo loco: quia primo vocatus cæteris magis dilectus. l. quoties. ff. de vsufructu. vbi doctores notãt. tradit Peralta in rub. ff. de hæred. insti. numer. 149. primò enim nominatus in scripturis præsumitur principalis. Bald. consilio 400. vers. secundum motiuum. libr. 5. qua de re abunde tradit Felinus in c. cum dilecta. nu. 4. de rescrip. igitur si fauore illius cui per præceptionem tertia data est, efficitur melioratio irreuocabilis, idem fauor non versatur in persona secundo loco vocati, ergo respectu illius poterit reuocari.

51 Item. l. quoties. loquitur de donatione, lex Regia de prælegato seu melioratione tertiæ, quæ melioratio non est donatio vt demũstrauimus. Sed huic interpretationi obstant verba vltima. l. 1. titulo. 6. libr. 5. nouæ compila. (que en estos casos mandamos que el dicho tercio no se pueda reuocar si no reserua se el que lo hizo en el mesmo

mesmo contrato el poder para lo reuocar ò por alguna causa que segun leyes de nuestros Reynos las donaciones perfectas y con derecho fechas se pueden reuocar) quibus verbis ostenditur tertiæ præceptionem reuocari non posse in casibus lege Regia comprehensis, nisi ex quibus causis iure communi reuocatur perfecta donatio: ergò melioratio tertiæ cuius tradita possessio est, aut instrumentum, perfecta donatio est, quæ reuocari non potest, si is cui facta est mortuus sit viuo donatore, nisi ex causis de quibus agitur in.l. final. C. de reuo donat.

Sed his verbis non constituit lex, quòd melioratio tertiæ sit perfecta donatio in his tribus casibus, sed quòd exemplo perfectæ donationis reuocari non possit, id enim quod fit ad instar alterius, non est id ad cuius instar fit. §.1. inst. de donatio. sed semper retinet naturalia, quæ illi insunt, vt ibi demonstratur. probatur hoc ex.l. vni. C. de inoffici. dot. atque ita donationis perfectæ vocabulo melioratio tertiæ non continebitur. argumento.l. final. C. de his qui veniam ætatis impetra. igitur cum melioratio tertiæ etiam in casibus lege Regia comprehensis non sit propriè perfecta donatio, non habebit locum in ea decisio.l. quoties, nisi in eo in quo reputatur perfecta donatio, scilicet ne reuocetur, adimatur quod res illi, cui tradita est: in cæteris non debet perfecta donatio censeri, vt mortuo eo cui tradita est, non possit qui tradidit pœnitere: in hoc enim propriam naturam non mutat, sapitque vltimam dispositionem, vt suprascripsimus.

52 Item.l. quoties, ad propositam speciem trahi non debet, cum non sint termini pares, licet tertiæ melioratio perfecta donatio sit, quia in specie meliorationis ille cui traditur, ipsi qui tradit charior est eo, qui secundo loco vocatur. quod ex eo patet, quia in specie hac ille qui primò vocatur, rem habiturus est, & eo mortuo liberi eius, qui autem post eum vocatur non admittitur nisi eo mortuo sine liberis, at in casu.l. quoties. qui primò vocatur non est dilectior eo, qui post eum vocatur: quia primus ad tempus vocatus est, secundus vero in perpetuum, qua de causa magis secundo lex fauet quàm primo, ille enim charior est. cui plus testator reliquit, vt tradit Cumanus in.l. quærebatur.§. final. ff. de milita. test. constitutioni illius legis rationem adducit. idem Cumanus in.l. licet Imperator. nume.5. ff. de legat. 1. sequitur Iass. ibi numer. 29. quæ sententia in specie nostra probatur ex.l. qui soluendo non erat. ff. de hæred. inst. vbi notat Accursius.

Secundò

53 Secundò non obstat. l. final. ff. de pactis. vbi si reus pactus sit pecuniam à se non peti, quo facto fideiussor liberatur, si iterum pactus sit vt peti liceat, vti litas prioris pacti non adimititur fideiussori: ergò simili iure ius quæsitum illi, qui secundo loco ad tertiæ meliorationem vocatus est, non aufertur ex eo, quòd primo vocatus decesserit viuo eo, qui prælegauit, sed lex hæc ad propositam quæstionem trahi non debet, cum maximum sit discrimen inter hos casus, quià in specie. l. final. fideiussor semel liber obligatione, fideiussoria nō obligatur po steriori pacto, quià fideiussor obligatus est hoc nomine, ac con ueniri potest. l. & magis. ff. de solutio. ergò sine nouo consensu semel liber factus obligari nō potuit. argumento. l. obligamur ff. de actio. & obliga. §. final. insti. quibus modis tollitur obliga. si enim obligaretur fideiussor posteriori pacto, ab eo in vito exigi pecunia posset, quam fideiussorio nomine deberet. l. debitor. ff. de solutio. quod fieret sine eius facto contra decisionem. l. id quod nostrum. ff. de reg. iuris. Sed in prælegato ac melioratione tertiæ non agitur de obligando eo, qui secundo loco ad præceptionem vocatus est, sed magis vt is qui prælegauit, onere non reuocan di liberetur, quod natura vltimæ voluntatis concedit, nec leges quæ de contractibus agunt, ad meliorationem tertiæ applicari debent, quæ secundum regulas vltimæ voluntatis procedit, nisi in ijs, in quibus hoc ex presse cautum sit, vt in persona eius cui traditæ res sunt, cuius fauore melioratio sit irreuocabilis, secus in persona secundo loco vocati, qui non tam affectione & charitate eius qui vocauit, censetur vocatus, quàm vt sibi suæque vltimæ voluntati consulat, ne eo mortuo res deuoluantur ad exteras personas. argumento. l. vni. in princi. C. de cadu. tollend. illis verbis (sed & ipsis testamentorum conditoribus sic grauissima caducorum obseruatio visa est, vt & substitutiones introducerent, ne fiant caduca, & si facta sint ad certas personas recurrere disponerent.) atque ita qui substituit, non hoc agit, vt ei qui secundo loco vocatus est obligetur: ergò nullo modo obligatur: quià effectus & efficacia actus iudicatur secundum principalem intentionem exercentis actum. l. si quis nec causam. l. rogasti. ff. si cert. pet. c. ad quæstiones de rerum permutatio. l. verum. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. l. qui exceptionem. in principio. ff. de condi. indebi. tradit latè Peralta. l. vnum ex familia. §. sed & si fundum. numer. 10. ff. de legat. 2. sed reuocare poterit argumento. l. obligationū substantia. vers. fina. ff. de actio. & obli

&obliga. non enim obligatur quis sine intentione. l. qui in aliena. in principio. ff. de acquir. hæred.

54 Tertiò huic opinioni non obstat. l. si partem. in fine. ff. quemadmodum seruitu. amit. quia legis ratio hoc declarat: illis verbis (cum ad te fundus non pertineat) dominus cui legata via est seruitutis ius quæsiuit ignorans, legatum enim ignoranti quæritur. l. cum pater. §. surdo ff. de legat. 2. ideo ille cui legata seruitus est, etiam ignorans quæsiuit eam fundo, cum quo transijt ad quemcumque successorem. l. cum fundo. ff. de seruit. rusti. prædi. cumque ius vendiderit seruitutis, non mirum quod in damnum emptoris repudiare non possit, cum ius omne absque venditione ipsa abdicauerit.

55 Quartò non obstat. l. si constante. C. de donatio. ante nuptias. colligitur legis vis & sententia ex vltimis verbis (ne aliquid aduersus filios prioris matrimonij machinari videatur, censemus.) vbi nequid fiat in fraudem liberorum quibus legitima quasi debita est. l. & quia ff. pro socio. quæ rationi naturali debetur, vt supra scripsimus: quæ machinationibus parentum aufferri non debet, odit enim lex machinationes. l. vni. §. & cum lex. C. de cadu. tollend. & maximè quæ legitimam filiorum, patronorum vel exhauriunt. l. si libertus. ff. de iure pat. vnde. l. si constante. trahi non debet ad propositam quæstionem, cum non agamus de eo cui per præceptionem datum est, sed de illo qui secundo loco vocatur. obtineret sententia legis, si ille qui tertiæ meliorationem fecit, adimere illi vellet, cui tradiderat, secus in persona illius qui primo substitutus est, quem nullum ius habere, si mortuo primo pœniteat eum qui meliorationem fecit, contendimus.

56 Item non obstant huic opinioni reliquæ rationes, & leges, quibus ex receptis sententijs satisfecit dominus Couarruuias dicto. c. 14. nu. 7. Item non obstat huic opinioni. l. pater filium. §. quindecim libertis. ff. de legat. 3. quam pro aduersa sententia adducit Antonius Gomez: vbi res prohibita alienari, si alienetur semper manet alienabilis: ergò eodem modo tertiæ melioratio effecta irreuocabilis, semper debet manere irreuocabilis, non enim hoc depromi potest ex dicta. l. pater filium. vbi liberti non fuere prohibiti absolutè alienare partem suam, sed prohibiti fuere alij non vendere, id est extraneo, qui non sit ex eodem corpore collibertorum: cumque aliqui collibertis vendidissent, hoc fit secundum defunctæ voluntatem, à testatrice autem solum prohibiti fuere alienare partes, quas illis reliquerat, atque

atq; in specie illa in partibus vẽditis cessat alienationis prohibitio, eaq; de causa semper possunt alienari, quæ lex si mentem ac vim pensitemus, magnopere fulcit nostram opinionem: vbi licet liberti prohibiti sint partes suas vendere, alij quàm colliberto, si colliberto venditæ sint, vendi vlterius non prohibentur extraneo: vnde apparet prohibitionem non extendi nec progredi extra terminos suos, eodem modo tertiæ melioratio in casibus suprapositis est irreuocabilis in persona illius, cui datur, eo mortuo reuocari poterit ab eo, qui prælegauit: cum tantum sit irreuocabilis in persona eius, cui data est, tàm ex voluntate dantis, quàm ex verbis legis Regiæ.

57 Nec etiam huic opinioni obstat. l. final. C. de remissione pignor. vbi res pignoris nexu obligata si consentiente creditore alienetur, liberatur nexu pignoris, & quamuis ad debitorem redeat, non incidit in pignoris nexum, quæ lex liberationis fauori hoc dedit, at in proposito agitur de obligatione, ne reuocare posset is, qui meliorationem fecit, atq; ita extendi non debet consensus extra personam, cum qua actum est, scilicet cum eo qui per præceptionem tertiam accepit, nec enim leges quæ de contractibus agunt, ad propositum trahi debẽt, cum contractus semel initi irreuocabiles fiant. l. sicut abinitio. C. de actio. & obliga. melioratio autẽ vltimæ voluntati semper accedat.

58 Vltimò non obstat. §. ex conditionali inst. de verborum obligat. quià ibi interuenit factum stipulantis sibi & hæredibus, quibus consulere voluit, vt tradit Accursius ibi scholio final. argumento. l. si pactum. ff. de probatio. sequitur Abb. consilio. 95. nume. 2. libr. 1. Suarez. l. post rem iudicatam. Guillermus in. c. Rainuntius de testamentis verb. & vxorem nomine Adalasiam. nume. 62. Decius consilio. 421. Iass. in. l. si sic stipulatus. 2. ff. de verb. oblig. nume. 15. approbat Corne. l. si vxorem. C. de cond. insert. sed in proposita specie meliorationis tertiæ nõ agitur vtrum ille, qui primò vocatus est transmittat ad liberos, cum hoc semper exprimatur, sed vtrum si sine liberis decesserit viuo eo qui prælegauit, posit ipse pater reuocare meliorationẽ in damnum illius, qui secundo loco vocatus est, cui primus non consuluit nec stipulatus est, non enim potest in hoc casu stipulari sine mandato iure Regio, imo nec potest etiam si mandauerit ille, qui post eum vacatur, vt supra scripsimus.

59 Vtrum autem idem statuendum sit in melioratione quintæ, quæri potest: an reuocari possit eodem modo, quo reuoca-

tur melioratio tertiæ si is cuiper præceptionē res tradita est moriatur viuo eo, qui prælegauit, propterea dubia hæc res est, quia.l.17. Tauri. de melioratione tertiæ tantum agit, atq; ita quid de meliaratione quintæ statui debeat, manet indispositione iuris communis.l. commodissimè.ff.de lib.& posth.vnde Anton.Gomez in.l.17.Tauri.num. 10.ait quintæ meliorationē posse patrem reuocare, quia hæc melioratio respicit bona præsentia & futura.l.7.titulo.6. lib. 5.nouæ compilat.si reuocari nō posset, fieret qui prælegat intestabilis, cum in effectu hæc esset donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, quam ob causam melioratio tertiæ & quintæ poterit reuocari respectu quintæ. argumento. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb.oblig.cum materia: Antonij sententiam refellit Tellius in.l.17.Tauri. nume.8.cui accedit dominus Ludouicus Molina de Hispanorum primogenijs lib. 1. c. 12. nume. 19. Tellius ait de melioratione quintæ legem non loqui: ergò quintæ donatio seu prælegatū manebit indispositione iuris communis, iure autem communi mater potest filio donare, donatioq; irreuocabilis est.l.vlles nec ne.C. de reuo. donat. ergò eodem modo potest prælegare, nec pænitere poterit & reuocare, in persona patris aliter constitui debet.

60 Et supponendum est quòd si cut melioratio reuocari non potest, si traditæ res sint, eodem modo reuocari non potest, si ex causa onerosa melioratio facta sit. l.1.titulo.6.lib.5.nouæ compilat. sed pactum de melioratione facienda reuocari non potest. l.6. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. ergò validiori ratione ipsa melioratio erit irreuocabilis. nec hanc sententiam frangit ratio, quæ habet, quòd hæc melioratio redderet in testabilem patrem, quia substantia testamenti non consistit in eo, q; quis habeat bona, de quibus testari possit, sed quòd habere bona possit. argumento.l.qui soluendo. & .l. is qui soluendo non erat.ff.de hæred. inst. quod in proposito locum non habet, ac extra rem adduxit Tellius: cum prælegatum tertiæ & quintæ mortis tempore consideretur, quātitasq; eius ante certa non sit, quàm moriatur, qui prælegauit.l.3. titulo.6. lib.5.nouæ compilat. reliqua verò bona extra tertiam & quintam cedunt filio in legitimam, ergò qui tertiæ & quintæ meliorationem fecit, nullo modo potest habere bona, de quibus testamentum condat, sed hoc lex Regia non considerat. l. 6. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat. vbi melioratio tertiæ & melioratio quintæ æquiparatur: Vnde ipse existimo huius controuersiæ nondum dilui posse ex his, quæ in superiori quæstione tradidimus, existi-

Aduersus Tellium.

existimoq; q̄ reuocari nō possit quintæ melioratio in dānum primi vocati, cui possessio tradita est, in damnum verò secundò loco vocati posset, quia huic nō est plenè ius quæsitum, ipsaq; melioratio quamuis fiat pacto, inter viuos inito contractu, tamē retinet naturā vltimæ dispositionis, atq; ita poterit reuocari, exceptis tribus casibus, de quibus agit. l. 1. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat.

Quæstio frequens

61 Sed in proposito dubitari potest, si pater plures habens filios vni per præceptionem tradidit tertiam & quintam hac conditione, vt si sine liberis decesserit restituat fratrib. ordine ac gradu cuiq; reddito, moritur primus ac reliqui sine liberis viuo patre, vnde fit vt res ad vltimū deuoluatur, qui conditionibus pactis q̄ præceptioni adiectis consensit, postea verò contradicit, omneq; grauamen reijci à legitima petit, virum in damnum extranei qui post eum ad fidei commissum vocatus est, possit filius contradicere, & fideicommissum non admittere? In quo articulo supponendum est, secundum regulas iuris Regij vni cum filium non cogi capere per præceptionem tertiam, quæ est legitima ipsius: quia in vnico filio non cadit melioratio, vt tradit latè Antonius Gomez in. l. 17. Tauri, nume. 19. post Ioānem Luppum in. l. 27. Tauri. plura verba hac de re fecit Peralta in l. Titia cum testamento. §. Iulius 1. nu. 16. ff. de legat. 2. & Gaspar Baccius tractatu de non meliorandis filiabus. c. 9. nume. 6. qui multa in proposito aggregat.

62 Quæ sententia obtinet si filius fideicommisso non consentiat, si autem consenserat, dubia res est, vt apparet ex Ioanne Lupo in Rub. de donatio. inter vir. & vxor. §. 47. Roderi. Suarez in. l. quoniam in prioribus. ampliatione. 10. C. de inoffici. 1. sta. illustrissimo domino Couarruuias in. c. Raynaldus. §. 2. n. 1. 2. de testam. qui propositis octo conclusionibus difficultatem diluit, ex quibus colligitur, quid desinendum sit, quando filius consensit oneri iniuncto legitimæ: siue vnicus sit filius, siue fratres habeat: sed portioni legitimæ iniuncto oneri consensit.

63 Est autem diuersa species facti, quando quis liberos habens tertiæ & quintæ meliorationem vni tradit, cuius fidei committit, vt si sine liberis vita decedat, fratri restituat, huic melioratio ni filius consensit, sed viuo patre filius qui secundo loco vocatus est moritur, frater superstes cui tertiæ & quintæ melioratio tradita est, oneri contradicit, & fideicommissum non admittit, quod extraneo restituturus est: vtrum hoc liceat quæri solet, ipse quidem posse hunc nō admittere fideicommissum puto, quia consensus præstitus intelligitur rebus sic stantibus, scilicet

scilicet tempore quo præstitus est. l. quod Seruius. ff. de condi. causa data. vbi notat Accursius scholio potest. argumento. l. cõtinuus. §. cum quis. ff. de verb. oblig. notat Corasius in. l. admonendi. in præludijs. nu. 43. ff. de iure iur. mutato vero rerum statu mortuoq; fratre potest differre, quia deuenit res ad casum, a quo incipere non potuit, cum solus maneat filius, cui melioratio facta est, cui si vnicus esset, tempore quo prælegauit pater, non posset prælegare: ergo idẽ erit, si vnicus maneat post meliorationem factam, argumento textus optimi in. l. si inmetallũ. ff. de his quæ pro non scriptis habent. quæ opinio iuris regulis consonare semper mihi visa est.

64 Secundò ex hoc. §. collegerũt doctores hæredes filij teneri alere patrem qui ad summam egestatem deductus est: ex quo apparet alẽdi onus transire ad hæredes eius, qui alere tenebatur, vtrum autem alimenta transeãt ad hæredes alimẽtarij, quæstionis est, exemplo hoc si Petro fundum Antonius reliquerit vt inde alatur, an proprietas deuoluatur ad hæredes legatarij, tradit Bart. l. final. num. 7. ff. de his quibus vt indignis, abundẽ hac de re tradidimus in. §. idem scripsit supra. in ijs quidem alimentis, quæ per actionem peti possunt, cõstitutum est, vt si ille cui debentur, non petierit, petendi ius ad suos transferat hæredes, de quo actum est in. §. si mater. nu. 84. supra ista lege.

65 Sed est in proposito vtile scire, si ille, qui ali debet, neget se alitum, ac præterita alimenta, quæ illi relicta sunt, petat, cui probare conueniat, hæredi vel tutori se præstitisse, an legatario, vel pupillo præstita non esse, legatarius aut pupillus sanẽ probare tenetur alimenta legata fuisse, vel sibi vt pupillo à tutore deberi: actori enim probare conuenit. l. actor. C. de probatio. l. ei qui dicit eod. l. verius. ff. de probatio. si legata debita vẽ alimenta esse constiterit, qui præstare debet, cum præstandi oneri sit astrictus, si se ea præstitisse dixerit, probare debet, excipiendo quippẽ fit actor. l. 1. ff. de exceptio. tradit latè Philippus Corneus consilio. 113. & consilio. 120. nume. 1. &. nume. 13. lib. 1. idem Corneus consilio. 45. nume. 7. lib. 4.

66 Probatio autẽ huius rei, cum dificilis sit, quomodo fieri debeat, vt actoris petitionem frãgat, tradit Corneus consilio. 171. num. 6. & 7. libro. 2.

67 Mihi videtur in hoc articulo cui præsumptio faueat considerari oportere, & si quidem pupillus in tutoris domo moratus sit, præsumitur à tutore alitus, nisi contrarium probauerit. l. final. C. de alimen. pupi. præstãd. vbi notat Bal. & Salı. nu. 3. præsumptio enim quæ alicui fauet trãsfert

in aduersarium onus approbandi contrarium. l. Aurelius. §. Titius testamento. ff. de liberatio. legat. in hoc casu iuris & naturæ præsumptione intentio tutoris vel hæredis probata est, vt Salicetus ait.

68 Item hanc opinionem fulcit sententia Bart. in. l. cum seruus. ff. de verbo. obligationi. nu. 4. qui ait, quòd si aliquid debeat fieri, ad quod sumptus sunt necessarij, si factum est, præsumitur factum esse ab eo, qui facere tenebatur. argumento. l. fin. C. de alimen. pupi. vbi dicit esse casum notabilē. sequitur hanc opinionem Bal. in dicta. l. fin. vnde qui dixerit factum nō esse ab eo, qui facere tenebatur, debet probare. sequitur Corneus consilio 110. nu. 10. lib. 1.

69 Qui ait quòd ex eo, ꝙ quis stet in domo alterius, præsumitur ab eo alitus, idem Corneus consilio. 120. num. 8. lib. 1. idem Corneus consilio. 45. nume. 2. lib. 4.

70 Vnde cum alimēta minutim præstentur: non sigillatim non omnia quæ alimentario præstita sunt probari debent: sed per spectis rationibus vnius mensis aut anni sequentium annorum summæ li forma perpendi, expungiq; debent iure iurando illius, qui alimēta præstitit: vt in simili specie annotauit Paulus Cast. cons. 110. 301. lib. 2. sequitur Corneus consilio. 81. lib. 4. Iass. in. l. admonendi. nu. 58. ff. de iure iur.

71 Vnde qui aluit in hoc casu quātum de suo in alimenta erogasset præstito iuramento monstrabit Bart. l. admonendi. nu. 40. ff. de iure iur. argumento. c. ex literis. de iure iur. sequitur Cæpola cautela. 220. hæc sententia cōmuniter recepta est teste Ripa. in dicta. l. admonendi. nu. 188. sequitur Boærius decisione. 243. num. 14. Alciatus consilio. 422. nume. 3.

SVMMA EORVM QVAE CONTINENTVR, in. §. solent.

SOLENT IVDICES COG NOSCERE ET INTER PATRONOS

& libertos ſi de alẽdis his agatur. Itaq; ſi negẽt ſe eſſe libertos: cognoſcere eos oportebit. Quòd ſi libertos eſſe cõſtiterit, tunc demũ decernere vt alant. Nec tamen alimẽtorum decretũ tollet liberto facultatẽ, quominus præiudicio certare poſsit ſi libertũ ſe neget. Alimẽta autẽ pro modo facultatum erũt præbẽda, egentibus ſcilicet patronis. Cæterũ ſi ſit vnde ſe exhibeãt, ceſſabunt partes iudicis. Verum autem tãtum patroni alẽdi ſint, an etiam patronorũ liberi, tractari poteſt. Et puto cauſa cognita iudices & liberos quoq; patronorũ alẽdos decernere: nõ quidem tam facilè vt patronos, ſed nõ numq; & ipſos. Nam & obſequiũ non ſolum patronis, verum etiã liberis eorũ debet præſtari. Sed & libertus maternus alere cogitur. Si quis à liberti liberto ali ſe deſideret, vel ab eo quẽ ex cauſa fideicõmiſsi manumiſit, quẽq; ſuis nũmis redemit: nõ debet audiri, vt & Marcellus ſcribit: qui exæquat eum ei qui mercedes exigẽdo ius libertorũ amiſit. Sed & patroni filium qui capitis accuſauit libertũ paternum, negat exhibendum. Sed & liberta cogitur patronũ alere. De alimentis patroni arbiter ſolet dari: arbitraturus quantum ſit in facultatibus, vt pro inde poſsit alimenta moderari: quæ tandiu præſtabuntur, quandiu liberto ſuperſit, patrono deſit. Patrem quoq; & matrem patroni, cum patronus & filij eius minimè ſuperſint, alere egentes ipſi liberti (ſi idonei facultatibus ſint.) coguntur.

1 IN hoc textu tractat Vlpianus alimẽtorum cauſam, quæ à libertis præſtãda ſunt patronis, qui tractatus in iure ciuili latè patet, cũ Roma iure belli vniuerſum ſubegerit orbẽ, ſeruos ex omni natione habuit: Romani quippè Imperatores captiuos ducebãt nobiles, ac principes deuictæ cuiusq; prouintiæ & in ſeruitutem redactos ſeruos habebãt; ij enim cum viri principes eſſent prudẽtes ac cordati, tãta cura ac fide dominorũ negocia gerebãt, ſiue domeſtica ſiue extranea, vt eorũ ſibi gratiã conciliarẽt. ac fidæ diligẽtiæ præmiũ libertatẽ aſſequerentur. Liberi dominorũ poteſtate liberti dicebantur, qui ſua induſtria ſæpè maximas facultates quærebãt, eos Romanorum leges gratos eſſe patronis præcipiebant, à quibus libertatis beneficio affecti ſunt: reuerentiam exhibere ac omni officio per-

sequi, & ad ægestatē per ductus alere imperabant. Erant enim in orbe Romano plures serui ac liberti quàm ingenui, vnde effectum est, vt maxima pars iuris ciuilis constet patronorum ac libertorum tractatione. Tiraquellus l. si vnquam. verb. libertis.nu.1.C.de reuo.donat.

2 At in Christiana republica hæc omnia fere cessant, cū pia cōsuetudine introductum sit, vt victor Christianus princeps eos Christianos quos bello vicerit, seruos non habeat. Bat. l. hostes ff. de captiuis. cuius sententiam multi sequuntur. quæ consuetudo iure nostro approbata est. l. 1. titulo. 29. part. 2.

3 Qui autem diuersam religionem sectam vè profitentur, serui fiunt, redemptiq; ad suos redeunt: quòd si aliqui apud nos manēt, ij tam sordidi & abiecti sunt, vt mercenarij vix sibiuictū quærāt. Vnde meritò dominus Episcopus Pascēsis Iacobus Septimancensis summæ eruditionis ac prudentiæ vir in institutionum. c. 59. nu. 2. ait apud nos tam viles seruos esse & sordidos, vt libertas hodierno die parum pia res sit. Hac de causa in proposito tractatu compendio seruiam, paucula quædam tractās de ijs, quæ ad alimenta attinent, quæ patronis debentur: cū ipse Vlpianus præcipuas huius rei quæstiones tractauerit, ac definierit.

4 Primò ex hoc textu doctores colligunt: teneri libertos exhibere patronos eorumq; filios, & parentes: Iudexq; hac de re cognoscet. eadem sententia deprōmitur ex. l. non solum. ex. l. non aliter. ff. de vsu & habit. §. item is qui ædium. insti. de vsu & habita. notāt Accursius scholio final. in. l. final. C. de bonis libert. sequntur Bal. Salicetus, & reliqui ibi. Dynus, Bart. & Alber. hic. Iass. l. si non sortem. §. libertus nume. 4. ff. de condi. indebi. Tiraquellus. l. si vnquam. C. de reuocan. donatio. verb. libertis nume. 31.

5 Quæ sententia ab ipsa natura defluit, qua astringimur benefacienti benefacere, quis autem maiori vsq; munere potest hominem afficere quàm ille, qui libertatem donat, rem inæstimabilem, omniq; auro præciosiorem? l. libertas. ff. de reg. iuris. Cicero actione. 3. in Verrē, ait, summum à domino beneficium libertum accepisse. tradit ipse Cicero libro epistolarum ad Lucium Plancum epistola. 31 cuius facti iniustissima inuidia erudire me potuit, quàm iucunda libertas, & quàm misera sub dominatione vita esset. Ita si id agitur, vt rursus in potestate omnium nius sint, quicumq; is est, ei me profiteor inimicū. Nec periculum est vllū quod pro libertate aut refugiam, aut deprecer.

6 Ex his defendi potest sententia Corrasij: qui in. l. omnia. nu. 6. ff. de officio præfecti vrbis ait

ait patronis à libertis alimenta deberi iure naturali & ciuili, debentur enim iure ciuili alimenta patronis principum constitutionibus. l. final. ff. de liber. agnos. iure autem naturæ propterea teneri libertum ait, quia ipsa ratione naturali tenetur patrono cõsulere, à quo summum accepit beneficium argumento. c. cum in officijs. de testam. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de peti. hæred. in hoc sensu accipienda sunt verba Vlpiani in. l. si non sortem. §. libertus. ff. de cond. indebi. ibi (natura enim operas patrono libertus debet) in quo sensu hæc verba accepit Accursius ibi. scholio natura. sequitur Bart. nume. 10. Iass. nume. 4. & nume. 5.

7 Thema autem quod ex hac lege interpretes depromunt, quòd libertus cogi possit alimẽta patrono præstare, intelligi debet si patronus egeat, libertus opibus afluat, vt hic Vlpianus docet: illis verbis (alimenta autem pro modo facultatum erunt præbenda, egentibus scilicet patronis) idem iure Regio approbatum est. l. 2. titulo. 18. part. 4. ini biq; notat Gregorius scholio. la riqueza.

8 Alimenta autem quæ libertus patrono præstare debet, erunt larga pro dignitate patroni, Lãbert. de iur patronatus. lib. 3. q. 3. principali. articulo. 2. nu. 68 & in articulo. 3. nu. 1. Mathæus de afflictis. in. c. imperialem. in principio nu. 31. de prohibi. feudi aliena. idem Mathæus de afflictis in. c. licet vassallus nu. 20. si de feudo fuerit controuer. inter domi. & agnat. quæ debeant esse hæc alimenta docet. l. 8. titulo 22. part. 4. illis verbis. (casi entendiere que aquel que lo aforro es venido à tal pobredad q̃ a menester de su aforrado algo: de ve le acorrer dãdole que coma, è que beua, è que vista, è que calçe, segun la riqueza ò el poder que ouiere.)

9 Quæ alimenta patronus à liberto peterii udicis officio implorato, vt tradit Speculat. titu. qui filij sint legiti. nu. 9. idẽ Specula. titulo de officio omniũ iudicũ. §. 2. nu. 3. argumẽto huius textus & l. 1. C. de operis libert. vbi iudicis cognitioni hæc res cõmissa est, ex qua oritur iudicis officiũ. l. quòd si minor. §. ex hoc edicto ff. de minoribus.

10 Vtrum autem iudices qui hac de re debent agnoscere, summatim id expedire debeant, an verò plenè negocium discutiendũ sit, quæri solet, & perfunctoriè ac summatim cognoscere debere scribit Accursius scholio cognoscere: cui accedunt Dynus & Alber. hic. Bart. nume. 3. qui ait sententiam Accursij veram esse huius textus authoritate & decisione. vers. nec tamen. illis verbis. (nec tamen alimentorum decretum tollet liberto facultatem, quominus præiudicio certare possit, si libertum

 se ne-

le neget.) quibus apparet iudicis decretum alimenta patrono decernentis præiudictum nō facere veritati: faceret autē si plenius res tractaretur. l. pen. ff. de his qui sunt sui. & ibi notat Accursius scholio fi. vnde crebrius hæc distinctio recepta est: vt si de alimentis summarim ac perfunctoriè agatur, hæc res præiudicium non faciat veritati: secus si plenius pinguiusq; actum sit, nam hæc præiudicium faceret veritati, vt ti Bart. & reliqui tradidere in. l. pe. ff. de his qui sunt sui, vbi notant Crosetus nu. 1. & Corasius nu. 2. argumento. l. 2. C. de ordi. iudi. & l. si autem. §. si. ff. de nego. gest. Item distingui solet in proposito, vtrum alimētorum causa principaliter an verò incidenter tractetur, qua de re multa tradidimus in. §. si vel parens.

11 Superiorē conclusionē quam ex isto textu de promp simus, extendit ipse Vlpianus, vt locum habeat in patroni filijs, quos libertus si ad egestatem deducti sint, alere compelletur: sed non tam facile, vt ipsum patronum, idemq; in personis patris & matris patroni constituit, quos alere libertus tenetur, q; si patrono

12 inopia laboranti impiè alimenta de negauerit, in potestatem patroni redigetur. l. alimenta. §. final. ff. de liber. agnos. tradit Speculat. titulo qui filij sint legit. nu. 9. quæ sententia iure Regio confirmata est. l. 8. titulo 22. part. 4.

13 Quam sententiam strictè accipiendam esse certum est, ne vltra fines suos progrediatur, sed obtineat solum, quando libertus patrono alimenta denegauerit, non ita si patroni patri aut filio, à quibus libertatis beneficium alle cutus nō est. Illis autem maximè astricti sumus à quibus beneficiū recipimus. c. cum in officijs de testam. nō est enim par ratio patroni, & patroni filij in proposito, ergò nec idem ius. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat.

14 Item patronus tenetur libertum egenum alere. l. alimenta. ff. de lib. agnos. l. Diuus. ff. de iure pat. Specular. dicto nu. 9. quòd si alimēta denegauerit, iura patroni perdet. l. alimenta dicta. l. Diuus.

15 Item dominus tenetur alere seruum. l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administra. tuto. l. 2. ff. de his qui sunt sui. tradit Speculat. titulo qui filij sint legit. numero. 20.

16 Quæ opinio obtinet etiam si seruus libero patre procreatus sit, quem non cogetur pater exhibere, sed dominus. l. si neget. in fine. ff. de liber. agnos. vbi tradit Bart. nume. 2. & ibi Alber. vers. si verò pronuntiatur. Speculat. titulo qui filij sint legit. numero. 15. q; si nec aluerit aditus præses venire seruum iubebit. l. 2. ff. de his qui sunt sui.

Vtrum

Vtrum autem alendi onerisa tisfaciat dominus, si efficiat vt in xenodochium seruus adlectꝰ sit, vbi domus hospitalis sumptu & impensis alatur, quæstionis est, & satisfacere alendi oneri a perte colligitur ex. l. 1. §. sed scimus. C. de latina liber. tollenda qua lege ostenditur dominum, qui seruū è domo familiaq; sua repulit, & alimēta non præbuit neq; eum curauit, alij vè commēdauit, aut in venerabilem xenn nem misit, domini iura perdere. Ex his collegit Bal. §. sed scimus nu. 2. vnum mirabile, vt ille ait, quòd qui oneribus præstādorū alimētorū astrictus est, illo onere liberatur, si effecerit vt alimētariꝰ in venerabilem xennnē recipiatur, aut hospitali domo sacra, vel si prncurauerit illi aliquam præbendā, hoc Baldi pronuntiatum latè patens ac infinitū approbat Ananias in. c. vni. de infantibus expositis. Præpositus in. c. cum haberet, de en qui duxit in matrimoniū. sequitur Ioann. Luppus in. c. per vestras. de donatio. inter vir. & vxor. notab. 3. §. 23. n. 9. & Rauenas sing. 29. hanc sententiam tanquam veram & certam sequitur Alex. l. alimenta. nu. 7. C. de nego. gest. Castillus in. l. 10. Tauri. parte en caso. verſ. item nnta. Carnlus Ruinus consilin. 45. nu. 3. 5. & 8. 18 Rebuffus de priuilegijs scholarium priuileg. 54. qui nō solum opinionem Baldi. recipiunt in dominn, qui tenetur alere seruum, verum etiam in patre, & in quolibet homine quipræstandorum alimentorum oneribus astrictus est: vt is alendi nnere liberetur, si efficiat vt alimentarius recipiatur in venerabilem xenonem. sed hoc contrahunt doctnres, si alimentarius ibi honestè morari non pnsit, sed ingenuus nunquam honestè potest ibi morari: ergò nunquam pater alendi filij nnere liberabitur, proptereà quòd efficiat, vt in venerabilem xennnem ad legetur, idemq; statui debet in persona cuiuslibet ingenui alimentarij, quod ex intentione scriptorum deprnmitur, vt bene considerat dnminus Couarruuias in epitnme de matrimonio. 2. parte. c. 8. §. 6. nu. 9. hæc etenim sententia obtinet in persona liberi ingenuiq; hominis honesti, at si in simæ conditionis sit, mercenarius, aut rusticus si in sacra hospitali domo recipiatur, vt ibi alatur, alere non tenebitur is, qui alendi onere astrictus erat.

19 Ipse autem noto nihil minus deduci ex. §. sed scimus, quam id, quod ex eo deprompsit Baldus: & me hercule contraria sententia manifestè ex en colligitur, id ante in mentem reuncemus, eum nnn teneri aliquem alere, qui sibi sufficere non pntest, vt hac lege sæpè constitutum est. hoc supposito dicit. §. sed scimus. quòd si quis seruum suum ægritudine periclitantem

à sua domo publicè eiecerit, iura domini perdit, debet enim dominus eum procurare, si autem dominus ad serui curam nō sufficiat, in xenonem eum mittere, vel quo poterit modo eum adiuuare tenetur: hinc patet ser ui alendi oneri dominum satisfacere, si faciat eum recipi in sacra domo hospitali, quando dominus exhibere eum nō potest. sat est enim si dominus seruo cō sulat eo modo quo possit. Vnde ex. §. sed scimus. colligitur contraria sententia, vt is qui alere tenetur, alendi onere non liberetur, sicuret vt alimentarius in venerabilem xenonem adlegetur: est enim speciale in specie. §. sed scimus. ob egestatem eius qui exhibere tenebatur, quod aptius ex. §. sed scimus. collegit Ioann. scholio. 1. in. c. final. 87. distinctione. Bernardus scholio liberatus in. c. vni. de infantibus expos. Hinc apparet non esse distinguendum in proposito, possit alimentarius honestè in xenone morari, aut minimè: quia qui alere tenetur, alimenta præstare debet, vt alendi onere liberetur, quòd si non sit in facultatibus, consulet eo modo quo possit. Vnde apparet alendi onere eum non liberari, qui effecerit, vt in collegium literarium alimētarius ad legetur. sed si iure sanguinis alere cogebatur, id præstabit, quod alimentis deerit: quòd si prædiues collegium sit, cum alimenta habeat, non est cur aliquid præbeat, sed vix hoc contingere potest, semper me hercule multa desunt collegis viris probis ac eruditis, sed si iure legati alere teneatur, adæreta dabit alimenta.

20 Ex ijs quæ tradit Vlpian9 hic de alimentis patrono a liberto præstandis, procedunt doctores ad alimenta, quæ patrono debet præstare ecclesia, debet quippè ecclesia egen ū alere patronum. c. quicunq; 16. q. 7. vbi notat Ioānes scholio ad inopiā. c. nobis de iure patro. & ibi Bernardus scholio penul. adducte versus.

Patrono debetur honor, onus, vtilitas q;
Præsens, vt præsit, deficiat, alatur egens

Hæc sententia q̄ ecclesia teneatur patronum alere, qui ad egestatem deductus sit, crebrius à doctoribꝰ approbatur Alber. in rub. C. de alendis lib. Abb. in c. nobis. nume. 6. de iure patro. Cæpola in. c. 1. de cogni. feudi. Paulus de Citadinis de iure patro. 6. partis articulo. 4. Felinus in. c. cum omnes. nu. 32. de consti tutio. Casiadorus de iure patrona. decisione. 3. nu. 2. hanc sentē tiam communiter approbari attestatur Lambert. de iure patro. lib. 3. q. 3. principali. in principio. nu. final.

21 Quæ sententia obtinet, si in summā egestatem patronus deductus sit, vt in persona patroni cui libertus debet alimenta, constitutum est hic. probatur

dicto.c.nobis.

22 Item si ecclesiæ supersit, argumento.§.final.in fine.26.q.2. tradit Ioannes scholio fin.in.c.qui cumq;.16.q.7.

23 Tunc autē ecclesiæ superesse dicemus quando eius ministris debita salaria præstita sint, ecclesiæq; restituta ædificia sarta q; tecta, & sacris peragendis ornamenta, quæ necessaria sunt,

24 cōparata: vti declarat Abb. in dicto.c.nobis.nu.6.quòd si ecclesiæ diuitiæ supersint aletur patronus prodignitate sua.Ioann. scholio final. c. qui cumq;. 16.q. 7.tradit ipse Abb. dicto.nu. 6. idem Abb.in.c.statuimus.nu. 1. de maio.& obedi.Bald. c.ad aures. nu. 4. de rescriptis. argumento.l. sed & siquid inædificauerit.§.sufficienter.ff. de vsufru

25 ctu.sequitur Felinus in. c. cum omnes. nu.32. lautius enim aletur is qui diues fuit, quàm is qui opibus nunquam affluxit. Ioan. scholio fin. argumento. c. non cogantur. 41.distinctione.mode

26 ratè tamen.c.nobis.Ex qua doctrina deducitur errore lapsum Iaffonem, qui in decernendis alimentis dignitatem alimentarij perpendendam esse dixit, vt est eo tempore, quo alimenta decernuntur, in egestate constitutus, non vt olim fuit, cum alimentarius in facultatibus erat, qua de re egimus in. §. sed si filius nec enim alimēta decernenda sunt

27 æqualia nobili patrono & rustico Accursio.l.item q;.§.labeo.ff. mādati. sequitur Felinus dicto. nu.32. Rochus de iure patronatus. verb. & vtile.nu.4.

28. Item ecclesia tenetur non tantum patronum alere, sed filios eius & vxorem & reliquam familiam. c. filijs. c. quicumq;. 16. q. 7. docet Vlpianus hic: cuius argumento hanc opinionem defendit Lambertinus de iure patro.lib.3.q.3.princip.articulo .6 nu.1. & nu.3. Quo autem modo patroni filij alimenta capere debeant ab ecclesia docet. l.9. titulo.6.lib.1.nouæ compi.

29 Item patrono hæc alimenta præstanda sunt in domo propria, non autem in ecclesia vel in parrochi domo.vti argumento.l. plenum.§. pomum. ff. de vsufructu.l. Caio. §. final. ff. de aliment. & cibar. legat. tradidere Paulus de citadinis de iure patro.6. parte. articulo. 4.q. 10. doctores in.c. nobis.de iure patro.sequitur Rebuffus intractatu congruæ portionis.q.12. nume.97.

30 Quòd si hæc alimenta patrono ecclesia denegauerit, ius sibi competens iure actionis per se quetur pro tribunali: scilicet cō dictione ex canone quicumq;. 16. q. 7. &. c. nobis de iure pat. vbi in hac sententia fuere Ioan. Andr. & Abb. nu.6. quos reliqui sequūtur ibi.& Lābert. de iure patro. lib. 3. q. 3.princip. articulo.7.nu.1.Rochus deiure patro. verb. & vtile.q.4. Burgensis in.c.1. nume.30. de emptione

& vend. Gigas in tractatu de pensionibus.q.23.nu.2.

31 Nec tantum patronum ecclesia alere tenetur, sed ei, qui fundum ecclesiæ tradiderit hoc pacto, vt ab ecclesia alatur, præstare tenetur alimēta ecclesia, quā uis fundus perierit, quia tradēs fundū opere impleuit pactum, periculumq; fundi postquā ecclesiæ addictus est, ad ecclesiam pertinet.l. lucius.ff.de euictio.l. necessario in prin.ff. de periculo & cōmodo rei vend. hæc fuit sententia Petri, Cyni, Alberici, Baldi, & Angeli.in.l.1.C.de iure emphite. quæ sententia crebrius à nostris recepta est, vt constat ex ijs, quæ aggregat Iaff. in repetitione.l.quominus.ff. de fluminibus. nu.178. Quòd si donatus fundus sit reseruatis donatori alimentis ex fundo, poterit donator propria authoritate alimenta capere, tradit Gozadinus cō silio.95.

32 Sed an hæc obtineāt in persona domini, qui fundum vassallo dedit in feudum, vt si quidem domin9 ad egestatem deductus sit, alere eum vassallus teneatur, quæstionis est, & teneri colligitur ex hoc.§. solent. vbi libertus Patronum alit. idem.l.fin.ff. de lib. ag. multa pro hac parte adducit Iacobus Veronēsis in summa feudorum. c. 45. Qui hanc opinionē obtinere ait si ampla prædia in feudum concessa sint, secus si angusta, argumento.l. si totas.C. de inofficio.donatio.c. de forma.22.q.fin.tradit Specular. titulo qui filij sint legit.nu.11. vbi Inann. Andr. latè disputat, mulusq; probat vassallum alere non teneri. Mihi autem prior sententia placet, alimentaq; vassallum præstare debere puto:argumento.l.libertus qui operarum.ff. de operis liber.illis verbis (alimētorum causa est diuersa, cum inopia patroni per inuidiam libertum conuenit) vbi libertus qui patrono operas præstiterat, cogitur egenti alimenta subministrare, licet hac obligatione & operarum præstatione sit liber, propter clamores populi quia ægrè fert patronum egere, cum libertus esset in facultatibus. quæ ratio æqua lāce locum habet in persona vassalli, qui dominum egentem exhibebit, ne populus conqueratur, quòd dominus egeat, cum vassallus opibus diuitijsq; affluat.

33 Item si fructus sacerdotij capiantur in causam iudicati, non omnes capi debent, sed ea pars fructuum sacerdoti cedet, quæ eius alimentis sufficiat, vt ecclesiæ deseruire valeat, hæc fuit sententia Petri in.l.stipendia.C.de excep.rei iudi.cui accedit Cyn9 ibi.argumē.c.præsenti. & sentētiā Petri sequitur Bal.in.c.cū cōtigat. de dolo & contu. nu. 20 Iaff.l.cōmodis.nu.2.ff.de re iud. c. præsenti. §. porrò. de officio ordi. lib. 6. hoc depromitur ex intentione Abb.in.c.per venit. nu.12.de fideiussor.post Hostien

sem

sem ibi. quem sequitur Ioã. Imola. huic opinioni accedit Ripa in.l.milles.num.8. ff. de re iudi. Quod introductum est ecclesiæ fauore, ne ministris careat, quibus præmia confert propter seruitium. Item ne in opprobrium sacerdotalis ordinis mendicet, hanc ob causam generaliter constitutum est, ne sacerdotiorum fructus clericorumq; stipendia capiantur in causam iudicati. l. commodis. ff. de re iudi. nisi alia ratione res iudicata exequi nõ possit, veluti si is qui condematus est extra commoda sacerdotiorum bona non habeat, quæ creditoribus addici possint, capientur enim isto casu stipendia fructus vè sacerdotij.l.stipendia C. de executione rei iudi. vbi notat Accursius scholio fi. sequuntur Speculat. titulo de primo & secundo decreto. §. restat. nu. 9. idem Speculat. titulo de executione sententiæ. §. sequitur. nu. 10 Cynus, Bal. Fulgosius nu.1. & Salice.l. stipendia. qui ait hoc introductum esse ex causa reuerētiæ, quæ ecclesiæ debetur. hanc opinionem sequitur Paul. Cast. in.l. commodis. ff. de re iudi. & ibi Alex. nu.2. hæc est cõmunis opinio teste Maranta tracta. de ordine iudiciorũ. 6. parte. verb. executio. nu. 44. Petro Dueñas regula. 275. limitatione. 11. hoc sensu accipi debet.l.23. in fine & l.45. titulo. 6. part. 1.

34 Hanc opinionem Petri dicētis quod in causam iudicati fructus ecclesiastici beneficij capiantur, relinqui ea pars debet sacerdoti, quæ sufficiat, improbat Albericus in.l. stipendia. C. de execu. rei iudi. existimans commoda sacerdotij capiēda esse in causam iudicati, sine distinctione. c. 2. de fideiussor. vbi notat Bernardus, scholio reditibus. & Innoc. ibi. sequitur ibi Abb. nu. 12. Hostiensis & Barb. in c. Odoardus de solutio. & in hac sentētia fuit Accursius scholio isto modo in l. à diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi.

35 Sed Alberici sententia rationem non habet, quia fructus beneficij non capiuntur in causam iudicati nisi eo casu, quo debitor bona nõ habeat, quæ creditoribus addicantur: si pars fructuum non relinquitur, ex qua alimēta sibi suppeditare valeat, cogetur mendicare in opprobriũ cleri: quod iura ab horrent c. diaconi. 93. distinctione. c. Ioãnes in fine de cleri. cõiuga. Item sacerdotij fructus clerico dãtur, vt diuinis obsequijs ascribatur. c. cum secundum Apostolum, de præbend. si integri beneficij fructus capiantur, ecclesiæ ministerio nõ poterit satisfacere egestate laborans, argumento. c. si propter tua debita. de rescrip. lib. 6. vnde nec fructus capiet. c. quia non nulli. de clericis non residentibus, ergò necessariò ea pars fructuum relinquenda est, quæ alendo sacerdoti sufficiat, vt diuinis officijs seruire valeat, atq;

Aduersus Alber.

atq; ita stipendia quærere, quæ, si non seruiat, non percipit. tradit Abb. in c. episcopus de præbend. cui plures accedunt. quos aggregat Ripa lib. 1. responsorum. c. 24. nu. 8. traditur in concilio Tridentino. sessione. 22. c. 3.

36 Idem statuendum est, si patrimonium clerici in causam iudicati capiatur, cuius nomine in clericorum ordinē est adlectus, fungitur enim patrimoniū hoc priuilegio sacerdotij, in cuius locum suffectum est. c. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. c. sunt. 16. q. 1. l. 3. C. de episco. & cler. Bernardus scholio fin. in. c. episcopus, de præbendis. hanc sententiam sequitur Bald. in titulo de pace cō stantiæ col. 6. sed. variat. Felinus in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. nu. 10. de constitu. vbi Decius nu. 18 ait hanc sententiam obtinere, quando agitur de fauore clerici, vt in proposito. Et quamuis Decij sententiam improbet dominus Couarru. lib. 1. vari. resolu. c. 4. nu. 4. ea tamen hodie approbata est in concilio Tridentino. sessione. 21. c. 2. vnde superior opinio, quæ habet, quòd ex fructibus patrimonij, cuius nomine in sacerdotum ordinē adlectus est quispiam, relinqui debeat, vnde ali posit, verior est: tradit Ripa. l. milles. nu. 8. ff. de re iudi. cui ipse accedo, ne mendicetis opprobriū ordinis clericalis.

37 Item qui à creditoribus in carcerem detrusus est, vt exoluere cogatur, ali ab ipsis creditoribꝰ debet, si non habeat vnde sibi alimenta suppeditare valeat. l. iudices. C. de episcopa. audi. Accursius scholio agnoscere in. l. si. C. de eroga. mili. anno. lib. 12. notat Specular. titulo qui filij sint legitimi. num. 20. & sententiam Accursij dixit nō esse alibi Bar. l. sanctum. ff. de rerum diui. sequitur lasi. l. si victum. nu. 2. ff. de re iudi. Angel. in. l. minimè. ff. de appellatio. Felinus qui hanc sententiam dicit esse singularem, in c. ex rescripto. nu. 6. de iure iur. Alexand. in additio. ad Bart. in l. sanctum. ff. de rerum diui. Lucas de pena. in. l. final. C. de his qui numero liber. se excusant. libro. 11. Paris deputeo tracta. sindicatꝰ. c. an incarceratus. fol. 74. tradunt lasi. l. si victum. nu. 2 ff. de re iudi. Corset. sing. incipi. creditor. Gerardus singulari. 73. incip. pauperes. Mathæus de afflictis decisione. 71.

38 Quæ sententia locum habet nedum in persona principalis debitoris, sed etiam in persona cessionarij, vt ait Bald. l. per diuersas. col. 3. nu. 14. C. mandati. sequitur Segura. l. si ex legati causa. ff. de verb. obligat. ꝙ si creditor alimenta non præstiterit debitoris vincula laxabit iudex, ac è carcere dimittet: vt argumento glo. agnoscere. tradit Angel. Aretinus. §. final. inst. de actio. sequitur lasi. l. victum. nu. 3. ff. de re iudi. Qui autem

alimen

alimentorum mudus statuēdus sit ei, qui in carcerem detrusus est, declarat. l. 4. titulo. 6. lib. 5. nouæ compilat.

39 Quòd si debitor qui in carcerem detrusus est, cesserit bonis, postea idoneus factus, quod nō reddiderat, cogitur soluere. l. nec maritus. vers. at cum eius. C. soluto matrimonio, non tamen condemnari debet, nisi in quantum facere possit, ita vt ex bonis post cessionem quæsitis alimenta relinquantur. l. is qui. ff. de cessione bonorum. tradit dominus Couarruuias lib. 2. variarum resolu. c. 1. nu. 6. Alexand. l. si maritus nu. 4. ff. soluto matrimonio. sequitur Tellius in. l. 10. Tauri. nu. 14. vers. vel esto q̄ doctrina. hæc fuit sententia Bernardi in scholio in facultatibus in. c. cum tu. de vsuris. quam notat Abb. ibi ad hoc, quòd vsurarius qui cessit bonis, si soluendo factus sit, debet in solidum condēnari, sed Bernardus non agit de vsurario, qui cessit bonis vt cū iudicio annotauit Ananias ibi.

40 Hanc opinionem iure Regio non obtinere certum est, quo iure qui bonis cessit creditori adducitur, vt seruiat ei, donec integrum reddat. l. 7. titulo. 19. lib. 5. nouæ compilat. de forma huius cessioois plura tradit dominus Couarruuias dicto. c. 1. nume. 5. Gregorius. l. 1. & 3. titulo. 15. p. 5. vnde existimo hanc opinionem in eo dumtaxat casu iure Regio locum habere, quo quis noluit ministerio debitoris, vel in specie. l. 3. titulo. 16. lib. 5. nouæ cōpila. ijs tantum alimenta relinquentur, qui in solidum conueniri non possunt. l. nec maritus.

41 C. soluto matrimonio. Sed ijs, illis q̄ qui soluendo facti sunt, postquam bonis cessere, alimenta sunt relinquenda, vnde vitam tolerare possint: filiorum autem & vxoris non est habenda ratio, quos pater aut maritus inops nō alit, vti docet Vlpianus hic. Item pater cogitur alere filios officio iudicis. l. si quis à liberis. in princip. ergò debitum est extra ordinariū, ea etenim quæ iudicis officio expediuntur, extra ordinaria sunt. Accursius. l. 1. C. qui admitti. l. cum filius. ff. si cert. pet. l. si cui. ff. de cond. & demonst. tradit Corneus consilio 128. nu. 9. lib. 3.

42 Vtrum autem qui cessit bonis, si soluendo factus sit, in animæ iudicio teneatur integrum reddere creditoribus, quæstio nis est: & teneri author est Adrianus in. 4. sententiarum. in tractatu de restitutione. c. incipienti aggredior vers. Sextò dubitatur. cui accedit Ioann. Medina in libro de restitutione. q. 5. Sed contrariam sententiam, vt is qui bonis cessit, non cogatur in animæ iudicio integrum reddere creditoribus, si idoneus factus sit, sed aliquid sibi retinere possit, vnde alatur: defendit Sotus de iustitia & iure. lib. 4. q. 7. articulo fin. cuius sententiæ accedit

cedit dominus Couuarru. lib.2. variarum resolu.c.1.nu.6. Idem dominus couarruuias in regula peccatum.2.parte.num.2. quam opinionem Siluester probauit 43 verb.restitutio.5.q.3. qui de vsurario agit,& supponit vsurariũ posse bonis cedere, ac priuilegio cessionis potiri in iudicio contencioso, nec debere insolidum conueniri, si soluendo factus sit. huic sententiæ accessit Perusinus in.c.quamquam.de vsuris.lib.6. nu.13.quamuis contrariam sententiam, quæ habet, vt bene ficiũ cessionis nõ detur ei propter delictum, sed solidum soluere debeat, videatur approbare Platea, Faber. & Iass.nu.13.in.§. fi.institutis.de actio.Opinio tamen Siluestri iure Regio approbata est.l.9.titulo.16.lib.5.nouæ compila. quæ in furto loquitur, in reliquis autem criminib9 cessio non admittetur:vt colligitur ex dicta.l.9.

Aduersus dominus Couarru.

44 Vtrum autem si ille qui bonis cessit, ea forma cesserit, vt nota macularetur, si idoneus factus sit, integrum reddere teneatur, an verò reliqua præstare nõ cogatur, quæri solet, & liberum obligatione esse, reliquaq; reddere nõ teneri author est Paris de puteo tracta.syndicatus.vers. octuagesimo tertiò.col.4 Guido papæ. q. Delphinatus. 343. ea ratione innititur, quià ignominia satis videtur creditori satisfecisse . sequitur Gregorius scholio.tan gran ganancia. in.l. tertia.titulo.15.part.5.argumento eorum, quæ docet Bernardus scholio si habent.in.c.sicut dignum, de homicidio. vbi Bernardus ait, q̃ si debitoris corpus propter inopiam torqueatur, liberatur omni obligatione debitor, nec potest postea conueniri, si soluendo factus sit. idẽ loã. Andr. scholio primo. in regula peccatum de reg.iuris.lib.6. Accursius scholio.1.l.vbicumq;. ff. de fideiussor.hanc tamen sententiam reiellit dominus Couarru. dicto num. 6. quià in proposito pœna pecuniaria in corporalẽ non mutatur:Quæ sententia dura est, cum ignominia maxima sit pœna.l.2.ff.de his qui notant. infamia, famam enim offendit, quæ vita ipsa charior est. Accursius.l.iusta.ff. de manu.vind.pœna autem, quæ corpus torquet, omni pecuniaria pœna durior existimatur.l.in seruorum.ff.de pœnis, ergò ignominia omni pœna ciuili asperior est:qua notari non debet is, qui bonis cedit, nisi vt hac pœna creditori satis faciat.

45 Quod introductum est, vt infamiæ metu creditorem fraudare debitor abhorreat. argumento.l.1.in principio. ff. de iust. & iure, nec enim alia de causa constituta est hæc pœna, cum cessio in fauorem inopis debitoris introducta sit.l.final. ff. qui bonis cedere possunt: ergò in læsionẽ eius inuenta censeri non debet. argumento.l.quod fauore.C.de

legibus. quod fieret, si debitor bonis cedens infamia notaretur, nec hoc facto creditoribus satisfaceret.

46 Item si is qui delictum contraxit ad ecclesiam fugiat, ali debet ab ecclesia. Ioannes scholio defendatur in.c. definiuit.17. q.4. argumento. l. præsenti in fine. C. de his qui ad eccles. confugi. sequitur Ioann. Imola in clem. vni. de hæret.

47 Nec debet iudex armato milite ecclesiam cingere, vt reo obsesso alimenta non præstentur. Remigius degonni de immunita. ecclesiarum. q.15. dominus Couarru. lib.2. variarum. c.20. nu.1. quòd si ij, qui alimenta obsesso deferunt ab ecclesia arceantur, alimentaq; denegentur, iudex cuiuspræcepto hæc fiunt cõmittet in bullam cœnæ Domini. Guido Papæ decisione.121.

48 Personas quæ ali debeant vltra eas, quas in hac lege in vnũ cõtulimus, aggregant Speculat. titulo qui filij sint legi. Ioannes Baptista Perusinus tractatu de arbitris. lib.3. c.5. Boerius in additione Dyni in regula imputari. lib.6. apud hos reperiri poterunt, quæ nos vel prætermittimus, vel consultò relinquimus.

49 Bartolus in principio huius textus legem hãc applicat superiori, vt quæcumq; scripsit Bartolus in hac lege interpretemur, de titulis cõiungendis agemus, quod nos in principio polliciti sumus. Hoc non abs re esse Hermogenianus docet. in. l.2. ff. de statu homi. At quia huius rei vtilitas non commendat cõtrouersiæ laborem ex quo fructus non decerpitur teste Alexã. Rub. ff. de noui operis. refert Camillus Visitarinus in Rub. ff. solut. matri. nu.33. Petrus Crispo in Rub. ff. de legat.1. nu.85. Ioan. Hannibal Rub. solut. matri. nu.304. & nullam se vmq; vtilitatẽ ex Rubricarum continuatione cognouisse testetur Marsilius in Rub. ff. de fideiussor. nu.1.

50 Ego autem noui diligentiam veri inuestigãdi vtilem fore, maximeq; ingenij vires cõfirmare, ingenij autem acumen q̃ sit necessarium in controuersijs dirimendis, docet Vlpianus in. l. põponius. §. quæsitũ. ff. de acquir. posse. nec enim ingenium olim spernebatur, sed principio creati orbis cum homines rerum dominia diuiserunt, pro ingenio cuiusq; agros dederunt, & pecudes. testis est Lucretius libro. 5. de natura rerum: dum ait.

Et pecudes & agros diuisere, atq; dedere,
Pro facie cuiusq; & viribus, ingenioq;.

Progressu autem temporis diuitijs ingenium cessit, sicuti & pulchritudo, & vires: vt ipse Lucretius ait.

Posterior res inuenta est, aurũq; repertũ,
Quod facile & validis, & pulchris dempsit honorem.
Diuitioris enim sectam plerumq; sequuntur
Quamlibet & fortes, & pulchro corpore creti.

& Sul-

Et Sulmonensis Poeta.

Ingenium quondam fuerat preciosius auro.
At nunc barbaria est grãdis, habere nihil.

Huius meminit Rebuffus in tractatu de priuilegijs scholariũ in priuilegio. 22. vnde cum nostræ tẽpestatis iure consulti quæstuariã artem profiteantur, floccipendunt laborem, qui quæstũ non parit: iuris ciuilis sapientiam dehonestãtes, quæ precio nummario æstimanda non est, Vlpiano authore in.l.1.ff.de varijs & extra ordi.cogni.

51 Quare quæstionem hanc de cõtinuatione titulorum aggrediar, breuiꝗ; perstringam, vt Bartolo interpreti antesignano morem geram. In hac quæstione varia tradidere doctores, colligandos esse titulos Hermogenianus ait in.l.2. ff. de statu homi. cuius authoritate fulti Accursius & Bartolus duo iuris ciuilis luminaria præcedentibus titulis sequentes titulos applicarunt, quod & cæteri receperũt: vt attestatur Iass. in Rub. insti. de actionibus.nu.5. Ioann.Oroscius in.l.2.ff.de statu homi.nu.9. Niconitius Rub.C.de ædendo. nu.3. inibiꝗ; Curt. Iunior. nu.1. Ioannes de vicomercato. nu. 3. Parpalias in.l.2.ff. soluto matri. nu.59.& in Rub. eiusdem tituli. nu.21. Iacobus de nigris in Rub. ff.de legat.1.nu.1.&.2.& ibi Marianus Socynus nu.1.

52 Librum autem libro coniungere necessarium non est. Accursius in Rub.ff.de condi.furtiua. Accursij sentẽtiam singularem esse scripsit Ioannes de Anania in Rub. de accusatio. sequitur Niconitius,& Ioannes Oroscius supra.Iass.in.Rub. ff. de legat.1. hanc sententiam crebrius receptam esse affirmat dominus Antonius Padilla in Rub. ff. de legat.2.nu.1.

53 Contrariam sententiam sunt qui defendãt existimantes proximiori titulo coniunctum copulare necessum non esse, sed licere remotiori titulo coniungere. Barba.in Rub.C.qui admitti. nu.19. cui accedit Gomessius in Rub.ff.si cert.pet.nu.2.& ibi Iacobus de nigris. Niconicius in Rub.ff.solut.mat.nu.56. Butigella in Rub.ff.de verborum obliga.nu.62. pro sua sentẽtia adducit Barbat. textum in.l.1.in prin. ff. si tabulæ testamen. nullæ extabunt: vbi Vlpianus titulum cõiungit titulo de bonorum possessione ex testamento, non autem proximiori tractatui si quid in fraudẽ patroni, quia huic aptè applicari nõ potuit. pro hac parte adducit textum in.l. cum de lanionis.§. asinam. ff. de fundo instructo. illis verbis (primisquibusꝗ; proximis copulata procedant) hãc opinionem putat fulcire textum in.l.cum de lanionis §.asinam.ff. de fundo instructo. & textũ in.l.2. ff. de statu homi. quam ipse nouissimus considerauit in illis verbis (vt res patitur) id est quemadmodum res patitur. Ex quibus apparet secũ

dum

dum dispositionē actus titulos coniungendos esse: vnde tituli, qui remoto titulo applicantur, intelligētur proximo applicari: si res aliter non patiatur. Idem Hermogeniani responsum pro hac parte adducit Gomesius in Rub. de constitutio. lib. 6. nume. 2. & ante eos non considerauit Nicolaus de Neapolis in Rubri. ff. solut. mat. sequitur Alex. ibi. nu. 2.

54 Legem legi annectere necessarium non est. Accursius scholio posthumos in l. Gallus, in prin. ff. de liber. & post. sequitur Bal. in Rub. C. de seruis fugi. hanc sententiam cōmuni scriptorum calculo receptam esse attestatur Angelus in proœmio institu. in principio nu. 12.

55 Item sicut legi legem alligare necessarium non est, ita nec paragraphū paragrapho. Bologninus in l. 4. §. cato. ff. de verborū obliga. nu. 4. licet quandoq; copulentur, vt docet Parpalias in l. 2. ff. solut. mat. nu. 59.

56 Hæc autem, quæ de titulis cōiungendis scripta sunt, locū habent tam in libris iuris ciuilis, q̄ in libris decretalium epistolarum: in libro autem sexto decretalium tituli intersese colligati nō sunt: vnde fit, vt titulo titulū nō adaptem9. loā. And. in Rub. de summa Trinita. lib. 6. quæ sententia crebrius recepta est teste Gomesio in Rub. de constitu. lib. 6. num. 1. qui huius sententiæ rationem subijcit.

57 Sunt tamen qui existimēt Raphaelem Comensem in. Rub. ff. de noui operis. nu. 7. negasse titulos coiūctis titulis necessariò esse applicandos. Sed cōmensis, q̄uis à multis pro hac parte aduocetur, hæc effatus non est: sed librum libro copulādum esse negauit, nisi materia sit ordinata. per. l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fundo inst. Comensis verba benè percepit Ludouicus Aluarus in. Rub. ff. de legat. 1. nu. 1. malè tamen Angelus Aretinus in proæmio institu. in princip. nu. 12. qui ait Comensem existimasse nullo modo titulos titulis alligandos esse: cum Comensis non agat, vtrum tituli sint proximis titulis adiūgendi, sed vtrū libri sint coiūctis libris copulādi.

58 In proposito titulos applicare necessarium non esse, sed operari tantum de bene esse, vt primis quibusq; proxima copulata procedant, argumēto. §. asinam. & l. 2. ff. de statu homi. affirmat Bal. in. l. Gallus, in prin. nn. 1. ff. de liber. & post. quasi sentiat titulos subordinandos, non autem continuādos esse. cui accessit Angelus, eamq; intentionem Angeli fuisse interpretatur Cagnolus in Rub. ff. de origi. iuris. nu. 1. quod non ineptè dictum esse ait inspecta vi & proprietate verborum, quià continuatio teste Seneca libr. 2. naturalium quæstionum, est partium inter se non intermissa cōiunctio: vnde continuatio aliud non est q̄

actus

actus successionis ad consumationem & perfectionē eiusdem materiæ tendens: vnde à titulo tractate distinctam diuersamque materiam à precedenti non potest fieri materiæ cōtinuatio, sed benè materiæ ad materiam titu liq; ad titulū subordinatio: quæ semper fiet cum scientiæ sintopus rationis, cuius proprium est ordinare, hæc Cagnolus.

59 Mihi autem videtur discrimen nullum esse inter continuationē subordinationemque, nam inter res diuersas, quæ tamen in ter se se connexæ colligatæque sunt, fit cōtinuatio. Cicero lib. 2. de natura Deorū. Ea verò ipsa, inquit, nulla ratione melius frui potui, q̄ si me non modo ad legendos libros, sed etiam ad totamphilosophiam pertractandam dedissem. Omnes autē eius partes, atque omnia mēbra tum facillimè noscuntur, cum totæ quæstiones scribendo explicantur: est enim admirabilis quædā continuatio, seriesque rerum, vt alia ex alia annexa, & omnes inter se aptæ colligatæque videantur. Ex quo apparet continuationē subordinationemque idem significare in proposita specie.

Aduersus Nicol. de Neapolis & alios.

60 Nec vnquam in iure titulus remoto titulo coniungitur. Nec huic sententiæ obstat. l. 1. in principio. ff. si tabulæ testamē. nullæ ex tab. vbi Vlpian⁹ titulū illum adiūgit titulo de bonorum possessio. cum medij iaceant titulus de bonis libertorum, & titulus nequid infraudem patroni. Sed Vlpianus ibi non coniungit titulum titulo, sed ad prætoris edictum materiā applicat, quā pertractādam suscepit. Prætor autem ordinem duodecim tabularum sequutus primò edicto loqutus est de bonorum possessione secundum tabulas: deinde de bonorum possessione contra tabulas, atque ita in lege illa Vlpianus ad edictum prætoris applicat propositam materiam, non autem ad præcedētem titulum, vti docet Ioannes Hannibal in Rub. ff. solut. mat. nu. 204. Nec

61 sententiæ Barbatiæ Nicolai de Neapolis Alexandri & Angeli fauet. l. 2. ff. de statu homi. in illis verbis (vt res patitur) quià coniunctio, vt, accipitur causatiuè, & illa dictione Hermogenianus rationem subijcit sentētiæ quæ præcesserat. Quintilianus. nec ignoro quos transeo, nec vtique dāno, vt qui dixerim esse in omnib⁹ vtilitatis aliquid: fit etenim secundum naturam, vt articulus vnus aptius ex præcedenti deriuetur q̄ alius, nihilominus tamen vterque præcedentibus aptè cohæret. Non tantū ex illis verbis (vt res patitur) colligi debet titulum coniunctō non esse applicandum, sed more equitis scacchorum curuato saltu licere intersectis titulis intermedijs ad interualo distantem titulum conuolare, atque remoto titulo copulare. Hinc fit, q̄ cum edicta prætoris perpetua invnū

quasi

quasi corpus ap[illegible] ordine composita sint a [illegible] Iuliano, docet Alciatus libro.2. dispunctionum.c.27.cui accedunt Corasius nume.4. Oroscius num.7. &.8.in.l.2.ff. de statu homi.meritò Hermogenianus prætorũ edicta interpretaturus pollicetur se applicaturum præcedentibus proximos coniunctosq́ titulos (vt res patitur) idest quià res patitur, cum edicta ipsa sub congruis titulis constituta miro ordine sint digesta, iureq́ Regio præcedentibus titulis sequentes copulantur, vt apparet ex legibus septipartitis: vbi principio cuiusq́ tituli legum conditores titulum proximo titulo coniungunt.

62 Eodẽ modo libri inter se colligari possunt, quià cum liber amplissimã cõtineat materiã plures quæstiones cõprehendẽtẽ: vnaquæq́ autẽ quæstio titulum cõficiat, quo perleges paragraphos q́ diuersi articuli continentur, applicãdus liber nõ est ad quæstionem proximiorẽ, sed ad vniuersam materiã: propterea quià in sequenti libro diuersa materia pertractatur, quæ precedenti est applicanda, non autem singulis eius quæstionib9. Hoc modo materiarum inter se cõtinuatio fiet, quæ resolutio depromitur ex Cicerone libro.2.ad Hærennium in fine: his verbis (ferẽ locos obscurissimos totius artificij tractauimus in hoc libro: qua propter huic volumini modus hic sit: reliquas præceptiones, quo ad videbitur, in tertiũ librum transferemus.)

63 Legi legem non copulamus, nec paragraphũ paragrapho, quià ijs diuersi articuli comprehenduntur. l.nõ possunt.ff.de legibus. Exquibus ostenditur nõ aptè Bartolum legem hanc præcedenti applicasse.

FINIS.

RERVM OMNIVM QVÆ IN NOC VOLVMINE CONTI-nentur index copiosissimus.

Alimē

B

C

Ioannis

D

Dona-

Egestate

F

patet

G

H

I

Inter-

L

M

manu

Nobili

O

P

cedit

rem

possit

Pluribus

Primo-

pubertas

Q

R

Rella-

S

Seruus

T

est te

 mentum

V

Vidua

Vxorem

LAVS DEO.